

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Els models sindicals al món de la fàbrica (1976-1982)

Marta Mulero Campoy

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) i a través del Dipòsit Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX ni al Dipòsit Digital de la UB. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX o al Dipòsit Digital de la UB (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) y a través del Repositorio Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR o al Repositorio Digital de la UB. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR o al Repositorio Digital de la UB (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service and by the UB Digital Repository (diposit.ub.edu) has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized nor its spreading and availability from a site foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository is not authorized (framing). Those rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

ELS MODELS SINDICALS AL MÓN DE LA FÀBRICA (1976-1982)

Marta Mulero Campoy

Universitat de Barcelona
Facultat de Geografia i Història
Departament d'Història Contemporània
Programa Societat i Cultura: Història, Antropologia, Arts i Patrimoni

Tesi doctoral dirigida per:

Andreu Mayayo i Artal

José Manuel Rúa Fernández

Barcelona, 23 de setembre de 2018

A la Juani

Martes, 3 de abril de 1973

Este día

Murió

Manuel Fernández Márquez,

Obrero.

Pero no de cansancio

Como morimos mucho.

Pero no de accidente de trabajo,

Como seguimos muriendo.

Pero no de hambre y de miedo,

Como quisieran que muriésemos.

Murió por gritar

Que no quería morir por nada de eso.

Murió por decir:

“Yo soy yo y mis compañeros”.

Murió porque el único argumento

De nuestros opresores

Se le incrustó en el cuerpo.

Ese martes,

Ese 3 de abril teñido de sangre

Asesinaron Manuel Fernández Márquez,

Compañero nuestro.

(poema en memòria de Manuel Fernández Márquez,
escrit per un company seu uns dies després de la seva mort, abril 1973)

Índex

I.	Introducció	7
II.	Context històric: el moviment obrer i el franquisme	21
	El naixement d'un nou moviment obrer.....	23
	El sindicalisme dels anys setanta a Europa	49
III.	La lluita antifranquista i la (re)construcció del moviment obrer a la fàbrica 1958-1975: ...	57
3.1.	Les condicions laborals a la fàbrica	57
3.2.	Primers conflictes a la fàbrica (1958-1975)	75
	SEAT.....	75
	ENASA	101
	MAQUINISTA TERRESTRE I MARÍTIMA	123
	ROCA RADIADORES	138
	MOTOR IBÉRICA	143
	HISPANO OLIVETTI	148
IV.	El moviment obrer a la fàbrica, 1976-1982: l'organització sindical a la fàbrica	167
4.1.	1976, l'any del canvi. Les vagues de Motor Ibérica i Roca Radiadores: trencant els esquemes de les centrals sindicals.....	167
	MOTOR IBÉRICA	168
	ROCA RADIADORES	182
4.2.	Els models sindicals de les centrals sindicals.....	206
	CCOO i els Consells de fàbrica:	206
	UGT i les seccions sindicals.....	215
	La pluralitat de sigles a les fàbriques:	223
4.3.	L'experiència dels Consells de fàbrica:.....	233
4.3.1.	El Consell de Fàbrica de SEAT:.....	233
4.3.2.	El Consell de Fàbrica de Pegaso:	253
4.2.3.	El Consell de Fàbrica d'Hispano Olivetti.....	276
V.	Les eleccions sindicals, 1978-1982:	283
5.1.	Les eleccions sindicals de 1978	283
5.1.1.	Les eleccions sindicals de 1978 a SEAT.....	288
5.1.2.	Les eleccions sindicals de 1978 a Pegaso	296
5.1.3.	Les eleccions sindicals de 1978 a Maquinista Terrestre i Marítima.....	299
5.1.4.	Les eleccions sindicals de 1978 a Hispano Olivetti	301
5.1.5.	Les eleccions sindicals de 1978 a Roca Radiadores.....	302
5.1.6.	Les eleccions sindicals de 1978 a Motor Ibérica.....	304

5.2.	Les eleccions sindicals de 1980	305
5.2.1.	Les eleccions sindicals de 1980 a SEAT.....	306
5.2.2.	Les eleccions sindicals de 1980 a Pegaso	317
5.2.3.	Les eleccions sindicals de 1980 a la Maquinista Terrestre i Marítima.....	323
5.2.4.	Les eleccions sindicals de 1980 a Hispano Olivetti	325
5.3.	Les eleccions sindicals de 1982	328
5.3.1.	Les eleccions sindicals de 1982 a SEAT.....	328
5.3.2.	Les eleccions sindicals de 1982 a Pegaso	336
5.3.3.	Les eleccions sindicals de 1982 a la Maquinista Terrestre i Marítima.....	339
5.3.4.	Les eleccions sindicals de 1982 a Hispano Olivetti:	342
VI.	Moviment obrer a la fàbrica, 1976-1982: les reivindicacions obreres	347
6.1.	L'Amnistia laboral	347
6.2.	La negociació dels convenis col·lectius	378
6.2.1.	Els convenis col·lectius a SEAT, 1976-1982	380
6.2.2.	Els convenis col·lectius a Pegaso, 1978-1982.....	418
6.2.3.	Els convenis col·lectius a la Maquinista Terrestre i Marítima, 1976-1982.....	424
6.2.4.	Els convenis col·lectius a Hispano Olivetti, 1976-1982	430
6.2.5.	Els convenis col·lectius a Motor Ibérica, 1977-1982.....	435
6.2.6.	Els convenis col·lectius a Roca Radiadores, 1978-1982.....	438
6.3.	Els expedients de regulació	441
6.3.1.	Els expedients de regulació a SEAT	442
6.3.2.	Els expedients de regulació a Pegaso	464
6.3.3.	Els expedients de regulació a Hispano Olivetti.....	470
6.3.4.	Els expedients de regulació a Motor Ibérica	475
VII.	Conclusions	479
VIII.	Bibliografia.....	507
IX.	Annex	517
9.1.	Relació de documents.....	517
	SEAT.....	524
	ENASA	583
	HISPANO OLIVETTI	604
	ROCA RADIADORES	613
9.2.	Entrevistes	634

I. Introducció

Motivacions personals

Aquesta tesi és fruit de l'interès d'indagar i conèixer amb més profunditat la lluita de la classe obrera al seu espai "natural", la fàbrica. La historiografia ha estudiat molt poc aquest fenomen: hi ha molts estudis sobre el paper i les disputes de les centrals sindicals a la Transició en els òrgans superiors a l'empresa, a través de dades globals sobre nombre de vagues, eleccions sindicals, etc., en definitiva, estudis generals sobre la classe obrera. En canvi, quan anem a allò concret, com les reivindicacions laborals, polítiques o els debats entre les forces sindicals en una fàbrica específica, aquests treballs són molt escassos i la gran majoria són memòries o reflexions d'ex-treballadors. Per tant, després d'acabar la tesina al 2013 sobre la vaga de Roca de l'any 1976, vaig decidir continuar la investigació sobre la classe treballadora focalitzada al món de la fàbrica. Una classe formada per gent anònima, encara que n'hagin sortit molts líders sindicals i polítics importants, però amb un protagonisme essencial en l'adveniment de la democràcia. La seva lluita per unes condicions de treball dignes i per la defensa de les llibertats democràtiques ha estat una de les raons per les que he volgut fer una tesi centrada en l'espai geogràfic de la fàbrica, per tal de poder comprendre millor quina era la seva realitat.

Una altra raó que m'ha impulsat a fer aquesta tesi ha estat, precisament, la lluita anònima dels meus pares. La meua mare va ser la primera dona sindicalista, en representació de Comissions Obreres, a la seva fàbrica, Reyde. Gràcies a ella i als seus companys, van millorar substancialment les condicions de seguretat i higiene en aquesta fàbrica de transformació de plàstics de Sant Boi. El meu pare, sindicalista també de CCOO a la Transició, té una llarga trajectòria d'acomiadaments i sancions per defensar els seus companys de sector, el de la construcció. Per exemple, va ser acomiadat de l'obra on treballava a Sant Boi en el marc de les mobilitzacions contra l'Estatut dels Treballadors. Va guanyar la denúncia i va haver de ser readmès, però durant tres mesos va haver d'estar dret davant l'oficina del cap, que l'insultaven i fins i tot l'escopien als peus esperant que desistís i acabés marxant de l'empresa, però no ho va fer. Aquestes dues històries no sortiran en grans obres sobre el moviment obrer a la Transició, ni tenen res d'especial en comparació amb la dels altres milers de treballadors que van lluitar pel mateix, en condicions molt semblants. Junts, però, formen aquesta

microhistòria de la classe obrera, que també és la meua història, i que per tant, he sentit el deure d'escriure.

Objecte d'estudi

L'objecte d'estudi d'aquesta tesi, que porta per títol “*Models sindicals al món de la fàbrica (1976-1982)*”, és l'anàlisi de l'organització i de les reivindicacions principals de la classe obrera a la Transició a sis de les empreses del metall més importants a Catalunya durant els darrers anys del franquisme i la Transició: SEAT, ENASA, Maquinista Terrestre i Marítima, Hispano Olivetti, Motor Ibérica i Roca Radiadores. A través del seu estudi, aquest treball recull com va ser l'evolució del moviment obrer en aquestes fàbriques (des dels seus inicis a finals dels anys cinquanta fins l'any 1982) i quines van ser les seves principals reivindicacions.

L'estudi de la lluita obrera d'aquestes empreses s'ha desenvolupant seguint les reivindicacions més importants, en funció de les accions que van promoure per defensar-les, i que es cataloguen en: la millora de les condicions laborals i salarials, la defensa de les llibertats democràtiques i la defensa dels llocs de treball. En aquest treball no s'han abordat altres qüestions, també importants per a la classe obrera del moment, com la qüestió nacional a Catalunya, ja que s'ha focalitzat essencialment en la problemàtica a l'interior de la fàbrica. Tampoc no s'ha fet un estudi de la dona a la fàbrica perquè les empreses escollides pertanyen al sector del metall, i encara que hi havia presència femenina en aquestes fàbriques (fonamentalment a l'àmbit administratiu), a la cadena de muntatge la immensa majoria eren homes, encara que d'aquestes empreses han sortit dones sindicalistes destacades en la lluita sindical, com Isabel López a SEAT.¹

El marc cronològic en què s'emmarca aquesta tesi comença l'any 1976, després de la mort del dictador, fins l'any 1982. Tot i així, el primer capítol és un resum del moviment obrer, any per any, a cadascuna d'aquestes fàbriques, des de 1958 aproximadament, fins 1975, que serveix per situar la lluita obrera a cada empresa a l'inici de la Transició. D'altra banda, posar una data com a punt final per aquest estudi ha estat un fet complex, ja que si ens fixéssim en l'evolució sindical, el final de la

---

¹ Sobre un estudi en profunditat de la dona i el moviment obrer de CCOO als darrers anys de la dictadura, veure la tesi doctoral de VARO, Nadia, “*Treballadores, conflictivitat laboral i moviment obrer a l'àrea de Barcelona durant el franquisme (1964-1975)*”, dirigida per Borja de Riquer a la Universitat de Barcelona i llegida al 2014, o el seu llibre VARO, Nadia, *Las militantes frente al espejo. Clase y género en las CCOO del área de Barcelona (1964-1978)*, Alzira: ed. Germania, Fundació Cipriano Garcia de CCOO de Catalunya, 2014.

transició es podria donar l'any 1985 amb l'aprovació de la Llei Orgànica de Llibertat Sindical (LOLS) del 2 d'agost d'aquell any, on finalment es dona una protecció definitiva a les centrals sindicals o el 1986, quan s'aprova la Llei 4/1986, del 8 de gener del Patrimoni Sindical Acumulat, i que posava fi a una reivindicació de dècades pel retorn del patrimoni sindical, pres pel franquisme als sindicats obrers d'abans de la dictadura. En canvi, en aquesta tesi s'ha escollit 1982 entenent que es donen els canvis suficients tant a l'àmbit polític (victòria del PSOE a les eleccions d'octubre) com sindical (on el model de representació sindical ja s'ha consolidat i, a més, és el moment en què la UGT supera per primera vegada CCOO a les eleccions sindicals, excepte a les comunitats de Catalunya i Madrid) com per tancar una etapa del moviment obrer a Espanya.

Estat de la qüestió

La historiografia del moviment obrer al món de la fàbrica durant la dictadura i la Transició és molt escassa. Si bé des de principi de la dècada del 2000 hi ha hagut un creixent interès, encara que lent, sobre el moviment obrer en aquest període, la immensa majoria d'obres acostumen a ser de caràcter general sense entrar en la problemàtica a l'interior de les factories. La lectura de la bibliografia sobre el moviment obrer i el seu context històric per realitzar aquest treball s'ha distingit en quatre grans grups: les obres de caràcter general, els treballs de caràcter local, els que tracten sobre l'origen o reaparició de les organitzacions obreres més destacades, i els treballs específics sobre les empreses que s'estudien al llarg de la tesi doctoral.

El primer grup, que fa referència a les obres de caràcter general sobre el sorgiment del moviment obrer a partir de la dècada dels seixanta i el seu paper en la lluita per la democràcia a la transició, és on hi ha més treballs publicats. En primer lloc, destaca l'obra pionera publicada l'any 1994 per S. Balfour, *La dictadura, los trabajadores y la Ciudad. El movimiento obrero en el área metropolitana de Barcelona (1939-1988)*. D'altra banda, els treballs de Carme Molinero i Pere Ysàs s'han consagrat en la historiografia del moviment obrer com a obres d'obligada consulta. Entre la multitud de llibres i articles publicats, se'n destaquen el llibre *Productores disciplinados y minorías subversivas. Clase obrera y conflictividad laboral en la España franquista*; el capítol de C. Molinero "El moviment sindical a Catalunya durant la Transició" a *Memòria de la Transició a Espanya i Catalunya. Sindicalisme, gènere i qüestió nacional*, o P. Ysàs

“Movilización y desmovilización obrera. Del franquismo a la democracia”, a J. Tébar (ed.), *El movimiento obrero en la gran ciudad. De la movilización sociopolítica a la crisis económica*. Una altra referència sobre el paper del moviment obrer com actor indispensable pels canvis democràtics a la Transició és l’obra de X. Domènech, *Clase obrera, antifranquismo y cambio político. Pequeños grandes cambios, 1956-1969*, per citar-ne només un exemple. Sobre l’evolució del moviment obrer a la resta de l’Estat hi ha també treballs destacats com el de J. Babiano, *Emigrantes, cronómetros y huelgas. Un estudio sobre el Trabajo y los trabajadores durante el franquismo (Madrid, 1951-1977)*, o els estudis de M. Pérez Ledesma com “*Sindicalismo y transición política en España*”, publicat a *Ayer*. D’altra banda, sobre l’Organització Sindical Espanyola durant la dictadura, destaca l’obra de M. Ludevid, *Cuarenta años de Sindicalismo Vertical. Aproximación a la Organización Sindical Española*. El mateix autor també va escriure una obra comparativa entre el sindicalisme a Espanya i altres països europeus molt interessant, *El sindicato dentro de la empresa. La experiencia europea. El caso español*. Sobre el marc legal de les eleccions sindicals durant la dictadura i la transició democràtica, així com els resultats globals a les diferents comunitats autònomes, s’ha fet servir de referència l’obra de J. Estivill i J. Mª de la Hoz, *La cultura política dels treballadors a Catalunya. Estudi sobre les eleccions sindicals (1944-1987)*. En darrer lloc, també són interessants les reflexions personals dels líders sindicals Isidor Boix, José Luis López Bulla i Carles Navales a J. Tébar (ed.), *Conversaciones en Colomers. Reflexiones sobre sindicalismo y política durante la transición a la democracia en España*.

Sobre les obres de caràcter local o comarcal, en canvi, hi ha poca bibliografia. Destaquen l’obra de Fco. Ruiz Acevedo et. al., *El estilo sindical del Baix Llobregat. El sindicalismo bajo la dictadura franquista: 1960-1976*, o el llibre de X. Domènech, *Quan el carrer va deixar de ser seu. Moviment obrer, societat civil i canvi polític, Sabadell (1966-1976)*.

El tercer grup que es destaca dins la bibliografia d’aquest període fa referència a l’origen o el ressorgiment de les organitzacions obreres durant el franquisme. Sobre Comissions Obreres, l’obra més rellevant és la tesi doctoral d’Elionor Sellés, *Moviment obrer, canvi polític, social i cultural. Comissions Obreres a Catalunya*. Sobre UGT, destaquen l’article de D. Ballester, “*El final de la travessa del desert: la reconstrucció de la UGT a Catalunya 1974-1977*”, publicat a *Recerques*, i el llibre de M. Armengol, *El fil roig. UGT de Catalunya. 125 anys lluitant*. Pel que fa a la CNT, destaquen les

obres de J. Gómez Casas, *Relanzamiento de la CNT, 1975-1979*, i la tesi doctoral de Mª Reyes Casado, *La Confederación Nacional del Trabajo en el estado español: reorganización y crisis (1973-1980)*.

El quart i darrer grup, sobre els treballs específics del moviment obrer a les empreses, és el menys estudiat per la historiografia. Encara que en els darrers anys s'han escrit llibres sobre SEAT, Pegaso, Phillips², Laforsa³ o Condiesel⁴, continuen sent insuficients. Destaca, d'altra banda, la tesi publicada el 2016 per Víctor Manuel López Díaz, *La conflictividad en el área metropolitana de Barcelona (1961-1975)*, per la Universitat Autònoma de Barcelona, on fa un recull amb molta profunditat dels principals conflictes laborals a l'àrea metropolitana de Barcelona a la dècada de 1960 fins al final de la dictadura. Sobre les fàbriques que es tracten en aquesta tesi, de la que hi ha més bibliografia és de SEAT. En primer lloc, destaca el llibre de F. Miguélez, *SEAT, la empresa modelo del régimen*, publicat el 1977, on es tracta l'organització laboral a la fàbrica, el sorgiment del moviment obrer i els primers conflictes a la factoria fins l'any 1975. La segona obra destacada és l'estudi d'Andrea Tappi, *SEAT, modelo para armar. Fordismo y franquismo 1950-1980*, publicada el 2010, i que tracta amb profunditat les negociacions entre l'Estat espanyol i FIAT per construir la fàbrica SEAT, el desenvolupament d'aquesta dependència amb l'empresa italiana i les seves conseqüències en la producció i l'economia de SEAT fins al divorci entre SEAT i FIAT el 1980. A més d'aquestes dues obres, també destaca l'article de Jordi Catalán "*La primera crisis de SEAT: el veto a General Motors y la compra de AUTHI a British Leyland (1972-1976)*", publicat a *Investigaciones de Historia Económica*. En canvi, encara que el llibre de Miguélez de 1977 tracta sobre els primers conflictes de SEAT durant la dictadura, no n'hi ha cap que tracti del moviment obrer en aquesta factoria durant la Transició. De la segona empresa que aquí s'estudia, ENASA, dos ex-treballadors han escrit recentment les seves memòries. El primer va ser Antonio Castán, militant de Bandera Roja i de CCOO, acomiadat durant el franquisme i que va tornar a la fàbrica gràcies a l'amnistia laboral, que va publicar, al 2013, *3.819 huellas imborrables*, on fa un repàs de les primeres lluites a la fàbrica, la seva vida després que l'acomiadessin, i la problemàtica a la fàbrica durant la Transició. Al 2015, un altre

---

² GUTIÉRREZ, P., *Miniwatt-Philips: la memoria obrera*, Barcelona: El Viejo Topo, 2003.

³ CERDÁN, E., et. al., *O todos o ninguno. La huelga de Laforsa. Cornellà de Llobregat (1975-76)*, Cornellà: Ajuntament de Cornellà de Llobregat, 2010.

⁴ TUDELA, E., *Anem junts: 1970-1990: el Consell de Fàbrica de Condiesel, una història de lluita obrera*, Barcelona: 2016.

treballador militant de CCOO, Manuel Pérez Vera, va publicar *La Pegaso: nuestra fábrica. Las CCOO como las habíamos imaginado (1966-1985)*, on, com Castán, explica les primeres reivindicacions de la classe obrera de Pegaso fins les regulacions d'ocupació de la dècada dels vuitanta. A més d'aquestes dues obres, al 1991 un grup anònim de treballadors d'ENASA, militants de CCOO, van escriure *Crónica del movimiento obrero en Pegaso. Barcelona (1946-1990)*, que no es va arribar a publicar i que es pot consultar a l'Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República. El 1996, D. Palomero, va publicar *Los trabajadores de ENASA durante el franquismo*, on explica la problemàtica obrera a la fàbrica fins 1975. Un ex-treballador de la factoria d'ENASA de Madrid també va publicar, el 2013, les seves memòries del seu pas per la fàbrica a PEGASO. *Del paternalismo a la desregulación. Las relaciones laborales entre 1954 y 1994*. La tercera empresa seleccionada per aquesta tesi és la Maquinista Terrestre i Marítima. Sobre aquesta empresa, ha estat de gran ajuda l'obra de M. Hispano i V. Mata, *La Maquinista Terrestre y Marítima. Poder y libertades. Movimiento obrero 1931-1956*, per reconstruir els primers conflictes a la fàbrica durant el franquisme. A part d'aquest llibre, destaquen dos articles. El primer, de M. Travesset, "La Maquinista Terrestre i Marítima: de la fundació a la transició democràtica", *Racó*, i el segon, de Soledad García, "La Maquinista Terrestre i Marítima. Característiques de la força de treball a Barcelona", *Revista catalana de geografia*. Sobre la quarta empresa, Hispano Olivetti, encara hi ha menys bibliografia. En català destaca l'article ja citat de D. Ballester sobre la reconstrucció a Catalunya de la UGT, on la vaga d'Hispano Olivetti de 1974 va tenir un paper cabdal. A banda d'aquesta referència, també hi ha un article en italià d'Andrea Tappi, "Lotte operaie e franchismo. La Hispano Olivetti di Barcellona (1946-1975)", *Spagna Contemporanea*, on se segueixen els primers conflictes a la fàbrica fins l'any 1975. De la cinquena empresa, Motor Ibérica, només hi ha un llibre, publicat el 2007 per Ferran Amores, *Motor Ibérica: 100 dies de vaga*, i que tracta sobre la vaga de 100 dies de 1976. En darrer lloc, com Motor Ibérica, la bibliografia que hi ha sobre Roca Radiadores, encara que és més abundant, únicament tracta la vaga de 1976. El primer llibre que es va publicar al respecte va ser el de D. Giménez, *Crónicas de la transición democrática española. Roca, Organización obrera y desinformación*. El mateix any, i seguint la mateixa línia de lectura de la vaga des del punt de vista de l'autonomia obrera, el Col·lectiu d'Estudis per l'Autonomia Obrera va publicar *Luchas autónomas en la transición democrática*, on hi ha inclòs un capítol sobre Roca. El següent treball que es va escriure sobre Roca va ser a l'any 2002, per F.

Quintana a *Asalto a la fábrica. Luchas autónomas y reestructuración capitalista 1960-1990*. L'historiador A. Alonso va escriure, el 2008, *La vaga de la Roca (1976-1977), una generació després*. Aquest autor, ha continuat escrivint sobre la vaga, sempre des de la mateixa lectura, en diverses obres, com un capítol a *Luchas autónomas en los años setenta* o al 2009 a *Constructors de consciència i canvi. Una aproximació als moviments socials des del Baix Llobregat*. En darrer lloc, al 2010, el Col·lectiu Ronda, la cooperativa d'advocats que van defensar els treballadors durant la vaga de 1976, va publicar un llibre, *Advocats combatius i obrers rebels. El Col·lectiu Ronda i els conflictes laborals durant el franquisme i la Transició*, on li dediquen un capítol a Roca.

Metodologia

Aquest treball s'ha realitzat a mesura que se superaven els entrebancs propis de la investigació històrica i els personals. Respecte als primers, dos són els més destacats. D'una banda, el centre documental de la UGT de Catalunya va crear l'any 2009 la fundació La Fàbrica, amb l'objectiu de conservar i difondre la memòria històrica de la UGT. Quan es va iniciar la tesi, a finals del 2013, però, la fundació ja havia tancat un any abans. Xavier Garcia, qui va ser l'arxiver de la fundació durant aquests anys, em va informar que els fons documentals s'havien guardat en alguna sala del sindicat sense accés al públic. Els intents fallits per posar-se en contacte amb el sindicat per intentar accedir-hi i la prioritització d'altres arxius, han fet que no s'hagi pogut consultar el centre documental d'UGT. El segon entrebanc important en la realització d'aquesta tesi se situa a finals de 2015, quan l'arxiu Fundació Utopia va haver de tancar al públic per una plaga de fongs. L'últim contacte amb l'arxiu per esbrinar si s'havia solucionat el problema va ser al setembre de 2017, però encara no estava obert al públic. Per tant, el fons de SEAT que consta de 15 caixes, cedit per Silvestre Gilaberte, no es va poder buidar. Sobre els entrebancs personals, aquesta tesi s'ha fet sense cap beca d'ajuda a la investigació, així que s'ha hagut de compaginar la recerca amb feines diverses que han fet allargar el procés de redacció un any més del previst, i que han impedit una plena dedicació a la recerca.

Com s'ha vist a l'estat de la qüestió, la manca de monografies sobre les empreses escollides ha fet que s'hagués de construir el seu relat exclusivament a base de les fonts documentals disponibles, el buidatge de la premsa de l'època i de les fonts orals a través d'entrevistes a ex-treballadors.

Aquesta tesi doctoral es va iniciar al curs 2013-2014. Durant el primer curs, que es va compaginar amb el màster de professorat de secundària, es va procedir a la lectura d'obres de caràcter general sobre el moviment obrer a la dictadura i la Transició per poder situar correctament el context històric, a més d'iniciar la cerca d'arxius i fons documentals. Els primers arxius visitats foren l'arxiu Fundació Utopia, el Centre d'Estudis Històrics Internacionals (CEHI) – Biblioteca Pavelló de la República, l'arxiu històric de les CCOO de Catalunya –Fundació Cipriano Garcia, i el Memorial dels Treballadors de SEAT.

Durant el següent curs, 2014-2015, es va continuar amb el buidatge dels fons trobats en aquests arxius, a més del fons del PSUC a l'Arxiu Nacional de Catalunya i al buidatge del fons digital “Pegaso- Memòria obrera”, que consta de 57 entrevistes a treballadors d'aquesta fàbrica, realitzades pels ex-treballadors Santiago Medina i Antonio Castán al 2009, i digitalitzades al 2013 gràcies al suport del CRAI de la Universitat de Barcelona. Durant el tercer curs, 2015-2016, es va acabar de buidar el fons d'ENASA de la Fundació Utopia. Durant aquell curs també es va començar a buidar el fons digital de premsa clandestina del Centre d'Estudis Sociolaborals, on es poden trobar exemplars de premsa de cadascuna de les empreses fins l'any 1975. Per a la premsa obrera d'aquestes fàbriques a la Transició, es va buidar el fons de publicacions periòdiques d'època franquista, disponible al dipòsit digital de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'hemeroteca digital de *La Vanguardia*, *el País*, i el diari *Avui* també han estat de gran ajuda per seguir els processos electorals, les negociacions dels convenis i els expedients de regulació. D'altra banda, a final d'aquell curs em vaig mudar a Mallorca per motius personals, així que la redacció de la tesi durant els cursos 2016-2017 i meitat del curs 2017-2018 s'ha fet allà.

Pel que fa a les fonts orals, a més de les 57 entrevistes digitalitzades a treballadors d'ENASA i del documental “Generació Pegaso”, disponible online a TV3 a la carta, també s'ha trobat un CD al fons de Memòria Obrera de la fàbrica ENASA on hi havia entrevistes de més d'una desena de fàbriques amb sindicalistes d'aquestes, enregistrades entre octubre de 1977 i març de 1978 per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona. Entre els entrevistats hi ha un treballador d'Hispano Olivetti i d'ENASA. Per a SEAT es van entrevistar dos ex-treballadors, Pedro López Provencio i Silvestre Gilaberte. Durant la realització de la tesina al curs 2012-2013 també es va entrevistar Clemente Olivares, delegat de l'Assemblea de Treballadors de Roca durant la vaga de 1976, i es va accedir a un fons oral de l'Arxiu Nacional de Catalunya que

consta de 30 CD als quals s'hi poden sentir diverses intervencions de delegats obrers a les assemblees que es van fer durant la vaga de Roca. Sobre la Maquinista, es va visitar la Fundació Maquinista Terrestre i Marítima i Macosa, on tenien un fons que constava de diversos CD amb entrevistes entre treballadors, com Antoni Pineda, Montserrat Vila i Ferran Saro (aquest últim no va treballar a la MTM, sinó a Macosa, encara que també se'l va entrevistar). En darrer lloc, es va entrevistar Maruja Ruiz, militant del PSUC i activista als moviments veïnals, que va protagonitzar, juntament amb 250 dones més, la tancada a la parròquia de Sant Andreu durant la vaga de Motor Ibérica.

Entre els fons documentals consultats a cadascun dels arxius en què s'ha basat la creació d'aquesta tesi, destaquen:

- Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República:
  - Fons DPP- de partits polítics.
  - Fons F-FV (Fulls Volants).
  - Fons RP (Reculls de premsa)- Subsrèie FELLA (Fundació d'Estudis Llibertaris i Anarcosindicalistes).
  - Fons TP- Sèrie de textos polítics.
  - Fons Memòria Obrera de la fàbrica ENASA (Pegaso).

A més d'aquests fons, a la Biblioteca del Pavelló de la República també vaig poder consultar revistes dels treballadors d'aquestes empreses com *Nuestro Sindicato*, d'ENASA, *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti* o *Contacto. CNT Motor Ibérica*.

- Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT:
  - Fons CCOO SEAT cedit per Diosdado Toledano.
- Arxiu Històric de les Comissions Obreres de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia:
  - Fons de les seccions sindicals d'empresa de les diferents fàbriques.
  - Fons digital de premsa obrera.
- Arxiu Nacional de Catalunya:
  - Fons PSUC.
- Dipòsit digital de documents de la UAB:
  - Fons publicacions periòdiques època franquista.
- Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL):
  - Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975.

Estructura de la tesi

Aquesta tesi s'estructura en set blocs, tenint en compte la introducció i la conclusió. L'estructura de la tesi ha estat una decisió difícil: explicar cas per cas les diferents problemàtiques que aquí es tracten o fer un relat cronològic en el que totes les reivindicacions obreres es van enllaçant alhora? En aquest treball s'ha optat per la primera opció, dividint la tesi (a banda dels blocs en els que s'estructura) en dos etapes cronològiques diferenciades: la conflictivitat obrera durant la dictadura i la lluita obrera després de 1976. En aquesta segona etapa cronològica, els capítols de la tesi se subdivideixen en dos grups: en el primer (el capítol quatre), es tracten les experiències de lluita de Motor Ibérica i Roca Radiadores l'any 1976 i l'aparició dels Consells de Fàbrica; en el segon, es correspon als capítols cinc i sis de la tesi. Inicialment, aquests dos capítols havien de formar-ne un de sol per poder tractar quines havien estat les grans reivindicacions de la classe obrera a la transició: l'elecció d'organismes democràtics de representació dels treballadors, l'amnistia laboral, la defensa en les millores de les condicions laborals i salarials de les fàbriques i, a mesura que avançava la Transició, la defensa dels llocs de treball. Per la seva llargada, es va decidir dividir aquestes reivindicacions en dos: d'una banda, l'evolució i consolidació d'aquests nous organismes democràtics (capítol cinc) i, de l'altra, les reivindicacions obreres vinculades a l'amnistia (que fins a la Llei d'Amnistia va anar lligada als convenis), els convenis col·lectius i la negociació i/o oposició als expedients de regulació en el marc de la reestructuració industrial que s'inicia a finals dels setanta. A banda d'aquesta justificació per etapes cronològiques i temàtiques de la tesi, a continuació exposem un breu resum dels diferents capítols que la componen.

El segon capítol de la tesi –després de la introducció– és el context històric del moviment obrer a la dictadura –a través d'un recorregut de les principals lleis franquistes, del ressorgiment de la conflictivitat obrera a finals dels anys cinquanta i l'aparició de les Comissions Obreres– i la Transició, fent un breu resum sobre els principals canvis polítics, els canvis legislatius, els efectes de la crisi econòmica a la societat i la nova configuració de les organitzacions obreres en democràcia. A més del context històric a l'Estat espanyol, també hi ha un breu resum del context sindical als anys setanta de dos països veïns: Portugal i Itàlia, per contextualitzar el cas espanyol.

El tercer capítol, que porta per títol “La lluita antifranquista i la (re)construcció del moviment obrer a la fàbrica 1958-1975”, consta de dos apartats. El primer és un recull

de les condicions laborals al centre de treball: salaris, mètodes de producció, jornades laborals i els problemes de seguretat i higiene a la fàbrica (exposició a productes tòxics, màquines en mal estat, soroll i calor excessius, etc.). El segon apartat és un seguiment, a través de la premsa obrera, de la conflictivitat laboral any rere any de cadascuna de les sis empreses escollides. En un primer moment, aquest apartat no estava previst que es realitzés, però en el moment en què es va iniciar el buidatge dels fons, lluites com la de l'amnistia eren impossibles d'entendre partint de la lluita a la fàbrica l'any 1976, s'havia de retrocedir obligatòriament a principis de la dècada per construir un relat que tingués sentit. Per això, es va decidir fer una recerca de la premsa obrera per redactar una història dels primers conflictes i del sorgiment del moviment obrer a les fàbriques a través dels seus propis escrits.

El quart capítol, "El moviment obrer a la fàbrica, 1976-1982: l'organització sindical a la fàbrica", consta de tres apartats. En el primer s'exposen les lluites de Motor Ibérica i Roca Radiadores de 1976, els mètodes de lluita de les quals (vaga indefinida, vot a mà alçada) les van fer úniques. El segon apartat recull el debat sobre el model sindical entre les diferents centrals de treballadors, donant especial importància a CCOO i la seva defensa dels Consells de Fàbrica, i a UGT i la seva reivindicació de les seccions sindicals com a contraposició a l'organisme unitari proposat per Comissions Obreres. El tercer apartat d'aquest capítol recull tres experiències de Consells de Fàbrica, a SEAT, Pegaso i a Hispano Olivetti. Totes tres fàbriques van aprofitar el buit sindical després de la derogació del Sindicat Vertical el 2 de juny de 1977 per implantar un nou model d'organització obrera, que no havia estat imposat ni per la patronal ni pel Govern, sinó que eren organismes unitaris sorgits i defensats pels propis treballadors, que aconseguien una de les seves reivindicacions més importants durant la dictadura: la llibertat d'escollir lliurement els seus representants. Els Consells de Fàbrica de SEAT i Pegaso van ser promoguts per Comissions Obreres, mentre que a Hispano Olivetti va ser impulsat per la UGT. Com es veurà en aquest capítol, això no entrava en contradicció amb les tesis defensades per la central socialista (especialment si tenim en compte el desenvolupament que va tenir el Consell), perquè la lluita per destituir el Jurat d'Empresa i escollir representants obrers de forma democràtica havia estat una vella reivindicació d'Olivetti. Així doncs, la creació d'aquest organisme s'entenia com un mecanisme provisional fins la legalització de les seccions sindicals i l'aprovació d'una legislació sobre la representació obrera a la fàbrica.

El cinquè capítol, “Les eleccions sindicals, 1978-1982”, analitza les eleccions sindicals de 1978, 1980 i 1982 a cadascuna de les empreses escollides: els canvis en la legislació, les campanyes electorals, els resultats i l’anàlisi dels resultats, especialment en el cas de SEAT, gràcies a la quantitat de material buidat. Sobre Motor Ibérica i Roca Radiadores, però, només s’han trobat els resultats electorals de 1978. Segons l’historiador Albert Alonso, al seu llibre, *La vaga de la Roca...*, a les eleccions de 1980 es va presentar un col·lectiu de treballadors de Roca per l’autoorganització que va obtenir 7 delegats contra els 20 de CCOO i UGT. A les eleccions de 1982 aquest grup va obtenir-ne 5 davant els 11 delegats d’UGT i els 8 de CCOO.⁵ Tot i així, no s’ha trobat documentació que avaluï aquesta dada, així com més informació sobre la campanya, la data dels comicis o la totalitat de candidatures que es van presentar. Per això, es va decidir no incloure un apartat sobre Roca ni al 1980 ni al 1982. Pel que fa a la resta, s’ha pogut fer un seguiment a través de la premsa ja citada, així com de la informació trobada a diferents fons documentals.

El sisè capítol, que porta per títol “Moviment obrer a la fàbrica, 1976-1982: les reivindicacions obreres”, consta de tres apartats, cadascun d’ells correspon, a grans trets, a les principals reivindicacions dels treballadors a la fàbrica (després d’haver tractat al capítol anterior la lluita per la consecució d’òrgans reals de representació obrera): l’amnistia laboral, la millora de les condicions laborals i salarials a través de la negociació dels convenis col·lectius, i la defensa dels llocs de treball en el moment en què la patronal de les diferents empreses inicia una reestructuració empresarial per fer front a la crisi econòmica basada en els expedients de regulació i l’augment de la productivitat. El primer dels apartats, el de l’amnistia laboral, s’ha redactat de forma diferent a com s’ha estructurat la resta de la tesi per la pròpia dinàmica dels fets analitzats. Si bé tot el treball s’ha anat plantejant cada tema i la seva evolució de forma separada per a cada empresa, no ha estat així per la lluita de l’amnistia. Als primers conflictes de les fàbriques sí que s’ha vist com la demanda de l’amnistia anava incorporant-se i condicionant cada vegada més, des de 1970, la conflictivitat a la fàbrica. Arribats a 1976, en canvi, la defensa de l’amnistia ja era tan transversal i la unió de la classe obrera per aconseguir aquest objectiu tan forta, que s’ha preferit fer un discurs cronològic dels fets on es pot observar i comparar millor els avenços i les victòries de cada fàbrica, fet que potser hagués quedat més repetitiu i menys connectat

---

⁵ ALONSO, Albert; CAMPMANY, Josep, et. al., *La vaga de Roca (1976-1977). Una generació després*, Gavà: Centre d’Estudis de Gavà, 2008, pàg.97.

si s'hagués fet l'evolució de l'amnistia a cada fàbrica per separat. El segon apartat d'aquest capítol tracta l'evolució dels convenis col·lectius en cadascuna de les empreses: reivindicacions, negociació, i si aquesta va acabar en conveni o laude. En els casos de Motor Ibérica i Roca, però, només s'han trobat els convenis i/o laudes, però no les actes de les negociacions entre la patronal i els representants dels treballadors o fulls informatius de les centrals sindicals que informessin sobre el desenvolupament de les negociacions. El darrer apartat tracta els efectes de la crisi econòmica sobre SEAT, Pegaso, Hispano Olivetti i Motor Ibérica, a través dels plans de reestructuració, expedients de regulació temporal i expedients de plantilla. En els casos de SEAT i ENASA, se segueix, a més, tant la incompetència de l'INI per gestionar les dues empreses públiques, com el desinterès en mantenir els privilegis que havien gaudit durant la dictadura un cop iniciat el procés d'entrada al Mercat Comú Europeu. En aquest darrer apartat no hi ha cap referència a Roca Radiadores ni a la Maquinista, ja que en el marc temporal que aquí s'estudia, no hi ha cap expedient de regulació.

Agraïments

Aquesta tesi no s'hauria pogut realitzar sense l'ajuda de moltes persones (familiars, amics, professors, arxivers).

En primer lloc, voldria agrair l'ajuda de Carles Vallejo, que em va donar les claus de l'arxiu del Memorial dels Treballadors de SEAT per a que el pogués consultar sempre que ho necessités. També voldria agrair l'ajuda de Juanma Garcia, de l'arxiu de les CCOO de Catalunya, i de la Carmen Caballero, de l'arxiu Fundació Utopia, sense oblidar la Judith, la Fuen i la resta de companyes de la Biblioteca del Pavelló de la República.

Gràcies també a Silvestre Gilaberte, Pedro López Provencio, Maruja Ruiz i Ferran Saro per compartir amb mi les seves experiències i la seva història.

En tercer lloc, m'agradaria agrair el suport i les correccions dels meus directors de tesi, Andreu Mayayo i José Manuel Rúa, que han fet possible aquest treball.

Gràcies també als meus amics (ells saben qui són), per tot el suport que m'han donat al llarg d'aquests anys quan jo no veia el final d'acabar aquest projecte. Menció especial mereix la Noli, companya de recerca, de penes i d'alegries, la seva amistat és sens dubte el millor que m'ha donat aquesta tesi.

A la meua família, la meua mare, el meu pare, la meua germana, el meu cunyat i, ara també, la meua neboda. Gràcies per creure en mi, per donar-me suport en tot el que he

fet i per estimar-me tant, però sobretot gràcies per ser com sou. La vostra dignitat, honradesa i els vostres valors sempre han estat la meva guia, i em fa un orgull immens ser la vostra filla, germana, cunyada i, ara també, tieta.

Finalment, vull donar les gràcies a la persona que més estimo i que ha estat al meu costat tot aquest temps, al meu company. Gràcies per la teva paciència, comprensió, i els teus consells. Aquest treball és també fruit del teu suport i la teva estima.

II. Context històric: el moviment obrer i el franquisme

El final de la guerra civil va significar, sense cap mena de dubte, la derrota de la classe obrera. Des de l'inici de la guerra, el bàndol franquista es va posar com a objectiu per establir el nou ordre social feixista⁶ acabar amb el moviment obrer de sota-rel. És amb aquest propòsit que al 1938 es decreta el *Fuero del Trabajo*, inspirat en la *Carta di Lavoro* del règim feixista italià, i que posava les bases de les relacions laborals a la dictadura franquista. El 26 de gener de 1940 es fundà l'Organització Sindical Espanyola (OSE) a través de l'aprovació de dues lleis, la Ley de Unidad Sindical i la Ley de Bases de la Organización Sindical, en què empresaris i treballadors s'integraven dins una mateixa organització sindical, vertical i jerarquitzada, que havia de garantir l'harmonia de la societat del nou Estat, eliminant per decret la lluita de classes⁷. Cal destacar que l'OSE no va tenir mai autonomia pròpia, sinó que l'Estat franquista es va encarregar de legislar la seva activitat per tal que quedés sota les directrius del Ministeri de Treball.

Malgrat la derrota, l'exili i la dura repressió, l'oposició a la dictadura no va acabar de desaparèixer. Al 1945 ja es van viure alguns conflictes laborals a diversos punts de Catalunya i el País Basc, donant-se fins i tot una vaga general l'1 de maig de 1947 al País Basc, que acabà amb una dura derrota dels treballadors. La frustració davant la manca d'ajuda exterior acabada la Segona Guerra Mundial, la consolidació del règim franquista i la crisi de les organitzacions antifranquistes van minvar a la mínima expressió l'oposició al règim. Tot i així, el malestar contra la dictadura va tenir manifestar-se en accions de protesta importants, com la vaga de tramvies a Barcelona a la primavera de 1951, que també va coincidir amb moviments de protesta a Biscaia i Guipúscoa pels baixos salaris i l'increment dels preus en productes bàsics.

A l'àmbit de la fàbrica, el règim franquista va dur a terme una militarització de les relacions laborals a través de la subordinació dels treballadors al patró, com quedava recollida a la Ley de Contrato de Trabajo el 1944. A més, a les empreses de més de 50 treballadors disposaven dels reglaments de règim d'interior, on s'especificaven els tipus de sancions segons les faltes dels treballadors. Les faltes que podien rebre sanció per

---

⁶ Tal com plantegen MOLINERO, CARME i YSÀS, Pere, *El règim franquista. Feixisme, modernització i consens*, Girona: Universitat de Girona, 2003, la dictadura franquista compartia els principis bàsics del feixisme: anticomunisme, antiliberalisme, nacionalisme radical i anticapitalisme formal.

⁷ Sobre els fonaments ideològics de l'OSE veure la tesi doctoral d'AMAYA, Àlex, *El acelerón sindicalista: Discurso social, imagen y realidad del aparato de propaganda de la organización sindical española, 1957-1969*, directora: Carme Molinero. Universitat Autònoma de Barcelona, 2011.

part de l'empresa anaven des de blasfemar, xiular o cantar al lloc de treball fins a l'aturada de la producció o altres actituds subversives. Per tant, a la pràctica els treballadors quedaven indefensos als desitjos dels responsables o caps de taller i davant d'una patronal que col·laborà en tot moment amb el règim i que feia servir la legislació franquista i l'autoritat que aquesta li concedia per reprimir lliurement els treballadors. El cas de la SEAT és un bon exemple, amb un codi intern en què es tipificaven fins a 121 faltes i les seves respectives sancions, que anaven des de la suspensió de feina i sou, pèrdua d'un plus, multes o, en el cas més extrem i que servia com a amenaça recurrent, l'acomiadament.⁸ Així, la patronal va fer ús de la seva autoritat per reprimir, sancionar, acomiadar i fer servir l'extorsió de les *l·listes negres* per mantenir sota un règim de ferro la classe treballadora.

Els anys 50 representen la lenta obertura del règim franquista cap a l'exterior, posant fi a l'autarquia el 1959 amb la promulgació del Pla d'Estabilització Nacional. En aquesta dècada el règim es consolidà de cara a l'exterior amb el Concordat amb la Santa Seu el 27 d'agost de 1953, amb l'acord amb Estats Units al setembre d'aquell mateix any i, el desembre de 1955, amb l'entrada a l'ONU. L'ajut exterior i les mesures econòmiques destinades a reactivar el consum van aconseguir augmentar la renda nacional en un 50%.⁹ Òbviament, el règim franquista no va redistribuir la riquesa de manera equilibrada i es van donar diferents mobilitzacions reclamant augments salarials. Tot i així, els augments van aconseguir l'efecte desitjat, un increment del consum, però també va produir una crescuda de la inflació que va fer que l'Estat tornés a estar a punt de fer fallida. Obligat a fer front a canvis en l'economia, Franco nomenà un nou govern format per joves liberals membres de l'Opus Dei el febrer de 1957. El nou govern tecnòcrata inicià la liberalització econòmica del país, que es materialitzà amb el ja citat Pla d'Estabilització Nacional el 20 de juliol de 1959. Aquests canvis econòmics també van provocar, com no podria ser d'una altra manera, canvis en l'estructura social i en les relacions laborals de la propera dècada.

---

⁸ MIGUELEZ, Faustino, *SEAT, la empresa modelo del régimen*, Dopesa, 1977, pàg. 43.

⁹ MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere, *El règim franquista...*, pàg. 47-48.

El naixement d'un nou moviment obrer

A grans trets, el Pla d'Estabilització es va basar en tres eixos:

- Estabilitzar l'economia: reduir la inflació a través de la congelació de preus i salaris, reformes fiscals i l'increment del tipus d'interès bancari, entre d'altres.
- Liberalització interior: liberalització de preus, reducció de la intervenció en l'economia, etc.
- Liberalització exterior: facilitats per a la inversió estrangera (especialment amb l'atractiu d'una mà d'obra abundant i barata), importació de mercaderies, incorporació al mercat internacional, etc.

Els efectes del Pla d'Estabilització es van veure aviat. Al 1959 es va produir un superàvit de la balança de pagament de 81 milions de dòlars, la inflació es va reduir d'un 12.6% el 1958 a un 2.4% el 1960 i va haver-hi un gran increment de les inversions estrangeres i del turisme.

D'altra banda, aquestes mesures també van provocar un fre de la producció espanyola, que va comportar la congelació de salaris, la disminució del consum, l'emigració a altres països europeus i migracions del camp a la ciutat, especialment a les comunitats de Catalunya, País Basc, València i Madrid. A Catalunya, entre 1940 i 1975 s'hi van establir 1.8 milions d'immigrants.

Als canvis socials i econòmics que es van produir arrel de les mesures liberalitzadores del govern tecnòcrata s'ha d'afegir la promulgació de la Llei de Convenis Col·lectius d'abril de 1958, que va provocar un canvi substancial en les relacions laborals dels anys seixanta. Els objectius principals d'aquesta llei eren, d'una banda, traslladar els canvis econòmics liberalitzadors fruit de l'abandonament de l'autarquia a l'àmbit laboral, amb la vinculació de salaris i productivitat, i, d'altra banda, donar resposta a una oposició obrera que el Sindicat Vertical no havia pogut fer desaparèixer i que reclamava millores salarials¹⁰, com havia passat durant l'any 1956 o a Astúries al març de 1958. Cal remarcar que aquesta llei no donava autonomia a les parts, sinó que les negociacions dels convenis col·lectius s'havien de donar dins de les estructures de l'Organització

---

¹⁰ LUDEVID, Manuel, *Cuarenta años de Sindicalismo Vertical. Aproximación a la Organización Sindical Española*, Barcelona: Laia, 1976, pàg. 36.

Sindical i del marc legislatiu franquista¹¹. És per això que la classe treballadora concentrava les seves demandes al voltant de les negociacions dels convenis col·lectius, aprofitant el marc negociador per fer pressió a les empreses i cercant la solidaritat i la unitat amb treballadors d'altres empreses i/o sectors en una mateixa situació de negociació. Aquesta legislació no va suposar l'inici d'una apertura del règim en termes de drets laborals, sinó que, preveient una escalada dels conflictes, també es van formar nous òrgans per jutjar les activitats polítiques, com va ser el Tribunal d'Ordre Públic del 1963.

Migracions, barraques i fàbriques: la classe obrera als anys 60

El procés d'industrialització i les millores tecnològiques al camp van deixar sense feina molts pagesos, que van haver de fugir de la misèria de la terra a la ciutat. Els principals emigrants van ser de les comunitats d'Andalusia, Extremadura, Castella la Manxa, Castella i Lleó, Múrcia i Galícia. D'altra banda, entre 1959 i 1965 més d'un milió d'espanyols van marxar a l'estranger moguts pel desig de gaudir dels beneficis de l'onada expansiva que s'estava vivint en aquells moments a Europa occidental. A l'interior del país, 4 milions de persones van canviar de residència entre 1962 i 1973, traslladant-se la seva majoria a Catalunya, València, el País Basc o Madrid.

A Catalunya, l'arribada massiva d'immigrants es va focalitzar principalment a la província de Barcelona, en ciutats com Barcelona, Sabadell, Terrassa, Cornellà de Llobregat, Sant Boi de Llobregat o L'Hospitalet de Llobregat.

L'augment de població no va anar acompanyat de cap planificació urbanística que tingués en compte les necessitats bàsiques dels nouvinguts. Al fenomen del barraquisme dels anys 40 s'hi afegeixen ara els habitatges socials –tant de caràcter públic com privat– i els grups de polígons. Aquests nous barris, però, estaven mancants de serveis bàsics com enllumenat als carrers, asfalt, escoles, centres d'atenció primària o transport públic. Les condicions de vida compartides d'aquests nouvinguts, a les que s'hi havien de sumar les condicions laborals, van teixir entre aquests nous ciutadans uns sentiments de solidaritat, fraternitat i reivindicació per unes millores en les condicions de vida d'aquests barris¹², tal com reflecteixen aquestes paraules de Maruja Ruiz, activista

---

¹¹ BABIANO, José, “¿Perspectivas globales vs enfoques locales? Notas sobre el trabajo y los trabajadores durante el franquismo”, Instituto de Estudios Altoaragoneses, IV Congreso Historia Local de Aragón, 2003, pàg. 111-123.

¹² En els darrers anys han aparegut força estudis sobre els moviments veïnals al tardofranquisme i la transició a Catalunya. Dos exemples són el cas de MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere, et al., *Construint la*

veïnal i dona d'un extreballador de Motor Ibérica que va participar i liderar la tancada a la parròquia de Sant Andreu durant la vaga de l'empresa:

*“Yo ya tenía experiencia aquí en el barrio [de Nou Barris, Barcelona] y por ejemplo por un semáforo estuvimos cortando el tráfico veintidós días aquí en este barrio, y éramos mayoritariamente mujeres, porque estaban trabajando los hombres, y por esta plaza diez, y por el autobús a Torre Baró que no existía arrastré yo un autobús aquí con los vecinos que bajaron a ayudar. Siempre eran mayoritariamente mujeres y niños.”*¹³

A Catalunya, els emigrants que fugien de les misèries del camp s'hi van trobar una economia industrialitzada amb un pes molt important dels sectors del metall i la construcció. Aquests immigrants van ser la base d'una indústria assentada sota els principis del fordisme, és a dir, amb una producció en massa i amb una divisió del procés productiu que simplificava les tasques al màxim, i que, per tant, no necessitava una mà d'obra qualificada que ho pogués dur a terme¹⁴. El fordisme també es basava en dos pilars: la valoració dels llocs de treball i el cronometratge. El primer servia per assignar un salari en funció de la feina i la categoria del treballador. A la pràctica, però, la valoració dels llocs de treball no es feia d'una forma objectiva, sinó que l'empresa ho feia servir com a carta blanca per dividir els treballadors i individualitzar les relacions laborals. A la SEAT, com es veurà més endavant, la valoració real dels llocs de treball va ser una reivindicació ja des de les negociacions del conveni de 1970. D'altra banda, el sistema de cronometratge mesurava el temps de cadascuna d'aquestes tasques i establia una escala de rendiment que anava vinculada al salari.¹⁵ Així, la funció del sistema de cronometratge no era només vincular aquests dos termes, sinó també acabar amb els temps morts de la cadena productiva i amagar uns salaris base molt baixos, que els treballadors havien de combinar també amb les hores extraordinàries.

---

democràcia: el moviment veïnal durant el tardofranquisme i la transició, Barcelona: Icaria, Bellaterra: UAB: Memorial Democràtic, 2009 o ANDREU, Marc, *Barris, veïns i democràcia: el moviment ciutadà i la reconstrucció de Barcelona (1968-1986)*, Barcelona: Avenç, 2015.

¹³ Entrevista a Maruja Ruiz, realitzada el 26.5.2016.

¹⁴ Aquí es fa referència a la mitjana i gran empresa i en uns sectors industrials concrets, com són el de l'automòbil, la maquinària o la química, tot i que cal remarcar que el teixit industrial català estava marcat per la petita empresa, com assenyala l'historiador Jordi Nadal.

¹⁵ Sobre les condicions laborals a l'interior d'una fàbrica amb aquestes característiques és molt interessant l'autobiografia de HAMPER, Ben, *Rivthead. Tales from the assembly line*, Estats Units: Warner Books, 1992, on explica la seva experiència durant la dècada dels 70 a la fàbrica d'automòbils de General Motors situada a Michigan. Les seves memòries les va escriure des d'un centre psiquiàtric de dia després de patir diversos atacs nerviosos derivats de la seva feina a la cadena de muntatge.

La divisió extrema de la feina als tallers i a la cadena productiva, les condicions laborals i la repressió van comportar l'homogeneïtzació dels treballadors i la creació d'un sentiment de pertinença a un grup social, al qual s'hi afegia també la pertinença a uns barris obrers i, en definitiva, a una cultura obrera compartida. En aquest punt s'ha de remarcar la tesi de J. Babiano¹⁶ en què defensa que la classe obrera dels anys seixanta i setanta, vinculada majoritàriament a Comissions Obreres, neix d'una ruptura en relació amb el moviment sindical i la classe obrera prèvia al franquisme. La guerra civil, l'exili, la repressió i l'emigració són alguns dels elements que expliquen la ruptura entre la classe obrera dels anys trenta i la classe obrera dels anys seixanta. La nova classe obrera dels seixanta és, doncs, una classe obrera jove, que en la seva majoria no ha viscut la guerra civil i que desenvolupa la seva activitat sindical en una dècada de creixement econòmic sostingut i en un marc industrial d'àmbit local. És a dir, la conflictivitat laboral, com ja s'hi va referir S. Balfour¹⁷ i com es veurà al llarg del treball amb les empreses seleccionades en aquest estudi, es va donar dins un àmbit marcadament local, en gran part degut a que la repressió policial va fer inviable una coordinació més enllà de l'àmbit provincial. A les fàbriques estudiades s'hi poden veure multitud de mostres de solidaritat entre les fàbriques veïnes, associacions veïnals del barri o de la pròpia localitat, però en canvi és més difícil de trobar aquestes mostres de solidaritat com més s'amplia el radi geogràfic. Per tant, això torna a palesar la importància dels vincles propers de pertinença i fraternitat entre el barri i la fàbrica.

1962: l'any dels canvis

Com ja s'ha fet esment, la Llei de convenis col·lectius de 1958 va obrir la porta a la negociació col·lectiva entre patronal i treballadors dins el marc de l'OSE. Des de l'inici, la negociació del conveni col·lectiu va ser aprofitada pels treballadors per reivindicar millores salarials i laborals i els conflictes laborals s'hi van concentrar al voltant de la preparació de la plataforma reivindicativa del conveni i la seva posterior negociació.

L'any 1962 va representar l'inici d'una nova etapa en la història de la conflictivitat obrera a Espanya, que posava punt i final a l'esclat de conflictes esporàdics, que havia caracteritzat la dècada dels cinquanta. Al març, set treballadors d'una mina de Mieres (Astúries) van ser suspesos de feina i sou. Aquest fet va donar pas a una resposta de solidaritat entre la resta de treballadors de la mina (i les dones dels treballadors) que

---

¹⁶ BABIANO, José, “¿Perspectivas globales vs enfoques locales?...”.

¹⁷ BALFOUR, Sebastian, *La Dictadura, los trabajadores y la ciudad: el movimiento obrero en el Área Metropolitana de Barcelona, 1939-1988*, Barcelona: Ajuntament de Barcelona: MUHBA, 2012.

aviat es va estendre per la resta de mines de tota Astúries. L'espurna de la conflictivitat s'hi va estendre als nuclis urbans més importants del país¹⁸, que va acabar afectant a més de 200.000 treballadors de tot l'Estat.¹⁹ Les lluites obreres d'aquella primavera van tenir diverses conseqüències, a banda de la repressió del règim (que va declarar l'estat d'excepció a Astúries) i la patronal. En primer lloc, va ajudar a desllorigar la situació en què es trobaven les negociacions dels convenis col·lectius a moltes empreses d'arreu de l'Estat. En segon lloc, el règim, amb la voluntat de desarticlar el discurs obrer i apropar els treballadors menys conscienciats al Sindicat Vertical, va promulgar al setembre d'aquell mateix any la Llei de Conflictes Col·lectius. Per primera vegada, el règim establí les diferències entre les vagues per conflictes laborals i polítics. Això no va significar la legalització de les vagues per motius econòmics o la seva permissivitat, sinó que palesaven lo indesitjables que podien ser les segones.²⁰ En tercer lloc, durant aquests mesos de conflicte havien aparegut unes comissions obreres que es desfaran del seu caràcter esporàdic dels anys anteriors i tindran una voluntat de permanència.

Aquestes comissions obreres van sorgir als nuclis obrers -amb presència de comunistes, catòlics i socialistes- amb la voluntat d'expandir els vincles de solidaritat i de reivindicació tant dins com fora la fàbrica. Les Comissions Obreres que van sorgir a partir de 1962, de manera desigual per tot el territori espanyol, no pretenien esdevenir un nou sindicat clandestí, sinó que volien anar més enllà, definint-se com a un moviment sociopolític i esdevenir el germen per a una posterior creació d'un sindicat unitari en democràcia²¹. A Barcelona, el 20 de novembre de 1964, uns tres-cents treballadors procedents de diverses empreses de Barcelona i rodalies es reuniren a l'església de Sant Medir al barri de Sants. En aquesta reunió, que no estava autoritzada, es va aprovar un document amb cinc punts que resumien els principis sota els quals tots els treballadors presents havien arribat a un acord, malgrat les diferències d'origen ideològic:

- 1) La falta de confiança vers el Sindicat Vertical (i la CNS, la seva delegació provincial) perquè no defensava els interessos de la classe treballadora.

---

¹⁸ Per a un estudi amb més profunditat dels conflictes d'aquell 1962 veure: DOMENÈCH, Xavier, *Clase obrera, antifranquismo y cambio político: pequeños grandes cambios 1956-1969*, Madrid: Catarata, 2008.

¹⁹ No hi ha dades oficials sobre el nombre de treballadors que van participar en aquesta onada de conflicte, ja que el règim va amagar i maquillar les dades i no s'hi van començar a registrar fins 1963.

²⁰ SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer, canvi polític, social i cultural. Comissions Obreres a Catalunya 1964-1978*, Barcelona: Universitat de Barcelona, 2005, pàg.27.

²¹ La tesi de SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer, canvi...*, analitza amb molta més profunditat el naixement de CCOO a Barcelona.

- 2) La necessitat d'un augment salarial i de la creació d'una escala mòbil que actualitzés el salari, degut a l'augment constant del cost de la vida.
- 3) La denúncia de la manca de llibertats dels treballadors a sindicar-se en un sindicat obrer i a exercir el dret de vaga.
- 4) Concreció dels quatre punts principals que calia aconseguir: salari mínim de 200 ptes. per vuit hores de treball, garantir el poder adquisitiu, la llibertat sindical i el dret de vaga.
- 5) La crida a la constitució d'una comissió obrera a totes les empreses.

Aquesta reunió és, per a la nostra memòria col·lectiva, l'acte inaugural (juntament amb la reunió que s'havia fet poc abans a l'església de Sant Miquel a Cornellà) de les Comissions Obreres de Catalunya, tot i que el procés serà força més complex i aquesta reunió només suposarà l'assoliment d'uns principis mínims de cara al sorgiment de futures comissions obreres a barris i fàbriques.

Malgrat la repressió del règim, que va fer pràcticament desaparèixer les CCOO durant el 1965, aquestes van tornar a ressorgir el 1966, any d'eleccions sindicals. La repressió, doncs, va tenir justament l'efecte contrari, i la solidaritat i la identitat obrera es van estendre al conjunt de la societat civil, més enllà de la fàbrica. A les empreses, les eleccions sindicals de 1966 van representar el primer gran èxit dels homes i dones de CCOO, que van ocupar nombrosos càrrecs a empreses com SEAT, MTM o Laforsa, a tall d'exemple, com a enllaços sindicals i jurats d'empresa, tot i que continuaven sent minoria respecte a aquells que col·laboraven amb la patronal. Aquest èxit, però, quedava força restringit a Barcelona i la seva àrea metropolitana, que era on les CCOO concentraven pràcticament tota la seva força per ser el nucli industrial més important de Catalunya, i que es repetia també a la resta de l'Estat a les zones industrialitzades del País Basc, Madrid o València. La victòria de les CCOO va donar una forta embranzida al moviment obrer, i els homes i dones de CCOO van esdevenir líders de referència als seus llocs de feina, especialment en els sectors de la indústria tèxtil, la mineria i la indústria metal·lúrgica, que va ser la que més va créixer arreu de l'Estat durant la dècada dels seixanta i principi dels setanta.

La classe obrera anava perdent poc a poc la por i cada vegada eren més els qui volien ser participants d'uns canvis socials que, per primera vegada en molts anys, es començaven a veure possibles. Aquest activisme no es podria entendre sense el paper que van jugar les Comissions Obreres, que malgrat la seva il·legalització el 1967 per part del Tribunal

Suprem no va cessar la seva activitat. El moviment obrer no només no es va aturar, sinó que els buits que deixaven els líders obrers detinguts eren omplerts ràpidament per gent conscienciada que, veient la situació d'injustícia vers els seus companys, s'hi afegien a la lluita. Així parlaven treballadors de la Comissió Obrera de la Maquinista a l'article "¿Qué son las Comisiones Obreras?":

*"La clase trabajadora hoy en España está demostrando su mayoría de edad, y lo ha demostrado suficientemente con la acción organizada a escala nacional el pasado 27 de octubre. Ningún tipo de represión puede frenar ya el desarrollo de esta forma del Movimiento Obrero. No han sido suficientes las detenciones habidas en Madrid, Barcelona, Tarrasa, Bilbao, etc., porque las Comisiones Obreras no son una organización artificial creada o pagada por los curas o por partidos políticos, sino que son los grupos de obreros que se forman en los lugares de trabajo y que no dudan en adoptar una postura firme y decidida, ante los reiterados ataques del capitalismo y sus agentes, que no dudan en calificarlos de clericales, comunistas, para intentar desprestigiarles entre sus compañeros. Por suerte los que son auténticos trabajadores que se sienten ligados a su clase, saben quiénes [sic.] son los que luchan contra la injusticia de los despidos, de los salarios insuficientes y de las instituciones sindicales del régimen."*²²

Sobre aquests vincles de solidaritat, identitat entre els treballadors i el paper que en això van jugar les Comissions Obreres també són interessants les paraules de Silvestre Gilaberte, històric dirigent de CCOO a Seat:

"De Comisiones se siente mucha gente. Se siente como pertenencia, aunque no tenga carnet, aunque no haya ido a las reuniones. ¿Por qué? Porque de alguna forma las luchas que se han hecho, las reivindicaciones que se han planteado son tuyas. Entonces, esto es verdaderamente importante y hay que tenerlo en cuenta. La gente se siente perteneciente a Comisiones aunque luego no tenga ningún lazo. Entonces, en una fábrica tan grande esto era vital. Nosotros teníamos muy poca gente organizada, pero teníamos una influencia brutal. Nosotros presentábamos una hoja por la mañana, a lo

---

²² "¿Qué son las Comisiones Obreras?", *Boletín informativo de la Comisión Obrera La Maquinista Terrestre y Marítima*, novembre 1967, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

mejor entrábamos unas 300 hojas, y esas 300 hojas iban de uno a otro hasta que cubrían toda la fábrica.”²³

La conflictivitat obrera del tardofranquisme es va caracteritzar per estar motivada, essencialment, per reivindicacions d'augments salarials i millores en les condicions de feina. Les causes laborals van motivar entre el 53% i el 86% dels conflictes entre 1966 i 1974.²⁴ Aiscondel, Siemens, SEAT, Pegaso MTM, Hispano Olivetti, Motor Ibérica, Laforsa..., són només algunes empreses que van esdevenir referents de lluita obrera des de finals dels anys seixanta. D'altra banda, en aquells anys la lluita obrera també es va estendre a altres sectors laborals, com la banca o la sanitat, i va fer del moviment obrer l'actor principal d'oposició al règim franquista. Com afirma Pere Ysàs²⁵, cal remarcar que la conflictivitat laboral sempre va tenir un caràcter polític, ja que qualsevol acció que prenguéss la classe treballadora (la plataforma per negociar un conveni col·lectiu, treballar a baix rendiment, una vaga, una assemblea o una manifestació al carrer) era un desafiament a l'autoritat franquista.

A les fàbriques, els fulletons informatius que realitzaven els obrers més conscienciats (i normalment, vinculats a Comissions Obreres) de forma clandestina es consolidaren i evolucionaren a publicacions periòdiques a l'inici dels setanta. En aquests anys fins a l'inici de la Transició, el números eren fulletons d'una o dues pàgines on es recorden els punts mínims de reivindicació dels treballadors i s'informa sobre el moviment obrer a la fàbrica i a les empreses del voltant. Aquests fulletons són un bon exemple de la vinculació indissociable de la lluita laboral i la lluita política que es duia a terme.

La violència estatal i patronal es va incrementar en aquests darrers anys del règim per a intentar aturar un moviment obrer que reclamava a crits drets humans tan bàsics com la llibertat d'expressió, de reunió, d'associació, etc., que eren garantits a molts països del món occidental. Al juliol del 1970, a Granada, morien tres treballadors de la construcció, abatuts per la policia, mentre defensaven aquests drets. Un any més tard, el 18 d'octubre de 1971, era assassinat per la policia a la fàbrica de la SEAT, com es veurà més endavant, Antonio Ruiz Villalba, durant l'ocupació obrera que havia tingut lloc durant aquell dia a l'empresa. Un any més tard, al Ferrol, dos treballadors són també

---

²³ Entrevista a Silvestre Gilaberte, realitzada el 14.7.2015.

²⁴ YSÀS, Pere, “Movilización y desmovilización obrera. Del franquismo a la democracia” a TÉBAR, Javier [ed.], *El movimiento obrero en la gran ciudad. De la movilización sociopolítica a la crisis económica*, Barcelona: el Viejo Topo, 2011, pàg. 281.

²⁵ YSÀS, Pere, “Movilización y desmovilización obrera...”, pàg.282.

assassinats durant una manifestació. A l'abril de 1973 també era assassinat Manuel Fernández Márquez, treballador de la Tèrmica del Besòs.

La patronal, que mai no va deixar ser una ferma col·laboradora del règim, també es va encarregar d'intentar liquidar el moviment obrer a les fàbriques. A més de les sancions, l'acomiadament es va convertir en el recurs estrella de la patronal, especialment entre els treballadors que havien estat escollits enllaços sindicals o jurats d'empresa.

La dimissió dels jurats d'empresa i l'elecció d'un jurat representatiu esdevingué una reivindicació més a la majoria de les empreses, on després dels acomiadaments dels enllaços compromesos amb els treballadors només hi quedaven aquells a qui l'empresa havia col·locat a favor seu. Per tant, les eleccions sindicals de 1971, que havien estat un èxit per a les candidatures obreres a empreses com Pegaso, Seat, la Maquinista, Hispano Olivetti o Motor Ibérica, aviat esdevingueren un triomf relatiu en tant que molts d'aquests homes i dones que són escollits democràticament pels seus companys són més tard acomiadats per l'empresa per la seva activitat politicosindical.

En aquells primers anys de la dècada dels setanta, i malgrat que l'Estat havia intentat mostrar una cara més oberta de cara a la resta de països europeus, l'enfrontament entre el règim i la societat civil (que es mobilitzava no només a la fàbrica, sinó també a les universitats, barris, escoles, i un llarg etcètera) empitjorà fins a tal punt que en molts casos la repressió del règim aconseguia un gran ressò internacional, com va ser el cas del Consell de Guerra de desembre de 1970 contra 16 militants d'ETA als qui volien condemnar a mort. Les protestes contra aquest Consell de Guerra van tenir un gran ressò mediàtic, especialment la tancada d'un grup d'intel·lectuals²⁶ al Monestir de Montserrat entre el 12 i 14 de desembre de 1970. El 28 de desembre el règim va publicar les condemnes, entre les quals hi havia sis penes de mort. Tres dies més tard, en el seu discurs de cap d'any Franco va commutar les penes de mort en un intent de rentar-se la cara cap a l'exterior. La commutació de les penes es va viure com un èxit per l'oposició, que veia que era possible derrotar la dictadura.

A Catalunya, l'oposició antifranquista també es va organitzar al voltant de l'Assemblea de Catalunya, formada per partits polítics com el PSUC, MSC, o UDC, entre d'altres, a més de CCOO i altres organitzacions sindicals i associacions diverses, el 7 de novembre de 1971. L'acord entre aquestes forces polítiques i socials es va fer en base a quatre

---

²⁶ Entre els centenars de participants en podem destacar figures com Montserrat Roig, Joan Manuel Serrat, Antoni Tàpies o Josep Benet, entre molts altres.

reivindicacions principals: llibertat, amnistia, restabliment de l'Estatut de 1932 i coordinació amb les forces democràtiques dels altres pobles de l'Estat.

Malgrat la unió dels diferents partits de l'esquerra en unes reivindicacions mínimes, en aquests anys s'accentuaren les escissions i els enfrontaments a les diferents plataformes unitàries (divergències que ja existien a la dècada anterior), i CCOO no en va ser una excepció. Comissions Obreres, sent un moviment sociopolític on albergaven, a més de grups catòlics, socialistes i el PSUC, tot un ventall de partits de l'esquerra revolucionària, situada a l'esquerra del PSUC²⁷, va esdevenir un focus principal de disputes per com havia d'actuar la militància en aquests anys de conflictivitat social tan elevada i com s'havien d'organitzar.

D'altra banda, la dictadura va continuar la seva caça de bruixes, que es va incrementar especialment en els darrers anys de la dictadura. El 24 de juny de 1972 van ser detinguts a Madrid deu membres de la Coordinadora Nacional de les Comissions Obreres, que pertanyien també al PCE, entre els quals hi havia Marcelino Camacho i Nicolas Sartorius. El *Procés 1001*²⁸, com es coneix el procés judicial d'aquests militants, va adquirir un ressò internacional important i un desencadenament de vagues i mostres de solidaritat des de tots els sectors de la classe obrera arreu de l'Estat. Uns mesos més tard, a l'abril de 1973, l'assassinat del treballador de la tèrmica del Besòs, Manuel Fernández Márquez, va desencadenar tota una onada de protestes en massa de la societat civil, que es va anar estenent als barris i les fàbriques de Barcelona i rodalies, a més de la participació en la protesta d'estudiants universitaris, escoles i altres sectors de la societat. L'assassinat d'aquest treballador va suposar un punt d'inflexió en el

---

²⁷ S'entén per esquerra revolucionària, tal com va establir Consuelo Laíz a la seva tesi, l'esquerra que té com a tronc ideològic comú el marxisme i el leninisme, a més de diferents variacions basades en les obres de Trotski o Mao Tse Tung. Entre les bases que formen el pensament d'aquests partits es troben: la revolució social com a objectiu, l'ús de la violència com a possibilitat i la dictadura del proletariat com a resultat de la conquesta del poder polític. L'esquerra radical sorgirà arreu d'Europa, com apunta Laíz, a meitat de la dècada dels seixanta i especialment a l'inici de la dècada de 1970, com a ruptura amb els partits comunistes tradicionals, que seran vistos com a continuistes del sistema capitalista i que han abandonat la dictadura del proletariat. Per aquest motiu, aquests nous partits de l'esquerra radical es definiren com "el corrent comunista autèntic". Per a un estudi en profunditat sobre l'esquerra revolucionària a Espanya, veure la tesi doctoral de LAÍZ, Consuelo, *La izquierda radical en España durante la Transición democrática*, Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 1993, dirigida per Ramón Cotarelo.

²⁸ El judici es va donar entre els dies 20 (dia en què era assassinat Carrero Blanco) i 22 de desembre. El dia 30 s'anunciaren les condemnes que van estar marcades per la seva severitat i que servien de càstig per l'assassinat de Carrero. Els deu condemnats van rebre entre 12 i 20 anys de presó. Un any després el Tribunal Suprem va revisar les penes i les baixà considerablement. Finalment, uns dies després de la mort del dictador (el 25 de novembre), el rei Joan Carles va indultar-los a tots.

moviment obrer dels darrers anys del franquisme i la conflictivitat laboral es va disparar fins a xifres desconegudes fins el moment.²⁹

L'assassinat de Carrero Blanco al desembre de 1973 va ser respost de forma contundent pel règim: detencions, repressió i, com a càstig simbòlic, l'assassinat a garrot vil de Salvador Puig Antich al març de 1974. El nou govern d'Arias Navarro, nomenat el gener de 1974, es trobava dividit entre els reformistes i els sectors més ultres del règim. El 12 de febrer, Arias Navarro va fer un discurs (conegut com "l'esperit del 12 de febrer") que pretenia obrir una porta a un govern més plural i amb una millor relació entre els diferents sectors del franquisme. Aquest projecte va fracassar en tant que, en realitat, el búnquer va tenir el control del govern fins al final de la dictadura. Cal tenir present també que a l'abril de 1974 la revolució dels clavells triomfa, donant un punt final a la dictadura de Salazar, i que uns mesos més tard acabava també la dictadura militar grega. Aquests fets encara reafirmaren més en les seves posicions el búnquer franquista, que rebutjava qualsevol canvi que pogués posar en perill la integritat de la dictadura. D'aquest mode, Arias Navarro va continuar amb un govern continuista que fins i tot va ser més dur que l'anterior.

Aquest context d'increment de la duresa de la repressió, contrastat amb els canvis que s'estaven produint a l'exterior, va produir també un augment de la conflictivitat obrera. Al 1974 van tenir lloc al Baix Llobregat dues vagues generals. La ruptura de les negociacions del conveni col·lectiu comarcal del metall va coincidir amb la lluita que estaven duent a terme dues empreses de la comarca pels seus convenis d'empresa, Elsa a Cornellà i Solvay a Martorell. La ruptura de les negociacions d'aquestes empreses i la del conveni del metall van propiciar la solidaritat dels treballadors de tota la comarca. El 3 de juliol més de 70 empreses havien fet aturades de solidaritat i un dia després, s'iniciava la vaga general de la comarca, que començà a Cornellà i es va anar estenent per la resta de poblacions del voltant. La solidaritat de la classe treballadora es va ampliar també fora de la comarca, a empreses com la SEAT o Pegaso i a poblacions com Cerdanyola o el Ripollet. La vaga general va durar una setmana, tot i que la conflictivitat en moltes empreses es va allargar uns dies més (com el cas de Solvay).

---

²⁹ Segons l'OSE, el 1973 va haver-hi més del doble de treballadors respecte 1972 que participaren en mobilitzacions obreres, uns 167.613 enfront dels 78.461 de l'any anterior. D'altra banda, entre 1973 i 1976 els salaris van créixer fins a tres vegades més que la productivitat, mostra important de la importància del moviment obrer en les negociacions amb l'empresa.

Així, el 10 de juliol de 1974 la patronal d'Elsa i els treballadors van arribar a un acord³⁰, i el conveni comarcal del metall es va acabar signant a l'octubre amb notables èxits de la classe treballadora com la jornada laboral de 42 hores i un augment salarial del 48.3% a la categoria de peó (passa de 136 ptes., a 250).³¹

La segona vaga general de la comarca es va donar uns mesos més tard, al desembre de 1974. Com la vaga del juliol, la classe treballadora del Baix Llobregat es va reunir el 28 de novembre als locals de la CNS per preparar una jornada de protesta en solidaritat amb SEAT, que es trobava en conflicte obert amb l'empresa, com es veurà més endavant; al mateix temps que s'aprofitava aquesta jornada de solidaritat per afegir reivindicacions pròpies de tota la classe treballadora, en aquest cas per la carestia de vida, el tancament d'empreses i els expedients de crisi. La jornada, que es tenia prevista pel 5 de desembre, es va avançar davant la detenció de vint-i-quatre dirigents obrers i sindicals, la majoria de la comarca i militants del PSUC, la nit del 3 al 4 de desembre. El mateix dia 4 ja hi havia aturades a empreses importants de la comarca com Siemens, Pirelli o Laforsa³². L'endemà, la vaga es va estendre a tota la comarca i es va mantenir fins el 9 de desembre quan tres-cents cinquanta delegats sindicals reunits als locals de la CNS a Cornellà van decidir posar punt i final. La vaga general havia estat un èxit a la comarca del Baix Llobregat, però no s'havia aconseguit estendre més enllà. Tot i així, la conflictivitat obrera durant l'any 1974 va ser molt superior a la de l'any anterior, com es reflecteix en el nombre d'hores perdudes d'aquell any: de 1.738.644 hores del 1973 es van passar a 5.588.357 el 1974³³.

Les Candidatures Unitàries i Democràtiques

Les eleccions sindicals que s'havien de fer al 1975 eren vistes per molts dirigents de CCOO com la possibilitat final d'acabar amb el Sindicat Vertical. El 13 de maig de 1975 va sortir publicada la Reglamentació de les Eleccions Sindicals, que reflectia l'ambigüitat d'un govern on el búnquer franquista continuava sense voler cedir poder a

---

³⁰ A Elsa es va aconseguir un augment salarial per damunt del que havia proposat inicialment l'empresa, a més de treballar dos diumenges al mes (fins aquell moment es treballaven tots) i el compromís de l'empresa a trobar feina als líders sindicals Carles Navales i José Martínez, compromís que no van acabar complint.

³¹ RUIZ F., GARCÍA A., LIZANO V., *El estilo sindical del Baix Llobregat. El sindicalismo bajo la dictadura franquista: 1960-1976*, CCOO Baix Llobregat, col·lecció. Comarca Activa vol. II, s/d, pàg. 274.

³² RUIZ F., GARCÍA A., LIZANO V., *El estilo sindical...*, pàg. 178.

³³ MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere, *Productores disciplinados y minorías subversivas*, Madrid: Siglo XXI, 1998, pàg. 105.

reformes que significuessin canvis substancials en el règim. Entre les ambigüitats d'aquesta Reglamentació es destaquen les que parlen sobre una nova figura, la de delegat sindical d'empresa. Enlloc es dóna una definició sobre les seves funcions o sobre el vot, que es diu que ha de ser personal, sense la necessitat que hagi de ser secret.³⁴ A més de les ambigüitats, la reglamentació també estava plena de limitacions, com ara la necessitat d'haver estat a l'empresa més de dos anys, no haver estat inhabilitat per norma legal (sancionats, empresonats, etc.) o ser major de divuit anys. D'altra banda, l'OSE, preocupada per la força que havia adquirit el moviment obrer, també volia aprofitar les eleccions per adherir als treballadors menys conscienciats a la seva organització, demostrant que el Sindicat Vertical també podia donar resposta a les necessitats dels treballadors. En aquest context, el 22 maig s'aprova la regulació del dret de vaga i el dia 30 es regula el dret de reunió a les empreses. En els mesos de maig i juny, CCOO va posar tots els seus esforços en preparar aquestes eleccions i presentar les seves Candidatures Unitàries i Democràtiques (CUD). Es van fer multitud d'assemblees a les empreses, a l'hora de l'entrepà, a l'entrada i sortida de les fàbriques, etc., on es discutien les llistes de candidats i la plataforma reivindicativa de les candidatures unitàries. Els punts bàsics d'aquestes candidatures eren, entre d'altres, l'augment salarial, la defensa del lloc de treball, setmana laboral de 40 hores, trenta dies de vacances, drets de reunió i assemblea, llibertat sindical, readmissió dels acomiadats i amnistia laboral.³⁵

La participació a les eleccions sindicals de 1975 va ser altíssima, amb un percentatge superior al 80%. A les empreses més combatives, les candidatures unitàries i democràtiques van rebre el suport d'una gran part de treballadors i van aconseguir la majoria de representants sindicals. En el cas de SEAT, de 150 enllaços elegits, la CUD en va treure 119. A Hispano Olivetti, tots els enllaços dels col·legis qualificats i no qualificats eren de la CUD. A Pirelli (Cornellà), de 28 enllaços, 25 eren de la candidatura democràtica³⁶.

L'èxit de les CUD va canviar el panorama sindical del país i va suposar el tram final del Sindicat Vertical, tot i que cal tornar a remarcar que allà on van tenir més èxit les CCOO van ser a les zones industrials, on, com s'ha anat veient, el treball d'homes i dones conscienciats havia estat un camí dur i llarg. Els nous representants de la classe

---

³⁴ ESTIVILL, J., DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política dels treballadors a Catalunya. Estudi sobre les eleccions sindicals (1944-1987)*, Barcelona: ed. La Magrana, Fundació Jaume Bofill, 1988, pàg.88.

³⁵ ESTIVILL, J., DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política...*, pàg. 102.

³⁶ *Ibidem*, pàg. 106.

treballadora van fer servir obertament les estructures del Sindicat Vertical i la legalitat sota la que quedaven acollits per expandir les reivindicacions obreres i orientar i mobilitzar les lluites obreres des d'aquesta posició. Arrel de l'èxit i del gran augment dels homes i dones compromeses amb la classe treballadora, en el si de Comissions Obreres es comença a plantejar el debat sobre quin paper havien de tenir les Comissions Obreres en el futur més immediat i quina estructura organitzativa havien de tenir, és a dir, si calia donar una estructura sindical al moviment sociopolític que eren aleshores les Comissions Obreres o si s'havia de desbordar el Sindicat Vertical per, des de les seves runes, transformar-lo en un sindicat unitari i democràtic.

La Transició democràtica

La mort natural del dictador el 20 de novembre de 1975 va provocar el col·lapse final de la dictadura, tot i que el treball fet des de la dècada dels anys seixanta per l'oposició al règim, especialment per part del moviment obrer, havia estat cabdal per aconseguir l'inici d'un procés democràtic. El fet que Franco morís al llit, però, va definir una correlació de forces per dur a terme aquest procés democràtic que va ser poc favorable a la ruptura del règim, desig fervent de bona part de l'oposició antifranquista. A més a més, la crisi econòmica internacional de 1973 començava a ser evident a Espanya des de meitat de 1974. Aquests dos elements van marcar i limitar les forces oposidores del règim, encara que aquestes foren essencials per restablir la democràcia al país.

Així, mentre el 22 de novembre el rei Joan Carles prenia possessió del càrrec i jurava les Lleis Fonamentals del Regne i confirmava Carlos Arias Navarro com a president del govern, mantenint així l'estatus quo del règim, l'oposició democràtica veia en la mort del dictador l'esperança del canvi polític, social i laboral. Qualsevol esclat podia ser l'espurna per estendre la vaga general que havia de portar a la ruptura i l'enderrocament definitiu del règim. La vaga general havia estat un dels principals objectius del partit comunista i de CCOO durant l'anterior dècada, i especialment en els darrers anys de la dictadura, però no havia reeixit³⁷. Ara, però, es torna a veure l'oportunitat del moment i

---

³⁷ A la seva tesi, Elionor apunta que les causes del fracàs de l'extensió de les vagues generals del Baix Llobregat de 1974 o de les vagues de la SEAT aquell any s'han de trobar en els objectius maximalistes que en comptes de sumar empreses i mobilitzar la classe treballadora havia tapat el moviment d'altres empreses i d'altres indrets, provocant l'efecte contrari i tallant la solidaritat d'aquestes altres empreses. SELLÉS, Elionor, *moviment obrer...*, pàg. 413.

s'aprofita qualsevol conflicte per fer una crida de solidaritat a la resta de la classe treballadora, com va passar amb la vaga de Laforsa³⁸.

La conflictivitat obrera es va disparar l'any 1976. Mentre l'any 1975 les hores perdudes per conflictes laborals havia estat de 10 milions, al 1976 van ser de 110 milions, implicant a 3.5 milions de treballadors davant del mig milió de 1975.³⁹ Barcelona, el País Basc, Navarra, Madrid i Astúries van esdevenir els principals escenaris de la conflictivitat obrera d'aquells primers mesos de 1976. El carrer, com apunta Xavier Domènech⁴⁰, va ser el lloc de disputa per excel·lència entre el règim i l'oposició, com bé reflecteix la frase del Ministre de Governació d'aquell moment, Manuel Fraga Ibarre, "*la calle es mía*". L'espai públic, que durant la dictadura havia estat patrimoni del règim a base de repressió i por, va esdevenir un dels objectius de l'oposició antifranquista, i especialment del moviment obrer. La batalla que es duia a i per l'espai públic no va estar exempta de violència. Els primers mesos de 1976 les vagues generals i locals tenien un caràcter marcadament polític i reivindicatiu. La lluita per millores laborals, socials, l'amnistia i la ruptura amb el règim que donés pas a un procés democràtic era resposta pel govern d'Arias Navarro amb la mateixa duresa que el franquisme perquè, de fet, el president del govern volia garantir la continuïtat del règim franquista, ignorant els crits de llibertat de la societat civil.

Així doncs, arrel de la vaga de Laforsa es dona al Baix Llobregat la tercera vaga general del 19 al 25 de gener de 1976. Durant aquells dies la mitjana diària de treballadors en vaga era de 60.000, amb un còmput total de cinc milions d'hores perdudes.⁴¹ La vaga afectà tots els sectors de la producció, així com comerços, escoles i centres de formació professional de ciutats importants com Cornellà o el Prat de Llobregat, gràcies a la implicació de les associacions de veïns. L'ocupació del carrer i dels espais públics per la ciutadania va desbordar en moltes ocasions les forces de l'ordre, l'única eina dels quals eren les càrregues policials i trets per armes de foc contra els manifestants.

---

³⁸ Laforsa era una empresa siderúrgica d'uns 230 treballadors situada a Cornellà de Llobregat. L'11 de novembre de 1975 l'intent d'acomiar un treballador per un error durant la seva jornada va desencadenar una vaga de 106 dies, després dels quals l'empresa es va veure obligada a readmetre els 157 treballadors que havia acomiadat durant el conflicte. Laforsa va despertar la solidaritat de milers de treballadors del voltant (durant dues setmanes la comarca del Baix Llobregat restà paralyzada), però no aconseguí ser l'inici d'una cadena de conflictes que arribés a materialitzar la desitjada vaga general arreu l'Estat. Sobre la vaga, tres ex-treballadors van publicar un llibre el 2015: GONZÁLEZ M., RÓDENAS S., CERDÁN E., *O tots, o cap. Laforsa, una vaga que va fer història*, Manresa: ed. Tigre de Paper, 2015.

³⁹ MOLINERO, C., i YSÀS, P., *Productores disciplinados...*, pàg. 120-124.

⁴⁰ DOMÈNECH, Xavier, *Quan el carrer va deixar de ser seu: moviment obrer, societat civil i canvi polític. Sabadell (1966-1976)*, Barcelona: Abadia de Montserrat, 2002.

⁴¹ RUIZ F., GARCÍA A., LIZANO V., *El estilo sindical...*, pàg. 225.

A Sabadell, la manifestació per l'ensenyament públic acabà, el 13 de febrer, amb una dura repressió policial sobre nens, mares i mestres. Uns dies més tard, com a protesta per aquesta agressió hi hagué una altra manifestació que encara va rebre una contestació més dura per part de la Guàrdia Civil. Entre els manifestants ferits hi havia un treballador de l'empresa Unidad Hermética. L'acarnissament de la policia amb els manifestants donà lloc, el 20 de febrer, a una vaga general a Sabadell que s'inicià amb l'aturada d'aquesta empresa, que aviat va ser imitada per la resta d'empreses de la ciutat. La vaga general mobilitzà, com al Baix Llobregat, escoles, comerços, associacions de barri, instituts, la solidaritat de poblacions veïnes, dels estudiants de la UAB, etc. Després d'una setmana d'accions que van moure milers de persones, la vaga general acabà el 27 de febrer. Arrel d'aquests fets, aquell dia l'alcalde de Sabadell dimití i fou substituït per un alcalde provisional.

Una de les vagues que ha quedat més gravada en la memòria col·lectiva per la brutalitat policial va ser la massacre de Vitòria al març de 1976. El 3 de març uns quatre-mil treballadors s'havien reunit a l'església de Sant Francesc d'Assís per discutir sobre les vagues que estaven duent a terme des del gener en contra de la carestia de vida i dels topalls salarials imposats pel govern. Mentre els treballadors celebraven l'assemblea a l'interior de l'església, la policia envoltà el recinte i ordenà el desallotjament de l'edifici. Després de llançar gasos lacrimògens a l'interior de l'església, la policia disparà els manifestants que sortien fugint dels gasos. Arrel d'aquest atac morien assassinats cinc treballadors i es produïren un centenar de ferits. En comptes d'acabar amb el conflicte, la brutalitat exercida per la Guàrdia Civil tingué l'efecte contrari: es convocà una vaga general al País Basc pel 8 de març que va paraitzar tota la població, a més d'aconseguir la solidaritat de milers de treballadors d'arreu del país.

Aquests són només uns exemples de les mobilitzacions obreres que se succeïren al país en aquests primers mesos de 1976. La creixent conflictivitat obrera va ser clau per fer caure el govern d'Arias Navarro l'1 de juliol. La pressió popular del carrer no va ser suficient per fer d'aquestes "taques d'oli" l'inici d'una vaga general nacional que trenqués definitivament el règim, però sí va aconseguir imposar un procés democràtic que recollís les principals reivindicacions de la classe treballadora. En aquest context, doncs, la Llei de relacions laborals que el govern publicà el 8 d'abril amb l'objectiu d'apaivagar la conflictivitat obrera i mantenir el Sindicat Vertical tingué l'efecte contrari. En aquesta llei s'establí la jornada laboral de 44 hores setmanals i 21 dies de vacances. L'article 35 de la llei preveia la readmissió dels treballadors en cas

d'acomiadament i si la sentència imposava la readmissió, l'empresa no podia substituir-ho per una indemnització en metàl·lic, exceptuant que les dues parts estiguessin d'acord. A més d'aquesta llei, el govern també va encarregar a Rodolfo Martín Villa, ministre de Relacions Sindicals, una reforma sindical en la qual es reconeixia la llibertat sindical però mantenia el sindicat vertical com la central única dels treballadors. La reforma no arribà a discutir-se ja que Arias Navarro va dimitir com a cap de govern i en el seu lloc el rei va nomenar Adolfo Suárez. Pocs dies després, Suárez va decretar una llei d'Amnistia parcial, va eliminar l'esmentat article 35 i creava un nou organisme, l'Administración de Servicios Socio-Profesionales (AISS) amb la finalitat de transformar el sindicat vertical.

El canvi de govern va suposar un canvi d'estratègia per a l'oposició antifranquista. Els conflictes que havien de protagonitzar els treballadors havien de ser conflictes basats en l'objectiu d'acabar amb la dictadura sense que donessin peu a una repressió indiscriminada de l'Estat, és a dir, havien de tenir un cert control en les accions, sense caure en maximalismes o en lluites que no es poguessin guanyar. Per a Comissions Obreres, les mobilitzacions havien de servir per treballar en la unitat dels treballadors, pressionar la patronal i el govern en la consecució del reconeixement de la llibertat sindical, la legalització dels partits polítics i els sindicats, l'amnistia total i el dret d'assemblea. Conflictes llargs i durs, que donessin peu a una estigmatització de la classe treballadora van esdevenir el tipus de mobilitzacions que calia evitar⁴², conflictes com Motor Ibérica o Roca Radiadores, els quals s'analitzaran més endavant. L'objectiu del PSUC i de CCOO era demostrar al govern que podien controlar el moviment obrer per tal de mostrar que la classe obrera era una classe madura i sensata, afavorint així l'opinió favorable del règim cap al partit comunista i els sindicats i assegurar-ne la seva legalització en un futur proper. De fet, López Raimundo va arribar a declarar que l'esperada tardor calenta d'aquell any no s'arribaria a produir per tal de tranquil·litzar el govern⁴³. La tardor de 1976 va tenir moments de conflictes importants, com el de la construcció, la vaga del metall de Sabadell, la vaga de Roca, Correus o el conveni de Renfe, però els nivells de conflictivitat van ser molt menors als del primer trimestre del

---

⁴² SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer...*, pàg.462-463. A la seva tesi, Elionor recull els plantejaments de José Luis López Bulla, secretari general de la CONC i militant del comitè central del PSUC, o Gregorio López Raimundo, que es basaven en aconseguir mobilitzacions obreres per forçar la ruptura del règim però evitant radicalitzacions que posessin en perill aquest objectiu. Per tant, les mobilitzacions obreres s'havien de fer des de l'anàlisi de les possibilitats reals d'èxit i havien de combinar la pressió i la negociació com les dues eines fonamentals per als nous conflictes.

⁴³ DOMÈNECH, X., *Quan el carrer...*, pàg. 307.

mateix any. La taca d'oli que havia d'iniciar la ruptura amb el règim va anar sent substituïda per accions estatals de lluita, com la jornada del 12 de novembre. Les mobilitzacions obreres havien passat de la pressió per la ruptura a la de la pressió per la reforma política.

El nou govern d'Adolfo Suárez va coincidir en el moment en què CCOO obria un debat intern sobre el seu paper i les seves estructures en el nou marc polític que afectaren també en el canvi d'estratègia acabat d'esmentar.

Els sindicats obrers a la transició

Com ja s'ha vist, les Comissions Obreres havien anat apareixent de forma més o menys espontània als conflictes obrers de finals dels anys cinquanta, i després de les vagues de 1962 iniciaren un procés de consolidació i permanència. CCOO, com també s'ha fet esment, era, més que un sindicat, un moviment sociopolític on es recollien les principals reivindicacions de la classe treballadora i on s'agrupaven sectors molt diversos de l'oposició al règim (catòlics, comunistes i, en menor mesura, socialistes). Comissions Obreres va ser la base neuràlgica del moviment obrer al tardofranquisme, però no va ser l'únic sindicat. Pràcticament en paral·lel s'havia anat construint la Unió Sindical Obrera (USO), formada per socialistes i catòlics, però amb una influència i poder d'actuació molt més limitat. Pel que fa als sindicats històrics, com la CNT o la UGT, la seva presència durant aquesta dècada dels seixanta és pràcticament inexistent. L'exili i la repressió dels primers anys va fer desaparèixer pràcticament aquests sindicats. A més, la negativa per part de socialistes a participar juntament amb els comunistes en moltes organitzacions o participar en les eleccions sindicals tal com proposava el PSUC i CCOO també van minvar la seva capacitat d'acció i d'influència sobre la classe obrera. En canvi, l'inici de la dècada dels setanta va anar marcat per una lenta reconstrucció de la UGT. Al congrés de Toulouse de 1971 va ser escollit com a secretari general del sindicat Nicolás Redondo. Per sortir de la situació marginal en què es trobava, la renovació ideològica de la UGT va anar lligada a mantenir i aprofundir la seva activitat sindical al marge del Sindicat Vertical. A Catalunya, la presència de la UGT a les fàbriques va iniciar-se a partir de 1974, quan es constitueix un nou comitè que es forma com a direcció regional del sindicat.⁴⁴ Arrel de la vaga d'Hispano Olivetti, que es veurà

---

⁴⁴ El comitè estava format per tres membres: Luis Fuertes (treballador d'Hispano Olivetti), Camilo Rueda (treballador de Comesa) i Eduardo Montesinos, emigrat alemany que havia arribat feia poc. Veure

més endavant, la UGT va començar la seva expansió en empreses com la Maquinista, Pegaso, Seat, etc., tot i que la seva presència continuava sent minsa. A SEAT, Silvestre Gilaberte recorda la presència d'aquest sindicat i d'altres minoritaris en els darrers anys del franquisme:

*“La UGT aparecerá en los años 74 o 75, una cosa así. Y con muy poquita influencia. La CSUT quizá un poco antes, como las Comisiones Obreras Revolucionarias, que también aparecieron entonces, pero que no tuvieron ninguna incidencia. Igual que USO, que también tenía muy poca influencia.”*⁴⁵

CCOO, davant la reaparició de la UGT, intentà apropar aquesta central al seu moviment sociopolític en tant que el seu objectiu final era construir un sindicat unitari on les diferents corrents obreres tinguessin veu. El rebuig a les eleccions sindicals del Sindicat Vertical de 1975 i a la col·laboració amb els comunistes feia difícil l'entesa entre CCOO i UGT. Per diferenciar-se de la tàctica de Comissions Obreres, UGT defensava la creació de comitès obrers de fàbriques formats al marge dels jurats d'empresa i els enllaços sindicals, que havien de sorgir a partir d'assemblees de treballadors. L'èxit de les candidatures unitàries, però, van palesar l'error tàctic de la UGT, que continuava al marge del moviment obrer.

Amb la mort del dictador, la UGT inicià- sota la mirada del PSOE- un gir en els seus objectius organitzatius. Els comitès obrers funcionaven en tant que existia un organisme paral·lel, el Sindicat Vertical, en el qual no tenien cap tipus de presència, però a l'inici de la Transició i davant la importància de Comissions Obreres i els seus líders a les empreses, aquesta estratègia podia tenir uns resultats negatius per a la central socialista. Per aquest motiu, es va iniciar un canvi de discurs en defensa de la llibertat sindical, la creació de seccions sindicals a les empreses, l'enfortiment de les estructures organitzatives de les centrals sindicals i la negociació col·lectiva entre la patronal i els diferents sindicats. Seguint aquesta línia, la UGT inicià, a partir de 1976, una campanya en contra de l'entrisme de CCOO dins el Sindicat Vertical per tal de desmarcar-se dels comunistes, però també per començar a fer servir la seva figura de sindicat històric per anar ocupant un espai sindical alternatiu al de CCOO. L'aparició de la UGT en el marc sindical va ser aprofitada també pel Govern per intentar disminuir la importància dels

---

BALLESTER, D., “El final de la travessa del desert: la reconstrucció de la UGT a Catalunya ,1974-1977” a *Recerques*, 42 (2001) 25-60.

⁴⁵ Entrevista a Silvestre Gilaberte.

comunistes i de CCOO en el moviment obrer, com es reflecteix en l'autorització del govern d'Arias Navarro de la celebració del XXX Congrés de la UGT a Madrid mentre que a finals de juny prohibia l'assemblea de CCOO, que es va haver de fer a inicis de juliol a la clandestinitat.⁴⁶ Per a Comissions Obreres, la celebració d'aquest congrés d'UGT, on deixava palesa l'estratègia a seguir en el futur immediat i la línia de ruptura amb el Sindicat Vertical, va significar el truncament de les esperances de fer de les runes de la CNS el sindicat obrer unitari.

La CNT va ser l'altre sindicat històric castigat per prop de quatre dècades de dictadura que inicià el seu camí cap a la visibilitat de les seves accions i del seu paper històric, especialment a Catalunya, en els darrers anys del franquisme, però amb molta menys força i èxit que la UGT. El 29 de febrer de 1976 va tenir lloc la reconstitució del sindicat a Catalunya després d'una assemblea a l'església de Sant Medir de Barcelona amb una assistència d'unes cinc-centes persones. Arrel d'aquesta assemblea s'aprovà la constitució d'organitzacions sindicals d'empresa, per sectors de producció i federacions locals. El rebuig a qualsevol apropament amb la UGT o CCOO, el seu apoliticisme, la divisió interna, les discussions sobre el paper que havien de jugar a les negociacions amb l'empresa, les repercussions del cas Scala al 1978 o l'escissió de 1979 van fer que el sindicat quedés molt lluny de la influència i del paper que havia jugat a Catalunya abans de la dictadura, quedant relegat en un segon terme dins el panorama sindical que es presentava a l'inici de la transició.

Davant d'aquesta nova situació, les Comissions Obreres van entrar en un període de debat intern sobre quin havia de ser el seu futur: mantenir-se com a moviment sociopolític que busqués la unitat en un mateix organisme de tota la classe treballadora o adquirir unes estructures organitzatives pròpies de sindicat tal com estava fent la UGT. El debat no era senzill (de fet ja s'havia començat a plantejar poc abans de la mort del dictador) ja que els homes i dones de Comissions havien estat els líders hegemònics en la lluita antifranquista des dels anys seixanta i entenien aquestes Comissions Obreres com un tret identitari, però la divisió sindical començava a ser una realitat- esperonada també des del govern- i el fet d'endarrerir el canvi a un "sindicat de nou tipus" els podia posar en una situació de desavantatge respecte una UGT que començava a fer campanya d'afiliació al sindicat. Per a molts líders de Comissions, la construcció d'un sindicat unitari continuava sent l'objectiu final a la qual estava

---

⁴⁶ REDERO, Manuel, "Los sindicatos en la democracia: de la movilización a la gestión", *Historia y Política*, núm. 20, Madrid, juliol- desembre 2008, pp. 129-158.

destinada a convertir-se CCOO, però començava a ser més un desig que una realitat. El debat sobre continuar amb la línia cap al sindicat unitari o reforçar les estructures organitzatives havia de donar-se en unes assemblees de tres dies previstes per a finals de juny a Madrid. La negativa del govern va obligar a reduir el debat a 10 hores d'assemblea l'11 de juliol a Barcelona. En aquesta assemblea es va decidir deixar de banda les velles estructures de la coordinadora general per una coordinadora amb capacitat de direcció.⁴⁷ Els membres d'aquest òrgan tenien la representació dels diferents territoris de l'Estat i representaven les distintes branques de la producció. D'aquesta coordinadora sortia també un secretariat de vint-i-set membres que havia de dirigir Comissions Obreres fins al congrés constituent, que es va celebrar el juny de 1978. De seguida, el corrent de Comissions més partidari d'adquirir estructures de sindicat s'afanyà a buscar locals on establir la seva activitat sindical de forma que quedés deslligada del Sindicat Vertical i esgrimien el fet que la pluralitat sindical ja era un fet per dur a terme campanyes d'afiliació a CCOO com a sindicat de nou tipus. El procés de transformació cap a central sindical va ser llarg i difícil. Sorgiren corrents molt crítics als canvis que s'estaven donant i també es produïren algunes escissions, com la del novembre amb la formació del Sindicat Unitari, que quedà sota la influència de la ORT, o la formació de la Central de Sindicats Unitaris dels Treballadors (CSUT), aquest quedant sota la influència del PTE.

La Coordinadora d'Organitzacions Sindicals (COS)

Durant tota la transició, l'única experiència d'organisme unitari entre les grans centrals sindicals va ser la formació de la Coordinadora d'Organitzacions Sindicals (COS). El 22 de juliol de 1976 es va signar l'acord entre USO, UGT i CCOO per crear aquest organisme, però la desconfiança que hi havia entre els tres membres, especialment per la UGT, que creia que CCOO podia aprofitar aquest organisme per desenvolupar la seva idea de crear un sindicat unitari, va dificultar des del principi accions conjuntes i ja anunciava la mort d'aquest organisme tot just acabat de néixer.

De fet, l'única acció conjunta notable va ser la convocatòria de vaga del 12 de novembre de 1976. L'espurna que va encendre els sindicats van ser les mesures econòmiques del nou govern de Suárez, d'entre les quals es destaquen la congelació salarial i la derogació de l'article 35 de la Llei de Relacions Laborals que havia aprovat

---

⁴⁷ SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer...*, pàg. 455.

el govern d'Arias Navarro, fet que tornava a deixar en mans de l'empresa la possibilitat de no readmetre un treballador acomiadat de forma improcedent. Davant d'això, els sindicats van convocar a través de la COS una jornada de vaga general per al dia 12 de novembre. La vaga va tenir força èxit a les zones més industrialitzades del país i va ser seguida per uns dos milions de treballadors, però no va aconseguir paralitzar el país ni que el govern fes marxa enrere.

Després de la vaga, UGT va intentar forçar la dimissió dels delegats de CCOO i USO al Sindicat Vertical sota l'argument que a moltes empreses ja s'estaven duent a terme aquestes dimissions, però per a CCOO i per a USO, el manteniment dels enllaços sindicals era encara important donat que el govern no havia legalitzat els sindicats i que aquesta dimissió podia donar lloc a un buit sindical a la fàbrica que podia ser aprofitat per la patronal per incorporar en aquests llocs enllaços afins amb l'empresa. A més, per a CCOO i per a USO era abandonar, sense cap seguretat sobre la formació d'un nou òrgan obrer i democràtic, unes posicions privilegiades conquerides amb l'esforç de la lluita obrera dels darrers anys. Les divergències entre UGT i CCOO van anar creixent, especialment al voltant de la dimissió dels enllaços i jurats d'empresa de la CNS, fins que es van trencar definitivament al març de 1977, quan la UGT va anunciar que no tornaria a les reunions de la COS al·legant que aquest organisme havia fracassat en el seu intent d'implantació a moltes províncies i el seu mal funcionament.⁴⁸

La unitat sindical no havia estat possible, i CCOO, encara que verbalment la defensava, a la pràctica s'afanyava a constituir-se com a un sindicat més dins la nova pluralitat de centrals existents. Si la unitat sindical no havia estat possible, tampoc no ho havia estat la ruptura amb el règim, especialment després de la victòria del sí al Referèndum per a la Reforma Política el 15 de desembre de 1976. Poc més d'un any després de la mort de Franco, el moviment obrer es trobava en un context força diferent al que s'havien imaginat: el procés cap a la democràcia estava sent dirigit pels sectors reformistes, l'aparició de "noves" centrals havien truncat els desitjos d'aconseguir la unitat de tots els treballadors sota un mateix sindicat, l'amnistia i les llibertats sindicals tan esperades no arribaven i els efectes de la crisi econòmica eren cada vegada més grans. Davant aquest nou panorama, les centrals sindicals van haver de modificar les seves estratègies i adaptar-se a la nova realitat del país.

---

⁴⁸ MARÍN, J. M^a, "La Coordinadora de Organizaciones Sindicales (COS): una experiencia de unidad de acción sindical durante la Transición", *Espacio, Tiempo y Forma*, Serie V., H^a Contemporánea, t.9, 1996, pàg. 309.

Sindicats, democràcia i crisi econòmica

Després de l'aprovació en referèndum de la llei de Reforma Política es va iniciar poc a poc un procés de canvi legislatiu cap a la democratització del país. En aquesta línia, el 30 de desembre va desaparèixer el Tribunal d'Ordre Públic. Al febrer de 1977 es va legalitzar el PSOE, com passaria amb el PCE un mes més tard i el PSUC uns dies després. L'11 de març es va ampliar l'amnistia parcial que ja s'havia fet pública el juliol de l'any anterior⁴⁹.

Respecte a l'àmbit sindical, l'inici de l'obertura del govern a reconèixer els drets i les llibertats de la classe treballadora es va donar amb la Llei 19/77 de l'1 d'abril sobre la regulació del Dret d'Associació Sindical. La llei es va donar dins l'estret marge que deixava la Declaració XIII del *Fuero del Trabajo*, ja que aquest havia tancat totes les possibilitats d'implantació de sindicats lliures. L'aprovació de la nova llei des de la legalitat vigent va fer que estigués marcada per moltes llacunes i limitacions, com la manca de garanties, de promoció o de finançament. Tot i així, es va fer servir com el primer instrument de canvi en l'àmbit sindical i el 28 d'abril de 1977 es legalitzaren les Comissions Obreres i la UGT. Al juny es va extingir la sindicació obligatòria mitjançant el Reial Decret Llei 31/77 de 2 de juny, així com també va desaparèixer el pagament de la quota sindical.

Pel que fa a la situació econòmica del país, el 1977 la inflació espanyola s'apropava al 40% de la taxa anual i el deute extern del govern començava a ser un perill. La ineficàcia de les mesures econòmiques dels governs entre 1973 i 1977, o més aviat, la manca de mesures econòmiques que fessin front a la crisi, havien empitjorat seriosament l'economia espanyola. Després de les primeres eleccions democràtiques del 15 de juny de 1977, on Adolfo Suárez sortí escollit president, el govern va impulsar una sèrie de mesures per encarar una crisi que no es podia continuar deixant en segon pla. Dins de l'agenda econòmica del govern es trobaven els Pactes de la Moncloa, signats el 25 d'octubre de 1977, després d'uns mesos de converses amb els dirigents dels partits polítics més importants del país, com Felipe González i Santiago Carrillo. Els Pactes van ser recolzats per totes les forces polítiques representades al Congrés, Comissions Obreres i, de forma més reticent, UGT. Els objectius principals que s'assumien eren: la reducció de la inflació, millorar la relació d'intercanvi amb l'exterior i la introducció

---

⁴⁹ L'amnistia laboral, com es veurà més endavant en el capítol que s'ocupa d'explicar aquesta lluita de la classe treballadora, no va arribar fins l'octubre d'aquell any.

d'una política d'ajustament basada en la contenció salarial i la restricció monetària. A canvi, aquestes polítiques havien d'anar acompanyades d'inversions en polítiques públiques com educació, seguretat social o habitatge. Els Pactes també establien una sèrie d'acords polítics en els que s'acordava modificar les restriccions de la llibertat d'expressió, dels mitjans de comunicació públics, del dret d'associació, de reunió, del codi de justícia militar i de l'ordre públic, així com la despenalització de l'adulteri o de l'ordre públic, entre altres qüestions. Aquest apartat de matèries polítiques no va ser signat per Manuel Fraga Iribarne (representant d'Alianza Popular).

La defensa dels Pactes de la Moncloa per Comissions Obreres no va estar mancada de disputes internes entre els qui els defensaven i els que no. Tot i així, la majoria van acceptar les restriccions econòmiques que suposaven a canvi de les millores que podien oferir no només en l'àmbit econòmic i social, sinó també de caire més polític, amb la possibilitat d'establir des d'aquí un nou marc legislatiu a l'àmbit laboral i en l'acció sindical de l'empresa.

La reforma democràtica que s'estava produint al país al mateix temps que s'afrontava la crisi econòmica va provocar canvis en l'estratègia i en el discurs dels partits polítics i dels sindicats. Les centrals sindicals van passar a acceptar polítiques econòmiques restrictives a canvi de la seva acceptació política i social. La violència de l'extrema dreta envers dirigents i líders de la classe treballadora, la intransigència de la patronal i la repressió dels cossos de seguretat van decantar els sindicats a donar prioritat a la consolidació del procés democràtic, com demostra la seva defensa de la Constitució durant la campanya que es va fer abans del seu referèndum el 6 de desembre de 1978.

El context en què es van moure les centrals sindicals en aquests anys va ser de disputes internes constants, d'escissions i d'atacs continus entre sindicats. A la batalla per l'afiliació sindical entre CCOO⁵⁰ i UGT, la central socialista feia servir un discurs moderat davant els "radicals" comunistes i s'alçaven com un sindicat responsable davant la crisi econòmica. Desaparegut el Sindicat Vertical, el desembre de 1977, el Govern publicà un decret d'eleccions sindicals per escollir els comitès d'empresa que es realitzaren durant el primer trimestre de 1978.⁵¹ CCOO va obtenir el 34.43% dels

---

⁵⁰Al I Congrés de la CONC celebrat al maig de 1978 es parlava d'una afiliació de 450.000 persones.

⁵¹Com es veurà més endavant, entre la dissolució del Sindicat Vertical al juny i les eleccions els primers mesos de 1978 es van realitzar eleccions a diverses empreses importants dins del moviment obrer dels anys seixanta i setanta com SEAT, Pegaso, COMESA o Aiscondel, a les que s'escolliren els Consells de Fàbrica.

delegats escollits, seguida de la UGT amb un 21.7%⁵². Aquests resultats posaven de manifest que, si bé Comissions Obreres era el principal sindicat de la classe obrera, el creixement de la UGT en els darrers quatre anys havia estat espectacular i s'havia erigit ràpidament com la ferma rival de CCOO.

A finals d'aquell 1978, el Govern de la UCD va intentar promoure un segon pacte econòmic però les centrals sindicals el van rebutjar en tant que els acords sobre habitatge, educació, l'estatut d'empresa pública, entre altres polítiques públiques que el Govern s'havia compromès amb els Pactes, no s'havien donat. L'augment de l'atur, que havia esdevingut el principal problema dels sindicats, la manca d'un estatut dels treballadors i el decret de desembre on s'establia un augment salarial màxim del 13% va fer que la conflictivitat obrera augmentés considerablement respecte l'any anterior i, de fet, 1979 va esdevenir l'any amb més conflictivitat laboral després de la mort del dictador amb sis milions de treballadors afectats en tot l'Estat.⁵³ Durant aquest any, mentre CCOO duia a terme accions sindicals destinades a mobilitzar els treballadors contra les mesures econòmiques del govern de la UCD i per l'esborrany de l'Estatut dels Treballadors que s'havia presentat al Congrés, la UGT iniciava un camí de negociacions amb la CEOE⁵⁴ amb l'Acord Bàsic Interconfederal (ABI), que va donar forma a la futura negociació col·lectiva. Els seus punts principals es van incloure a l'Estatut dels Treballadors, recolzat per UCD i PSOE. Els punts principals que recollia l'ABI eren, entre d'altres, la necessitat de reduir el nombre de convenis, el principi d'autonomia de les parts i els requisits de legitimació de les parts per poder dur a terme les negociacions. Com a continuació d'aquest acord, el 5 de gener de 1980 es signa entre la UGT, la CEOE i, més tard, USO, l'Acord Marc Interconfederal (AMI). En aquest acord s'establien els criteris salarials a seguir a la negociació col·lectiva per aquell any i el següent, que s'havien de limitar entre el 13 al 16%. L'AMI va significar el punt d'inici d'una política de concertació en tant que, durant aquell any, els convenis col·lectius que es van signar van quedar sota els paràmetres establerts als acords.

Uns mesos més tard, el 10 de març de 1980 s'aprovà l'Estatut dels Treballadors (E.T.), que va ser rebutjat per CCOO. L'Estatut recollia el dret a la negociació col·lectiva sense la necessitat de la intervenció estatal, es formulen les causes d'acomiadament, la normativa per a la resolució de conflictes, etc. En el terreny de la contractació, malgrat

---

⁵² ESTIVILL, J., i DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política...*, pàg. 143.

⁵³ REDERO, M., "Los sindicatos en la...", pàg. 138.

⁵⁴ Confederación Española de Organizaciones Empresariales, organització empresarial fundada el juny de 1977 que representava la patronal espanyola.

es dóna prioritat a la contractació indefinida també es dóna la possibilitat de potenciar la contractació eventual amb caràcter conjuntural. A l'Estatut es fixava el nou model de relacions laborals en democràcia, on a l'àmbit empresarial el comitè d'empresa era el màxim òrgan de representació dels treballadors i qui tenia la capacitat negociadora de l'empresa, però en àmbits superiors a l'empresa, les centrals sindicals esdevenien els òrgans de representació dels treballadors. D'aquesta manera es configurava un model de relacions laborals que es quedava a mig camí entre el model unitari basat en Consells de Fàbrica de CCOO i el de la negociació exclusiva de les centrals sindicals amb la patronal de la UGT, fet que s'acomodava a les necessitats del Govern de la UCD, ja que d'aquesta manera s'intentava debilitar la força que tenia CCOO entre la classe obrera sense haver de cedir massa al seu màxim rival polític, el PSOE i al seu referent sindical, la UGT. Per a la representació sindical al comitè d'empresa, l'Estatut recollia la necessitat d'arribar al 10% de la representativitat electoral. Sobre l'acomiadament, l'E.T., permetia l'acomiadament, en cas que aquest fos improcedent, a canvi d'una indemnització. A més, les causes d'extinció del contracte s'ampliaven a causes tecnològiques, econòmiques, de força major i causes objectives com la ineptitud o la falta d'adaptació d'un treballador a les modificacions tècniques. En darrer lloc, a l'Estatut dels Treballadors l'organització del treball quedava com a competència exclusiva de l'empresariat, així com àmplies capacitats per a l'establiment i modificació de la jornada, horaris, mobilitat geogràfica i funcional.

Aquell any 1980 van tornar a haver eleccions sindicals, dins la nova normativa legal que establia l'Estatut dels Treballadors, a les quals CCOO tornaria a ser la primera central sindical dels treballadors amb un 31.85% dels delegats obtinguts als comitès d'empresa arreu de l'Estat, molt seguida de la UGT amb un 29.40%⁵⁵ dels delegats. La UGT hauria d'esperar a les eleccions de 1982 per superar per primera vegada les CCOO en nombre de delegats, obtenint un 36.7% i un 33.4% dels delegats escollits arreu del país respectivament.⁵⁶

Tot i l'èxit d'aquestes dues centrals sindicals a les eleccions, que es van consolidar com les dues centrals més representatives dins el moviment obrer espanyol, des de finals de 1978 ambdues estaven experimentant una forta davallada d'afiliació. Les disputes internes a Comissions Obreres, l'acció moderada d'UGT, l'augment de l'atur, la

---

⁵⁵ A Catalunya, la diferència entre CCOO i UGT era més gran, amb un 36% i un 26% respectivament, ESTIVILL, J., DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política...*, pàg. 144.

⁵⁶ A Catalunya, CCOO guanya les eleccions amb un 39% del nombre de delegats escollits davant un 31% de la UGT, ESTIVILL, J., DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política...*, pàg. 145.

davallada en les mobilitzacions obreres i el nou marc de relacions laborals, que va suposar la pràctica desaparició de les assemblees i, per tant, una baixada del nivell de participació activa dels treballadors, són algunes de les causes que expliquen aquest desinterès creixent en l'afiliació sindical dels treballadors, deixant els sindicats en una posició força dèbil als darrers anys de la transició.

D'altra banda, el primer acord entre els dos sindicats principals, el govern i la CEOE es dona el juny de 1981, uns mesos després de l'intent de cop d'estat. A l'Acord Nacional d'Ocupació (ANE en castellà) es va incloure l'extensió de la participació sindical a les institucions i es van consolidar els drets sindicals a l'empresa, però també va servir per acordar una política de limitació salarial, l'establiment d'un salari mínim i, al mateix temps, una política de foment de l'ocupació, tot i que basada en la flexibilització laboral.

El sindicalisme dels anys setanta a Europa

Per a Comissions Obreres, els Consells de Fàbrica italians i la Intersindical portuguesa van ser dos elements d'influència clau que impulsaren i intentaren implementar. En el cas dels Consells de Fàbrica, més endavant li dedicarem un capítol sobre l'experiència a SEAT, Pegaso i Hispano Olivetti. La influència del sindicalisme unitari europeu també es veu al sindicalisme de Comissions Obreres en la seva estratègia *entrista* al Sindicat Vertical i la seva voluntat, fallida, de fer de les runes del Sindicat Vertical l'edifici per a un nou sindicalisme obrer unitari. És per la importància d'aquests dos models sindicals en el pensament de Comissions Obreres que s'ha decidit fer una explicació molt breu d'ambdós.

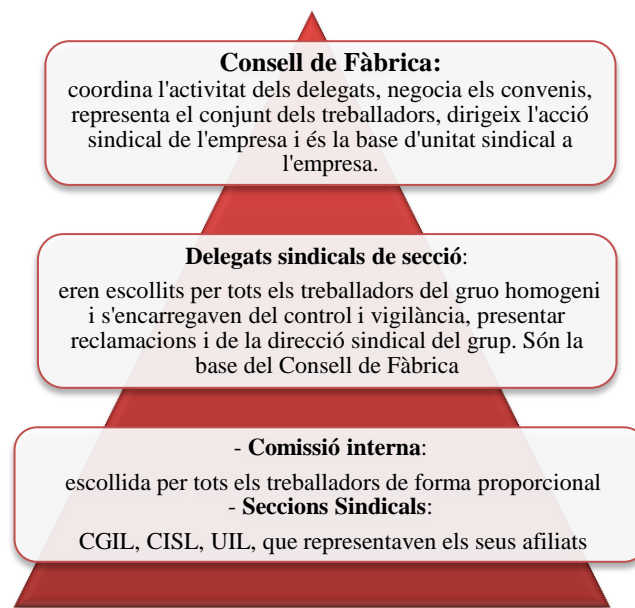
Itàlia

El model sindical unitari que sorgí a l'inici dels anys seixanta a Itàlia va esdevenir des del primer moment un mirall per als comunistes i per Comissions Obreres a Catalunya. Els Consells de Fàbrica que apareixen l'any 1977 a diferents empreses, de les quals aquí es tractaran SEAT i Pegaso, van estar inspirats en els Consells de fàbrica italians que apareixen als darrers anys dels seixanta al nord del país.

A l'inici dels seixanta es concentrava al nord d'Itàlia el sector industrial més important del país, especialment a ciutats com Turin -on hi havia FIAT (que en aquells moments reunia a 50.000 treballadors), Lancia o Olivetti-, Milà –amb la presència d'empreses

importants com Alfa Romeo o Siemens-, o Gènova, on els treballadors del port jugaven un paper decisiu al moviment obrer de la ciutat. La concentració de la classe treballadora a grans empreses on, a canvi d'un sou més alt que la mitjana, havien de suportar ritmes esgotadors, una dura disciplina laboral i la repressió de les activitats polítiques i sindicals per una patronal autoritària, va propiciar que es donessin les condicions per a que, des de 1960, s'iniciés una nova onada de conflictivitat laboral.

Durant els primers anys de 1960 els treballadors també van haver de lluitar contra la política econòmica restrictiva que imposava el govern. Les lluites obreres van aconseguir passar en moltes ocasions els límits salarials establerts pel govern (com l'any 1962), però la patronal va contrarestar-ho amb la reducció de l'ocupació, l'augment dels ritmes, de la producció i una forta repressió. A partir de 1967, però, s'inicia un canvi a l'interior de moltes empreses industrials del nord del país amb l'elecció de delegats de tallers, que acabaven formant el Consell de Fàbrica.

57 58

Els Consells de Fàbrica italians que apareixen als darrers anys d'aquesta dècada i que proliferaran a l'inici dels setanta tenen un caràcter diferent al que postulava Gramsci sobre els Consells de Fàbrica dels anys 20. Aquells Consells es configuraven com a soviets, amb la voluntat d'esdevenir la base per a una alternativa revolucionària a

⁵⁷ Gràfica pròpia elaborada a partir del requadre dels "organismes representatius a l'empresa italiana" consultat a LUDEVID, Manuel, *El sindicato dentro de la empresa. La experiencia europea. El caso español*, Barcelona: ed. Blume, 1979, pàg. 175.

⁵⁸ Les sigles dels sindicats italians citats a la gràfica corresponen a: Confederació General Italiana del Treball (CGIL), Confederació Italiana del Sindicat dels Treballadors (CISL), Unió Italiana dels Treball (UIL).

l'ordre polític establert i amb un cert caràcter antisindical en tant que els sindicats s'emmarquen dins la lògica capitalista de millores laborals, però no de ruptura i canvi del poder econòmic, i, per tant, segons Gramsci, no poden ser eines revolucionàries.⁵⁹ Els Consells de Fàbrica que apareixen quatre dècades més tard tenien, en canvi, el suport imprescindible de les diferents centrals sindicals, que esdevenen els centres de presa de consciència i la base per a un projecte d'unitat de tota la classe treballadora. Els Consells de fàbrica dels setanta es qüestionaven l'organització del treball capitalista per alienar i deshumanitzar la classe treballadora. A més, també pretenien ser un nexe d'unió de la classe treballadora de tots els Consells de Fàbrica dins i fora l'empresa, amb la creació de "consells de zona" que reunissin totes les organitzacions de massa (associacions de veïns, de barris, partits polítics, ajuntaments, etc.), per discutir i reivindicar problemes del conjunt de la societat com l'educació, l'habitatge o la sanitat, tot i que aquests consells de zona no van anar més enllà del seu plantejament teòric.⁶⁰ El 1968 va suposar un veritable punt d'inflexió en el moviment obrer italià i s'inicià un període que es coneix com el "bienni roig". El sector metal·lúrgic de les ciutats més importants del nord (Turin, Milà i Gènova) protagonitzà un conjunt de vagues per reivindicar la jornada laboral de 44 hores, revisar el sistema de primes, la desaparició del torn de nit, etc., durant la negociació dels convenis col·lectius. A les fàbriques van anar creixent i ampliant-se les assemblees i l'elecció de nous organismes de representació obrera, com eren els delegats d'empresa. Aquestes eleccions de delegats a peu de màquina tenien certa influència dels moviments autònoms (assemblearisme, control sobre la gestió dels acords, convenis signats pel conjunt de la classe treballadora, etc.), fet que va produir una reacció dels sindicats italians en treballar per la unitat sindical i els organismes unitaris dels treballadors, per tal de no quedar-ne exclosos i esdevenir una peça clau en la presa de consciència obrera de la classe treballadora. Fora la fàbrica, els sindicats com CISL i UIL unificaren també les seves accions durant aquell bienni per millorar el sistema de pensions i per eliminar les zones salarials que dividien el país, entre d'altres qüestions. D'altra banda, cal esmentar també que per contrarestar aquesta nova força del moviment obrer (on els comunistes tenien un paper molt important), els grups feixistes (moltes vegades amb el suport de la

---

⁵⁹ GRAMSCI, Antonio, "Unions and the dictatorship", *L'Ordine Nuovo*, 25 octubre de 1919. Consultat online el 30.10.2016: <https://www.marxists.org/archive/gramsci/1919/10/unions-dictatorship.htm>

⁶⁰ LUDEVID, Manuel, *El sindacato dentro...*, pàg. 181.

patronal i de les forces policials) van incrementar els atacs violents contra els treballadors organitzats (entre els quals també aparegueren grups antifeixistes violents). El cicle de conflictivitat conegut com el bienni roig acabà el 1970 amb un gran avenç per a les condicions dels treballadors del sector metal·lúrgic, que aconseguien la jornada laboral de 40 hores, un mateix augment salarial per a totes les categories i el manteniment del 100% del salari en cas de malaltia i accident. Aquests anys de lluites també van servir per estendre els Consells de Fàbrica a moltes empreses del nord d'Itàlia. Al 1970 hi havia 30.000 delegats i 1.400 Consells de Fàbrica, esdevenint així “l’estructura bàsica del sindicat a la fàbrica”.⁶¹ De fet, aquell mateix any el govern va reconèixer la funció dels Consells de Fàbrica amb la publicació de l'Estatut de Drets dels Treballadors del 20 de maig de 1970. A l'Estatut s'establia la protecció de la llibertat i la dignitat dels treballadors, la llibertat sindical, la llibertat d'acció, el dret d'assemblea i el reconeixement de totes les centrals sindicals obreres.

Al 1973, la crisi econòmica arribà també a Itàlia. L'encariment del nivell de vida, el creixement de l'atur i els intents de la patronal de baixar sous van donar lloc a un augment de la conflictivitat en les relacions laborals, que també va anar acompanyada d'un increment notable de la violència que es vivia en aquell moment tant per grups armats de l'extrema dreta com per l'extrema esquerra. Assassinsats, segrests i atacs indiscriminats a obrers en vaga es convertiren en fets quotidians en aquells anys, com també els segrestos o els atacs a directius, polítics i empresaris. D'altra banda, a les fàbriques, els Consells lluitaven pel manteniment dels tots els llocs de treball, la reducció de les hores extres i el control sobre la gestió i la producció. Les limitacions salarials, l'augment de preus i l'atur durant els anys següents provocaren el descontentament de la classe treballadora, i sindicats i Consells de fàbrica van impulsar vagues en defensa dels llocs de treball.

Al juliol de 1977 es va formar, com es veurà més endavant, un Consell de Fàbrica a SEAT per iniciativa de CCOO. Per a Comissions, l'experiència dels Consells italians era un mirall en el que desitjaven veure's reflectits. Al núm. 10 d'*Assemblea Obrera* es recollien les darreres victòries del Consell de Fàbrica de FIAT després de les negociacions del conveni, on es pot veure l'admiració pel moviment *consellista* italià en comparació amb el que existia a les fàbriques catalanes:

---

⁶¹ HÖBEL, A. “Las luchas en el “triángolo industriale” italiano y la evolución de su país, 1960-1980” a TÉBAR, J. [ed.], *El movimiento obrero...*, pàg. 57.

*“El hecho de más grande importancia y valor sindical que tienen los acuerdos de FIAT, es el haber reconocido explícitamente el derecho de intervención de los Delegados en todo lo que concierne a la empresa, desde las cuestiones laborales hasta las inversiones o la política industrial”.*⁶²

Més endavant, en aquest mateix article, es fa un resum dels drets i funcions del Consell de Fàbrica de FIAT, molts dels quals ja estaven recollits a l'Estatut dels Treballadors esmentat però que els treballadors de FIAT van aconseguir millorar. Entre els drets del Consell de Fàbrica s'hi troben: la disponibilitat de dues hores per treballador l'any per desenvolupar l'activitat sindical i que el Consell de Fàbrica s'encarregava de distribuir en funció de les necessitats, el dret d'assemblea per secció, taller o fàbrica en hores laborals retribuïdes o fora l'horari de treball, la lliure circulació de premsa sindical, l'entrada a la fàbrica d'operaris sindicals externs a aquesta per participar en reunions, assemblees o negociacions i, a més, l'empresa reconeixia les funcions dels delegats a les negociacions amb la patronal i la capacitat d'incidir en qüestions com l'organització del treball.⁶³

L'experiència dels Consells de Fàbrica a Barcelona, que s'explicarà més endavant amb profunditat, va ser molt més curta i menys fructífera del que s'havia aconseguit a Itàlia. Silvestre Gilaberte, treballador de SEAT, explica la relació entre el Consell de Fàbrica de SEAT i el de FIAT i les diferències entre el sindicalisme italià i el català (i espanyol):

“Claro, el tema era que ellos tenían un nivel de sindicalismo muy grande. Tenían conocimiento de los datos de la empresa, tenían una elaboración de las cosas muy grande. Y nosotros de todo eso no teníamos absolutamente nada. Cuando tú tienes que estar luchando por la libertad..., por eso cuando ellos nos veían nos miraban y decían “que mal vais”. Nuestro sindicato no era como los italianos. Los italianos tenían conceptos de unidad. Toda la aportación de Gramsci en Italia ha sido importante, pero los dirigentes comunistas italianos han tenido, para entendernos, han sido gente brillante. Los sindicalistas italianos han sido sindicalistas brillantes. Dentro del contexto y del movimiento que era..., nosotros no los hemos tenido, no los hemos

---

⁶² “Los convenios <<FIAT>>”, *Asamblea Obrera*, portaveu del sindicat de Comissions Obreres de SEAT, núm. 10, desembre 1977, pàg.18, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁶³ *Ibidem*.

tenido..., y eso tenemos que reconocerlo, aunque a veces quisiéramos dar lecciones, sobre todo con los franceses, que para nosotros era..., un sindicalismo tal, y los alemanes o los ingleses ya no digamos. Nosotros estábamos haciendo una cosa nueva, divina..., pues bueno, eso no era cierto, ¿eh? Y el problema es que había gente que se lo creía y que no era capaz de reflexionar, era una situación muy difícil.”⁶⁴

Portugal

La Intersindical portuguesa va ser una altra de les influències del sindicalisme unitari defensat per Comissions Obreres.

La història del segle XX de Portugal té característiques molt comunes a la d'Espanya. Des de 1926 s'havia instaurat una dictadura d'inspiració feixista, i des de 1932 era governada per António de Oliveira Salazar, qui consolidà *l'Estado Novo*, que s'allargà durant més de quatre dècades, acabant amb l'alçament militar del 25 d'abril de 1974, quatre anys després de la mort de Salazar, i que obligà a la deposició del seu successor, Marcelo Caetano.

Durant els anys seixanta, els canvis econòmics encaminats a industrialitzar el país van donar pas a una classe obrera concentrada especialment a les ciutats de Porto i Lisboa. De fet, al 1960 el 49% de la població activa del Gran Porto (és a dir, Porto i els municipis de les rodalies més importants) estava formada per obrers industrials.⁶⁵ A la conflictivitat obrera per millores salarials, millores laborals i reivindicació dels drets sindicals, s'hi havia d'afegir la tensió existent per la descolonització africana, que en el cas de Portugal afectava a les seves colònies d'Angola, Guinea-Bissau i Moçambic. Les guerres colonials van ser un factor important de desestabilització del règim.

Amb l'aparició d'una nova classe obrera, també va aparèixer un nou cicle de conflictivitat laboral des de l'inici de la dècada. El partit comunista portuguès va dur a terme una política entrista en els organismes del sindicat nacional del règim, especialment des de 1969 amb la convocatòria d'eleccions sindicals. Aquell any, amb el Decret-Llei n°49.058 es va permetre a les organitzacions sindicals, per primera vegada des de l'inici de la dictadura, organitzar-se en àmbits territorials superiors als districtes (que equivalia a les províncies espanyoles). Poc després durant aquell any també es va aprovar el Decret Llei 49.212 sobre la negociació dels convenis col·lectius entre la

---

⁶⁴ Entrevista a Silvestre Gilaberte.

⁶⁵ LOFF, Manuel, “Cambiar de vida, cambiar la vida: obreros en Oporto, de la dictadura a la revolución (1960-1976)”, a TÉBAR, J. [ed.], *El movimiento obrero...*, pàg. 22.

patronal i els representants del sindicat nacional. L'obertura liberal del govern de Marcelo Caetano, que va substituir Salazar com a primer ministre el 1968, en la legislació sobre les relacions laborals va anar acompanyada també per un augment del control policial i del Govern sobre la classe treballadora portuguesa.

L'any 1969 va ser un any de canvis per al moviment obrer de Portugal, no només pels canvis legislatius, sinó també perquè marca l'inici de la col·laboració entre comunistes i catòlics progressistes en el marc laboral. Poc després, l'11 d'octubre de 1970 comencen les reunions intersindicals entre diferents organitzacions sindicals (d'on es destaca el sector metal·lúrgic i la banca). Aquestes reunions, a la que cada vegada s'hi van afegint més sectors, esdevingueren l'embrió per a la central sindical que es va constituir després de la Revolució dels clavells el 1974, la Intersindical Nacional. Al març de 1971, i fruit d'aquestes reunions, les diferents organitzacions sindicals aproven un programa comú conegut com "Programa bàsic dels Sindicats Portuguesos" on estableixen els punts de reivindicació comuns de la classe treballadora, com el dret de reunió, l'elecció de delegats a les empreses, la llibertat sindical, la contractació col·lectiva i el dret de vaga. Uns mesos més tard, el règim de Caetano respon durament contra aquestes organitzacions. Hi ha una escalada en la repressió d'activitats sindicals i es declaren il·legals aquestes assemblees. El moviment unitari, però, no s'atura i continua treballant des de la clandestinitat per consolidar la Intersindical. De fet, el 1973 s'escollí un secretariat amb funcions permanents. El partit comunista portuguès (PCP) va jugar un paper fonamental en el desenvolupament d'aquest sindicalisme unitari, essent, de fet, el seu màxim precursor (seguit dels catòlics progressistes).

L'alçament militar contra el règim el 25 d'abril de 1974, conegut com la Revolució dels clavells, va accelerar els canvis polítics i socials del país. La classe obrera es mobilitza tant a les fàbriques com als barris. A les fàbriques del sud del país (especialment a Lisboa i les seves rodalies) i a Porto (al nord) es van produir diverses nacionalitzacions a empreses, al camp i a la banca, al mateix temps que militants del PCP i treballadors conscienciats amb la lluita obrera ocupaven els organismes del sindicat nacional. Aquell 1 de maig de 1974 la Intersindical organitzà mobilitzacions massives. Als barris es van formar comissions de ciutadans on tractaven els problemes bàsics dels barris (manca d'escoles, enllumenat públic, habitatge, etc.) i polítics. Entre abril de 1974 i novembre de 1975 Portugal visqué en un context de revolució socialista fins que les forces conservadores i el partit socialista portuguès (PSP) prengueren el poder i encaminaren el

país cap a una “normalització democràtica” allunyada dels òrgans d’iniciativa popular promoguts per l’esquerra.⁶⁶

Pel que fa al procés d’unitat sindical que es va donar en aquest període, el 30 d’abril de 1975 s’aprovà el Decret-Llei núm. 215-B/75 on es reconeixia una única confederació general de sindicats que corresponia a la majoria dels treballadors afiliats. Així, la Intersindical va passar a nomenar-se Confederació General dels Treballadors Portuguesos- Intersindical (CGTP-IN) després del segon congrés sindical el gener de 1977. A més del reconeixement legal de la unitat sindical, durant aquest període també es van fer grans avenços en les condicions laborals dels treballadors en qüestions com la jornada laboral, el salari mínim, la negociació col·lectiva i el control obrer de la producció.

La constitució de 1976, però, deixava sense efecte el decret-llei de l’any anterior sobre la unitat sindical, ja que va reconèixer la llibertat sindical i el dret dels treballadors d’associar-se lliurement a diferents centrals sindicals. Arrel del reconeixement del pluralisme sindical, a Portugal neix un moviment conegut com “Carta Oberta” que es va formar durant aquell any entre organitzacions sindicals dins la Intersindical i que aplegava anticomunistes, socialistes i independents fins que, el 1978, es constituí la Unió General de Treballadors (UGT) com a central sindical separada de la CGTP-IN.

En els següents anys, el moviment sindical portuguès va girar, majoritàriament, entorn de les relacions i rivalitats de dos centrals sindicals, la CGTP-IN (on hi havia una presència majoritària de comunistes) i la UGT, on els socialistes tenien l’hegemonia del sindicat.

---

⁶⁶ LOFF, Manuel, “Cambiar de vida...”, a TÉBAR, J. [ed.], *El movimiento obrero...*, pàg. 38.

III. La lluita antifranquista i la (re)construcció del moviment obrer a la fàbrica 1958-1975:

3.1. Les condicions laborals a la fàbrica

Les fàbriques escollides en aquest estudi són un bon exemple del que representava el fordisme a la indústria espanyola dels anys seixanta. El fordisme, basat en la producció en cadena a través d'una divisió del treball extrema i de la vinculació de la producció al cronometratge del temps d'execució d'una peça, es va nodrir de diversos factors. En primer lloc, l'emigració massiva del camp a la ciutat des dels anys cinquanta va significar, per a la lògica fordista, l'arribada d'una gran quantitat de mà d'obra poc qualificada. En segon lloc, la militarització de les relacions laborals, basat en un respecte total a la jerarquia de la fàbrica i la disciplina laboral, com es pot veure als reglaments de règim interior d'algunes d'aquestes empreses:

“Artículo 6º- Principios de trabajo

El trabajo de todo orden prestado al servicio de esta empresa estará inspirado en los principios de lealtad, hermandad y subordinado a los altos intereses de la Patria.”⁶⁷

A més, abans d'entrar a treballar, els treballadors havien de passar per uns processos de selecció en els quals havien de demostrar la seva experiència laboral del darrer any, presentar proves de bona conducta, un examen mèdic i un certificat d'antecedents penals. Aquí, les *l·listes negres* pesaven durament sobre els treballadors acomiadats, als quals els hi era pràcticament impossible tornar a trobar feina. D'altra banda, amb l'increment de la conflictivitat laboral des dels darrers anys dels seixanta, la patronal incrementà el control dels obrers amb l'augment de vigilants, passis entre tallers, i amb confidents de l'empresa que s'encarregaven d'avisar d'alguna anormalitat o de treballadors que es trobaven fora de la seva secció o taller. De fet, a la SEAT fins i tot s'arribà a diferenciar els treballadors amb uniformes de colors diferents segons les seves tasques per poder tenir un control més exhaustiu dels treballadors.⁶⁸ En tercer lloc, a la militarització de la classe treballadora s'hi sumava el caràcter paternalista de l'empresa.

---

⁶⁷ *Reglament del règim intern de la SEAT*, 1970, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁶⁸ TAPPI, Andrea, *SEAT, modelo para armar. Fordismo y franquismo (1950-1980)*, Alzira: ed. Germania, 2010, pàg. 84.

La construcció d'habitatges, que havia esdevingut un dels principals problemes de la classe treballadora immigrant, i la creació d'espais d'oci, d'economats o d'un hospital, com en el cas de la família Roca a Viladecans, són exemples d'aquest paternalisme en el qual la classe treballadora havia de ser diligent, lleial i respectuosa amb una patronal que li ofería, a canvi, aquests *privilegis*, però amb aquestes accions de caràcter social la patronal també adquiria un grau de control més alt sobre el treballador. Així doncs, el fordisme que es va anar implementant des de meitat dels anys cinquanta es basava en un control inqüestionable de la classe treballadora.

L'organització del treball i la valoració dels llocs de treball:

Els treballadors d'aquestes empreses es dividien en quatre grans grups: comandaments intermedis, empleats, subalterns i obrers. Dins de cada un d'aquests grups, es dividien per categories (especialistes, primera, segona i tercera categoria) i després una altra subdivisió d'aquests grups en nivells o *lletres*. A cada categoria i subdivisió li corresponia un salari base, primes, status, etc., distint. Aquesta divisió del treball, que en empreses com SEAT va arribar a tenir fins a 55 categories diferents al primer conveni col·lectiu⁶⁹, no corresponia a les capacitats dels treballadors, sinó a les funcions realitzades dins l'engranatge productiu a la cadena de muntatge i dels interessos de la patronal, que feia servir els ascensos per coaccionar i per guanyar confidents, especialment en els comandaments intermedis.

El reconeixement d'una categoria superior passats els tres anys a la categoria immediatament inferior, la reducció de categories, l'ascens per exàmens de capaciació per acabar amb les arbitrarietats de l'empresa i la reducció de diferències salarials entre les diferents categories van anar esdevenint poc a poc algunes de les reivindicacions més destacades sobre l'organització del treball a partir dels anys setanta a les diferents empreses estudiades, com es pot comprovar a les plataformes de les negociacions dels convenis que es veuran més endavant.

Tanmateix, les diferències entre treballadors en una mateixa categoria també depenien de la valoració dels llocs de treball i de la tasca específica dins el procés productiu, que estava regulat per un sistema de primes i incentius que encara eixamplaven més les diferències salarials entre els treballadors. Per a la valoració del lloc de treball s'escollia una escala on a cada procediment que exercia el treballador se li assignava un número

---

⁶⁹ MIGUELEZ, F., *SEAT, la empresa modelo...*, pàg. 54.

en funció de la importància de cada procediment o requisit necessari per desenvolupar el treball (esforç, responsabilitat, precisió, etc.). Les qualificacions obtingudes servien per designar la prima i els incentius de cada treballador.

A continuació es pot observar el mètode de classificació de valoració del treball segons la NEMA⁷⁰, que es feia servir en empreses com SEAT o Pegaso:⁷¹

Factor	Punts assignats als graus					Total possible de punts
	1	2	3	4	5	
Qualificació professional:						
1. Instrucció	14	28	42	56	70	250
2. Experiència	22	44	66	88	110	
3. Iniciativa i habilitat	14	28	42	56	70	
Esforç:						
4. Físic	10	20	30	40	50	75
5. Mental o visual	5	10	15	20	25	
Responsabilitat respecte a:						
6. Maquinària o procediments de fabricació	5	10	15	20	25	100
7. Matèries primes o productes fabricats	5	10	15	20	25	
8. seguretat de la resta	5	10	15	20	25	
9. Treball de la resta	5	10	15	20	25	
Condicions de la feina						
10. Condicions del treball	10	20	30	40	50	75
11. Riscos inevitables	5	10	15	20	25	

⁷⁰ Acrònim anglès de “National Electrical Manufacturers Association”. Aquest mètode de valoració dels llocs de treball apareix als Estats Units entre 1930 i 1940 durant el procés de racionalització i especificació dels llocs de treball per tal de donar objectivitat i vincular els salaris amb la producció.

⁷¹ Gràfica d’elaboració pròpia a partir de les dades que apareixen a “Valoración de puestos de Trabajo”, *Asamblea Obrera, portavoz de las CCOO de SEAT*, núm. 10, desembre 1977, pàg.9, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

A més de la classificació de la NEMA, la patronal també dividia els treballadors en funció del treball que ocupaven, atribuint el “factor F” i el “valor K”, que segueix la mateixa lògica d’aquesta tabla. El factor F estava lligat a les exigències del lloc de treball pels conceptes de responsabilitat i capacitat. Donat que aquests conceptes no són mesurables científicament (com ho podien ser el temps concedit a una operació, tot i que això no vol dir que no estiguessin subjectes als interessos de la patronal), la valoració d’aquest factor quedava en mans dels caps i la patronal, que ho continuaven fent servir per dividir els treballadors. El valor K, en canvi, mesurava els esforços dels treballadors i les condicions de treball en els quals els treballadors havien d’exercir a la seva feina. Per obtenir aquest valor, els llocs de treball es dividien en quatre grups on es mesurava, de més a menys, la duresa de la feina. Dins d’aquest valor K, el fet que el treballador sigui directe o indirecte⁷² dins la cadena de muntatge també feia variar la prima final. El valor K, per tant, perpetuava les condicions penoses a la fàbrica a canvi d’un incentiu econòmic. Des de principi dels anys setanta, la lluita dels treballadors encapçalats per Comissions Obreres va ser, precisament, conscienciar els treballadors en desfer-se d’aquests incentius i reivindicar una millora en les condicions laborals a la fàbrica. A la valoració dels llocs de treball anava lligat un sistema de primes que havia de regular els incentius econòmics en funció del rendiment productiu de cada treballador. Per establir un sistema de primes s’havien de tenir en compte el rendiment del treballador, les característiques del lloc de treball, l’eficiència del centre de treball i les hores treballades a prima.

Els ritmes

La valoració dels llocs de treball, el sistema de primes i els ritmes de producció anaven vinculats dins la mateixa lògica de maximitzar el rendiment i la producció a la fàbrica, eliminant tots els moviments i operacions que endarrerissin el procés productiu per fer-ho en el menor temps possible. Per aquest motiu, a la cadena de muntatge, els cicles de producció anaven vinculats al cronometratge i la mesura del temps de treball.

Per dur a terme una mesura del treball, s’agafava a un treballador i se’l cronometrava durant un cicle productiu per comparar la velocitat a la que treballava amb una velocitat establerta com “normal”. Si el treballador ho feia més ràpid que el temps establert, volia

---

⁷² El treballador directe és aquell que intervé directament en el procés productiu i es podia mesurar el temps que dedicava a una operació, mentre que el treballador indirecte és aquell que no està lligat directament a una operació que es pogués mesurar el temps invertit i, per tant, el seu rendiment depenia del que estimés el seu cap.

dir que es podien retallar els temps, establint un nou temps “normal” per a tota la secció o cadena de muntatge. El cronometrador només tenia en compte el temps que el treballador trigava en completar una feina, sense tenir en compte l'estat físic de l'obrer, la fatiga, l'estat psíquic, la temperatura, la postura, etc. A més, el control dels ritmes, dels temps morts, temps normals, i altres conceptes que calia tenir en compte a l'hora d'establir el temps real a la cadena de muntatge estaven exclusivament en mans de l'empresa, sense que els treballadors tinguessin poder de negociació sobre aquest punt. Per aquest motiu, els treballadors només podien recórrer a petits enganys amb l'empresa quan havien de ser cronometrats (anant més lents per tal que no retallessin els temps) i mobilitzant-se en contra de la imposició d'uns ritmes esgotadors:

“Maquinista, como una empresa capitalista más no es una excepción [sobre el sistema de primas]. Así tenemos que en 1969 la dirección que nos implantó el sistema de incentivos Gombert con engañosas promesas de mejoras económicas que pronto comprobamos que no llegaban ni llegarían jamás. Lo que sí llegó fue un aumento de la producción conseguida a base de incrementar la actividad y someternos a un nuevo régimen de explotación más acentuado.

La rápida comprensión del problema por parte de los trabajadores desembocó en una lucha firme y colectiva, con varios días de huelga para impedir tamaña imposición. Los resultados obtenidos fueron aleccionadores. Se flexibilizó el sistema (y aún continúa siendo inadmisibile, negativo y contrario a los auténticos intereses de clase) y se redujo sensiblemente sus perniciosas pretensiones iniciales.”⁷³

A més del temps cronometrat, cal tenir en compte que el procés de mecanització comportava que el temps anés marcat també pel ritme de la pròpia màquina, a la qual els treballadors hi quedaven subjectes. A les empreses on la màquina era individual, els treballadors tenien el perill de quedar subjectes a obrers fidels a l'empresa que marquessin ritmes de treball més ràpid, com era en el cas d'Hispano Olivetti, però aquesta pràctica era més complicada en empreses amb un treball en cadena com SEAT, Pegaso o Motor Ibèrica. Tot i així, el nivell de consciència obrera feia que aquestes pràctiques anessin sent cada vegada més difícils d'aconseguir:

---

⁷³ “Sobre los sistemas de primas”, *Maquinista Obrera. Órgano informativo de la Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima*, núm. 1, novembre 1972, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

“También los operarios, con su incesante combate contra los repetidos intentos de imponer un sistema de trabajo a prima y que además de ILEGAL e INHUMANO es INUTIL e IMPRODUCTIVO. En amplias Delegaciones, representando a todas las secciones de operarios se ha elevado una DENUNCIA que ha sido firmada por TODOS los operarios y presentada a Delegación de Trabajo en la que se denuncia este sistema de trabajo.

Paralelamente en reuniones por secciones y en ASAMBLEAS han renovado su UNIDAD y los acuerdos de lucha han surgido: NINGUNA COLABORACIÓN CON CUALQUIER INTENTO DE TOMAR TIEMPO, NO ACEPTAR NINGÚN “SOBORNO” DE DINERO O DE TIEMPO, ETC. Se ha discutido la posibilidad de pasar a acciones mayores.

Los operarios son conscientes de que la Dirección no puede imponer un sistema de trabajo que les perjudica gravemente si permanecen LUCHANDO UNIDOS. Tienen el apoyo de los trabajadores de OLIVETTI italiana, que han logrado vencer en la misma lucha contra la misma prima. Los estudios sobre los tiempos que quieren implantar aquí son los mismos que han rechazado los trabajadores italianos.”⁷⁴

En definitiva, la divisió extrema del procés productiu, la mecanització del cicle de treball, que convertia la feina de l'obrer en tasques molt senzilles que s'havien de repetir constantment, la manca de qualificació professional que aquests mètodes de treball comportava, la repetició constant dels mateixos moviments i els ritmes esgotadors de treball deshumanitzaven l'obrer, que esdevenia una simple eina més dins de tot l'engranatge productiu. Al final, com explica un treballador de General Motors als Estats Units, el treballador havia de lluitar contra el cansament, l'avorriment d'una feina pesada i la tirania del rellotge en estar subjecte a una feina que no t'aportava res:

“However, my ascension into this new sense of dominance didn't rid me of the age-old plight that came to haunt every screw jockey: what the fuck do you do to kill the clock? There were ways of handling nimwit supervisors and banana sticker rednecks and lopsided rails. But the clock was a whole different mammal altogether. It sucked on you as you awaited the next job. It ridiculed you each time you'd take a peek. The more

---

⁷⁴ *Unión y Lucha. Órgano de los Trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.30, 29.10.1973, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

irritated you became, the slower it moved. The slower it moved, the more you thought. Thinking was a very slow death at times."⁷⁵

Els salaris

Les empreses escollides en aquesta tesi representaren, dins del moviment obrer dels anys seixanta i setanta, un model de lluita a seguir per a la petita i mitjana empresa per la seva capacitat de mobilització i d'intervenció (amb més o menys èxit i a través de la pressió obrera) en les negociacions dels convenis i en el dia a dia de la fàbrica. Cal matissar aquest fet perquè encara que parlem de les dures condicions laborals d'aquestes empreses, cal tenir en compte que el teixit industrial de Catalunya estava format majoritàriament per petites i mitjanes empreses, la majoria de les quals no tenien conveni propi i s'havien de regir pels convenis provincials. A més de tenir una patronal amb més llibertat per reprimir-los, la classe treballadora de les petites i mitjanes empreses tenia un salari més baix en comparació a grans empreses com SEAT, Pegaso o Hispano Olivetti. Per exemple, al 1970 la mitjana salarial d'un especialista al sector del metall a Barcelona era de 75.700 ptes., mentre que a l'empresa que millor es pagava, la SEAT, el sou era de 101.360 ptes.⁷⁶

El fet que aquestes empreses tinguessin un sou per sobre de la mitjana salarial respon a diversos factors. En primer lloc, la voluntat de les empreses a mitjans dels anys seixanta de mantenir l'ordre a la fàbrica cedint en qüestions salarials. En segon lloc, en aquestes empreses el salari es dividia en un salari base i un salari en concepte de primes, hores extres i altres conceptes. Amb la introducció dels sistemes de primes, els salaris van créixer força aquells primers anys, tot i que en base a l'augment dels esforços dels treballadors, per després estancar-se pels topalls salarials i per les trampes de les empreses per evitar pagar els incentius⁷⁷. Dins d'aquest segon punt, les hores extres van jugar un paper cabdal per a la classe treballadora. Les hores extres representaren una part molt important del sou final dels treballadors i esdevingueren una font de reivindicació per part de la classe treballadora per acabar amb aquesta pràctica per tenir sous més dignes i per reduir l'atur.

---

⁷⁵ HAMPER, Ben, *Rivethed. Tales from...*, pàg. 108.

⁷⁶ MIGUÉLEZ, F., *SEAT, la empresa...*, pàg. 116.

⁷⁷ Per exemple, la mala gestió d'aquestes empreses era prou coneguda per aquests treballadors. Quan hi havia manca de matèries primes i s'havia de parar la cadena, l'empresa ho descomptava de la prima i del rendiment dels treballadors, malgrat que havia estat un problema de previsió de la pròpia empresa.

D'una banda, els salaris d'aquestes empreses, tot i que eren alts en comparació amb altres empreses més petites, això no volia dir que fossin suficients davant de l'augment constant del nivell de vida. La lluita dels treballadors en aquesta matèria era la d'aconseguir una jornada laboral de 40 hores i un salari digne sense necessitat d'haver de fer hores extres, com afirmaven els treballadors d'Hispano Olivetti el 1972: *“Las horas extras sólo podrán desaparecer cuando con ocho horas ganemos un salario suficiente y es por este salario por lo que tenemos que luchar.”*⁷⁸ En canvi, un any abans, el 1971, al conveni d'Hispano Olivetti l'únic concepte en matèria salarial que augmentà va ser el pagament de les hores extra, abocant els treballadors a continuar havent de fer més hores per poder mantenir un nivell adquisitiu. Això volia dir haver de fer llargues jornades de feina:

“Hemos impuesto un salario de convenio superior al anterior, PERO, al ir a cobrar, cuando contamos el dinero que tenemos en mano, vemos que es casi igual al de antes, ¿Por qué? Pues porque la empresa en este convenio, como en el anterior, se ha reservado la posibilidad de JUGAR CON LA PRIMA, modificándola como quiere, aplicando sistemas y fórmulas QUE NOSOTROS, LOS TRABAJADORES, NO CONTROLAMOS. Y con ello el SALARIO REAL ha subido poco. Pero además, para mantener este salario hemos de trabajar cada día a ritmos más rápidos, más agotadores, pues van reduciendo arbitrariamente los tiempos.

*En esta situación, con salarios insuficientes, con precios que no paran de subir, muchos de nosotros nos vemos obligados a echar horas. Hacemos horas extraordinarias en la empresa o en otras partes para poder mantener a nuestras familias. Así la jornada REAL de trabajo es de 10, 12 y más horas en muchos casos. PARA ACABAR CON LAS HORAS EXTRAS HEMOS DE IMPONER MEJORES SALARIOS.”*⁷⁹

La reivindicació d'un salari digne i de posar punt final a les hores extres va anar esdevenint un punt essencial dins del moviment obrer. Des de principi dels anys setanta, el boicot a les hores extra es va convertir en una de les accions passives més recurrents dels treballadors contra l'empresa a l'hora de reivindicar millores en les condicions

---

⁷⁸ *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.9, juliol 1972, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁷⁹ *Asamblea Obrera, órgano de los trabajadores de SEAT*, núm. 7, juny 1970, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

laborals o abans de la negociació del conveni col·lectiu. Al 1976, la Junta Sindical de SEAT feia una crida al boicot a les hores fins l'assoliment de l'amnistia laboral a l'empresa:

“Por acuerdo de la Junta Sindical, del Jurado de Empresa y aprobado en todas las Asambleas que se han ido celebrando, se tomó la decisión de pedir a todos los compañeros que no se hagan horas extraordinarias.

En la situación de paro por la que pasa el país, y teniendo aún en la calle a nuestros compañeros despedidos, en estas condiciones y teniendo en cuenta de que no haya ningún trabajador sin empleo el hacer horas extras en SEAT es además de inmoral e injusto el quitarle el pan a los compañeros que no tienen trabajo.

(...)La Junta Sindical os llama a ser solidarios y dejar las horas. No a las horas.”⁸⁰

En canvi, fora dels moments de lluita, pocs treballadors es negaven a fer hores extra com a protesta pels baixos salaris i en solidaritat als treballadors aturats. Ferran Saro, treballador de MACOSA des del 1973, explica la seva experiència a la fàbrica i el seu boicot a les hores extraordinàries:

“Un dia, l'encarregat de la meva secció em crida i em porta al seu despatx i em diu <<es que sabes, me han dicho que tú eres de Comisiones Obreras, no>> i jo em vaig fer el tonto << ¿Comisiones Obreras? ¿Qué es? No sé de qué me hablas...>> o sigui, vaig poder enganyar-lo però ja havia sospitat una mica, ¿no?, de que..., perquè a més havia sospitat perquè jo mai feia hores extres. Jo sempre..., jo sempre he defensat que mentre hi ha gent que no té feina jo no havia de fer hores extres. Després comprens al llarg de la vida que la gent tenia que fer hores extres, però jo aleshores, doncs clar. Aleshores jo no fent hores extres estava demostrant que era algú diferent, ¿no?, i per tant, quan l'encarregat em deia <<Ferran, és que hauries de fer hores extres...>>, jo li deia <<Clar, però jo és que visc a Santa Coloma, a un barri on no hi ha metro, no hi ha autobusos, no hi ha res i jo no tinc cotxe,...>> i Bueno, perquè era de sis del matí a vuit, eren dues hores extres, i de sis a vuit de la tarda, en total es feien quatre hores extres. I jo deia <<home, és que jo per venir aquí a les sis tinc que estar despert a les quatre>>. Potser vaig fer quatre hores extres o sis hores extres per dir-li <<mira, faré

---

⁸⁰ “Horas extraordinarias”, Full volant de la Junta Sindical de SEAT, 9.1.1976, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

un esforç>>, jo el que no volia era fer hores extraes però també volia quedar-me allà fixe.”⁸¹

Així doncs, les hores extra eren un complement salarial essencial per a la majoria de treballadors, que d'aquesta manera podien arribar a un sou més “digne”, tot i que havent de treballar moltes hores més. A través de les hores extra, la patronal lligava encara més treballadors i producció, però, per contra, davant l'augment progressiu del nivell de conscienciació de classe dels treballadors i dels boicots a les hores extraordinàries, les empreses es veien obligades a cedir per mantenir el nivell de producció desitjat, com va passar a la SEAT el 1974, on després d'una lluita que havia començat l'any anterior i de setmanes de boicot a les hores extra i de no treballar els diumenges, l'empresa es va veure obligada a contractar 110 conductors de carretons.⁸²

El control de les hores extraordinàries, de les primes i de la gestió de l'organització del treball va ser un dels punts més reclamats per Comissions Obreres, que admiraven el grau de control obrer sobre el procés productiu que tenien els seus homòlegs a Itàlia, però aquí no s'arribà mai a aquest nivell de control.

Les condicions de treball a les fàbriques

A més dels ritmes de treball intolerables, d'una organització del treball rígida i jerarquitzada i d'un sistema de primes que encara dividia més els treballadors, s'hi ha de sumar les condicions de treball a la fàbrica derivades del mal estat de la maquinària o del taller.

La calor

Aquest és un dels problemes que més es repeteix a les fàbriques estudiades derivat de les males condicions de les instal·lacions. La manca d'un sistema de refrigeració a les seccions i tallers de les fàbriques provocava problemes fisiològics, com un excés de fatiga, i traumes psíquics com insomni, pèrdua de l'apetit, taquicàrdia, retard sensorial, etc., que, a més a més, no es tenien en compte a l'hora de mesurar els ritmes a la cadena de muntatge. De fet, els treballadors, acostumats a posar mots a les diferents zones de les fàbriques, com “la plaça roja” al pati de la SEAT per les assemblees que es feien

---

⁸¹ Entrevista a Ferran Saro, extreballador de MACOSA, realitzada el 4.11.2015.

⁸² *Asamblea Obrera*, núm. 109, juliol 1974, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

allà, també ho feien en funció de les condicions laborals de les seccions, com és el cas de “la fosa”, en aquest cas a Roca Radiadores:

*“Nuestros problemas no han surgido ahora, ellos forman parte de la explotación que sufrimos todos los trabajadores. En nuestra empresa no nos falta ni calor inaguantable en los hornos de esmaltería de las fábricas de porcelana y bañeras, ni nos falta el polvo constante que nos produce la silicosis, ni ritmos de trabajo inhumanos ni esfuerzos físicos brutales en la sección de calefacción, comúnmente llamada “la fosa”.*⁸³

O “el planeta blau” a SEAT:

“Pensemos en el <<planeta azul>>, donde es inhumano trabajar: el ruido se aproxima a los 93 decibelios, la temperatura, sin ser verano duro oscila entre los 35 y los 40 grados, la luz, sólo artificial, el aire enrarecido y cargado de vapores de aceite y taladrina, polvos de esmeril, que una deficiente ventilación no logra eliminar, todo esto, junto con un alto nivel de humedad, hace que se forme una neblina siempre presente.

*La nave de talleres situada en la planta baja del <<planeta azul>> es, prácticamente, un túnel cuya ventilación, no forzada, se efectúa por sus dos salidas extremas.”*⁸⁴

A Hispano Olivetti es recolliren cartes signades i es van fer diverses aturades en algunes seccions protestant contra les altes temperatures i reivindicant la instal·lació d'aire acondicionat, però l'empresa va ignorar els treballadors, els quals en alguna ocasió van acabar trencant els vidres de les finestres del taller (que no es podien obrir).

José Guerrero, treballador del taller 8 de SEAT (pintures), considerava que “A la empresa no le interesa nada el problema. El calor en las cabinas muchas veces excede a 35-40 grados y esto es debido a dos clases de masilla, es decir una es más mala que la otra y provoca este exceso... hace unos tres años que pedimos unos ventiladores, que nos solucionen el problema, y la respuesta fue: <<no hay ventiladores>>.”⁸⁵

Els problemes derivats de la calor com el cansament físic i mental afectaven, com no podia ser d'una altra manera, al rendiment del treballador i al seu ritme de treball, tot i

---

⁸³ “Un grito, una llamada. A la clase obrera y opinión pública”, Full volant Roca Radiadores, 14.11.1971, Fons FV Sèrie Fulls Volants, caixa any 1971, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁸⁴ “Luchemos por nuestra salud”, *Asamblea Obrera, portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 7-8, setembre-octubre de 1977, pàg.16, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁸⁵ “La calor, un viejo trauma”, *Ibíd.*, pàg.12.

que en cap de les empreses aquests problemes eren inclosos en la mesura del temps dels ritmes de treball, malgrat els sistemes de valoració i classificació de llocs de treball establerts, com el NEMA.

Per les mateixes causes que els treballadors passaven molta calor a l'estiu (humitat, manca de ventilació i deficiències a les instal·lacions), a l'hivern els passava just el contrari i havien de treballar amb temperatures mínimes. A més, quan plovia hi havia seccions de moltes fàbriques que, donada la poca inversió de l'empresa en les instal·lacions, quedaven inundades, com sovint passava a la Maquinista.

Les substàncies tòxiques

L'exposició a substàncies tòxiques era un altre comú denominador entre els treballadors industrials. A les empreses que s'analitzen en aquest estudi, la manca de seguretat contra l'exposició a substàncies i fums tòxics es pal·liava amb un plus salarial.

L'exposició a substàncies tòxiques variava depenent la secció de la fàbrica. A les seccions de mecànica, esmalts i pintura acostumava a ser més pronunciada l'exposició. La manca d'una bona ventilació i l'exposició a substàncies nocives provocava malalties pulmonars com asma o, en el cas de Roca Radiadores, silicosi, malaltia molt comuna entre els treballadors d'aquesta fàbrica.⁸⁶

A més dels problemes pulmonars derivats de l'exposició a fums tòxics, també cal tenir en compte el contacte cutani que es tenia amb olis, pintures i altres materials, que produïen dermatitis (irritació cutània) i problemes a la pell.

Un debat que s'anà generant en aquestes empreses al voltant de les substàncies tòxiques era: ¿s'havia de reivindicar el plus de toxicitat o s'havia de lluitar per acabar amb l'exposició dels treballadors a aquests materials?, tal com es reflectia a l'article següent:

“Debemos defender nuestra salud y, sin embargo, estamos pidiendo pluses. Si pedimos pluses de peligrosidad, por tóxicos, ¿estamos vendiendo nuestra salud! Si pedimos un plus no solucionamos nada. Si hay un riesgo, un producto tóxico, hay que suprimirlo, hay que evitarlo, y se acabó. Es un engaño aceptar una prima a cambio de un riesgo. Los trabajadores tenemos que negarnos a trabajar en puestos peligrosos. Hemos de

---

⁸⁶ A l'estiu de 2016, l'empresa Roca Radiadores va ser condemnada per la mort d'un treballador amb silicosi. Aquest no va ser el primer cas que va arribar a judici, ja que durant dècades la patronal de Roca es va negar a acceptar que la silicosi que patien els seus treballadors derivés de les condicions de treball de la fàbrica, fet que ha generat nombroses denúncies dels seus treballadors.

*exigir medidas de seguridad, medios de producción. Meditemos por un momento las cifras del cuadro adjunto: ¡nueve muertos cada día!*⁸⁷

Malgrat la lluita per l'eliminació del plus i la reivindicació de millores en les condicions laborals per part dels treballadors amb més consciència de classe i amb un nivell més alt de mobilització sindical, la defensa d'augment del plus salarial de penositat va continuar sent una reivindicació més en les negociacions dels convenis per part de la majoria de treballadors, en detriment de la reivindicació per l'eliminació dels treballs penosos, ja que, amb la congelació de salaris per part del Govern i l'augment del cost de vida, molts preferien cobrar aquest plus a veure millores en les seves condicions de treball.⁸⁸

Soroll

El soroll era un altre dels problemes més importants que afectava els obrers a la seva feina diària. Sense la indumentària adequada per treballar, una maquinària pesada que feia molt soroll i un ambient tancat i mal aïllat, els treballadors estaven exposats a decibels molt per sobre del que l'Ordenament General de Seguretat al Treball va fixar el 1971 com a perillós, que eren 80 decibels. Un exemple és la denuncia dels treballadors d'Hispano Olivetti el 1972 on es queixaven de treballar a més de 95 decibels i reclamaven descansos de deu minuts per poder resistir la feina sota aquestes condicions. Aquest no és un exemple aïllat ja que a la major part d'aquestes empreses es poden trobar denúncies per treballar amb sorolls constants de més de 90 decibels. A canvi de l'exposició al soroll, i com en el cas de les substàncies tòxiques, l'empresa pagava un plus de penositat als treballadors, però no millorava la maquinària, l'adequació de les seccions, la proporció de materials de feina adequats o els relleus i els descansos necessaris per poder fer suportable la feina.

L'exposició constant a un soroll per sobre del tolerable per a un treballador provocava, a més de pèrdua d'oïda⁸⁹, canvis en el caràcter (irritabilitat), mal de cap i atacs de nervis. A la revista *d'Assemblea Obrera* de SEAT dedicaren un article sobre el soroll i les seves conseqüències sobre la classe treballadora al novembre de 1977:

---

⁸⁷ “Debemos exigir Seguridad”, MOLSOSA, Pep i VILLALBI Joan Ramón, a *Unió*, s/d (finals 1976 aprox.), Inventari Sèrie Textos Polítics, carpeta “sindicalisme”, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁸⁸ Com es pot veure, per exemple, a les memòries d'un treballador d'ENASA, Antonio Castán, a: CASTAN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, Espanya: 2013, pàg. 290.

⁸⁹ Al núm. 5 d'*Assemblea Obrera* de SEAT de juliol de 1977, els treballadors denunciaven l'existència de 2.000 operaris diagnosticats amb sordesa.

“Todo esto para unos es relativo, para otros ignorado. Si hacemos un desglose científico, valorando ciertos aspectos de la acústica; intensidad y frecuencia, nos revelará que estos factores provocan numerosas perturbaciones.

En nuestro país el capitalismo es pesetero y hostil a cualquier logro de la clase trabajadora y ha perpetuado conscientemente una serie de factores que provocan un deterioro que inhibe al obrero de su actuación coherente. No ignoramos que algunos compañeros que soportaron estos traumas durante muchos años, hacen ciertas <<majaderías>> que, en muchos casos, no son típicas de su carácter, sino alteraciones psíquicas como resultado de una larga fatiga industrial a la que el ruido ha contribuido.

La clase dominante quiere que el proletariado se convierta en un engranaje más para la producción; corremos constantemente el peligro de ser siervos de la máquina, y, por lo tanto, seres alienados.”⁹⁰

Accidents laborals i malalties laborals

La maquinària antiquada i la seva mala distribució a la fàbrica, la mala qualitat de molts productes que feien servir els treballadors, la despreocupació de l'empresa en formar els treballadors en matèria de riscos laborals i la pràctica inexistència de mesures de prevenció de riscos laborals, feia que el sector de metall fos, després del de la construcció, un dels sectors amb un índex més alt d'accidents laborals.

Els accidents que no afectaven els treballadors eren coneguts com “accidents blancs” i es produïen com a conseqüència del mal estat de la maquinària: trencament de cables, de subjecció de les safates transportadores, excés de fums als motors o fuites periòdiques, però no causaven danys físics sobre els operaris.

Sobre els accidents laborals dels treballadors en podríem distingir:

- Accidents causats pel mal estat de la maquinària: podia provocar caigudes, xocs, intoxicacions, despreniments o aixafaments.
- Accidents causats per l'augment dels ritmes de treball: afectaven especialment les mans. Tenint en compte, com s'ha esmentat anteriorment, que la fatiga no era un concepte que l'empresa tingués en compte a l'hora de mesurar els ritmes de treball, amb l'augment de ritmes o quan el treballador portava moltes hores

---

⁹⁰ *Asamblea Obrera, portaveu de les CCOO de SEAT, núm.9, novembre 1977, pàg. 10.*

treballant, aquest era més propens a errors. Per aquest motiu, aquests accidents acostumaven a afectar més a les mans i al cap que a altres parts del cos. A més, la llarga durada de la jornada laboral, també podia ser la causa de problemes cardiovasculars o insomni.

- Accidents laborals causats per l'exposició a productes tòxics: l'àcid clorhídric, sulfúric, nítric o el cianur sòdic eren només alguns dels productes tòxics que s'acostumaven a veure en aquestes empreses per esmaltar o fer tractaments tèrmics diversos a les peces. La seva ingesta, el contacte cutani o a través dels ulls podia provocar cremades, dermatitis, conjuntivitis, cremades a la laringe o intoxicació aguda, entre altres conseqüències.
- Accidents laborals causats per la manca de mesures de prevenció: aquests poden ser accidents immediats (caigudes, aixafaments, talls) o poden provocar malalties a més llarg termini. Per exemple, una malaltia molt comuna entre els treballadors del metall era la desviació de la columna, que es donava entre els treballadors que havien estat carregant pes sense protecció durant un temps continuat, però també es poden trobar problemes renals, pulmonars, mals de cap o dermatitis. La major part de les empreses no ho consideraven accidents laborals en tant que no havien estat accidents que causessin una baixa immediata i es negaven a reconèixer la relació entre aquestes malalties i les pèssimes condicions de treball dels seus assalariats.

Els treballadors que havien patit un accident laboral i que ja no podien desenvolupar la seva feina amb normalitat, sovint eren relegats a funcions de neteja, supervisió o tasques més senzilles que comportaven una degradació de la seva categoria i del seu salari. Des de 1970, a les empreses estudiades s'incorpora la reivindicació del 100% del salari en cas de malaltia i el manteniment de la categoria per a aquests treballadors.

D'altra banda, tot i que eren menys comuns, els accidents mortals també van estar molt presents en aquestes fàbriques i van marcar la lluita per la millora de les condicions laborals a la fàbrica, especialment a partir de la dècada dels setanta:

“COMPAÑEROS: el próximo lunes, día 5 de octubre, a las 10 de la mañana, en MAGISTRATURA DEL TRABAJO, Ronda San Pedro 52, hay el juicio por el PARTE puesto a 2 compañeros del TALLER 4. ¿POR QUÉ? Pues porque se negaron a trabajar, HICIERON UN PARO, como protesta por las pésimas condiciones que hay en

*las CABINAS DE PINTURAS (calor, tóxico, etc.), y después de que esta situación ocasionara la muerte de un compañero: LUIS INIESTA. Por aquellas mismas fechas otros dos compañeros fueron en realidad ASESINADOS por las pésimas condiciones de trabajo. Y los accidentes se suceden cada día.”*⁹¹

A Pegaso, l'amputació d'una mà a un treballador, Carmelo García Suárez, per un accident laboral van marcar també l'inici de l'elecció entre els treballadors d'un Comitè de Seguretat i Higiene a la factoria de la Sagrera a inici de 1975 al marge del comitè de l'empresa, que obrí el camí a les assemblees i acabà sent l'embrió de la candidatura democràtica per a les eleccions sindicals d'aquell any.⁹²

Un punt a destacar en relació als accidents laborals és la manca o el mal estat dels serveis d'auxili bàsics. Les farmacioles acostumaven a ser insuficients a les seccions i els serveis d'ambulància i les mútues de l'empresa podien arribar al lloc de l'accident força tard a causa de la mala distribució de les seccions de la fàbrica o l'embús de les sortides d'emergència per materials diversos. Per exemple, al gener de 1976 els treballadors de Pegaso denunciaren la mort d'un treballador, Alfonso Pérez Segura, a la fàbrica de Zona Franca en caure-li a sobre una matriu que estava sent traslladada amb poques condicions de seguretat. La inexistència d'un conductor per a l'ambulància, la pèssima conservació d'aquesta i la manca d'iniciativa de la direcció de l'empresa, que va trigar en evacuar el treballador ferit a un centre sanitari va acabar provocant la mort del treballador i l'exasperació de la resta de companys, que veien amb impotència la ineficàcia i el desinterès de la direcció en atendre les necessitats d'un treballador ferit per culpa de les males condicions de l'empresa. Aquest fet provocà la mobilització de milers de treballadors davant l'Hospital on es trobava el company ferit, que acabà morint l'endemà (27 de gener), i els treballadors de Pegaso van denunciar el Comitè de Seguretat i Higiene, que en aquesta factoria i a diferència de la fàbrica de la Sagrera no estava sota el control dels treballadors, per haver mantingut una actitud de col·laboració amb l'empresa durant aquest conflicte⁹³.

D'altra banda, una altra de les conseqüències del treball a fàbrica era la fatiga constant dels treballadors a causa dels ritmes de producció. Les posicions que havien de prendre

---

⁹¹ *¡Solidaridad!*, Full Volant de Comissions Obreres, 3 octubre 1970, FONS PSUC, Carpeta CCOO. Activitat sindical a SEAT 1970-1979, ANC.

⁹² PÉREZ VERA, Manuel, *La Pegaso: nuestra fábrica. Las CCOO como las habíamos imaginado (1966-1985)*, Barcelona: Fundació Cipriano García, 2015, pàg. 57.

⁹³ Sense autor, *Crónica del movimiento obrero en PEGASO, Barcelona (1946-1990)*, Barcelona: 1991, pàg. 70. Llibre inèdit escrit per ex-treballadors de CCOO, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

a la seva part de la cadena i la repetició monòtona dels mateixos moviments durant hores, provocaven un cansament físic acumulatiu sobre el treballador que, com ja s'ha comentat, podia provocar errors que acabessin en accident laboral. Però més perillós que la fatiga física era la psíquica. La feina poc qualificada que era requerida en aquestes fàbriques, on l'ésser humà esdevenia un engranatge més dins un sistema mecànic de producció en massa, els ritmes i les condicions de treball, alienaven els treballadors, els quals, a més de no trobar sentit a la seva feina, acabaven tenint un desgast nerviós que arribaven a ser més perillósos que el desgast físic. En aquests casos els treballadors arribaven a tenir crisis nervioses, desequilibris, atacs de pànic i depressió, que podia acabar en suïcidi.

La higiene a la fàbrica:

En un espai amb un ambient tan tòxic, la higiene a la fàbrica havia de ser un fet primordial en el dia a dia de l'empresa, però la veritat és que no era un tema que preocupés gaire a la patronal, com es veu reflectit en les constants denúncies dels treballadors de les fàbriques estudiades per l'estat dels lavabos i les dutxes, les males olors i, en definitiva, per la brutícia als serveis bàsics comuns. A més, aquests serveis no només acostumaven a estar bruts, sinó que també eren molt insuficients en tant que les plantilles d'aquestes empreses passaven del miler de treballadors (en el cas de SEAT, d'uns 25.000). Miguélez recull la proporció d'aquests serveis a la SEAT a l'inici de la dècada dels setanta: hi havia un vestuari per cada 219 treballadors, una dutxa per cada 37 i un inodor per cada 28,⁹⁴ que encara feia més difícil el seu manteniment.

Les queixes pel mal estat dels lavabos i les dutxes era una constant a les empreses grans com SEAT o Pegaso, on els treballadors acabaven rentant-se les mans en bidons d'aigua a la mateixa secció on feien feina, de manera que la pols i la brutícia no acabaven de desaparèixer en els descansos i, en cas d'accident, el risc d'infecció era més elevat.

El Comitè de Seguretat e Higiene:

Els Comitès de Seguretat e Higiene van aparèixer el 1941 a les grans empreses industrials d'aquell moment. Uns anys més tard, el 21 de setembre de 1944, es va publicar un Ordenament on s'especificaven les seves característiques i el seu funcionament. El Comitè era un òrgan de composició mixta, constituït per un president (que era el propi empresari o una persona delegada per ell), un enginyer de seguretat, un

---

⁹⁴ MIGUÉLEZ, F., *SEAT. La empresa...*, pàg.150.

metge de treball i un secretari. Tots aquests càrrecs estaven designats per l'empresari. D'altra banda s'hi trobaven els vocals del Comitè, que eren nomenats per l'empresari després d'haver estat proposats pel Sindicat Vertical. Més endavant, el 1947, es crearen els Jurats d'Empresa, que absorbiren el Comitè de Seguretat amb el Reglament de l'11 de setembre de 1953. Les funcions dels Comitès de Seguretat eren, bàsicament, d'assessorament i estudi tècnic de les obligacions de l'empresari en aquesta matèria.

La progressiva implantació dels sistemes de primes a les grans fàbriques, l'augment dels ritmes de treball i les males condicions en què s'hi treballava, van produir un augment progressiu dels accidents laborals. Per aquest motiu, el 1971 es va aprovar un nou Decret per regular els Comitès de Seguretat e Higiene. El Decret obligava les empreses de més de cent treballadors a tenir un Comitè de Seguretat e Higiene, així com les empreses de menys de cent treballadors però que per la seva perillositat així ho disposava el Ministeri de Treball. La composició dels Comitès continuava sent molt semblant, amb un president designat pel propi empresari, un tècnic especialista en Seguretat del Treball i el cap del Servei Mèdic de l'empresa, l'ajudant tècnic sanitari més qualificat de l'empresa, el cap d'equip de seguretat i de tres a cinc membres en funció de la plantilla de cada empresa designats pel Jurat d'Empresa o, en el seu defecte, pel Sindicat Vertical.

Les funcions d'aquests nous comitès eren les d'estudiar i proposar mesures preventives de seguretat, fer informes sobre l'estat de la seguretat e higiene a les fàbriques, investigar les causes dels accidents, fomentar les mesures de seguretat e higiene entre els treballadors i col·laborar amb els serveis mèdics de l'empresa.

El Comitè, tenint en compte la seva composició, no va ser un autèntic òrgan dels treballadors fins les eleccions sindicals de 1975. Les denúncies dels treballadors per la ineficàcia dels comitès i per la manca de representació dels treballadors davant les arbitriietats de l'empresa en detriment de la salut dels treballadors són constants a totes les empreses estudiades. Els treballadors demanaven la dimissió dels Jurats d'Empresa i d'aquests comitès i l'elecció d'organismes que es preocupessin veritablement per la salut dels treballadors. A la transició, els comitès de seguretat e higiene dels consells de fàbrica i dels comitès d'empresa lluitaren per la implantació de millores de seguretat en els llocs de treball, però continuaren havent d'enfrontar-se amb una patronal que no tenia gaires motivacions en millorar-ho i amb una classe treballadora que en molts casos, com ja s'ha comentat, preferia els plus de perillositat i toxicitat a autèntiques inversions i millores de les condicions dels llocs de treball.

3.2. Primers conflictes a la fàbrica (1958-1975)

En el punt anterior sobre l'organització i les condicions del treball a la fàbrica s'ha pogut veure com la disposició dels treballadors en la cadena de muntatge era un mecanisme útil per l'empresa per augmentar al màxim la productivitat, però que aquesta jerarquització del procés productiu també servia com un mètode de repressió dels treballadors a través de la seva divisió, control i sotmetiment a uns ritmes de producció sota la disciplina fèrria de la patronal, que es traduïa en un codi intern (règim intern) i en l'ús dels acomiadaments davant el conflicte.

En el present apartat es veurà la conflictivitat obrera dins l'espiral repressiva del franquisme en cadascuna de les fàbriques que en aquest estudi s'analitzen, posant especial atenció a SEAT, la qual des de 1970 es trobava en un conflicte permanent i el volum de les seves lluites i la incidència d'aquestes eren un exemple per a la classe treballadora de fàbriques més petites. A través de la premsa obrera de l'època i d'obres especialitzades sobre aquestes fàbriques, s'ha fet un seguiment any rere any fins el 1975 de cadascuna de les fàbriques que s'estudien en aquest treball.

SEAT

La SEAT va néixer a Barcelona de la mà de l'empresa italiana FIAT el 1950, després d'anys de negociació entre el govern espanyol i l'empresa italiana, com a una fàbrica d'automòbils amb una dependència tecnològica total amb FIAT. La fàbrica es va inspirar en la factoria de FIAT a Mirafiori, inaugurada per Mussolini el 1939, on s'establí una estructura horitzontal de la fàbrica, seguint el model Ford a River Rouge. L'empresa naixia el 1950 amb un capital de 600 milions de pessetes dividit entre: L'Institut Nacional d'Indústria (INI) amb un 51% i el 49% restant dividit a parts iguals entre FIAT, el Banc Urquijo, Banc Hispano-Americano, Banc de Bilbao, Banc de Biscaia, Banc Espanyol de Crèdit i Banc Central.⁹⁵ Amb la redistribució de les accions el 1967, l'INI i la FIAT esdevenien els socis principals amb un 36% de les accions cadascun.

El SEAT-1400 va ser el primer cotxe de la SEAT en sortir de la fàbrica a finals de 1953. Des del primer moment, SEAT va esdevenir per al règim una eina que va fer servir per

---

⁹⁵ TAPPI, Andrea, *SEAT, modelo para armar...*, pàg. 42. En aquesta obra es detalla més profundament la negociació entre el govern de Franco i l'empresa italiana sobre la constitució d'una filial de la FIAT a Espanya des de 1939.

magnificar el model de desenvolupament econòmic espanyol i per exemplificar l'ordre social (jeràrquic i autoritari) de la societat, reflectit a l'empresa a través d'una dura disciplina i dels principis del treball, basats en la lleialtat i els interessos a la pàtria. Precisament, allò que va definir més el “miracle espanyol” de la dècada dels seixanta va ser el SEAT-600, fabricat entre 1957 i 1973.

Abans de detallar cronològicament la lluita obrera a SEAT, cal destacar la importància de la subordinació tecnològica de la SEAT a FIAT per al desenvolupament de la fàbrica i per les repercussions que això va tenir a la crisi de meitat dels anys setanta. En primer lloc, a la SEAT es fabricaven els models que la FIAT ja no produïa, subordinant així la producció espanyola a la italiana en el mercat internacional. Per a la fabricació de nous models, la FIAT feia servir la SEAT com a taller de muntatge per algunes peces o motors, per després acabar els cotxes a Itàlia.⁹⁶ A més, els cotxes que es produïen a Barcelona necessitaven passar per la xarxa comercial italiana per poder vendre's fora d'Espanya. D'altra banda, a la SEAT es fabricaven variacions de models italians, però això no volia dir que la SEAT tingués un equip tècnic d'investigació que pogués actuar lliurement en aquests canvis, sinó que moltes vegades havien d'anar a Mirafiori per rebre les directrius dels tècnics italians. De fet, al conveni de 1967 s'acorda la creació d'un centre tècnic propi de la SEAT per disminuir aquesta dependència tecnològica respecte la FIAT. Entre 1968 i 1975 es va triplicar el personal tècnic que havia de treballar en aquest centre –ubicat a les noves dependències de SEAT a Martorell-, però les seves tasques es fixaven més en l'homologació i la documentació tècnica que no pas en la innovació de l'automòbil. A finals dels anys setanta, i davant la incertesa en la renovació del contracte amb la FIAT (que finalment es va desfer de les seves accions), la lluita pels treballadors, i especialment pels militants de CCOO, era la potenciació del centre tecnològic per reduir aquesta dependència envers l'empresa italiana i potenciar una indústria pròpia.

A continuació s'ha elaborat una cronologia de les lluites obreres de SEAT, les quals a partir de 1970 no s'aturaran malgrat la repressió del règim i la patronal. És per aquest motiu que se'n parla de la SEAT com una fàbrica en “conflicte permanent”.

---

⁹⁶ MIGUÉLEZ, F., *SEAT: la empresa...* pàg. 34.

1958

Al 1958 té lloc la primera vaga de SEAT, juntament amb Pegaso, Olivetti i la Maquinista Terrestre i Marítima (MTM), entre d'altres, en solidaritat amb els quinze mil treballadors en vaga de les mines d'Astúries.⁹⁷ La resposta de l'empresa va ser contundent, i el 27 de març van ser acomiadats i detinguts tots els integrants de la cèl·lula del PSUC a la SEAT.

1962

La repressió de l'empresa de la vaga de 1958 va desfer l'oposició a la patronal en els següents anys, com demostra la inactivitat obrera el 1959 davant de l'aprovació del I conveni col·lectiu de la SEAT. No va ser fins a l'abril de 1962, un altre cop en solidaritat amb els miners asturians, que es torna a registrar un conflicte a la fàbrica. Una altra mostra de la presència de la repressió de 1958 és que no es va fer vaga, sinó una baixada del rendiment i un boicot a l'entrepà.

1963

Al febrer, els treballadors van demanar una revisió del conveni col·lectiu i van plantejar les seves reivindicacions per escrit, aconseguint 3.500 signatures. El document va ser presentat al Jurat d'Empresa, que va ignorar les demandes obreres. Per aquest motiu, el 18 d'aquell mes els operaris de la secció de carroceries es van negar a agafar l'esmorzar que donava l'empresa a les 10 del matí. L'endemà, els obrers de la secció de mecànica s'hi van afegir a la protesta. Durant els següents dies, els treballadors van mantenir la mateixa actitud, i van aprofitar els 30 minuts de l'esmorzar per manifestar-se al pati de la fàbrica. Les protestes van traslladar-se també al descans del dinar, negant-se a entrar als menjadors. Davant d'això, la direcció va mobilitzar els vigilants de seguretat amb armes per atemorir els treballadors. Aquesta situació va continuar fins el dia 27, quan l'empresa va tancar les seccions de mecànica i carroceries. El tancament de les seccions va ser respost per una manifestació de tots els treballadors a la sortida del torn del matí a les dues de la tarda, fins que va ser dissolta per la policia.⁹⁸

---

⁹⁷ "El 5 de maig jornada de Reconciliació Nacional a tot Espanya", *Treball. Òrgan Central del PSU de Catalunya*, núm. 192, abril 1958, pàg. 1, Biblioteca Virtual de Prens Històrica (BVPH).

⁹⁸ "Lluites obreres", *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 244, març 1963, pàg. 1, BVPH.

A l'octubre, els obrers van elaborar una plataforma reivindicativa de cara al conveni col·lectiu que es basava en: un salari de 4.800 pessetes al mes per als peons; 5.100 per als oficials de segona i tècnics i 5.700 pessetes al mes per als oficials de primera. A banda dels augments salarials, també demanaven una jornada de 40 hores setmanals i 30 dies de vacances. El que més es destacava de la plataforma, però, era la reivindicació de l'elecció de representants obrers: *“Volem que els nostres elegits trobin en el Sindicat el suport incondicional per a la seva missió com a representants nostres..., fins ara els representants sindicals sortints no han pogut resoldre mai cap afer perquè la Direcció es va posar sempre en contra, amenaçant-los.”*⁹⁹

1964

Al febrer, els obrers van treballar durant uns dies a baix rendiment com a protesta pel nou conveni signat, que no recollia les reivindicacions que havien fet els treballadors per escrit.

1965

La SEAT ja arribava als 10.000 treballadors i es produeix el cotxe número 500.000. Aquell any nasqueren les primeres Comissions Obreres a la fàbrica.

1966

Des del gener, els treballadors de la SEAT van dur a terme accions (com el treball a baix rendiment) contra el conveni col·lectiu que estava discutint la patronal i el Jurat d'empresa. Els treballadors havien elaborat una sèrie de demandes basades en: augment de 2.000 pessetes mensuals, revisió del salari cada sis mesos, prima fixa sobre el rendiment del 75%, 44 hores setmanals, 25 dies de vacances i que als sis mesos de pagar el lloguer, les cases dels treballadors no poguessin ser represes malgrat haver deixat de treballar a l'empresa.¹⁰⁰

Aquell any, les CCOO, acabades de néixer, es van presentar a les eleccions sindicals al Jurat d'Empresa. Per primera vegada hi havia representants obrers al Jurat, tot i que encara eren una minoria respecte als que col·laboraven amb l'empresa.

---

⁹⁹ “Lluites obreres” *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 249, octubre 1963, pàg. 3, BVPH.

¹⁰⁰ “Treball lent en defensa de jornals suficients”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 271, febrer 1966, pàg. 6, BVPH.

1967

Aquest any es dona el primer conflicte propi a l'empresa a causa de les condicions a la cadena de muntatge del nou model d'automòbil, coneguda com la vaga del 850. Les condicions laborals s'havien endurit considerablement amb un augment dels ritmes i de la manca d'espai (l'empresa ja arribava als 14.500 treballadors).

A principi d'any, els treballadors ja havien dut a terme accions contra els ritmes de treball, i l'empresa havia respost amb l'amenaça d'acomiadar vuit treballadors i sancionar-ne dotze més, així que els treballadors denunciaren l'empresa a la Delegació de Treball, que va fallar a favor de la direcció de SEAT.

Uns mesos després, els treballadors de la cadena de muntatge del 850 van dur a terme una vaga en protesta per l'augment dels ritmes i per l'escàs augment salarial a la revisió del conveni. Els treballadors van fer boicot als autobusos de l'empresa i protagonitzaren una marxa cap a la Gran Via. L'empresa va respondre primer amb deu acomiadaments, i després amb 346 rescissions de contracte més. Els treballadors van haver de tornar a fer tot el procés d'ingrés a la factoria, perdent l'antiguitat i els drets que havien adquirit. Tot i així, l'augment salarial resultant va ser superior al que es tenia previst.

Cal destacar que aquell any el Tribunal Suprem declarà il·legals les Comissions Obreres. Govern i patronal iniciaren una campanya repressiva de la qual SEAT no se'n va escapar, i els membres de la CCOO de SEAT passaren a la clandestinitat tota la seva activitat sindical.

1968

El 22 d'abril a la tarda, CCOO organitzà una assemblea a la fàbrica per informar sobre les detencions de sindicalistes que s'havien produït la nit anterior, i entre els quals hi havia treballadors de SEAT. Després de l'assemblea, els treballadors van fer una aturada en solidaritat amb els companys detinguts.

Entre el 14 i el 18 de maig, els obrers de SEAT van manifestar-se en contra de les excessives càrregues de treball amb vagues, plantades i manifestacions a l'interior de la fàbrica. La resposta de l'empresa no es va fer esperar, acomiadant cinc treballadors. Durant les següents setmanes, els treballadors van continuar manifestant-se, ara per la readmissió dels companys acomiadats, a través del ritme lent, les assemblees o les manifestacions. El 18 de juny, centenars de treballadors de diversos tallers van ocupar

els tallers. Durant els següents dies, les assemblees a diferents punts de la fàbrica (i amb una participació d'uns 300 treballadors per assemblea) es va anar repetint.¹⁰¹

Al setembre, ja eren 13 els treballadors acomiadats per la seva activitat sindical a l'empresa.¹⁰²

1969

L'11 de novembre, 100 representants de tots els tallers es van reunir en assemblea al local del Jurat d'empresa, tot i que no van ser membres del Jurat els qui van dirigir la reunió. A l'assemblea es van distribuir 200 exemplars d'un avantprojecte de Conveni per ser discutit per tots els treballadors de SEAT, ampliant així la plataforma que havia aconseguit 2.500 firmes¹⁰³ i que s'havia elaborat gràcies a un procés de dos mesos d'assemblees diàries a l'hora de l'entrepà i als descansos. Més endavant, es van arribar a repartir uns quatre mil exemplars d'aquest avantprojecte i, a més de les assemblees massives, els treballadors van protagonitzar accions diverses de pressió sobre la patronal com treballar a baix rendiment, boicot a les hores extres o recollida de signatures a favor de la plataforma.

Durant aquest any els treballadors es formen en la pràctica assembleària a l'hora de l'entrepà, entenent l'assemblea com un organisme d'informació, debat i decisió que els treballadors faran seu i consolidaran al llarg del 1970.

1970

El 2 de gener de 1970 apareix el primer número d'*Assemblea Obrera* a SEAT¹⁰⁴, gràcies en bona mesura a la feina feta per la cèl·lula del PSUC a la fàbrica, que l'any anterior havia aconseguit reconstruir-se després de l'acomiadament massiu dels seus militants l'any 1958. Durant els primers set anys de vida, *Assemblea Obrera* va ser un diari dels treballadors que acostumava a ser d'un sol full per les dues cares (amb algunes excepcions quan el nivell de lluita era molt alt), on s'informava de les lluites que es duïen a terme a la fàbrica i a les empreses del voltant.

---

¹⁰¹ "SEAT", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XXXVIII, núm. 12, juny 1968, pàg. 3, BVPH.

¹⁰² "Protesta de las Comisiones Obreras de Barcelona", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XXXVIII, núm. 16, setembre 1968, pàg. 5, BVPH.

¹⁰³ "Importante batalla en la SEAT de Barcelona", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XXXVIII, núm. 21, 5.12.1969, pàg. 5, BVPH.

¹⁰⁴ Disponible a l'annex.

El diari de Comissions Obreres va ser un èxit rotund des de l'inici. La seva mida reduïda era clau per poder passar els fulls a la fàbrica. A més, tal com explica a continuació Silvestre Gilbarte, líder de CCOO i del PSUC a SEAT en aquells anys, la informació sempre era molt actual i estava molt ben explicada en breus paràgrafs, permetent que després els treballadors ho discutissin fàcilment:

“En aquellos momentos, alguien decía: “ha salido una hoja” y claro, si te miras las hojas de las asambleas obreras, la mayor parte de las veces, o muchas de ellas, el hecho que ha ocurrido hoy ya se ha sabido en toda la fábrica. Fíjate en este detalle. ¿Qué quiere decir? Que lo que había estado haciendo gente el día anterior, al mediodía de la mañana siguiente ya se veía reflejado en la fábrica: “la sección tal ha hecho huelga”, “ha pasado esto en el turno tal”. Entonces, la “Asamblea Obrera” es un tema del nacimiento de la propia gente, no es ningún invento de estos momentos de un blog o una página web. Es gente que hace esto de forma aislada, clandestina. Esas hojas salían directamente de la propia gente. Claro, entonces de ahí, que las hojas, son de los trabajadores de Comisiones.”¹⁰⁵

Els primers mesos de l'any es registra la primera lluita per un conveni. Els treballadors demanaven com a punts essencials:

- 380 pessetes al dia com a salari mínim.
- 40 hores de treball setmanal.
- Salari real del 100% per a malalts i jubilats.
- Supressió de les hores extres.
- Escala salarial mòbil.
- Dret d'assemblees als tallers.¹⁰⁶

Altres reivindicacions que van començar a aparèixer a partir d'aquesta lluita eren: la derogació del règim interior, el control de les condicions de treball i l'elecció d'autèntics representants de la classe treballadora.

La lluita pel conveni es va traduir en aturades a pràcticament tots els tallers i assemblees massives diàries. L'empresa va reaccionar acomiadant deu treballadors i sancionant

---

¹⁰⁵ Entrevista a Silvestre Gilabarte.

¹⁰⁶ *Asamblea Obrera*, núm. 1, 2.1.1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

bona part de la plantilla¹⁰⁷. Els obrers iniciaren recollides de diners pels treballadors acomiadats, aturades en solidaritat, pràctiques de baix rendiment, entrevistes amb el Jurat d'Empresa, etc. La situació va continuar fins a finals de març, quan Magistratura dictà sis acomiadaments improcedents i quatre procedents. SEAT, com feien totes les empreses, va aplicar l'article 103 del TRPL¹⁰⁸ i no va readmetre els treballadors. Malgrat aquesta derrota, els treballadors van aconseguir un augment del 23%, trencant amb el 8% dictat pel govern.

Al juny morien cremats dos treballadors, Luis Iniesta i Pedro Ibañez¹⁰⁹, al taller 4, fent esclatar una lluita per millores en la seguretat dels treballadors a l'empresa a través d'aturades i assemblees als tallers. L'empresa va tornar a respondre amb sancions massives als treballadors en lluita.

Al juliol van tornar a haver aturades, en aquest cas en solidaritat amb els treballadors de la construcció en vaga de Granada, on eren assassinats tres treballadors a trets per la policia. Al setembre es va discutir i aprovar una plataforma obrera "dels set punts" que plantejava les reivindicacions dels treballadors per la revisió del conveni que havia de tenir lloc al gener, com l'augment de 3.000 pessetes al mes per a tothom, la setmana laboral de 40 hores, el control obrer de primes i temps, l'anul·lació del règim interior, el dret d'assemblea, el dret de reunió a la fàbrica i mesures de seguretat reals.¹¹⁰ La reivindicació d'aquesta plataforma va esdevenir un dels eixos principals de la lluita obrera a la fàbrica durant els següents mesos.

El 3 de novembre SEAT participà, juntament amb altres empreses com Hispano Olivetti i els treballadors de la construcció, a la jornada de lluita per l'amnistia.¹¹¹ Un mes després, els treballadors van tornar a protagonitzar una jornada de lluita, aquest cop contra el Consell de Guerra de Burgos contra setze membres d'ETA. A SEAT, les mobilitzacions es van donar en forma d'aturades en diversos tallers, assemblees i recollides de signatures. Arrel d'aquest conflicte, Armando Varo, Carlos Vallejo,

---

¹⁰⁷ *Asamblea Obrera*, núm. 3, 24.1.1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹⁰⁸ "Texto Refundido de Procedimiento Laboral", del 4 de juliol de 1958. A través d'aquest article, acompanyat del 112 de la mateixa llei, l'empresa que havia estat sancionada per Magistratura amb la readmissió d'un treballador per acomiadament improcedent es podia acollir i negar-se a la seva readmissió, pagant una indemnització econòmica al treballador.

¹⁰⁹ *Asamblea Obrera*, núm. 10, setembre 1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ *Asamblea Obrera*, núm. 12, novembre 1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

Silvestre Gilaberte i Julián Cabanillas, treballadors de SEAT, van ser detinguts.¹¹² Alguns van passar directament a la Model, mentre que d'altres es quedaren a comissaria.

1971

A l'inici de 1971, la lluita per la llibertat dels detinguts i la negociació del conveni col·lectiu van intensificar la mobilització a la fàbrica, amb assemblees massives, recollida de diners per a les famílies dels detinguts i aturades parcials a molts tallers de la factoria. Tot i així, l'empresa no va tenir en compte la plataforma dels set punts a la revisió del conveni, i va començar a acomiadar els treballadors detinguts per no assistir al seu lloc de treball.

Al maig d'aquell any s'havien de celebrar eleccions sindicals, així que des del febrer els treballadors van començar a discutir una candidatura obrera a peu de màquina. Mentrestant, els treballadors detinguts al gener continuaven empresonats, malgrat que a finals d'abril ja havien pagat la fiança i un jutge havia dictat la seva llibertat.

El 17 de maig van tenir lloc les eleccions sindicals al Jurat d'Empresa i la Candidatura Obrera obtingué 8 membres en un jurat de 18 (tenint en compte que només s'escollia la meitat del Jurat, ja que l'altre 50% el designava l'empresa, les eleccions van ser un èxit) i 23 enllaços sindicals d'un total de 48. Silvestre, Varo i Vallejo, que apareixien a la candidatura, van rebre votacions massives. Durant aquest mes, 14.000 treballadors de SEAT van fer vaga després d'haver rebut una minsa prima a l'abril. Els treballadors exigien:

- Cobrar la prima i els beneficis que corresponien al seu treball.
- Control obrer sobre les primes i els temps.
- Nòmines amb conceptes clars per evitar confusions i desinformació.
- Augment salarial de 3.000 pessetes al mes.
- Dret d'assemblea.
- Llibertat i readmissió immediata per a Varo i Vallejo.¹¹³

El 9 de juny, uns 15.000 treballadors van fer una vaga total a la fàbrica en contra de la imposició de l'empresa al torn de nit a la secció 120 del taller 1 sense consultar els

---

¹¹² *Assemblea Obrera*, núm. 14, 1 de gener 1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹¹³ *Assemblea Obrera*, núm. 21, 17.5.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

treballadors. Els treballadors argumentaven que l'empresa volia augmentar els ritmes a l'estiu per a que després no li afectessin les aturades per la negociació del conveni de la tardor.¹¹⁴ A la vaga total, la patronal va respondre amb la crida a la Guàrdia Civil per desallotjar els treballadors de la fàbrica i l'anunci del lockout de la factoria. A més, la direcció de SEAT aprofità el conflicte per acomiadar 11 treballadors amb càrrec sindical i sancionar molts d'altres.

Durant el mes de juliol, les accions de solidaritat amb els companys acomiadats se succeïen constantment. A meitat de mes, ja s'havia aconseguit reunir més d'un milió i mig de pessetes per a la caixa de resistència dels treballadors acomiadats. Tot i que l'empresa havia anat reculant amb les sancions i amb alguns acomiadaments, el 28 de juliol 14 treballadors, càrrecs sindicals de CCOO, anaven a judici contra l'empresa. Uns dies més tard també tenien lloc els judicis per 23 treballadors sense càrrec sindical. Entre el 28 de juliol i els primers dies d'agost els obrers van dur a terme marxades, assemblees, boicot als menjadors, aturades, etc., com a pressió de cara al judici. Com a conseqüència, són detinguts Alfonso Olivares (que era un dels enllaços acomiadats), Diosdado Toledano, José Cortada i la cunyada de Faustino González, que va ser detinguda a Magistratura quan hi va anar per informar a Faustino que havia nascut el seu fill aquella setmana. Tots eren militants de Comissions Obreres. D'altra banda, Magistratura va dictar la readmissió de 22 dels 23 acomiadats. Els advocats dels treballadors eren Montserrat Avilés, Albert Fina, Luis Salvadores, José Solé Barbera i Asunción Solé¹¹⁵.

Des del setembre, els treballadors es van anar organitzant en assemblees per discutir i plantejar la nova plataforma reivindicativa per a la negociació del conveni col·lectiu. El primer punt de la plataforma era la readmissió dels treballadors acomiadats. Com a accions de pressió, s'inicià un boicot a les hores extra i l'organització d'assemblees als tallers. La comissió deliberadora del conveni estava formada per nou persones, de les quals només dues eren fidels als treballadors. Per tant, els treballadors preveïen unes mobilitzacions dures per tal de fer-se escoltar en aquesta comissió.

L'increment de la lluita dels treballadors davant la intransigència de l'empresa va desembocar en l'ocupació de la fàbrica el 18 d'octubre de 1971. Aquell dia, els treballadors s'havien reunit a l'entrada de la fàbrica per discutir la plataforma del

---

¹¹⁴ *Asamblea Obrera*, núm. 23, 11.6.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹¹⁵ *Asamblea Obrera*, núm. 29, 31.8.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

conveni. Els obrers acomiadats es trobaven presents a l'assemblea. Quan va acabar l'assemblea, els companys acomiadats van entrar a la fàbrica amb la resta i es van dirigir al taller 1, on van fer una altra assemblea, després al taller 3, 4 i 7. A mesura que anaven passant pels tallers, els treballadors deixaven la feina i s'hi anaven sumant a la protesta. Els treballadors d'oficines també s'uniren a la marxa per la fàbrica. Uns 8.000 obrers van intentar fer una assemblea davant les oficines centrals, però la direcció de l'empresa havia demanat a la policia que tanqués el pas als obrers. Sobre les 10 del matí, els treballadors van decidir aleshores seure al pati i fer allà l'assemblea, a la qual es van llegir i aprovar els punts de la plataforma del conveni. Poc després, l'empresa demanà l'expulsió de tots els treballadors de la factoria i, davant la negativa d'aquests a sortir, la policia va aparèixer muntada a cavall disposada a dissoldre l'assemblea i a carregar contra els treballadors. Els obrers allà reunits van córrer a refugiar-se al taller 1. Ocupada la fàbrica, els treballadors demanaven:

- 1) La readmissió dels acomiadats.
- 2) Garanties de no represàlies per l'ocupació de la fàbrica.
- 3) La discussió dels treballadors sobre la plataforma del conveni aprovada en assemblea.¹¹⁶

Al migdia, alguns treballadors marxaren, quedant al taller 1 prop de 6.000 treballadors. A les cinc de la tarda, l'esquadró policial va rebre ordres del governador civil de Barcelona, Tomás Pelayo Ros, de desallotjar la fàbrica, així que llançaren bombes de gas lacrimogen. Els treballadors, que no podien respirar pel fum, van començar a sortir del taller, enfrontant-se amb la policia i corrent a refugiar-se al taller 4. Durant aquesta batalla, la policia va disparar i ferir greument a Antonio Ruiz Villalba i dos treballadors més. Poc a poc la policia va anar aconseguint dividir els treballadors en petits grups. Després de tretze hores, l'ocupació finalitzà amb nombroses detencions i ferits. D'altra banda, els treballadors del torn de tarda no havien pogut entrar a la factoria, així que van anar a les oficines del Sindicat Vertical per dur a terme una assemblea, on van ser rebuts per la policia, que no dubtà en carregar contra els treballadors.

L'empresa va sancionar tots els treballadors del torn de matí amb suspensió de sou i feina durant sis dies. L'endemà, el 19 d'octubre, el torn de tarda es va unir a la vaga del matí, parant totalment la fàbrica. El 20 d'octubre les assemblees i les marxades massives

---

¹¹⁶ *Assemblea Obrera*, núm. 32, núm. Extraordinari, pàg.4, 20.10.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

al carrer continuaven. Un grup de cent treballadors va entrar a Hispano Olivetti per explicar la seva lluita, i a la tarda els treballadors d'aquesta factoria van fer una aturada de tres hores en solidaritat amb la lluita de SEAT¹¹⁷. El dia 22 els treballadors van tornar a entrar a la fàbrica per fer una assemblea, però l'empresa els va tornar a expulsar. Empreses del metall com Hispano Olivetti, Maquinista, Roca Radiadores, Pegaso o Macosa realitzaren accions de solidaritat amb SEAT. Aquell dia, 13 treballadors van sortir en llibertat, vuit havien passat a disposició del TOP i 19 més a jurisdicció militar. A la comissaria de la Via Laietana encara quedaven sis detinguts.

Durant dues setmanes, la vaga de SEAT va ser total. Els treballadors exigien:

- 1) Llibertat immediata de tots els detinguts.
- 2) Readmissió de tots els acomiadats.
- 3) Màxima cura per als ferits de bala.
- 4) Càstig per aquells que van disparar contra els treballadors.
- 5) Augment immediat de 3.000 pessetes per a tots els treballadors.
- 6) Dret d'assemblea, de vaga, llibertat sindical.
- 7) Negociació amb autèntics representants dels obrers.¹¹⁸

El conflicte de SEAT es va estendre a tots els sectors, no només entre les empreses de la metal·lúrgia, gràcies a la implicació dels universitaris, els partits polítics, les associacions de veïns, i un llarg etcètera. L'1 de novembre de 1971 va morir Antonio Ruiz Villalba¹¹⁹. Treballadors d'empreses com Siemens, Hispano Olivetti o Soler Almirall van fer minuts de silenci, acompanyats d'aturades i braçalets negres.

Al novembre, els treballadors van aconseguir imposar la readmissió de 56 treballadors acomiadats arrel dels fets d'octubre, però no van poder desfer-se de les sancions, les multes i les detencions de companys com Vallejo, ni de les acusacions sobre 19 treballadors pendents dels tribunals militars i 9 més del TOP. Tot i la repressió, la lluita dels treballadors va servir per a que el Jurat d'Empresa, que no representava els treballadors, elaborés una plataforma de cara al conveni molt propera al que havien discutit els treballadors en assemblea, malgrat que punts importants com el de la readmissió a tots els treballadors havia estat omès deliberadament. Aquesta plataforma

---

¹¹⁷ *Ibíd*em, pàg. 8.

¹¹⁸ *Assemblea Obrera*, núm.33, 25.10.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹¹⁹ El 18 d'octubre de 2016, quaranta cinc anys després d'aquests incidents, es va inaugurar el carrer "Antonio Ruiz Villalba" a la Zona Franca de Barcelona, després d'un homenatge a càrrec del Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT i l'Ajuntament de Barcelona.

demanava les 40 hores setmanals, un augment salarial per a tots els treballadors de 4.500 pessetes, 100% per a jubilats i malalts, revisió del règim interior i dues pagues suplementàries de 2.000 pessetes al novembre i al desembre¹²⁰. Que un Jurat d'Empresa elaborés una plataforma tan propera en alguns aspectes a les reivindicacions obreres reflecteix la força del moviment que estaven organitzant els treballadors de SEAT, que durant tot el mes van continuar les assemblees a l'hora de l'entrepà, a més del baix rendiment i les aturades en algunes seccions.

Al desembre, la lluita pel conveni tornà a incrementar-se i les aturades es van generalitzar a tots els tallers. Les assemblees es produïen massivament arreu de la fàbrica, però també als locals del sindicat. La readmissió dels treballadors acomiadats esdevenia l'eix central en les seves reivindicacions. La resposta de l'empresa a aquesta nova escalada en el conflicte va ser contundent, acomiadant 170 treballadors, molts d'ells els càrrecs sindicals que quedaven de CCOO, a més de 74 detinguts. A sobre, després de les detencions la policia va confiscar la caixa de resistència de SEAT, on hi havia 350.000 pessetes. La lluita de SEAT no es va aturar, i l'any acabà amb aturades parcials a tots els tallers, manifestacions i marxes a l'interior de la fàbrica reivindicant un conveni digne i, sobretot, la readmissió dels treballadors acomiadats. 149 dels 170 acomiadats a principi de mes foren readmesos, i 70 dels 74 detinguts van ser posats en llibertat.

1972

L'any va començar a SEAT amb la continuació de la lluita d'un conveni just i per l'anul·lació de les sancions dels treballadors readmesos. A meitat de gener, i davant la intransigència empresarial a acceptar la plataforma del Jurat d'Empresa, el conveni va passar a laude. Les negociacions del conveni s'havien traslladat a Madrid, però la mobilització dels treballadors va evitar la signatura de la comissió deliberadora. Finalment, al febrer Magistratura va dictar laude, el primer a SEAT. L'augment salarial era de 1.149 pessetes, davant les 4.500 que exigien els treballadors. D'altra banda, es dictà una jornada de 44 hores, que continuava sense respondre a la jornada de 40 que demanaven els treballadors ni es feia cap al·lusió als acomiadats¹²¹. A finals de febrer, la direcció de l'empresa, que sempre havia estat a Madrid, es traslladà a Barcelona, i

---

¹²⁰ *Assemblea Obrera*, núm.36, 20.11.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹²¹ *Assemblea Obrera*, núm. 45, 20.2.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

s'escollí un nou director general, Clúa Domínguez. Cal destacar també que a finals d'aquest mes les Comissions Obreres de SEAT i la CONC es van reunir amb els sindicats FIM-FICM-UILM de FIAT, després d'un primer contacte al juliol de 1971.¹²²

Al març van continuar les aturades i els boicots a les hores extra per la imposició d'un laude signat entre el govern i la patronal. Aquest fet es va reproduir a moltes empreses de tot l'Estat. De fet, al Ferrol una manifestació obrera en contra d'un laude acabà amb l'assassinat de dos treballadors a mans de la policia, que va ser respost amb aturades de solidaritat de SEAT i d'Hispano Olivetti, entre altres empreses.

A la primera setmana d'abril hi ha dues jornades de solidaritat amb els companys del Ferrol i per tres obrers acomiadats de SEAT (Antonio Berrocal, Florencio Santos, Armando Gómez), a més de la reivindicació de les anul·lacions de les sancions dels treballadors de la SEAT del desembre.¹²³

L'1 de maig es va celebrar amb assemblees i baix rendiment a la fàbrica. A més, durant aquell mes l'empresa havia tornat a augmentar els ritmes i les hores extra, així que els treballadors van tornar a treballar més lentament i a fer boicot a les hores extraordinàries. A algunes seccions, com la 750, feia més de 3 mesos que no feien hores extra.

L'intent d'augmentar els ritmes per part de l'empresa durant aquests mesos eren constants, mentre que els treballadors continuaven responent amb aturades, baix rendiment, assemblees, etc. A més, l'exigència pel control del sistema de primes es feia cada cop més ressò a peu de màquina, així com la millora de les condicions de treball cada vegada que arribava l'estiu. La calor i l'aire irrespirable en moltes seccions van provocar diversos brots psicòtics entre els treballadors. De fet, aquell juny dos treballadors, Antonio Pérez Ortiz (del taller dos) i Antonio (del taller quatre) es van suïcidar a l'inici d'aquell estiu. El primer, es va penjar després de rebre dues sancions de 13 i 40 dies per defensar els drets dels treballadors. El segon també es va penjar després de patir una crisi nerviosa a la factoria per haver treballat a un ritme molt elevat durant hores.¹²⁴

Al juliol continuaren les aturades per les pèssimes condicions de treball i pels ritmes de producció. L'empresa també va intentar posar traves als treballadors de la secció 18 per

---

¹²² *Assemblea Obrera*, núm. 47, 8.3.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹²³ *Assemblea Obrera*, núm. 49, 4.4.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹²⁴ Veure el número 54 d'*Assemblea Obrera* a l'annex.

al reconeixement de la seva categoria laboral, els quals portaven tres mesos de reivindicacions per les manipulacions de l'empresa en la classificació de les categories. Els obrers debatien entre presentar-se a l'examen de l'empresa o fer boicot, ja que ells defensaven que el millor reconeixement d'una categoria és l'antiguitat del treballador en un lloc de treball, fet que l'hauria de permetre passar directament a la següent categoria cada "x" anys determinats, mentre que l'empresa proposava haver de passar un examen que no es trobava sota el control dels treballadors i que consideraven que no mesurava correctament les habilitats dels treballadors ni les capacitats necessàries per dur a terme la feina a analitzar. Els treballadors denunciaven la injustícia de no reconèixer el treball d'oficial de segona i tercera categoria a aquells treballadors que portaven anys desenvolupant la mateixa feina però no havien tingut els recursos ni l'oportunitat per aprendre els coneixements que l'empresa demanava com a requisit per passar a la següent categoria.¹²⁵

Després de les vacances, al setembre van tornar les mobilitzacions per preparar la plataforma reivindicativa del conveni col·lectiu, ja que el laude acabava a final d'any. Les assemblees al taller, a l'hora de l'entrepà i a l'entrada i sortida de fàbrica es tornaren a multiplicar. La plataforma que es va anar decidint en aquestes assemblees es basava en 10 punts bàsics:

- 1) Readmissió de tots els acomiadats i garanties per als representants dels treballadors.
- 2) Setmana laboral de 40 hores.
- 3) Augment de 3.500 pessetes per a tots els treballadors.
- 4) Prima garantida de 2.500 pessetes per a un rendiment mínim de 75.
- 5) 100% del salari per a jubilats i malalts.
- 6) Control de les condicions de treball (primes, seguretat e higiene, augments de categoria, etc.).
- 7) Pagament dels estudis dels treballadors i els seus fills a càrrec de l'empresa.
- 8) Dret d'assemblea.
- 9) Conveni per un any.
- 10) Comissió deliberadora escollida entre els treballadors en assemblea.¹²⁶

---

¹²⁵ *Assemblea Obrera*, núm.55, 17.7.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹²⁶ *Assemblea Obrera*, núm. 56, 18.9.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

D'altra banda, la comissió deliberadora es formà sense tenir en compte les exigències dels treballadors ni les seves reivindicacions. Els treballadors de pràcticament tots els tallers es mobilitzaren contra aquesta comissió a través de marxes, assemblees, visites al Jurat d'Empresa, reunions als passadissos a l'hora de l'entrepà, etc. Les assemblees i les marxes es van allargar fins a meitat d'octubre. A més, es van anar preparant aturades per commemorar el primer aniversari de l'ocupació de la fàbrica del 18 d'octubre i de l'assassinat de Ruiz Villalba. Aquell dia, els treballadors d'oficines van intentar incorporar-se a la manifestació amb els obrers de la fàbrica, però la direcció de l'empresa ho va impedir.

Pel que fa a la negociació del conveni, durant tot el mes d'octubre van continuar les recollides de signatures a favor de la plataforma dels treballadors i les accions en contra de la rigidesa de l'empresa, que només es mostrava oberta a negociar l'augment salarial. Davant l'augment de la conflictivitat a la fàbrica, la patronal i la CNS van convocar la comissió deliberadora per evitar que les accions de l'octubre de l'any anterior es repetissin. El VII conveni de SEAT es va signar ràpidament a final de mes -amb vigència de dos anys i signat dos mesos abans de vèncer el laude- entre la direcció empresarial i el Jurat d'Empresa, sense la intervenció dels treballadors.¹²⁷ A les següents setmanes, i fins a finals d'any, les reivindicacions dels treballadors van girar al voltant de la dimissió del Jurat d'Empresa, per no representar els interessos de la classe treballadora, el control sobre els ritmes i les primes. Dos accidents laborals greus al novembre també van aconseguir una resposta contundent dels treballadors davant la manca de seguretat al lloc de treball.

L'any 1972, sense un conveni amb el que fer pressió i lluitar per tenir-hi incidència, va acabar amb un nivell de conflictivitat inferior a l'any anterior, tot i que no vol dir que no hi hagués mobilització dins la classe obrera. CCOO va fer una crida per fer servir la paga extra de desembre per ajudar els treballadors acomiadats, a més de fer accions de solidaritat i recollida de signatures pels deu companys de Comissions Obreres detinguts al juny, el judici dels quals (conegut com el Procés 1001) va tenir lloc a al desembre de 1973.

---

¹²⁷ *Assemblea Obrera*, núm. 64, 28.11.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

1973

El gener de 1973 va començar amb la lluita pels treballadors acomiadats en un primer pla. El Tribunal Suprem va fallar a favor de tres treballadors acomiadats al juliol de 1971, Marín, Cortada i Pérez, els quals van presentar una petició oficial de readmissió a l'empresa. Un mes més tard, eren readmesos de nou a SEAT,¹²⁸ encara que no es va acabar de fer efectiu.

A més de la lluita per la readmissió de tots els treballadors acomiadats els anys anteriors i les accions de solidaritat amb els judicis d'aquests i els treballadors sancionats (com Isabel López, Carlos Vallejo o Pedro López), els obrers continuaven reivindicant el control sobre els temps i les primes a través d'assemblees i treballant a baix rendiment. Al març, les seccions de tapisseria, pintures i muntatge iniciaren una lluita contra l'empresa per les càrregues de treball i els cronometratges a amb boicots a les hores extra, assemblees als tallers i aturades puntuals.¹²⁹

El 3 d'abril de 1973 Manuel Fernández Márquez, treballador de la construcció a la Tèrmica del Besòs, va ser assassinat a trets per la policia en el context d'un conflicte dels treballadors amb l'empresa, on reivindicaven millores salarials. L'assassinat de Fernández Márquez va provocar la fúria de milers de treballadors. Durant les següents setmanes, més de 150 empreses (entre les quals s'hi trobava SEAT) van fer vagues de solidaritat, recollida de signatures, marxades, assemblees, etc., mostrant el suport als treballadors de la Tèrmica.

A finals d'abril, l'augment de 200 pessetes de la quota a pagar a la Seguretat Social per part de les categories inferiors va despertar el rebuig dels treballadors de SEAT. Des del 28 d'abril es realitzaren accions massives a l'empresa. Després de dos dies d'aturades i assemblees massives, el dia 30 d'abril la direcció de SEAT va tancar la factoria i va sancionar els treballadors durant una setmana. A més, l'empresa acomiadà trenta treballadors i a trenta-cinc els va imposar sancions de més d'una setmana.¹³⁰ El conflicte de SEAT contra la quota de la Seguretat Social despertà la solidaritat d'empreses com Pegaso, Hispano Olivetti o Motor Ibérica, on es volien aplicar quotes similars als treballadors. Aquell 1 de maig va ser força més combatiu en comparació amb els

---

¹²⁸ *Asamblea Obrera*, núm. 68, 12.2.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹²⁹ *Asamblea Obrera*, núm. 70, 15.3.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹³⁰ *Asamblea Obrera*, núm. 75, 3.5.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

anteriors, estenent la lluita a les fàbriques i als barris. Després de la setmana de sanció, els treballadors van tornar a entrar a la fàbrica però l'empresa no va poder restablir l'ordre. Les aturades, el boicot a les hores extra i les assemblees als passadissos dels tallers omplien el dia a dia de la fàbrica. SEAT havia enviat 28 cartes d'acomiadament, 5 expedients d'acomiadament a càrrecs sindicals, 60 sancions d'un mes i 21 de 15 dies. Amb això, els treballadors volien fer servir aquest conflicte per aconseguir no només l'anul·lació d'aquestes sancions, sinó també la readmissió dels acomiadats l'any 71 i 72. Aquest conflicte es va allargar durant tot el mes de maig, i acabà amb la destitució, per part de la CNS, de tots els càrrecs sindicals compromesos amb els treballadors¹³¹ amb l'augment de la vigilància i el control dels treballadors a l'interior de la factoria, amb passis interiors, altaveus, més vigilants, etc.

Al juny tenia lloc el judici a Magistratura pels obrers acomiadats, així que durant les primeres setmanes es van fer boicots a les hores extra, aturades parcials, assemblees, etc. El 19 de juny, el dia que s'havia de celebrar el judici, es van concentrar 450 persones a Magistratura. Davant d'aquesta situació, el jutge va decidir suspendre el judici fins el 3 de juliol. Després de sortir de Magistratura, una delegació de treballadors de SEAT es va desplaçar a Hispano Olivetti per informar sobre el seu conflicte i fer una crida a la solidaritat de lluita i econòmica amb els treballadors de la SEAT. D'altra banda, els treballadors de SEAT duïen una lluita en paral·lel a diversos tallers en contra dels augments dels ritmes i pel control de la prima.

Al juliol se celebrà el judici a Magistratura, després d'haver estat suspès pel jutge tres cops. Durant els anteriors intents, la policia va carregar contra els manifestants que es trobaven a Magistratura i va detenir-ne uns quants. Finalment, els 27 treballadors acomiadats van haver d'acceptar la indemnització de l'empresa¹³². D'altra banda, les protestes als tallers per les males condicions de treball (calor, mala ventilació, ritmes, etc.) van continuar presents a la factoria i es produïren diverses aturades, especialment després de l'acomiadament d'un treballador que havia participat en una assemblea sobre les condicions de feina al seu taller. Els conflictes derivats de les condicions laborals a la fàbrica continuaren al setembre, tot i que la revisió del conveni col·lectiu va començar a ocupar un lloc preminent a les assemblees. La plataforma per a la revisió del conveni demanava un augment salarial de 3.500 pessetes per a tothom.

---

¹³¹ *Assemblea Obrera*, núm. 77, 15.5.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹³² *Assemblea Obrera*, núm. 86, 1.8.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

El mes d'octubre es va iniciar amb diversos judicis d'obriers acomiadats durant els conflictes dels mesos anteriors. Alguns acceptaven la indemnització que oferia l'empresa però d'altres, com Agustín Alonso, Peris, Marín, Maite o Morales defensaven la seva readmissió a la fàbrica. La seva readmissió s'inclouïa a la plataforma de revisió del conveni, que s'havia de negociar durant aquells mesos. Davant les noves negociacions, els treballadors van iniciar una campanya per exigir nous representants sindicals que representessin realment els seus interessos. Al Jurat d'Empresa hi havia càrrecs posats a dit per l'empresa des de 1953, com era el cas de Montaña. A més, després dels darrers anys de lluita, els jurats compromesos havien anat sent acomiadats. Per aquest motiu, els treballadors demanaven noves eleccions sindicals per poder negociar amb l'empresa una revisió del conveni justa. Des del 15 d'octubre es va iniciar una lluita oberta a l'empresa al voltant de la plataforma reivindicativa, la readmissió dels treballadors i els judicis a Magistratura. Durant els següents dies la lluita va continuar a diversos tallers, i el 18 d'octubre, segon aniversari de l'assassinat de Ruiz Villalba, els treballadors van fer aturades de 2 a 4 hores a tots els tallers i a tots els torns. També es va passejar un fèretre per l'empresa on es podia llegir "Antonio Ruiz Villalba, els teus germans de classe venjaran la teva mort lluitant contra el franquisme."

133

Al novembre, les aturades als tallers, les marxés, el boicot a les hores extra, la recollida de signatures, les picades¹³⁴ i accions diverses als menjadors continuaren per imposar els quatre punts de la plataforma a la revisió del conveni:

- 1) Readmissió dels acomiadats.
- 2) 3.500 pessetes d'augment.
- 3) Prima fixa garantida per sobre de les 2.500 pessetes al mes.
- 4) Dimissió de tots els càrrecs sindicals i noves eleccions.¹³⁵

Al desembre es va fer una jornada de lluita per la readmissió dels companys Peris, Marín, Maite i Morales, a més de solidaritat pels companys del Procés 1001. La nit d'abans foren detinguts alguns treballadors, com Isabel López.

---

¹³³ *Asamblea Obrera*, núm. 95, 22.10.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹³⁴ Les picades eren accions de protesta que consistien en colpejar amb eines les parts metàl·liques de les màquines durant uns quants minuts. A *Mundo Obrero* en parlen com una acció nova a "Barcelona: intensa acció reivindicativa", *Mundo obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLII, núm.21, 18.12.1972, pàg. 4, BVPH.

¹³⁵ *Asamblea Obrera*, núm. 97, 26.11.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

1974

La lluita per l'Amnistia laboral va esdevenir la reivindicació més important de la classe treballadora des de finals de 1971. Per a la classe obrera, la lluita contra el franquisme passava pel reconeixement i la reivindicació dels seus drets, i el dret al treball dels obrers que defensaven les llibertats dels seus companys era una reivindicació indispensable. Per a la majoria dels acomiadats, acceptar la indemnització que li oferia l'empresa a canvi de la no reincorporació a la fàbrica era acceptar l'acomiadament lliure, l'arbitrarietat de la patronal i la repressió franquista. Per aquest motiu, els darrers anys de la dictadura van estar marcats per la lluita per la readmissió d'aquests treballadors a les fàbriques. A SEAT, durant els tres primers mesos de 1974 es van dur a terme de manera parcial, però constant, aturades a tots els tallers, recollida de signatures, assemblees, caixes de resistència per als acomiadats, etc., en defensa d'aquest dret.

A l'abril, les detencions de Marin i Morales, dos treballadors de CCOO acomiadats, van tornar a provocar aturades i assemblees a SEAT¹³⁶. D'altra banda, davant la revisió del conveni provincial del metall, les CCOO del metall de Barcelona havien elaborat una plataforma, coneguda com "dels 11 punts", on es demanava un augment de 2.500 pessetes per a tothom, 40 hores setmanals, eleccions sindicals, escoles i llars d'infants als barris obrers i ritmes de treball, primes i plus de toxicitat sota control obrer. A SEAT es van donar diverses aturades i assemblees per recolzar la plataforma. Aquell mes també es va donar una aturada de quatre hores el 3 d'abril per commemorar el primer aniversari de l'assassinat del Manuel Fernández, el treballador de la Tèrmica.

Al maig, els treballadors de la construcció de les noves dependències de SEAT a Martorell van declarar-se en vaga per les nefastes condicions de treball, i els treballadors de la resta de SEAT van respondre-hi amb aturades de solidaritat. D'altra banda, les accions a favor de la dimissió del Jurat d'Empresa es van tornar a repetir després de saber que el Jurat havia impedit la difusió d'un article que Marin i Morales havien escrit en el moment de la seva detenció a l'abril. El Jurat va votar sobre la seva publicació, havent 7 vots a favor, 6 en contra i 4 abstencions. Davant el resultat, el president del Jurat, Del Arco, va vetar la votació i va passar la qüestió a l'empresa, que va negar la publicació de l'article. A més, aquell mes el Jurat havia decidit començar a

---

¹³⁶ *Asamblea Obrera*, núm. 107, 29.4.1974, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

preparar la plataforma del conveni, set mesos abans de les negociacions, accelerant al mateix temps la discussió de la plataforma reivindicativa dels treballadors.¹³⁷

Al juny, la pèssima organització del treball a la fàbrica va tornar a protagonitzar accions de protesta dels treballadors, els quals, davant l'augment de la plantilla i l'augment de càrregues de treball, tenien menys espai per poder treballar i es produïen més accidents laborals. És per aquest motiu que durant aquest mes es tornaren a registrar aturades i assemblees en diversos tallers per demanar millores de les condicions laborals. Durant aquest mes va aparèixer la plataforma del VIII conveni, que va ser coneguda com la "plataforma dels 18 punts"¹³⁸. En recolzament de la plataforma, es van realitzar aturades als tallers, especialment als de muntatge final i mecànica. A més d'aquestes aturades, també se'n va realitzar en solidaritat amb les vagues de Elsa i Solvay al Baix Llobregat durant els mesos de juny i juliol i d'AUTHI a Pamplona.

Al setembre, la plataforma del conveni va esdevenir el focus principal de conflictivitat a la factoria. Es discutia en assemblees, a l'hora de l'entrepà, a peu de màquina, a més de recollir signatures. El Jurat d'empresa, en canvi, havia iniciat les negociacions del conveni amb l'empresa sense tenir en compte les principals reivindicacions dels treballadors al conveni, com la readmissió dels companys acomiadats, les 40 hores setmanals, el salari base de 21.000 pessetes, el control obrer de primes i temps i altres punts com el règim interior, els estudis, les llars d'infants, els transports o els trasllats a Martorell.¹³⁹ La connivència del Jurat amb l'empresa i la intransigència de l'empresa davant les reclamacions de l'empresa va ser resposta pels obrers amb aturades que s'iniciaren a muntatge i planxisteria, però que a partir del dia 20 s'estengueren a tots els tallers. Entre el 17 i 27, les mobilitzacions afectaren a uns 12.000 treballadors.

El mes d'octubre es va iniciar amb la continuació de les protestes pel conveni col·lectiu. El dia 5 d'octubre, durant una reunió de treballadors a Sant Cugat on es discutia la plataforma del conveni i les accions a dur a terme, 47 treballadors de SEAT i 4 de FIAT, que havien anat a visitar els treballadors convidats per CCOO, van ser detinguts després d'una dura càrrega policial. L'endemà, diumenge 6, es va fer una assemblea de protesta a Les Planes. Els següents dies, tots els tallers realitzaren aturades d'una a dues hores. El dia 8 (dimarts), van ser posats en llibertat. La mobilització no es va aturar, ja

---

¹³⁷ *Assemblea Obrera*, núm. 108, 22.5.1974, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹³⁸ MIGUELEZ, Faustino: *SEAT: La empresa modelo...*, pàg. 183.

¹³⁹ *Assemblea Obrera*, núm. 113, 25.9.1974, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

que es van començar a fer els preparatius per l'homenatge a Ruiz Villalba el 18 d'octubre. Aquest dia es van realitzar aturades de més de quatre hores, tant als tallers com a les oficines centrals. 24.000 treballadors participaren a les marxes, assemblees, minuts de silenci, portant fèretres, pancartes, braçalets negres i clavells. D'altra banda, a final de mes l'empresa aturà les negociacions del conveni i va presentar un expedient de crisi per reduir la jornada laboral durant cinc mesos, de l'1 de desembre al 30 d'abril. Durant les primeres setmanes de novembre, la lluita de SEAT contra l'expedient de crisi va mobilitzar tots els tallers. Les aturades eren de fins a 8 hores als tres tornos. Els treballadors exigien:

- 1) Garantia de tots els llocs de treball.
- 2) Salari complet i garantit per l'empresa i el govern. Augment de 6.000 pessetes mensuals iguals per a totes les categories.
- 3) 40 hores de treball de dilluns a divendres. Eliminació de les hores extra.
- 4) Control obrer dels ritmes, organització del treball i producció.
- 5) Els 18 punts de la plataforma del conveni.¹⁴⁰

Davant les accions massives dels treballadors, la direcció anuncià un lockout pel dia 8 i sancionà tots els treballadors durant 10 dies. Durant aquestes jornades, més de 15.000 treballadors realitzaren assemblees, marxes i manifestacions pels carrers i barris de Barcelona. A més, en aquesta lluita els tècnics i administratius es van incorporar a les accions. La repressió policial va estar present a les marxes, i es van produir detencions de treballadors de la SEAT, com Isabel López, que la tornaven a detenir, però també d'estudiants universitaris que participaren en solidaritat amb la SEAT. L'escalada del conflicte va provocar la dimissió del jurat i enllaços de SEAT, tot i que les eleccions a un nou Jurat no van arribar fins al maig de l'any següent. Després de la sanció, el 18 de novembre els treballadors van tornar a la fàbrica per continuar allà les mobilitzacions. Fins el dia 22 es realitzaren 4 hores diàries d'aturades als tallers, seguides d'assemblees i marxes per tota la fàbrica. Durant aquests dies, la repressió de la patronal i la policia, a través de sancions i detencions, va anar frenant paulatinament les mobilitzacions obreres, fins que poc a poc es va retornar a la normalitat a la fàbrica. Tot i així, les

---

¹⁴⁰ *Asamblea Obrera*, núm. 118, 6.11.1974, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

13.600 denúncies dels treballadors pel lockout de l'empresa a Magistratura van fer recular l'empresa, que va retirar la sanció de deu dies.¹⁴¹

El 5 de desembre, les CCOO del Baix Llobregat van preparar una vaga general contra la carestia de vida, a la qual els treballadors de SEAT li van donar suport parant a tots els tallers durant 4 hores als 3 torns de feina. Una setmana més tard, el dia 11, es va produir una altra vaga, en aquest cas a causa de les pèssimes condicions de treball en moltes seccions. Si durant l'estiu, la mala ventilació i la calor feien el treball insuportable, al desembre els obrers havien de treballar amb unes temperatures mínimes i amb una humitat que feia molt difícil el dia a dia a la fàbrica.

1975

El gener de 1975 es va iniciar amb la sortida de presó d'Isabel López i els altres companys de SEAT (Javi, Matamoros i Sabaté), que havien estat detinguts arrel de les accions del novembre passat. A la fàbrica, els treballadors continuaven mobilitzats en contra de l'expedient de crisi, demanant l'anul·lació del laude i la celebració d'eleccions sindicals per escollir nous representants. El 2 de gener els treballadors del torn del matí es van declarar en vaga després de fer una assemblea on es demanava la no acceptació de l'expedient ni del laude. La direcció de l'empresa va decidir desallotjar la factoria i a la tarda els companys es van unir a la lluita del torn del matí. El dia 3 de gener, l'empresa declarà el lockout fins el dia 8. Durant aquells dies, els treballadors es van anar reunint a la porta de la fàbrica i van fer l'elecció dels seus representants. Un cop escollits, van fer una plataforma reivindicativa on destacaven el reconeixement dels representants obrers i el dret d'assemblea, d'associació i de vaga. El dia 8, l'empresa va acomiadar els delegats escollits en assemblea, així que el dia 9, quan els treballadors s'havien de reincorporar a la feina, van decidir fer vaga. Per la seva banda, l'empresa va anunciar un nou lockout fins el dia 15 de gener. Mentrestant, les marxades i manifestacions al carrer acostumaven a ser interrompudes per dures càrregues policials. El dia 15, l'empresa va acomiadar 500 treballadors, molts d'ells de la Comissió Obrera de SEAT, i van sancionar-ne 18 més. L'acomiadament massiu es va fer de forma indiscriminada en molts casos, amb la voluntat de crear divisió i sembrar la por entre els treballadors. Empreses com Hispano Olivetti, Pegaso, Cumbre, Harry Walker i una trentena d'empreses del Baix Llobregat, com Siemens, van fer aturades i accions de

---

¹⁴¹ *Assemblea Obrera*, núm. 123, 2.12.1974, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

solidaritat amb els treballadors de SEAT durant aquells dies¹⁴². Cal destacar també la coordinació que es va donar durant aquella vaga entre les associacions de barri i els treballadors de la SEAT. Davant l'acomiadament massiu, els obrers de la SEAT demanaven:

- 1) La readmissió dels acomiadats i la llibertat dels detinguts.
- 2) La negociació amb els autèntics representants obrers.
- 3) Acceptació de les dimissions del Jurat d'Empresa del novembre per part de la Direcció i noves eleccions sindicals.
- 4) La creació d'un intermediari entre l'empresa i els treballadors per resoldre el conflicte.

L'acomiadament massiu i la presència policial va tenir el seu efecte entre els obrers, ja que els treballadors van retornar poc a poc a la factoria, dins un ambient tens i amb una vigilància de les forces de l'ordre extrema.

El 26 de febrer va tenir lloc a Magistratura el judici de 317 dels 500 acomiadats.¹⁴³ Els dies anteriors al judici es van fer algunes accions a la fàbrica com sortides als passadissos, aturades en alguns tallers i recollida de signatures i de diners per als acomiadats. Durant aquell mes es va arribar a recaptar un milió i mig de pessetes entre els companys de fàbrica. A més, 3.500 companys es van presentar com a testimonis per declarar al judici. Les dones dels acomiadats també van realitzar accions importants, com el tancament del dia 24. El dia del judici, la policia tenia envoltat l'edifici de Magistratura i no va deixar passar ni els testimonis dels treballadors ni els treballadors que donaven suport als acomiadats.

Al març van continuar els judicis a Magistratura, però el suport als treballadors acomiadats a la fàbrica va ser molt feble. L'empresa havia aconseguit desfermar l'organització obrera a la factoria i estendre la por de l'acomiadament entre els treballadors. Finalment, 303 treballadors van perdre el judici i els 14 obrers restants, malgrat haver guanyat el judici, l'empresa no els va readmetre.¹⁴⁴

Durant el mes d'abril, els esforços dels companys de Comissions Obreres es van centrar en reorganitzar el moviment obrer a la fàbrica per preparar les eleccions sindicals que

---

¹⁴² *Assemblea Obrera*, núm. 126, 21.1.1975, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹⁴³ MIGUÉLEZ, Faustino, *SEAT: La empresa...*, pàg. 187.

¹⁴⁴ *Assemblea Obrera*, núm. 131, 6.3.1975, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

s'havien de realitzar al juny a través d'assemblees i reunions a peu de màquina. En aquest mes es va demostrar la força de la classe obrera de SEAT. Després d'haver perdut cinc-cents treballadors, entre els quals hi havia militants destacats que havien donat forma al moviment obrer a la fàbrica els darrers anys, de patir una severa repressió tant per part de la patronal (que militaritzà pràcticament la fàbrica) i la Guàrdia Civil, els treballadors de la SEAT van aconseguir refer el moviment obrer a la fàbrica i presentar una candidatura obrera a les eleccions sindicals. La por a la repressió i a l'acomiadament no van ser capaços de superar el sentiment d'unió entre els treballadors ni la voluntat de canviar no només les condicions de treball a la fàbrica, sinó de les condicions de vida de la classe treballadora en tots els àmbits (social, polític o econòmic). Per això, a tots els tallers i a les oficines van anar apareixent durant els mesos d'abril i maig noms de companys decidits a comprometre's amb la lluita de la classe treballadora a través de la formació d'unes candidatures unitàries i democràtiques que havien de desbancar la candidatura que l'empresa i el Sindicat Vertical preparaven al mateix temps.¹⁴⁵

Finalment, al juny van tenir lloc les eleccions sindicals a la fàbrica. Les candidatures unitàries i democràtiques, formades per militants i simpatitzants de la Comissió Obrera de SEAT va obtenir 119 enllaços dels 150 disponibles i 16 vocals del Jurat dels 18 possibles. L'àmplia victòria de les candidatures democràtiques va posar punt final a un Jurat d'empresa que fins aquell moment havia estat en línia amb els interessos de l'empresa.

Al setembre van tornar les aturades a la fàbrica, les manifestacions massives, les assemblees de taller, els minuts de silenci i altres formes de protesta, en aquest cas en contra de les condemnes a mort de José Antonio Garmendia i Ángel Otaegui. L'assassinat dels tres militants del FRAP (José Humberto Baena, José Luís Sánchez Bravo i Ramón García Sanz) més els dos militants d'ETA (Juan Paredes Manot "Txiki" i Ángel Otaegui) el 27 de setembre de 1975 va mobilitzar la classe obrera d'arreu del país. El 30 de setembre, arrel d'aquestes mobilitzacions, va ser detingut Josep Marín, a qui van arribar a torturar de tal manera que es va intentar suïcidar després.¹⁴⁶

A partir d'octubre, les mobilitzacions a la fàbrica no es van aturar. D'una banda, per la demanda de posar en llibertat el treballador detingut. De l'altra, perquè la negociació del

---

¹⁴⁵ *Assemblea Obrera*, núm. 133, 27.4.1975, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹⁴⁶ "Llibertat per als detinguts" a *Treball*, núm. 423, pàg. 4, octubre 1975, BVPH.

conveni col·lectiu es preveia especialment dura davant el darrer èxit de les Comissions Obreres a les eleccions al Jurat d'Empresa, que es trobava amb força i amb un suport majoritari dels treballadors. El quart aniversari de la mort de Ruiz Villalba es va donar en un ambient de reivindicació per l'amnistia com a primer punt a la negociació del conveni.

Al mes de novembre, les mobilitzacions per la plataforma del conveni i l'amnistia general van continuar amb força a la fàbrica, especialment tenint en compte que durant les accions del mes d'octubre l'extreballador Marin i Isabel López havien tornat a ser detinguts per les seves activitats sindicals.

El 4 de desembre va tenir lloc la primera reunió amb l'empresa per negociar el conveni, però la patronal va deixar clar que no estava disposada a negociar ni l'amnistia dels treballadors ni les exigències econòmiques, que demanaven trencar amb els topalls salarials fixats pel govern davant la carestia de vida. Al número d'*Assemblea Obrera* d'aquell desembre, els treballadors de Comissions feien una crida a la mobilització massiva de tots els companys, ja que consideraven que per primera vegada es donaven les condicions necessàries per fer efectiva aquesta lluita. A més, també eren conscients de la importància que la victòria dels treballadors de la SEAT en aquests dos punts tenien dins el moviment obrer a Catalunya:

“Existe una verdadera expectación obrera ante el convenio de SEAT que ha sido calificado, y con razón, como “piedra de toque” (Tele|eXpres 5.12) contra las medidas de congelación salarial. No defraudar esta expectación significa no defraudarnos a nosotros mismos.

No ha empezado solamente el convenio, sino también la recuperación de nuestra capacidad de lucha en condiciones bastante mejor que en otras ocasiones. En la mesa se sientan nuestros representantes que, por serlo, son portavoces de la voluntad colectiva. De lo que nosotros hagamos en las asambleas, en los talleres, en sindicatos, dependerá el que unos y otros consigamos lo que nos hemos propuesto, dependerá, sobre todo, el que vuelvan a sus puestos de trabajo unos hombres que nunca debieron ser expulsados de ellos.”¹⁴⁷

Les negociacions del conveni van continuar fins el mes de febrer, quan es van trencar finalment davant la immobilitat de l'empresa en cedir en aquests dos punts principals.

---

¹⁴⁷ *Assemblea Obrera de SEAT*, núm. 140, desembre 1975, pàg. 3, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

ENASA

L'Empresa Nacional d'Autocamions S.A. (ENASA) va aparèixer el 1946 de la mà de l'INI, davant la necessitat del règim franquista de donar un impuls a la indústria nacional en un moment d'aïllament internacional. L'INI va forçar la venda de la fàbrica d'automoció Hispano Suiza i va instal·lar la nova empresa en aquesta fàbrica, situada a la Sagrera. ENASA va incorporar el personal qualificat d'Hispano Suiza i va aprofitar les instal·lacions i el renom de l'antiga fàbrica per promoure les noves línies de camions i autobusos que van aparèixer un any després. La nova marca de vehicles va passar a dir-se Pegaso pel logotip creat per l'enginyer Vilfred Ricart, així com també va servir per popularitzar la mateixa fàbrica, coneguda com la Pegaso.

Poc abans de la constitució d'ENASA, l'INI també havia creat el CETA (Centre d'Estudis Tècnics d'Automoció), que va ser fonamental per a l'aparició d'ENASA a través del seu suport tècnic. Dins del projecte industrial del CETA s'inclouïa la creació d'una fàbrica de nova planta (l'antiga d'Hispano Suiza havia quedat força antiquada) a Madrid, la qual va obrir les portes a Barajas el 1955. El trasllat del gruix de la producció a Madrid, va fer que a la fàbrica de Barcelona la meitat dels treballadors fossin coneguts com treballadors de "coll blanc", ja que a Barcelona va quedar el centre tècnic, recanvis, muntatge de bastidors per autobusos i el centre de maquinària per a la producció de caixes de canvi i ponts.¹⁴⁸

La fàbrica de la Sagrera va estar activa fins el 1980, moment en què s'acabà el trasllat a les noves dependències d'ENASA a la Zona Franca, després de quatre anys des de la inauguració de la nova fàbrica. ENASA, o Pegaso, va ser una de les empreses cabdals en el moviment obrer barceloní al tardofranquisme i la transició. La lluita dels treballadors de Pegaso, com la de SEAT o la d'Hispano Olivetti, va servir d'exemple per a les empreses del voltant més petites i menys combatives.

1945

Vaga de braços caiguts a la fàbrica de la Sagrera (que encara era Hispano Suiza) que durà quatre dies. L'empresa donava cinc pessetes com a premi a la puntualitat, però els treballadors demanaven que fos un concepte fix i que es dupliqués la paga, cosa que van aconseguir.

---

¹⁴⁸ PÉREZ VERA, Manuel, *La Pegaso: nuestra fábrica...*, pàg. 24.

1949

Vaga de 9 dies derivada de l'impagament d'hores extra per part de l'empresa. Els treballadors van portar el cas a Magistratura, però van perdre el judici.¹⁴⁹

1951

Arrel de la vaga de tramvies de Barcelona entre febrer i març, els treballadors de Pegaso van iniciar una vaga de braços caiguts que va durar 10 dies. La direcció de l'empresa va respondre amb un lockout i acomiadant 4 treballadors.

1955

Aquest any es creà la primera cèl·lula del PSUC a la fàbrica.¹⁵⁰

1956

Aquest any es va donar la primera vaga organitzada a la fàbrica dins l'onada de manifestacions a la indústria tèxtil catalana i metal·lúrgica al País Basc. El 12 d'abril els treballadors del torn de matí van anar abandonant el seu lloc de treball. Ni tècnics ni administratius van secundar l'aturada, que afectà al 60% de la plantilla. Quan es va assabentar dels fets, el Governador Civil va ordenar el tancament de la factoria, que no es va tornar a obrir fins el 17 d'abril.¹⁵¹ Arrel d'aquest conflicte, van detenir 30 companys d'ENASA i altres companys de la Maquinista, tots pertanyien a les cèl·lules del PSUC. La clandestinitat amb que treballava la cèl·lula i la repressió del règim va fer que les detencions tinguessin molt poca repercussió i que els companys de feina no fossin conscients de la militància compromesa dels treballadors detinguts.¹⁵² Després de nou mesos d'empresonament, es van reincorporar als seus llocs de treball.

1957

A les eleccions sindicals de la tardor, militants del PSUC es van presentar als comicis pel Jurat d'Empresa.

---

¹⁴⁹ Sense autor, *Crónica del movimiento...*, pàg.. 12.

¹⁵⁰ *Ibidem*, pàg.15.

¹⁵¹ *Ibidem*, pàg.17.

¹⁵² LARDÍN I OLIVER, Antoni, *Obrers comunistes. El PSUC a les empreses catalanes durant el primer franquisme (1939-1959)*, Cossetania: Ed., Valls, 2007, pàg. 194.

1958

La lluita dels miners asturians va ser seguida amb expectació pels treballadors industrials a Catalunya. A Pegaso, els obrers es van unir a les protestes dels miners, però també van afegir reivindicacions pròpies com la jornada laboral de vuit hores, un salari mínim digne i una assegurança als treballadors aturats. El 26 de març, per primer cop a la fàbrica, els enllaços sindicals van convocar assemblees al pati de la factoria de Sagrera. El dia 28 els treballadors havien organitzat una manifestació, però la Guàrdia Civil els va impedir l'acte. La direcció va respondre tancant la fàbrica per un període de 15 dies, mentre la policia anava fent detencions indiscriminades per esbrinar els dirigents d'aquest moviment. Arrel d'això, 16 companys van ser detinguts¹⁵³, entre els quals destacaven els militants del PSUC Vicenç Faus¹⁵⁴, Mullor, Badia, Anton, Lara, Escribá, i Comas, entre d'altres. La repressió va afectar greument el moviment obrer a la fàbrica durant els següents anys, que quedà paralitzat i desfet durant molt de temps.

1962

La lluita dels miners d'Astúries va tornar a ser l'espurna necessària per reprendre la conflictivitat obrera de les principals empreses a Barcelona, com Pegaso. A la vaga de solidaritat amb els treballadors asturians s'hi tornaven a afegir reivindicacions pròpies dins el context de la negociació del conveni col·lectiu. Al maig s'havia de negociar el conveni col·lectiu d'ENASA, després de mesos de dilacions per part de l'empresa. Per aquest motiu, el 14 de maig els treballadors van fer una jornada de vaga per pressionar l'empresa i es van reunir amb treballadors d'altres empreses amb conflictes similars, com el casos d'OSSA i la Maquinista. Arrel d'això, el 22 de maig l'empresa va anunciar un lockout de 15 dies, a més d'acomiar quatre treballadors, tres de l'HOAC i un del PSUC.

Tot i la repressió del conflicte al maig amb l'acomiadament d'aquests treballadors compromesos, a la tardor el conflicte a ENASA va tornar a esclatar durant la negociació del conveni. El Jurat d'Empresa estava negociant el conveni amb l'empresa sense tenir en compte les reivindicacions dels treballadors, fet que portà els operaris a dur accions com baix rendiment, reunions a peu de màquina, aturades puntuals en algunes seccions i formació de petites comissions obreres, tot i que sense tenir un caràcter estable i

---

¹⁵³ Sense autor, *Crónica del movimiento...*, pàg. 21.

¹⁵⁴ Era el responsable de la cèl·lula del PSUC a la fàbrica i va ser jutjat per un Consell de Guerra a quatre anys de presó.

continuat en el temps. Durant aquestes negociacions, membres del Jurat d'Empresa van arribar a rebre una pallissa per part d'alguns treballadors per haver ignorat la plataforma feta pels obrers.¹⁵⁵ Malgrat la repressió amb la que va respondre l'empresa, els treballadors de Pegaso van aconseguir un augment salarial del 18% al conveni d'aquell any.

D'altra banda, des de principi dels seixanta el pare Torres, que treballava a l'Escola d'Aprenents de la fàbrica de la Sagrera, intentava captar els joves amb més inquietuds socials per formar part de les JOC. Això seria l'embrió per a una nova generació de militants obrers a la fàbrica vinculats a aquestes formacions de caire més cristià.

1964

El 23 de juliol, la dictadura franquista va nomenar ENASA "l'empresa model del règim". La direcció de l'empresa va voler obsequiar els treballadors amb una paga extraordinària de 500 ptes., que equivalia a mitja setmanada. En canvi, aquest nomenament xocava amb la realitat dels treballadors a la fàbrica: ritmes esgotadors, condicions de seguretat i d'higiene inexistentes, repressió, etcètera.

La manca d'una organització obrera arrel de la repressió al 1962 va comportar per als treballadors de Pegaso la incapacitat de fer accions contundents en els següents anys. Durant 1964 es van donar accions espontànies per fer reivindicacions puntuals, com el boicot al menjador per la baixada de qualitat del menú.¹⁵⁶

1966

Aquell any van tenir lloc les eleccions sindicals al Jurat d'Empresa. En aquells moments, l'empresa comptava amb una plantilla de 3.973 treballadors i va votar el 90% del cens. A Pegaso, els enllaços escollits el 1963 van tornar a repetir el 1966 amb l'excepció d'alguns treballadors nous i compromesos, com Josep Cutillas. La resta continuà sent favorable a la direcció de l'empresa.

D'altra banda, aquell any també van entrar dues-centes persones a la fàbrica davant l'augment de la producció i la necessitat de més mà d'obra. Entre aquests nous treballadors, més els joves que s'anaven formant a l'Escolta d'Aprenents (on la JOC tenia força influència)¹⁵⁷, es van anar teixint unes noves Comissions Obreres a la

---

¹⁵⁵ DOMÈNECH, Xavier, *Clase obrera, antifranquismo...*, pàg. 52.

¹⁵⁶ CASTAN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, pàg.144.

¹⁵⁷ PALOMERO, Dora: *Los trabajadores de ENASA durante el franquismo*, Barcelona: Sirius, 1996, pàg.118.

fàbrica, aquesta vegada amb un caràcter més estable, que s'anaven estenent per crear una xarxa de militants arreu de la fàbrica:

*“Durante el proceso de asambleas generales en San Medir habíamos arrastrado algunos compañeros de Pegaso, no era fácil, invitábamos quince o veinte, se comprometían diez o doce y al final venían tres o cuatro pero poco a poco se empezaba a tejer en la fábrica una pequeña red de simpatizantes con las CCOO.”*¹⁵⁸

1967

Entre desembre de 1966 i gener de 1967, la direcció de l'empresa va dur a terme una campanya repressiva contra els líders obrers més destacats de la fàbrica, on treballadors com Antonio Castán i Santiago Medina havien anat formant petits comitès obrers per discutir la problemàtica dels treballadors en el seu dia a dia a la fàbrica o la manca de representativitat del Jurat d'Empresa, entre altres qüestions.

En paral·lel a l'activitat sindical que feien els treballadors a la fàbrica, cal destacar la importància que van començar a tenir aleshores els joves estudiants de l'Escola d'Aprenents. Influenciats pel cristianisme actiu de la JOC i del paper que començaven a jugar les CCOO tant a les fàbriques com als barris, escoles, universitats, etc., aquests joves es podien moure amb facilitat per tot el recinte de la fàbrica gràcies a la seva condició d'ajudants i d'aprenents, trets molt útils per passar missatges entre els treballadors més combatius als tallers. L'Escola d'Aprenents doncs, començava a ser no només una escola de formació professional, sinó també sindical.

Al novembre, després de la il·legalització de les Comissions Obreres per part del Tribunal Suprem, la repressió contra qualsevol expressió d'activitat sindical va afectar també l'organització obrera de Pegaso. Molts treballadors combatius, com José Antonio Díaz, van haver de passar aquell Nadal amagats per no ser detinguts. Tot i la repressió, els obrers amb més capacitat de lideratge com Antonio Castán, Francisco Amorós, Josep Balcells o Santiago Medina, entre d'altres, van continuar treballant per la conscienciació dels treballadors de la fàbrica a través d'assemblees i publicacions de butlletins.

---

¹⁵⁸ CASTÁN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, pàg.154.

1968

Durant aquest any es va iniciar una segona etapa de les Comissions Obreres de Pegaso, que es caracteritzà (a diferència dels anys anteriors) per l'assoliment d'una organització estable a l'interior de la fàbrica. Cal destacar que aquestes CCOO es van consolidar gràcies a la dedicació dels militants de Bandera Roja com Antonio Castán, Santiago Medina, Josep Aragonés, Pedro Moya, Eusebio del Jesús o Carmen Palomero, entre d'altres.

El 22 de març, el Jurat d'Empresa va enviar un escrit a l'empresa per tal d'evitar l'acomiadament de 276 treballadors eventuais als quals, després de dos anys, se'ls hi acabava el contracte que els vinculava amb Pegaso. Durant els següents mesos va haver-hi diverses mobilitzacions a favor d'aquests treballadors, entre les quals destacà un concert de Raimon a la facultat d'econòmiques de Madrid.

L'11 de setembre de 1968, el Jurat d'Empresa va denunciar el IV conveni col·lectiu per tal d'iniciar les negociacions del següent conveni. Unes setmanes abans, el govern franquista havia anunciat que els augments salarials dels convenis a negociar no podien passar del 5.9%. El Jurat d'Empresa, alineat als interessos de la direcció, va ignorar des del principi les reivindicacions dels treballadors sobre qüestions com l'augment del cost de vida, els salaris, els horaris, les primes o l'organització del treball. Per aquest motiu, la comissió obrera de Pegaso va dur a terme des de l'octubre una campanya de conscienciació sobre la importància d'aquest conveni a tots els tallers de la fàbrica. Antonio Castán recorda a les seves memòries la intensitat d'aquells mesos:

*“Cuando entraba el primer turno de trabajo colocábamos carteles convocando las reuniones de sección, de taller o la asamblea general. Entre las seis y la hora de la asamblea, los compañeros de la comisión obrera y simpatizantes cumplíamos con el trámite de recordar, uno a uno, a todos los compañeros lo que ya sabían por los carteles: la hora, el lugar y los temas a tratar. Era el trámite machacón para garantizar la asistencia.”*¹⁵⁹

Per primera vegada a la fàbrica hi havia una voluntat (i una capacitat) d'arribar a tothom i d'aconseguir una participació massiva dels treballadors a la negociació del conveni. A través d'assemblees massives els treballadors van elaborar una plataforma reivindicativa on demanaven, entre altres punts, un augment salarial del 12%, reducció de la jornada

---

¹⁵⁹ CASTÁN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, pàg.171.

laboral o un canvi en l'organització del treball a la fàbrica. Ignorant les reivindicacions dels treballadors, el Jurat d'empresa estava negociant amb la direcció el nou conveni sense tenir en compte la plataforma elaborada a les assemblees de la mà de la comissió obrera. Per aquest motiu, durant el mes de novembre els treballadors d'ENASA es van anar concentrant de forma massiva a la sala del Jurat d'Empresa demanant la seva dimissió i la realització de noves eleccions per a escollir els autèntics representants dels treballadors.

Durant les negociacions, l'empresa va proposar la venda del menjador i fer horari intensiu a canvi d'una compensació econòmica de 30 ptes. per dinar, entre altres canvis en l'organització del treball. La proposta va ser sotmesa a referèndum poc després que l'Estat declarés l'estat d'excepció el 25 de gener de 1969. La Comissió Obrera es va dividir entre l'abstenció i el vot en contra. De 3.526 treballadors, 2.756 van votar (és a dir, el 78%). D'aquests, 2.112 (59.9%) van votar a favor, els vots en contra foren 558 (15.8%) i els vots nuls 86 (2.4%).¹⁶⁰ Cal destacar que el Jurat d'Empresa no va permetre la presència de treballadors com a interventors o testimonis al recompte.

El conveni, signat el 15 de febrer de 1969, va significar el final dels menjadors de la Sagrera i la no construcció d'un espai pel menjador a les noves dependències de la Zona Franca. A més, el conveni establí un augment salarial del 5.9%, no aconseguint superar els límits marcats pel govern, insuficients tenint en compte l'augment real de la carestia de vida.

1969

A l'abril de 1969 va sortir el primer número de la Comissió Obrera de Pegaso. En ell quedava reflectit el sentiment de derrota pel conveni i el rebuig creixent contra el Jurat d'Empresa:

“Después de la sucia jugada por parte de nuestros opresores en colaboración con nuestros representantes, con la firma del convenio, hemos sentido de nuevo la necesidad de fortalecer nuestra unión en la lucha contra el capitalismo. El primer resultado de nuestra unión es este boletín. Este boletín es nuestra prensa libre. En él

---

¹⁶⁰ Sense autor, *Crónica del movimiento...*, pàg.42.

*iremos denunciando todas las maniobras de la empresa para explotarnos cada día más. Nuestro boletín nos servirá también para exponer nuestro plan de lucha.”*¹⁶¹

El desenllaç del conveni col·lectiu i l'actuació del Jurat d'Empresa va ajudar a la politització de la classe obrera de Pegaso, que durant els següents mesos va acabar de perdre la por a les assemblees, on es discutien obertament qüestions com la manca de seguretat a l'empresa, la lluita d'altres fàbriques (com Siemens), els ritmes de producció o la necessitat de nous representants per a la classe treballadora de Pegaso.

A l'octubre es va tornar a elaborar una plataforma reivindicativa per a la negociació del proper conveni col·lectiu que es basava, a grans trets, en un augment salarial del 12%, el control obrer de l'ensenyament a l'Escola d'Aprenents, el control directe sobre la seguretat a l'empresa, l'escala salarial mòbil i una comissió obrera que representés els treballadors durant les negociacions. La discussió de la plataforma es va estendre a tots els tallers de la fàbrica i les assemblees es realitzaven de forma massiva al pati de la factoria.

Al desembre, i davant l'actitud reaccionària del Jurat d'Empresa, els treballadors van escollir una comissió negociadora a través de les diferents assemblees a totes les seccions de la fàbrica¹⁶². Escollida i aprovada en assemblea, la comissió va tornar a demanar -com un any abans- la dimissió del jurat d'empresa i el reconeixement de la comissió per a la negociació del conveni.

1970

La lluita per un conveni just va marcar el primer mes de 1970. Les assemblees massives a la fàbrica, les concentracions, el boicot a les hores extra o el baix rendiment marcaren el dia a dia de les primeres setmanes de gener davant la intransigència de la patronal a negociar amb la comissió obrera dels treballadors i la incompetència del Jurat d'Empresa. Com l'any anterior, tots dos actors van negociar un conveni sense tenir en compte la plataforma obrera i el van sotmetre a una votació sense cap tipus de legitimitat. L'empresa havia preparat un referèndum sobre si s'acceptava o no el conveni, i els treballadors havien de respondre apuntant el seu nom i número de

---

¹⁶¹ *Boletín Comisión Obrera de Pegaso*, núm.1, abril 1969, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁶² *Asamblea Obrera de SEAT*, núm.1, 2.1.1970, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

treballador.¹⁶³ Només 800 treballadors van anar a votar la proposta de l'empresa, davant els 2.580 treballadors que s'hi van abstenir. Durant els dies anteriors a la votació, la Comissió Obrera de Pegaso havia fet campanya per l'abstenció, realitzant assemblees multitudinàries per tots els tallers de la fàbrica, fent marxades pels passadissos amb pancartes i recollint firmes demanant la dimissió del Jurat d'Empresa, que finalment va dimitir a finals de febrer¹⁶⁴, tot i que no va ser fins el juny de 1971 quan es van realitzar noves eleccions sindicals al Jurat d'Empresa.

Uns mesos més tard, la Comissió Obrera de Pegaso va fer una valoració de la lluita del conveni on quedava reflectida la consolidació de les assemblees a la fàbrica, tot i que també es destacava la diferència de mobilització entre els treballadors del matí amb els de la tarda, que tenien menys capacitat d'acció. En aquest butlletí també es ressaltava la lluita dels companys de Pegaso a Madrid, que havien demostrat una capacitat d'acció i d'unió més elevada que la dels treballadors de Barcelona:

“Este año a partir de la reunión por secciones hemos llegado a las asambleas con la asistencia de la totalidad del turno. Las asambleas han posibilitado que nuestra unión se forjase día a día con nuestra presencia en alguna nave o en el patio.

[...] Ante este convenio no hemos logrado ser la totalidad en bajar la actividad a 60¹⁶⁵, por lo cual nuestra fuerza quedaba reducida desde el principio.

[...] Gracias a que ellos [els treballadors de Madrid], que no se doblegaron en ningún momento hemos conseguido el último aumento. [...] En Madrid se han hecho más de 20 asambleas, algunas de ellas con asistencia de casi 3.000 trabajadores. Se mantuvo baja la producción durante las dos últimas fases del convenio. Se hicieron manifestaciones dentro de la fábrica para acabar con los esquiroleros que no querían seguir la lucha. Se dejaron de hacer horas extras en la totalidad. [...] Hemos de resaltar que cuando se firmó el convenio aquí en Barcelona, automáticamente se hizo en Madrid una asamblea donde se informó de toda nuestra lucha y se dieron los nombres de quienes nos habían vendido.”¹⁶⁶

Amb la tardor va tornar, com feia dos anys, la conflictivitat a la fàbrica. Aquest any, a més, les quatre grans empreses del barri de Sant Andreu (Pegaso, la Maquinista

---

¹⁶³ *Asamblea Obrera de SEAT*, núm.4, 27.1.1970, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁶⁴ “Inquietud laboral en ENASA”, *El Noticiero*, 22.2.1970, BVPH.

¹⁶⁵ En referència al ritme de treball establert per l'empresa.

¹⁶⁶ *C.O. de empresa Pegaso. Boletín informativo*, núm.5, juny 1970, BVPH.

Terrestre i Marítima, Harry Walker i CISPALSA) iniciaven, en paral·lel, conflictes derivats de la pròpia dinàmica de cada fàbrica. A ENASA, els treballadors es van començar a reunir en assemblees de fàbrica i de tallers per discutir una nova plataforma reivindicativa que respongués a les seves necessitats. La plataforma es va dividir en tres punts essencials:

1. Salari just: augment de 3.000 pessetes igual per a totes les categories.
2. Setmana laboral de 40 hores.
3. Transport a càrrec de l'empresa: els trasllats a la nova fàbrica de la Zona Franca feia que la majoria de treballadors (que vivien al barri de Sant Andreu) perdessin més de dues hores en anar i tornar de la fàbrica a causa de les deficiències del transport públic. És per això que els treballadors van considerar aquest punt com una prioritat en les seves reivindicacions per tal que l'empresa posés autobusos a disposició dels treballadors.

Durant tot el mes de novembre i desembre, els treballadors van realitzar assemblees on discutien la plataforma reivindicativa, a més d'altres temes que afectaven la classe treballadora com la carestia de vida, la inoperància del Jurat d'Empresa, així com també s'informava de les lluites que realitzaven les empreses veïnes, per a les quals es feien recol·lectes per a la caixa de resistència.

1971

Durant les primeres setmanes de gener, els treballadors van continuar amb les assemblees diàries on es discutia la plataforma reivindicativa fins la seva ratificació en l'assemblea de fàbrica del 19 de gener, amb la participació de 1.500 treballadors al torn de matí i d'uns 600 al torn de tarda. El 21 de gener, una comissió de treballadors, seguida de més de 1.000 treballadors, va portar a la direcció la plataforma reivindicativa, però la direcció es va negar a rebre els treballadors. Mentrestant, la direcció de l'empresa havia ordenat als porters dels tallers el repartiment d'octavetes on s'alertava de la il·legalitat de les assemblees i augmentava la presència policial a la fàbrica. L'endemà, 22 de gener, 30 treballadors van ser amenaçats d'acomiadament si no cessaven la seva assistència a les assemblees. A més, a l'hora de l'assemblea molts tallers havien estat tancats amb clau per impedir la sortida dels treballadors de les naus. Els que sí que van poder acompanyar la comissió de treballadors amb la plataforma van haver de patir les interrogacions del cap de personal (Prats), qui va anar apuntant els

noms dels obrers que hi participaven. D'altra banda, la direcció de l'empresa es va tornar a negar a entrevistar-se amb la comissió de treballadors. La jornada del 23 de gener es va iniciar amb l'expedient disciplinari de 12 companys, amb suspensió de feina i sou indefinidament, entre els que destacaven Antonio Castán, Santiago Medina, Moya i Marín. Arrel d'això durant els següents dies es van fer aturades de dues hores i mitja en algunes seccions, com a màquines, boicots a les hores extra i manifestacions a la sortida de la fàbrica. Les aturades parcials i les manifestacions a la sortida de la fàbrica van continuar durant tota la resta del mes de gener i els primers dies de febrer.¹⁶⁷

L'aturada parcial del 6 de febrer va acabar una hora abans, després que el Jurat d'Empresa fes córrer la veu que els companys acomiadats es tornarien a reintegrar dilluns 8 de febrer a la feina, però quan va arribar el dia només sis companys havien estat readmesos. L'empresa va prometre que dimecres 10 readmetria la resta, i els treballadors acordaren fer vaga dissabte si no es complia. El dissabte 13 de febrer la comissió obrera havia fet una crida per continuar les aturades, que es feien també a les altres empreses de Sant Andreu en lluita, però l'empresa va readmetre un altre acomiadat i va prometre millores econòmiques, que quedaren fixades al conveni signat al març amb l'aplicació de l'adequació salarial amb efectes retroactius a 1 de gener. Gràcies a la readmissió paulatina i a les millores econòmiques del conveni, la direcció de l'empresa va poder apaivagar la conflictivitat de la fàbrica, aconseguint deixar al carrer alguns dels treballadors més combatius: Antonio Castán, Santiago Medina, Moya i Aragonés.

El 29 de març es va realitzar el judici dels quatre treballadors acomiadats, que va anar acompanyat d'aturades parcials a la fàbrica i de concentracions a la porta del judici. Malgrat el jutge va dictaminar que els acomiadaments havien estat improcedents, l'empresa es va negar a la readmissió dels treballadors de Comissions Obreres i es va dictar una indemnització per a cadascun d'ells.

Al maig, les eleccions sindicals al Jurat d'Empresa van donar la victòria a la candidatura de Comissions Obreres al col·legi d'obriers qualificats i al d'administratius, a més d'aconseguir una presència que fins aquest moment no havia tingut al col·legi de tècnics i d'obriers no qualificats.¹⁶⁸ Encara que només s'havia renovat el 50% del Jurat, aquesta victòria significava un pas endavant important per a l'organització de la comissió obrera

---

¹⁶⁷ *Comisión Obrera de Pegaso*, 12.2.1971, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁶⁸ CASTÁN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, pàg.219.

a la fàbrica. Dels 15 obrers que van sortir escollits a la Zona Franca, 13 militaven a Bandera Roja i 2 al PSUC. A Sagrera, dels 5 membres, 3 eren de Bandera Roja i 2 del PSUC. A la Pegaso, va ser Bandera Roja qui va aconseguir organitzar una cèl·lula activa i estable, compromesa amb la lluita sindical a través de les comissions obreres de fàbrica¹⁶⁹.

D'altra banda, durant aquest mes també es va iniciar el trasllat a les noves dependències d'ENASA a la Zona Franca. Tot i que la fàbrica era nova, això no volia dir que millorés la qualitat de vida dels treballadors, ans al contrari:

“El traslado a la Z. Franca no se produjo sin trauma. Ocasiónó un sinfín de conflictos porque si las instalaciones de la Sagrera estaban obsoletas, para la nueva factoría lo habían pensado todo excepto las instalaciones para sus empleados. Vestuarios indignos con duchas insuficientes. Fuentes de agua absolutamente imbebible y una ausencia significativa de la representación sindical que firmó las condiciones del traslado. Una a una, estas deficiencias se fueron resolviendo con las protestas masivas de los trabajadores encabezados por Eusebio, Marín y Alonso...”¹⁷⁰.

A l'octubre, la discussió per a la plataforma reivindicativa del nou conveni va coincidir amb altres empreses amb una situació similar, com la Maquinista o la SEAT. Les aturades parcials, les assemblees i les manifestacions van anar en augment, especialment després de l'assassinat del treballador de la SEAT, Antonio Ruiz Villalba. Pegaso s'uní a la crida de solidaritat com a altres centenars d'empreses i va realitzar durant les darreres setmanes d'octubre aturades parcials i mostres de suport als treballadors en lluita de la SEAT.

Durant els mesos de novembre i desembre, la lluita per un conveni just continuà a través d'aturades, boicot a les hores extra i manifestacions, acompanyada sempre d'assemblees de més de 1.000 treballadors. Per primera vegada a la Pegaso, hi havia una part del Jurat d'Empresa defensant les reivindicacions dels treballadors a les negociacions del conveni. En canvi, el context en què es duien a terme les negociacions no era el més propici per a la classe treballadora, ja que durant el mes de desembre un informe del president de l'INI, Claudio Boda, al ministre d'Indústria assegurava que les pèrdues econòmiques d'ENASA per al proper any 1972 s'estimaven en uns 400 milions de

---

¹⁶⁹ PÉREZ, Manuel, *La Pegaso: nuestra...*, pàg. 40. Per saber més sobre la militància de Bandera Roja (BR) a Pegaso són recomanables els treballs dels dos treballadors citats: Antonio Castán, d'una banda, i Manuel Pérez Vera, de l'altra.

¹⁷⁰ PÉREZ, Manuel, *La Pegaso: nuestra...*, pàg.43.

pessetes.¹⁷¹ Durant els darrers mesos de 1971 (i fins als primers de 1972) l'empresa ja havia reduït la producció en un 30%. Així doncs, en aquest context advers per als obrers, les negociacions del conveni havien quedat pràcticament paralitzades davant la impossibilitat d'arribar a un acord entre les parts.

1972

Durant el mes de gener, el boicot a les hores extra, les assemblees i les pressions per a la negociació del conveni van continuar¹⁷². El 3 de febrer els treballadors de la Sagrera i Zona Franca van entrar a la fàbrica amb retard, tant al torn de matí com al de tarda, com a protesta per la situació de les negociacions. Des del 16 de febrer, la postura de la direcció va ser la de mantenir la seva oferta sense voluntat de diàleg, abocant les negociacions a un laude al març. En ell s'establia un augment salarial de l'11% (superior al 7.3% de la carestia de vida de l'any anterior, topall que havia marcat l'Estat). Durant els mesos de gener, febrer i març, les assemblees i les concentracions a la fàbrica no van acabar de desaparèixer. Els treballadors denunciaven la corrupció de la direcció de l'empresa i la situació econòmica que passaven les diferents factories de la companyia, que durant el mes de juliol de 1971 ja havia portat a un enginyer, Santiago Izquierdo Herrera, a l'ostracisme després d'una denuncia sobre la malversació de 250 milions de pessetes en peces que ja es produïen a la pròpia fàbrica¹⁷³.

Al març, la mort de dos treballadors al Ferrol també va ser resposta, com a SEAT, per manifestacions de rebuig al règim franquista i en solidaritat amb la lluita dels obrers del Ferrol. El dia en què es van assabentar de l'assassinat, la comissió obrera de la Sagrera va informar uns 400 treballadors davant les oficines de l'empresa. Aquell dia es va acordar fer una aturada d'una hora en la que també van participar els tècnics. A la Zona Franca, tots els treballadors van seguir l'aturada. L'endemà, 13 de març, els treballadors van continuar les protestes a la fàbrica amb braçalets negres.

A l'abril, la comissió obrera va començar a preparar la jornada del primer de maig. Durant aquest mes es van dur a terme accions contra el sistema de primes, la carestia de vida i les condicions laborals de l'empresa. Les assemblees van anar en augment fins

---

¹⁷¹ ROLDÁN, José, *PEGASO. Del paternalismo a la desregulación. Las relaciones laborales entre 1954 y 1994*, Madrid: 2013, pàg.125.

¹⁷² "La SEAT ha anulado los despidos. Todos los encarcelados en libertad" *Mundo Obrero, órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLII, núm.1, 7.1.1972, pàg. 7, BVPH.

¹⁷³ *Sábado gráfico, semanario de información*, Madrid-Barcelona, número 1.075, 7.1.1978, Fons Gonzalo Paredes, Arxiu Històric de la CONC- Fundació Cipriano Garcia.

arribar a l'1 de maig, dia en què es van celebrar assemblees multitudinàries durant tota la jornada a les dues fàbriques de Barcelona.

D'altra banda, les condicions laborals a la fàbrica continuaven sent motiu de conflicte continu amb la direcció de l'empresa i el Jurat. Al 1972, la manca d'una ambulància a la fàbrica de la Zona Franca acabà amb la mort d'un treballador després de patir un greu accident a causa de les deficient instal·lacions i de la manca de seguretat a l'empresa (accident que es tornaria a repetir quatre anys més tard, com s'ha explicat a l'apartat d'accidents laborals i malalties laborals). Tot i les demandes, s'hauria d'esperar l'any 1975 per poder tenir un Comitè de Seguretat e Higiene al servei dels treballadors.

Després de l'estiu, els treballadors van iniciar un nou període de reunions i assemblees per debatre la nova plataforma reivindicativa de cara a les negociacions del conveni col·lectiu, quan faltaven encara tres mesos per a que el laude caduqués. La mobilització per un conveni digne a ENASA va coincidir amb la d'altres fàbriques, els convenis o els laudes (com SEAT) de les quals caducaven també aquell any. La força que havia adquirit el moviment obrer a la tardor anterior (especialment després de l'assassinat de l'obrer de SEAT) encara estava a la memòria de la patronal, que volia evitar l'escalada de la conflictivitat de l'any anterior. Tant la patronal de SEAT com la de Pegaso van signar el nou conveni abans d'acabar l'any. Al novembre, Pegaso signava el seu, on es reconeixia un augment salarial de 31.000 pessetes per a tots els treballadors. El conveni signat tenia una durada de dos anys, amb una revisió salarial per al gener de 1974.

1973

La signatura del conveni no va posar punt final a la mobilització obrera d'ENASA. L'onada de reivindicacions amb que algunes fàbriques, com SEAT, estaven immerses des de feia més d'un any estava servint d'exemple a altres empreses més petites en lluita per un conveni i unes condicions de feina més dignes, tal com recollia el diari *Mundo Obrero*:

“Como era de prever, las acciones reivindicativas en la zona industrial barcelonesa se han recrudecido en este primer mes del año. Los nombres de empresas punta como Seat, Motor Ibérica, La Maquinista, Pegaso, Hispano Olivetti, suenan a ejemplo a seguir, tras los notables aumentos de salario que la lucha de sus trabajadores han arrancado a la patronal. Recordemos algunas cifras mayores: SEAT, 33.700 pts. de aumento al año; Maquinista, 32.000; Hispano Olivetti, 30.000; Pegaso, 31.000... Los

*resultados de la acción son lo suficientemente claros como para que se extienda cual reguero de pólvora el ejemplo.”*¹⁷⁴

Al mes de febrer, l'empresa va anunciar un nou augment del ritme *normal*, que va ser rebutjat pels treballadors a través d'una baixada del rendiment acompanyada de la tasca de la comissió obrera de la fàbrica de conscienciar tots els treballadors de no acceptar el ritme marcat per l'empresa:

*“Por todos es sabido que cuando marcamos la actividad 60 y subimos al 67 adelantamos una hora de trabajo, que es lo mismo que si hiciéramos una hora extra de trabajo pero con la diferencia de que en un caso ganaríamos unas 18 pesetas más y con el otro nos representaría unas ciento y pico. (...) El problema de los ritmos de trabajo no es un problema exclusivo de ENASA, ni del resto de las empresas españolas, sino que se extiende a todo el sistema de explotación capitalista, esto se ve claramente ojeando la prensa burguesa.”*¹⁷⁵

A l'abril, l'assassinat del treballador de la Tèrmica del Besòs, Manuel Fernández Márquez, va despertar la ràbia dels treballadors de Pegaso, que es van unir a les altres 150 empreses amb vagues de solidaritat, minuts de silenci, assemblees, concentracions, recollida de signatures, etc., per mostrar el seu suport amb els treballadors en lluita de la Tèrmica i el rebuig a la dictadura.

L'1 de maig, molts treballadors d'ENASA es van unir a la concentració convocada per l'Assemblea de Catalunya a Sant Cugat. Manuel Pérez explica com va viure aquella experiència:

“Para sorpresa nuestra, aquella manifestación del 1º de mayo la pudimos hacer sin presencia policial. Por primera vez, miles de asalariados respiramos un aire al que no estábamos acostumbrados. No era una manifestación de las que había que desaparecer en poco tiempo. No recuerdo su duración, pero me parecieron horas. Luego los grises esperaban a la vuelta en las estaciones de Ferrocarriles Catalanes¹⁷⁶ y tenían cerradas las salidas en Barcelona. Los maderos repartieron sin distinción de edades y sin

---

¹⁷⁴ “Barcelona. Crónica obrera”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLIII, núm. 4, febrer 1973, pàg. 9, BVPH.

¹⁷⁵ “Los ritmos de producción”, *Comisión Obrera de Pegaso*, 12.2.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

¹⁷⁶ L'empresa Ferrocarrils de Catalunya, fundada al 1912 va funcionar fins el 1977, quan es va fusionar amb Ferrocarrils de Sarrià a Barcelona per fundar els Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya.

comprobar si aquellos a los que golpeaban y detenían habían asistido realmente al acto sindical.”¹⁷⁷

Durant el mes de maig, les reivindicacions a causa de les mancances a la seguretat al treball van marcar les accions d'aquelles setmanes. L'exposició a fums tòxics, la manca de ventilació, de refrigeració o el mal estat de les grues eren algunes de les qüestions que denunciava la Comissió Obrera de la fàbrica davant l'elevat índex d'accidents laborals.

A l'estiu, diverses associacions de veïns es van reunir amb el nou batlle de Barcelona, Enric Masó, per entregar-li i defensar una plataforma reivindicativa de cadascun dels barris on es demanaven millores en les seves infraestructures. En el cas del barri de Sant Andreu, l'associació de veïns demanava la creació d'un institut als terrenys de la Pegaso, públic i gratuït¹⁷⁸. Tenint en compte que la majoria dels treballadors d'ENASA vivien al barri de Sant Andreu, la vinculació entre la comissió obrera de barri i la de la fàbrica era molt elevada. Els treballadors també se'n feien ressò de les protestes veïnals perquè eren ells mateixos i els seus familiars els qui reivindicaven millores socials per al barri.

Després de l'estiu, els treballadors de Pegaso es van tornar a reunir en assemblees de taller i de fàbrica per començar a discutir la revisió salarial del conveni. A la plataforma del conveni, a més d'incloure un augment lineal de 3.000 pessetes per a tots els treballadors també van incloure una revisió salarial cada sis mesos, un plus d'escolaritat, la readmissió dels acomiadats al gener de 1971 o tenir un únic conveni per als treballadors de Barcelona i Madrid. Durant els següents mesos, la discussió de la plataforma en assemblees i les accions (boicot a les hores extres, baix rendiment) van protagonitzar l'activitat sindical de la fàbrica, tot i que al mes de desembre el judici per als 10 companys de CCOO empresonats l'any anterior (el Procés 1001) també va generar moltes accions de solidaritat amb els treballadors detinguts a través d'aturades, marxes per la ciutat, assemblees, etc.

---

¹⁷⁷ PÉREZ, Manuel, *La Pegaso: nuestra...*, pàg. 43.

¹⁷⁸ Quan l'any 1970 l'empresa va decidir traslladar-se a la Zona Franca, 8 hectàrees de la fàbrica de la Sagrera van quedar disponibles. L'empresa va arribar a un acord amb l'ajuntament de Barcelona el juliol d'aquell any per repartir el terreny en: zona verda a càrrec de l'ajuntament (3.5 ha), zona verda d'ús públic (1.5 ha.), zona residencial que es va vendre a CEVESA (3.2 ha). El primer conflicte va sorgir quan la zona verda d'ús públic es va vendre també a CEVESA. Donat que en aquells moments ja hi havia una mancança d'escoles, i donada la nova onada migratòria que aquella nova zona residencial suposaria per al barri, l'associació de veïns de Sant Andreu demanava la creació d'escoles en aquells terrenys (a més d'altres serveis bàsics). Després de set anys de lluita, el 1977 es va inaugurar l'escola primària Príncep de Viana (que es coneix també com l'escola Pegaso) i l'institut de secundària, Institut Príncep de Viana.

Cal destacar que durant aquests darrers mesos també es començaren a accentuar les diferències en l'estratègia seguides pels treballadors de la Sagrera, on la comissió obrera havia quedat més vinculada al PSUC, amb la dels treballadors de la Zona Franca, on havia anat a parar el gruix més gran de Bandera Roja.

1974

Durant aquest any va aparèixer una petita cèl·lula d'UGT, tot i que encara era molt marginal en comparació a Comissions Obreres. D'altra banda, al mes de gener, el conflicte per a la negociació del conveni es va anar incrementant. Aquell any el govern havia marcat un 14.20% màxim d'augment salarial. Els treballadors de Pegaso ho consideraven totalment insuficient donat l'augment constant de preus. A finals de gener, a la Zona Franca es van realitzar aturades totals que a la fàbrica de la Sagrera no es van secundar.

L'empresa es va mantenir en el límit marcat pel govern, disposada a augmentar només un 0.4% a les categories de la II a la IV. Els treballadors de la Zona Franca, per continuar fent pressió, van realitzar una altra vaga el dia 4 de febrer a les 13 hores¹⁷⁹, que va ser resposta per la direcció de l'empresa amb l'acomiadament de dos treballadors, Luis Marín (membre del Jurat d'empresa) i Eusebi del Jesús¹⁸⁰. Tots dos de CCOO. L'endemà, els treballadors de la Zona Franca van ocupar la fàbrica, que acabà dos dies després amb el desallotjament a càrrec de la policia. A la Sagrera, el 5 de febrer, després d'una assemblea on es va informar dels fets del dia 4 a la Zona Franca, es van sumar a la vaga iniciada pels companys de la Zona Franca.¹⁸¹ L'ocupació de la fàbrica de la Zona Franca va durar fins el dia 7 de febrer, després del desallotjament d'uns 700 treballadors del torn de matí per part de la policia. Després de la desocupació de la factoria, la patronal va acomiadar a 14 treballadors, tots membres de CCOO i entre els quals hi havia quatre càrrecs sindicals. A més d'aquests acomiadaments, l'empresa va posar en marxa tot el seu aparell repressiu:

“En la factoría de la Zona Franca han sido sancionados con suspensión de empleo y sueldo, durante cuatro días, 650 compañeros. La empresa, pues, practica el

---

¹⁷⁹ UNIÓN, *Portavoz de la Unión General de Trabajadores*, febrero 1974, pàg. 4, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

¹⁸⁰ Entrevista a Eusebi del Jesús realitzada pels extreballadors de Pegaso Antonio Castán i Santiago Medina el 2009, Fons memòria obrera de Pegaso (CRAI Universitat de Barcelona).

¹⁸¹ UNIÓN, *Portavoz de...*, pàg. 4.

<<lockout>> y no se conforma con estas sanciones, sino que ávida de represión pretende acentuarlas. Se han obstaculizado las comunicaciones de unas secciones con otras, precintando las puertas con travesaños y candados. Ha puesto en marcha su ejército de esquirols y corruptores que se dedica a sembrar el miedo y el desconcierto..., introduciéndose en la vida familiar de los obreros con cartas insidiosas y amenazantes.”¹⁸²

La repressió que va seguir a aquesta vaga va fer retrocedir enormement l’organització obrera a la Zona Franca:

“Prácticamente desapareció la organización obrera en la Zona Franca. La división se acentuó. A partir de entonces, los que participábamos en las asambleas éramos identificados como tupamaros, en referencia al grupo guerrillero del Movimiento de Liberación Nacional uruguayo de amplia resonancia durante aquellos años. Con los despidos, las asambleas pasaron a ser casi clandestinas y revertir ese panorama costó mucho esfuerzo.”¹⁸³

El següent text mostra la situació repressiva que es vivia a la fàbrica durant l’any 1974, però també reflecteix el retrocés del moviment obrer a la fàbrica: si al febrer es veien capaços de fer una vaga total i una ocupació de l’empresa, al juny es donaven consells de resistència pacífica per actuar contra els nous esquirols i vigilants a l’empresa:

“Ante esto [davant diverses sancions que s’han produït a diferents companys de la Zona Franca, que s’han atrevit a denunciar una injustícia a la factoria, gràcies a la informació proporcionada per aquests esquirols] *no tenemos otra respuesta que: ¡Inutilizar el instrumento! “KAPAR AL KAPO” ¿Y esto cómo? En primer lugar está claro que hay que evitar los enfrentamientos. A chulos no hay quien los gane estando respaldados como están por la empresa. Por lo tanto habrá que utilizar la inteligencia y ser astutos. La regla a seguir es la “RESISTENCIA PASIVA”. Deberá consistir en: Los guardias no existirán para nosotros. No los vemos ni oímos, como si fuesen un trozo de basura, ni se les habla ni se les saluda. Nada, no existirán.*

---

¹⁸² “La lucha en ENASA-Pegaso y en otras empresas”, UGT: *Boletín de la Unión General de Trabajadores de España*, núm. 346, març 1974, BVPH.

¹⁸³ PÉREZ, Manuel, *La Pegaso: nuestra...*, pàg. 45.

Se les silba y abuchea a sus espaldas, especialmente a los que tengan un peor comportamiento. A los más recalcitrantes les dedicaremos lluvias de piedrecitas o calderilla, mendrugos de pan, dardos de punta o bolsas de papel, etc.

Con un tratamiento intensivo de este tipo es seguro que pronto se les van a bajar los humos, les vamos a cortar las alas, que es de lo que se trata.

La receta se ha demostrado en otras ocasiones que es buena, para que en este caso sea un éxito, falta aplicarla debidamente, y la clase es la UNIDAD Y LA CONSTANCIA.”¹⁸⁴

El 25 de març es va celebrar el judici per als companys acomiadats: Espuña, Rodríguez, Delgado, Carmen Palomero, Macho, Bonilla i Pérez¹⁸⁵. Al judici va poder assistir un grup de treballadors en solidaritat amb els acomiadats. El 3 d'abril, Magistratura va declarar els acomiadaments improcedents, però l'empresa no els va readmetre. Els treballadors van recollir més de 1.100 signatures per a la readmissió dels seus companys, però l'empresa no va cedir, ni tan sols va voler rebre els treballadors que portaven les signatures i les cartes dels acomiadats demanant la readmissió a l'empresa. Més endavant es van celebrar els judicis dels companys Eusebi del Jesús (que es va declarar procedent) i el de Luís Marín (improcedent).

Durant tot 1974, l'organització obrera a la fàbrica va quedar molt malmesa i no es van dur a terme grans accions amb reivindicacions pròpies. De fet, l'empresa havia actuat amb la mateixa contundència a la factoria de Madrid, així que la patronal no es va trobar pràcticament amb cap oposició durant la negociació del conveni col·lectiu al setembre d'aquell any. Un altre text que reflecteix la situació en què es trobava el moviment obrer a la fàbrica després de la vaga del febrer és el que recull el llibre escrit per extreballadors de Pegaso i militants de CCOO:

“Por el local del Jurado de Empresa aparecía esos días poca gente. La mañana en que se firmó el convenio nadie del Jurado informó a los reunidos, quienes se enteraron de la firma por terceras personas. Se comentó que el Jurado y la Dirección se hallaban celebrando con una comida “el éxito” de la firma. Antes de que se pagaran las 14.000 pesetas prometidas por la rápida firma, se corrió la voz de que éstas eran en bruto y

---

¹⁸⁴ *Boletín de la Comisión Obrera de Pegaso*, núm. 4, juny 1974, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁸⁵ *Boletín de la Comisión Obrera de Pegaso*, núm. 3, abril 1974, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

*que a la hora del pago se descontarían los impuestos correspondientes, con lo cual la promesa se convertiría en un fraude. El Jurado, presionado por los trabajadores, que reclamaban lo prometido íntegramente, consiguieron de la empresa el pago de las 14.000 pesetas limpias.”*¹⁸⁶

1975

A l'inici de 1975 tots els esforços dels treballadors compromesos amb Comissions Obreres es van fixar en la reconstrucció del moviment obrer a la fàbrica. A la Zona Franca, aquesta reconstrucció anava en paral·lel amb la crisi política de Bandera Roja iniciada l'any anterior. A la Pegaso, on Bandera Roja havia estat majoritària, els seus militants també es van dividir entre els que es van unir amb el PSUC i els que van continuar com a OCE (BR). La divisió entre els militants i el canvi en la correlació de forces a la Pegaso (on el PSUC passaria a tenir un rol predominant) van marcar els enfrontaments a les Comissions Obreres els anys següents. Al primer trimestre de 1975, tot i les diferències i les batalles internes, el que va marcar aquella etapa va ser la voluntat de tots els militants de refer i unir els treballadors en unes Comissions Obreres fortes de cara a les eleccions sindicals del juny.

El germen de les candidatures unitàries a la Pegaso va sorgir al març de 1975 amb la unió dels treballadors per crear un Comitè de Seguretat i Higiene a l'empresa. El dia 14 d'aquell mes, Carmelo García Suárez (de 21 anys, militant del PSUC), va perdre una mà i part del braç esquerre a causa de les males condicions en què es trobava la màquina amb la que treballava:

“La máquina, una fresadora horizontal de tipo normal, no reunía las condiciones precisas de seguridad. Tenía la bomba de refrigeración estropeada y por ello el compañero tenía que refrigerar con un pincel y petróleo, estando la máquina en marcha, habiendo sido controlada esa misma mañana.

*También llevaba unos guantes de “protección” reglamentados y obligatorios, que por su holgura resultaron bastante peligrosos”.*¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ Sense autor, *Crónica del movimiento...*, pàg.65.

¹⁸⁷ *Boletín de las Comisiones Obreras de Pegaso Madrid-Barcelona*, abril-maig 1975, núm.1, pàg. 5, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

En el moment de l'accident, després d'atendre el company ferit, els treballadors del taller de recanvis van iniciar una aturada que va ser seguida poc després per la resta de treballadors de la fàbrica. Més de 500 treballadors van realitzar una assemblea i van decidir escollir un comitè de seguretat i higiene des dels mateixos tallers de la fàbrica, on tots els treballadors poguessin escollir els seus representants més adients, com recorda el militant de CCOO Manuel Pérez Vera al seu llibre:

*“Se habían elegido en un santiamén [els representants del comitè de seguretat] y en todas las secciones representantes que formaron parte de una verdadera red que coordinaba, que exigía la mejora inmediata de las condiciones de seguridad en el trabajo. En cada sección había una plataforma que enumeraba las mejoras necesarias y que tenía un representante que las defendía- se consiguieron casi todas y ese comité continuó funcionando, hasta la definitiva constitución de los comités de empresa en 1977.”*¹⁸⁸

Després de setmanes de lluita amb l'empresa pel seu reconeixement, el 18 d'abril el Director de Relacions Industrials, Gonzalo Vidal, va acceptar els treballadors escollits a les assemblees de tallers (un total de 28 delegats entre les dues factories de Barcelona) com a representants legals del comitè de seguretat i higiene, on hi havia líders sindicals com Paco Amorós, Luis Pin, Manuel Pérez, Antonio López o Pérez Silva.¹⁸⁹ En paral·lel a aquest procés, l'empresa va anunciar la convocatòria d'eleccions per al juny d'aquell any. Les Comissions Obreres van donar durant unes setmanes curssets electorals a tots els treballadors que volguessin participar a un casal social del barri. També van realitzar enquestes públiques per a tots els treballadors (participaren uns 1.300) on es recollien les opinions dels treballadors sobre les principals reivindicacions i els problemes a la fàbrica. D'altra banda, una minoritària UGT que havia aparegut a la fàbrica l'any anterior feia campanya per l'abstenció sense gaire èxit.

Mentrestant, l'empresa intentava desacreditar la candidatura obrera que s'estava formant amb escrits anònims, i formava la seva pròpia candidatura a través de treballadors menys conscienciats i antics membres del Jurat per contrarestar la força de Comissions Obreres a la fàbrica. A més, també va voler aprovar un pla electoral basat en el vot per separat de les dues factories i a on tots els grups (no qualificats, qualificats,

---

¹⁸⁸ PÉREZ Manuel, *La Pegaso: nuestra...*, pàg.59.

¹⁸⁹ *Ibíd.*, pàg.62.

administratius i tècnics) tindrien el mateix nombre de representants. Davant d'això, els treballadors de la Sagrera van ocupar la fàbrica durant unes hores fins que l'empresa va fer marxa enrere en la seva proposta. Els treballadors van aconseguir imposar que els representants escollits fossin proporcionals al número de treballadors de cada grup i que totes dues factories votessin conjuntament.¹⁹⁰

La candidatura unitària dels treballadors de la Pegaso va elaborar, a través d'assemblees de tallers, assemblees de fàbrica i amb llargues reunions de la Comissió Obrera de fàbrica, una plataforma on es comprometien a defensar els següents punts¹⁹¹:

- Jubilació als 60 anys amb el 100% del salari real.
- 40 hores setmanals de jornada laboral.
- 100% del salari en cas d'accident o malaltia.
- Fi de l'acomiadament lliure amb indemnització.
- Sindicat obrer únic, independent de la patronal i l'Estat.
- Amnistia per als sancionats i empresonats per motius sindicals o polítics.

Finalment, després d'una intensa campanya electoral, els comicis es van realitzar el 26 de juny de 1975. A la factoria de la Sagrera van ser tot un èxit, aconseguint 19 dels 26 enllaços sindicals possibles, mentre que a la Zona Franca la repressió de la vaga de 1974 encara pesava molt sobre la memòria dels treballadors. Allà, les Candidatures Unitàries dels Treballadors només van aconseguir 4 enllaços dels 29 possibles.

Al setembre, el judici contra 3 militants del FRAP i 2 militants d'ETA, que va acabar amb la seva execució el 27 de setembre, va mobilitzar la classe treballadora d'arreu de Barcelona. A la Pegaso, l'endemà de les execucions es va realitzar una assemblea explicant el que havia passat el dia anterior. A l'assemblea, un membre de la Comissió Obrera va dir que els guàrdies civils implicats en les execucions duien els cabells llargs, donant a entendre que no eren guàrdies civils en actiu o que treballaven com a policia secreta. Algú que va sentir aquestes paraules va pensar que els treballadors de la Comissió Obrera de Pegaso havien identificat els guàrdies civils, així que ho van denunciar a l'empresa.¹⁹² Aquella nit, la Guàrdia Civil deté a en Paco Amorós i a en Manuel Pérez. Van voler detenir a en Gonzalo Paredes (entre els companys de lluita,

---

¹⁹⁰ "PEGASO ¡VOTA!", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLX, núm. 18, 18.6.1975, pàg. 6, BVPH.

¹⁹¹ *Ibidem*.

¹⁹² Entrevista a Josep Balcells al documental "*Generació Pegaso*", disponible online a TV3 a la carta, consultat al següent enllaç el 3.1.2017: <http://www.ccma.cat/tv3/Generacio-Pegaso-a-El-documental/noticia-arxiu/543480/>.

conegut com el *Talo*), però no el van trobar a casa perquè ja havia fugit. Els empresonats van passar 11 dies a la presó abans de ser posats en llibertat. L'empresa va aprofitar les detencions per acomiadar sis treballadors, tots líders sindicals de CCOO a l'empresa: Francisco Amorós, Josep Balcells, Manuel Pérez Vera, Joan García Trujillano, Gonzalo Paredes i Enric Giralt.

La força que havia reprès el moviment obrer a la fàbrica de la Pegaso després de les eleccions sindicals va permetre que s'arribés a un acord amb l'empresa per a la readmissió dels treballadors acomiadats al març de 1976, com es veurà més endavant.

MAQUINISTA TERRESTRE I MARÍTIMA

El 14 de setembre de 1855 la foneria de Nicolau Tous i Celdoni Ascacíbar es va fusionar amb la foneria de Valentí Esparó, fundant la Maquinista Terrestre i Marítima S.A. (MTM). La nova empresa comptava amb locals al carrer Tallers, al carrer Sant Pau i, els més extensos, a la Barceloneta. Durant les primeres dècades, l'empresa siderometal·lúrgica es va dedicar a la construcció de ponts, trens, motors de vaixell, estructures de ferro, mercats, estacions de tren, etc. A partir de 1882, l'empresa va fer un pas més decisiu cap a la branca de les màquines de tren, amb la que rebria molt de renom tant a l'interior del país com a l'àmbit internacional.¹⁹³ Al 1917, l'empresa va obrir uns nous tallers al barri de Sant Andreu, on va destinar la producció de locomotores de vapor.

Des dels seus inicis, la Maquinista ha estat lligada al moviment obrer de Barcelona. Els treballadors van fer vagues al 1870, al 1901, 1919..., reivindicant reduccions de les jornades i millores salarials. Al 1936, la Maquinista tenia 1.300 treballadors: 850 a la Barceloneta i 450 a Sant Andreu. Iniciada la guerra civil, les dues fàbriques es van col·lectivitzar i passaren a ser indústries de guerra. A més, els seus treballadors van formar un comitè obrer de control i van blindar camions i cotxes per a que poguessin marxar al front les primeres columnes de milicians. Durant la guerra, la producció a la fàbrica es va centrar especialment en la producció de munició.

Acabada la guerra, i amb la imposició de la dictadura feixista, l'empresa retornà a mans dels seus antics propietaris, que durant la guerra havien fugit amb el bàndol colpista. Al 1940 l'empresa va ampliar els seus tallers de Sant Andreu per dedicar-los al muntatge

---

¹⁹³ TRAVESSET I QUERALTÓ, Magí, "La Maquinista Terrestre i Marítima: de la fundació a la transició democràtica", *Racó*, 2000, núm. 11, pàg. 44.

de motors dièsel. D'altra banda, malgrat la repressió del nou règim, els treballadors de la Maquinista van dur a terme algunes accions de protesta durant els primers anys de la dictadura, com aturades puntuals per celebrar la derrota d'Alemanya a la Segona Guerra Mundial. La detenció de set obrers que van liderar la vaga, militants de la CNT, va acabar amb el seu afusellament.¹⁹⁴

El 1947 es va inaugurar l'Escola d'Aprenents de la Maquinista Terrestre i Marítima. Els alumnes rebien una formació de 3 anys abans de passar a formar part de la plantilla. L'Escola d'Aprenents de la MTM va esdevenir, com a la Pegaso, un focus de formació professional, però també de formació de futurs líders sindicals per a l'empresa.

El 1948 la patronal va publicar el Règim Interior de la fàbrica, on passen a ser faltes: cantar cançons contràries a la moral o a l'autoritat del règim, disminució voluntària del treball, blasfemar, no acatar l'autoritat dels superiors, etc. Al 1950 van tenir lloc les terceres eleccions sindicals a l'empresa (les primeres havien estat al 1944 i al 1945).¹⁹⁵

Al 1993 l'empresa va abandonar la fàbrica de Sant Andreu per traslladar-se a les noves dependències a Santa Perpètua de Mogoda, fusionant-se en aquest procés amb MACOSA, després de ser venudes a la multinacional francesa GEC ALSTHOM. Al 1998, l'empresa va canviar el nom que té a l'actualitat, ALSTOM.

1956

L'INI, que aquest any va obtenir una participació minoritària a l'empresa, el 1972 esdevindria el soci majoritari davant els problemes econòmics de la Maquinista fins arribar a tenir el 90% del capital el 1986.

El 12 d'abril va tenir lloc una vaga de les empreses del sector del metall com la Pegaso, Hispano Olivetti i la MTM, entre d'altres. La patronal va respondre amb el lockout i amb la detenció de treballadors de la MTM i de Pegaso.

---

¹⁹⁴ Entrevista a Antoni Tomàs Pineda, extreballador de la MTM i militant del FOC, CD Antoni Tomàs Pineda, Fons Entrevistes Treballadors de la Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Maquinista Terrestre i Marítima.

¹⁹⁵ La cronologia dels inicis de la MTM s'ha extret de la cronologia apareguda a HISPANO, Marià i MATA, Víctor [coord.], *La Maquinista Terrestre i Marítima. Poder y libertades. Movimiento obrero 1931-1956*, Barcelona: Fundació Museo Historicosocial de la Maquinista Terrestre i Marítima, S.A., i de Macosa, 2013, pàg. 130-143.

1958

El 25 de març es produïren vagues a les fàbriques dels sectors del tèxtil i del metall que arribaren a afectar a 60.000 treballadors, entre els quals es trobaven els de la Maquinista, en solidaritat amb els miners asturians.

1962

L'onada de mobilització que va despertar la lluita dels miners d'Astúries va arribar també a la Maquinista. Els treballadors de la MTM, que van iniciar les vagues al maig en solidaritat amb els miners asturians, aviat van escollir delegats per seccions i van formar una comissió per negociar amb l'empresa reivindicacions pròpies, entre les quals destacava "menys prima i més jornal"¹⁹⁶. Les primeres Comissions Obreres que es van formar a la fàbrica van anar molt lligades al FOC¹⁹⁷, gràcies a la feina que feia el mossèn Josep Dalmau des de l'Escola d'Aprenents de la Maquinista. Els futurs líders sindicals de l'empresa, com Daniel Cando, van estar vinculats a aquests sectors cristians i comunistes fins el final de la dècada, quan el PSUC prengué el relleu a la fàbrica.

1964

A la fundació de les Comissions Obreres a Catalunya participaren treballadors de la Maquinista com el ja citat Daniel Cando i Cando, militant del FOC. Aquell any, la incipient organització obrera a la fàbrica, juntament amb la pressió exercida per bona part de la plantilla, va aconseguir signar un conveni col·lectiu amb unes millores salarials importants.¹⁹⁸

1966

Aquell any van tenir lloc les eleccions sindicals per als enllaços i el Jurat d'Empresa. Les Comissions Obreres de la MTM van presentar una candidatura obrera que va ser un èxit al col·legi d'obers qualificats i no qualificats.¹⁹⁹ D'altra banda, els treballadors van començar a sentir rumors de que l'empresa estava preparant un expedient de crisi per reduir la plantilla per fer front a la crisi econòmica que travessava l'empresa. Així

---

¹⁹⁶ DOMÈNECH, Xavier, *Clase obrera, antifranquismo...*, pàg. 61.

¹⁹⁷ Front Obrer Català.

¹⁹⁸ *Boletín Informativo de la Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima*, octubre 1967, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁹⁹ "Primers resultats a Catalunya. Fora els verticalistes dels càrrecs d'enllaços", *Treball: editat per la delegació del C.C. de PSU de C.*, núm. 279, octubre 1966, pàg. 2, BVPH.

doncs, van elaborar un escrit proposant diverses solucions alternatives a l'acomiadament que va aconseguir més de 1.200 signatures dels treballadors, però l'empresa ignorà l'escrit. Davant aquesta situació, els treballadors respongueren amb aturades parcials i assemblees, que s'incrementaren al novembre arrel de l'acomiadament de 60 treballadors amb contracte temporal.

La lluita per la readmissió dels treballadors acomiadats a través d'assemblees i aturades va continuar durant tot el mes de desembre, sense èxit.

1967

Durant els primers mesos de l'any, els rumors sobre un expedient de crisi anaven augmentant i els treballadors demanaven explicacions a l'empresa i al Jurat, que es mantingueren en silenci.

A l'abril la patronal va confirmar l'expedient de crisi que havia presentat al Govern, al qual es demanava l'acomiadament de 536 treballadors. Aquell mes, l'empresa va sancionar un vocal del Jurat amb una falta greu per (suposadament) haver faltat el respecte a un superior. Durant els dos dies següents, diverses seccions de la fàbrica de Sant Andreu van fer aturades parcials en solidaritat amb el treballador sancionat. Dos dies després, l'empresa sancionà 82 obrers més, n'acomiadà un altre i canvià de secció a diversos treballadors. Entre els sancionats s'hi trobaven tots els membres del Jurat que pertanyien a Comissions Obreres.

A l'agost, la resolució del govern sobre l'expedient de crisi confirmà 246 treballadors acomiadats.²⁰⁰ Al setembre, l'empresa va aprofitar les vacances d'uns membres del Jurat afins als interessos dels treballadors per negociar amb el Jurat la pròrroga d'un any del conveni. Així, les votacions van sortir favorables a l'empresa amb 8 vots a favor i 5 en contra.²⁰¹

Al novembre, la direcció de l'empresa va anunciar el trasllat de 150 treballadors (majors de 55) als tallers de la Barceloneta. Els treballadors s'hi van oposar ja que, en primer lloc, aquests treballadors havien d'aprendre un nou ofici diferent al que havien fet durant molts anys i suposava una degradació del seu lloc actual de treball (els tallers de la Barceloneta estaven força desmantellats i pràcticament en desús), i en segon lloc, creien que això obria les portes a una segona regulació d'ocupació a l'empresa.

---

²⁰⁰ *Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima*, agost 1967, Fons PSUC, Arxiu Nacional de Catalunya.

²⁰¹ *Boletín MTM*, setembre 1967. El Butlletí de les CCOO de la Maquinista apareix per primer cop durant aquest any.

El 2 de desembre, després d'una reunió clandestina de CCOO, van detenir nou militants de Comissions, entre els quals es trobava el treballador de la Maquinista, Daniel Cando, dins la nova onada repressiva del govern contra el moviment obrer arrel de la il·legalització de les Comissions Obreres el passat mes de març. Els treballadors de la MTM es van unir a les protestes de les altres fàbriques en solidaritat amb els companys detinguts a través d'assemblees i aturades parcials. El dia 20, Daniel Cando i sis treballadors més van ser posats en llibertat. L'empresa va aprofitar-ho per destituir a Cando del seu càrrec de Jurat d'empresa.

1968

Durant el mes de gener es van produir moltes assemblees demanant la restitució de Daniel Cando com a Jurat d'empresa. A més, demanaven un augment salarial del 6.7%, que era el mateix augment del cost de vida, tal com s'establia al conveni prorrogat, però l'empresa es negava a fer-ho efectiu.

Al febrer, l'empresa va anunciar la possibilitat d'un nou expedient de crisi que afectaria prop de 300 treballadors. Per això, durant aquest mes la Comissió Obrera de la MTM defensava el boicot a les hores extra i el treball a baix rendiment. També es demanava la dimissió dels membres del jurat aliats amb l'empresa. Al març, la Comissió Obrera va presentar un escrit amb 975 firmes de treballadors a l'empresa en protesta per la destitució de Cando, a més de la demanda de l'augment salarial.²⁰²

Durant el mes d'abril, a les protestes dels mesos anteriors es va afegir la preparació de la jornada de l'1 de maig. El 30 d'abril, 300 treballadors de la nau de maquinària es van concentrar durant 30 minuts, concentracions que també es van fer en altres punts de la fàbrica, com a resposta a la crida de les Comissions Obreres de Catalunya per a realitzar les primeres aturades de cara a les manifestacions del dia 1.²⁰³

Al maig, els treballadors denunciaven les maniobres de l'empresa per fer veure que la crisi econòmica que travessava la Maquinista era molt greu (deixant treballadors sense res a fer a les jornades i comprant peces en tallers de fora l'empresa) per poder presentar

---

²⁰² “Noticiari obrer”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 295, juny 1968, pàg. 2, BVPH.

²⁰³ “Maquinista”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, núm. 12, juny 1968, pàg. 3, BVPH.

un nou expedient de crisi. A més, també denunciaven el nou sistema de primes que volia imposar l'empresa i es demanava el boicot al nou sistema.²⁰⁴

Al juliol, la direcció de l'empresa va anunciar la implantació del nou sistema de primes i la sol·licitud de l'expedient de crisi a través del qual es volien acomiadar 300 treballadors. El 10 de juliol una comissió de treballadors va presentar a la direcció de l'empresa un escrit amb més de mil signatures, acompanyat d'una concentració davant les oficines de l'empresa. L'escrit reivindicava:

- La reincorporació dels treballadors traslladats a la Barceloneta als seus llocs originals de treball.
- La renúncia de l'empresa a l'acomiadament massiu i al sistema de primes.
- La garantia d'un salari mínim de 300 ptes. diàries.²⁰⁵

Les protestes en contra de l'expedient i del sistema de primes es van allargar durant tot l'estiu. A l'agost, la patronal va decidir sancionar i obrir expedient d'acomiadament a dos treballadors de Comissions Obreres, compromesos amb els treballadors i que havien estat escollits membres del Jurat d'Empresa, Daniel Cando (a qui havien restituit uns mesos abans després de les protestes obreres) i Manuel Pasarín²⁰⁶, a més de sancionar més treballadors per les assemblees dutes a la fàbrica.

A l'octubre es va realitzar el judici a Magistratura pels treballadors acomiadats, que va anar acompanyat de concentracions, assemblees, aturades i pràctiques de baix rendiment. Magistratura va dictar acomiadament procedent a Pasarín per la seva participació a les assemblees sent delegat a l'empresa. Pel que fa a l'expedient de crisi, l'empresa es va fer enrere i no el va acabar presentant.²⁰⁷ D'altra banda, des de l'octubre es va començar a preparar una plataforma reivindicativa de cara a la negociació del conveni col·lectiu.

1969

Les protestes per la negociació d'un nou conveni van ocupar els darrers mesos de 1968 i els primers mesos de 1969. La Comissió Obrera va presentar la plataforma del conveni

---

²⁰⁴ *Boletín Informativo de la Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima*, maig de 1968, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

²⁰⁵ "Noticiari d'accions", *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 300, agost 1968, pàg. 4, BVPH.

²⁰⁶ "Protesta de las Comisiones Obreras de Barcelona", *Mundo obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, núm.18, octubre 1968, pàg. 7, BVPH.

²⁰⁷ SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer, canvi...*, pàg.225.

juntament amb 1.300 firmes de treballadors recolzant-la, però el Jurat d'Empresa, amb 7 vots a favor i 6 en contra, va votar prorrogar un any més el conveni anterior. Durant les protestes del mes de gener, la patronal acomiadà 3 treballadors, que va ser respost amb un boicot als menjadors i concentracions per part dels obrers.

Al febrer, l'empresa va tornar a respondre a les protestes amb la sanció d'un cap d'equip i altres obrers de la secció de calderes. Immediatament, els companys de la secció van aturar la feina i van realitzar una concentració en protesta per les sancions. Durant els següents dies, les vagues es van generalitzar per tota la fàbrica. Les protestes contra el límit salarial marcat pel govern (i amb el qual s'havia basat la patronal per l'actualització salarial de 1969) i la repressió de l'empresa van marcar el dia a dia dels següents mesos a la fàbrica.

Al juny, la patronal va decidir imposar un sistema de primes per seccions, començant per les més petites per poder dividir els treballadors. Des d'aquell mes, les assemblees de treballadors es van multiplicar arreu de la fàbrica en protesta pels nous ritmes. Els treballadors calculaven al desembre que havien vist reduït els seus salaris, de 400 a 1.200 ptes., cada mes a causa d'aquest sistema de primes.²⁰⁸ Des del 20 de desembre, els treballadors van fer assemblees diàries demanant un augment salarial i una alternativa a aquest sistema de primes.

1970

El 2 de gener els treballadors de la secció de material ferroviari van decidir retornar els butlletins de prima com a protesta²⁰⁹. L'endemà, totes les seccions de la fàbrica estaven en lluita demanant:

- Que es paguessin les inaccions.²¹⁰
- Que se suprimissin els baixos rendiments.

El 7 de gener la Direcció va prohibir la feina a tot treballador que no acceptés el bonus de prima, així que bona part dels treballadors van fer una aturada. La Direcció va respondre aleshores amb la suspensió de feina i sou de J. Encinas, de la secció de

---

²⁰⁸ *La Maquinista, Comisión Obrera de la Maquinista*, 16.1.1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁰⁹ *Ibidem*.

²¹⁰ Fa referència a les baixades de producció a l'empresa per manca de materials, planificació adequada del treball o com a regulacions d'ocupació encobertes. Com que el salari dels treballadors depenia en bona mesura de les primes de producció, aquestes accions per part de l'empresa significaven disminucions importants dels seus salaris.

material elèctric. En assabentar-se dels fets, la secció al complet va fer una aturada total, però l'empresa, per evitar que s'estengués, els va incomunicar vers la resta de treballadors. Acabada la jornada, alguns companys de la secció van poder anar als vestuaris per comunicar els fets als altres treballadors. El dia 8 el conflicte es va anar estenent per altres seccions i es fa total després de l'amenaça de l'empresa de sancionar tots els treballadors amb dos dies de feina i sou si no reiniciaven la feina amb normalitat. A les assemblees, els treballadors demanaven la tornada a la feina del company J. Encinas i el pagament de les inaccions. L'endemà, la presència policial impedia l'entrada a la fàbrica dels obrers, mentre que l'empresa va intentar dividir els treballadors, impedit l'entrada als operaris que anaven a prima directa²¹¹ i coaccionant els que anaven a prima indirecta a fer-ho, així que aquests treballadors van decidir no entrar a la fàbrica.²¹²

El dia 12 van entrar tots els treballadors i, després d'una assemblea, van decidir continuar amb la vaga fins que no haguessin assolit els dos punts que reivindicaven més la tornada a la feina de J. Encinas. Després d'un intent de negociació fallit, l'empresa va comunicar que J. Encinas tenia una sanció de sis dies de suspensió de feina i sou i, a més, se'l traslladava als antics tallers de la Barceloneta, que es trobaven abandonats. El dia 15, l'empresa acomiadà els companys Marsili, Lorente, Flores i Díaz. Els treballadors van decidir continuar la vaga total i demanaven la readmissió dels companys acomiadats. El 18 de gener es va celebrar una assemblea general de les CCOO de Barcelona, amb l'assistència de més de 250 delegats dels sectors del metall, tèxtil, construcció, etc., on s'explicaven les dues lluites més importants que s'estaven duent a terme, la de SEAT i la de la Maquinista²¹³. Durant les següents setmanes les mostres de solidaritat (a través de donacions a la caixa de resistència, aturades, concentracions, assemblees...) cap a aquestes dues empreses en lluita s'estengueren per diferents empreses de Barcelona. D'altra banda, des de meitat de mes, l'empresa duia a terme un lockout camuflat amb la suspensió de feina i sou de tota la plantilla. Els treballadors, a través dels seus advocats (Albert Fina i Solé Barberà) denunciaren la situació.

---

²¹¹ Si la relació producció-prima és immediata i directa, la prima és directa. Si la relació és indirecta, la prima també és indirecta.

²¹² *La Maquinista. Comisión Obrera de la Maquinista*, 16.1.1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²¹³ "Asamblea de Comisiones Obreras", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, Año XL, núm.3, 6.2.1970, pàg. 8, BVPH.

Durant tot el mes de febrer, els treballadors de la Maquinista van continuar en lluita: aturades parcials, assemblees, concentracions, minuts de silenci (com el del dia 2 a la secció de material elèctric), etc., amb la reivindicació de la readmissió dels treballadors acomiadats com a primer punt. Fins i tot el Jurat, pressionat pels treballadors, demanava la readmissió dels obrers.²¹⁴ Al març, la lluita obrera va continuar igual: aturades els dies 3, 5, i 7. Aquell dia, l'empresa responia sancionant a 1.005 obrers del torn de matí. La patronal de la Maquinista no reculà, mostrant la cara més repressiva de l'empresariat franquista a través de l'ús habitual de la policia per desallotjar la fàbrica, els lockout amagats i l'acomiadament com a úniques eines per fer front la unitat de la classe treballadora:

*“Pràcticament, els aturs es produeixen un rere l'altre, ara parcials, d'alguns tallers, ara paralitzant tota la fàbrica. Encara el dia 8 de març, quan l'empresa especulava amb una represa del treball a canvi d'algunes concessions anunciades a la premsa, es trobà afectada per un nou atur en diverses seccions i procedí a l'acomiadament d'uns quants treballadors. Amb la qual cosa s'endureix encara més un conflicte que des del seu inici apareix com un dels més aguts i radicalitzats de Barcelona.”*²¹⁵

El lockout del 7 de març va durar fins el dia 21, quan l'empresa va arribar a un acord amb els treballadors que posà fi a la vaga.²¹⁶ Arrel d'aquesta vaga, 11 treballadors van quedar al carrer.

A l'octubre, la mobilització dels treballadors es va tornar a engegar de cara a la negociació del nou conveni. Davant el paper que havia jugat el Jurat d'Empresa a la vaga (que havia promès portar la plataforma del conveni signada pels treballadors a l'empresa si es posava fi al conflicte, i que finalment no va fer), els treballadors van decidir iniciar un procés assembleari per escollir els seus propis representants i, un cop formulada la nova plataforma reivindicativa, negociar directament amb l'empresa.²¹⁷

---

²¹⁴ “Situación en Maquinista”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, Año XL, núm.4, 21.2.1970, pàg. 3, BVPH.

²¹⁵ “La lluita de la Maquinista”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 317, març 1970, pàg. 3, BVPH.

²¹⁶ *España Republicana: portavoz del movimiento antifranquista*, Año XXXII, núm. 700, 15.4.1970, BVPH.

²¹⁷ *Boletín Informativo de la Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima*, núm.11, octubre 1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

Les reivindicacions de la plataforma eren, bàsicament: jornada laboral de 40 hores, 100% salari en cas de malaltia i jubilació, 400 ptes., per al peó i 40 dies de vacances.²¹⁸ Durant els següents mesos, els treballadors van anar escollint els seus representants en assemblees de tallers. Un cop escollits, van continuar les assemblees i les accions de pressió (boicot a les hores extra, aturades parcials,...) demanant el reconeixement d'aquests delegats com els representants legítims dels treballadors per a les negociacions del conveni.

1971

Les assemblees i les aturades parcials pel reconeixement dels representants escollits als tallers es van fer diàries a partir del 19 de gener. L'empresa va tornar a respondre de l'única manera que sabia fer: sancionant i tancant la fàbrica. Tot i així, els treballadors van continuar la lluita. Al febrer, l'empresa va acomiadar 35 treballadors, tots ells membres de CCOO. Des d'aquell moment, els treballadors iniciaren una campanya de solidaritat amb els vaguistes que va ser recolzada des de tots els sectors de la societat (universitaris, associacions de veïns, fàbriques de Barcelona, etc.). La vaga de la Maquinista havia començat quan la de Harry Walker acabava, fet que feia palès que si bé la unitat obrera no arribava a coordinar i unificar les lluites de les diferents empreses amb un mateix tempo, demostrava que la conflictivitat obrera havia esdevingut el pilar de la lluita antifranquista, no deixant apagar la mobilització dels treballadors.

A finals de febrer, Emilio Penado, Francisco Lumeras, Cándido Rama, Jerónimo Fernández i Díaz, tots treballadors de la Maquinista, van ser detinguts per la policia.²¹⁹ El jutge els va concedir la llibertat, però poc després van tornar a ser detinguts. D'altra banda, i gràcies a la pressió popular de la fàbrica, el Jurat d'Empresa va dimitir a meitat de mes.²²⁰

Ni la patronal ni la classe treballadora de la Maquinista volia retrocedir en una lluita que es trobava estancada, malgrat les mostres de solidaritat de la resta de la classe treballadora davant la repressió contundent que exercia la direcció de la Maquinista. Durant tot el mes de març, la lluita dels treballadors va continuar de la mateixa manera: vaga, assemblees, concentracions, reunions amb Comissions obreres de barri, d'altres

---

²¹⁸ "Llamamiento del Comité de Barcelona del PSUC", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, Año XLI, núm.6, 20.3.1971, pàg. 5, BVPH.

²¹⁹ *Ibidem*.

²²⁰ "Nuestra lucha no ha terminado", *Comunicat del PSUC de la Maquinista*, 25.3.1971, Fons PSUC, ANC.

fàbriques, universitaris, etc. El judici a Magistratura dels treballadors acomiadats a finals de març va donar la raó als treballadors, però l'empresa no els va readmetre.

La lluita de la Maquinista va durar 63 dies.²²¹ El final de la vaga coincidia amb l'anunci de noves eleccions sindicals. Per a la cèl·lula del PSUC al barri de Sant Andreu, la lluita de la MTM no havia acabat amb el retorn a la fàbrica, sinó que a través d'aquestes dues darreres vagues havien aconseguit consolidar les assemblees a la fàbrica, inutilitzar el Jurat d'Empresa i escollir els propis representants directes al taller. Ara, de cara a les eleccions, havien de continuar la feina iniciada i organitzar-se al voltant d'unes bones candidatures obreres:

*“Hemos de pensar ahora en las elecciones sindicales. La empresa intentará aprovecharlas para colocar a sus más fieles lacayos en cargos sindicales. La traición de algunos de los actuales jurados, las vacilaciones y claudicación de los demás, ya hemos visto como nos ha perjudicado, impidiéndonos utilizar un arma más. Por todo ello es muy importante que seamos capaces de IMPONER en los cargos sindicales compañeros dispuestos a luchar, a defender los intereses de todos, con el APOYO y el CONTROL de todos los trabajadores.”*²²²

En aquests darrers mesos, el PSUC es va anar consolidant com a força hegemònica dins les CCOO de la Maquinista, després de la crisi i desaparició del FOC al 1970. Per preparar aquestes eleccions, el PSUC va començar a publicar “*Maquinista Obrera*”, on defensava la participació dels treballadors a les eleccions sindicals del Jurat d'Empresa per treure aquest baluard a la patronal. En el seu primer número es reflecteix la divisió existent de CCOO a la fàbrica:

“Hoy en MAQUINISTA, de vez en cuando, aparecen hojas firmadas “Comisión Obrera”. Coincidimos con muchos de sus planteamientos de lucha; hay orientaciones con las que no estamos de acuerdo. Respetamos el derecho de los compañeros que las hacen a tener SUS opiniones, pero consideramos que la FIRMA “COMISIONES OBRERAS” debe ser resultado de una fusión mucho más real del núcleo dirigente con la gran mayoría de los trabajadores. (...) COMISIONES OBRERAS es la organización UNITARIA e INDEPENDIENTE de los trabajadores. No es un grupo pequeño y

---

²²¹ Hoja Informativa. Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima, 13.4.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²²² “¡A votar! Los trabajadores preparan las candidaturas”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, Año XLI, núm.8, 17.4.1971, pàg. 3, BVPH.

*cerrado, no es un grupo súper clandestino, no es un grupo político; y no lo decimos para rechazar la necesidad de la organización política de los trabajadores, sino para subrayar la necesidad de que en COMISIONES OBRERAS estén TODOS los trabajadores, independientemente de su ideología política.”*²²³

La candidatura unitària es va anar formant durant els mesos d'abril i maig amb treballadors disposats a defensar:

- La readmissió dels acomiadats.
- 400 ptes., de salari mínim.
- 40 hores setmanals.
- 40 dies de vacances.
- 100% salari en cas de jubilació i malaltia.²²⁴

Les eleccions van tenir lloc al juny. Els candidats només podien optar a la meitat dels membres del Jurat, ja que l'altra meitat era escollida per l'empresa. A les eleccions sindicals va participar entre el 50 i 60% dels treballadors, els quals van votar majoritàriament a les candidatures obreres.

Després de l'estiu, les assemblees per discutir la nova plataforma del conveni col·lectiu van tornar amb força a la factoria, com succeïa a SEAT, Pegaso, Motor Ibèrica, Hispano Olivetti, etc. A la MTM, la plataforma es basava fonamentalment en els cinc punts que havien defensat les candidatures obreres a les eleccions sindicals.

La lluita obrera pel conveni a la Maquinista va coincidir a l'octubre amb la lluita dels treballadors de la SEAT, als quals els de la Maquinista van recolzar a través d'aturades, assemblees, concentracions, minuts de silenci per la mort de Ruiz Villalba, i donacions a la caixa de resistència, entre d'altres accions. La mobilització per un conveni digne va protagonitzar els darrers mesos de 1971 amb assemblees massives, aturades parcials, vagues totals, concentracions, etc.

1972

Al gener, la mobilització pel conveni va continuar igual que els mesos de novembre i desembre (assemblees massives, aturades parcials i totals, boicot a les hores extra, etc.), però la immobilitat de la patronal negant-se a discutir la plataforma dels treballadors va

---

²²³ *Maquinista Obrera. Por la organización de las Comisiones Obreras*, núm.1, abril 1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²²⁴ *Maquinista Obrera. Por la organización de las Comisiones Obreras*, núm.2, abril 1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

acabar amb el trencament de les negociacions. El laude va començar a ser un recurs habitual per a la patronal que, negant-se a negociar amb les comissions de treballadors i atendre les seves reivindicacions, trencaven el diàleg i li donaven l'última paraula al Govern franquista per a que imposés un acord, tal com s'ha vist anteriorment amb SEAT. De fet, com recull *Treball*, els laudes al 1971 afectaren 80.000 treballadors a tota Espanya, mentre que en una setmana de 1972 van passar a afectar 200.000 treballadors.²²⁵

Tot i el laude, la mobilització no va desaparèixer a la factoria de Sant Andreu. Al març i abril van continuar les protestes pel laude. A l'abril, l'assassinat al Ferrol de dos obrers durant una manifestació va ser contestat a la Maquinista, com a multitud d'altres empreses, amb manifestacions, assemblees, minuts de silenci i braçalets negres.

Al juny, un accident laboral causat per les deficiències de seguretat a l'empresa va acabar amb la mort d'un treballador²²⁶. Durant tot el mes es van fer accions de protesta (assemblees, boicot a les hores extra, aturades parcials, etc.) per la manca de seguretat a l'empresa i per la poca inversió que feia a les instal·lacions.

A l'estiu, la Comissió Obrera de la MTM va començar a treballar novament pel nou conveni, ja que el laude caducava al desembre. A través d'assemblees, boicot a les hores extra i aturades parcials, els treballadors defensaven:

- Augment de 3.500 pessetes al mes.
- 40 hores setmanals.
- 100% de salari per malaltia o accident.
- Autèntica seguretat a la feina.²²⁷

A l'octubre, l'empresa va intentar imposar un nou sistema de primes a diferents seccions de la factoria, com a la secció de manteniments. Com a les altres seccions, l'assemblea d'obers d'aquell taller es va negar a treballar amb els nous incentius de l'empresa. La direcció va acomiadar un treballador i va amenaçar dos enllaços sindicals de córrer el mateix camí. La resposta de la secció va ser unànime, i es va decidir fer una aturada total a la secció fins la readmissió del company acomiadat. L'empresa va haver de recular en l'acomiadament i el va sancionar amb dos dies de sou i feina. Els

---

²²⁵ "L'oligarquia a la defensiva", *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 340, 26.2.1972, pàg. 4, BVPH.

²²⁶ *La Huelga: Comité de S. Andrés-B. Pastor del PSUC*, núm.7, juny 1972, pàg. 6, BVPH.

²²⁷ *Ibidem*.

companys de la secció van recollir diners per pagar al treballador sancionat aquells dos dies.²²⁸

Al desembre, els treballadors van realitzar una assemblea general a les oficines de la CNS i una altra a la fàbrica que van ser tot un èxit. A més, van recollir signatures a favor de la plataforma reivindicativa i van realitzar accions de protesta com concentracions o boicot a les hores extra.

1973

El 4 de gener es va signar el nou conveni a la Maquinista, amb dos anys de vigència. Els treballadors van aconseguir un augment salarial notable (32.000 pessetes anuals), tot i que les pressions de l'empresa i la repressió contra els càrrecs sindicals compromesos amb els treballadors van marcar les negociacions:

“La represión contra los cargos sindicales que cumplen con sus obligaciones de clase se viene endureciendo cada vez más, por parte, como no, del falangista Tuero; imponiendo un control riguroso de movimientos y de horas a quienes evidentemente no le interesa que se muevan, dejando al resto –los fieles- completa libertad de acción con la seguridad de que no le proporcionarán el menor problema y que parte de esta libertad la utilizarán para hacerle las confidencias que precisa.

Por el momento, la amenaza a dos jurados de que no cobrarán las horas que hayan pasado de las reglamentarias, ya les ha sido hecha, con la colaboración del Jefe de Maquinaria, Solé.”²²⁹

A l'abril, l'assassinat del treballador de la Tèrmica, Manuel Fernández Márquez, va aixecar una onada de protestes contra el règim franquista i en solidaritat amb els treballadors en vaga. El 4 d'abril, l'endemà de l'assassinat, una comissió de treballadors es va presentar a la Maquinista per explicar la lluita que duïen a terme i demanar solidaritat. El següent text és un full informatiu de la Comissió Obrera de la MTM que mostra els successos a la fàbrica arran d'aquella visita amb el cap de seguretat de la fàbrica i que mostren el nivell de militarització que estava adquirint la fàbrica:

“Cuando los compañeros de San Adrián venían a explicarnos su lucha y a requerir nuestra solidaridad, el jefe de vigilancia, S. José, la emprendió a tiros con un

---

²²⁸ *La Huelga: Comité de S. Andrés-B. Pastor del PSUC*, núm.11, novembre 1972, BVPH.

²²⁹ *Maquinista Obrera*, núm.2, gener 1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

*compañero de COPISA. También en Maquinista disparan a los trabajadores. ¿Quiénes? Unos pistoleros profesionales fichados intencionadamente por la empresa para que disparen contra los trabajadores cuando pidan lo que es de justicia, para que nos vigilen, en definitiva, para que pasemos de la condición de trabajadores a la de reclusos”.*²³⁰

1975

Les negociacions del conveni col·lectiu es donaven, al gener de 1975, amb un alt nivell de conflictivitat a l'empresa davant la intransigència patronal. Durant el mes de febrer, la lluita es va endurir encara més després que l'empresa decidís acomiadar 8 treballadors i suspendre de sou i feina durant una setmana a tota la plantilla. L'enorme onada de protestes que l'acció de la patronal va generar, va obligar a la direcció a obrir la fàbrica i anular les sancions i acomiadaments al quart dia del lockout. El 8 de febrer, 9 companys de CCOO eren detinguts per la policia, fet que va ser respost amb la vaga total a l'empresa seguida d'assemblees, concentracions, etc. Uns dies després, l'empresa tornava a tancar la factoria.²³¹

Finalment, les negociacions es van trencar i el govern va dictar laude. De fet, fins 1979 no es va poder tornar a signar un conveni, ja que totes les negociacions van acabar amb un laude. La protesta obrera no es va apagar, ans al contrari, ja que des del mes d'abril es van començar a preparar les candidatures unitàries i democràtiques de CCOO a la fàbrica de cara a les imminents eleccions sindicals. Els comicis van tenir lloc al juliol, i les candidatures obreres obtingueren un èxit rotund a la fàbrica.²³²

A finals de setembre, l'assassinat dels tres militants del FRAP i els dos d'ETA també va mobilitzar, com a la resta de les grans empreses i multitud d'organitzacions de la classe treballadora, els obrers de la Maquinista. A la MTM es van fer aturades de 15 minuts, assemblees, concentracions, etc.

D'altra banda, una de les lluites més destacades que es va dur a terme aquell any va ser en contra del tancament de l'escola d'aprenents de la Maquinista. En aquells moments en què l'INI era el soci capitalista majoritari de l'empresa, la política del govern amb les

---

²³⁰ “¡Nos han asesinado a un compañero!”, *Full informatiu de la Comissió Obrera de MTM*, 10.4.1973, Fons PSUC, ANC.

²³¹ “Apoyo a la Maquinista”, *Comité del PSUC de San Andrés-Buen Pastor*, 15.2.1975, Fons PSUC, ANC.

²³² “Barcelona”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLV, núm.32, octubre 1975, pàg. 3, BVPH.

escoles d'aprenents de les grans empreses (com també passava a la SEAT o a ENASA) es basava en una reducció de costos a través del seu tancament.

Els darrers mesos de 1975 van estar marcats per la lluita pel conveni col·lectiu, que finalment acabà en laude al 1976.

ROCA RADIADORES

Roca Radiadores és, encara avui dia, una empresa familiar que al 1917 va construir una fàbrica a Gavà (on gaudia d'una xarxa ferroviària que arribava a l'interior de la fàbrica) i tot i que ara és una multinacional centenària especialitzada en banys i cuines, en un primer moment es dedicava a la producció de radiadors de calefacció.

Amb l'esclat de la guerra civil, la família Roca es va traslladar a Burgos i va ajudar a finançar econòmicament el bàndol colpista. Mentrestant, els treballadors van col·lectivitzar la fàbrica, que passà a ser una indústria de guerra que s'especialitzà en la fabricació de material lleuger i obusos (motiu pel qual l'aviació italiana va bombardejar diverses vegades la fàbrica, a la qual encara avui dia es pot visitar el búnquer que van construir els treballadors durant la guerra). Acabat el conflicte, els germans Roca van tornar a la fàbrica, aquesta vegada amb el suport del nou règim, gaudint de llocs de privilegi a l'ajuntament de Gavà.²³³

Durant els anys seixanta, Roca Radiadores va expandir el negoci amb la construcció de tres fàbriques més: al 1962 a Alcalá de Henares, al 1963 a Sabadell i al 1965 a Alcalá de Guadaïra, però la fàbrica més gran continuava sent la que es trobava situada entre les poblacions de Gavà i Viladecans.

A Viladecans, la família Roca va fer construir un conjunt d'habitatges (el Poblat Roca) pels nouvinguts d'Andalusia, Extremadura i altres racons d'Espanya que venien a treballar a la fàbrica. Altres construccions on van intervenir van ser el finançament de l'Hospital de Sant Llorenç el 1953, dos centres culturals i una escola a Viladecans, a més de fer d'intermediaris per a la construcció del col·legi Sagrada Família a Gavà.

A la dècada de 1970, la factoria de Roca de Gavà, amb 5.000 treballadors, era la segona empresa del metall més gran de Catalunya²³⁴, després de SEAT. La duresa de la patronal, les pèssimes condicions de treball i el fet que l'empresa es nodrís de

---

²³³ RUIZ, Fco., et al., *El estilo sindical en...*, pàg.67.

²³⁴ "SEAT vencerá", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLI, núm.21, 12.11.1971, pàg. 4, BVPH. 7 anys després, al cens de les eleccions sindicals de 1978, consten 3.751 treballadors segons *Mundo Diario*.

nouvinguts del camp sense experiència a una gran fàbrica van dificultar la presa de consciència dels treballadors de Roca, que es van trobar força aïllats de les crides de solidaritat que es feien des d'altres fàbriques de la comarca del Baix Llobregat, a més de protagonitzar pocs conflictes propis durant els darrers anys de la dictadura.

1961

El primer conflicte obrer del que s'ha trobat constància després de la guerra civil és el boicot a les hores extra al maig. Els treballadors demanaven un augment del 50% i un 100% si eren diumenges i festius per al pagament d'aquestes hores.

1964

A l'octubre, la lluita dels treballadors de la factoria de Gavà va aconseguir que deixés de ser obligatori fer hores extra, ja que fins aleshores els treballadors podien ser sancionats si es negaven.

1966

Al juliol, els treballadors van escollir una comissió obrera i van presentar una sèrie de reivindicacions, entre les que destacava el reconeixement d'aquesta comissió com la representant legítima dels treballadors.²³⁵ A l'octubre, les candidatures obreres van triomfar a les eleccions al Jurat d'Empresa de la fàbrica, on la totalitat de la candidatura va resultar escollida.²³⁶

Al desembre, un centenar de treballadors es va concentrar el dia 29 a les portes de la fàbrica per presentar les reivindicacions obreres a la direcció de l'empresa. El dia 30 ja eren 300 obrers.

1967

Al març, els treballadors van fer una aturada com a protesta per la forma en què s'estava aplicant el conveni.

---

²³⁵ “Les accions reivindicatives a Catalunya els mesos d'abril i maig”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 276, juliol 1966, pàg. 2, BVPH.

²³⁶ “Roca de Gavà”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 279, octubre 1966, pàg. 4, BVPH.

1968

Al gener, els treballadors de Roca van fer aturades i altres accions de solidaritat amb els treballadors de la Rockwell Cerdans, situada també a Gavà i a on la direcció havia demanat un expedient de crisi per acomiadar tota la plantilla (uns 600 treballadors). Les mobilitzacions, que havien començat en solidaritat amb els treballadors de Rockwell Cerdans, aviat també van fer reivindicacions pròpies, com l'augment d'un 10% del salari actual.²³⁷ Arrel d'aquestes mobilitzacions, la patronal de Roca va acomiadar dos militants de CCOO i del PSUC, Antonio Plata i Cazorla.²³⁸

1969

Al març, les accions reivindicatives al taller d'esmaltat es van disparar després que l'empresa acomiadés a quatre treballadors. La resta de companys de la secció va iniciar una vaga total fins a la readmissió dels acomiadats. Malgrat les amenaces de l'empresa sobre l'estat d'excepció del país i d'acudir a la policia, els treballadors no van recular, fins a tal punt que l'empresa va haver de fer marxa enrere en els acomiadaments.²³⁹

A l'abril, l'empresa va acomiadar un enllaç sindical, que va ser respost amb aturades d'un miler de treballadors. El conflicte es va anar allargant durant els mesos d'abril i maig amb aturades puntuals, baix rendiment, concentracions, etc. Al juny, l'empresa ja havia acomiadat 6 treballadors més.

1970

A l'octubre, la secció d'esmalt tornava a estar en lluita per l'augment del treball i la reducció de les primes. La direcció de l'empresa va respondre amb la sanció de 26 treballadors d'aquesta secció. Els obrers d'aquesta secció van iniciar una vaga demanant la supressió de les sancions, un augment de 2.500 pessetes setmanals i la supressió dels plusos de qualitat i les primes.²⁴⁰

---

²³⁷ "L'esperit solidari i de lluita dels treballadors del Baix Llobregat", *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm.294, febrer 1968, pàg. 3, BVPH.

²³⁸ "Protesta de las Comisiones Obreras de Barcelona", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XXXVIII, núm. 16, setembre 1968, pàg. 5, BVPH.

²³⁹ "Readmissió de quatre obrers acomiadats a la <<Roca>> de Gavà", *Treball: editat per la delegació del C.C. de PSU de C.*, núm. 306, març 1969, pàg. 3, BVPH.

²⁴⁰ "A todos los obreros de Roca Radiadores", Comisión Obrera de Roca, 13.10.1970, carpeta Roca, Fons DPP, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

1971

El 2 d'octubre uns 500 treballadors de la secció d'aixetes van iniciar una aturada d'una hora per demanar un augment de salari. El dia 25 d'aquell mes, la vaga s'havia estès per tots els tallers de la fàbrica de Gavà i arribava fins a la factoria de Sabadell (Clima Roca). L'empresa va respondre amb sancions i acomiadaments.²⁴¹

El 2 de novembre els treballadors de Roca van tornar a entrar a la fàbrica per continuar la vaga total a peu de màquina. Mentrestant, una comissió de representants obrers va anar a les oficines de la direcció amb un escrit que recollia les reivindicacions dels treballadors:

- Augment salarial de 2.000 pessetes per als mesos de novembre i desembre.
- Discussió del nou conveni a partir del dia 1 de gener, en base al projecte presentat per la Comissió Obrera de la fàbrica.
- Cap represàlia als treballadors per la vaga.²⁴²

L'empresa no va acceptar les demandes i va sancionar tota la plantilla, excepte els treballadors d'oficines, de feina i sou fins el dia 7. El dia 4, els treballadors es van anar concentrant a la porta de la fàbrica des de les 4 de la matinada, que en aquells moments ja estava envoltada per la Guàrdia Civil. Aquell dia, els oficinistes van decidir no entrar a treballar i unir-se al seus companys en vaga. L'empresa va respondre sancionant-los a ells també. Durant aquell dia els treballadors es van anar concentrant en assemblees a les rambles de Gavà. D'altra banda, les dones dels treballadors van iniciar un boicot a l'economat de l'empresa i van suspendre el pagament de les factures i les lletres fins que l'empresa no augmentés els salaris dels seus marits.²⁴³ Aquell dia, l'empresa anunciava l'acomiadament de 5 treballadors i la suspensió de feina i sou indefinidament a 20 més.

La vaga va continuar després de que finalitzés la sanció de l'empresa, i el dia 10 de novembre els treballadors van entrar a la fàbrica, on es van reunir en assemblea i van escollir una comissió de 15 delegats que proposaren a l'empresa l'anul·lació dels acomiadaments i les sancions, augment salarial fixat per l'empresa i discussió del nou conveni a partir del mes de gener. La direcció no va acceptar cap dels punts. A més,

---

²⁴¹ “*Un grito, una llamada. A la clase obrera y opinión pública*”, 14.11.1971, Full volant, sèrie Fulls Volants, caixa 1971, Fons FV, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

²⁴² “*La huelga de la Roca de Gavá*”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLI, núm.22, 26.11.1971, pàg. 4, BVPH.

²⁴³ *Ibidem*.

havia cridat la Guàrdia Civil, que en aquell moment esperava ordres al pati de la fàbrica. Davant l'amenaça de desallotjament, els treballadors van anar sortint per grups de les naus i es van concentrar a les rambles de Gavà on, en assemblea, van decidir continuar amb la vaga i no acceptar cap carta d'acomiadament. El dia 12, durant una assemblea al Poblat Roca, la Guàrdia Civil va carregar contra els manifestants per dissoldre l'assemblea. Tot i així, els treballadors havien decidit mantenir la vaga, que va continuar fins el 17 de novembre. Després de 21 dies, els treballadors de Roca van aconseguir uns augments que anaven des de les 23.362 pessetes per a l'especialista de 3ª fins a les 31.397 pessetes per a l'operari de 2^a. Altres victòries aconseguides van ser: l'assignació mensual de 300 a 900 pessetes per als jubilats, l'augment de la quantitat assignada per a l'escolaritat dels fills, l'augment del preu de les hores nocturnes, etc.²⁴⁴ Aquesta victòria no va anar acompanyada de la readmissió dels 18 acomiadats, i durant el mes de novembre i desembre els treballadors van anar fent aturades parcials i van recollir fins a 3.000 signatures demanant la readmissió a la direcció de l'empresa.

Després d'aquesta vaga, l'empresa va traslladar les oficines a la Diagonal de Barcelona per trencar el vincle entre oficinistes i obrers creat arran d'aquest conflicte.

1972

Arrel de la lluita dels mesos de novembre i desembre, els treballadors de la Roca van aprofitar l'impuls del moviment obrer a la fàbrica per a les negociacions del conveni col·lectiu, al qual van aconseguir uns augments salarials de 24.000 pessetes anuals.²⁴⁵

1973

Al 1973, uns 100 productors de les naus de banyeres i porcellana van iniciar una demanda contra l'empresa per la manca de seguretat a la nau, per la manca de neteja i per les primes de producció. Aquests treballadors (la majoria del PSUC) van decidir demanar la rescissió del contracte a l'empresa pensant que aquesta s'avindria a negociar amb ells (ja que ocupaven càrrecs d'especialistes dins la nau), però l'empresa va

---

²⁴⁴ “Dos importantes victorias: Roca de Gavá y Autobuses de Barcelona”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLI, núm.24, 24.12.1971, pàg. 4, BVPH.

²⁴⁵ “Important acció solidària a Cornellà”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm.340, 26.2.1972, pàg. 4, BVPH.

acceptar les renúncies i els van deixar fora²⁴⁶. Aquest error tàctic va decapitar la cèl·lula del PSUC a la fàbrica i bona part de la militància de CCOO.

Durant el mes de juliol, els treballadors de Roca van realitzar aturades i boicot a les hores extra en solidaritat amb els treballadors que lluitaven pel conveni provincial del Metall.²⁴⁷

El 20 d'octubre, els treballadors van fer una aturada de més de 1.000 obrers de la factoria de Gavà demanant augments salarials i informació sobre la marxa del conveni.²⁴⁸

1975

Al març, els treballadors de Clima Roca (la factoria de Roca Sabadell) es trobaven en una vaga total per la readmissió de més de 150 treballadors acomiadats. Els treballadors de la factoria de Gavà van realitzar diverses accions en solidaritat amb els companys de Sabadell (aturades, assemblees, etc.).

Al juny van tenir lloc les darreres eleccions sindicals sota la dictadura. A Roca, les candidatures democràtiques i unitàries van guanyar la majoria d'enllaços sindicals, malgrat que la participació dels treballadors no va arribar al 50%.²⁴⁹

MOTOR IBÉRICA

Motor Ibérica (avui dia, Nissan Motor Ibérica), era una empresa multinacional que produïa camions (Ebro), tractors i maquinària agrícola. Té els seus orígens a la Ford Motor Company, la qual es va instal·lar a l'Avinguda d'Icària de Barcelona el 1923.²⁵⁰ Amb l'entrada d'accionistes espanyols el 1929, l'empresa va passar a ser Ford Motor Ibérica.

Durant la guerra civil, la fàbrica va aturar la producció després de ser bombardejada i el 1954, la dictadura franquista va nacionalitzar l'empresa, que va passar a ser Motor Ibérica S.A.²⁵¹ Després de trencar les relacions amb Ford, va entrar com accionista a

---

²⁴⁶ ALONSO, Albert, *La vaga de Roca. 96 dies de resistència i autoorganització*, Tesina final de màster, 2005, Universitat de Barcelona, Universitat de Barcelona, pàg.38.

²⁴⁷ "Moviment obrer, la lluita no s'atura", *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm.371, 17.7.1973, pàg. 4, BVPH.

²⁴⁸ "Lluites obreres", *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 374, 2.10.1973, pàg.4, BVPH.

²⁴⁹ Entrevista a Clemente Olivares, extreballador de Roca Radiadores, realitzada el 21.2.2013.

²⁵⁰ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100 dies de vaga*, ed. Federació Minerometal·lúrgica de Catalunya de CCOO i SS de CCOO de Nissan Motor Ibérica, 2007, pàg.7.

²⁵¹ *Ibidem*.

l'empresa la multinacional Massey Ferguson Services el mateix any, 1965. Dos anys després, el 1967, es van inaugurar les primeres instal·lacions de la Zona Franca.²⁵²

A l'inici dels anys setanta, Motor Ibérica comptava amb les plantes instal·lades al Poblenuou (seu central, mecanització i tractors), a la Zona Franca (muntatge de camions) i a Montcada i Reixac (carrosseries). També tenia factories a Madrid, Saragossa, Àvila, Corrales de Huelva, Còrdova i Pamplona.²⁵³ A la factoria de Poblenuou era on es trobava el gruix més gran de treballadors, uns 2.000, mentre que a la Zona Franca i a Montcada hi havia uns 1.000 treballadors a cadascuna.

Al 1979 Massey Ferguson va vendre les seves accions (el 36%) a Nissan Motor CO. Al 1987, l'empresa va passar a nomenar-se Nissan Motor Ibérica, com a l'actualitat.

1963

Al novembre, el Jurat d'Empresa, amb el vistiplau dels treballadors, va presentar una proposta salarial a la direcció de cara a les negociacions del conveni col·lectiu: 1.400 pessetes setmanals per a l'oficial de primera, 1.300 per al de segona, 1.200 per a l'especialista i 1.100 per al peó. Després d'un mes d'espera, l'empresa va contestar al Jurat dient que no acceptava la proposta, així que els treballadors van decidir iniciar un baix rendiment al 65%.²⁵⁴

1964

Al febrer, els treballadors duïen una lluita pel conveni col·lectiu gràcies a la qual van aconseguir augments salarials de 157 pessetes diàries per als peons, 171 per als especialistes, 185 per als oficials de segona i 207 per als oficials de primera. A més, també van aconseguir dues pagues extra anuals.²⁵⁵

1968

El 15 de juny, 4.000 treballadors de les factories de Motor Ibérica de Barcelona van fer vaga en protesta per la reducció de primes i la congelació salarial. Una setmana després,

---

²⁵² *Ibíd.*

²⁵³ *Ibíd.*, pàg.8.

²⁵⁴ "Lluites obreres", *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 251, desembre 1963, pàg.3, BVPH.

²⁵⁵ "Les lluites dels treballadors", *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 253, febrer 1964, pàg. 3, BVPH.

els treballadors van iniciar un boicot a les hores extra, que també va mobilitzar els tècnics i els administratius.²⁵⁶

1969

La direcció de l'empresa acomiadà el secretari del Jurat d'Empresa a Barcelona.²⁵⁷

1970

Al juliol, l'assassinat de tres obrers de la construcció durant una manifestació a Granada va mobilitzar la classe treballadora de tot el país, inclosa la classe obrera de Motor Ibérica, que va realitzar aturades parcials durant setmanes en solidaritat amb els treballadors de Granada.²⁵⁸

1971

El dirigent comunista de CCOO, Marcelino Camacho, és acomiadat de Perkins, la filial de Motor Ibérica a Madrid.

1972

Durant les negociacions del conveni col·lectiu, la direcció de Perkins a Madrid va acomiadar tot el Jurat d'empresa. Els treballadors van iniciar una vaga de 19 dies que acabà amb el lockout de l'empresa. Després, la patronal va implantar una readmissió selectiva dels treballadors, deixant 19 al carrer.²⁵⁹ A les factories de Barcelona es van fer accions de solidaritat amb el Jurat i amb Camacho durant els mesos de març i maig. Les tensions laborals a Barcelona es van aguditzar durant aquest any, des de que Juan Echevarría, membre de la direcció de Motor Ibérica i que havia estat el responsable de l'acomiadament de Marcelino Camacho, arribés a la direcció de les factories de Barcelona.

Durant el mes de maig, els treballadors de Motor Ibérica van aconseguir que la direcció fes marxa enrere en la seva amenaça d'acomiadar diversos dirigents obrers després

---

²⁵⁶ “Noticiari breu d'accions”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 299, juliol 1968, pàg. 2, BVPH.

²⁵⁷ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 8.

²⁵⁸ “Tras el crimen de Granada ¡no a la impunidad, paros y minutos de silencio en las fábricas, manifestaciones, solidaridad en las Iglesias”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XL, núm.14, 9.9.1970, pàg. 2, BVPH.

²⁵⁹ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 8.

d'una intensa campanya d'assemblees, boicot a les hores extra i al menjador, entre altres accions.²⁶⁰

En canvi, durant les negociacions del conveni col·lectiu, els treballadors van intentar imposar el seu conveni a través d'assemblees, baix rendiment, boicot a les hores extra, etc., però l'empresa no va reaccionar de la mateixa manera que al maig, sinó que va acomiadar 2 treballadors i va expedientar 5 càrrecs sindicals.²⁶¹

1973

Durant tot el mes de gener els treballadors de Motor Ibérica es van mobilitzar pels seus companys acomiadats (els dirigents del PSUC Medialdea, Rico i Aragay)²⁶², però la direcció es va negar tot i haver perdut el judici. D'altra banda, al gener, els càrrecs sindicals de Motor Ibérica i els de la comarca del Baix Llobregat van elaborar un document on es demanava l'alliberament de Camacho i els companys de CCOO detinguts, que va ser signat de forma massiva.

Al maig, els treballadors de la factoria de Motor Ibérica a Pamplona van iniciar una lluita per una paga extra que l'empresa no tenia intenció de donar. Els treballadors van denunciar-ho a Magistratura i van guanyar el judici, però la patronal continuava sense cedir, així que els treballadors van declarar-se en vaga. L'empresa va respondre amb l'acomiadament de 17 treballadors, fet que va estendre la lluita no només a tota la factoria de Motor Ibérica, sinó que va ser l'inici d'una vaga general a Pamplona al juny que va durar uns quants dies, però la repressió brutal de la patronal i la Guàrdia Civil va superar la força dels treballadors.

1974

Al març, 250 càrrecs sindicals de CCOO de diferents empreses es van reunir en assemblea i van elaborar una plataforma d'11 punts que recollia les reivindicacions fonamentals de la classe treballadora de cara a les negociacions dels convenis que

---

²⁶⁰ *Assemblea Obrera de SEAT*, núm.52, 22.5.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁶¹ *Assemblea Obrera de SEAT*, núm. 66, 13.1.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁶² AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 9, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

s'havien de negociar als propers mesos. A Motor Ibérica, uns 400 obrers van fer una assemblea per recolzar aquesta plataforma.²⁶³

A l'octubre, els treballadors de Motor Ibérica van fer 5 minuts de silenci en homenatge a Ruiz Villalba, en el tercer aniversari de l'ocupació de la SEAT, com s'estava fent a altres empreses.

Al desembre, els treballadors de la factoria de Zona Franca van fer un boicot durant uns dies als menjadors de l'empresa, exigint més qualitat al menjar. Pocs dies després, aprofitant l'èxit que havia tingut el boicot, 85 treballadors de Zona Franca van presentar una demanda contra l'empresa exigint cobrar el plus de toxicitat donades les condicions pèssimes en les que treballaven.²⁶⁴

Tal com reconeixien els treballadors de Motor Ibérica al segon número d'*UNIDAD*, el nivell de consciència i de lluita assolit pels companys de SEAT, Pegaso, Hispano Olivetti o multitud d'empreses del Baix Llobregat no havia estat assolit aquí, tot i que cal tenir en compte, com es veurà més endavant, que els treballadors de Motor Ibérica tenien una de les patronals més intransigents i bunkeritzades d'arreu de l'Estat. La repressió contundent amb la que la direcció responia a qualsevol conflicte a l'empresa omplia de frustració els treballadors més conscienciats, impotents davant l'aparell repressor de l'empresa:

“La lucha en Barcelona y cinturón industrial ha llegado a tener momentos de huelga regional como la del Baix Llobregat; en estos momentos SEAT vuelve a estar en lucha, Hispano Olivetti ya lleva 10 días de huelga con manifestaciones por las calles, Cumbre un mes, los Bancos, los Médicos, el personal de Seguros, etc., etc.

*En MOTOR IBÉRICA, como también pasa en otras empresas, no estamos a la altura que los acontecimientos exigen y esto debe servirnos de toque de atención y nos debe de empujar a cada uno de nosotros a poner nuestra fuerza para convertir a MOTOR IBÉRICA en una empresa que sabe exigir lo que en estos momentos miles de compañeros están exigiendo con su valiente lucha.”*²⁶⁵

---

²⁶³ *Asamblea Obrera de SEAT*, núm. 106, 28.3.1974, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁶⁴ *UNIDAD, boletín de los trabajadores de Motor Ibérica*, núm.2, desembre 1974, pàg. 4, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁶⁵ *Ibidem*, pàg. 2.

1975

A l'abril, els treballadors de Motor Ibérica, reunits en una assemblea d'uns 300 participants, van elaborar una candidatura obrera de cara a les imminents eleccions sindicals.²⁶⁶ Per soterrar la candidatura, la direcció de l'empresa va decidir acomiadar dos treballadors que formaven part de la llista electoral, Joan Domingo i Joan Montravera²⁶⁷. Davant d'aquest atac, el 2 de maig els treballadors de Motor Ibérica van iniciar una vaga en solidaritat amb els companys acomiadats. La vaga va acabar uns dies després amb un recompte total de 17 treballadors acomiadats, tots integrants de la llista de les CUD.²⁶⁸ Tot i l'intent d'acabar amb la candidatura obrera, els comicis van tenir uns resultats positius per a les CUD. La victòria de les CCOO a les eleccions sindicals va permetre fer una primera vaga conjunta amb els centres de Barcelona i Montcada per millores salarials i per la readmissió dels acomiadats que, malgrat no va tenir èxit en els seus resultats, va ser un primer inici d'unitat entre els treballadors de Motor Ibérica.²⁶⁹

HISPANO OLIVETTI

Hispano Olivetti va arribar a Barcelona el 1929, a través de Juli Caparà, esdevenint la primera filial a l'estranger de l'empresa italiana Olivetti d'Ivrea (al Piemont).

Després de la guerra civil, l'empresa va absorbir La Ràpida, fàbrica on es produïen màquines d'escriure i de cosir. Al 1940 es va obrir una nova fàbrica a la plaça de les Glòries (on avui dia es troba el centre comercial) la qual, gràcies a la inversió italiana, comptava amb unes dependències que, per la seva modernitat, no existien a altres fàbriques. Els treballadors gaudien de força espais d'esbarjo com jardins, berenadors, pistes de bàsquet, de frontó i fins i tot una piscina. Molts treballadors, a l'estiu, anaven a passar els dies de vacances allà, ja que normalment eren les úniques vacances que es podien permetre. A les dependències de la fàbrica també es va construir una llar d'infants per als fills dels treballadors, i poc després els fills dels treballadors també van poder gaudir d'unes colònies a l'estiu de dues setmanes a Teià.

---

²⁶⁶ “Comunicado a los trabajadores”, Full volant dels treballadors de Motor Ibérica, 3.5.1975, carpeta Motor Ibérica, caixa 1975, Fons FV sèrie fulls volants, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

²⁶⁷ “Repressió de candidats a les eleccions sindicals”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 414, 13.5.1975, pàg. 7, BVPH.

²⁶⁸ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 10.

²⁶⁹ *Ibidem*.

Durant els primers anys, la major part dels tècnics eren italians, però a meitat dels anys cinquanta es va construir una escola de formació professional (a l'estil de la Maquinista o de SEAT) i els tècnics titulats en aquesta escola van anar substituint progressivament els italians. Al 1964 es va inaugurar l'edifici comercial Olivetti, situat a la Ronda Universitat. Aleshores, la fàbrica de Glòries ja comptava amb una plantilla de 4.000 treballadors.²⁷⁰

La revolució ofimàtica dels anys 80 va suposar l'inici d'una reducció de plantilla accelerada fins al tancament final de l'empresa el 1992. En darrer lloc, cal destacar que a Hispano Olivetti hi havia una presència de mà d'obra femenina molt més abundant que no pas a les altres fàbriques que s'estudien en aquesta tesi.

1958

Al març, els treballadors de la Hispano Olivetti van fer una aturada en solidaritat amb els miners asturians en vaga.

1962

La lluita dels miners asturians va tornar a mobilitzar la classe treballadora d'arreu del país, inclosa la d'Hispano Olivetti.²⁷¹

1963

Al maig, després de l'afusellament de Julian Grimau, va aparèixer a la fàbrica una pintada que deia "Han assassinat l'heroi nacional Julià Grimau, la seva lluita és la nostra: va preferir morir dret que viure agenollat."²⁷²

El 7 d'octubre els treballadors van iniciar una baixada del ritme de producció del 20% en reivindicació de:

- 50 pessetes més al dia.
- Millor organització dels horaris.
- Millor qualitat del dinar als menjadors.
- Llibertat d'enllaços i membres del Jurat per reunir-se amb els obrers.²⁷³

---

²⁷⁰ "Cap a la preparació de la Vaga General Política", *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 250, novembre 1963, pàg. 2, BVPH. Segons el corresponal de la notícia, hi havia 3.600 obrers i 400 administratius.

²⁷¹ "Con la classe obrera a la cabeza", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XXXII, núm.10, 15.5.1962, pàg. 2, BVPH.

²⁷² "La resposta de Catalunya a l'assassinat de Grimau", *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 246, maig 1963, pàg. 2, BVPH.

L'empresa va intentar amenaçar els treballadors i va cridar la policia, que durant tot el mes d'octubre va estar present a les portes de la fàbrica, però els treballadors d'Hispano Olivetti van continuar amb el baix rendiment durant prop de dos mesos. Durant aquest temps, a més de mantenir el baix rendiment i el boicot a les hores extra, els treballadors van posar dues condicions per al retorn a l'activitat normal a la fàbrica: obrir les negociacions sobre les seves demandes i que no hi hagués cap repressaliat per les seves accions.²⁷⁴ Finalment, l'empresa s'hi va avenir a negociar les propostes dels treballadors.²⁷⁵

1965

Al febrer, pocs dies abans d'una manifestació convocada per les Comissions Obreres, van ser detinguts uns quants militants de la Comissió Obrera de Barcelona. A Hispano Olivetti, com a altres empreses, els treballadors van fer vagues de protesta contra les detencions i es van crear comissions per parlar amb la Direcció exigint la llibertat de la comissió.²⁷⁶ El 30 d'abril hi va haver una aturada de 20 minuts per celebrar el Primer de Maig.

1966

A les eleccions sindicals, la candidatura dels treballadors de Comissions Obreres aconseguiren la primera victòria al Jurat d'Empresa d'Hispano Olivetti essent escollida la totalitat dels seus candidats, entre els que destacava Ernesto Ferrer, que també era militant del PSUC. A *Treball* remarcaren el fracàs de l'ex-cenetista Olaya, el qual només obtingué 32 vots.²⁷⁷

A l'octubre, l'empresa va sancionar una administrativa i un obrer de la secció de muntatge. Immediatament després de les sancions, els treballadors d'Hispano Olivetti van iniciar una vaga que es va anar estenent per totes les seccions de la fàbrica ràpidament. L'empresa va acabar reculant i va aixecar la sanció als dos treballadors. A

---

²⁷³ “Cap a la preparació de...”, *Treball*, BVPH.

²⁷⁴ “Algunes consideracions sobre les lluites obreres a Catalunya”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 252, gener 1964, pàg. 3, BVPH.

²⁷⁵ “Lluites obreres”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 252, gener 1964, pàg. 5, BVPH.

²⁷⁶ “La gran força de la solidaritat”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 262, març 1965, pàg. 2, BVPH.

²⁷⁷ “Primers resultats a Catalunya”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 279, octubre 1966, pàg. 2, BVPH.

més, la fermesa dels treballadors en vaga va fer que se'ls abonessin les hores extra i el salari normal.²⁷⁸

1967

El 3 de gener, uns 3.000 treballadors es van concentrar a la porta de la fàbrica on, en assemblea, van decidir fer una aturada d'una hora el dia 9 per reivindicar l'augment salarial que l'empresa havia acceptat a l'octubre. El dia 11, l'empresa va acceptar un augment salarial amb caràcter retroactiu a partir de l'1 d'octubre.²⁷⁹

El 5 de febrer, una delegació de treballadors d'Hispano Olivetti, la Ràpida i COMESA feien entrega als treballadors en lluita d'Etxebarri (Bilbao) de 130.000 pessetes.²⁸⁰

Entre les nombroses accions de solidaritat que van fer els treballadors d'Hispano Olivetti vers els treballadors en vaga d'Etxebarri destaca una carta de les dones de la fàbrica a les dones en lluita:

“A nuestras queridas madres y esposas de nuestros compañeros, trabajadoras de Echevarri (Bilbao):

Nosotras, las obreras y administrativas de HISPANO OLIVETTI, RAPIDA y COMESA, que conocemos bien la justa causa por la que lucháis, causa que es la nuestra, la de todo el pueblo trabajador, comprendemos vuestros abnegados sacrificios, vuestros esfuerzos y también vuestra valentía, vuestra audacia, manteniéndoos firmes, hombro con hombro, con vuestros maridos, con vuestros hijos, con vuestros padres también, viejos luchadores, para conseguir vuestras reivindicaciones que son las nuestras.

Ahora pasáis por momentos especialmente difíciles y con todo corazón, con toda nuestra alma, queremos ayudaros. Os enviamos una pequeña ayuda material pero lo que sí os prometemos es seguir luchando en nuestro puesto formando un solo frente con un solo corazón.

---

²⁷⁸ “Vaga de solidaritat a la Hispano Olivetti” *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 279, octubre 1966, pàg. 4, BVPH.

²⁷⁹ “Carta de Barcelona”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XXXVII, núm.5, 16.1.1967, pàg. 6, BVPH.

²⁸⁰ “La vaga de bandes” va ser com es va nomenar el conflicte de 960 treballadors de l'empresa Laminaciones de Bandas en Frío a Etxebarri, un poble a pocs quilòmetres de Bilbao. La vaga va començar el 30 de novembre de 1966 per reivindicacions salarials en qüestions de les primes. Al desembre, l'empresa va notificar l'acomiadament de 800 treballadors. La vaga es va anar estenent per tota Biscaia i va rebre mostres de solidaritat (econòmica i d'accions de protesta) a tot el país. El 21 d'abril el govern va decretar l'estat d'excepció, però el conflicte va continuar fins el 15 de maig. Els treballadors van tornar a la fàbrica després de 163 dies i amb 33 acomiadats. Va esdevenir la vaga més llarga de la dictadura.

Luchamos por la salud y la cultura de los hijos, porque puedan ocupar un puesto de trabajo que por su quehacer le corresponde, porque el trabajo de nuestros hombres y el nuestro mismo sea recompensado, porque podamos vivir una vida de seres libres y no de esclavos, porque podamos crear una España democrática, justa, humana, dentro de un mundo de paz.
*Barcelona, 2 de febrero de 1967.*²⁸¹

El 17 de febrer, set membres de la comissió obrera de la Hispano Olivetti van ser detinguts després d'una concentració davant l'edifici de la CNS a Sabadell:²⁸²

*“La policía cazó a buena parte de la Comisión de Hispano Olivetti, la única Comisión fuerte que existía y que estaba llevando un proceso importante de movilización en la empresa, con asambleas y paros. A partir de esta detención, aprovechada por la empresa para deshacerse de los elementos más molestos, los obreros de Hispano Olivetti tardaron varios años en volver a levantar cabeza.”*²⁸³

L'endemà, dia 18, els treballadors van fer una aturada de braços caiguts com a protesta pels treballadors detinguts. El dia 21 van fer una altra aturada contra les detencions de dos representants dels treballadors: Ernesto Ferrer i Lluís Haros. El dia 22 van tornar a fer aturades parcials. A més de les aturades, també es feien boicots al menjador i assemblees diàries. L'empresa, per la seva banda, va aprofitar la situació per acomiadar Maria Dolors Sanz i sancionar centenars de treballadors.²⁸⁴ Davant d'aquest atac, les accions de solidaritat amb els companys represaliats es van anar estenenent per tota la plantilla durant els darrers dies de febrer, març i abril.

1968

El 7 de maig, 7 vocals jurats d'Hispano Olivetti van dimitir del seu càrrec per l'escassa eficàcia de l'organisme.²⁸⁵

---

²⁸¹ “El corresponsal de <<la Vanguardia>> en Bilbao informa”, *Nuestra Bandera: revista de educación ideológica del Partido Comunista de España*, núm. 54, abril 1967, pàg. 29-30, BVPH.

²⁸² “Respuestas obreras a la represión”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XXXVII, núm. 8, març 1967, pàg. 1, BVPH.

²⁸³ DÍAZ, José Antonio, *Luchas internas en Comisiones Obreras. Barcelona, 1964-1970*, Barcelona: 1977, pàg. 29.

²⁸⁴ “L'acció solidària a la Hispano Olivetti i filials”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 284, març 1967, pàg. 2, BVPH.

²⁸⁵ ESTIVILL, J., DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política...*, pàg. 56.

Els dies 19 i 20 de juny els treballadors de la secció de muntatge van fer aturades parcials com a protesta per les irregularitats de l'empresa en qüestions de la prima.

1969

Al gener, el règim franquista tornava a declarar l'estat d'excepció davant la força que estaven adquirint els moviments socials com el moviment obrer o el moviment estudiantil a les universitats. Arrel d'aquesta nova onada repressiva, diversos treballadors de la Maquinista i d'Hispano Olivetti van ser detinguts.²⁸⁶ Durant el mes de febrer, els treballadors d'Hispano Olivetti van dur a terme accions diverses en contra de les detencions.

A l'abril, les accions contra la repressió de la patronal i del règim van continuar amb un baix rendiment, assemblees i el boicot als menjadors.

1970

Al febrer, els treballadors van fer accions diverses, entre les que va destacar el boicot als menjadors per exigir més participació en la gestió d'aquests.²⁸⁷

El 30 d'abril es va celebrar una assemblea a la fàbrica en commemoració del Primer de Maig. Dels mesos d'octubre a desembre, la conflictivitat obrera a la Hispano Olivetti va estar activa, tot i que de forma intermitent. Al desembre, durant el Procés de Burgos, els treballadors van fer diverses aturades a la fàbrica reclamant la llibertat dels presos.

1971

El 30 d'abril, uns 3.000 treballadors van fer boicot als menjadors com a primera acció per a les aturades del Primer de Maig.

Durant aquest any, la direcció de l'empresa va anar implantant una nova planificació de la producció als tallers que treballaven amb prima indirecta (com els de la construcció, reparació i manteniment, calefacció, refrigeració, xapa, electricistes, etc.). En aquestes seccions es va anar implantant el cronometratge als tallers al mateix temps que es feia una reducció de personal a través de jubilacions anticipades o acomiadaments voluntaris amb indemnitzacions. Aquestes mesures van suposar un augment de la producció del 25%, però en canvi, els treballadors no ho van veure incrementat en el seu salari. A més,

---

²⁸⁶ "Resposta de la classe obrera a l'Estat d'excepció", *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 305, febrer 1969, pàg. 3, BVPH.

²⁸⁷ "Barcelona: extensión de la lucha obrera", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XL, núm. 4, 21.2.1970, pàg. 3. BVPH.

també van veure allargat el període de passar a una categoria superior. Davant d'aquesta situació, els treballadors demanaven:

- Regulació de les taxes horàries.
- Revalorar l'operari.
- Explicació clara per part de la Direcció de l'estudi sobre la implantació de la prima que s'estava introduint.
- Augment salarial igual per a tothom.²⁸⁸

Al maig, la candidatura obrera dels treballadors d'Hispano Olivetti va guanyar els comicis a la fàbrica. Al setembre, les aturades demanant augments salarials van anar creixent i els treballadors d'Hispano Olivetti van unir les seves protestes pròpies amb accions de solidaritat amb els treballadors de SEAT, en lluita per la seva plataforma reivindicativa. D'altra banda, al setembre va aparèixer per primera vegada *Unión y Lucha*, la revista dels treballadors d'Hispano Olivetti.

Després de l'assassinat de Ruiz Villalba el 18 d'octubre, les accions de solidaritat amb SEAT van ser pràcticament diàries durant la següent setmana. El 20 d'octubre, 100 treballadors de SEAT van entrar a la fàbrica d'Hispano Olivetti i van fer una assemblea amb 300 treballadors de l'empresa. A la tarda, la plantilla del torn de tarda van fer una aturada de 3 hores en solidaritat amb la seva lluita.²⁸⁹

Els darrers mesos de l'any la conflictivitat a la fàbrica es va anar centrant en les demandes salarials del conveni col·lectiu, amb un augment salarial de 3.500 pessetes. Al desembre, les assemblees a les seccions discutint la plataforma del conveni van servir d'excusa a l'empresa per acomiadar el treballador de la secció d'elèctriques, Juan Dios Sánchez Fernández. La plataforma reivindicativa constava de 15 punts:

- 1) 40 hores setmanals.
- 2) 1 mes de vacances a l'estiu i 10 dies al Nadal.
- 3) 2 pagues extra.
- 4) Eliminació de les hores extra, i, en cas de fer-les, cobrar-les al 100%, 150% les nocturnes.
- 5) 100% salari per jubilats o malalts.
- 6) Jubilació als 60 anys, 55 per a la dona.

---

²⁸⁸ *Unión y Lucha. Hoja informativa de los trabajadores de la Hispano Olivetti*, núm.2, setembre 1971, pàg. 2, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁸⁹ *Assemblea Obrera de SEAT*, núm. 32, 20.10.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

- 7) Dona i jovent: igual treball, igual salari.
- 8) Treball nocturn, penós o toxicitat: 10 pessetes l'hora.
- 9) Servei militar: 50% salari, 100% salari per als casats.
- 10) Control de temps i primes per als obrers.
- 11) 500 pessetes d'ajut escolar mensual i per fill.
- 12) Aquestes exigències havien de ser aplicables per a tot el personal.
- 13) Els canvis de treball havien de ser consultats i aprovats per tot el personal.
- 14) Necessitats de la classe obrera: dret d'assemblea, d'expressió, de vaga i manifestació, a més de garanties plenes per a enllaços i jurats.
- 15) Sindicat obrer.²⁹⁰

1972

Durant el mes de gener, els treballadors d'Hispano Olivetti van continuar la lluita per un conveni digne, a més de les reivindicacions següents:

- Readmissió del company acomiadat.
- 3.500 pessetes d'augment, igual per a tothom.
- Acabar amb els abusos i arbitrarietats de l'empresa.
- Acabar amb els constants augments de temps.²⁹¹

En canvi, l'empresa va respondre acomiadant 4 treballadors més. Les protestes per un conveni just es van allargar durant els mesos de febrer i març. Els treballadors acusaven els enllaços i els membres de Jurat de connivència amb l'empresa sobre els acomiadaments i l'estat del conveni, que va acabar en laude.

El 8 de març els treballadors d'Hispano Olivetti, juntament amb treballadors de SEAT, Pegaso i altres fàbriques, van participar en una jornada de lluita organitzada per les Comissions Obreres. Les seves reivindicacions principals eren:

- Plataforma reivindicativa: augment salarial mínim de 3.500 pessetes, 40 hores setmanals, 100% en cas de malaltia, etc.
- Contra l'augment del cost de vida.
- Contra la repressió. Readmissió acomiadats.
- Dret de reunió.

---

²⁹⁰ *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm. 4, febrer 1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁹¹ *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.3, gener 1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

- Ensenyament gratuït.²⁹²

Al març, els treballadors també van fer un aturada en solidaritat amb els dos obrers assassinats al Ferrol. Entre els mesos d'abril i maig, es va dur a terme un nou boicot als menjadors com a denúncia per la mala qualitat del menjar. Gràcies a aquesta lluita, els treballadors van aconseguir imposar nous accessoris a les cuines (com planxes) i la participació d'una part de la comissió de menjador del jurat en la confecció de menús i millores en la qualitat d'alguns plats.²⁹³

Al juny, l'empresa va aconseguir signar amb el Jurat d'Empresa un acord per acabar de passar els operaris a prima, després d'un any de pressions i de resistència dels treballadors. Després d'això, els treballadors demanaven la dimissió dels membres del Jurat que havien traït els interessos dels obrers d'Hispano Olivetti.²⁹⁴ D'altra banda, durant aquest mes l'empresa va augmentar la demanda de fer hores extra, fins i tot els cap de setmana, com a protecció per a les negociacions del conveni després de l'estiu. La Comissió Obrera d'Olivetti demanava a tota la plantilla no seguir el joc a l'empresa i fer un boicot a aquesta demanda, però no tothom ho seguia.

Després de l'estiu, els treballadors van iniciar una intensa campanya d'assemblees on es discutia la plataforma reivindicativa, boicot als menjadors i a les hores extra, baix rendiment, etc. Els punts més significatius de la plataforma eren els següents:

- 1) Duració d'un any.
- 2) Augment de 3.500 pessetes lineals per a tots.
- 3) Setmana laboral de dilluns a divendres de 40 hores (35 per al torn de la nit).
- 4) 1 mes de vacances.
- 5) 100% salari en cas de malaltia, accident o jubilació.
- 6) Control de ritmes per part d'una comissió de treballadors.
- 7) Totes les pagues es pagarien cada mes.
- 8) Revisió del reglament de règim interior.
- 9) Jubilació als 58 anys.
- 10) Permís de maternitat de 3 mesos.
- 11) Dret d'assemblees i vaga.

---

²⁹² "Por una jornada de lucha", *Comisión Obrera de Hispano Olivetti*, març 1972, carpeta fulls volants d'Hispano Olivetti, Fons PSUC, ANC.

²⁹³ *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.8, juny 1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁹⁴ *Ibidem*.

12) Readmissió dels acomiadats per raons polítiques.²⁹⁵

A més d'aquestes demandes, els treballadors d'Hispano Olivetti volien incloure al conveni l'empresa Rapida, que pertanyia al grup d'Hispano Olivetti, però la direcció va aprofitar-ho per negar-s'hi i intentar allargar les negociacions del conveni per evitar, d'aquesta manera, que les discussions coincidissin amb les negociacions amb la SEAT, Pegaso i altres fàbriques en lluita.

El 16 d'octubre els treballadors van fer una assemblea al local del Jurat d'Empresa on es va acordar fer una aturada el dia 18, fent coincidir el primer aniversari de la mort de Ruiz Villalba amb les seves pròpies de reivindicacions. El 18 d'octubre, l'aturada no va ser general a tota la fàbrica, però tot i així la participació va ser multitudinària. A *Unión y Lucha* van considerar que a l'aturada d'aquell dia no es va aconseguir la vaga total perquè el record de la brutal repressió sobre la classe treballadora de SEAT encara estava molt present en un bon grup de treballadors:

“El miércoles 18, se hizo paro en la mayor parte de la fábrica, aunque a pesar de las condiciones existentes no se logró el paro total. La incomprensión de algunos compañeros ante el hecho de coincidir el día de la acción con el aniversario de la muerte de un trabajador de SEAT y la ocupación de dicha empresa por los trabajadores, los hizo volver atrás y no realizar un paro que estaba encaminado a reafirmar nuestra posición ante las negociaciones y olvidando que en todo caso, los hechos ocurridos el año pasado en SEAT fueron una victoria lograda por unos trabajadores que como nosotros estaban defendiendo sus reivindicaciones.”²⁹⁶

Arrel de les lluites que s'estaven realitzant a la fàbrica, la direcció va sancionar Luís Lana, membre del Jurat d'Empresa compromès amb els treballadors, amb 21 dies de sanció de feina i sou. La direcció també va acomiadar un treballador d'una empresa prestadora (CINTESA) per defensar els drets de tots els treballadors de la fàbrica. La repressió empresarial va esperonar la mobilització dels treballadors d'Hispano Olivetti amb aturades puntuals, baix rendiment, boicot als menjadors, entre altres accions.

El 10 de novembre, després de l'amenaça de l'empresa de 3 acomiadaments, Hispano Olivetti va començar una vaga en protesta per la repressió de l'empresa i com a

---

²⁹⁵ *Plataforma reivindicativa Comisión Obrera Hispano Olivetti*, 21.9.1972, Fulls informatius, carpeta d'Hispano Olivetti, Fons PSUC, ANC.

²⁹⁶ *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.12, 26.10.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

reivindicació de l'inici de les negociacions del conveni amb una comissió de treballadors que negociés la plataforma elaborada en assemblea. Després de 10 dies en lluita amb baix rendiment i assemblees diàries, els treballadors van aconseguir que l'empresa acceptés a l'empresa Rapida dins les negociacions del conveni, però encara no s'havia atrevit a iniciar les converses.²⁹⁷ El 28 de novembre, l'empresa va proposar un augment de 22.000 pessetes anuals, molt per sota de les 36.000 que demanaven els treballadors d'Olivetti.

Durant tot el mes de desembre, els treballadors van continuar amb les picades, les assemblees, el baix rendiment, les aturades parcials, les marxades pel barri i les concentracions davant les oficines de la direcció de la patronal.

1973

Al gener, després de dos mesos de protestes, els treballadors van aconseguir un augment salarial de 30.000 pessetes anuals, cosa que feia d'Hispano Olivetti (gràcies a la lluita obrera) una de les empreses del metall amb millors salaris del moment a Barcelona i la seva àrea metropolitana, després de SEAT (33.700), Maquinista (32.000), Siemens (32.000) i Pegaso (31.000).²⁹⁸ A més, per a les negociacions, els treballadors d'Olivetti van aconseguir imposar que les seves comissions deliberadores poguessin defensar la plataforma obrera amb l'empresa i que les discussions amb els representants de la patronal fossin després retransmeses a les assemblees multitudinàries de la fàbrica, a les quals es va decidir la firma del conveni.²⁹⁹

Al febrer, després d'haver signat el conveni, l'empresa va acomiadar un treballador, Jordi Costa (militant de Bandera Roja), acusat d'haver incitat les assemblees. Com a resposta, els obrers d'Olivetti van tornar a la lluita (assemblees, caixa de resistència, aturades, baix rendiment...) en defensa del company acomiadat.³⁰⁰

La lluita per la readmissió del company acomiadat va anar en augment durant els següents mesos de març i abril. A finals d'abril es va celebrar el judici a Magistratura, que va declarar l'acomiadament improcedent, en un ambient de gran mobilització per part de la classe treballadora d'Hispano Olivetti. El 2 de maig una assemblea de 200 treballadors acordà fer una concentració l'endemà, dia en què Jordi Costa tornaria a la

---

²⁹⁷ *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.14, 20.11.1972, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

²⁹⁸ "Fem de cada victòria l'impuls de noves lluites", *Treball: editat per la delegació del C.C. de PSU de C.*, núm. 359, 24.1.1973, pàg. 7, BVPH.

²⁹⁹ *Ibidem*.

³⁰⁰ *Comisión Obrera Hispano Olivetti*, 16.2.1973, Fulls volants Hispano Olivetti, Fons PSUC, ANC.

fàbrica per demanar la seva readmissió. El dia 3, davant la presència policial que envoltava la fàbrica, uns 300 treballadors es concentraren pel matí en suport al company acomiadat. A la tarda, 1.000 treballadors van entrar a la fàbrica per fer picades als tallers cada hora. El dia 4 pel matí, la mobilització a la fàbrica va continuar de la mateixa manera. En assemblea, els treballadors van discutir sobre la problemàtica de la seguretat social i sobre la lluita de SEAT. A més, es va decidir parar tota la producció a la tarda. Aquella mateixa tarda, la direcció amenaçà un treballador i, davant d'això, 1.500 treballadors iniciaren una manifestació a l'empresa fins al metro. La situació va continuar de la mateixa manera durant uns dies, fins que la patronal va decidir desallotjar la fàbrica i sancionar tots els treballadors amb dos dies de sou i feina³⁰¹. Poc després, la Direcció acomiadava un altre treballador, Marin.³⁰² Els treballadors van decidir continuar amb les concentracions a la porta de la fàbrica i manifestacions pel barri amb els companys d'Iberia, també en lluita. En una d'aquestes marxes, a la darrera quinzena de maig, la policia carregà brutalment contra els manifestants. Des d'aleshores, la repressió contra els obrers en lluita al carrer, més les noves sancions que anunciava l'empresa, van anar dificultant la mobilització dels treballadors d'Hispano Olivetti. Finalment, a finals de maig, els obrers es van reunir en assemblea i van decidir la tornada a la fàbrica. Quan van tornar, l'empresa va sancionar 15 treballadors més amb un mes de suspensió de feina i sou. Durant un mes, els obrers de totes les seccions van treballar a ritme lent.³⁰³

El 31 de juliol es va celebrar el judici als treballadors expedientats. Durant tot aquell mes, els treballadors van continuar fent aturades, baix rendiment i assemblees diàries, a més de demanar la dimissió del Jurat d'Empresa per la seva actitud, contrària als interessos de la classe obrera.

A l'octubre, els treballadors de premses tornaren al baix rendiment i al boicot a les hores extra després de les sancions a 40 treballadors de dos dies de feina i sou. Uns dies abans, dos treballadors d'aquesta secció s'havien negat a realitzar un treball per les males condicions en què es trobava la maquinària. A les coaccions de l'empresa per obligar aquests treballadors a realitzar-ho, la plantilla va respondre de forma unànime amb l'aturada total de la secció. L'empresa va respondre amb 40 sancions però de forma

---

³⁰¹ *Asamblea Obrera de SEAT*, núm.76, 10.5.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

³⁰² *Hispano Olivetti proletaria (LCR)*, núm.4, 4.6.1973, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

³⁰³ *Unión y Lucha, órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, sense número, juny 1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

individualitzada, és a dir, sancionant dos treballadors cada dos dies. L'intent de dividir els treballadors va ser respost amb el baix rendiment i el boicot a les hores extra per tota la nau de premses.³⁰⁴ D'altra banda, a diverses seccions també hi havia accions com el baix rendiment com a protesta pel sistema de primes.

Els darrers mesos de 1973 la lluita a Hispano Olivetti es va enfocar especialment a les reivindicacions de la plataforma amb la que s'havia de negociar el conveni: augment salarial, 40 hores setmanals, 1 mes de vacances a l'estiu, suspensió i anul·lació de la imposició de la prima als operaris, seguretat i higiene a càrrec dels treballadors i control de temps a càrrec dels obrers, entre altres propostes.³⁰⁵

1974

El 24 de gener es va celebrar el judici a Magistratura contra el lockout d'Hispano Olivetti del maig passat després d'una demanda signada per 400 treballadors. Aquest era el primer judici contra un lockout que es feia al país.³⁰⁶

Després de l'estiu va començar una campanya intensa de preparació del conveni. Els treballadors van anar elaborant una plataforma reivindicativa que es basava, a grans trets en: augments salarials, mes de vacances a l'estiu i 10 dies al Nadal, 40 hores setmanals, IRTP³⁰⁷ i Seguretat Social a càrrec de l'empresa, 100% del salari en cas d'accident, malaltia o jubilació, jubilació als 60 anys, dret de reunió a l'empresa, etc.³⁰⁸

Les formes de discussió de la plataforma van ser força variades, van anar des de les enquestes a la secció de muntatges, assemblees d'operaris i tècnics on discutien les propostes o els escrits d'iniciatives individuals que després la resta recolzava (com a les seccions de soldadura i oficines). A més, en l'elaboració d'aquesta plataforma també van participar els tècnics i els administratius, que inclogueren reivindicacions pròpies.³⁰⁹ Paral·lelament, el Jurat d'Empresa va denunciar el conveni col·lectiu vigent i va nomenar una comissió deliberadora formada per set membres del Jurat, cinc dels quals ja havien estat denunciats pels obrers al juliol de 1973 per no representar els seus

---

³⁰⁴ *Unión y Lucha, órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.30, 29.10.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

³⁰⁵ *Unión y Lucha, órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm.32, 19.11.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

³⁰⁶ "El lockout a judici", *Treball: editat per la C.C. de PSU de C.*, núm. 381, 15.1.1974, pàg. 4, BVPH.

³⁰⁷ Impost sobre el rendiment del treball personal (IRTP).

³⁰⁸ *Metal. Delegación exterior de Comisiones Obreras. Boletín informativo*, octubre 1974, pàg. 25, BVPH.

³⁰⁹ *Olivetti en Huelga*, setembre 1974, Fulls informatius, carpeta Hispano Olivetti, Fons PSUC, ANC.

drets.³¹⁰ Quan els treballadors van presentar la plataforma al Jurat d'Empresa, aquest es va negar a assumir els punts, així que el 30 de setembre dues terceres parts de la plantilla van fer una aturada demanant la dimissió del Jurat d'Empresa.³¹¹ A més, els treballadors havien escollit els seus propis delegats en assemblea, però el Jurat s'havia negat a atendre'ls. Per aquest motiu, el dia 30, després de les aturades i picades a les màquines, es va fer una assemblea on s'acordà continuar amb les aturades parcials l'endemà.

L'1 d'octubre, la vaga s'havia estès a tota la factoria. A la secció de muntatge es feien picades cada hora, i les assemblees es realitzaven per tots els tallers. L'endemà, 2 d'octubre, tingué lloc una assemblea de dues hores al pati central mentre els 22 delegats escollits recolzats per l'assemblea anaven a veure al director per demanar la dimissió dels càrrecs sindicals, però aquest no els va voler atendre. Al migdia, la pressió dels treballadors va fer que tots els càrrecs sindicals excepte un, Guinovart, dimitissin.³¹² A la tarda, els treballadors es presentaren a l'edifici de la CNS amb 2.000 signatures recolzant els delegats escollits pels obrers. A la CNS, en canvi, els van proposar escollir una comissió mixta que inclogués 4 delegats dels treballadors. Com que l'empresa no volia acceptar aquests 4 delegats, l'assemblea de treballadors va decidir continuar amb la vaga.

El 8 d'octubre el torn del matí havia acordat no entrar a treballar i després d'una assemblea a l'entrada de la fàbrica es va decidir no tornar a la fàbrica fins que no es fes efectiva la dimissió del Jurat, que l'empresa no havia volgut acceptar.³¹³

Cal remarcar la importància que aquesta lluita va tenir per a la reconstrucció de la UGT al món fabril durant els següents anys. D'Hispano Olivetti sorgiren destacats líders del sindicat socialista, entre els quals destacà Luis Fuertes, secretari general de la UGT entre 1976 i 1982.

El 9 d'octubre, després d'una assemblea, 3.000 treballadors van fer una marxa fins als locals del Sindicat Vertical, però la presència policial a les portes els va impedir l'entrada. Davant d'això, els treballadors es van concentrar a la Catedral, on van redactar un document i van escollir una comissió que parlés amb el bisbe per tal que fes

---

³¹⁰ *Ibidem.*

³¹¹ *Metal. Delegación exterior de Comisiones Obreras. Boletín informativo*, núm. 1, s/d [1974], pp. 25-26, BVPH.

³¹² *Olivetti en Huelga*, setembre 1974, Fulls informatius, carpeta Hispano Olivetti, Fons PSUC, ANC.

³¹³ *Metal. Delegación exterior...*, pàg. 26, BVPH.

d'intermediari al conflicte, però la policia els va tornar a impedir l'entrada a l'edifici³¹⁴. D'altra banda, diversos grups de piquets van recórrer algunes fàbriques per explicar el seu conflicte.

El dia 10, l'assemblea de treballadors va elaborar un document que s'havia d'entregar al bisbe de Barcelona i a la CNS on es demanava el reconeixement dels delegats dels treballadors escollits en assemblea com els únics representants dels obrers d'Hispano Olivetti. Al mateix document també es demanava que l'empresa no fes cap tipus de represàlia contra els treballadors i que els facilitessin un local a la fàbrica on poder realitzar les seves assemblees.³¹⁵

La vaga d'Hispano Olivetti va durar 14 dies, fins el 14 d'octubre, després que l'empresa acceptés els quatre delegats dels treballadors en qualitat d'experts³¹⁶ a les negociacions del conveni. Acceptats els delegats a les negociacions, els treballadors van decidir el retorn a la fàbrica en una assemblea massiva. Després del retorn, l'empresa va sancionar 4 treballadors amb un mes de sou i feina, i a Luis Fuertes (que havia estat un dels 22 delegats escollits per l'assemblea durant el conflicte) a dos mesos.³¹⁷ Els treballadors van iniciar aleshores un baix rendiment demanant la reincorporació d'aquests treballadors.

El 13 de novembre, els treballadors es van tancar a la fàbrica per forçar a l'empresa a reconèixer finalment els seus representants (la qual acabà cedint aquella mateixa nit). Durant la resta del mes de novembre i desembre, l'actitud repressora de l'empresa, que recorria al lockout cada vegada que les accions a l'interior de la fàbrica s'incrementaven, avivava les tensions a les negociacions del conveni, a les quals la direcció no volia cedir en res davant els delegats obrers. Finalment, el 19 de desembre es van trencar definitivament les negociacions del conveni, que aniria a laude, publicant-se l'1 de gener de 1975³¹⁸, davant la intransigència patronal vers la mobilització obrera, que havia paralytitzat completament la fàbrica d'Hispano Olivetti.

---

³¹⁴ *Ibidem*, pàg.26.

³¹⁵ *Ibidem*.

³¹⁶ BALLESTER, David, "El final de la travessa...", pàg. 36.

³¹⁷ *Ibidem*. En canvi, a una carta oberta dels treballadors de la Hispano Olivetti signada el 19 de desembre (carpeta Hispano Olivetti, caixa 1974, Fons F-V, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República), els treballadors denuncien les sancions d'aquests quatre treballadors que havien estat sancionats amb 5 mesos de sou i feina, i no 1 (o 2 en el cas de Fuertes) com es diu en aquest article.

³¹⁸ *ABC*, 20.11.1974, pàg. 58, Hemeroteca digital *ABC*, consultat el 12.2.2017.

1975

Durant el mes de gener, la vaga de la Hispano Olivetti va continuar igual que al desembre: assemblees multitudinàries, concentracions a la porta de la fàbrica, picades a peu de màquina, etc. El 10 de gener, els 4 representants dels treballadors a les negociacions van ser notificats per l'empresa del cessament dels seus càrrecs com a representants.³¹⁹ La lluita pel reconeixement dels representants obrers va tornar a aturar la fàbrica completament.

En aquells moments els treballadors de SEAT també estaven en lluita per un conflicte propi on demanaven l'elecció de nous representants, i tant els treballadors d'Olivetti com els de SEAT van fer accions conjuntes i accions de solidaritat:

*“Però potser la nota més rellevant ha estat la coincidència i la unitat amb els treballadors de SEAT. El fet que tots dos destacaments obrers hagin situat com a peça fonamental del combat de la classe obrera el DRET A LA REPRESENTATIVITAT OBRERA mostra fins a quin punt els treballadors són sensibles al grau de descomposició en què es debat el franquisme.”*³²⁰

El 13 de gener l'empresa va tornar a aplicar un lockout, a més d'acomiarar 53 treballadors i expedientar 7 càrrecs sindicals. Durant els següents dies, la repressió patronal va anar acompanyada de la policial, amb una presència molt més forta als carrers, evitant manifestacions i carregant contra els treballadors. Durant els primers dies de febrer, *Treball* recull la “normalitat” de la fàbrica:

“L'empresa diu que la situació s'ha “normalitzat”, i si algú ho dubta, hi ha 400 policies que en poden donar testimoni. Però el que no poden fer ni aquests 400 policies ni tots els policies del món és arrencar del mapa el grau de consciència política que han assumit aquests dies els treballadors. La prova d'això la tenim en el fet que, al cap de les 48 hores de la reincorporació al treball “a punta de pistola”, ja s'han començat a posar els primers signes de resistència, de solidaritat amb els acomiadats: petits aturs

---

³¹⁹ “Carta abierta de los trabajadores de Hispano Olivetti a la opinión pública”, 21.1.1975, Fons PSUC, ANC.

³²⁰ “Olivetti, el dret a la representativitat obrera”, *Treball: editat per la C.C. de PSU de C.*, núm. 407, 4.2.1975, pàg. 5, BVPH.

de 5 minuts a algunes seccions, boicot als menjadors, etc., aconseguits sota un règim intern d'extraordinària coacció.”³²¹

Dels 53 acomiadats, 23 van decidir acceptar la indemnització de l'empresa, entre els quals figuraven set militants de la UGT (com Luis Fuertes).³²² Els advocats laboralistes Albert Fina i Rodolf Guerra van fer-se càrrec del judici, que Magistratura va declarar improcedent. Durant els següents mesos, els treballadors d'Hispano Olivetti i els veïns del barri de Poble Nou es van abocar a la reivindicació de la readmissió dels acomiadats amb multitud d'accions (recollida de diners, cartells, circulars informatives, homilies parroquials, assessorament jurídic des de la vocalia laboral, etc.).³²³

Entre els mesos d'abril i maig, els treballadors d'Hispano Olivetti van tornar a mobilitzar-se -després de la derrota a la vaga del gener- de cara a l'elaboració d'una candidatura obrera per a les eleccions sindicals. Al juny, el 95% dels treballadors d'Olivetti van participar a les eleccions sindicals, on les candidatures obreres, formades principalment per CCOO i per USO en segon terme, van guanyar tots els enllaços dels col·legis qualificats i no qualificats.³²⁴ A *Mundo Obrero* parlaven d'una nova <<generació>> de dirigents que tant a la SEAT com a Hispano Olivetti havien ocupat, gràcies a aquests comicis, el buit deixat pels centenars d'acomiadats al gener.³²⁵

Després de la victòria de les candidatures unitàries i democràtiques, la mobilització i reorganització obrera va tornar lentament a la fàbrica, aconseguint que els treballadors d'Olivetti estiguessin amb els altres treballadors de les empreses capdavanteres del metall (SEAT, Maquinista Pegaso...), en la defensa per les llibertats democràtiques i la lluita contra la repressió franquista, com les mobilitzacions al setembre contra el procés de Burgos, encara que els acomiadaments de principis d'any estaven molt presents a la fàbrica.

Al desembre, els treballadors van tornar a defensar la seva plataforma reivindicativa, que consistia en la demanda de l'amnistia laboral, un 18% d'augment salarial i quatre setmanes de vacances per a 1976. Malgrat els intents de negociació de per part dels representants dels treballadors, les negociacions van acabar trencant-se a finals d'aquell

---

³²¹ *Ibídem.*

³²² “El final de la travessa...”, pàg. 36. En aquest mateix article s'explica com Luis Fuertes va aprofitar els diners de la indemnització per llogar un local a la ronda Sant Pere des d'on reconstruí, amb l'ajuda dels seus companys, el sindicat de la UGT.

³²³ “Olivetti: obrers i veïns plegats”, *Treball: editat per la C.C. de PSU de C.*, núm. 412, 15.4.1975, pàg. 4, BVPH.

³²⁴ ESTIVILL, J., DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política...*, pàg. 105.

³²⁵ “Fiesta en el movimiento obrero”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLX, núm. 22, juliol 1975, pàg. 4, BVPH.

mateix mes i van tornar a anar a laude, que es va dictar el 19 de gener de 1976. El laude establia una jornada laboral de 42.5 hores setmanals i un augment salarial del 16%³²⁶, entre altres conceptes.

---

³²⁶ “Ha sido dictada la decisión arbitral para Hispano Olivetti”, *La Vanguardia*, 19.1.1976, pàg. 30, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 12.2.2017.

IV. El moviment obrer a la fàbrica, 1976-1982: l'organització sindical a la fàbrica

4.1. 1976, l'any del canvi. Les vagues de Motor Ibérica i Roca Radiadores: trencant els esquemes de les centrals sindicals

Com ja s'ha fet esment, l'any 1976 va ser un any intens de lluita de la classe obrera per l'assoliment de les llibertats democràtiques. La mort del dictador no havia fet caure la dictadura, però la força dels moviments socials (especialment el del moviment obrer) va aconseguir fer caure el govern d'Arias Navarro al juliol i imposar una agenda de reforma de l'Estat cap a una democràcia, malgrat no assolir la ruptura democràtica desitjada. L'onada de vagues que va tenir lloc durant aquest any va afectar, només a Catalunya, 695.037 treballadors. Hi va haver 399 conflictes, dels quals 217 pertanyien al ram del metall i es calculen 19.839.936 hores perdudes.³²⁷ La solidaritat demostrada en aquells mesos (que es reflectia des de les caixes de resistència, aturades, assemblees i accions puntuals a la unió a tot tipus de mobilitzacions com a la vaga del petit metall o les vagues generals del Baix Llobregat i de Sabadell) era fruit de l'aprenentatge i del camí recorregut als darrers anys de la dictadura, camí marcat majoritàriament pels homes i dones de les Comissions Obreres.

L'any 1976 va esdevenir l'any de la lluita final per la ruptura amb la dictadura, especialment defensat pels comunistes del PCE-PSUC i l'esquerra revolucionària. L'alta conflictivitat a les principals ciutats industrialitzades del país semblava un escenari propici per a una vaga general política que trenqués definitivament amb el règim. Malgrat els intents de fer d'una lluita local, l'inici d'una vaga general (com el que es veurà a Motor Ibérica o a Roca Radiadores), la vaga general va quedar simplificada als casos puntuals del Baix Llobregat i Sabadell, però no es va estendre més enllà. A més de la lluita per la ruptura democràtica, 1976 també va significar la pugna per l'espai sindical en un nou marc polític, que posava a la taula el debat sobre el sindicat unitari versus la pluralitat sindical. La irrupció de la UGT, l'escissió de la CSUT de CCOO al juliol, la USO i, en menor mesura, la CNT, van impossibilitar la creació d'un sindicat unitari com defensava CCOO. Davant d'aquesta situació, Comissions Obreres, que havia liderat el moviment obrer als darrers anys de la dictadura com a plataforma sociopolítica, va iniciar aquell juliol un debat intern, que duraria dos anys, per constituir-se com a central sindical. En darrer lloc, l'any 1976

---

³²⁷ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 6.

també va significar l'any de l'Amnistia laboral (que es veurà amb més profunditat al seu propi capítol), que va esdevenir el reclam més important de la classe treballadora d'arreu del país. L'assoliment de la readmissió dels acomiadats durant la dictadura per causes polítiques o sindicals esdevenia el reconeixement del dret de reunió, expressió, associació, etc., i esdevenia també el reconeixement i la reparació a tots aquells lluitadors i lluitadores que havien defensat els drets dels treballadors.

Les vagues que s'exposen a continuació, la de Motor Ibérica i la de Roca Radiadores, s'emmarquen en aquesta lluita per la readmissió dels treballadors acomiadats, però aviat es van sortir dels paràmetres de la lluita sindical d'aquells moments. Aquestes dues vagues, de més de tres mesos de durada, van esdevenir ràpidament un exemple dels enfrontaments i les contradiccions dins el moviment obrer en tant que van estar immerses en el debat de la reforma o la ruptura democràtica i en el debat intern a les CCOO que, davant un nou escenari de divisió sindical que no havia estat l'esperat, es dividia entre els partidaris de constituir-se com una central sindical per no perdre l'espai sindical guanyat els darrers anys o reafirmar-se en buscar la unitat sindical amb la resta de centrals com a moviment sociopolític. Les vagues de Motor Ibérica (d'abril a l'agost) i Roca Radiadores (de novembre de 1976 a febrer de 1977) van esdevenir conflictes incòmodes no només per a la patronal i el règim franquista, sinó també per a una part de CCOO i de l'esquerra, que no només rebutjava conflictes de llarga durada que poguessin dur a grans fracassos per a la classe obrera, sinó que, especialment en el cas de Roca, també van rebutjar els mètodes d'organització de base dels treballadors per escapar de la seva influència i d'organització de la lluita obrera d'aquests treballadors.

MOTOR IBÉRICA

L'origen del conflicte

Al punt anterior sobre els primers conflictes a Motor Ibérica s'ha pogut veure com els treballadors d'aquesta empresa havien viscut una repressió constant i contundent per part d'una patronal que no dubtava en acomiadar, sancionar, cridar la Guàrdia Civil i declarar un lockout per tallar de soca-rel el moviment obrer a la fàbrica. Les coaccions de l'empresa van funcionar, ja que els obrers de Motor Ibérica no van aconseguir fer grans vagues durant la dictadura, sent una empresa gran del metall (amb uns 4.000 treballadors entre les dues plantes de Barcelona i la de Montcada) relegada a un segon pla en comparació amb les lluites de SEAT o Pegaso. En canvi, els darrers acomiadats

de 1975, durant l'elaboració de les candidatures unitàries i democràtiques, i la victòria d'aquestes candidatures a la fàbrica van aconseguir mobilitzar la classe treballadora de Motor Ibérica i unir-se a la lluita obrera de les altres empreses d'arreu de l'Estat per l'amnistia laboral i política.

Així doncs, a la revisió semestral del conveni a l'abril de 1976, els treballadors de Motor Ibérica van elaborar una plataforma reivindicativa de 26 punts que incloïa dos apartats fonamentals: el primer, la readmissió de tots els companys acomiadats dels darrers anys (com incloïen els treballadors de SEAT a les seves plataformes des de 1971) i el segon, un augment lineal de 4.000 pessetes igual per a tothom.³²⁸ Per donar suport a la plataforma, els treballadors van decidir, en assemblea, iniciar un boicot a les hores extra a partir del 8 d'abril, que duraria fins el dia 22 d'aquell mes.

Els dies 23 i 26 d'abril es van produir les primeres aturades d'una hora i hora i mitja, ja que l'empresa es negava a negociar la plataforma obrera. El dia 27, l'empresa va anunciar que no estava disposada a negociar ni la readmissió dels treballadors ni l'augment de les 4.000 pessetes (segons la revisió del conveni, l'augment havia de ser de 2.000 pessetes). A més a més, aquell dia diversos treballadors van rebre diverses sancions per la seva participació a les aturades dels dies anteriors i pel boicot a les hores extra.³²⁹ Davant la intransigència de la patronal, els treballadors van decidir, en assemblea, iniciar una vaga total a partir del dia 28.

El 28 d'abril, l'empresa va intentar dividir els treballadors tancant les portes de les oficines d'administratius i tècnics perquè no es poguessin unir als obrers, i coaccionant la resta de treballadors perquè iniciessin el treball amb normalitat. La tensió va anar creixent fins que, amb l'arribada de la Guàrdia Civil a la fàbrica, els obrers van decidir marxar i reunir-se a la fàbrica de Montcada. Els 3.500 treballadors que s'hi van reunir van acordar continuar la vaga total fins aconseguir l'anul·lació de les sancions, l'amnistia laboral i les reivindicacions de la plataforma de la revisió del conveni.

La vaga s'havia iniciat pràcticament al mateix temps que la vaga del petit metall, que va durar més de deu dies, arrel del conveni provincial del metall. Aquesta vaga aconseguí mobilitzar desenes d'empreses petites sense tradició de lluita.³³⁰ La transcendència d'aquesta lluita, que marcava un bon precedent per a la formació definitiva d'una

---

³²⁸ “*Balance Motor Ibérica*”, 1976, carpeta Motor Ibérica, Fons Lliga Comunista Revolucionària, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

³²⁹ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 11.

³³⁰ “Lliçons de la vaga del metall”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 441, pàg. 9, 10.5.1976, BVPH.

Comissió Obrera del Metall que agrupés tant la petita empresa del metall com empreses de la mida de SEAT o la Maquinista,³³¹ va fer que l'inici de la vaga de Motor Ibérica passés pràcticament desapercebut per la premsa, com reconeixia *El País* una setmana després:

*“Ayer al mediodía varios centenares de obreros en paro de la factoría Motor Ibérica pasearon con su uniforme de trabajo por el centro de Barcelona. Gracias a esta acción ha trascendido públicamente la huelga de 5.400 trabajadores de la mencionada empresa, iniciada hace ya una semana, que incomprensiblemente había pasado prácticamente inadvertida, o en su caso, situada en el contexto general del ya finalizado conflicto del ramo del metal.”*³³²

L'organització dels treballadors

A Motor Ibérica, les Comissions Obreres comptaven amb la presència majoritària del PSUC, però també hi havia dos partits amb una influència considerable a l'empresa, el PTE i, en menor mesura, la LCR. La presència de partits d'esquerra amb diferents concepcions ideològiques sobre com s'havia d'enfocar la vaga i quina era l'estratègia a seguir per aconseguir la vaga general política, va provocar fortes disputes a la Comissió Obrera, que es van reflectir en la divisió dels treballadors i en el propi desenvolupament de la vaga.

Durant els primers dies es va crear un comitè format per totes les forces polítiques que formaven la Comissió Obrera de l'empresa. A més del comitè de vaga, hi havia una xarxa de comissions, la missió de les quals era garantir la lluita i estendre el conflicte a les altres empreses: hi havia una comissió econòmica (responsable de la caixa de resistència), una comissió de defensa (davant dels atacs de l'extrema dreta, la patronal i la policia), una comissió d'extensió del conflicte, de premsa, etc. D'altra banda, a les assemblees diàries dels treballadors es discutia la feina feta per les comissions i es decidien les accions a seguir. El plantejament de com havien de realitzar-se les assemblees i quin caràcter havien de tenir també va generar intensos debats entre les diferents forces polítiques presents al conflicte. La LCR reflexionava sobre com havia estat aquest procés assembleari en un text publicat després de la vaga:

---

³³¹ *Ibíd.*

³³² “Los trabajadores de Motor Ibérica, en huelga”, *El País*, 7.5.1976. Hemeroteca digital *El País*, consultat el 23.2.2017.

*“La asamblea diaria no dedicó tiempo en preparar como tarea fundamental la participación activa del mayor número posible de huelguistas en la difusión y agitación, faena que recayó sobre las espaldas de un puñado de hombres sueltos. Se produjo el fenómeno a diario de que la gran mayoría de huelguistas asistían a la asamblea de la mañana y después se marchaban a casa, quedando a su vez el trabajo de las zonas descentralizado y abandonando al esfuerzo espontáneo de algunos.”*³³³

En aquest mateix balanç, que van fer militants de la LCR, també es parlava de la incapacitat d'imposar el Comitè de vaga i de representants dels treballadors escollits en assemblea com els veritables intèrprets dels treballadors de Motor Ibérica, fet que sí s'assoliria a la vaga de Roca que es veurà a continuació:

*“No logramos imponerla [la Comissió Obrera de Motor Ibérica] como centro político desde el que impulsar la huelga. De hecho, dejamos el peso fundamental en manos de la ineficacia del jurado, faltándonos decisión e iniciativa para pedir en la asamblea que fueran elegidos los compañeros más capaces que podían llevar la huelga, exigiendo a los más honrados del jurado que se presentarán a esta elección y que dejaran de anteponer sus cargos en la CNS a esta necesidad de contar con un Comité de Huelga, dimitiendo por lo tanto del vertical.”*³³⁴

Tot i aquestes crítiques, la gran majoria dels treballadors de Motor Ibérica s'hi van abocar a la lluita. El conflicte havia esdevingut ràpidament la lluita per l'assoliment de l'amnistia laboral i rebia el suport d'associacions de veïns, de barris, partits polítics, intel·lectuals, entre altres col·lectius. *Tele/eXpres* recollia les diferents mostres de solidaritat que rebien els treballadors de Motor Ibérica des dels primers dies de vaga:

“En los bares se encuentran con alguien que les paga la consumición, en un kiosko les regalaron el periódico, una carnicera les ofreció carne gratis, un empleado del metro les dejó pasar sin billetes y en una cafetería el cajero les cobró la mitad. Los receptores de estas pequeñas muestras de solidaridad no son otros que los trabajadores en huelga de la empresa Motor Ibérica que estos días se pasean en pequeños grupos por la ciudad

---

³³³ “Balance Motor Ibérica”, 1976, carpeta Motor Ibérica, Fons Lliga Comunista Revolucionària, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

³³⁴ *Ibidem.*

*con sus monos de trabajo sobre los que lucen “pegatinas” que rezan: “Por la amnistía laboral y el pan de nuestros hijos.”*³³⁵

Des del primer moment, la patronal de Motor Ibérica es va negar a negociar amb els treballadors. El dia que s'iniciava la vaga, 14 treballadors van rebre cartes d'acomiadament, 110 treballadors van rebre sancions de feina i sou de durada diversa i més de 3.000 treballadors havien rebut una sanció greu.³³⁶ Durant tot el mes de maig, els treballadors van intentar buscar vies de diàleg amb l'empresa per solucionar el conflicte, però el dia 17 la direcció va enviar 2.500 telegrams comminant els treballadors a la tornada a la fàbrica l'endemà si no volien més sancions. A final de mes, la direcció va enviar 1.800 cartes d'acomiadament (la meitat de la plantilla de les plantes de Barcelona i Montcada).³³⁷

Els treballadors de Motor Ibérica, decidits a lluitar per l'amnistia laboral després de tants anys de repressió, van veure des del primer moment que el seu conflicte seria llarg i dur, donat el caràcter autoritari de l'empresa. De fet, com reconeixien els treballadors de SEAT al seu número de juny d'*Asamblea Obrera*, la lluita dels treballadors de Motor Ibérica era la lluita per l'Amnistia i contra la repressió del règim i la patronal que havien protagonitzat els obrers de SEAT uns anys abans, i reflectia el retard del moviment obrer de Motor Ibérica respecte als seus veïns:

*“En SEAT tenemos la obligación de solidarizarnos con su lucha y contribuir a su victoria, los paros que de manera insuficiente se han realizado en nuestra empresa, si bien, en algunos talleres la respuesta fue masiva, no podemos olvidar las deficiencias que ello ha comportado, por lo tanto hay que analizar estas luchas y organizar la solidaridad. No olvidemos que la lucha de Motor Ibérica es la lucha de toda la clase obrera y la misma que llevamos en SEAT en el 74-75, por lo tanto llamamos a realizar Asambleas masivas en las que se tomen acuerdos sobre las distintas luchas solidarias que los obreros de SEAT debemos llevar a cabo.”*³³⁸

Així doncs, aquests obrers van haver de buscar en la solidaritat de la classe treballadora les eines per resistir la vaga.

---

³³⁵ “Motor Ibérica, un conflicto con trasfondo” a *Tele/eXpres*, pàg.6, 13.5.1976, disponible a l'annex d'AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 75.

³³⁶ *Ibidem*.

³³⁷ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 15.

³³⁸ *Asamblea Obrera de SEAT*, núm. 3, juny 1976, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Repressió patronal i violència d'extrema dreta

Una de les característiques fonamentals de la vaga de Motor Ibérica va ser la duresa de la patronal, immobilista i sense voluntat de diàleg, i la violència de la policia i l'extrema dreta, que van col·laborar amb la patronal durant tot el conflicte per atemorir i dividir els treballadors en lluita. Pel que fa a la connivència amb la policia, aquesta va practicar detencions a treballadors des del primer moment de la vaga: el dia 10 de maig, 4 treballadors; el dia 18, 2; el dia 26, 1; el dia 31, 5.³³⁹ Al juny, deu treballadors més van ser detinguts. A més de les detencions, moltes de les marxades i concentracions diàries que feien els treballadors acabaven abruptament per les càrregues policials, a les quals no es feien distincions entre homes, dones o nens. Així ho explicaven els militants del PSUC de Motor Ibérica a *Treball*:

*“De primer les coaccions telefòniques, els piquets de la Direcció formats per caps i encarregats, els telegrams, els anònims, les pallisses subministrades per bandes neofeixistes, l'incendi de cotxes, l'explosió d'una bomba a la una de la matinada a casa d'un Jurat d'Empresa... i, després, la col·laboració directa de la policia. Hi ha hagut més de vint detencions, en alguns casos amb pallisses i pas a la presó Model. I sempre per denúncies de l'empresa.”*³⁴⁰

D'altra banda, la direcció de Motor Ibérica comptava amb el suport de grans empresaris, molts dels quals vinculats a la premsa. Aquests vincles van afavorir el silenci dels mitjans de comunicació a l'hora d'explicar el dia a dia del conflicte i la manipulació a favor de l'empresa en la informació que apareixia als mitjans. Un clar exemple d'aquest tracte als treballadors en vaga es veu a *La Vanguardia*:

“Las causas del conflicto: confusión y realidad.

Del cotejo de la información disponible, la opinión pública podría llegar a deducir que este <<profundo>> conflicto ha sido provocado por la infracción descarada de los pactos, e incluso de la legalidad, por parte de Motor Ibérica.

Es hora ya de decir que la base de este conflicto radica primera y sencillamente, como los mismos portavoces de los huelguistas han reconocido, en una petición salarial (que

---

³³⁹ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 15.

³⁴⁰ “Motor Ibérica: parlen els protagonistes” a *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 445, 5.7.1976, pàg. 4, BVPH.

no reclamación) con olvido de lo pactado en un convenio colectivo que aún sigue en vigor.

El convenio colectivo había sido negociado, ciertamente, por el Jurado de Empresa anterior; pero, por esa regla de tres, nadie en nuestra sociedad estaría obligado a respetar no ya un convenio colectivo, sino cualquier ley o compromiso.

Del conflicto económico al conflicto político.

Sin embargo, aún ésta clara contravención de unos acuerdos ha podido ser también utilizada como base para la petición de amnistía laboral.

No tienen ya la menor importancia las violencias, desarrolladas en el interior de las Factorías, ni la ocupación de talleres y oficinas, ni cualquier acto semejante. Al amparo de la amnistía laboral, todo es posible.”³⁴¹

Pel que fa a l'extrema-dreta, el grup més actiu va ser el de Guerrilleros de Cristo Rey. A més de les pallisses i amenaces de les que eren objecte els treballadors més conscienciats, el 21 de maig de matinada va esclatar una bomba a la casa de José Herreros, membre del Jurat d'Empresa, mentre la seva dona i els fills dormien.³⁴²

Les dones de Motor Ibérica

Des del primer moment, les dones dels treballadors van participar activament a la vaga. Al maig, van protagonitzar grans marxés per la ciutat, van entrevistar-se amb el bisbe de Barcelona i amb periodistes de Radio Barcelona per veure com podien trencar el silenci de la premsa. A finals de mes, i veient que la situació dels treballadors es trobava en un carreró sense sortida, les dones dels obrers, guiades per Maruja Ruiz, van decidir tancar-se a la parròquia de Sant Andreu per trencar aquest boicot de la premsa i així buscar noves vies de solució del conflicte:

“La huelga de Motor Ibérica estaba muy silenciosa, entonces dijimos: << vamos a ayudar a ver de qué forma>>. Y empezamos, que es muy difícil de movilizar a la gente que no sabía ni cómo trabajaba el marido, pero bueno. Recorrimos toda Barcelona, no nos quedó ni un rincón. Fuimos a la Sagrada Familia, fuimos a ver al padre del Rey que estaba en un yate ahí en el puerto, fuimos a ver a la Reina, bueno en fin. Y cuando ya se vio que no había nada que hacer, fue cuando decidimos encerrarnos en esta

---

³⁴¹ “Motor Ibérica: hacia una clarificación de posturas”, *La Vanguardia*, pàg. 19, 22.7.1976, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 23.2.2017.

³⁴² AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 16.

parroquia. Lo comunicamos a la asamblea que hacían en la Vía Layetana los hombres y bueno, lo vieron bien.”³⁴³

El tancament es va iniciar l'1 de juny amb quatre o cinc dones, però durant els següents dies s'hi van anar afegint més dones amb nens, fins arribar a ser un total d'unes 300 persones al tancament.³⁴⁴ Uns dies després també s'hi van afegir dos treballadors acomiadats, els quals van iniciar una vaga de fam com a reivindicació personal per la readmissió de tots els treballadors de Motor Ibérica³⁴⁵. Cal destacar que la gran majoria d'aquestes dones no tenien cap tipus d'experiència organitzativa ni de lluita obrera, la situació que vivien les seves parelles al carrer les va empènyer a lluitar per l'amnistia laboral, davant la manca de voluntat de diàleg de l'empresa. De fet, acabada la vaga, l'experiència d'aquestes dones les va ajudar a involucrar-se activament en els problemes dels seus barris a través de la participació activa a les associacions de veïns, partits polítics, etc., com comentava una de les dones tancades, Ana Maria, una dona de trenta-cinc anys que es va tancar amb les seves companyes, a *Triunfo* poc després de la vaga:

*“Yo desde el encierro soy como una niña de párvulos, porque pienso diferente a como pensaba antes y tengo que asimilar todo esto. Sé que hay muchos partidos políticos, pero no sé aún definirme por cuál es mejor. Entonces yo lo que voy a hacer es ir a la Asociación de Vecinos, que creo es el primer paso, y desde ahí aprender muchísimo. Ahora ya no puede ser como antes. No podré estar me todas las horas en casa sin hacer nada. La casa se me cae encima. Necesito algo y tengo que buscarlo.”*³⁴⁶

A la mateixa entrevista de *Triunfo*, la conversa d'aquesta dona també reflecteix el canvi de mentalitat que aquesta experiència va suposar per a unes dones que només coneixien el treball que feien a casa:

“Leo muchísimos periódicos. Antes solo leía “La Vanguardia”, que no lo pienso volver a comprar más en mi vida. Lo hacía porque tenía muchas hojas y ahora veo que hay otros periódicos más interesantes. Revistas compraba “Hola” y “Diez Minutos”, ahora compro “Interviú”, “Cambio 16” y otras más. Antes también era del Círculo de Lectores y me voy a dar de baja. No quiero más novelas rosa en casa. [...] La visita de

---

³⁴³ Entrevista a Maruja Ruiz, realitzada el 25.5.2016.

³⁴⁴ *Ibidem*.

³⁴⁵ “Han sido remitidas cartas al Rey para que interceda a favor de los despedidos de Motor Ibérica” a *La Vanguardia*, pàg. 36, 16.6.1976, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 23.2.2017.

³⁴⁶ “Las mujeres de Motor Ibérica”, *Triunfo*, 3.7.1976, pàg.29, consulta a l'hemeroteca digital de la revista *Triunfo* el 20.3.2017.

Camacho no la vamos a olvidar en la vida. Yo antes a Camacho le tenía por una persona revolucionaria, una persona mala, de la ETA, una persona de estas malísimas, y ahora veo que es alguien que ha luchado, que está luchando por el trabajador, y piensa hacerlo aunque le maten.”³⁴⁷

L'inici del tancament va tenir l'efecte desitjat, ja que la premsa es va interessar força per aquestes dones, tant la nacional com la internacional.³⁴⁸ D'altra banda, les dones de Motor Ibérica van aprendre a organitzar-se ràpidament a través d'assemblees i de comissions que anaven rotant cada dia: la comissió encarregada del menjar, de la premsa, de la vigilància, dels nens, la neteja o la cuina. Totes les nits, les dones feien una assemblea a la porta de l'església on explicaven el que havien fet durant el dia i organitzaven les accions de l'endemà.

Dins el tancament també va haver diferències ideològiques entre dones sobre com havia de ser aquest tancament. Maruja Ruiz explica aquest xoc amb una dona que només s'hi va estar un dia tancada:

*“Una de la ORC o de BR o algo así que entró y se salió al otro día porque dijo que aquello no era un encierro. Porque no discutíamos día a día de política. Pero la gente sabía que estábamos luchando por el derecho de los trabajadores, y por la noche pues ¿qué pasaba? Que en la sacristía hacíamos una cafetera cuando teníamos a los niños acostaos y una cantaba, la otra decía y explicábamos al día siguiente lo que queríamos hacer y cómo iba la situación. E iba también cada día una mujer distinta a la asamblea de los hombres, para explicar lo que hacíamos nosotras con lo que hacían ellos.”*³⁴⁹

Tot i aquestes diferències puntuals, l'experiència del tancament i la solidaritat que van rebre de tota la societat va ser molt positiva per a totes les dones tancades a l'església. Durant els 28 dies que va durar el tancament, van aconseguir fer una caixa de resistència de 1.265.965 pessetes.³⁵⁰ Tampoc no els hi va faltar menjar, ja que veïns, botiguers i treballadors de Donuts, SEAT i de multitud d'empreses diverses les van abastir de queviures durant tot el mes.

---

³⁴⁷ Ibídem, pàg. 31.

³⁴⁸ A l'entrevista, Maruja Ruiz parla de la presència de la televisió sueca i d'altres mitjans europeus interessats en l'organització de les dones a la parròquia.

³⁴⁹ Entrevista a Maruja Ruiz, realitzada el 26.5.2016 .

³⁵⁰ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 24.

Pel que fa a l'empresa i al Govern, el tancament de les dones suposava un perill en tant que havien aconseguit trencar el silenci de la premsa i havien popularitzat la lluita dels treballadors de Motor Ibérica arreu de Barcelona i rodalies, malgrat que els intents de fer que les grans empreses s'unissin a la vaga general no van reeixir. Des del 25 de juny, 200 guàrdies civils van acordonar la parròquia de Sant Andreu per forçar la sortida de les dones. Durant aquell dia van haver diverses dones ferides³⁵¹, però la policia no va aconseguir fer fora les dones i nens tancats fins tres dies més tard, el 28 de juny. Aquell dia, a les tres de la tarda, 300 policies van entrar a l'església i van carregar contra les dones per fer-les fora de l'església. Quan van sortir, van iniciar una marxa per la ciutat tallant els carrers principals. Els sacerdots de l'església van publicar l'endemà del desallotjament una nota de premsa on condemnaven la forma en què havia acabat la tancada:

“Deseamos poner en conocimiento de todos que el desalojo ha sido practicado por la fuerza, sin la preceptiva autorización episcopal, que fue denegada, y contra la opinión del Vicario Episcopal, arcipreste, sacerdotes, vecinos y nuestra. Lamentamos este modo de proceder, que nos parece grave, especialmente cuando va contra la legítima lucha por una causa justa.

*Nos sentimos en el deber de manifestar nuestra admiración por el comportamiento de las encerradas y sus familias, que en ningún caso han originado molestias, y que han dado muestras de un gran espíritu de sacrificio, de organización y de conciencia obrera.”*³⁵²

El desenvolupament de la lluita

Durant tot el mes de maig, els treballadors van sortir massivament al carrer demanant a les empreses del voltant que s'unissin a la seva lluita. Les aturades en solidaritat, però, van ser puntuals. En canvi, a on es va reflectir més la solidaritat va ser a la caixa de resistència. A final del primer mes, la caixa de resistència arribava pràcticament a un milió de pessetes.³⁵³

---

³⁵¹ Ibídem, pàg. 25.

³⁵² “Terminó el encierro de familiares de “Motor Ibérica” en la parroquia de San Andrés”, *La Vanguardia*, pàg. 29, 29.6.1976, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 23.2.2017.

³⁵³ “La empresa del futuro con mentalidad del pasado”, *Hoja Informativa n°2*, Junta Sindical de Motor Ibérica. Consultat a l'annex de AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg.48.

El dia 1 de juny hi va haver una jornada de lluita en solidaritat amb els treballadors de Motor Ibérica amb aturades parcials a SEAT i Aismalibar. Els dies 9 i 15 de juny es van repetir aquestes jornades, però sense gaire èxit.³⁵⁴ El 22 de juny l'empresa i una delegació s'havia de reunir per negociar la revisió del conveni i dels acomiadaments. Aquell dia es van realitzar aturades de solidaritat a més empreses que els dies anteriors, però van continuar sent insuficients per forçar a la direcció de Motor Ibérica a fer marxa enrere. Veient la situació, l'empresa va iniciar una nova estratègia encaminada a dividir més els treballadors: va començar a enviar cartes de readmissió de forma selectiva i amb unes condicions més precàries que les que tenien abans d'iniciar la vaga. A més, els tècnics i administratius, que no s'havien unit a la vaga, van ser traslladats a la cadena de muntatge per donar una imatge de normalitat a l'empresa.³⁵⁵ Aquesta estratègia de l'empresa va tenir efecte, ja que poc a poc es va anar distingint dos corrents entre els treballadors: els qui volien continuar la vaga i els que anaven entrant poc a poc a la fàbrica.

Durant el mes de juliol, les diferències entre aquests dos sectors es va anar aguditzant, especialment davant la imminència de les vacances i de com afectaria això a l'aïllament de la seva lluita. A les assemblees, les diferències entre el PSUC i el PTE també es van anar intensificant. Els militants del PSUC de la Comissió Obrera de la fàbrica defensaven un retorn a la fàbrica davant la impossibilitat d'estendre el conflicte i de fer front a una empresa immobiliària i sense voluntat de diàleg, que a més comptava amb el suport de l'extrema dreta, la policia i el govern:

“Els nostres companys de MOTOR IBÉRICA van defensar a partir d'un cert moment, una postura que representés realment una sortida que permetés d'anar un pas endavant, encara que aparentment fos donar dos passos enrere. La decisió de tornar al treball després de negociar les condicions menys dolentes, quan la llarga durada de la vaga pesava ja fortament sobre les espatlles dels treballadors, era una alternativa realista. No es pot oblidar que vivim encara sota les lleis i l'aparell repressiu feixista, sense un sindicat obrer que representi els interessos dels treballadors. Aquesta postura era realista perquè partia de l'anàlisi d'una situació concreta que era que, així com a les primeres assemblees van assistir-hi 3.000 treballadors, a les darreres només hi

---

³⁵⁴ “Balance Motor Ibérica”, 1976, carpeta Motor Ibérica, Fons Lliga Comunista Revolucionària, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

³⁵⁵ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 19.

participaven uns 500. I quan es decideix en assemblea el 4 d'agost la tornada al treball, pesa el fet que més del 65 per cent dels companys estaven dins."³⁵⁶

Els militants del PSUC proposaven acceptar la proposta de l'empresa de principis de juliol: 33 acomiadaments passant per Magistratura, 3 acomiadaments més i 23 canvis de lloc de treball.³⁵⁷ D'altra banda, els militants de la LCR i el PTE defensaven continuar la vaga després de l'estiu per intentar unir la lluita de Motor Ibérica amb les lluites que s'esperaven a la tardor. El 20 de juliol va tenir lloc una assemblea on es van reflectir aquestes dues postures, però els treballadors van decidir continuar amb la vaga.

Els treballadors de Motor Ibérica, encara que dividits i esgotats després de dos mesos de lluita que no semblava tenir sortida, van continuar rebent mostres de solidaritat de diferents sectors de la classe obrera. Del 5 a l'11 de juliol se celebrava la setmana proamnistia, dins la qual els obrers de Motor Ibérica van rebre el recolzament de fàbriques com la Maquinista o d'associacions de veïns.³⁵⁸ El 19 de juliol, 1.500 treballadors van rebre cartes de readmissió de l'empresa, que les van rebutjar.³⁵⁹ Tot i aquestes mostres de solidaritat, els treballadors de Motor Ibérica van veure a principi del mes d'agost que les possibilitats d'estendre el conflicte i continuar la lluita eren cada cop més minses, especialment amb el retorn a la feina cada vegada més gran de treballadors. Per això, el 4 d'agost es va acordar en assemblea tornar a la feina el dia 16, just després de les vacances.³⁶⁰

L'empresa va afanyar-se a declarar a la premsa que s'havia arribat a un pacte social. A més, va anar readmetent els treballadors en grups de 20 de forma diària. Tots van perdre l'antiguitat, es va imposar una jornada d'11 hores i es va amenaçar amb l'acomiadament si els treballadors responien amb qualsevol tipus d'acció.³⁶¹ A l'inici del mes de setembre, 27 treballadors continuaven al carrer com a acomiadats, 89 estaven expedientats i 500 esperaven encara la decisió de l'empresa.³⁶²

El 15 de setembre es va celebrar el judici a Magistratura amb la presència de 800 persones que donaven suport als treballadors acomiadats. Entre els testimonis dels

---

³⁵⁶“La lluita de Motor Ibérica no ha acabat” a *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm.447, pàg. 4, 30.8.1976, BVPH.

³⁵⁷ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 27.

³⁵⁸ *Ibidem*.

³⁵⁹ “La empresa del futuro con mentalidad del pasado”, *Hoja informativa núm. 6*, Junta Sindical de Motor Ibérica. Consultat a l'annex de AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 56.

³⁶⁰ *Ibidem*.

³⁶¹ *Ibidem*.

³⁶²“Balance del conflicto de <<Motor Ibérica>>”, *La Vanguardia*, pàg. 25, 2.9.1976. Hemeroteca de *La Vanguardia*, consultat el 23.2.2017.

treballadors va destacar Marcelino Camacho.³⁶³ El 19 de setembre Magistratura va declarar nuls els acomiadaments i obligava l'empresa a readmetre un total de 67 treballadors. Tot i la victòria moral, la direcció va recórrer la sentència i es va negar a readmetre cap dels acomiadats, la majoria d'ells líders obrers.

Les conseqüències de la vaga a la fàbrica

El fracàs de la vaga es va fer sentir durament els anys següents a la fàbrica. Durant la resta de la Transició, els treballadors de Motor Ibérica no van tenir la capacitat necessària per dur a terme cap altra acció contundent a l'empresa, fet que va donar via lliure a la direcció per actuar amb total impunitat contra els treballadors, com l'acomiadament a sis obrers al maig de 1980, arrel d'una tancada que havien protagonitzat com a protesta pels acomiadaments que havia fet l'empresa a diversos companys uns mesos abans en el context de les protestes contra l'Estatut dels Treballadors.³⁶⁴ Un any després de la vaga, l'Assemblea Obrera de SEAT feia un esbós de la situació a la fàbrica veïna:

*“Su dirección no ha evolucionado quedándose encasquillada en los antiguos métodos represivos y en la negativa a todo diálogo con los trabajadores. Ante los continuos intentos de las centrales sindicales obreras para adelantar las elecciones sindicales y crear un organismo representativo y democrático en la fábrica, tal y como se ha hecho en muchas empresas- entre ellas SEAT-, la dirección no solamente se ha negado sino que ni tan siquiera ha reconocido a las centrales sindicales. [...] Por si esto fuera poco, la celebración de asambleas en fábrica ha de hacerse de una forma que podríamos denominar legalmente clandestinas, ya que se mueven en un ambiente de falta de libertad y de continuas amenazas y coacciones por parte de la dirección.”*³⁶⁵

A més de la situació repressiva que vivien els treballadors de Motor Ibérica, que més aviat semblava que s'havien quedat ancorats a la Dictadura, l'empresa va aprofitar per promoure un sindicat afí als seus interessos, el SITMI (Sindicat Independent dels Treballadors de Motor Ibérica), que va obtenir representació al comitè d'empresa a les eleccions de 1978.

---

³⁶³ AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100...*, pàg. 30.

³⁶⁴ “A todos los trabajadores”, Full volant, caixa 1980/4, Fons FV, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

³⁶⁵ “Intentos desestabilizadores en Motor Ibérica”, *Assemblea Obrera de SEAT*, núm. 7, desembre 1977, pàg. 14, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

D'altra banda, la vaga de Motor Ibérica es va convertir per a alguns partits i col·lectius, com el PSUC, en un exemple del que calia evitar als propers conflictes. De fet, quan parlaven de la vaga de Roca Radiadores que es veurà a continuació, deien que calia evitar la <<motoriberització>>³⁶⁶ del conflicte. A continuació, Gregorio López Raimundo, secretari general del PSUC, explica per què lluites com les de Motor Ibérica eren lluites que calia evitar:

*“La experiencia de la huelga de Motor Ibérica, en la que los trabajadores y sus familiares dieron un alto ejemplo de combatividad, muestra que una huelga de empresa está condenada al fracaso desde el momento que no la sigue la mayoría. [...] Muestra que cuando la mayoría no quiere continuar la huelga, hay que replegarse, negociar la vuelta al trabajo con las menores pérdidas posibles para continuar la lucha con otros métodos y crear las condiciones para pasar a la ofensiva en el momento oportuno.”*³⁶⁷

En canvi, per a altres partits, la vaga de Motor Ibérica es va convertir en una oportunitat perduda del moviment obrer per dur a terme la vaga general que trenqués definitivament amb el règim, deguda als entrebancs de la CONC i de les Comissions Obreres del Metall, que van intentar frenar un conflicte que no els hi interessava:

*“Podríamos preguntarnos porque en este momento decisivo de nuestra lucha empresas como Hispano Olivetti, Macosa, Maquinista, Harry Walker,..., no participaron ni en la medida de sus posibilidades en los paros de solidaridad. La responsabilidad recae sobre la CONC y las CO del Metal, que en esta etapa no aparecieron para nada. La CONC, eso sí, aparecerá más tarde al final de la huelga proponiendo que se debían aceptar los 33 despidos y echar marcha atrás.”*³⁶⁸

Tot i les acusacions i els retrets entre partits polítics i organitzacions sindicals sobre el que havia representat la vaga, el conflicte de Motor Ibérica va aconseguir quedar gravat en l'imaginari col·lectiu com un conflicte d'uns treballadors que van resistir a ser doblegats per una patronal reaccionària i repressiva més pròpia dels anys cinquanta i seixanta que no pas dels nous canvis en els que estava immers el país. A més, malgrat no haver aconseguit els objectius pels quals es va iniciar la vaga, la lluita de Motor

---

³⁶⁶ “Negociació o motoriberització” a *Arreu*, núm. 5, pàg. 25.

³⁶⁷ SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer, canvi...*, pàg. 462.

³⁶⁸ “Balance Motor Ibérica”, 1976, carpeta Motor Ibérica, Fons Lliga Comunista Revolucionària, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

Ibérica també va servir per obrir un món desconegut a unes dones que fins aquell moment havien viscut alienes a la realitat política que vivien.

ROCA RADIADORES

Antecedents: la vaga de 42 dies

Com s'ha vist al punt anterior, Roca Radiadores era la segona empresa més gran de Catalunya després de SEAT. El caràcter paternalista i repressiu de l'empresa, sumat al fet que la gran majoria de la plantilla havia immigrat del camp i no tenia una tradició de lluita són dos elements que expliquen l'absència de grans mobilitzacions durant la dictadura en aquesta empresa, excepte la vaga de 21 dies de l'any 1971 descrita el punt anterior. En canvi, durant l'any 1976 els treballadors d'aquesta factoria situada entre les poblacions de Gavà i Viladecans van experimentar una ràpida presa de consciència, després del fracàs d'una vaga al març, que els va permetre, a finals d'aquell mateix any, protagonitzar una de les vagues més importants de l'època, una lluita que qüestionava el paper dels sindicats i els partits polítics en la lluita obrera i que posava l'assemblea de treballadors com el màxim òrgan de decisió obrera.

El 28 de febrer, els treballadors de la factoria de Roca Radiadores de Gavà van iniciar una vaga de solidaritat amb els seus companys de la fàbrica d'Alcalà d'Henares, on s'havia acomiadat un membre del Jurat d'Empresa, conegut com el Piris, durant la negociació del conveni col·lectiu interprovincial. La vaga es va iniciar a la nau de porcellana, des d'on es va estendre per la resta de la factoria. Per la seva banda, l'empresa va respondre amb la suspensió de feina i sou de tots els treballadors de la plantilla de Gavà fins el 3 de març. Uns dies abans d'iniciar la vaga, els càrrecs sindicals de la factoria de Gavà havien realitzat un referèndum per decidir els passos a seguir durant la negociació del conveni col·lectiu: acceptar l'oferta de l'empresa, una nova negociació, anar a laude o acceptar la pròrroga del conveni actual. 831 treballadors, un 17.3% de la plantilla, van votar al referèndum. L'opció més votada va ser la del laude amb 521 vots, seguida de la de pròrroga amb 421 vots.³⁶⁹ Tot i que el resultat del referèndum va ser favorable al laude, la Junta Sindical va valorar negativament l'oferta de laude, així que van acceptar la pròrroga del conveni malgrat no ser el que havien

---

³⁶⁹ ALONSO, Albert, *La vaga de Roca. 96 dies...*, pàg. 39.

votat els treballadors. Els resultats reals d'aquell referèndum no es van saber fins al setembre³⁷⁰.

Des del primer moment de l'inici del conflicte, els treballadors de Roca van realitzar manifestacions i marxes pacífiques pels carrers de Gavà i Viladecans. També es va formar un comitè de vaga format íntegrament per homes de CCOO, escollits entre els militants de Comissions Obreres que formaven part del Jurat d'Empresa.

El 3 de març, acabat el lockout, els treballadors van decidir continuar amb la vaga fins aconseguir la readmissió del company d'Alcalá d'Henares i l'augment de les 4.000 pessetes lineals que demanaven al conveni (encara que uns dies abans les Comissions Obreres de Roca havien acceptat la pròrroga del conveni vigent en contra de la voluntat dels treballadors). Aquell matí del 3 de març, un grup de joves treballadors, encapçalats per Clemente Olivares (24 anys), va decidir ocupar l'església Mare de Déu de Sales, situada al Poblat Roca (Viladecans)³⁷¹. Al mateix temps que aquests joves ocupaven l'església del barri, una assemblea d'uns quatre-mil treballadors a Vitòria acabava amb l'assassinat a trets de cinc obrers, després d'un brutal desallotjament de l'església Francesc d'Assís. A Viladecans, la Guàrdia Civil també va intentar entrar a l'església, però el pare Celestino Bravo els hi va impedir l'entrada. Aquesta vintena de treballadors van passar la nit a l'església discutint sobre com podien estendre la lluita de Roca a les fàbriques del voltant. L'endemà, es van unir a les marxes diàries amb la resta de companys.

D'altra banda, el 3 de març la direcció de Roca va anunciar que estenia el lockout fins el 9 de març al mateix temps que es reafirmava en l'acomiadament del treballador d'Alcalá i en la no acceptació de les 4.000 pessetes d'augment lineal.³⁷² Els treballadors van continuar amb les manifestacions pacífiques pel voltant de la fàbrica i pels carrers de Viladecans i Gavà, evitant els polígons industrials (fet que qüestionaven els joves que s'havien tancat a l'església uns dies abans). El conflicte no va variar fins que el 15 de març l'empresa va oferir la tornada a la feina cobrant la part treballada del mes de febrer. Una part de la plantilla va acceptar la proposta i va reincorporar-se a la feina. S'iniciava així una divisió entre els treballadors que podia posar en perill la continuació de la vaga. Durant els següents dies, el conflicte entre obrers d'una banda, i patronal i policia de l'altra es va anar aguditzant, fins que el 23 de març una marxa per les rambles

---

³⁷⁰ *Butlletí informatiu d'USO*, novembre 1976, Fons personal Josep Campmany.

³⁷¹ Entrevista a Clemente Olivares.

³⁷² ALONSO, Albert; CAMPMANY, Josep, et. al., *La vaga de Roca...*, pàg.20.

de Gavà acabà amb una forta càrrega policial. Des d'aquell dia es van prohibir les manifestacions al carrer, les assemblees i circular per la via pública en un nombre superior a dues persones.³⁷³ El 29 de març la Guàrdia Civil va detenir Antonio Plata, extreballador de Roca acomiadat vuit anys enrere i militant del PSUC. A la caserna, Plata va ser torturat i amenaçat de mort si es quedava a Viladecans.³⁷⁴

El 3 d'abril, els càrrecs sindicals i els representants de l'empresa van pactar un increment salarial de 39.600 pessetes anuals, l'absència de represàlies sobre els obrers en vaga i readmetre o no el treballador d'Alcalá (Piris) en funció de la sentència que dictaminés el Tribunal. El 5 d'abril els treballadors es van reunir per dur a terme la votació (no se'ls va permetre fer una assemblea de discussió prèvia), a la qual es va ratificar la proposta de l'empresa (malgrat que només va votar el 7% dels treballadors). Finalment, els treballadors es van reincorporar a la fàbrica el 10 d'abril, després de 42 dies de vaga.

Conseqüències de la vaga: l'aparició d'un nou moviment obrer a la fàbrica

La vaga de març va ser durament criticada per un sector dels treballadors, que consideraven que els càrrecs sindicals no havien estat a l'alçada dels obrers de la factoria.³⁷⁵

Entre els detractors cal destacar Clemente Olivares, de tendències llibertàries; José Serrano i Fernando Palomo, militants de la LCR; Pereda, del PC m-l; José Moreno i Jesús Sánchez Pajares, del PSUC; i un darrer company afiliat a USO.³⁷⁶ Aquests joves es van començar a reunir a casa de Fernando Palomo, on discutien sobre la ineficàcia dels càrrecs actuals del Jurat d'Empresa, quin paper haurien d'haver jugat les Comissions Obreres durant el conflicte i com s'hauria d'haver actuat a la vaga. Fruit d'aquestes reunions es va començar a publicar *Prensa Obrera. Boletín informativo de la Comisión Obrera de Roca*, que es repartia a les seccions on treballaven aquests companys i es discutia als descansos. Al butlletí, redactat fonamentalment per Fernando Palomo, s'apuntava a la manca de representativitat com el principal problema dels treballadors de Roca. Defensava que els treballadors s'havien d'organitzar de forma assembleària a l'empresa i, des d'aquest òrgan, escollir els delegats més representatius

---

³⁷³ *Diario de Barcelona*, 24.3.1976, Fons personal de Josep Campmany.

³⁷⁴ "Roca, 42 dies de vaga", *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 439, 12.4.1976, pàg. 4, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

³⁷⁵ *Roca en lucha*, núm. 1, 23.11.1976, Fons personal de Josep Campmany.

³⁷⁶ Entrevista a Fernando Palomo, realitzada per Joel Sans el 23.3.2013.

dels obrers. D'aquest grup divers de joves (als quals s'hi havia afegit Antonio Grau, militant de la CNT), plantejava com a element fonamental d'organització obrera l'Assemblea de Treballadors, en contraposició a les assemblees que s'havien realitzat durant la vaga, a les quals els únics amb dret de veu havien estat els càrrecs sindicals i a on la votació havia estat secreta, fet que consideraven manipulable.³⁷⁷

Entre els mesos de maig i juny es va donar un procés de discussió, en assemblees a les hores de l'entrepà i a la sortida de la fàbrica, sobre la necessitat de reconstruir el moviment obrer a Roca al voltant dels següents eixos:

- La construcció d'un sindicat obrer unitari a la fàbrica.
- L'Assemblea com el màxim òrgan de representació i organització dels treballadors.
- Revocabilitat dels delegats de l'assemblea.
- Democràcia obrera basada en el vot a mà alçada.

Sota aquestes premisses es va iniciar un procés d'elecció de delegats obrers per seccions (que després eren ratificats a l'Assemblea de Treballadors) sense candidatures. Els treballadors posaven en una urna de cartró els noms dels treballadors que consideraven que millor els representaven. Al setembre, el nombre de delegats escollits i ratificats després en assemblea era de 43 membres³⁷⁸. D'aquests, es va escollir un comitè de 15 delegats i una comissió negociadora de cara al conveni de 5 delegats. Entre els 43 delegats que van sortir escollits destacaven Clemente Olivares, Fernando Palomo, José Serrano i Jesús Sánchez Pajares.³⁷⁹

Al setembre es va publicar el segon número de *Prensa Obrera*, la qual, tenint en compte que la negociació del conveni havia de començar a final de mes, recollia les reivindicacions bàsiques sobre les quals s'havia de negociar el conveni:

- Amnistia laboral per a tots els treballadors acomiadats.
- Equiparació real del salari al cost de la vida.
- 40 hores setmanals.
- Abolició de les hores extra (o pagar-les al 300%).
- Llibertat d'assemblea.

---

³⁷⁷ *Prensa Obrera. Boletín informativo de la Comisión Obrera de Roca*, núm. 1, Fons personal de Josep Campmany.

³⁷⁸ A finals de mes van arribar als 60.

³⁷⁹ Entrevista a Clemente Olivares.

- Reconeixement dels representants escollits en assemblea com els únics representants dels treballadors de Roca.
- Sindicat obrer únic i independent.³⁸⁰

El 13 de setembre, el comitè de l'Assemblea de treballadors de Roca enviava una carta a la direcció de l'empresa, a la delegació de treball i als enllaços verticals demanant la dimissió dels enllaços donada la seva ineficàcia i la seva manca de representació dels treballadors de Roca Radiadores:

“Que ante la falta de representatividad por parte de la mayoría de los cargos sindicales de esta factoría, como quedó demostrado en los pasados conflictos laborales de ésta, los trabajadores por voluntad propia decidimos elegir por votación a un grupo de 43 delegados para que representen y defiendan nuestros intereses.

*Que hemos decidido la ruptura total con la CNS por la insuficiencia de cauces que nos ofrecen y exigimos la dimisión de todos los cargos sindicales”*³⁸¹.

D'altra banda, els delegats de l'Assemblea van redactar un *Proyecto de Bases para impulsar la sección sindical de los trabajadores de Roca Radiadores*³⁸², on es recollien les idees principals sobre les quals s'assentava el nou moviment obrer a la fàbrica, basat en 5 punts fonamentals:

1. Secció sindical única per a tota la classe obrera.
2. Aquesta secció sindical havia de ser autònoma i independent tant de partits polítics com de les centrals sindicals i del govern.
3. Democràcia obrera, basada en:
  - a) Assemblea obrera, màxim òrgan de representació de la classe obrera. Sobirania plena.
  - b) Revocabilitat dels càrrecs.
4. Secció sindical obrera, sense cabuda de la patronal.
5. La secció sindical obrera no podia fer cap discriminació a aquells obrers que no volien sindicar-se.

---

³⁸⁰ *Prensa Obrera. Boletín informativo de la Comisión Obrera de Roca*, núm.2, setembre 1976, Fons personal de Josep Campmany.

³⁸¹ Carta dels delegats Manuel Martín i Fernando Palomo a la delegació de treball, 13.9.1976, Fons personal de Josep Campmany.

³⁸² Disponible a l'annex.

Els enllaços sindicals del Vertical no van dimitir, però van deixar d'exercir el seu càrrec³⁸³. Entre els delegats escollits en assemblea, només cinc (Jesús Sánchez, Francisco Pereda, Fernando Palomo, Mayor Gil, Santiago, tots militants de CCOO) havien format part del Jurat d'Empresa.

Origen del conflicte:

Com que ni l'empresa ni la Delegació de Treball van reconèixer els delegats de l'assemblea com els representants dels treballadors de Roca, aquests van decidir fer una vaga de 24 hores el 27 de setembre. Durant l'assemblea, Sánchez Pajares va explicar als treballadors que l'antic jurat havia manipulat els vots del referèndum del conveni quan van dir que havia guanyat l'opció de pròrroga i no el laude. L'empresa, veient l'èxit que va tenir la convocatòria, es va veure obligada a reconèixer els cinc delegats de la comissió negociadora. Uns dies més tard, va aparèixer una pintada a l'interior de la fàbrica, signada pels Guerrilleros de Cristo Rey, on hi havia dibuixades cinc creus amb els noms dels cinc delegats escollits de la comissió negociadora.³⁸⁴

Finalment, el 4 d'octubre s'iniciaren les converses del conveni. Els treballadors havien elaborat una plataforma de conveni de 33 punts entre els quals destacaven: salari mínim de 60.000 pessetes anuals, jornada laboral de 42.5 hores, amnistia laboral, dret d'assemblea, reconeixement ple dels delegats de l'assemblea, jubilació als 60 anys amb el 100% del salari i una revisió salarial trimestral, entre altres. El punt 23 de la plataforma també era força significatiu pel seu contingut polític, on es demanava la no suspensió de l'article 35 de la Llei de Relacions Laborals³⁸⁵. Després d'una primera reunió on l'empresa va rebutjar les reivindicacions de la comissió, es va reduir la plataforma de 33 a 24 punts, que també va rebutjar, ja que el primer dels punts continuava sent l'Amnistia Laboral. Per fer pressió a la direcció de l'empresa, els treballadors van decidir fer una vaga de 24 hores el 28 d'octubre. La vaga va ser total, incloent també el personal de vigilància dels forns. L'empresa va respondre trencant les negociacions del conveni i amb una sanció de feina i sou durant una setmana al delegat F. Moreno, al·legant baix rendiment. Uns dies més tard, l'assemblea de treballadors va

---

³⁸³ Entrevista a Clemente Olivares.

³⁸⁴ ALONSO, Albert; CAMPMANY, Josep, et. al., *La vaga de Roca...*, pàg. 39.

³⁸⁵ L'article 35 de la Llei de Relacions Laborals del 8 d'abril de 1976 deia que, en cas d'acomiadament d'un treballador, si la sentència dictava la readmissió de l'obrer acomiadat l'empresa no ho podia substituir per una indemnització en metàl·lic si les dues parts no hi estaven d'acord.

convocar una nova vaga, davant l'actitud contra els companys delegats per part de l'empresa.

El 8 de novembre, al migdia, la direcció de Roca Radiadores va acomiadar Joaquín Sánchez, a qui acusaven d'haver participat a la vaga del 27 de setembre i de ser un dels instigadors de la vaga del 28 d'octubre. Quan es va saber la notícia, els treballadors del torn de tarda no van entrar a treballar, i es van reunir al pati per fer una assemblea on va intervenir Jesús Sánchez Pajares i va explicar la situació. Acabada l'assemblea, Sánchez Pajares es va dirigir a l'oficina del director de l'empresa, Elías García Bou, per intentar solucionar el conflicte però el director li va dir que tenia preparats 24 acomiadaments més si a l'endemà no s'havia restablert la normalitat a la factoria, assegurant-li que el que calia en aquells moments era <<*Disciplina, disciplina, disciplina y producción, producción, producción*>>. ³⁸⁶

A l'assemblea del 9 de novembre, els treballadors van decidir fer una vaga total i indefinida fins que l'empresa no readmetés Jesús Sánchez.

Organització dels treballadors

A l'assemblea del 9 de novembre, la comissió de 15 delegats es va dissoldre per donar pas a la creació de noves comissions per encarar el que ja es preveia que seria un conflicte llarg. La primera comissió que es va formar va ser la comissió de vaga, que havia de dirigir el conflicte amb el suport de la resta de treballadors. Durant els següents dies, a les assemblees diàries del matí i de la tarda es van anar formant les altres comissions:

Comissió d'autodefensa: aquesta va ser la primera comissió que es va crear, després dels atacs de les càrregues policials dels primers dies. Estava formada per treballadors joves que s'encarregaven de vigilar el Poblat Roca i avisar si veien cotxes policials o grups d'extrema dreta durant les assemblees. També s'encarregaven de vigilar els delegats de l'assemblea, ja que durant tota la vaga cap d'ells va poder dormir a casa seva per por a represàlies de grups d'extrema dreta. Per aquest motiu, un grup de treballadors passava les nits a les portes de les cases dels familiars dels delegats.

Comissió de la caixa de resistència: aquesta comissió va ser essencial per als treballadors en vaga, que només van rebre la paga del 23 de novembre corresponent a la darrera quinzena treballada i el 20 de desembre la part proporcional de la paga de Nadal.

---

³⁸⁶ ALONSO, Albert; CAMPMANY, Josep, et. al., *La vaga de Roca...*, pàg. 42.

Per aguantar els 95 dies de vaga, els treballadors de Roca van recórrer a feines al camp, hores extra en altres fàbriques, a la construcció o en algun petit comerç al poble. El que més va ajudar a la caixa de resistència va ser la solidaritat de la classe treballadora. En aquells tres mesos de vaga van aconseguir recaptar 12.714.101 pessetes, gràcies al suport dels treballadors d'altres fàbriques, veïns del poble, associacions, estudiants, partits polítics, etc.³⁸⁷ Els treballadors de Roca també van comptar amb la solidaritat d'artistes com Lluís Llach, Maria del Mar Bonet o Ovidi Montllor, que van fer concerts per recaptar diners.

Comissió d'extensió del conflicte: La funció principal d'aquesta comissió era la de buscar la solidaritat amb els treballadors de Roca i, si era possible, estendre la lluita o unir-se amb els obrers en vaga d'altres fàbriques. Com a Motor Ibèrica, el poc ressò de la vaga als mitjans de comunicació va impulsar als treballadors a publicar la seva pròpia revista, *Roca en lucha*, de la que es van publicar 5 números al llarg de la vaga i que venien per 25 pessetes. En aquesta revista els treballadors exposaven el procés de negociació amb l'empresa, el dia a dia del conflicte i les peculiaritats de la seva organització. En aquesta comissió van col·laborar amb força els partits de l'esquerra radical com la LCR, la LC, el PTE o el PC(m-l) a través dels *Comitès de suport*, que eren uns comitès que funcionaven al marge de l'Assemblea de Treballadors (perquè no estaven formats per obrers de Roca sinó per militants de partits polítics, sindicats o simpatitzants amb la classe obrera i amb la lluita de Roca), tot i que estaven supeditats a la voluntat dels treballadors en assemblea.

Altres comissions eren el comitè de redacció encarregat d'escriure la revista *Roca en lucha*; la comissió d'assessorament jurídic, que comptava amb el suport dels advocats laboralistes del Col·lectiu Ronda, una cooperativa que es dedicava a l'assessorament legal dels treballadors, i la comissió d'organització interna, encarregada de buscar intermediaris per resoldre el conflicte i cercar les vies de negociació possible amb la direcció de Roca.

Cada dia, els membres de les diferents comissions explicaven a les assemblees de treballadors el que havien fet durant el dia i discutien els passos a seguir. La base de l'organització dels treballadors de Roca va ser l'Assemblea de Treballadors, que va esdevenir l'òrgan de màxima decisió dels treballadors. Les assemblees s'acostumaven a fer a la plaça del barri del Poblat Roca, però en funció de la pressió que exercia

---

³⁸⁷ Veure el resum de les aportacions a l'annex.

l'extrema dreta o la policia per aturar-les, els obrers es traslladaven a la muntanya, a 5 km del Poblat, o a l'església de Mare de Déu de Sales. Durant tot el conflicte, els treballadors van defensar el vot a mà alçada com la veritable expressió de democràcia obrera en front del vot secret, que titllaven de burgès i de fàcilment manipulable.³⁸⁸

*“El voto secreto es una invención de la democracia burguesa, es propio de ella. En un mundo en el que cada cual está en oposición a todos los demás, en el que imperan la competitividad, el poder de unos hombres sobre otros, la represalia y el individualismo, en ese mundo que la burguesía se ha construido, es lógico que cada burgués tenga miedo de que los demás sepan lo que opina.”*³⁸⁹

Una altra característica de l'organització dels treballadors de Roca és que els delegats escollits de forma assembleària eren els portaveus de l'assemblea, però no tenien cap poder de decisió al marge d'aquesta. A més, el seus càrrecs eren revocables. Tot i que la majoria pertanyien a partits polítics i sindicats diferents (però sempre des de l'esquerra), la unitat que van mostrar, deixant apartades les diferències a les assemblees i parlant amb una sola veu, la de la voluntat dels treballadors, va ser lloable.³⁹⁰ Una mostra d'unitat es va produir poc abans del dia de Nadal, quan la patronal de Roca havia proposat una tornada a la factoria a canvi de la cistella de Nadal:

“Y vamos a saber qué es lo que representa para nosotros, para los delegados, la cesta. Y no representa ni más ni menos que 43 días de huelga. Y vamos a saber ahora qué representan 43 días de huelga, por un lado, para vosotros, para los trabajadores, para la Asamblea. Y por otro lado, para los delegados.

La cesta para mí, contiene, desde empezando por todas las discusiones que tengamos entre nosotros, por todas las peleas o avisos que hay que dar por la mañana a los compañeros, que nos enfrenta la situación que estamos. Por todas las situaciones que nos vemos obligados a soportar en nuestras casas, causando enfrentamiento entre la esposa y el marido. Y cuando hay una situación entre ellos que a los hijos no se les puede explicar. Eso es lo que hay en esa cesta. Cuando tenemos que vernos abocados a ir pidiendo limosna de puerta en puerta. Cuando hay que ir al mercabarna, cuando hay

---

³⁸⁸ “La huelga día a día. Cronología de la lucha”, *Nuestra Clase*, edita liberación Barcelona, núm. especial Roca, març 1977, Fons personal Albert Alonso.

³⁸⁹ Llibre inèdit de militants del PC m-l a Roca, escrit després de la vaga, pàg.18, Fons personal de Clemente Olivares.

³⁹⁰ A l'Arxiu Nacional de Catalunya es conserven 30 cintes de gravacions de moltes assemblees on es poden sentir diferents intervencions dels delegats al llarg de tota la vaga.

millones que se manejan por nuestro sudor y se nos niega. Y a nuestras mujeres las tratan de putas. Eso está contenido en la cesta. Y está contenido algo más. Os decía el otro día, que se considera, que la Asamblea está en minoría de edad. Y lo siguen considerando en sus planteamientos. Y más todavía porque no acabaría en toda la noche de decir lo que hay en esa cesta. Que yo sepa, de la fábrica habéis salido por un puesto de trabajo, al que luego se sumaron 41 más. Y en eso está la dignidad obrera. La dignidad obrera de cada uno de nosotros. Y eso, no cabe en ninguna cesta. Eso, ni en una cesta tan grande como esta iglesia cabe. Porque cuando nosotros empecemos a abocar todos nuestros problemas, todos los daños que está causando esta huelga, no hay cesta que pueda dar cabida a todo esto.”³⁹¹

El paper de les dones

Com a Motor Ibérica, la vaga de treballadors de Roca va servir d’empenta a les dones dels obrers per prendre consciència de lluita obrera. Des del primer moment van col·laborar aixecant barricades i assistint a les assemblees dels treballadors, però poc després van veure la necessitat de fer les seves pròpies assemblees. El dia 21 de desembre va tenir lloc la primera d’aquestes assemblees, però hi van assistir més homes que dones. Poc a poc es van anar afegint-hi més, tot i que la majoria ho feien amb la desaprovació dels marits a casa, cosa que feia més difícil la seva incorporació a la lluita. Les dones, però, havien viscut de primera mà les càrregues policials i les amenaces i atacs de l’extrema dreta a les seves cases. Aquestes vivències, sumades al fet que el barri del Poblat Roca està situat just davant la fàbrica, van ajudar a que les dones fessin un pas endavant i se situessin com a iguals a la lluita obrera de Roca:

“Y bien. Las mujeres de Roca han conseguido colocar la noticia en la categoría de lo insólito por la forma de asimilar desde el primer día la guerra declarada por el capital a sus maridos, padres, hermanos. Organizadas de forma paralela pero independiente se han movilizado de forma pluridimensional, han apoyado y extendido la lucha de mil maneras: montando piquetes de protección ante las casas de los delegados las veinticuatro horas del día, estando presente en las barricadas, desplazándose a pueblos cercanos, actos públicos, espectáculos y centros universitarios en busca de fondos cuando ya la necesidad se hacía imperiosa. Ochenta días sin comer apenas, sin dormir

---

³⁹¹ “CD: 086951”. Transcripció de l’assemblea celebrada a l’església de Mare de Déu de Sales el 20 de desembre de 1976, Fons d’àudio Roca Radiadores, Arxiu Nacional de Catalunya.

y casi sin lavarse, sosteniendo las que trabajaban las necesidades familiares y sin tocar ni un céntimo de la caja de resistencia.”³⁹²

Les dones es reunien en assemblea un cop per setmana a l'església del Poblat on discutien com organitzar-se i quines accions havien de fer durant els propers dies. Es van organitzar en grups per anar a supermercats, botigues, espectacles, etc., per demanar ajuda per a la caixa de resistència. També s'organitzaven en la defensa de les seves cases i feien tornos de vigilància als portals on vivien els delegats. En aquestes assemblees també es discutien problemes que afectaven directament al dia a dia de la dona:

“El problema de las infraestructuras del poblado nos lo planteamos a raíz de las primeras asambleas. Además de los dos que ha citado Clara [una altra dona de Roca que esmentava els problemes de la manca d'asfalt i clavegueram al barri] no hay ni un sólo espacio verde, ni guarderías. ¿Qué se puede hacer con los niños? O bien se tienen que tener en casa hasta los seis años, que van a un colegio nacional, o hay que mandarlos fuera a un colegio de pago. Pero, ¿cuántas familias que subsisten con un sueldo de peón van a permitirse esos lujos?”³⁹³

La lluita obrera de Roca va servir per incorporar les dones a la problemàtica de la classe treballadora al món de la fàbrica, però també per prendre consciència de classe i de voluntat de participar activament en els canvis que s'estaven produint al país per millorar les condicions de vida al barri i discutir i qüestionar la posició de la dona a la societat.

Partits polítics i sindicats

La vaga dels treballadors de Roca va ser un exemple d'autoorganització obrera per a molts partits de l'extrema esquerra, que veien en aquest conflicte l'inici d'una vaga revolucionària al llarg de la comarca.³⁹⁴ Entre els partits amb una presència més activa a la vaga cal destacar la LCR, el PCE (m-l) i el PTE. Malgrat que eren partits minoritaris, el seu activisme era molt fort. La seva participació als Comitès de suport, el seu recolzament a manifestacions, vagues i mitjans de comunicació on tenien algun militant,

---

³⁹² GOICOECHEA, Maite, “Mujeres de Roca: una lucha sin cuartel”, *Vindicación*, 1977, núm.7, pàg. 41.

³⁹³ *Ibíd*em, pàg. 43.

³⁹⁴ “Roca: una victoria de la autoorganización, la unidad y la democracia obreras”. *Quaderns demà*, abril 1977, núm. 2, Fons personal de Fernando Palomo, extreballador de Roca i exmilitant de la LCR.

van ser vitals per a l'extensió i la repercussió de la vaga de Roca, com recorda Clemente Olivares:

*“Va estar la LC, la LCR, el MC, la ORT, el PT, el PC (m-l) i clar, tu t’havies d’aprofitar. Jo era qui tenia contactes amb tots ells i clar, m’aprofitava. Tots els contactes d’Alemanya ens els va donar el PC (m-l). El contacte amb Tarradellas de la part cristiana, que van anar Priego i Palomo.”*³⁹⁵

L’organització assembleària dels treballadors de Roca va ser un gran exercici d’autogestió per a uns obrers que fins aquell moment no havien protagonitzat cap lluita important a la comarca. La presència entre les seves files de joves molt polititzats a l’esquerra del PSUC va ser clau per poder donar un cos inicial a aquest moviment entre els mesos de maig a setembre, però durant la vaga aquests mateixos militants (i especialment els militants de fora de la fàbrica) van protagonitzar enfrontaments diversos, com reflecteixen a les revistes dels propis partits³⁹⁶, per com concebia cadascú aquesta vaga i el seu paper cap a la Vaga General Política.

Amb tot, la visió general de la lluita de Roca per part dels partits de l’esquerra revolucionària va ser positiva, ja que per a ells va representar no només un model d’organització a seguir, sinó que també va significar una de les poques lluites on van poder tenir un paper actiu, encara que no fossin els protagonistes:

*“Roca es un ejemplo, un ejemplo molesto para muchos, tanto desde el poder como desde la oposición. Roca es una lección, una lección de organización, como se discute, como se actúa, como se organiza, como la unidad y la democracia hacen avanzar a los trabajadores. Es también una lección de defensa de las libertades obreras de enfrentamientos contra toda la capacidad represiva de un Estado.”*³⁹⁷

Però no tots els partits d’esquerra eren partidaris del camí al sindicalisme unitari que havia iniciat Roca, basat en delegats revocables de l’Assemblea de Treballadors. La desaparició dels enllaços sindicals, la negociació del conflicte a través de comissions de treballadors (deixant al marge els partits polítics), la votació a mà alçada i el fet de

---

³⁹⁵ Entrevista a Clemente Olivares.

³⁹⁶ Com es pot veure als articles sobre Roca als setmanaris de *LA AURORA*, òrgan del comitè central del Partido Obrero Revolucionario de España (PORE), setmanari del 21.1.1977 o a *Demà*, òrgan de la LCR, primera quinzena de febrer de 1977, per citar només dos exemples.

³⁹⁷ *Revolución. Òrgan de premsa de l’O.I.C.* (Organización de Izquierda Comunista), número 25, publicat el 24.1.1977.

declarar la vaga indefinida fins la readmissió dels acomiadats eren fets que, a l'inici del que havia de ser una *tardor calenta*, s'allunyaven de les tesis defensades pel PSUC, partit hegemònic al Baix Llobregat i de les CCOO de la comarca, que alertaven dels perills de tornar a repetir el fracàs de Motor Ibèrica.³⁹⁸ Des dels seus cercles d'influència van dur a terme una campanya crítica amb el moviment assembleari de Roca, com reflecteix l'article publicat per Francesc Baltasar³⁹⁹ després de l'assemblea autoritzada pel governador civil al novembre per escollir una comissió negociadora:

*“Los delegados insistieron una y otra vez en el rechazo del voto secreto- propuesta planteada por el delegado provincial- con argumentos confusos, pero efectivos cara a la gente, en la medida que consiguieron una votación a mano alzada contra el voto secreto, en la que tan sólo tres trabajadores se pronunciaron en contra”*⁴⁰⁰

Tot i els intents infructuosos de dirigir el conflicte, de la mateixa manera que els partits de l'esquerra revolucionària també intentaven influir en la lluita de Roca, i d'aconseguir que delegats sindicals afins fessin d'intermediaris amb l'empresa, cal esmentar que molts militants del PSUC es van solidaritzar amb els treballadors de Roca, a través de la participació a la caixa de resistència i a la denúncia de la intransigència patronal com a única culpable del conflicte.⁴⁰¹

D'altra banda, la vaga de la Roca també es va haver d'enfrontar a les diferents tendències que convergien a l'interior de Comissions Obreres en un moment complicat per a Comissions, uns mesos després de l'Assemblea de l'11 de juliol on es va decidir iniciar el procés cap a la constitució d'un nou organisme amb capacitat de direcció que donés cos a CCOO com a central sindical, renunciant a ser un moviment sociopolític que agrupés les diferents tendències de l'esquerra. La ràpida reaparició de la UGT, que a més havia pogut celebrar el seu XXX Congrés a Madrid a l'abril, i el rebuig de la CNT i USO a quedar relegats a un segon pla sota les directrius de Comissions Obreres en aquest moviment unitari va truncar el desig de CCOO d'un sindicalisme unitari. En canvi, a Roca es volia demostrar que la unió dels treballadors de forma autònoma i en un mateix moviment era possible. Cal tenir en compte que un dels líders de la vaga i

---

³⁹⁸ “Negociació o motoriberització”, *Arreu*, núm. 14, novembre 1976, pàg. 25, Fons personal de Josep Campmany.

³⁹⁹ Francesc Baltasar era des de 1974 el secretari general del PSUC al Baix Llobregat (càrrec que ocupà fins 1979).

⁴⁰⁰ “La assemblea contra el voto secreto”, *Mundo Diario*, 18.11.1976, Retall de premsa, Fons personal de Josep Campmany.

⁴⁰¹ “Una sentència, uns altres i una orella”, *Arreu*, núm. 16, febrer 1977, pàg. 18, Fons personal de Josep Campmany.

redactor de les *Bases* de l'assemblea de treballadors de Roca era Fernando Palomo, militant de la LCR i de CCOO, i que es trobava dins la tendència unitària en el si de CCOO. Per tant, el moviment assembleari de Roca i l'inici de la vaga arribava en un moment en què la tendència majoritària de CCOO anava en una altra direcció.

Un dels fets que més va enfrontar els treballadors de Roca amb CCOO va ser la qüestió de la dimissió dels enllaços sindicals, que Comissions defensava mantenir fins a la legalització dels sindicats i l'elecció de nous organismes per tal de no deixar un espai legal buit que encara es podia fer servir en pro dels treballadors. Per aquest motiu, durant tota la vaga, Comissions va defensar la necessitat d'escollir una comissió negociadora per dialogar amb l'empresa a partir de les centrals sindicals, com recollia el diari *Avui*:

*“El comunicat [de les CCOO del Baix Llobregat] finalitza amb una invitació perquè els obrers de Roca reconsiderin l'acord pres en l'assemblea del pavelló esportiu de Viladecans i abandonin llur pretensió de dur a la comissió negociadora els obrers acomiadats. <<Les lluites de la nostra comarca ens donen la raó- addueixen les CCOO- Laforsa, Dumper Ibèrica, Tubauto..., vagues en les quals va caldre d'ésser flexible en el moment del diàleg i en les quals foren treballadors de la comarca els qui van haver de representar els treballadors d'aquelles fàbriques en la negociació>>”.*⁴⁰²

Tot i aquest enfrontament per les formes d'entendre la lluita, la resposta de CCOO a la solidaritat amb Roca va ser molt diversa, en funció de quines organitzacions polítiques eren majoritàries a cada secció o fàbrica.

Un sindicat que no va donar suport a la vaga de Roca va ser USO, com explicava un dirigent d'aleshores, Paco Giménez, a *Arreu* al volant de l'assemblearisme de Roca:

“El tema de Roca és un tema que preocupa, sobretot si arribés a ser un punt de referència. Jo ho visc de prop i crec que la manera de portar la vaga és elitista. S'hi troben posicions no gaire correctes. Per exemple, el vot secret. Cap dirigent, ni ningú, no pot dir que el vot secret sigui un mètode antidemocràtic o burgès. El vot secret és una forma com una altra d'expressar la democràcia.

En una darrera reunió amb els delegats, els dèiem que si no es canviava la imatge de la vaga la gent no aniria a una vaga general, encara que totes les centrals sindicals la

---

⁴⁰² “CCOO s'inhibeix a Roca”, *Avui*, 29.1.1977, pàg. 6, Hemeroteca digital de l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Girona, consultat l'1.3.2017.

convoquin pels dies 20, 21 i 22. El problema és aquest: nosaltres no estem d'acord amb els mètodes de lluita que s'utilitzen a Roca, i crec que tampoc no hi està d'acord CCOO."⁴⁰³

La postura de la UGT respecte el moviment assembleari de Roca va ser positiva, ja que els treballadors d'aquesta fàbrica havien aconseguit la dimissió del Jurat d'Empresa, tal com la central socialista preconitzava. Però tot i aquest punt en comú, el moviment obrer de Roca no compartia el model sindical de la UGT basat en l'organització sindical dels treballadors en centrals sindicals, les quals havien de dirigir i centralitzar el moviment obrer i la negociació amb la patronal. Malgrat aquesta diferència, la Federació Metal·lúrgica de la UGT a Catalunya va fer públic un comunicat de suport a la lluita dels treballadors de Roca al gener de 1977:

*"[la lluita de Roca] pone en la palestra dentro del movimiento obrero el tipo de sindicalismo que la UGT preconiza (elección de representantes en la asamblea, negociación directa de éstos con la patronal, análisis de la lucha y toma de decisiones en la asamblea como órgano soberano de la empresa). (...) En la medida en que la lucha de Roca triunfe, habrá triunfado la tesis sindical que la UGT propugna, no sólo frente al aparato oficial, sino también frente a la teoría de CCOO y el sindicato de nuevo tipo."*⁴⁰⁴

Tot i aquest comunicat, la UGT va tenir una presència testimonial a Roca Radiadores⁴⁰⁵, així que el seu suport va ser més una declaració d'intencions que de fets. La UGT també va donar suport a les jornades de lluita prèvies al judici al gener de 1977, juntament amb la CNT, el SOC i tot un ventall de partits de l'esquerra revolucionària⁴⁰⁶ i va fer servir els seus vincles amb els sindicats internacionals per cercar la solidaritat amb la Federació Internacional dels Sindicats del Metall (FITIM).

Un suport molt decidit a l'Assemblea de Treballadors de Roca va ser el de la CNT, malgrat que tampoc no comptava amb gaire força a l'empresa en el moment d'esclatar la vaga. Com la UGT, va fer servir els seus enllaços a l'exterior per donar a conèixer el

---

⁴⁰³ "Lluites a Roca", *Arreu*, núm. 14, gener 1977, pàg. 24, Fons personal de Josep Campmany.

⁴⁰⁴ *Federación siderometalúrgica de la UGT- Catalunya*, 2.1.1977, carpeta Sector Metall. Documents interns, fons UGT, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁴⁰⁵ A una entrevista a delegats de Roca a l'obra COLECTIVO DE ESTUDIOS POR LA AUTONOMÍA OBRERA, *Luchas autónomas en la transición democrática*, Bilbao: Zero Zyx, 1977, vol. 2, pp. 14-53, aquests només parlen d'un militant de la UGT a l'Assemblea.

⁴⁰⁶ *Tele/eXpres*, 21.1.1977, Retall de premsa, Fons personal de Josep Campmany.

conflicte arreu d'Europa, com la xerrada que van organitzar a París, al Palais de la Mutualité al gener de 1977.⁴⁰⁷

Desenvolupament de la vaga:

Quatre dies després d'iniciar-se la vaga de Roca, va tenir lloc una vaga general convocada per la COS (Coordinadora d'Organitzacions Sindicals, formada per CCOO, USO i UGT) contra la suspensió de l'article 35 de la Llei de Relacions Laborals, article que impedia l'acomiadament laboral per motius injustificats, per la llei d'amnistia i contra les mesures econòmiques de l'Estat. La jornada del dia 12 de novembre va ser seguida de manera desigual al país, sent un èxit a les zones industrialitzades més importants de l'Estat. A Viladecans i Gavà, la jornada de vaga va tenir brots molt violents entre els treballadors en lluita de Roca i la Guàrdia Civil, que no va dubtar en disparar armes de foc contra la població civil al barri del Poblat Roca (on hi havia nens). Al final d'aquell dia hi havia més de 40 detinguts. A més, l'empresa va aprofitar la violència al carrer per acomiadar 46 treballadors més, tots ells delegats de l'Assemblea.⁴⁰⁸

El 13 de novembre, una comissió de treballadors es va entrevistar amb l'arquebisbe de Barcelona, el qual va fer d'intermediari entre els treballadors i el delegat provincial del Sindicat Vertical per demanar la realització d'una assemblea legal el 17 de novembre on escollir una comissió de 10 delegats que negociés el conflicte amb la direcció de l'empresa. El delegat provincial de la CNS va autoritzar l'assemblea, en tant que demanava que els treballadors escollissin, mitjançant el vot secret, una comissió de delegats on no hi hagués cap treballador acomiadat i on estiguessin representades les centrals sindicals tolerades. L'assemblea es va realitzar al pavelló esportiu de Viladecans amb la presència de més de 4.000 treballadors. Malgrat les intervencions de líders sindicals de la comarca, com Carles Navales, els treballadors van votar una comissió de 10 treballadors a mà alçada, 9 dels quals eren delegats dels treballadors recentment acomiadats per l'empresa.⁴⁰⁹ La decisió no va agradar al delegat provincial, que es va negar a reunir-se amb la comissió.

---

⁴⁰⁷ "La CNT abona els vaguistes de Roca", *Avui*, 14.1.1977, pàg. 6, Hemeroteca digital de l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Girona, consultat l'1.3.2017.

⁴⁰⁸ DDAA, *Luchas autónomas en...*, pàg.9.

⁴⁰⁹ Els treballadors escollits foren: Francisco Perera, Antonio Alegre, Cesáreo Priego, Fernando Palomo, Jesús Sánchez Pajares, Clemente Olivares, Joaquín Sánchez Sánchez, Juan Manuel Romero, Francisco Santiago i José Martín.

Pel que fa a la direcció de l'empresa, aquesta havia posat un ultimàtum als treballadors per reincorporar-se a la fàbrica fins el 15 de novembre, però els treballadors no van entrar a la fàbrica. D'altra banda, després del trencament de les negociacions del conveni col·lectiu a l'octubre, la discussió del nou conveni es va traslladar a Madrid a finals de novembre. La postura intransigent de la patronal de no voler resoldre el conflicte de la fàbrica de Gavà i de negar-se a acceptar qualsevol proposta dels delegats dels treballadors, com la readmissió dels acomiadats, va impossibilitar la continuació de les negociacions. Davant d'aquesta situació, els treballadors van decidir a l'Assemblea del 7 de desembre anar a laude.⁴¹⁰ Aquell mateix dia, Roca Radiadores va anunciar el lockout indefinit.⁴¹¹ En aquells moments, els treballadors portaven quasi un mes en vaga i hi havia 46 acomiadats i 1.100 obrers sancionats. El 22 de desembre, l'empresa va anunciar que si els treballadors es reincorporaven a la feina, els obsequiarien amb la cistella de Nadal, però l'Assemblea de Treballadors va rebutjar el xantatge i no van entrar a la fàbrica.

Després d'intentar reunir-se sense èxit amb el delegat provincial de la CNS, el governador civil i amb la direcció de l'empresa, el comitè de vaga de Roca es va reunir el 16 de desembre amb CCOO, USO, UGT, la CNT i el SOC. En aquesta reunió, els treballadors van proposar crear un comitè d'enllaç amb representants de cada sindicat per dur a terme una campanya de solidaritat amb els treballadors de Roca, i així no només forçar a l'empresa a negociar amb els treballadors, sinó també fer pressió a la resta de convenis col·lectius que es negociaven aleshores al Baix Llobregat.⁴¹² Tot i que la proposta no va reeixir, el 29 de desembre les centrals sindicals CCOO, USO, UGT i CNT van enviar una carta al governador civil per demanar la celebració d'una manifestació a Cornellà pel 4 de gener en solidaritat amb els treballadors de Roca.⁴¹³

En un primer moment, el governador civil va accedir a la petició dels sindicats, però l'1 de gener va denegar el permís i va canviar la manifestació del dia 4 per un acte de solidaritat el dia 7, més dues assemblees legals abans del dia 22 de gener, dia en què

---

⁴¹⁰ El laude es va dictar només deu dies després, el 17 de desembre. Els treballadors van protestar a través de la seva revista, *Roca en lucha*, sobre l'augment salarial irrisori i les hores efectives de feina no es van tocar, mantenint-se en 2.080.

⁴¹¹ Compañía Roca Radiadores S.A. informa”, *La Vanguardia*, 11.12.1976, pàg. 33, Hemeroteca digital *la Vanguardia*, consultat el 2.3.2017.

⁴¹² “Nuevo intento de negociación en Roca”, *Mundo Diario*, 17.12.1976, Retall de premsa, Fons personal de Josep Campmany.

⁴¹³ “Ha sido denegado el permiso para una manifestación en Cornellá, en solidaridad con los trabajadores de <<Roca>>”, *La Vanguardia*, 1.1.1977, pàg. 70, Hemeroteca digital *la Vanguardia*, consultat el 2.3.2017.

havia de tenir lloc el judici de 35 dels acomiadats de Roca. Davant la denegació de la manifestació, totes les centrals (a excepció de la CNT) van decidir desconvocar-la hores abans del seu inici.⁴¹⁴ Els obrers de Roca no es van assabentar de la cancel·lació de l'acte fins gairebé l'últim moment, quan la majoria dels treballadors en vaga ja es trobaven al barri de Sant Ildefons de Cornellà preparats per celebrar la manifestació. En aquells moments, la Guàrdia Civil va carregar contra els manifestants sense previ avís. Els treballadors van marxar ràpidament amb l'excepció d'uns 200 obrers, que ja havien vingut preparats davant un possible enfrontament amb l'extrema dreta o la Guàrdia Civil. La jornada del dia 4 va acabar amb nombrosos ferits i diverses detencions. A més, van fer servir el xoc entre aquests treballadors i la policia per criticar el conjunt de treballadors en vaga i, per part del governador civil, cancel·lar l'acte de solidaritat del dia 7 i les dues assemblees legals.⁴¹⁵

Durant les setmanes prèvies al judici, els treballadors de Roca van dur una intensa campanya per estendre la solidaritat amb la seva lluita el màxim possible. El 6 de gener dos delegats es van reunir amb el president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas. D'altra banda, l'Assemblea de Roca i els comitès de suport van repartir durant aquells dies milers de fulls informatius on demanaven la mobilització de tota la classe treballadora per fer unes jornades de vaga els dies 20, 21 i 22 de gener en solidaritat amb Roca, per fer pressió a la patronal els dies previs al judici. Entre el 13 i el 20 de gener es van repartir 100.000 fulls informatius, 60.000 adhesius i 15.000 cartells per tota la comarca del Baix Llobregat. El 18 de gener, els delegats de Roca es van reunir amb representants sindicals de CCOO, UGT, USO i CNT i un representant del PSUC per reforçar i assegurar l'èxit d'aquestes jornades, però a l'endemà el PSUC, CCOO i USO van fer un comunicat on es desentenien de les jornades, tal com els treballadors de Roca les havien plantejat.⁴¹⁶

Malgrat la participació entusiasta dels comitès de suport i dels partits de l'esquerra revolucionària que s'havien implicat des del principi a la vaga, sense el recolzament del PSUC i de CCOO, la primera jornada de vaga va tenir un seguiment mínim per part de les altres fàbriques de la comarca. La jornada del dia 21, en canvi, va comptar amb el suport de CCOO, que va mobilitzar 15.000 treballadors d'arreu de la comarca i

---

⁴¹⁴ “Los trabajadores de <<Roca>> son requeridos para que se reincorporen”, *La Vanguardia*, 8.1.1977, pàg. 22, Hemeroteca digital *la Vanguardia*, consultat el 2.3.2017.

⁴¹⁵ “Desbordada la manifestación de Roca”, *Catalunya Express*, 5.1.1977, Retall de premsa, Fons personal de Josep Campany.

⁴¹⁶ “Normalidad ayer en el Baix Llobregat”, *Tele Express*, 21.1.1977, Retall de premsa, Fons personal Josep Campmany.

Barcelona, afectant a 35 empreses entre les que s'hi trobaven Gallina Blanca, Laforsa, Harry Walker, SEAT o Pirelli.⁴¹⁷ Comissions demostrava així qui tenia la capacitat de mobilització de la classe treballadora a la comarca.

El 22 de gener va tenir lloc l'inici del judici a Magistratura. Dels 46 treballadors acomiadats, onze persones van negociar el seu acomiadament pel seu compte, quedant 35 delegats acomiadats que van presentar una denúncia col·lectiva. Aquests treballadors estaven representats per sis advocats del Col·lectiu Ronda. La família Roca estava representada per José Luis Balleca. El jutge, Martínez Garrido, va iniciar el judici instant a les dues parts a negociar, ja que considerava que durant tot el conflicte no hi havia hagut un apropament real entre les parts. La direcció de l'empresa va oferir als acomiadats 31 dies d'indemnització i la declaració de l'acomiadament improcedent (per, d'aquesta manera, poder tenir un subsidi de l'atur). La direcció de l'empresa va assegurar no conèixer els motius del conflicte ni reconeixia els delegats de Roca com els representants dels obrers. Els advocats dels treballadors, en canvi, demanaven la readmissió de tots els acomiadats, però l'empresa deia que per poder negociar els treballadors havien d'escollir uns representants que no haguessin estat acomiadats. El judici es va aplaçar pel dia 29 de gener perquè els obrers poguessin fer una Assemblea on discutir l'oferta de l'empresa.

L'Assemblea de treballadors es va realitzar el 25 de gener al poliesportiu de Viladecans, amb una assistència d'uns 3.500 treballadors. Després d'un llarg debat, els treballadors van votar en contra de les propostes de l'empresa,⁴¹⁸ així que el dia 29 es va continuar amb el judici dels 35 acomiadats. Els advocats dels treballadors van defensar que els acomiadats ho havien estat per la seva condició de delegats de l'Assemblea, ja que la patronal volia acabar amb el moviment autoorganització dels treballadors de soca-rel, però que el paper dels treballadors acomiadats no havia estat diferent al de la resta dels 4.500 treballadors, en tant que tot el que s'havia fet i decidit havia passat sempre per la voluntat general dels treballadors a les assemblees.⁴¹⁹ L'1 de febrer, el jutge va declarar

---

⁴¹⁷ ALONSO, Albert et al.: *La vaga de la Roca, ...*, pàg. 85.

⁴¹⁸“La asamblea de trabajadores de <<Roca>> rechazó la oferta conciliadora de la empresa”, *La Vanguardia*, 27.1.1977, pàg. 24, Hemeroteca digital *la Vanguardia*, consultat el 2.3.2017.

⁴¹⁹ Per a més informació sobre la preparació i desenvolupament del judici es pot consultar l'obra de GARNER et al., *Advocats combatius i obrers rebels: el Col·lectiu Ronda i els conflictes laborals durant el franquisme i la transició*, Barcelona: ECOS, 2010.

els acomiadaments improcedents i reconeixia l'Assemblea de Treballadors i els seus delegats com els autèntics representants dels treballadors de Roca.⁴²⁰

El reconeixement del moviment assembleari per un tribunal franquista era tot un èxit per al moviment obrer de Roca, que demostrava la seva fortalesa davant el règim i la patronal. Tot i aquest èxit, la darrera paraula sobre la readmissió efectiva dels treballadors la tenia la direcció de l'empresa. Per aquest motiu, els treballadors van decidir continuar la vaga i dirigir els seus esforços per promoure unes noves jornades de lluita amb altres empreses en conflicte, com Numax o CETESA. Però si les primeres jornades no havien aconseguit la mobilització desitjada, acabat el judici, les possibilitats reals d'estendre el conflicte i aconseguir una vaga general a la comarca es començaven a veure poc probables, i els treballadors de Roca corrien el perill d'entrar en un conflicte sense sortida.

Davant aquesta situació, el 7 de febrer va tenir lloc la tercera Assemblea legal de Roca, aquest cop al mateix barri. En aquesta assemblea, es va aprovar (amb l'assistència d'unes 3.000 persones) la creació d'una comissió negociadora sense acomiadats que negociés amb l'empresa la tornada a la feina, el nombre d'acomiadats, les pagues extra i l'elecció de nous representants. El 8 de febrer, la resposta de l'empresa va ser la mateixa que havia donat durant els 3 mesos anteriors: no negociar res amb els representants obrers i exigir la immediata normalitat a la fàbrica. Aquella nit, l'assemblea de treballadors va discutir la possibilitat de tornar a la fàbrica, però els treballadors van votar en contra. El 10 de febrer, l'empresa va emetre un comunicat on proposava una tornada a la feina en les properes 24 hores i, a canvi, no hi hauria cap altra sanció o acomiadament. A la tarda, l'assemblea de treballadors va decidir, veient les poques possibilitats d'una altra sortida al conflicte, tornar a la feina l'endemà 11 de febrer.

L'11 de febrer a les 6 del matí va tenir lloc la darrera Assemblea de Treballadors al Poblat Roca, amb una assistència de prop de 4.000 treballadors. Després de l'assemblea, tots van marxar junts a la fàbrica amb el puny enlaire.⁴²¹

---

⁴²⁰ “Sentencia favorable para 35 trabajadoras de <<Roca>>”, *La Vanguardia*, 2.2.1977, pàg. 4, Hemeroteca digital *la Vanguardia*, consultat el 2.3.2017..

⁴²¹ “Una sentència, uns altres i una orella”, *Arreu*, núm. 16, febrer 1977, pàg. 19, Retall de premsa, Fons personal Josep Campmany.

Repressió

Els treballadors de Roca van patir una repressió constant durant tota la vaga tant per part de la Guàrdia Civil, com la patronal i l'extrema dreta, que actuava amb la connivència dels dos primers.

La repressió policial va estar present des del segon dia de la vaga, quan la Guàrdia Civil va desallotjar la fàbrica per la força i, un dia després, va carregar fortament contra l'assemblea que els treballadors estaven realitzant al barri del Poblat Roca. Aquell dia, 10 de novembre, la policia va enfrontar-se als treballadors amb gasos lacrimògens i van carregar contra ells per desmobilitzar el moviment assembleari. Els treballadors també van respondre amb violència i van aixecar barricades al voltant de tot el poblat, que es van mantenir durant tota la vaga. A la tarda, la policia va tornar, però aquest cop va atacar els treballadors amb foc real. Entre els treballadors hi havia dones i nens. Un mes després, uns obrers recordaven aquella jornada en una entrevista a la revista *Interviú*:

“Hacia años que no se escuchaba una descarga de fusilería tan cerrada. Los proyectiles de metralleta se incrustaron en la fachada de las casas, rompieron los cristales de los balcones y se clavaron en el techo del comedor y del dormitorio. Cuando los hombres y las mujeres se cargan de razones, las balas no son argumento para emprender la negociación.”⁴²²

Després de les càrregues policials a la jornada de vaga del 12 de novembre, l'alcalde de Viladecans, Josep Parellada, va demanar al governador civil que la Guàrdia Civil no tornés a entrar al Poblat Roca, amb la voluntat d'acabar amb la violència exercida els dies anteriors. L'actuació de l'alcalde va mantenir allunyada la Guàrdia Civil durant la resta del mes de novembre, però a meitat de desembre van tornar a fer registres indiscriminats al barri del Poblat i a dur accions per tallar les assemblees que es feien al centre del barri.

A la repressió policial també s'ha de sumar, com ja s'ha fet esment, els atacs de l'extrema dreta. Al setembre ja havia aparegut una pintada a l'interior de la fàbrica signada per Guerrilleros de Cristo Rey, amb una amenaça als delegats de la comissió negociadora. Durant tota la vaga, els delegats dels treballadors no van poder dormir a les seves cases per temor de possibles atacs de l'extrema dreta. El 20 de novembre va

---

⁴²² “Huelga salvaje contra empresarios salvajes”, *Interviú*, desembre 1976, Retall de revista, Fons personal de Josep Campmany.

esclatar una bomba a la casa dels germans Olivares, ambdós delegats de l'assemblea. El 26 de novembre, una altra bomba va esclatar a la botiga que tenia un dels treballadors acomiadats (Joaquín Sánchez) i al domicili d'un altre delegat.⁴²³ El 2 de desembre va esclatar un altre artefacte a una altra casa.

El 10 de gener la Guàrdia Civil va tornar a actuar contra els treballadors amb la detenció de 10 obrers que feien guàrdia a les cases d'alguns dels delegats amenaçats per l'extrema dreta. Aquella mateixa tarda els treballadors van fer una marxa pels carrers de Gavà i una concentració davant la caserna de la policia. Les càrregues contra els manifestants van acabar amb l'acte, però els detinguts van ser alliberats aquella mateixa tarda.

A més, la Guàrdia Civil també va intentar intervenir en el procés judicial amb la detenció el dia 28 de gener dels delegats César i Clemente Olivares i Jesús Sánchez Pajares, testimonis clau de la defensa dels treballadors, en tant que havien estat delegats de la comissió negociadora del conveni i després del comitè de vaga.

L'1 de febrer Magistratura va fallar a favor dels treballadors acomiadats. Com a represàlia, aquella nit es va produir la darrera agressió contra els obrers de Roca. Tres treballadors vigilaven la casa dels delegats Priego i Sánchez Pajares a Castelldefels, quan un grup de 10 persones (que dos dies més tard es van reivindicar com a homes de la Triple A) van atacar-los. Un dels tres treballadors va poder marxar, però els altres dos van ser conduïts a punta de pistola a una caseta abandonada i, després de cridar-los "*Son todos unos comunistas y aquí va haber más sangre que en Madrid*"⁴²⁴, van ser apallissats fins a quedar-ne inconscients i donar-los per morts.

Conseqüències de la vaga

La vaga de la Roca va ser un exemple d'unitat obrera incòmode tant per a una part de l'esquerra com, òbviament, per al règim i la patronal franquista. El moviment assembleari aparegut en els mesos anteriors a l'inici de la vaga, i que els treballadors van defensar durant tot el conflicte, es va erigir sense la representació i el vistiplau del PSUC i les CCOO del Baix Llobregat, en una comarca on eren la força hegemònica de la classe treballadora, i en un moment en què les CCOO decidien donar un pas cap a la construcció d'unes estructures sindicals que deixaven enrere el moviment sociopolític

---

⁴²³ "D'on ve la violència antiobrera", *Arreu*, núm. 9, desembre 1976, pàg. 26, Retall de premsa, Fons personal de Josep Campmany.

⁴²⁴ Entrevista a delegats dels treballadors a la revista *Interviú*, febrer de 1977, Retall de premsa del fons personal de Josep Campmany.

dels anys anteriors. Aquest antagonisme en les formes (assemblea de treballadors com a òrgan de màxima decisió dels treballadors, vot a mà alçada o delegats revocables) i el mètode (vaga total i indefinida, rebuig d'intermediaris al conflicte que no fossin els propis delegats de l'assemblea) van dificultar les accions de suport a la lluita de les fàbriques del voltant, que també estaven condicionades per la mala premsa que rebien dels treballadors de Roca a bona part dels mitjans de comunicació. En canvi, la lluita de Roca sí que va rebre un suport actiu i decisiu de partits de l'esquerra revolucionària com la LCR, el PC (m-l) o la LC, entre d'altres. Encara que com a partits no van actuar com a protagonistes actius a l'interior de l'Assemblea de Treballadors, sí que van estar presents als comitès de suport, a les marxes i manifestacions que es feien i van ajudar força a la caixa de resistència i, sobretot, a estendre el conflicte el màxim possible. A més, entre els treballadors que van formular el Projecte de Bases sobre el qual es va anar assentant l'assemblea de treballadors, s'hi trobaven militants d'aquesta esquerra revolucionària. És important tenir aquesta influència present perquè moltes de les revisions historiogràfiques que s'han fet posteriorment sobre Roca la mostren com una vaga dins el corrent dels moviments autònoms i anarquistes, i com una vaga autoorganitzada i allunyada tant de partits polítics com de sindicats.⁴²⁵ En canvi, aquí s'ha estudiat la vaga de la Roca entenent-la com un procés assembleari gestionat pels propis treballadors, entre els quals també hi havia una presència de simpatitzants amb els moviments autogestionaris⁴²⁶, però amb una influència de l'esquerra revolucionària, que, davant la reforma de l'Estat a la Transició, veien a Roca l'oportunitat de fer un moviment unitari de base entre els treballadors i que, al mateix temps, fos l'espurna de l'inici d'una Vaga General Política:

“El conflicto de Roca, para algunos, ha estallado en un momento inoportuno. La posibilidad de una huelga general en la comarca –el carácter general de las reivindicaciones de Roca la convierte en una lucha por los derechos de los trabajadores – enrarecería actualmente el clima de diálogo-pacto entre el Gobierno y los partidos políticos. La reforma, en todo caso, vería peligrar su viabilidad, y junto con ella, la posibilidad de las elecciones y la legalización tanto de las centrales como

---

⁴²⁵ Com per exemple, COLECTIVO DE ESTUDIOS POR LA AUTONOMÍA OBRERA, *Luchas autónomas en la...*

⁴²⁶ Com per exemple Clemente Olivares, que malgrat no pertànyer a cap organització, tenia simpaties amb els grups autogestionaris anarquistes.

*de los partidos. Este factor ha pesado dramáticamente sobre el conflicto de Roca: ¿estabilizar la reforma o poner al desnudo sus contradicciones?*⁴²⁷

Als estudis sobre conflictivitat obrera a la Transició que han parlat sobre Roca, mencionen la vaga com un cas aïllat del moviment autònom, però aquí es voldria posar l'èmfasi en què la vaga de Roca es va donar en els darrers mesos de vida de la CNS i les estructures sindicals del règim, que van propiciar un intens debat sobre com s'havia d'organitzar la classe obrera en democràcia i com havia de ser la central sindical obrera. En definitiva, Roca no és un exemple que s'hagi d'escriure i parlar-ne a part, sinó que està intensament lligat al debat present a les fàbriques en aquells moments.

Després de la tornada a la fàbrica tres mesos més tard sense haver aconseguit els objectius principals (la readmissió dels acomiadats), l'Assemblea de Treballadors va escollir una nova comissió per negociar el conveni col·lectiu a finals d'aquell any, però va ser el darrer acte com a assemblea unitària que van fer i la divisió sindical va anar apareixent de nou a la fàbrica. D'altra banda, el desgast de 95 dies de lluita finalment va arribar a Roca. 5 dies després de la tornada a la fàbrica, l'empresa va decidir sancionar amb 15 dies de suspensió de feina i sou a un delegat de la secció d'aixetes, acusat de faltar el respecte a un company. L'endemà, quan s'informava a la resta de la secció, la direcció va decidir sancionar també amb 15 dies tota la secció (234 treballadors) per fer una assemblea.⁴²⁸ Els treballadors no van tenir la força suficient per plantar cara a la patronal i, de fet, no van protagonitzar cap altra acció important durant la resta de la Transició.

D'altra banda, cal esmentar que la intransigència mostrada per la família Roca durant tot el conflicte no era només un símptoma del seu *bunkeranisme* i dels seus vincles amb el règim franquista, sinó que va ser una postura seriosament calculada perquè una vaga llarga i dura els hi podia beneficiar. En aquells moments, l'empresa nord-americana American Standard tenia el 51% de les accions de Roca Radiadores. Durant els mesos previs a la vaga havia mostrat un cert interès en acabar de comprar l'empresa i traslladar tota la producció a Puerto Rico, interès que es va esvaïr durant la vaga. Al febrer de 1977, dies després d'acabar la vaga, la família Roca va comprar les accions dels nord-americans i van tornar a erigir-se com el soci capitalista majoritari a l'empresa. Per tant, és molt possible que la duresa mostrada pels germans Roca durant les negociacions del

---

⁴²⁷ *Destino*, núm.2.052, 27 gener- 2 de febrer de 1977, pàg.41, Retall de premsa, Fons de Josep Campmany.

⁴²⁸ *Roca en lucha*, núm. 5, 24.2.1977, Fons personal d'Albert Alonso.

conveni col·lectiu anés encaminada a aconseguir una resposta igualment dura pels treballadors que els acabés portant al conflicte obert, com va acabar succeint, per aconseguir les accions d'American Standard.

Els treballadors de Roca Radiadores no van aconseguir desencadenar la vaga general revolucionària a la comarca, i l'Assemblea de Treballadors no va mantenir-se gaire temps després a la fàbrica com a alternativa real a la divisió sindical que es vivia a la resta d'empreses. En canvi, sí que van aconseguir el reconeixement del seu moviment assembleari a un judici amb la legalitat i l'aparell franquista vigent. La lluita de Roca no va canviar el curs de la Transició i durant molt de temps ha estat una vaga criticada i volgudament oblidada, però la unitat obrera mostrada per uns obrers que fins aquell moment no tenien gaire experiència de lluita va ser per a molts col·lectius un exemple de resistència i de lluita contra una patronal intransigent i contra un règim autoritari i repressiu.

4.2. Els models sindicals de les centrals sindicals

CCOO i els Consells de fàbrica:

L'inici de la transició política va significar, com ja s'ha fet esment, l'obertura d'un profund debat intern a Comissions Obreres sobre quin havia de ser el seu paper en democràcia i sobre com havien de ser aquestes Comissions Obreres.

Durant els darrers anys de la dictadura, Comissions Obreres havia estat al capdavant del moviment obrer, demostrant una defensa fèrria de les llibertats i els drets civils i amb un ventall de tendències polítiques al seu interior (entre les que destacaven partits comunistes). Des del principi de la dècada dels setanta havia esdevingut l'eina principal de presa de consciència i de mobilització de les classes treballadores a les fàbriques, barris, instituts, universitats, etc., seguida en un segon pla per la USO. Des de la seva aparició, CCOO havia defensat l'ocupació dels càrrecs oficials per fer servir les institucions i els recursos legals en benefici dels treballadors, al mateix temps que ho combinaven amb la mobilització al carrer. Aquesta estratègia els va servir enormement per ampliar la base del moviment, donar-se a conèixer als treballadors i fer servir a favor dels obrers els beneficis que els hi oferien les estructures del Sindicat Vertical. Gràcies a la combinació d'aquests dos factors, les candidatures unitàries impulsades per CCOO a les eleccions sindicals de 1975 van ser tot un èxit. Per tant, a l'inici de la Transició, Comissions Obreres semblava que partia d'una situació amb un avantatge

clar respecte la resta de centrals sindicals. Des d'aquesta posició, defensava la creació d'un Congrés Sindical Constituent (que proposava des de 1968) que donés pas a la creació d'una central sindical unitària de tots els treballadors, independentment de la seva adscripció política.

Malgrat que Comissions Obreres era el sindicat majoritari a l'inici de 1976, la seva aposta per la unitat sindical no només xocava amb la resta de centrals sindicals (que veien en perill la seva autonomia davant les CCOO), sinó que també era vist amb por des del Govern (el qual va activar els mecanismes que tenia al seu abast per impedir la proposta unitària del sindicat amb hegemonia comunista), fent inviable el projecte. Des del primer moment, el Govern va posar treves a la realització de mítings, assemblees o congressos de Comissions Obreres, mentre que aquell abril es va permetre la celebració del XXX Congrés de la UGT a Madrid, un mes després dels congressos d'USO i de l'assemblea de la CNT realitzada al febrer a Sant Medir.

Davant la reaparició de la UGT i de la CNT a l'escena sindical i la manca de voluntat d'aquestes centrals de formar un moviment unitari amb els comunistes, al si de CCOO va començar a aparèixer la qüestió sobre com enfrontar aquest nou escenari i quina estructura hauria d'adoptar per fer front a la pluralitat sindical que s'estava imposant. S'havia d'abandonar el moviment sociopolític que havia caracteritzat Comissions Obreres des dels seus inicis per unes estructures més fermes que permetessin competir amb les altres centrals per l'espai sindical? I, sobretot, com podia convergir la defensa de la formació d'un moviment sindical unitari i la necessitat d'un es de estructures de sindicat al si de Comissions? Segons el dirigent comunista Luis Álvarez, la solució passava per la conjunció d'aquests dos conceptes:

“La cuestión radica, pues, en encontrar la forma de que la futura confederación unitaria ensamble en un conjunto armónico su carácter de movimiento de delegados – comisiones, comités, consejos- con el de organización voluntaria de afiliados; en una síntesis de la experiencia sindical organizativa y la movimentista de los consejos. Ahora bien, ¿por qué insistimos en la necesidad de este segundo <<elemento>> de los afiliados, cuando hemos criticado la separación clásica entre aquéllos y los no afiliados? Porque creemos que ante todo hay que partir de lo que existe con realismo, aunque sea en embrión, y vislumbrar las posibles tendencias futuras; porque en la

larga experiencia del movimiento sindical hay aspectos bastante claros que no conviene olvidar.”⁴²⁹

La realitat sindical era que, a l’espera de la legalització de les centrals sindicals, CCOO podia perdre l’espai conquerit els darrers anys a través de les seves lluites. I mentre CCOO discutia al voltant d’aquesta qüestió, la resta de centrals feia campanya al carrer amb una tolerància que no s’estenia a CCOO. Després del Congrés de la UGT, CCOO va demanar la realització d’una assemblea a Madrid pels dies 27, 28 i 29 de juny, però Manuel Fraga Iribarne, ministre de la Governació, va prohibir l’acte.⁴³⁰ Aquest acte de tres dies es va haver de substituir per l’assemblea de L’Hospitalet de Llobregat de l’11 de juliol (detallada al context històric), a on es va decidir la formació d’un organisme unitari amb capacitat de decisió del que sorgiria un secretariat que dirigís les CCOO. La decisió presa a l’assemblea de juliol no agradà a tots els sectors de les Comissions Obreres. Militants de partits com la LCR, BR, l’MCE o el PTE eren contraris a donar aquest pas cap a unes noves estructures, ja que entenien que s’estava deixant de banda la lluita per la unitat sindical i l’amplitud del moviment social i polític que havia representat fins ara Comissions Obreres. Durant aquests mesos es van anar definint diverses corrents dins de CCOO encapçalades per aquests partits: hi havia la <<corrent majoritària>>, on se situava el PSUC; la <<corrent unitària>>, on hi havia el MC i la LCR; i la <<tendència de classe>> o minoritària, on hi havia l’OCE-BR, l’ORT i el PTE, que al novembre de 1976 es va escindir per formar el CSUT. Uns mesos més tard també es va escindir l’ORT, que fundà el Sindicat Unitari.⁴³¹

El PSUC tampoc no va quedar alienat de debat intern sobre el futur de CCOO, com explica Silvestre Gilaberte, un dels seus dirigents a SEAT:

“Y esa es una polémica [la formació d’un sindicat de nou tipus] que dura dos, tres, cuatro años, en la cual estar dentro de Comisiones es también estar dentro del PSUC, a nivel político, y que los organismos, para entendernos, de dirección, tanto del PSUC como de Comisiones, optan por esta opción, y que la gente que aunque estemos en estos organismos de dirección, yo por ejemplo estaba en la nacional de Catalunya y bueno a parte en el comité central del PSUC, y asistía a muchas reuniones del comité ejecutivo,

---

⁴²⁹ ÁLVAREZ, Luis, “Movimiento y organización”, *Nuestra Bandera. Revista teórica y política del Partido Comunista de España*, núm. 83, gener- febrer 1976, pàg. 55, BVPH.

⁴³⁰ SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer, canvi...*, pàg. 453.

⁴³¹ “Definitiva escisión en CCOO”, *el País*, 9.11.1976, Hemeroteca digital, consultat el 24.3.2017.

es decir, que en aquellos momentos yo era uno de los dirigentes importantes de Catalunya, pues estábamos diciendo que eso no, que eso nos llevaba a la situación europea, a tener un sindicato comunista como todos los demás, pero que habrá un sindicato socialista, uno socialdemócrata y otro que será de la derecha, y etcétera, etcétera, y que eso no ha sido el espíritu de nuestras Comisiones Obreras (sindicato de nuevo tipo, sindicato sociopolítico y muchos términos más que seguro que te suenan). Claro, todo eso, no era como decir igual a Comisiones Obreras, y la gente se daba de hostias. Si tú quieres hacer un sindicato tal no digas que vas a hacer un sindicato de masas, no digas que serás un sindicato unitario, no digas que serás de nuevo tipo. Es el viejo tipo.”⁴³²

Nicolás Sartorius analitzava la situació en què es trobava CCOO uns mesos després de l'assemblea de la següent manera:

“Sólo en este terreno movedizo creemos que es comprensible el alcance de la decisión tomada por CC.OO en la Asamblea de Barcelona y ejecutada poco después con exceso de lentitud, de estructurarse en una Confederación Sindical de nuevo tipo, pero en una organización sindical al fin y al cabo. Que todo lo que CC.OO había representado durante estos años de lucha se recogiera en una organización cada vez más acabada aparecía como garantía de que habría un sindicalismo de clase y un motor consecuente en el trabajo unitario dentro y fuera de las empresas. Pretender que CC.OO, en el verano del 76, haciendo abstracción de la realidad, hiciera por sí sola la unidad sindical, era una utopía y entrar en lucha frontal con las centrales que estaban ahí y que se negaban a una unidad orgánica en aquel momento.”⁴³³

Malgrat la complexa situació que vivia CCOO, els seus dirigents van continuar cercant la unitat sindical amb la resta de centrals. Abans del Primer de Maig, CCOO, USO i UGT (la CNT no hi va voler participar)⁴³⁴ van signar un manifest conjunt per preparar una gran jornada de reivindicació:

“La USO, la UGT y CCOO, conscientes de su responsabilidad ante nuestra clase, consideramos que este Primero de Mayo debe estar presidido por la Unidad de todos contra la congelación de salarios y por una subida general de los mismos, contra el

---

⁴³² Entrevista a Silvestre Gilaberte.

⁴³³ SARTORIUS, Nicolás, “Sobre la cuestión sindical en el período de tránsito”, *Nuestra Bandera. Revista teórica y política del Partido Comunista de España*, núm. 86, març-abril 1977, pàg.21, BVPH.

⁴³⁴ “CCO, UGT y USO solicitan permiso para celebrar una manifestación en pro de la libertad sindical”, *La Vanguardia*, 20.4.1977, pàg. 10, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 26.3.2017.

paro y por un puesto de trabajo para todos, por la libertad sindical y contra el congreso verticalista, por la libertad de los presos políticos y sindicales, el retorno de los exiliados, la readmisión de los despedidos, por la amnistía, contra la represión de la dictadura.

Invitamos a todos los trabajadores del Estado español a unir sus fuerzas en acciones comunes para la conquista de estos objetivos de nuestra clase y de todo el pueblo.”⁴³⁵

Al juliol es va formar la COS (Coordinadora d'Organitzacions Sindicals) on la voluntat d'accions conjuntes per part de CCOO i USO, no era compartida per la UGT, fet que ja marcava el seu naixement com a organització estèril. La coordinadora va tenir una vida curta (fins al març de 1977) i només van poder realitzar una acció conjunta, la vaga general del 12 de novembre de 1976, que va tenir un seguiment important arreu de l'Estat.⁴³⁶

Des de principi de 1977, i a l'espera de la legalització oficial, la mobilització de les centrals va girar especialment al voltant de la llibertat sindical. Durant els primers mesos de l'any, i especialment després de la seva legalització el 28 d'abril, els sindicats van dur una intensa campanya d'afiliació. Per exemple, CCOO va llançar la “campanya 77” sota la consigna de <<Cada afiliat ha d'intentar fer un militant nou>>.⁴³⁷

Amb la legalització de les centrals, i a l'espera de la derogació de la sindicació obligatòria, les diferències entre les centrals com USO i CCOO, que mantenien els seus càrrecs als Jurats d'Empresa, i les centrals que demanaven la dimissió dels càrrecs sindicals, com UGT i CNT, s'anaven eixamplant. CCOO defensava la seva permanència als Jurats d'Empresa per evitar un buit sindical que l'empresa pogués aprofitar en benefici propi:

“Pensamos que los cargos sindicales han de servir para posibilitar la transición, para seguir la lucha por el patrimonio sindical, que pensamos que es algo que <<ni se compra ni se vende>>, para controlar el juego sucio a que se podrían entregar algunos

---

⁴³⁵ “Declaración USO, UGT y CCOO ante el 1º de Mayo”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLVI, núm. 16, 21.4.1976, pàg. 3, BVPH.

⁴³⁶ A *Mundo Obrero, órgano central del Partido Comunista de España*, núm. 41, 17.11.1976, es fa un seguiment en profunditat de la jornada (pàg. 5-8), i s'afirma que la jornada la van seguir 2 milions i mig de treballadors (pàg.2).

⁴³⁷ “CCOO informa”, *Asamblea Obrera de SEAT, portaveu de les CCOO de SEAT*, núm. 2, abril 1977, pàg. 2, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

*sectarios y otros que podría introducir la empresa para enmendar, y en definitiva para ayudar a que la transición al consejo de fábrica sea real, rápida, legal y legítima”.*⁴³⁸

CC.OO, emmirallades per l'experiència italiana, defensaven la creació de Consells de Fàbrica com a organismes unitaris dels treballadors com la darrera oportunitat per acabar amb la pluralitat sindical a les empreses un cop derogat el Sindicat Vertical, com explica el dirigent comunista, Nicolás Sartorius:

*“En estos momentos, después del rompimiento de la COS por parte de la UGT, la construcción de la unidad pasa como siempre o incluso con más fuerza por la práctica de las asambleas y, especialmente, porque se abran camino los órganos representativos en las empresas, elegidos por todos los trabajadores sobre la base de la convocatoria de elecciones libres. Es decir, la implantación de los Consejos de delegados que aun tímidamente van surgiendo por uno u otro lado. Esta va a ser, sin duda, una batalla trascendental en el futuro, pues tanto los empresarios como el Gobierno y quizá otras fuerzas tienen el máximo interés de que estos organismos nazcan lo más agudados posible.”*⁴³⁹

Els Consells de Fàbrica eren concebuts com la síntesi entre la representació de tots els treballadors de la fàbrica (independentment de la seva ideologia o de si estiguessin afiliats o no a una central sindical) i la representació dels militants de les centrals sindicals en un mateix organisme amb capacitat de decisió i negociació, sotmès únicament a la voluntat dels obrers expressada a l'assemblea de treballadors. El Consell de Fàbrica, a més de representar i defensar els interessos dels treballadors als seus centres de treball, també havia de ser l'instrument de negociació amb la patronal en temes com seguretat i higiene, ritmes, primes, etc.⁴⁴⁰ A més, Comissions Obreres també entenien aquests Consells com el primer nivell d'organització que havia d'estructurar-se dins una xarxa de consells de cada ram de producció de zona a la qual hi participessin també les centrals sindicals.⁴⁴¹

---

⁴³⁸ “Qué pasa con los cargos sindicales”, *Asamblea Obrera de SEAT, portaveu del sindicat de les CCOO de SEAT*, núm. 2, abril 1977, pàg. 6, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona..

⁴³⁹ SARTORIUS, Nicolás, “sobre la cuestión sindical...”, pàg. 24.

⁴⁴⁰ “Artículos redactados por la comisión de estatutos sobre la asamblea”, 8.9.1977, carpeta SEAT, caixa 3, Fons DPP UCL, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

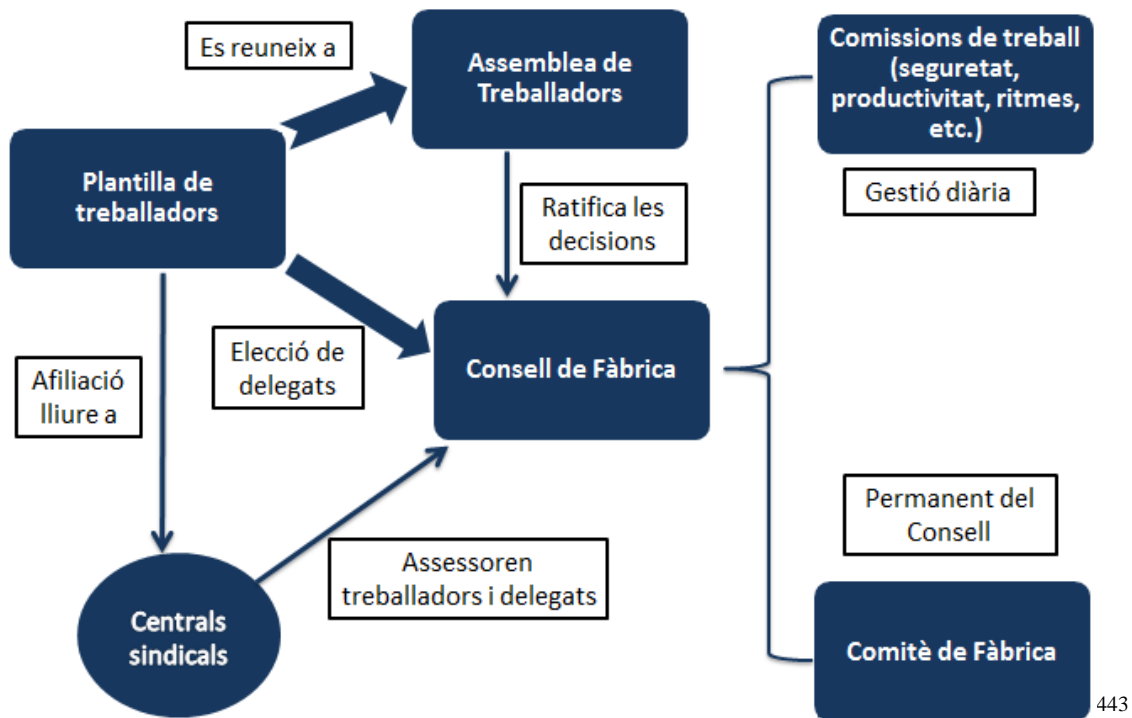
⁴⁴¹ “Consejos de Fábrica y situación sindical”, *Asamblea Obrera, portaveu de les CCOO de SEAT*, núm. 7-8, setembre- octubre 1977, pàg. 14, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

CCOO defensava que l'elecció de delegats que formaven el Consell de Fàbrica havia de ser a través de llistes obertes on cada treballador escollís el representant de secció o taller que considerés que millor representava els companys de la secció, independentment de l'afiliació sindical que pogués tenir aquell delegat. Aquests delegats eren els responsables directes dels treballadors d'un taller o secció, així que a més de donar veu a la secció a les reunions del Consell de Fàbrica, havien de tractar de solucionar els problemes diaris que poguessin sorgir dins el taller o explicar a la comissió corresponent la problemàtica d'aquests treballadors per buscar una solució.

El conjunt de delegats escollits a través d'aquest sistema de llistes obertes a totes les seccions o tallers de l'empresa formava el Consell de Fàbrica. A més de les seves funcions com a portaveus d'una secció, els delegats es dividien en comissions de treball (de seguretat i higiene, producció, menjador, premsa, etc.). El Consell de Fàbrica esdevenia així el màxim òrgan de representació dels treballadors davant l'empresa, tot i que les seves accions havien de respondre a la voluntat de l'Assemblea de Treballadors. Del Consell de Fàbrica sorgia un comitè de fàbrica (que també podia sorgir de les seccions de la fàbrica, depenent de l'empresa) que era l'encarregat de posar en pràctica els acords presos pel Consell de fàbrica entre reunió i reunió d'aquest òrgan.⁴⁴²

---

⁴⁴² “*Artículos redactados por la comisión de estatutos sobre la asamblea*” (9-14 agost 1979), carpeta Consells de Fàbrica, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial democràtic dels treballadors de SEAT.

Pel que fa al paper de les seccions sindicals, per a Comissions Obreres aquestes havien de ser les representants de les diferents centrals sindicals existents amb representació a la fàbrica, i les seves funcions havien de ser les de donar suport al Consell de delegats de la fàbrica, d'assessorar els seus afiliats, d'educar els treballadors en qüestions sindicals i polítiques i de treballar per la unitat del conjunt de la classe obrera:

“Para evitar esa unidad de ficción y forjarla de verdad, hemos de hacer que funcionen los consejos de fábrica y han de funcionar en base a la participación de todos los trabajadores, imponiendo que todos los miembros del mismo sean elegidos democráticamente y revocables en todo momento, es decir los Consejos han de ser los motores del movimiento obrero y las centrales sindicales los pistones que le ayuden a funcionar en vez de obstruirlos. Por ello los consejos han de ser los interlocutores válidos, han de ser los que controlen todo lo concerniente a la fábrica, desde temas sociales a seguridad, producción, negociación colectiva etc. Naturalmente que las centrales sindicales tienen su lugar en las fábricas, con sus secciones sindicales; pero este lugar ha de ser para organizar, alimentar y orientar al consejo de fábrica con

⁴⁴³ Esquema d'elaboració pròpia sobre l'organització dels treballadors a les empreses a través del Consell de Fàbrica, segons la proposta de Comissions Obreres.

todos los elementos que les haga falta y entendiendo que éste es el único «ente» de los trabajadores que dirigirá la lucha de los mismos.»⁴⁴⁴

El 2 de juny de 1977, el Govern va aprovar el Reial Decret Llei 31/77 amb el que s'extingia la sindicació obligatòria i el pagament de la quota sindical, posant fi al Sindicat Vertical. Entre els mesos de juny i desembre (quan el Govern va aprovar un decret per a la convocatòria d'eleccions a les empreses pel primer trimestre de 1978), CCOO va voler aprofitar aquest buit legal per promoure la celebració d'eleccions sindicals als Consells de Fàbrica allà on tenia més força. Fàbriques del metall com Phillips, COMESA, Lámparas Z, Aiscondel, Fabra i Coats, ENASA o SEAT van formar Consells de Fàbrica entre juliol i novembre de 1977, després de negociar amb les centrals sindicals i les assemblees de treballadors les característiques pròpies que havia de tenir cada Consell de Fàbrica (l·listes obertes o tancades, nombre de col·legis electorals, nombre de delegats, etc.).⁴⁴⁵ Cal esmentar, però, que els Consells de Fàbrica que es van anar formant no eren una forma d'organització exclusiva de Comissions Obreres, sinó que era vista per altres col·lectius (com alguns grups de l'esquerra llibertària) com la veritable forma d'organització obrera, en tant que el poder no deixava d'emanar de l'assemblea.

Els Consells de Fàbrica van tenir una durada molt curta, com es veurà amb els casos de SEAT o ENASA. El 6 de desembre de 1977 el Govern va fer públic el Reial Decret 3149/1977 “*sobre l'elecció dels representants dels treballadors a l'empresa*” al qual s'establia el comitè d'empresa com a òrgan de representació dels treballadors a les empreses de més de 50 treballadors⁴⁴⁶ i amb un màxim de 48 representants. A més a més, el Reial Decret establia que el vot havia de ser secret, que es votaria a candidatures tancades i establia dos col·legis electorals: un per a tècnics i administratius i un altre per a obrers especialistes i no qualificats. Tot plegat, anul·lava el projecte unitari de CCOO de candidatures obertes i un únic col·legi electoral:

---

⁴⁴⁴ “Relación entre el Consejo de Fàbrica y las centrales sindicales”, *Asamblea Obrera, portavoz de les CCOO de SEAT*, núm. 12, febrer 1978, pàg. 21, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁴⁴⁵ Delegats de les fàbriques esmentades van ser entrevistats per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona, que van recollir les diferents experiències d'aquestes empreses amb entrevistes entre l'octubre de 1977 i el març de 1978. Les entrevistes estan disponibles al CD del fons Memòria obrera de la fàbrica ENASA (Pegaso), Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁴⁴⁶ A les empreses de menys de 50 treballadors s'escollia a un delegat de personal.

“Debido a la importancia que estas elecciones tienen para el futuro de la clase obrera hemos de movilizarnos para conseguir que se realicen de acuerdo con nuestros intereses de clase. El gobierno plantea las elecciones como si fuesen un remedo de las elecciones políticas, es decir que la votación se haga por listas cerradas y votando a centrales con lo cual el Comité de empresa quedaría reducido a un parlamento de sindicatos y además, para el caso de empresas grandes como la nuestra [SEAT], la representación directa por grupos homogéneos de trabajo (el Consejo, los delegados), no aparece por parte alguna.”⁴⁴⁷

Pel que fa a les funcions d'aquests nous comitès, el Reial Decret esmentava que, a l'espera d'una llei d'acció sindical, els comitès assolien les funcions dels antics Jurats d'Empresa, esvaint també la defensa de Comissions del control dels comitès del sistema de producció, la contractació dels treballadors o el control de les primes. Les eleccions sindicals sota els paràmetres del Reial Decret que es van donar durant el primer trimestre de 1978 (tot i que empreses com SEAT van aconseguir endarrerir-les fins acabar el mandat dels Consells), van acabar amb l'experiència consellista a la fàbrica. La curta durada dels Consells de Fàbrica va venir condicionada pel decret del Govern, però cal esmentar també que les relacions entre les centrals sindicals dins d'aquests òrgans van impossibilitar qualsevol entesa que pogués sobrepassar el decret del Govern. Al següent apartat d'aquest punt es tracten les experiències dels Consells de Fàbrica de SEAT, Pegaso i Hispano Olivetti, que reflecteixen les dificultats del projecte de CCOO tant per les seves disputes internes com per l'enfrontament amb altres centrals sindicals i un context polític advers a les pràctiques unitàries de la classe treballadora.

UGT i les seccions sindicals

Com s'ha vist a les lluites durant la dictadura a les diferents empreses de l'apartat anterior, la vaga de 1974 a la Hispano Olivetti va servir per a la reaparició a l'escena sindical de la UGT a Catalunya. Per primera vegada, l'estratègia de la UGT de trencar amb el Jurat d'Empresa i d'imposar uns representants dels treballadors al marge del Sindicat Vertical va reeixir en una empresa important del metall. Arrel d'aquesta vaga, la UGT va iniciar un camí ràpid de reconstrucció a Catalunya. Els acomiadats d'UGT

---

⁴⁴⁷ “Elecciones sindicales”, *Asamblea Obrera de SEAT, portavoz de les CCOO de SEAT*, núm. 9, novembre 1977, pàg. 6, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

de la Hispano Olivetti, amb Luis Fuertes al capdavant, van fer servir els diners de la indemnització per llogar un local al número 7 de la Ronda Sant Pere⁴⁴⁸, des d'on van dur una intensa campanya per aconseguir nous militants. Durant les darreries de 1974 i principi de 1975 van aconseguir formar cèl·lules de la UGT a empreses importants com SEAT, la Maquinista, Pegaso o Solvay. Aquell any, davant les eleccions sindicals de 1975, la UGT va mantenir la seva postura de boicot a la participació als Jurats d'Empresa, malgrat el paper marginal que això comportava a les empreses davant l'èxit de les candidatures unitàries i democràtiques impulsades per CCOO i USO.

El gran salt a l'escena pública de la UGT no es va donar fins al 1976. Entre el 15 i el 18 d'abril es va celebrar a Madrid el XXX Congrés de la UGT sota el lema "A la unitat sindical per la llibertat"⁴⁴⁹. El Congrés volia recordar el passat històric de la UGT, fet que s'exemplificava tenint lloc molt a prop d'on es va celebrar el XVII Congrés on Julián Besteiro era escollit secretari general l'any 1932. A més, també es va decidir que la correlació del nombre de congressos havia de sumar els 17 que s'havien celebrat a Espanya abans de la guerra civil i els 12 realitzats a l'exili.⁴⁵⁰ La UGT feia servir així el seu passat com a sindicat de masses per contrarestar la força de CCOO en aquells moments i la seva pròpia feblesa durant les lluites dels anys seixanta i setanta. La permissivitat de la celebració del Congrés posava de relleu l'interès del Govern en impedir el projecte d'unitat sindical promogut per CCOO.

Al Congrés, la UGT es va reafirmar en la seva defensa de la ruptura sindical a través del ferm boicot a l'OSE com a única via per garantir un sindicalisme democràtic i de classe. Si bé durant els darrers anys de la Dictadura aquesta estratègia havia fet que quedés (encara més) marginada davant les CCOO i USO, al 1976 ho va fer servir per alçar-se com a un sindicat de classe que havia rebutjat sempre la dictadura franquista:

*"Por haber representado una violación de la libertad sindical, la UGT ha mantenido siempre un permanente boicot contra la Organización Sindical del Régimen. Por constituir una violación de la libertad sindical, la UGT se opone desde ahora a todo intento de imponer una UNIDAD SINDICAL ficticia para el futuro."*⁴⁵¹

---

⁴⁴⁸ BALLESTER, David, "El final de la travessa...", pàg. 37.

⁴⁴⁹ "A la Unidad Sindical por la Libertad", *El Socialista, órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 61 i 62, abril 1976, pàg. 7, Hemeroteca digital *El Socialista*, consultat el 28.3.2017.

⁴⁵⁰ ARMENGOL, Montse, *El fil roig. UGT de Catalunya. 125 anys lluitant*, Sapiens Publicacions, 2013, pàg. 111-112.

⁴⁵¹ "La UGT ante el futuro", *El Socialista, órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 56, segona quinzena, gener 1976, pàg. 4, Hemeroteca digital *El Socialista*, consultat el 28.3.2017.

L'ús històric de les sigles i el ressò que va tenir aquest Congrés van jugar a favor de la UGT, que encara tenia una presència minoritària a la majoria de les fàbriques. A més a més, les connexions de la UGT amb les organitzacions sindicals internacionals⁴⁵², especialment amb els sindicats alemanys⁴⁵³, van jugar un paper fonamental per al desplegament de la central sindical socialista pel territori a través d'ajuts financers i propagandístics. Gràcies a aquests elements i a la permissivitat del Govern (el 20 juny es va celebrar a Terrassa una assemblea amb 500 delegats de tota Catalunya)⁴⁵⁴, la UGT va iniciar el camí per fer-se un lloc a l'espai sindical fins aquells moments protagonitzat pràcticament en solitari per CCOO.

D'altra banda, la UGT començava a alçar-se com l'alternativa socialista als comunistes de CCOO i aquesta alternativa demanava també una unitat sindical entre les diferents organitzacions sindicals per acabar amb el Sindicat Vertical i a favor de la llibertat sindical a través d'accions conjuntes, plataformes reivindicatives i assemblees democràtiques. La unitat sindical que demanava la UGT no equivalia a la unió en un Congrés Constituent com demanava CCOO. No era una fita per se, sinó una estratègia d'acció entre les diferents centrals sindicals per aconseguir la llibertat sindical:

*“A este respecto la UGT ofrece al resto de las organizaciones que propugnen claramente la ruptura y la libertad sindical, la alternativa de unidad e independencia de clase mediante la “Coordinación obrera” a través de: -la unidad de acción en las luchas cotidianas dirigidas por asambleas democráticas como órgano soberano de decisión y control de los representantes elegidos por ella; la elaboración conjunta de plataformas reivindicativas que respondan a las necesidades generales de la clase obrera.”*⁴⁵⁵

La defensa fèrria de la llibertat sindical anava estretament lligada, com ara es veurà, amb l'aposta de les seccions sindicals a l'empresa com la peça clau de l'acció sindical a la fàbrica. Sense el reconeixement explícit de la llibertat sindical, els treballadors quedaven a disposició de la voluntat de la patronal de voler establir un diàleg amb les

---

⁴⁵² La UGT havia participat, al 1975, a la creació de la FSM (Federació Sindical Mundial), a la creació de la CIOSL (Confederació Internacional d'Organitzacions Sindicals Lliures) al 1949 i al 1973, a la Confederació Europea de Sindicats (CES).

⁴⁵³ Sobre l'ajuda financera a la UGT per part d'Alemanya, veure MUÑOZ, Antonio, “Solidaridad alemana con la UGT, año 1977”, *Análisis históricos del sindicalismo en España. Del franquismo a la estabilidad democrática (1970-1994)*, Fundación Francisco Largo Caballero, Madrid: 2013, pàg. 47-62.

⁴⁵⁴ “Asamblea de la UGT en Cataluña”, *El Socialista órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 65, 25 juny 1976, pàg. 7.

⁴⁵⁵ “A la unidad sindical por...”, pàg. 7.

organitzacions sindicals i de reconèixer el dret a tenir un taulell d'anuncis dins la fàbrica, poder realitzar assemblees dins el recinte, tenir hores retributives per a tasques sindicals o tenir un local on realitzar les seves activitats. Per aquest motiu, les accions de lluita que instava UGT a realitzar de forma conjunta amb la resta de centrals sindicals anaven sempre encaminades al reconeixement ple de les llibertats sindicals:

*“Pero también significa Libertad Sindical para nosotros, la libertad de agruparse colectivamente en una o más confederaciones sindicales. Derecho colectivo que también es inalienable para la clase trabajadora. Nunca, el Partido Socialista aceptó, ni aceptará unidad alguna impuesta por nadie. Libertad Sindical significa también libertad de acción sindical, libertad sin cortapisa, que expresa mejor que ningún otro el Derecho de Huelga, el inalienable derecho de la clase trabajadora a defender sus intereses frente a la agresión del Capitalismo con el instrumento del derecho de huelga, y para ello, compañeros, no hace falta tanta ley, no hacen falta tantos decretos; lo que hace falta es reconocer esa libertad de acción sindicalista.”*⁴⁵⁶

Per a la UGT, la legalització de les centrals sindicals i el reconeixement de les llibertats sindicals era la seva màxima prioritat tenint en compte que CCOO no només copava en aquells moments els Jurats d'Empresa de les empreses més importants sinó que la seva presència en la lluita obrera dels darrers anys li havia conferit a la classe treballadora un sentiment de pertinença al moviment obrer que representava Comissions Obreres, i que podia aprofitar per al seu projecte d'unitat sindical:

*“En efecto, por un lado CCOO quiere aprovechar el momento actual, un momento en el que la inmensa mayoría de los trabajadores no conocen las alternativas sindicales existentes, para construir una unidad sindical ficticia y manipulada. Y decimos esto porque la unidad sindical que se podría construir sin que exista previamente la libertad sindical, sería una unidad basada en la falta de conciencia de los trabajadores, en la ignorancia de los objetivos de cada una de las centrales sindicales y en un espíritu gregario”.*⁴⁵⁷

---

⁴⁵⁶ Discurs de Felipe González, secretari general del PSOE, al XXX Congrés de la UGT a l'abril de 1976. Fragment extret de “El PSOE y la UGT luchan por un sindicalismo libre”, *El Socialista, órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 61 i 62, abril 1976, pàg. 14, Hemeroteca digital *El Socialista*, consultat el 28.3.2017.

⁴⁵⁷ “Unidad Sindical”, *El Socialista órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 65, 25.6.1976, pàg. 8, Hemeroteca digital *El Socialista*, consultat el 28.3.2017.

A diferència de CCOO (que com s'ha vist al punt anterior, estava immersa en un intens debat intern sobre el caràcter de la seva estructura i organització), la UGT va sortir del Congrés d'abril amb una estructura sindical netament definida, encara que això no vol dir que no hi haguessin diferents corrents ideològics dins el sindicat⁴⁵⁸. L'òrgan sobirà de la UGT era el Congrés, que es reunia cada dos anys i que estava constituït pels delegats de totes les seccions, escollits per la base del sindicat. Per fer complir les decisions preses al Congrés, s'escollia una Comissió Executiva de 15 membres. Aquesta Comissió havia d'anar informant periòdicament de les seves activitats al Comitè Nacional. Aquesta organització era similar a les províncies. D'altra banda, a més de l'estructura geogràfica, els afiliats també s'agrupaven per sectors segons el tipus d'activitat (federacions). Aleshores la UGT es va agrupar en les federacions: siderometal·lúrgica, sanitat, alimentació, treballadors de l'administració pública, telecomunicacions, ensenyament, banca, treballadors de la terra, de transports, química, construcció, treballadors de la informació, treballadors del dret i el sindicat miner.⁴⁵⁹

En quant a l'organització a les empreses, a més de les federacions, la UGT defensava una organització sindical estructurada en unions territorials, la creació de seccions sindicals a les empreses i l'elecció de comitès d'empresa a través de vot secret i llistes tancades. Mentre CCOO apostava per donar prioritat als organismes unitaris a les empreses com els Consells de Fàbrica i comitès d'empresa, la UGT posava l'èmfasi de l'organització obrera a l'empresa en les seccions sindicals, que definien com *“l'expressió concreta dels treballadors organitzats en una empresa, formant part d'una central sindical determinada”*⁴⁶⁰. Per a la central socialista, les seccions sindicals eren la base organitzativa del sindicalisme i l'acció sindical a l'empresa a través de la recollida de quotes, decisions dels congressos i l'activitat sindical diària. Les seves funcions eren:

1) Coneixement de la realitat econòmicosocial de l'empresa:

- Ordenança laboral nacional del sector, convenis nacionals, provincials o d'empresa; reglaments del règim interior, llei de seguretat i higiene a l'empresa.

---

⁴⁵⁸ Entre 1977 i 1980, la LCR va tenir una certa presència a l'interior de la UGT. La militància d'aquest partit trotskista es va dividir entre CCOO i UGT, encara que majoritàriament van afiliar-se a CCOO. En canvi, a partir de 1980 es va iniciar una campanya de depuració dels elements comunistes al si de la central socialista que va comportar la pràctica desaparició d'aquests militants. Veure Fons LCR, caixa 16, carpeta LCR. Documents generals (Catalunya), Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁴⁵⁹ IGLESIAS, Ignacio G. “Unión General de Trabajadores (UGT)”, *Informaciones*, 1976, Arxiu Linz de la Transició espanyola, consultat el 28.3.2017.

⁴⁶⁰ “Las secciones sindicales en la empresa”, Full informatiu UGT, 1977, carpeta documents interns (1970-1978), Fons UGT, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

- Controlar l'aplicació de les normatives.
  - Coneixement de la situació econòmica, laboral i social de l'empresa.
- 2) Publicació i distribució de fulls informatius.
  - 3) Formació del militant i extensió de l'organització.
  - 4) Mantenir relacions amb altres expressions sindicals a l'empresa, propiciant la unitat d'acció.
  - 5) Discutir i negociar amb l'empresa, representant els interessos i la voluntat democràtica dels treballadors.
  - 6) Participar activament als diferents nivells del sindicalisme fora de l'empresa.⁴⁶¹

El model sindical que defensava la UGT s'oposava al dels Consells de Fàbrica proposats per CCOO, però la realitat existent a les fàbriques (sent Comissions l'organització sindical majoritària) i el fet que al juny de 1977 va desaparèixer la sindicació obligatòria i els Jurats d'Empresa sense una regulació de la representació sindical a les empreses, va fer que la UGT apostés per uns consells de fàbrica sorgits de les votacions secretes a llistes tancades que representessin les diferents centrals sindicals a l'empresa:

“Es evidente que los militantes de la UGT reivindicamos el derecho de presentarnos como candidatos y a ser- como cualquier otro trabajador- elegidos por nuestros compañeros para formar parte del comité o del consejo de fábrica a que antes nos hemos referidos. El ser afiliados a nuestra organización no supondrá sino una obligación aun mayor de desempeñar eficaz y honradamente las funciones que les sean encomendadas por la base que se elija. En resumen pensamos que la participación de los distintos grupos y fuerzas sindicales, que hoy actúan en la empresa constituyen un elemento indispensable para que pueda funcionar de manera efectiva y auténtica el modelo de representación obrera que nosotros estamos propugnando como superación de los esquemas actuales de verticalismo y represión.”⁴⁶²

Amb el Decret del govern al desembre de 1977 sobre la representació sindical a l'empresa, on no s'esmentaven els drets o les funcions dels sindicats i els comitès rebien les mateixes funcions que els antics Jurats d'Empresa, la UGT va continuar defensant el

⁴⁶¹ “Las secciones sindicales de empresa”, full informatiu Unió General de Trabajadores, 1977, carpeta Unió General dels Treballadors de Catalunya. Documents interns (1970- 1978), Fons UGT, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁴⁶² *Alternativa sindical. ¿Qué es el comité de empresa? Hispano Olivetti*, Sección sindical de Hispano Olivetti de la Unió General de Trabajadores (UGT), sense data (estiu de 1977, aproximadament), caixa 1, carpeta Unió General dels Treballadors de Catalunya. Sector del Metall, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

paper de les seccions sindicals com a element clau i primordial en la defensa dels drets dels treballadors a les empreses, com apuntava el dirigent socialista i militant de la UGT, Joaquín Almunia:

“Puede suceder que unas elecciones convocadas con arreglo por criterios cercanos a la postura de Comisiones ofrezcan como resultado una victoria de UGT o viceversa. Desde nuestra óptica de socialistas, no basta con ganar. La existencia de unos comités de empresa elegidos democráticamente vuelve más necesaria que nunca la regulación por las Cortes de la acción sindical dentro y fuera de la empresa. Cualquier retraso en este sentido no hace sino favorecer la práctica asamblearia, al impedir de hecho la presencia sindical en la empresa, concediendo todo el poder negociador a los comités y, a través de éstos, a la asamblea. Es decir, las próximas elecciones van a plasmar jurídicamente, si las Cortes no lo remedian, la alternativa sindical de Comisiones en todos los centros de trabajo.

Este país necesita salir de la profunda crisis económica en que está sumido, y nada peor para ello que potenciar asambleas y comités, en detrimento de las secciones sindicales de empresa. Es de prever que empresarios y trabajadores, a través de sus organizaciones de clase respectivas, vayan estableciendo en la práctica mecanismos que conforman un sistema moderno de relaciones industriales que, sin desconocer la legitimidad democrática de los comités elegidos, devuelva a las centrales sindicales y patronales el protagonismo que les corresponde en un marco de libertad sindical.”⁴⁶³

Però si els comitès d'empresa van quedar fixats com els representants de la classe treballadora a l'empresa, per a la UGT les seccions sindicals no només havien de garantir amb la seva presència el compliment dels deures dels comitès, ja que, a diferència d'aquests, les seves accions no quedaven limitades a l'àmbit del centre de treball, sinó que *“la SS en cuanto estructura primaria de un sindicato de clase trasciende el ámbito de una empresa o centro de trabajo, defendiendo los intereses específicos del sector o rama de la producción que se trate y los intereses globales de la clase trabajadora”*.⁴⁶⁴ Si bé a les fàbriques la UGT estava perdent la batalla del seu model sindical de negociació a través de les centrals sindicals en benefici dels comitès

---

⁴⁶³ ALMUNIA, Joaquín, “Sin centrales no habrá ni responsabilidad ni eficacia”, *El Socialista órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 31, 20.11.1977, pàg.19, Hemeroteca digital *El Socialista*, consultat el 3.4.2017.

⁴⁶⁴ “Las secciones sindicales de empresa”, *full informatiu Unió General de Treballadors*, 1977, carpeta Unió General dels Treballadors de Catalunya. Documents interns (1970- 1978), Fons UGT, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

d'empresa, no era així als àmbits superiors de l'empresa, que passava per la centralització de les negociacions de les centrals sindicals. El precedent d'aquesta política de concertació amb la patronal que seguiria la UGT va ser el suport (encara que reticent i seguint la línia marcada pel PSOE) als Pactes de la Moncloa, signats a l'octubre de 1977, però l'apropament amb la CEOE no es va manifestar fins el 1979, amb l'Acord Bàsic Interconfederal (ABI) del 10 de juliol, els acords del qual es van acabar traslladant a l'Estatut dels Treballadors. Els macroacords amb la patronal van continuar el 1980 amb l' Acord Marc Interconfederal (AMI) i amb l'Acord Nacional sobre Ocupació (ANE en castellà) el 1981.

D'altra banda, si bé la UGT rebutjava la unió sindical promulgada per CCOO pel rebuig a les tesis comunistes d'aquesta central i per no voler renunciar a la seva autonomia i el seu espai sindical, sí que va defensar la unió dels sindicats socialistes. L'apropament d'un sector d'USO des de meitat de 1977 es va acabar materialitzant amb l'entrada d'una part d'aquesta central liderat per José María Zufiaur a la UGT el 18 de desembre de 1977:

*“Que en un medio tan hostil, de tanto confusionismo se pueda plasmar en realidad la unificación del sindicalismo socialista, significa que la unidad no se cacarea, sino que se realiza. Con ello, la clase obrera de nuestro país dispone del instrumento más poderoso y eficaz para defender sus intereses, capaz de enfrentarse al Gobierno y a la patronal cuando se pretende cargar sobre la clase obrera las injusticias del capital. Y esto, que deseamos hacerlo unitariamente con todas las organizaciones, siempre que no suponga renunciar a ninguno de nuestros principios, estamos dispuestos a afrontarlo en solitario.”*⁴⁶⁵

Finalment, la UGT, que havia reaparegut a l'escena sindical el 1976 després de dècades de repressió i marginació, va arribar a les eleccions sindicals de 1978 amb prop de milió i mig d'afiliats⁴⁶⁶, obtenint el 21.7% dels delegats escollits a Catalunya. La UGT havia aconseguit, a través d'un discurs socialista radical -basat en el boicot al Jurat d'Empresa fent servir el seu passat històric i la defensa de l'elecció de representants obrers al seu marge-, però amb una acció moderada –mostrant reticència a l'hora de donar suport i

---

⁴⁶⁵ “Portugalizar el sindicalismo”, *El Socialista órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 35, 18.12.1977, pàg.11, Hemeroteca digital *El Socialista*, consultat el 3.4.2017.

⁴⁶⁶ “La unidad del sindicalismo socialista es una realidad”, *El Socialista órgano del Partido Socialista Obrero Español*, núm. 36, 24.12.1977, pàg. 16, Hemeroteca digital *El Socialista*, consultat el 5.4.2017.

iniciar vagues, prioritzant sempre el diàleg i el pacte amb l'empresa-, esdevenir la segona força sindical, després de CCOO, en només dos anys.

La pluralitat de sigles a les fàbriques:

La legalització de les centrals sindicals a l'abril de 1977 va obrir la porta a un bon nombre d'organitzacions sindicals: CCOO, UGT, USO, CNT, CSUT, SU, Sindicats de Quadres, Sindicats Independents, etc. A banda de CCOO i UGT, en aquest apartat també s'ha volgut donar rellevància a la CNT, per la seva transcendència històrica i per la complexitat del moviment llibertari a la transició, i a la USO, per ser, juntament amb CCOO, l'organització sindical que va aparèixer fruit de les onades vaguístiques de finals dels anys cinquanta i principi dels seixanta i que es va saber mantenir com la tercera força sindical a l'Estat en quant a representativitat, després de CCOO i UGT.

La CNT i els moviments llibertaris:

El 29 de febrer de 1976, 700 persones es van reunir a l'església de Sant Medir, al barri de Sants, per reconstruir el sindicat de la CNT⁴⁶⁷, després de dècades d'exili i repressió. Aquella assemblea, que va anar precedida d'una altra semblant a Madrid, és considerada l'acte oficial de reconstrucció de la CNT.⁴⁶⁸ L'assemblea va girar al voltant de la seva reorganització com a sindicat i va exposar no només les diferents tendències que en aquells moments hi havia en el si de la CNT, sinó també les diferències generacionals entre una nova militància jove que ideològicament s'apropava més al maig del 68 que a la CNT de la guerra civil i una militància formada per aquells que s'havien exiliat acabada la guerra (i que, al mateix temps, també es trobaven dividits).

La CNT havia aconseguit ser força present durant la dècada dels 40, però la repressió, l'exili i la clandestinitat dels que es van quedar van impedir l'afiliació i renovació de les seves files, fins a pràcticament desaparèixer. Amb la irrupció d'un nou moviment obrer a la dècada dels seixanta, al 1962 la UGT, CNT i SOC van formar l'Aliança Sindical Obrera (ASO), amb la voluntat expressa de deixar de banda els comunistes.⁴⁶⁹ Les diferències internes i l'escassa presència d'aquesta formació va fer que tingués una curta

---

⁴⁶⁷ CASALS, Xavier, *La Transición española. El voto ignorado de las armas*, Barcelona: ed. Pasado y Presente, 2016, pàg. 397.

⁴⁶⁸ ORERO Felipe [pseudònim de José Martínez Guerricabeitia], *CNT: ser o no ser*. París: Ruedo Ibérico, 1979, pàg. 68.

⁴⁶⁹ SELLES, Elionor, *Moviment obrer, canvi...*, pàg. 126-127.

durada, fins el 1966, després de produir-se la crisi interna dins la CNT arrel de les negociacions entre les autoritats franquistes i un sector de la CNT (que es va conèixer com els cincpuntistes), que començaren al juliol de 1965 i que acabaren abruptament a la primavera de 1966. Els objectius de la CNS eren, d'una banda, desmantellar de contingut la CNT i, d'altra banda, aprofitar el prestigi de les seves sigles per guanyar legitimitació pròpia.⁴⁷⁰ Per als membres de la CNT a favor de la negociació, l'acord podia ser aprofitat per actuar sense por a la repressió i practicar un entrisme que estava funcionant a altres organitzacions obreres, com CCOO. La major part de la CNT, tant de l'exili com de l'interior, va rebutjar l'acord. Les diferències entre els diferents sectors i la repressió del règim després del trencament de les negociacions va acabar d'enfonsar la presència de la CNT a l'interior del país.

La marginalitat de la CNT als darrers anys de la dictadura, les divisions internes i la feina feta per CCOO i USO al moviment obrer del tardofranquisme van ser elements que expliquen la reconstrucció tardana del sindicat a l'inici de la Transició. A més a més, durant la dècada dels seixanta havien anat aflorant grups llibertaris i autònoms que, si bé compartien una base ideològica amb l'anarquisme de la CNT, es trobaven molt atomitzats. Per tant, l'inici de la Transició va agafar a la CNT amb una dispersió de grups llibertaris i de tendències i amb disputes internes pel seu funcionament que van marcar el seu renaixement al món sindical, fet que acabaria en diferents escissions del sindicat, com la de 1979 arrel del V Congrés.

En el moment de la reestructuració de la CNT, en el seu interior hi convivia diferents tendències ideològiques. Seguint la divisió establerta per José Martínez, editor de El Ruedo Ibérico, a la seva obra *CNT: ser o no ser*⁴⁷¹, publicada després del V Congrés al 1979, dins la CNT es podien diferenciar fins a 7 corrents diferents:

1. La tendència *panorganitzativa* liderada per Askatasuna: vinculada a la revista amb el mateix nom, aquest col·lectiu defensava un nacionalisme llibertari des del País Basc.
2. Les FAI: més vinculades als membres que havien estat exiliats. Es distingien 3 FAI: la primera, la burocràtica, liderada per Juan Ferrer a València, amb uns plantejaments molt vinculats als dels membres a l'exili; una segona FAI, a

---

⁴⁷⁰ CASADO Gil, Mª Reyes, *La Confederación Nacional del Trabajo en el estado español: reorganización y crisis (1973-1980)*, UNED, tesi doctoral, 2015, pàg.179.

⁴⁷¹ MARTÍNEZ, José [sota el nom de Felipe Orero], *CNT: ser o no ser*, París: Ruedo Ibérico, 1979, pàg. 43-212.

Catalunya; i una tercera que José Martínez anomena “comissió peninsular” liderada per Luís Andrés Edo.⁴⁷²

3. Moviment Llibertari Espanyol: segons Martínez, representava aquella tendència nostàlgica del Moviment Llibertari Espanyol fundat als anys trenta.
4. Tendència de partits marxistes com PTE, ORT o OIC, que van signar el “Manifest a tots els anarquistes”. Representava la línia anarcocomunista del sindicat.
5. Línia reformista, basada en accions reivindicatives només en el plànol sindical, deixant la CNT sense un cos polític propi.
6. Tendència consellista i/o autonomista: aquest corrent estava influenciat per les teories consellistes de Pannekoek⁴⁷³ i pels corrents autònoms.
7. Tendència neoanarquista.⁴⁷⁴

Altres autors van elaborar llistes més o menys extenses on poden encabir aquests set grups mencionats, com és la llista elaborada per Juan Gómez Casas (primer secretari general de la CNT a la Transició) de fins a 15 tendències en el si de la CNT.⁴⁷⁵ D’altres, fan divisions més simples entre anarcosindicalistes i llibertaris, reconeixent que no són homogenis, sinó que al mateix temps hi ha diferents grups que s’adapten millor a una o a una altra tendència⁴⁷⁶. En tot cas, es pot establir que la CNT a principi de 1976 no era un cos homogeni, sinó que tot el contrari. A més, també cal tenir en compte tots els

---

⁴⁷² MARTÍNEZ, José [sota el nom de Felipe Orero], *CNT: ser o...*, pàg. 118.

⁴⁷³ Anton Pannekoek (1873-1960), va ser un teòric comunista neerlandès. És un dels fundadors, juntament amb Otto Rühle, del comunisme *consellista*, que queda recollit en un article publicat l’any 1936 *Els consells obrers* i un llibre amb el mateix nom publicat l’any 1950. (Els dos estan disponibles en anglès a <https://www.marxists.org/archive/pannekoek/>). Els Consells obrers de Pannekoek es basaven en la lliure elecció dels treballadors de delegats representatius a les fàbriques a través d’assemblees. Els delegats eren revocables en tot moment i només esdevenien, a través del consell, l’òrgan executiu de les decisions preses en assemblea pel conjunt de la classe obrera. Per a Pannekoek, els consells obrers eren la forma natural de la classe obrera revolucionària, que no només esdevenia una forma d’organització a la fàbrica sinó que, en tant que la fàbrica era l’espai d’unió de la classe treballadora i, per tant, la forma natural d’organització de la classe treballadora, aquesta també havia de ser la base per a l’organització política de la classe obrera, entenent els consells com l’embrió de l’organització social, econòmica i política de la classe obrera. D’altra banda, Pannekoek rebutjava el paper de les centrals sindicals dins d’aquest esquema consellista per considerar que l’objectiu dels sindicats no era superar el capitalisme per un nou model de producció, sinó millorar les condicions de vida dels treballadors dins el capitalisme. Per tant, el paper dels sindicats acabava sent contrarevolucionari (*El sindicalisme*, 1936).

⁴⁷⁴ Donada la crisi existent al si de la CNT a la primavera de 1979, l’autor del llibre (José Martínez, editor de *El Ruedo Ibérico*), no va poder desenvolupar el capítol referent a aquesta tendència ja que es va afanyar en publicar la resta. El neoanarquisme, influenciat pel maig del 68, es va constituir com la tendència més anti-autoritària i pacifista.

⁴⁷⁵ GÓMEZ CASAS, J., *Relanzamiento de la CNT, 1975-1979*, París: CNT (Regional de l’Exterior), 1984, pàg. 24-46.

⁴⁷⁶ “La CNT a debate”, *Teoría y Práctica. La lucha de clases analizada por sus protagonistas*, núm. 12, octubre 1977, pàg. 54-64.

grups llibertaris, en pro de l'autonomia obrera que compartien les tesis de la CNT però no acabaven d'estar vinculats formalment.

Dins d'aquesta complexitat, després d'una primera reunió a l'octubre de 1975 a Madrid va tenir lloc l'assemblea del 29 de febrer a Barcelona. En aquesta reunió, es va constituir el Comitè Regional de Catalunya i, com ja s'ha fet esment, esdevingué l'acte oficial de l'inici de la reconstrucció de la CNT. En aquesta assemblea també es van organitzar en sindicats per ram (entre els que destacaven la Banca, Sanitat, Metall, Ensenyament, Construcció i Espectacles)⁴⁷⁷. Arrel de les assemblees de Madrid i Barcelona, els diferents grups anarquistes de les diferents ciutats més destacades van seguir el mateix patró durant tot 1976, realitzant assemblees per formar els comitès regionals i les seccions de ram. D'altra banda, el 25 de juliol es va formar el Comitè Nacional de la CNT.

La reorganització dels comitès regionals i la recuperació de les estructures sindicals a la CNT xocava amb la realitat de les bases: tenien una escassa presència en comparació a CCOO o USO i formaven un grup molt heterogeni. Per aquest motiu, durant 1976 i 1977 la militància llibertària va dur a terme una intensa campanya de mobilització i de suport a la lluita obrera, especialment en aquelles vagues que s'allunyaven de les línies marcades per CCOO, com podia ser el suport al moviment assembleari de la vaga de Roca Radiadores al Baix Llobregat, el port de Barcelona, Bultaco o el conflicte d'Intelsa a Madrid, per posar uns exemples.

Com ja s'havia fet manifest als seixanta amb l'ASO, el tarannà anticomunista i la denuncia a CCOO per ser un sindicat comunista no van desaparèixer a la Transició, sinó tot el contrari. A l'abril de 1976, CCOO, USO i UGT van signar un manifest de cara a la lluita de l'1 de maig, però la CNT es va negar a participar.⁴⁷⁸ Al mateix temps, UGT i CNT denunciaven el Sindicat Vertical i demanaven la dimissió dels Jurats d'Empresa, mentre CCOO i USO es mantenien als seus càrrecs per evitar un buit sindical. L'exigència de la llibertat sindical, la dimissió dels jurats d'empresa i el rebuig a l'hegemonia de CCOO, anaven apropant la CNT i la UGT a una unitat d'acció, tot i que la UGT no descartava la seva participació a la COS, com s'ha fet esment a l'anterior apartat. La CNT, en canvi, no va voler participar en les converses de la constitució de la

---

⁴⁷⁷ CASADO Gil, Mª Reyes, *La Confederación Nacional del Trabajo en el estado español: reorganización y crisis (1973-1980)*, UNED, tesi doctoral, 2015, pàg. 286.

⁴⁷⁸ "Comunicado de la UGT, USO y CCOO sobre el 1º de mayo", *Mundo Diario*, 28.4.1976, pàg. 5.

COS⁴⁷⁹, però sí que va fer les passes cap a una Aliança Sindical amb la UGT i SOC a l'agost de 1976, com explica un dirigent cenetista a *La Vanguardia*:

*“Respecto a la colaboración con otros sindicatos obreros en una eventual Coordinadora Sindical, la CNT no tendría ningún inconveniente en colaborar a nivel de base con cualquier formación obrera y sindical, pero en donde no podría haber colaboración sería en una Coordinadora que pretendiera ser un apéndice de algún partido y que concretamente en este caso se puede considerar como un proyecto de carácter hegemónico propuesto por los comunistas con una finalidad monopolizadora.”*⁴⁸⁰

Tot i així, ni l'Aliança Sindical ni la COS van materialitzar-se en una unió tangible entre les centrals sindicals, encara que només fos a l'àmbit de l'acció sindical. L'apropament de la CNT i la UGT va servir-los per formar una acció conjunta de denúncia contra el Sindicat Vertical i a favor del reconeixement i la llibertat sindical plena de les centrals sindicals, al mateix temps que ambdues s'establien com una alternativa a les hegemòniques CCOO, com reflecteix el comunicat conjunt d'aquestes dues centrals l'1 d'abril de 1977:

*“Todas las protestas contra las últimas medidas del Gobierno en materia laboral y económica y por la libertad sindical debe implicar la ruptura clara con el verticalismo oficial. Por ello, la ambigüedad en la actitud de aquellas centrales que se niegan a dimitir de los cargos oficiales impide coincidir con las mismas en una movilización por la libertad sindical.”*⁴⁸¹

La llei 19/1977 de l'1 d'abril sobre l'Associacionisme Sindical va permetre la legalització de les centrals sindicals. CCOO, USO, SOC, STV⁴⁸² i UGT van fer un acte conjunt el 28 d'abril per demanar la legalització alhora⁴⁸³, però la CNT es va desmarcar d'aquest acte. El secretari general, Juan Gómez Casas i el secretari permanent, Pedro

---

⁴⁷⁹ “La CNT de Cataluña no participó en la reunión <<Coordinadora de Organizaciones Sindicales>>, *La Vanguardia española*, 1.6.1976, pàg.33.

⁴⁸⁰ “Tres organizaciones sindicales podrían acordar un proyecto de acción común”, *la Vanguardia española*, 7.8.1976, pàg.23.

⁴⁸¹ “Primer comunicado conjunto UGT-CNT”, *Mundo Diario*, 1.4.1977, pàg.6.

⁴⁸² Sindicato de Trabajadores Vascos (STV).

⁴⁸³ “Las centrales sindicales podrán solicitar su legalización”, *La Vanguardia española*, 28.4.1977, pàg.11.

Barrio, van presentar la documentació corresponent per a la seva legalització el 7 de maig, que va ser acceptada el 14 de maig i per tant, es feia efectiva la seva legalització. Als estatuts que van presentar, el primer article exposava l'objectiu principal d'aquesta confederació:

*“Trabajar para desarrollar entre los trabajadores el espíritu de asociación, haciéndoles comprender que solo por estos medios podrán elevar su condición moral y material en la sociedad presente y preparar el camino para su completa emancipación en la futura, merced a la conquista de los medios de producción y consumo.”*⁴⁸⁴

La legalització del sindicat va anar acompanyada, com amb la resta de les centrals sindicals, per una campanya d'afiliació a les seves files. El 2 de juliol es va realitzar un míting al parc de Montjuic que va aconseguir arregar 100.000 persones⁴⁸⁵, i al qual van participar líders històrics com Josep Peirats o Frederica Montseny. Unes setmanes més tard es van celebrar les Jornades Llibertàries Internacionals.

A la tasca d'afiliació també es va afegir el debat sobre l'acció sindical a les empreses. La CNT defensava la derogació dels Jurats d'Empresa i el final de la sindicació obligatòria, però dins la CNT s'hi distingien dos corrents sobre com s'havia d'organitzar la classe obrera a la fàbrica: la consellista i l'anarcosindicalista. Pel que fa als consellistes (on hi havia grups marxistes, llibertaris i grups autogestionaris), es basaven en les teories d'Anton Pannekoek, prioritzant els consells obrers /assemblees de fàbrica per sobre dels partits polítics i sindicats. Aquest corrent va comptar amb una major presència a Catalunya i el País Basc⁴⁸⁶. En segon lloc es trobaven els qui consideraven que crear unes estructures fixes (encara que els delegats fossin revocables) posava en perill l'autogestió del moviment obrer. Per aquest motiu, l'acció sindical a l'empresa havia de passar pel conjunt dels treballadors de la fàbrica, organitzats en seccions sindicals obreres, com explica un treballador de la CNT:

"Els comitès que han sortit de les eleccions venen de diferents centrals. Aleshores el que haurà de fer aquesta gent és, cada vegada que vulgui convocar alguna cosa, és un

---

⁴⁸⁴ “Estatutos de la Confederación Nacional del Trabajo”, CNT- AIT. *Órgano de la Confederación Nacional del Trabajo*, núm. 5, maig 1977, pàg. 1.

⁴⁸⁵ CANALS, Enrique, “Cien mil personas, en el parque de Montjuich”, *El País*, 3.7.1977, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.4.2017.

⁴⁸⁶ GÓMEZ CASAS, Juan, *Historia del anarcosindicalismo español: epílogo hasta nuestros días*, Madrid: La Malatesta, 2006, pàg. 374.

pacte polític entre ells. Jo t'asseguro que en aquestes condicions, l'assemblea és manipulable. Jo accepto l'assemblea, però no vull tenir només l'assemblea i uns delegats que s'han de posar d'acord amb la seva ideologia política per assolir un acord. El que nosaltres estem no és per unes candidatures determinades, sinó per les seccions sindicals dins les empreses. Nosaltres, per la nostra part, constituïm a cada empresa un comitè de CNT d'empresa elegit per tots els afiliats que hi ha a l'empresa i presentem aquest comitè per al reconeixement de la pròpia empresa i aleshores, és aquest tipus d'alternativa el que nosaltres plantejem.”⁴⁸⁷

Davant la delegació dels problemes a les centrals sindicals o els comitès d'empresa, la CNT esperonava l'acció de cada individu per resoldre els seus problemes (així com la solidaritat dels seus companys en la seva lluita) com l'única via per arribar a un nou sistema de producció autogestionari:

“Qualsevol és prou vàlid com per representar-se a si mateix, aleshores el conjunt dels treballadors és qui deu ser representat per si mateix, pel conjunt dels treballadors. Però entenem que quan sorgeix qualsevol problema, a nivell de tota l'empresa, ha de ser tota l'empresa que a través d'un moviment assembleari esculli uns delegats que solucionin aquell problema. És més, després, nosaltres des de fa molt de temps teníem una alternativa, no una alternativa a les eleccions si no una alternativa pròpia quan a funcionament intern a l'empresa que passa pels comitès interns de la CNT a l'empresa. Aquests comitès interns estan elegits per tots els afiliats de CNT a cada empresa, i dins de cada empresa elegíem un nombre de delegats, que són els que van solucionant els problemes que puguin sorgir. Aquests comitès tenen clar que no defensaran únicament els treballadors de la CNT, sinó qualsevol treballador.”⁴⁸⁸

En aquesta línia, la major part dels grups que formaven la CNT al 1977 van fer propaganda pel boicot a les eleccions sindicals als Consells de Fàbrica realitzades els darrers mesos de 1977, així com també a les eleccions sindicals del primer trimestre de 1978. Tot i així, en funció del corrent majoritari de la CNT en una fàbrica, la secció es va acabar presentant a les eleccions als Consells, com va ser el cas de MACOSA, on

---

⁴⁸⁷ Entrevista a un treballador de la CNT realitzada al novembre de 1977 per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona. CD4, Fons Fonoteca ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁴⁸⁸ *Ibíd.*

van obtenir 5 delegats⁴⁸⁹ o els grups autònoms que van donar suport al Consell de Fàbrica de CONDIESEL.

D'altra banda, el fet de no acceptar el pacte social als Pactes de la Moncloa a l'octubre de 1977 i el rebuig a les eleccions sindicals, van dur a una marginació progressiva de la CNT. A més, si bé a l'inici de la Transició la CNT havia comptat amb una certa permissivitat gràcies a la qual havien pogut realitzar les seves assemblees a inici de 1976, el ràpid creixement que havia adquirit a meitat de 1977 va alertar el Govern, que va iniciar una intensa campanya de desprestigi del sindicat anarquista, sent el cas Scala el punt més paradigmàtic. El 15 de gener de 1978, la CNT havia convocat una manifestació a Barcelona en contra dels Pactes de la Moncloa. Una estona després d'haver acabat la manifestació, a la sala d'espectacles Scala es va produir un incendi, causant quatre morts.⁴⁹⁰ La policia es va afanyar a fer detencions, mentre la premsa nacional acusava la CNT de l'atemptat des del primer moment. No va importar que la CNT desmentís la seva participació en l'incendi des del primer moment, ni que més tard es demostrés que, efectivament, les infiltracions policials a la CNT, com Joaquín Gambín, eren un fet. La CNT va quedar tacada i titllada de terrorista per tota la Transició.

El descrèdit generat arrel del cas Scala, les divisions internes entre les diferents tendències i la progressiva marginació sindical de la CNT va anar en augment durant la resta de 1978 i 1979. Entre els dies 8 i 16 de desembre es va celebrar el V Congrés de la CNT on, finalment, es va produir l'enfrontament directe entre el que la *Bicicleta*⁴⁹¹ va resumir com "Històrics vs. Renovats"⁴⁹², és a dir, entre la CNT de l'exterior i la CNT de l'interior. Aquest Congrés era el primer que se celebrava després de la mort del dictador i havia de clarificar l'acció sindical de la CNT en el nou període de la Transició, com afrontar la crisi econòmica des de l'anarcosindicalisme i les vies de solució per poder resoldre la crisi interna de la CNT. Aquest debat de fons no es va donar i es van anar perdent els dies amb debats sobre els sistemes de votacions i sobre el caràcter anarcosindicalista de la CNT, enmig d'acusacions entre diferents tendències. A mesura

---

⁴⁸⁹ "Apoyar a Comisiones Obreras", *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, núm. 46, 17.11.1977, pàg.11, BVPH.

⁴⁹⁰ Sobre el cas Scala s'han escrit moltes obres, per exemple: CAÑADAS- GASCÓN, X., *El caso Scala. Terrorismo de Estado y algo más*. Barcelona: Virus, 2008.

⁴⁹¹ *Bicicleta* era l'acrònim de la revista anarquista "*Boletín Informativo del Colectivo Internacionalista de Comunicaciones Libertarias y Ecologistas de Trabajadores Anarcosindicalistas*", fundada el 1977.

⁴⁹² *Bicicleta, revista de comunicaciones libertarias*, núm. 23-24 extra, desembre 1979, pàg. 32, consultada el 30.4.2017 al web <http://lwsn.net/article/bicicleta-butlleti-informatiu-del-col-lectiu-internacionalista-de-comunicacions-llibertaries-i-ecologiques-de-treballadors-anarcosindicalistes>

que van anar avançant els dies, i en vista que el Congrés no clarificava les posicions de la CNT de cara al futur del sindicat, moltes delegacions van anar abandonant el Congrés, presentant impugnacions del mateix.⁴⁹³ El sector que va anar marxant del Congrés va formar a Vitòria una Comissió Confederal Impugnadora el 30 de desembre de 1979, i van acabar formant el seu propi congrés a València entre el 25 i el 27 de juliol, formalitzant així l'escissió de la CNT, i que va passar a ser coneguda com la CNT renovada.

USO i el socialisme autogestionari:

La Unió Sindical Obrera (USO) va sorgir al si de la classe treballadora durant l'onada de vagues de finals de la dècada dels cinquanta i principi de 1960, fruit de la confluència entre diferents moviments cristians d'esquerres. Al 1961 va signar la seva carta fundacional, i es va anar definint com un sindicat democràtic, autònom de partits polítics, socialista i aconfessional.⁴⁹⁴

Com CCOO, USO va veure en les eleccions sindicals als jurats d'empresa una estratègia sindical per derrocar la CNS:

*“La utilización de los cargos sindicales ha supuesto para el Movimiento Obrero un caudal de ventajas en cuanto al surgimiento de nuevos militantes, la coordinación de luchas, el lanzamiento de las Asambleas, la participación masiva de los trabajadores en la lucha a través de los convenios... Y la CNS, contra la opinión de quienes ven su reforzamiento tras su utilización, se ha desgastado aceleradamente, se le ha puesto en evidencia permanente, ha sido desbordada por la dinámica de lucha y contestación que, apoyada en los cargos representativos, ha desarrollado el Movimiento Obrero.”*⁴⁹⁵

Durant la dècada de 1960 i principi de 1970, USO va tenir força influència en el moviment obrer i la lluita antifranquista, després de CCOO, presentant-se com l'alternativa socialista a Comissions Obreres i com a l'embrió per construir la unitat sindical:

---

⁴⁹³ Per un anàlisi més profund del Congrés, veure el número 23-24 de la revista *Bicicleta* ja citat o la tesi també citada de CASADO Gil, Mª Reyes, *La Confederación Nacional ...*, capítol 10.

⁴⁹⁴ REDERO, Manuel, “Sindicalismo y transición política en España”, *Ayer*, núm. 15, 1994, pàg. 197.

⁴⁹⁵ *Sindicalismo. USO*, núm. 1, maig 1975, pàg. 1.

*“Todas las fuerzas podemos coincidir en hablar de la necesidad de un sindicalismo unitario, pero la unidad sindical no puede significar la hipotecación (sic.) del papel revolucionario de la clase obrera organizada. La USO propugna, desde su fundación, la unidad sindical basada en la afirmación del sindicalismo como instrumento democrático de mayor eficacia, como instrumento de clase y de masas que, con autonomía de los partidos, y con opción política propia, lucha contra el sistema capitalista para la realización de una sociedad socialista autogestionaria”.*⁴⁹⁶

Com a central sindical, USO es definia com un sindicat autònom de partits polítics, organitzat en federacions de rams de producció i apostava per un socialisme autogestionari basat en el control obrer de la producció a la fàbrica i en una democràcia de base amb un protagonisme directe de la classe treballadora.⁴⁹⁷

Sobre l'organització obrera a la fàbrica, USO defensava les assemblees de treballadors com a òrgan sobirà de la classe obrera i la formació de comitès unitaris amb la resta de formacions sindicals per tal d'assolir la unitat d'acció.

Aquesta defensa de la unitat sindical va portar a USO a l'intent d'establir relacions amb CCOO, UGT i CNT per treballar conjuntament per la unitat d'acció en defensa de les llibertats sindicals des de l'inici de la transició. Fruit de les seves reunions amb CCOO i UGT (ja que la CNT no hi va voler participar) va sorgir la Coordinadora d'Organitzacions Sindicals (juliol 1976- març 1977) que, malgrat la seva curta durada, reflectia la voluntat unitària d'USO.

D'altra banda, durant 1977 va sorgir un intens debat a l'interior del sindicat sobre la incorporació o no a la UGT. Si bé a l'inici de 1975, CCOO i USO eren pràcticament els dos únics sindicats obrers existents a Catalunya, un any després el ressorgiment de la UGT va anar desplaçant paulatinament USO. En un primer moment, les relacions entre USO i UGT, ambdós sindicats socialistes, eren força distants, com assegurava USO a la seva revista: *“ante la falta de autonomía de la UGT respecto al PSOE, la USO, como organización sindical autónoma, no puede asumir compromisos unitarios con la UGT, dado que ello supondría, de hecho, asumir la política del PSOE.”*⁴⁹⁸ En canvi, durant l'any 1977 es va anar experimentant una aproximació entre aquestes dues centrals

---

⁴⁹⁶ *Catalunya Obrera, especial* congrés. USO Catalunya, desembre 1975, pàg. 8.

⁴⁹⁷ *Circular interna n°13 USO*, 8.12.1976, pàg. 7, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁴⁹⁸ “Declaración de la USO sobre sus relaciones con la UGT”, *Sindicalismo. USO*, núm. 1, maig 1975, pàg. 12.

socialistes. Aquest apropament va culminar amb l'entrada d'una part d'USO (encapçalada per José María Zufiaur) a la UGT després del Congrés Extraordinari del 18 de desembre de 1977. L'objectiu principal era unificar el vot socialista de cara a les eleccions sindicals del primer trimestre de 1978, reforçant així l'opció no comunista als comicis.⁴⁹⁹

El sector d'USO crític a la unió amb la UGT, encapçalat per Manuel Zaguirre, va aconseguir prop del 4% dels vots a les eleccions de 1978, esdevenint la tercera força sindical⁵⁰⁰, malgrat que molt allunyada de CCOO (34.4%) i UGT (21%). Encara que USO es va refermar en els seus principis netament sindicals, sense lligams a partits polítics i com la garant real de l'autonomia sindical, en aquest període va apropar-se cap a la UCD.

4.3. L'experiència dels Consells de fàbrica:

4.3.1. El Consell de Fàbrica de SEAT:

Als precedents de la fàbrica de SEAT s'ha vist com des de les eleccions del juny de 1975, on les candidatures unitàries promogudes per CCOO van copar pràcticament tots els càrrecs al Jurat d'Empresa i enllaços sindicals, la mobilització obrera a la fàbrica era diària.

Durant els primers mesos de 1976, la lluita obrera es va concentrar en la negociació del VIII conveni, que es tractarà més endavant, i que tenia com a primer punt la readmissió de tots els acomiadats. El conveni acabà en laude al març, tancant així més de tres mesos de conflicte. Tot i això, la mobilització no s'aturà. La pressió obrera va aconseguir la readmissió de 320 treballadors acomiadats a les lluites del gener de 1975⁵⁰¹, que va significar una victòria moral i política important. Els dies 27, 28 i 29, els treballadors de SEAT van participar en les jornades de lluita, que havien de culminar amb les manifestacions de l'1 de maig, reunint a més de 10.000 treballadors d'aquesta factoria. A finals de maig, el PSUC va organitzar les Jornades Catalanes de la Dona, on

---

⁴⁹⁹ ZUFIAUR, José María, "La UGT en la transición democrática", *Claridad*, cuarta etapa, estiu 2008, pàg. 61.

⁵⁰⁰ ESTIVILL, Jordi i DE LA HOZ, Josep M^a, *La cultura política...*, pàg. 149.

⁵⁰¹ "Amnistia Laboral", *Treball: editat per la delegació de la C.C. del PSU de C.*, núm. 440, 26.4.1976, pàg. 8. BVPH.

les dones de SEAT van presentar la ponència “Dona i Treball”, que recollia la necessitat de la igualtat entre homes i dones als llocs de treball.⁵⁰²

Les assemblees i mobilitzacions obreres de cara a la nova negociació del conveni es van reiniciar després de l'estiu. Els treballadors de la SEAT continuaven exigint la readmissió de tots els acomiadats per motius polítics i sindicals dels darrers anys:

*“Ante la necesidad de establecer una convivencia civilizada y como una contribución a la reconciliación nacional solicitada masivamente por todo el país y expresamente por los trabajadores de SEAT, consideramos como prioritario y fundamental la proclamación de una amnistía laboral en SEAT que se traduce en la readmisión de todos nuestros compañeros despedidos por motivos laborales, así como la eliminación de las faltas que pesan sobre los trabajadores de la plantilla de SEAT.”*⁵⁰³

El conveni també acabà en laude, que es publicà el 29 de desembre. A banda de la problemàtica pròpia de la factoria (ritmes de treball, producció, seguretat i higiene, etc.), la lluita per un conveni digne i la defensa de la readmissió de tots els acomiadats, des de principi de 1977 un dels debats més importants que es va anar instal·lant a la factoria i que es tractarà al llarg d'aquest capítol va girar al voltant de la representació dels treballadors a la fàbrica. Durant 1976, qui havia representat els treballadors en les lluites pel conveni i per l'Amnistia Laboral havia estat la Junta Sindical, copada pràcticament en la seva totalitat per treballadors de CCOO. De fet, el 4 de febrer els càrrecs sindicals de CCOO van publicar un nou reglament d'aquesta Junta Sindical on es palesava la derrota de la patronal i del Sindicat Vertical a l'àmbit de la representació dels treballadors a la fàbrica:

“Art. 1: La Junta Sindical de la fàbrica SEAT de Barcelona (en el futuro de la Junta Sindical) asume la representación, gestión y defensa de los intereses económicos, sociales y sindicales del conjunto de los trabajadores de la empresa.

---

⁵⁰² RUIZ, José, “Problemas del movimiento obrero”, pàg. 8, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁵⁰³ Anteproyecto del jurado de empresa del VIII convenio colectivo de SEAT, 28.9.1976, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Se constituye para ser un órgano de información, consulta, decisión y coordinación del conjunto de los cargos sindicales y a través del suyo, del conjunto de sus representados.”⁵⁰⁴

A SEAT, Comissions Obreres havien aconseguit desplaçar totalment la patronal i la CNS del seu propi organisme i l’havia reconvertit en un instrument de lluita dels i per als treballadors. En canvi, la irrupció de la UGT a la fàbrica va trasbalsar l’activitat de la Junta Sindical. La UGT de SEAT, que havia aparegut de forma marginal l’any anterior a la factoria, es trobava al marge d’aquest organisme en no haver participat a les eleccions sindicals. La seva poca incidència a la fàbrica i l’hegemonia de Comissions Obreres a SEAT van col·locar la Junta Sindical en el punt de mira dels socialistes, exigint la dimissió dels seus càrrecs, cosa que els de CCOO no estaven disposats a fer, al·ludint que això crearia un buit sindical que la patronal faria servir en benefici propi. De fet, la direcció de l’empresa es va beneficiar de la divisió sindical que es començava a viure a la factoria, aprofitant la tensió existent per trencar la unitat dels grups que reclamaven l’Amnistia Laboral, allargant així la readmissió dels acomiadats.⁵⁰⁵

Per a CCOO, la dimissió dels càrrecs sindicals suposava un pas enrere en les seves conquestes laborals, a més d’una eina important des de la qual podien treballar a favor de la unitat sindical:

“Hoy por hoy, con infinidad de defectos y facetas, la Junta Sindical es un instrumento unitario, esto se ha comprobado en diversos casos y pensamos que tiene como misión el propiciar la construcción del futuro consejo de fábrica, pues a los trabajadores hay que ofrecerles proyectos posibles, de revolucionarismo verbalista ya estamos hartos.

Pensamos que los cargos sindicales han de servir para posibilitar la transición, para seguir la lucha por el patrimonio sindical, que pensamos que es algo que <<ni se compra ni se vende>>, para controlar el juego sucio a que se podrían entregar algunos sectarios y otros que podría introducir la empresa para enmendar, y en definitiva para ayudar a que la transición al consejo de fábrica sea real, rápida, legal y legítima, se

---

⁵⁰⁴ *Reglamento de la Junta Sindical de SEAT*, 4.02.1976, carpeta Junta Sindical, caixa “Junta Sindical, Jurat d’Empresa, Consell de Fàbrica, Comitè de Fàbrica”, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

⁵⁰⁵ RUIZ, José, *“Problemas del movimiento obrero”*, pàg. 9, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Segons explica Ruiz, la patronal va fer reunions amb diverses centrals i amb la Junta i després va al·ludir que no sabia amb qui havia de negociar, postergant així la readmissió dels acomiadats.

*evite todo aventurerismo y que no forme un cristo donde los hábiles pescadores en río revuelto consigan atrapar en sus redes a parte de los trabajadores.*⁵⁰⁶

En canvi, l'estratègia de la UGT va ser la de desmarcar-se de les accions que duia a terme la Junta Sindical, com les negociacions del conveni, a les que no va donar suport perquè considerava que s'estaven fent sense tenir en compte la voluntat dels treballadors.⁵⁰⁷

Però mentre l'acció unitària de la Junta Sindical es feia cada vegada més difícil en els seus darrers mesos d'existència, les centrals sindicals de la fàbrica, a l'espera de la derogació definitiva de la CNS per part del Govern, van anar iniciant les converses per escollir un nou model de representació a la fàbrica. Per aquest motiu, el 2 de febrer de 1977 es va formar una comissió negociadora per anar perfilant com havia de ser aquest nou organisme⁵⁰⁸. Al març de 1977, CCOO, USO, CNT, UGT i SU van fer públic un comunicat conjunt amb les bases que el nou model de representació havia de tenir a la fàbrica:

- 1) Assemblees de tallers com els òrgans de màxim poder de decisió.
- 2) Elecció de delegats des de les assemblees, a les seccions de taller o de grups homogenis de treball amb caràcter revocable.
- 3) Els delegats havien de ser els únics amb capacitat de direcció i negociació de la lluita.
- 4) Compromís de les centrals obreres per potenciar l'elecció de delegats.⁵⁰⁹

Durant els següents mesos, aquestes centrals obreres es van anar reunint per donar forma a l'elecció dels delegats i del nou Consell de Fàbrica. Mentre CCOO i USO recolzaven obertament la creació d'un Consell de Fàbrica amb un mandat de dos anys, CNT i SUT proposaven l'elecció puntual de delegats per seccions en el moment en què sorgís un problema i destituir-los un cop estigués resolt. Per a la CNT de SEAT, els

---

⁵⁰⁶ *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de CCOO a SEAT*, núm. 2, abril 1977, pàg. 6, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁵⁰⁷ Federació siderometalúrgica de la UGT de Catalunya, 14.12.1976, carpeta Sector Metall. Documents Interns, Fons UGT, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁵⁰⁸ "Estructura y funcionamiento de la representación obrera en SEAT- Barcelona", *UGT Metal. Boletín de la Federación siderometalúrgica UGT*, núm. 9, setembre 1977, pàg. 7.

⁵⁰⁹ "A todos los trabajadores de SEAT", Full volant signat per CNT, UGT, CCOO, USO i Sindicat Unitari, març 1977, carpeta Junta Sindical, caixa "Junta Sindical, Jurat d'Empresa, Consell de Fàbrica, Comitè de Fàbrica", Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

Consells de Fàbrica s'emmarcaven dins el sistema capitalista, sense voluntat de canvi social i sense tenir cap transcendència més enllà del marc empresarial:

“Son una forma de sindicalismo muy especial, es decir, que solamente pretenden, en principio, la relación con la empresa, y para ello se dotan de una mecánica y de unos estatutos que solamente son documentos “técnicos” con normas y preceptos, pero faltos de toda ideología y finalidad.

*En definitiva, no poseen lo más elemental de una organización obrera: los principios y las finalidades, que no pueden ser otros que la emancipación y el cambio social.”*⁵¹⁰

La CNT apostava per l'Assemblea de treballadors com el màxim òrgan de decisió obrera. Aquestes podien ser: periòdiques, que tractarien els problemes de cada taller; extraordinàries, quan sorgís un problema concret i que podien estar convocades per les centrals, comissions de treball o grups de treballadors; i generals, per tractar els temes que afectessin a tota la factoria. En aquestes assemblees, els treballadors escollien un organisme representatiu amb caràcter burocràtic i uns representants revocables en el moment que acabés la negociació o s'hagués resolt el problema a tractar.⁵¹¹

A finals d'abril, els treballadors de SEAT van protagonitzar una intensa campanya per la readmissió dels treballadors que encara quedaven fora de la fàbrica. Les mobilitzacions van accelerar també les reunions entre els diferents sindicats per acabar de decidir el model de representació dels treballadors a la fàbrica, així que a finals d'abril es va fer una enquesta on els treballadors votaven les propostes de cada central. El resultat del referèndum va ser el d'escollir un Consell de Fàbrica i un Comitè sorgit de les eleccions a les seccions i tallers de la factoria. Aquests dos organismes tindrien un mandat d'un any i els seus delegats podien ser revocables en tot moment.⁵¹²

Escollit l'organisme que havia de substituir la Junta Sindical, entre les centrals sindicals va sorgir un intens debat sobre si el Consell de Fàbrica havia de tenir un caràcter burocràtic (és a dir, sense capacitat de decisió) o executiu. Per a Comissions, el comitè havia de ser executiu:

---

⁵¹⁰ CNT-SEAT: *dossier de estudio. Acción sindical en la empresa*, sense data (octubre de 1977 aproximadament), Biblioteca Arús.

⁵¹¹ *Ibidem*.

⁵¹² “*Para Combate*”, Full sense autor ni data, carpeta “Consell de Fàbrica”, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

*“UGT, CNT y SUT dicen que de haber un comité, éste no puede ser en nada ejecutivo, sino simplemente burocrático, esto no es serio a nuestro entender ya que de esta manera sería inoperante, por el contrario creemos debe ser ejecutivo, aunque sujeto a esas reglas del juego que antes aludíamos [qualsevol treballador podia ser escollit, estigués o no afiliat a una central sindical; l’elecció es feia a través del vot secret; i, per a que la votació fos vàlida, havia d’haver una participació suficient], con el fin de intervenir cuando sea necesario en su funcionamiento y en los resultados de su gestión.”*⁵¹³

En canvi, UGT considerava que escollir un Consell amb caràcter executiu era treure autonomia a les assemblees de treballadors i les centrals sindicals, que havien de ser la veritable veu dels treballadors a la fàbrica:

“Entendemos que el comité estará centrado exclusivamente en funciones burocráticas tales como: valoración de puestos de trabajo, seguridad e higiene, asuntos sociales, transportes, etc.

*Nunca podrá tener poder ejecutivo el comité sobre los delegados, pues creemos que el tener dicho poder, supondría crear otra vez de nuevo un jurado de empresa; ya que toda decisión estaría centralizada en un número reducido de compañeros. Quitaría así, toda la autonomía y poder de ejecución de los delegados, en definitiva de las asambleas.”*⁵¹⁴

Després de diverses reunions, el 6 de juny els treballadors van votar per una elecció de 258 delegats al Consell de Fàbrica -1 delegat per cada 100 treballadors-, i 29 delegats per al Comitè de Fàbrica. El caràcter executiu o burocràtic del Consell no es va poder acabar de concretar en aquesta assemblea, i va quedar pendent en funció de la força que els militants d’una central sindical o una altra obtingués a les eleccions.

D’altra banda, la intensa lluita dels treballadors de SEAT per l’Amnistia Laboral va acabar sent un èxit, ja que a l’abril l’empresa va acordar readmetre tots els treballadors acomiadats per les seves activitats sindicals i polítiques entre els anys 1969 i 1975. La Junta Sindical, després d’una setmana de mobilitzacions diàries a la fàbrica, es va

---

⁵¹³ “Nuestras relaciones con las demás centrales”, *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de CCOO a SEAT*, núm. 3, maig 1977, pàg. 11, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁵¹⁴ *Full informatiu Secció Sindical de la UGT*, 1977, caixa eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

traslladar a Madrid per parlar amb el director, Juan Miguel Antoñanzas, que acceptà no només l'amnistia dels cent treballadors que quedaven al carrer, sinó també una revisió salarial pel mes de juny que corresponia a l'augment del cost de vida, encara que aquesta revisió no figurava al laude vigent.⁵¹⁵ Aconseguits aquests dos punts, la Junta Sindical de SEAT va presentar la seva dimissió el 24 de maig de 1977:

*“Dado que el próximo convenio será el más importante de SEAT, puesto que marcará las relaciones laborales en la empresa ya en una legalidad diferente, se veía la imposibilidad de iniciar las negociaciones antes de las elecciones y hasta que se haya creado de forma seria el Consejo de Fábrica que deberá asumir dicha negociación. En este sentido y creyendo cumplidos sus objetivos, la Junta Sindical presenta la dimisión de sus cargos y solamente continuará sus funciones para ayudar en la negociación de los medios necesarios para constituir el organismo sindical unitario, lo cual hace necesario iniciar un proceso de elección de delegados que elaboren un Reglamento mínimo de funcionamiento y posteriormente la convocatoria formal de elecciones. A la vez y durante este proceso, negociaremos con la Empresa la forma y cuantía de hacer frente a partir de julio a la subida del coste de vida y abandonaremos definitivamente nuestra labor en el momento de la elección de Delegados para el Consejo de Fábrica.”*⁵¹⁶

Les eleccions al Consell de Fàbrica de SEAT

Després de les votacions del 6 de juny, entre les centrals sindicals i treballadors no afiliats van formar tres comissions per preparar les eleccions. La primera comissió era la que havia de determinar la normativa, el calendari electoral i l'àmbit electoral. També es va formar una comissió de cens electoral amb la finalitat de definir grups homogenis de treballadors i, en funció del nombre de treballadors que integressin cada grup, establir una quantitat de delegats a escollir per a cadascun. En darrer lloc, la comissió de

---

⁵¹⁵ “Tots readmesos”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 483, del 30 de maig al 5 de juny de 1977, pàg. 9, BVPH.

⁵¹⁶ *Comunicado a todos los trabajadores de SEAT. La Junta Sindical*, 24.05.1977, carpeta Consell de Fàbrica, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

principis de funcionalitat que pretenia determinar i proposar unes normes de funcionament per als delegats.⁵¹⁷

Després d'aquests mesos de negociació, l'elecció al Consell i al Comitè de Fàbrica de SEAT va tenir lloc el 19 de juliol de 1977. Les eleccions es van fer amb llistes obertes, on els treballadors de cada secció podien votar els treballadors que consideraven que els representaven millor. Com que les centrals sindicals no es van presentar amb candidatures pròpies, no s'han trobat recomptes exactes sobre els 258 delegats (afiliació i noms). A més, també s'han trobat resultats diferents. Mentre a *Treball* es parlava d'una lleugera majoria d'afiliats a la UGT per sobre de CCOO, a la pròpia revista d'UGT es parlava d'una correlació de forces al Consell de Fàbrica de 180 de CCOO per 90 de la UGT⁵¹⁸. En canvi, pel Comitè de Fàbrica, que havia de ser l'òrgan permanent del Consell de Fàbrica, sí que s'han trobat el resultat de la composició dels 29 membres del Comitè:

Centrals sindicals	Resultats al Comitè de Fàbrica
CCOO	13
UGT	15
CSUT	1
Total de delegats	29 ⁵¹⁹

520

Segons Antonio Guevara, afiliat a la UGT i membre de la comissió de negociació de preparació al Consell de Fàbrica, la participació a les eleccions al Consell de Fàbrica va ser del 90%.⁵²⁰

⁵¹⁷ “Informe de las negociaciones para la elección del Consejo de Fàbrica”, *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de CCOO a SEAT*, núm. 5, juliol 1977, pàg. 9, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁵¹⁸ PRESAS, Albert, “Les eleccions sindicals a SEAT”, *Treball, òrgan central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 491, del 25 al 31.7.1977, pàg. 5, BVPH. Per veure els resultats que dona la UGT favorables a Comissions: “Información UGT- Correlación de fuerzas”, *Autogestión*, núm.18, setembre-octubre 1980, pàg. 9, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁵¹⁹ Quadre d'elaboració pròpia a partir de la informació apareguda a “Resultados definitivos”, *Mundo Diario*, 1.5.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁵²⁰ *Ibidem*.

Després de les eleccions, l'empresa es va negar a reconèixer els delegats escollits democràticament. Tampoc no els deixava reunir-se dins el recinte de la fàbrica, però la pressió obrera va fer que l'empresa els deixés els menjadors per realitzar una assemblea de 8 a 10 del matí el 28 de juliol. Aquesta assemblea va ser la primera reunió oficial del Consell de Fàbrica de SEAT:

“La patronal en general y la de SEAT en particular han venido manifestando la necesidad de negociar con portavoces autorizados y reconocidos de los trabajadores, ante el desmantelamiento de la CNS, estos portavoces elegidos democráticamente somos el Consejo y el Cte. de fábrica. El no reconocimiento del organismo representativo de los trabajadores lo entendemos como un intento de la Dirección en inmiscuirse en la vida sindical de los trabajadores e imponer la representación que a ella le interese y no reconocer a los surgidos de la votación democrática, máxime si esta representación es unitaria.

[...] *Por todo ello y en nombre de todos los trabajadores de SEAT exigimos:*

- 1. El reconocimiento inmediato del CONSEJO y COMITÉ por parte de la Dirección.*
- 2. Las garantías sindicales y tiempo remunerado para la gestión sindical, por tanto que las dos horas que la empresa intenta descontarnos por la Asamblea del CONSEJO y COMITÉ cuenten como gestión sindical y a cargo de la Empresa.”⁵²¹*

En aquesta Assemblea es va escollir una comissió formada per un delegat de cada taller (13 en total, sumant oficines i filials) per negociar amb l'empresa el reconeixement del Consell de Fàbrica. En aquesta reunió també es va votar a favor d'ocupar l'antic local del Jurat d'Empresa. Les negociacions de la comissió i la pressió obrera pel reconeixement dels seus representants legítims va obligar l'empresa a reconèixer els 287 delegats i 6.000 hores sindicals -que el Consell de Fàbrica podia fer servir per a tots els seus delegats en funció de les necessitats que anessin apareixent-, un mes més tard, i que va quedar recollit a la tercera acta del Consell de Fàbrica el 8 de setembre de 1977:

---

⁵²¹ *Acta de la 1ª reunión del Consejo de Fábrica celebrado en factoría, Consejo de Fábrica de SEAT, 28.7.1977, carpeta SEAT, Fons CCOO, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.*

“1º.- Ante la inexistencia de regulación legal sobre Representación de los trabajadores en la Empresa, como consecuencia de la supresión de la sindicación obligatoria, mediante el Real Decreto Ley 31/1977, de 2 de junio, hasta el término de su mandato, con la anuencia de la Dirección, la Representación Unitaria de los Trabajadores de la Fábrica de Zona Franca de Barcelona y Centros de SEAT radicados en esta Ciudad, estará constituida por los representantes que, como miembros del Comité (29) y Delegación del Consejo (258) resultaron designados en las elecciones afectadas el 19 de julio de 1977. Todos ellos, conjuntamente, integrarán el Consejo de Fábrica.

2º.- En el ejercicio de sus funciones, la Representación de los Trabajadores gozará de 6.000 horas al mes retribuidas; un máximo de seis personas de plena dedicación y todas las horas invertidas en reuniones convocadas por la Dirección de la Empresa o en la resolución de asuntos que la misma haya solicitado expresamente.”⁵²²

Estatuts del Consell de Fàbrica de SEAT:

A l'acta del 8 de setembre també es publicaren els estatuts pels quals s'havien de registrar tant el Consell de Fàbrica com el Comitè. El Consell de Fàbrica quedava estructurat com “l'òrgan unitari de màxima representació a la Fàbrica, i basava la seva gestió a les Assemblees de Treballadors”⁵²³. El Consell era el resultat de la suma de tots els membres dels Consells de Tallers o Dependències de la fàbrica i tenia la capacitat legal per convocar una vaga i per la contractació col·lectiva. Les funcions generals del Consell eren les següents:

- 1) Recollir el sentir dels treballadors expressat a les Assemblees.
- 2) Coordinar i gestionar el mandat de les Assemblees.
- 3) Elaborar propostes i alternatives per tal de sotmetre-les a debat per a la seva aprovació.
- 4) Establir les relacions que s'acordin amb altres organismes unitaris, a tots els nivells.

A més d'aquestes funcions generals, també eren competència del Consell de Fàbrica segons els diferents àmbits:

---

⁵²² “Acta 8.9.1977”, Consejo de Fábrica de SEAT, carpeta Consells de Fàbrica, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁵²³ “Artículos redactados por la comisión de estatutos sobre la Asamblea”, carpeta Consells de Fàbrica, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

- a) Producció: La Direcció havia de proporcionar balanços de comptes, memòries i documentació diversa sobre la producció i el funcionament de l'empresa que el Consell de Fàbrica necessités.
- b) Salari: La Direcció també havia d'informar i proporcionar al Consell tota la documentació necessària sobre nòmines, tarifes, sistemes de primes, incentius, etc. Qualsevol canvi als salaris havia de ser autoritzat pel Consell de Fàbrica.
- c) Conveni: les negociacions del conveni quedaven a càrrec d'una comissió escollida per l'Assemblea de Treballadors d'entre els membres del Consell de Taller o Dependències.
- d) Col·locació: El Consell havia de rebre de forma anual una relació amb tots els llocs de feina vacants existents a l'empresa.
- e) Mobilitat de personal: Tots els canvis de lloc de treball havien de ser autoritzats pel Consell de Fàbrica. A l'àmbit de secció o taller, pel Consell de Taller.
- f) Assegurances socials: Vigilància del compliment de les obligacions de l'empresa amb la seguretat social.
- g) Seguretat i Higiene: El Consell es feia càrrec de l'elaboració d'una normativa de seguretat i higiene amb la qual s'havia de regir el personal i l'empresa.
- h) Classificació professional: La classificació de personal havia d'establir-se entre l'acord entre el Consell i la Direcció de l'empresa.
- i) Facultat disciplinària: L'empresa havia de notificar el Consell de Fàbrica amb dos dies laborals d'antelació abans de sancionar un treballador per tal que el Consell pogués disposar d'un termini d'actuació.⁵²⁴

Als estatuts també s'establia que l'Assemblea General tenia el poder de revocar la totalitat dels membres del Comitè o del Consell. Pel que fa a les funcions del Comitè d'empresa, aquest havia de portar a terme els acords presos pel Consell entre reunió i reunió del mateix. El Comitè també tenia la responsabilitat de convocar el Consell de Fàbrica, a banda de la convocatòria mensual d'aquest, sempre que ho considerés necessari i de coordinar les activitats de les diferents comissions de treball.

---

⁵²⁴ *Ibíd.*

El Consell de Fàbrica de SEAT: un any d'experiència unitària

El 18 d'octubre els treballadors de SEAT van commemorar el sisè aniversari de l'assassinat d'Antonio Ruiz Villalba, amb el que el Consell de Fàbrica va estrenar-se amb un gran acte de commemoració i assemblees a tots els tallers de la factoria. Per primera vegada, la direcció de l'empresa va autoritzar l'acte.⁵²⁵

Tot i l'èxit d'aquest primer acte unitari a la fàbrica després de les eleccions al Consell, les dificultats que va haver de fer front el Consell de Fàbrica per establir-se com l'òrgan unitari a la fàbrica van aparèixer des de bon començament. El Consell de Fàbrica s'havia implantat a la factoria amb les tesis que Comissions Obreres havia defensat, però en canvi l'opció més votada per al Comitè de Fàbrica va ser la de la UGT. Aquest fet palesa una correlació de forces similar a la factoria entre Comissions Obreres i UGT. Aquesta situació portava als delegats a discussions més teòriques i ideològiques sobre el funcionament del Consell que no pas sobre qüestions més pràctiques sobre la realitat a la fàbrica, com criticava un delegat del Consell a la reunió del 29 de setembre de 1977:

“Critico fuertemente a la Comisión de Estatutos en pleno del que yo mismo formo parte por haber perdido el tiempo miserablemente en discusiones de índole ideológico-organizativas en vez de poner por encima del partido o sindicato, los intereses de clase de los trabajadores.

*[...] Si no ponemos en funcionamiento el Consejo y el Comité de Fábrica evitando la interferencia de tendencias partidistas, estaremos haciendo una pobre labor a favor del movimiento obrero dejándolo a merced del capital.”*⁵²⁶

D'altra banda, la lluita per l'afiliació sindical entre les diferents centrals també acabava afectant les assemblees de treballadors, on els delegats tenien moltes dificultats per parlar com a delegats dels treballadors i no com a afiliats a un o altre sindicat. Els Pactes de la Moncloa, sota els paràmetres del qual havia de quedar el nou conveni de SEAT- del qual hi havia moltes expectatives després de tres laudes seguits- i la possibilitat d'un expedient de regulació a la fàbrica tampoc no van afavorir un inici tranquil del Consell

---

⁵²⁵ “18 de octubre: una gran asamblea”, *Asamblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 9, novembre 1977, pàg. 2, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁵²⁶ *Acta núm.4*, Asamblea Consejo de Empresa 29.9.1977, Fons DPP, carpeta SEAT, caixa 3, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

de Fàbrica que permetés la seva consolidació, com criticava l'editorial d'*Asamblea Obrera* de desembre de 1977:

“Por primera vez negociamos un convenio con un Consejo de Fábrica y una Comisión Deliberadora elegida democráticamente y sin cortapisas por todos nosotros. Con la amnistía laboral conquistada y por tanto sin rehenes y sin el fantasma del despido sobre nuestras cabezas, este convenio es la prueba de fuego para el Consejo. Hay opciones sindicales a las que no gusta el Consejo porque es unitario y no por centrales, porque es asambleario y dicen que las asambleas son <<el cáncer del movimiento obrero>>, porque fue elegido por listas abiertas y no por listas cerradas, porque cuenta con el respaldo de todos los trabajadores de SEAT como se ha demostrado en cada convocatoria que ha hecho y dichas centrales se sienten celosas de esto, incluso alguna se piensa que con el Consejo de Fábrica se pone en peligro su existencia como central (ese es su problema).”⁵²⁷

Com es veurà més endavant en el capítol referent als convenis col·lectius, entre els mesos de novembre i desembre es va negociar amb èxit el VIII conveni col·lectiu de SEAT. D'altra banda, al capítol sobre els expedients de regulació també es tractarà la resposta del Consell de Fàbrica a la presentació, per part de l'empresa, d'un expedient de regulació el 12 de gener de 1978 que afectava a 25.669 treballadors durant 24 dies, a realitzar entre el 16 de gener i el 16 d'abril al·legant un stock de 70.000 cotxes i una baixada de les vendes als darrers mesos. Amb el conveni signat, els delegats de SEAT van focalitzar la seva atenció en el perill imminent de la regulació de treball, fent una crida a la realització d'assemblees per elaborar un contra-informe al de l'expedient i a la mobilització obrera per aturar-lo. Durant els primers dies de febrer, un comitè de delegats escollit pel Consell va presentar l'informe elaborat per aprovar-lo a les assemblees. L'informe, que es tractarà al capítol sis d'aquesta tesi, es va aprovar pel Consell de Fàbrica el 5 de febrer⁵²⁸, però la situació del moviment obrer unitari de SEAT començava a mostrar senyals de debilitat. Al número 12 d'*Asamblea Obrera* (febrer 1978), els militants de CCOO advertien sobre la poca implicació d'un sector

---

⁵²⁷ “El convenio y las centrales sindicales”, *Asamblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm.10, desembre 1977, pàg. 3, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona..

⁵²⁸ “Contrapropuesta obrera en SEAT”, *Mundo Diario*, 5.2.1978, carpeta Regulacions d'Ocupació, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

important dels treballadors, que “semblaven prendre’s els dies de regulació pagats per la Seguretat Social com a dies de vacances”⁵²⁹, com també criticava Diosdado Toledano a la reunió del Consell de Fàbrica del 13 de març⁵³⁰. La desmobilització dels treballadors davant l’expedient també es trobava relacionada amb el desconcert sobre quins eren els autèntics representants dels obrers de SEAT, el Consell de Fàbrica o les centrals sindicals, ja que des de la negociació del conveni l’actuació tant d’alguns sectors del Consell de Delegats com de les centrals sindicals que no acceptaven la negociació a través dels organismes unitaris ja havia deixat clara la fractura entre els dos blocs existents a SEAT: organismes unitaris versus centrals sindicals. Davant l’amenaça als llocs de treball, els treballadors de CCOO feien una crida a reforçar els organismes unitaris com a única forma de plantar cara a la regulació d’ocupació, encara que la seva posició a favor dels Consells de Fàbrica s’alternava amb la batalla per l’afiliació sindical, fet que es traduïa en una actuació en moltes vegades ambigua per part dels militants de CCOO, com explica el dirigent comunista de SEAT, Silvestre Gilaberte:

*“Pero es que Comisiones aunque no lo diga también lo hace [sobre la UGT i la seva defensa de les seccions sindicals a la fàbrica] . Fíjate, en UGT decían <<yo lo que quiero es fortalecerme como UGT, los Consejos de Fábrica no me interesan nada>>, pero es que Comisiones, aunque diga lo contrario, en la práctica está haciendo lo mismo, porque de alguna forma lo que unía a todos los trabajadores antes es que Comisiones actuaba como sindicato unitario. No es un tema de lo que dices, es un tema de lo que haces. El tema es este, tú puedes estar diciendo una cosa, pero haciendo la contraria.”*⁵³¹

Malgrat les discrepàncies sobre el paper del Consell de Fàbrica i la descoordinació del moviment obrer a la fàbrica, el 8 de febrer 10.000 treballadors van fer una primera manifestació en contra de l’expedient de regulació i en suport al contra-informe elaborat pel Consell aprovat el dia 5.⁵³² La manifestació no va poder anar més enllà del Passeig de la Zona Franca degut a l’impediment de la policia d’arribar a Plaça Espanya,

---

⁵²⁹ “Nuestra situación”, *Asamblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 12, febrer 1978, pàg. 3, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁵³⁰ *Acta número 9 del pleno de Consejo de fábrica*, 13.3.1978, carpeta Actes del Comitè, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial dels Treballadors de SEAT.

⁵³¹ Entrevista a Silvestre Gilaberte.

⁵³² “La Entesa marchó con los de SEAT”, *Tele/Expres*, 23.2.1978, Retall de premsa, carpeta ERE 1978, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

recorregut que sí van poder realitzar el dia 22⁵³³. A les mobilitzacions dels treballadors de SEAT es van unir obrers d'altres empreses auxiliars de SEAT. El Consell de Fàbrica havia creat poc abans una comissió de solidaritat per tal d'establir vincles amb altres empreses del sector del metall afectades per expedients de regulació i per empreses que proveïen material a SEAT i que, per tant, la regulació també els acabava afectant. A l'inici de 1978, 619 empreses eren proveïdores de material de producció SEAT i 2.700 d'altres articles⁵³⁴. Per tant, la regulació d'ocupació de SEAT no només afectava als 25.669 treballadors⁵³⁵ d'aquesta empresa, sinó a prop de 225.000 treballadors⁵³⁶:

*“Se da el caso de que la empresa Luzariaga, de Pamplona, ya está elaborando un expediente de regulación en base al presentado por la dirección de SEAT. Luzariaga suministra el cuarenta por ciento de su producción a SEAT y el treinta y tres por ciento de su capital es de la misma SEAT.”*⁵³⁷

A l'espera de la resolució de l'expedient per part de la Delegació de Treball, la direcció de SEAT havia fet disminuir la producció al 50% en molts tallers. La baixada de producció repercutia no només en els salaris dels treballadors (per la part corresponent a les primes), sinó també a les empreses auxiliars. Segons el diari *En Lluita*, 10 empreses catalanes van presentar expedient de regulació a meitat de febrer com a conseqüència directa de la baixada de productivitat de SEAT.⁵³⁸

Els treballadors de SEAT van continuar buscant solucions durant tot el mes de març. La secció del PSUC de SEAT es va entrevistar amb la Generalitat, amb el director de SEAT -Juan Miguel Antoñanzas-, i amb el director de SEAT a la Zona Franca, Jaime Pañella, sense aconseguir resultats.⁵³⁹ Finalment, l'expedient de regulació es va aprovar

---

⁵³³ *Ibídem*.

⁵³⁴ “SEAT: una galaxia en peligro”, *Hoja Lunes*, 13.2.1978, carpeta ERE 1978, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁵³⁵ Era el nombre de treballadors afectats per l'ERO segons l'informe de l'empresa presentat el 12 de gener, a *ERE SEAT. Full informatiu*, carpeta 1978, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁵³⁶ “SEAT. Contra el expediente de crisis”, *En Lucha*, 22.2.1978, caixa 15, Fons reculls de premsa FELLA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁵³⁷ “SEAT y empresas auxiliares se coordinan”, *Mundo Diario*, 12.2.1978, carpeta ERE 1978, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

⁵³⁸ “SEAT. Contra el expediente de crisis”, *En Lucha*, 22.2.1978. Retall de premsa, caixa núm.16: 1978, Fons Reculls de Premsa FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁵³⁹ “SEAT: els treballadors a la ofensiva”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 517, del 24 de febrer al 3 de març de 1978, pàg. 7, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

el 20 de març de 1978. L'expedient s'havia rebaixat a 16 dies, que es començarien a aplicar el dia 28 de març i que s'haurien de complir durant els mesos d'abril i maig. L'aprovació de l'expedient de regulació es va donar un dia abans de les vacances de Setmana Santa, fet que feia més difícil la mobilització obrera. L'inici de la regulació també va coincidir amb la negociació oberta del conveni col·lectiu, on encara quedaven per definir qüestions claus com la representativitat obrera, a més d'altres punts defensats pels treballadors com el control de la producció, però la presentació de l'expedient per part de l'empresa va aturar la negociació. Al número 15 d'*Asamblea Obrera*, López Provencio alertava del perill de la desmobilització existent a la fàbrica durant els darrers mesos –preocupació que també quedava reflectida a l'acta de la reunió del Consell de Fàbrica del març-⁵⁴⁰, que havia permès a l'empresa reduir la producció a la meitat en bona part dels tallers sense una resposta contundent per part dels treballadors:

*“Hemos de reflexionar muy seriamente sobre la actividad sindical que venimos desarrollando últimamente, en la que parece como si la Dirección fuese la que llevase la iniciativa y los trabajadores fuéramos a remolque de los acontecimientos. El no haber sido capaces de dar una respuesta coherente ante el descarado descenso de la producción que impuso la Dirección durante el mes anterior a la autorización de la Regulación, el haber dejado pasar muchos meses sin que se cumpliesen partes importantes del Convenio, como es la negociación abierta, los 100 millones, etc., la pasividad que mostramos ante la evacuación de maquinaria e instalaciones (parachoques, tornos multihusillos, prensas pequeñas, galvánicos; ruedas, etc.), el desentenderse ante la amenaza y la coacción de la Dirección de no readmitir a los despedidos por motivos políticos-sindicales que faltan por entrar, etc., nos parece extremadamente peligroso.”*⁵⁴¹

La situació del Consell de Fàbrica encara va enrarir-se més després de l'esclat del cas ERAT. El 21 d'abril de 1978 sis treballadors de SEAT- José Ramón Sánchez, José Hernández, Diego Santos, Manuel Nogales, Gabriel Botifoll i Héctor Álvarez⁵⁴²- van

---

⁵⁴⁰ *Acta del ple del Consell de Fàbrica núm. 9*, 13.3.1978, carpeta Actes del Consell de Fàbrica, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

⁵⁴¹ “Regulación de empleo, ¿ahora qué?”, *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 15, maig 1978, pàg. 8, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁵⁴² L'origen ideològic d'aquests treballadors era força divers. Per exemple, Manuel Nogales, ex militant del PC (m-l), havia militat a CCOO entre 1971 i 1976, any en què va ajudar a la formació de la CSUT al taller 5 per després passar a l'Associació Obrera Assembleista (AOA), on s'hi va estar fins a la formació

ser detinguts acusats de pertànyer al grup armat ERAT (Exèrcit Revolucionari d'Ajuda als Treballadors), juntament amb quatre persones més, i d'haver perpetrat cinc robatoris, la majoria a entitats bancàries, dels quals haurien obtingut un botí de cinc milions de pessetes.

La detenció d'aquests treballadors de SEAT va esquitxar ràpidament el Consell de Fàbrica, del qual formava part un dels detinguts (Manuel Nogales) com a delegat del Consell per la secció 730 del taller 5.⁵⁴³ De seguida, la premsa va acusar el Consell d'haver recolzat el grup armat, com el titular del diari ABC del 22 d'abril "*Detenido un grupo armado, apoyado por el Consejo de Fábrica de SEAT*"⁵⁴⁴. Dos dies més tard, CCOO de SEAT feia públic un comunicat on criticava l'acció d'aquests companys, però on també culpava a la violència de l'Estat sobre la classe treballadora com el rerefons de la naturalesa d'aquest grup, a més d'oferir el suport als familiars:

"3º Comisiones Obreras de SEAT al tiempo que quiere dejar bien claro que éste no es el camino que se debe seguir desea aclarar que mientras no se den soluciones viables a todos los problemas pendientes que tenemos la clase trabajadora, paro, crisis, etc., se estarán creando las condiciones para que otros trabajadores caigan en errores similares.

4º Comisiones Obreras como sindicato de clase y vocación unitaria llama a la clase obrera a proseguir la lucha y la movilización hasta la consecución de todas nuestras reivindicaciones pendientes.

No obstante, potenciaremos a través del Consejo de Fábrica todas las iniciativas que salgan para ayudar a las familias de los compañeros detenidos.

Secretariado de Comisiones Obreras de SEAT,

Barcelona, 24 de abril de 1978."⁵⁴⁵

---

del grup ERAT. José Hernández també era ex-militant del PC (m-l) i de l'Oposició Sindical Obrera (OSO). També formà part de la creació de la CSUT a la SEAT, però poc més tard es va afiliar a la CNT, del qual també era militant José Ramón Sánchez. En canvi, Gabriel Botifoll era militant del PSOE i ex-militant de la UGT. Veure a "*Cronologia del caso ERAT*", carpeta Moviment obrer, Fulls volants, Fons DPP. Subsèrie UCL, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁵⁴³ *Ibidem.*

⁵⁴⁴ "Detenido un grupo armado, apoyado por el Consejo de Fábrica de SEAT", ABC, 22.4.1978, pàg.44, Hemeroteca digital ABC, consultat el 15.5.2017.

⁵⁴⁵ "A todos los trabajadores y a la opinión pública", 24.4.1978, Full volant CCOO SEAT Zona Franca, carpeta 3: CCOO, caixa 4: Assemblea Obrera i CCOO, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

Després d'una setmana d'acusacions de la premsa al Consell, el 29 d'abril el Consell de Fàbrica va fer públic un comunicat on desmentia el seu coneixement del grup armat així com cap mena de participació en els robatoris:

*“Que el consejo de fábrica no consiente ni tolera que sectores buñquerianos del empresariado español utilicen la manipulación de las informaciones como arma para desacreditar y disminuir la incidencia de las representaciones sindicales dentro de las fábricas, y a la vez reclamar la disminución de su incidencia sindical en el proyecto de acción sindical que ha comenzado a debatirse en el congreso.”*⁵⁴⁶

A les crítiques rebudes per la premsa també s'hi afegien les crítiques internes des de diferents sectors a la fàbrica. La UGT aprofitava la situació per palesar, una vegada més, la inoperància del Consell de Fàbrica i el seu mal funcionament:

*“Al mismo tiempo es curioso comprobar como estos grupos que se autodefinen como los más asamblearios del mundo, no son capaces de respetar el resultado de unas votaciones en las que los trabajadores dijeron no a la concentración, y sin hacer el menor caso, convocan dicha concentración en nombre del consejo de fábrica”*⁵⁴⁷, *implicando así a todos los trabajadores de SEAT.*

*Este último punto, a su vez, nos debe hacer reflexionar sobre la actual situación de dicho organismo, que no es capaz de controlar una información que no es la primera vez que se desvirtúa o no sabe de dónde ha salido.”*⁵⁴⁸

També des d'Assemblea Obrera es criticava la posició del Consell i la seva actuació davant d'ERAT:

“El primer comunicado del Consejo, relativo a las detenciones de trabajadores de SEAT posiblemente implicados en actividades delictivas y miembros del ERAT (Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores), puede tener muchos calificativos, paso en este momento de otorgarle ninguno. Lo que sí es cierto, parece que los propios

---

⁵⁴⁶“Comunicado del consejo de fábrica de SEAT”, *Diario de Barcelona*, 29.4.1978, Retall de premsa, caixa 6, Fons recull de premsa FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁵⁴⁷ En referència a una concentració de treballadors a la porta de la presó Model com a protesta per les detencions.

⁵⁴⁸ “Sobre el caso ERAT”, *UGT Informa*, maig 1978, caixa UGT, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

*compañeros desde la cárcel lo reconocían, es que daba la impresión de que el Consejo de Fábrica sabía de la existencia de ERAT y lo apoyaba. Creo que es más que suficiente para ver en qué grado de anormalidad se desenvuelve en la actualidad el Consejo.”*⁵⁴⁹

La realitat és que l'actuació del Consell de Fàbrica davant d'ERAT va ser força ambigua. Si bé al comunicat a la premsa del dia 29 d'abril el Consell es desmarcava de l'actuació d'aquest grup armat, al ple del Consell del dia 9 de maig va ser incapaç de definir-se sobre la lluita armada d'aquests treballadors⁵⁵⁰ i recolzava el Comitè de Suport creat per la CNT i altres sectors de l'esquerra radical –i creat en paral·lel als organismes unitaris del Consell de Fàbrica- en suport als detinguts. En aquest darrer punt, però, cal fer esment que les tortures que van patir els treballadors detinguts van ser rebutjades per totes les forces polítiques i sindicals de la fàbrica. A més, tant la UGT com CCOO van mostrar el seu suport als familiars dels detinguts i d'assistència jurídica als empresonats:

*“Todo el apoyo y solidaridad que hemos decidido prestar a nuestros compañeros se basa en el reconocimiento, de nuestra parte, de su trayectoria ciudadana correcta, destacándose como luchadores a favor de la clase obrera, tanto a nivel de empresa como de barrio, lo que no significa que apoyemos la lucha armada ni, por supuesto, que estemos de acuerdo con este método, pero tampoco vamos a dejar que se pudran en la Modelo”.*⁵⁵¹

L'actuació del Consell durant aquells mesos va contribuir en el deteriorament del mateix organisme, com reflexionaven mesos més tard a *Asamblea Obrera*:

“Este es otro de los casos en el que la información en el seno del Comité brilla por su ausencia. Las trabas y dificultades para tal cometido fueron inmensas. El Consejo y el Comité agonizaban y el desmadre dentro de él eran enormes. Unos callaban, con su silencio pretendían que el desastre fuese rápido; otros éramos objetivos y consecuentes

---

⁵⁴⁹ “El ERAT y los trabajadores”, *Asamblea Obrera. Portaveu de la Comissió Obrera de SEAT*, núm. 16, juny 1978, pàg. 20.

⁵⁵⁰ *Ibidem*.

⁵⁵¹ Entrevista a un delegat del Consell de Fàbrica a “Los detenidos son luchadores”, *Catalunya Express*, 27.4.1978, Retall de premsa, caixa 16, Fons recull de premsa FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

con la situación en que nos desenvolvíamos y los menos, demagógicos ellos, se las daban de “revolucionarios”.

Así, y en esta situación, comienzan a llover informaciones sobre el caso firmadas por el Comité o algo parecido. Se crean comisiones paralelas a las del Consejo. El desastre es casi total. El comité sólo reacciona cuando, según un comunicado, se le atribuía una posible vinculación e implicación en el caso. Con más pena que gloria se enfrenta ante las noticias que diariamente aparecían en la prensa desprestigiando claramente al organismo representante de los trabajadores: Consejo y Comité de Fábrica.

El peligro de una incorrecta y mal llevada información quedaba latente, sus consecuencias también.”⁵⁵²

El judici als detinguts no va tenir lloc fins al 30 de juny de 1980, quan Manuel Nogales, Manuel Cruz, José Hernández Tapias, Gabriel Botifoll, Agustín García, José Ramón Sánchez i Diego Santos van ser condemnats a set anys de presó⁵⁵³, tot i que José Hernández Tapia, Gabriel Botifoll i Manuel Nogales van rebre l'indult el desembre de 1984.

Les eleccions al comitè d'empresa, que es veuran al següent capítol, van posar punt i final al Consell de Fàbrica de SEAT un any després de la seva posada en marxa. Un any intens on es van aconseguir fites importants, com el VIII conveni o la creació d'un comitè de solidaritat per unificar la lluita contra els expedients de crisi de les empreses del voltant de la Zona Franca, però també un any amb entrebancs com l'expedient de crisi i la situació econòmica de l'empresa, el cas ERAT i la divisió sindical. El Consell de Fàbrica de SEAT va ser una experiència unitària breu, però significativa malgrat els seus defectes. El grau de maduresa necessari per poder implantar aquest projecte amb èxit no va ser suficient en uns treballadors que sortien d'una dictadura de prop de quatre dècades, i en un context en el que encara havien de lluitar pel reconeixement dels seus drets sindicals. A més, el Consell de Fàbrica no era el model sindical recolzat per totes les centrals sindicals de la fàbrica. La UGT no el va fer seu mai, i les discussions a l'interior de CCOO (com els debats interns del PSUC o les veus dels diferents sectors de l'esquerra revolucionària allà presents) van ajudar a enrarir la situació al Consell, al

---

⁵⁵² “Adiós, Información y Solidaridad, Adiós”, *Asamblea Obrera. Portaveu de la Comissió Obrera de SEAT*, núm. 17 i 18, agost 1978, pàg. 23, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁵⁵³ “Juicio a antiguos trabajadores de SEAT acusados de formar un grupo armado”, *El País*, 1.7.1980, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 15.5.2017.

mal ús de les assemblees i a la incapacitat d'acció de les comissions que formaven el Consell, afegint a tot això una patronal a qui li interessava aquesta divisió sindical. Tot i així, el seu any de vida va ser remarcable. En primer lloc, perquè davant l'absència d'un marc legal que regulés aquest organisme, els treballadors van aconseguir imposar a l'empresa un organisme unitari basat en l'assemblea i en els delegats de taller. En segon lloc, perquè aquest organisme es basava en la mobilització i la feina diària no només dels 280 delegats de taller, sinó de tota la fàbrica, fet que va suposar un exercici d'aprenentatge sindical i una implicació constant de molts treballadors. En tercer lloc, perquè la concepció del Consell de Fàbrica trencava amb la divisió sindical que ja estava present al moviment obrer, unint tots els treballadors sota un mateix organisme i una representació no basada en unes sigles, sinó en la confiança que dipositaven els treballadors d'un taller als delegats que escollien a peu de màquina.

4.3.2. El Consell de Fàbrica de Pegaso:

A l'inici de 1976, el moviment obrer de Pegaso es trobava en un moment de mobilització constant per la readmissió dels seus companys acomiadats. Com ja s'ha vist als antecedents d'aquesta fàbrica, Francisco Amorós, Josep Balcells, Manuel Pérez Vera, Joan García Trujillano, Gonzalo Paredes i Enric Giralt –tots ells afiliats a Comissions Obreres- van ser acomiadats per la patronal després d'unes declaracions en contra de les execucions dels militants del FRAP i ETA. Poc després dels acomiadaments, el 13 d'octubre, els treballadors van sol·licitar l'anul·lació dels expedients i el seu reingrés a la fàbrica. L'inici dels tràmits jurídics van anar acompanyats en tot moment de xerrades, concentracions, aturades i assemblees, tant dins com fora la fàbrica. En canvi, la patronal d'ENASA, davant la força que anava adquirint dia a dia el moviment obrer a la fàbrica, responia amb duresa a les ànsies democràtiques dels seus treballadors, com la sanció de 20 dies de feina i sou a un treballador que s'havia negat a fer-li de confident sobre el que s'havia parlat a una assemblea.⁵⁵⁴

Però mentre la direcció de Pegaso mostrava, una vegada més, la seva cara més reaccionària, la solidaritat amb els treballadors acomiadats s'estenia a associacions de veïns, fàbriques, sindicats i partits polítics, solidaritat que arribava fins al nord d'Itàlia gràcies als contactes dels comunistes catalans:

---

⁵⁵⁴“Sancionado por no hacer de confidente”, *Mundo Diario*, gener 1976, Retall de premsa, caixa 4/1 Documentació varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

*“El derecho al paro y la solidaridad como libre expresión humana son reivindicaciones del pueblo civil y de los trabajadores despedidos de la PEGASO que han ejercido su derecho y por tanto no son culpables y deben ser liberados y readmitidos. Esto es lo que sostiene y defiende la FLM, FIM CISL FIOM CGIL UILM y UIL de Turín.”*⁵⁵⁵

El 18 de febrer, els treballadors de la factoria de Zona Franca van escriure a la direcció de l'empresa demanant l'anul·lació dels darrers acomiadats, recordant que des de 1958, 38 treballadors havien estat acomiadats per les mateixes raons polítiques que els companys acomiadats al setembre de 1975.⁵⁵⁶ L'endemà, el jurat de la Zona Franca va decidir tancar-se durant tota la nit a la fàbrica com a protesta pels acomiadaments i com el darrer acte de força abans del judici. El 20 de febrer, el dia del judici, la factoria de la Sagrera va fer una aturada de quatre hores, mentre que a la Zona Franca es feia una assemblea general i una picada (agafant una eina i picant sobre les màquines per fer soroll). Durant els dies anteriors, els treballadors de Pegaso havien rebut telegrams de suport de fàbriques italianes com Pirelli, FIAT u Olivetti, i durant el judici van estar presents dos dirigents de la FLM.⁵⁵⁷

Magistratura va fallar a favor dels treballadors, ratificant que els treballadors no havien comès cap falta que justificués el seu acomiadament. En canvi, la direcció no va voler acceptar la readmissió i va oferir una indemnització a canvi, que els obrers acomiadats no van acceptar. Durant tres dies, els obrers acomiadats es trobaven amb la resta dels companys a la porta de la fàbrica de la Sagrera amb cartells demanant la readmissió laboral. Durant l'esmorzar, centenars de companys els hi feien costat amb grans concentracions al costat de la porta, fins que finalment l'empresa es va avenir a negociar la readmissió dels treballadors acomiadats. Les negociacions es van allargar durant tres dies més, fins que el 15 de març tant la representació de l'empresa com la dels treballadors (amb la presència dels advocats laboristes Josep Solé Barberà, Albert Fina i Maria Lluïsa Molina)⁵⁵⁸ van acordar la readmissió dels sis treballadors expedientats en sis terminis diferents:⁵⁵⁹

---

⁵⁵⁵ Telegrama de la FLM, FIM CISL FIOM CGIL UILM y UIL de Turín, 18 de febrer 1976, caixa 4/1 Documentació varia sobre Pegaso (1949-1978), fons ENASA, Fundació Utopia. Les sigles corresponen a la Federació Laboral del Treball, Federació Italiana del Metall, Confederació Italiana de Sindicats de Treballadors, Federació de Treballadors i Obrers Metal·lúrgics, Confederació General Italiana del Treball, Unió Italiana de Treballadors del Metall i Unió Italiana de Treballadors, respectivament.

⁵⁵⁶ Sense autor, *Crónica del movimiento obrero...*, pàg. 83.

⁵⁵⁷ *Ibidem*, pàg. 84.

⁵⁵⁸ *Ibidem*, pàg. 84.

⁵⁵⁹ “Acta del Jurado de Empresa”, 15.3.1976, caixa 4/1 Documentació varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

- 1) El 16 de març de 1976 seria readmès Josep Balcells.
- 2) L'1 d'abril, Joan García Trujillano.
- 3) L'1 de juny de 1976, Manuel Pérez Vera.
- 4) L'1 de juliol, Gonzalo Paredes.
- 5) L'1 de setembre, Enric Giralt.
- 6) El 2 de novembre, Francisco Amorós.

El 16 de març, a les 9 del matí va tenir lloc una assemblea multitudinària amb la presència dels sis obrers acomiadats per acompanyar Josep Balcells al seu retorn a la fàbrica. L'entrada dels acomiadats, tot i que pactada en terminis amb l'empresa, va ser viscuda com un gran èxit pels treballadors, que havien aconseguit imposar una de les reivindicacions principals de la classe obrera, l'amnistia laboral, malgrat que encara quedaven desenes de treballadors al carrer.

El 20 de maig va tenir lloc la primera reunió de la Junta Sindical d'ENASA acabada de constituir a la Sagrera, formada pels homes del Jurat d'Empresa més compromesos amb el sindicalisme de classe i que volien fer d'aquest organisme, com uns mesos abans havia passat a SEAT, una eina al servei de la classe obrera. A la reunió es va tractar, a més de la lluita per l'amnistia laboral, la revisió salarial del VIII conveni col·lectiu que havia de realitzar-se al juliol. Durant aquella reunió es va proposar la negociació conjunta de totes les fàbriques del grup ENASA, entenent que la lluita de 14.000 treballadors faria més pressió que no pas la dels 3.000 de Barcelona. Encara que la proposta no va acabar reeixint pel bloqueig de l'empresa, va servir per posar en contacte representants obrers de Barcelona amb els de Madrid i Valladolid. En aquella primera reunió també es va aprovar la retirada de les dues fotos que presidien la sala sindical, una del dictador Francisco Franco i l'altra de José Antonio Primo de Rivera, i es va fer una crida a les centrals sindicals presents a la fàbrica (CCOO, UGT, CNT i USO) per a que participessin a la Junta Sindical.⁵⁶⁰

La formació de la Junta Sindical de la Sagrera es va fer sense tenir en compte el nou centre d'ENASA a Barcelona, a la Zona Franca, on la notícia va agafar desprevinguts als càrrecs sindicals d'aquesta factoria. Cal recordar que a les eleccions de 1975 les candidatures unitàries havien aconseguit copar 19 dels 26 càrrecs sindicals a la Sagrera, mentre que a la Zona Franca les candidatures obreres només havien obtingut 4 representants de 29.⁵⁶¹ La feblesa de les Comissions Obreres a la Zona Franca a l'inici

---

⁵⁶⁰ Sense autor, *Crónica del Movimiento obrero...*, pàg. 93.

⁵⁶¹ PÉREZ VERA, Manuel, *La Pegaso: nuestra fábrica...*, pàg. 74.

de 1976 era reforçada per l'empresa, la qual intentava retardar els trasllats dels militants de CCOO a la nova fàbrica, com recorda Manuel Pérez Vera a la seva obra sobre el seu temps a la Pegaso:

*“Debíamos superar el aislamiento en aquellas naves. Porque dentro, a los compañeros que en la Comisión Obrera estaban en minoría les costaba aceptar su segundo plano y veían la afiliación al sindicato solo para los muy combativos. En esta salida a la superficie la empresa no era neutral. Estaba interesada en hacer crecer lo que pensaba un sindicato más a su gusto. Confiaba en que fueran un elemento más de división y dejaba el campo libre a la UGT para su implantación en Zona Franca.”*⁵⁶²

Tot i així, i seguint la línia de la Sagrera, els càrrecs sindicals de la Zona Franca van constituir la Junta Sindical de Zona Franca el 9 de juny de 1976, encara que declarant-se com a un organisme “apolític” i amb la única voluntat de solucionar els problemes que poguessin sorgir a la fàbrica:

“Comunicamos a todo el personal de fábrica que en el día 9 de junio, en reunión celebrada por todos los enlaces y jurados de Zona franca, se tomó el acuerdo de constituir la Junta sindical de Zona Franca.

Es necesario aclarar, que el motivo de que se tome la decisión de constituir esta Junta sindical, es que en la pasada asamblea celebrada el pasado día 4 de junio en la Sagrera, se nos criticó a los Enlaces y Jurados de Zona Franca, que la Junta sindical de Zona Franca no funcionara como lo hacía la Junta sindical de la Sagrera.

Es conveniente señalar que, en Zona Franca, se tenía la creencia de que la Junta sindical estaba formada por los enlaces jurados de ambas factorías, y cuál no sería nuestra sorpresa, cuando nos encontramos con que en la Sagrera se había constituido una junta sindical sin contar para nada con Zona Franca, puestos al habla con miembros del Jurado de la Sagrera, nos comunicaron que varios de ellos no tenían conocimiento de las reuniones de dicha junta sindical de la Sagrera.

Una vez comunicado a todo el personal de este hecho, pasamos a informar de que en la mencionada asamblea del día 4 de junio en la Sagrera, compañeros nuestros del jurado y enlaces y otros que no lo eran, se definieron como miembros de las Comisiones

---

⁵⁶² Ibídem, pàg. 105.

Obreras, y pidieron que el Jurado de Zona Franca, y todos aquellos que pertenecieran a alguna tendencia sindical, se definiesen como ellos lo habían hecho.

Ante estas declaraciones, la Junta Sindical de Zona Franca sintiéndose apolítico y queriendo atender todos los problemas que tenga el personal de fábrica, invita a todos aquellos que tengan inquietudes a colaborar con esta junta sindical de Zona Franca, sean o no de tendencias sindicales.

Asimismo, invita a los miembros del jurado y enlaces de la Sagrera que según manifestaciones de los mismos, no se cuenta con ellos en la de la Sagrera, para que formen parte de la junta sindical de Zona Franca.”⁵⁶³

La situació en què es trobava la Junta Sindical de la Zona Franca, dirigida per obrers poc formats políticament i allunyats del sindicalisme de classe, es reflecteix encara més a l'acta de la reunió del dia 10 de juliol. En aquesta reunió, un dels vocals de la Junta va presentar dos manifestos, que més tard es publicaren al Full Informatiu de la Junta Sindical d'ENASA.⁵⁶⁴ El primer d'ells era un crit de solidaritat a la lluita dels treballadors de Motor Ibèrica, que feia més de 40 dies que havien iniciat la seva vaga. A aquest primer manifest s'hi van adherir tots els membres del Jurat. En canvi, el segon manifest expressava el seu suport a la CONC i demanava que l'Assemblea de CCOO que havia de tenir lloc el 12 de juliol tingués les mateixes garanties que havia tingut el Congrés de la UGT:

“Como sindicalistas saludamos en su día la autorización del Gobierno al XXX Congreso de la UGT por el más elemental espíritu de equidad y en contra de cualquier discriminación, esperamos que reciba igual trato la Comisión Obrera Nacional de Catalunya. Cuyo décimo aniversario se celebrará el próximo día 12 del presente mes. Saludamos a la CONC en este aniversario y expresamos nuestra identidad de objetivos con dicha CONC. Expresamos nuestro reconocimiento a lo que ha representado y representa para el movimiento obrero catalán.”⁵⁶⁵

---

⁵⁶³ “Nota informativa de la Junta Sindical de Zona Franca”, sense data, caixa 4/1 Documentació varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁵⁶⁴ “Hoja informativa Jurado de empresa de ENASA. Fábricas de Barcelona”, 14.6.1976, caixa 4/1 Documentació varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁵⁶⁵ *Ibidem.*

A aquest segon punt, només s'hi va afegir un únic càrrec sindical dels 29 membres que formaven el Jurat. Malgrat la debilitat de les Comissions Obreres a la factoria de la Zona Franca i els intents de la direcció per debilitar els comunistes a la Pegaso, el 28 d'agost els comunistes de la Sagrera i de la Zona Franca van fer la presentació pública del PSUC a la factoria arran del 40 aniversari del partit. 150 obrers van assistir a l'hora de l'esmorzar a l'acte de presentació, organitzat per Gonzalo Paredes, Francisco Amorós i Antoni Garcia a la Sagrera i Ernest Salvador, Josep M. Bonell i Carmel Garcia a la Zona Franca.⁵⁶⁶

El 31 d'agost, les representacions sindicals de tots els centres productius d'ENASA es van reunir a Madrid per discutir i plantejar la negociació del IX conveni col·lectiu, encara que l'empresa es va negar a acceptar una negociació conjunta. Tot i així, els contactes entre els diferents representants de les factories de tot el grup –els viatges dels quals es pagaven des de caixes de resistència dels propis obrers- van fer possible l'elaboració de plataformes reivindicatives per a la negociació del IX conveni semblants i amb uns punts intocables, com ara l'amnistia laboral. El 20 de setembre les Juntes de la Sagrera i la Zona Franca van publicar la plataforma reivindicativa, que constava de 26 punts, entre els quals destacaven:

- La jubilació als 60 anys amb el 100% del salari, més la carestia de vida que dictés l'INE.
- 100% del salari en cas de malaltia o accident laboral.
- 30 dies de vacances.
- 40 hores de jornada setmanal.
- Amnistia laboral.
- Augment de 6.000 pessetes mensuals netes i 14 pagues lineals.⁵⁶⁷

Davant la imminència de l'inici del procés de negociació, la UGT va fer públic un comunicat on expressava la seva voluntat d'escollir nous representants obrers per fer fora el Jurat d'Empresa:

“La estructura sindical verticalista ha constituido durante muchos años uno de los pilares fundamentales del edificio que ha frenado el desarrollo de las reivindicaciones

---

⁵⁶⁶ “Actes del 40 aniversari”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 448, 13.9.1976, pàg. 7, BVPH.

⁵⁶⁷ “Plataforma reivindicativa de ENASA”, Barcelona 20.9.1976, caixa 4/1 Documentació varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

*obreras. Hoy, esta estructura se halla en franco periodo de descomposición y no es por casualidad sino por la presión que la clase trabajadora ha ejercido. Sería absurdo entonces confiar a este instrumento el cometido de la negociación.”*⁵⁶⁸

En aquesta línia, la UGT va presentar el seu projecte alternatiu a la fàbrica de la Sagrera al qual demanava a la resta de centrals sindicals que s’hi adherissin. La UGT proposava l’elecció d’un Consell Negociador Obrer format per 90 membres de les dues factories barcelonines. El 29 d’octubre es va celebrar un referèndum als dos centres de Barcelona on els treballadors havien d’escollir entre negociar el conveni a través del Jurat d’Empresa o una comissió deliberadora (Consell Negociador). Els treballadors havien de respondre amb SÍ o NO a quatre preguntes:

- 1) Creus que les negociacions del conveni han de portar-les a terme els representants sindicals (jurats)?
- 2) O en el seu lloc ha d’escollir-se una comissió deliberadora entre tots els treballadors per a negociar el conveni?
- 3) Creus que el proper conveni ha de negociar-se conjuntament amb totes les factories d’ENASA?
- 4) És del teu parer que per a futures negociacions del conveni han de tenir-se en compte la resta d’empreses de Barcelona que negocien al mateix temps que nosaltres?⁵⁶⁹

Amb una participació del 80%, 1.797 treballadors van donar suport al Jurat d’Empresa i 925 van votar-hi en contra.⁵⁷⁰ A l’enquesta els treballadors també van poder votar la plataforma reivindicativa proposada pel Jurat al setembre. Els punts més votats van ser els que van constituir la plataforma definitiva a presentar a l’empresa, que constava de 15 punts:

1. Jubilació als 60 anys amb el 100% del salari, més carestia de vida de l’INE.
2. Adequació semestral al cost de vida més dos punts.
3. Augment salarial de 6.000 pessetes mensuals netes per 14 pagues lineals.
4. Reducció d’hores anuals.
5. Malaltia i accident de treball al 100%.

---

⁵⁶⁸ UGT, octubre de 1976, Full volant, caixa 4/1 Documentació varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁵⁶⁹ PÉREZ VERA, Manuel, *La Pegaso: nuestra fábrica,...*, pàg. 101.

⁵⁷⁰ *Ibidem*.

6. Amnistia Laboral.
7. Llocs de treball per als productors de capacitat física disminuïda.
8. Protecció a les vídues i orfes dels productors.
9. Als 20 anys de pertànyer a una categoria, passar a la immediata superior.
10. Per cada 5 anys d'antiguitat, un dia més de vacances.
11. Ajuda escolar de 3 a 16 anys de 1.000 pessetes al mes.
12. Plus tòxics, penosos, perillosos i nocturns, increment del 20% del salari real.
13. Ajuda familiar de 300 pessetes per dona i 500 per fill.
14. Col·legis per a disminuïts psíquics a càrrec de l'empresa a la seva totalitat.
15. IRTP i Seguretat Social a càrrec de l'empresa.⁵⁷¹

El 23 de novembre la representació sindical de Barcelona va escollir una comissió per posar-se en contacte amb els centres de Madrid, Oficines Centrals i Valladolid per tal d'establir uns objectius comuns a les diferents factories. Als diferents centres de treball es van fer assemblees en suport de la negociació conjunta i aturades parcials. En canvi, la direcció de l'empresa, que continuava negant-se a un únic conveni per a tots els centres, va posar com a condició abans d'entrar a les negociacions del conveni a Barcelona un augment de la productivitat del 9% i el compromís dels treballadors de recuperar les hores perdudes per les aturades il·legals.⁵⁷² La resposta obrera va ser unànime a tots els centres de treball: a l'endemà del primer dia de negociació es van realitzar aturades parcials de 4 i 5 hores,⁵⁷³ mentre l'empresa intentava trencar la coordinació dels diferents representants obrers potenciant jurats afins a la patronal, influència que era contrarestada per la mobilització obrera diària. El segon dia des de l'inici de les negociacions, tots els centres excepte la Zona Franca tornaren a fer una aturada de dues hores. Gràcies a la pressió de la resta dels centres, els treballadors van aconseguir que representants de Madrid i Valladolid seguessin a la taula de negociacions a Barcelona.⁵⁷⁴ Durant la segona sessió negociadora, la representació obrera va continuar fent servir el diàleg i la mobilització puntual per prosseguir la

---

⁵⁷¹ *Plataforma orientativa d'ENASA*, Jurat d'Empresa de Barcelona, 5.11.1976, caixa 2: Documentació vària (Pegaso, CCOO), Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano García.

⁵⁷² "ENASA quiere imponer un <<pacto social>>", Retall de premsa, caixa 2: Documentació vària (Pegaso, CCOO), Arxiu Històric de la CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano García.

⁵⁷³ "Paros en las cuatro fábricas de Pegaso", *Informaciones*, 18.12.1976, Arxiu digital Linz, Fundació Juan March.

⁵⁷⁴ "El convenio de Pegaso: la fuerza de la unidad", *Mundo Obrero. Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, núm. 1, año XLVII, 4.1.1977, pàg. 8, BVPH.

negociació amb l'empresa. Després de diverses reunions, l'empresa va retirar l'exigència de l'augment de productivitat i va pujar l'oferta salarial a 60.000 pessetes brutes a l'any (unes 4.000 pessetes al mes). L'11 de desembre, els obrers de Pegaso van fer una vaga de 5 hores. Després d'aquesta mobilització, la patronal i la representació dels treballadors de Barcelona van signar el IX conveni⁵⁷⁵, que es resumia en sis punts principals:

1. Taula salarial: 63.637 pessetes brutes anuals (4.000 pessetes al mes en 14 pagues).
2. Jornada laboral de 1.968 hores.
3. Ajuda escolar: 250 pessetes per als fills de 3 a 16 anys.
4. Fons d'obra social incrementat a 1.650.000 pessetes.
5. Pagament únic per a tots els treballadors al mes.
6. Als 25 anys d'haver estat al mateix lloc de treball, passar a la categoria professional següent.

La negociació del conveni a través de la comissió negociadora del Jurat d'Empresa va ajudar a accelerar la descomposició d'aquest organisme. L'aparició de la UGT a la fàbrica- i en menor mesura, de la CNT-, i el paper que va jugar el Jurat, el qual no va estar a l'alçada dels treballadors que demanaven anar més enllà del que es va aconseguir al conveni, van ser elements que van accelerar el final d'aquest organisme.

Al novembre de 1976, uns mesos després de l'Assemblea de CCOO a Barcelona, es va fer públic un comunicat a la fàbrica de la Comissió Obrera de Pegaso on feia una crida a l'afiliació al sindicat de nou tipus de Comissions Obreres. A Pegaso, la Comissió Obrera quedava dividida per un funcionament separat per centres de treball amb una Comissió Obrera a la Sagrera i una altra a la Zona Franca, a més d'una subdivisió entre personal tècnic administratiu i el personal de taller. L'objectiu de CCOO era arribar als 600 afiliats al gener de 1977⁵⁷⁶. En canvi, a la crida d'afiliació a la Comissió Obrera de Pegaso al gener de 1977 es tornaven a marcar com a objectius d'afiliació 600 membres

---

⁵⁷⁵ *IX conveni col·lectiu ENASA*, 11.12.1976, caixa 4/1 Documentació vària sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁵⁷⁶ “*Normas y estatutos provisionales de la Comisión Obrera de Pegaso*”, C.S. CONC, novembre 1976, pàg. 8, CD Documentació Pegaso, Fons ENASA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

per aquell juliol,⁵⁷⁷ fet que demostra que el creixement d'afiliats a CCOO estava sent difícil. Malgrat les dificultats d'afiliació durant els darrers mesos de 1976, encara a la il·legalitat, Comissions continuava sent el sindicat de referència dels treballadors d'ENASA. El 6 de febrer de 1977 es va constituir la Secció Sindical de la Comissió Obrera de Pegaso de la CONC amb l'assistència de 170 afiliats a l'acte i amb una afiliació que ja arribava als 400 militants.⁵⁷⁸

Durant el mes de febrer, tant les centrals sindicals com els partits polítics presents a la fàbrica (essencialment, PSUC i Bandera Roja) van fer les seves presentacions oficials.

Al número 55 de la revista *Bandera Roja*, de l'organització comunista homònima, es va fer una crida a la vaga el 15 d'abril de 1977 en contra del Decret-Llei 17/1977 de 4 de març sobre relacions laborals, en el qual el dret de vaga continuava sent il·legal per motius polítics, de solidaritat o quan tingués per objectiu alterar allò pactat al conveni col·lectiu.⁵⁷⁹ Mentre les CCOO i USO havien fet també una crida als treballadors en contra del Decret i a favor de les mobilitzacions, la UGT i la CNT van manifestar el seu desacord a recolzar la jornada de lluita sense la dimissió prèvia dels enllaços sindicals.⁵⁸⁰

La sortida a la legalitat de les organitzacions sindicals durant la primavera de 1977 i la divisió entre centrals que ja es vivia a la fàbrica va acabar de sentenciar la Junta Sindical, especialment després de la derogació de la sindicació obligatòria el 2 de juny. En aquest context, les centrals sindicals presents a la Pegaso van iniciar durant el mes de maig una activitat frenètica sobre com i quin havia de ser l'organisme dels treballadors que substituís els enllaços sindicals. Cap al 22 de maig, les diferents centrals sindicals van anar presentant les seves propostes al Consell de Fàbrica per després ser discutides amb la resta de treballadors en Assemblea.⁵⁸¹

---

⁵⁷⁷ “*Proyecto de Funcionamiento de la Comisión Obrera de Pegaso*”, Comisión Obrera de Pegaso, gener de 1977, pàg. 9, CD Documentació Pegaso, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁵⁷⁸ Sense autor, *Crónica del Movimiento obrero...*, pàg. 98.

⁵⁷⁹ “*Real Decreto Ley 17/1977 de 4 de marzo sobre relaciones de trabajo*”, Boletín Oficial del Estado, núm. 58, 9.3.1977, consultat a la pàgina oficial del BOE el 12.6.2017: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-6061>

⁵⁸⁰ Sense autor, *Crónica del Movimiento obrero...*, pàg. 99.

⁵⁸¹ *Ibidem*, pàg. 101.

El Comitè de Fàbrica de la CNT⁵⁸²

El 17 de maig de 1977, la CNT Pegaso va constituir el seu Comitè de Fàbrica després de la discussió amb els seus militants.⁵⁸³ Constituïda com a central sindical, la CNT va proposar un Comitè de Fàbrica amb unes funcions exclusivament d'assessorament als delegats dels treballadors, els quals tindrien el pes de les negociacions amb l'empresa. D'aquesta manera, la CNT apostava per l'Assemblea Obrera com a màxim òrgan de representació dels treballadors i per un assemblearisme que posés al treballador en el focus de la resolució del conflicte a la fàbrica sense cap altre intermediari que ell mateix. El model d'organització obrera plantejat pels anarquistes es basava en tres punts clau: En un primer terme es trobarien els delegats de secció, que serien escollits en assemblea pels companys de cada secció en el moment en què sorgís un problema al propi taller. Aquests delegats, revocables en tot moment, haurien de debatre amb tots els companys de la secció com s'hauria de resoldre la situació, donant d'aquesta manera tota la sobirania a les assemblees de treballadors. Aquests delegats cessarien dels seus càrrecs en el moment en què el problema s'hagués resolt. En un segon terme es trobarien els delegats de sector, escollits també amb caràcter revocable per una assemblea de treballadors del sector. Les seves funcions serien les d'assessorament als delegats de secció i/o resoldre possibles problemes que afectessin a tot el sector i no només a una secció. En un tercer terme es trobaria el Comitè de Fàbrica, la funció del qual era la de coordinar les diferents solucions als problemes que per la seva complexitat no haguessin pogut ser resolts, així com la d'assessorar als delegats de secció. El comitè estaria format per 10 delegats escollits en assemblea entre tots els treballadors de la fàbrica, amb caràcter revocable i amb durada d'un any. Aquest comitè no tindria la potestat de crear comissions de treball executives, en tant que la CNT entenia que allunyaria els propis treballadors de la pressa de decisions sobre com solucionar els seus propis problemes.

El Comitè de Fàbrica de la UGT

El 29 de juny, la UGT de Pegaso va presentar el seu projecte de comitè de fàbrica, el qual s'havia de discutir amb la resta de propostes de les altres centrals durant la primera

---

⁵⁸² “Análisis de nuestros pensamientos”, Comitè de Fàbrica de CNT AIT, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República. Disponible a l'annex.

⁵⁸³ *Hoja informativa CNT*, 17.5.1977, caixa 4/1 Documentació vària sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

setmana del juliol. La UGT, com la CNT, també apostava per un comitè sense funcions executives, però posant el pes de les negociacions sobre les centrals sindicals i les assemblees de treballadors:

“Entendemos que la acción sindical deben desarrollarla todos los trabajadores de la Empresa a través de sus centrales sindicales o los cauces que crean oportunos, y para que esto sea así no debe haber delante un organismo que lo haga todo, ya que esto conduciría inevitablemente a la anulación del sindicalismo auténtico de clases, para convertirse en un sindicato de Empresa con muchas posibilidades de caer en el error de ser una sección más de la empresa como ocurría con los órganos verticales.

Por ello entendemos que aunque debe haber un organismo permanente elegido, dicho organismo debe limitarse a transmitir o ejecutar los acuerdos de la asamblea.”⁵⁸⁴

El comitè de fàbrica proposat per la central socialista era un comitè amb poques atribucions, format per 18 membres entre les dues factories, els quals haurien estat escollits a través de candidatures tancades que haguessin estat prèviament avalades per un 5% de la plantilla. La permanent del Consell només seria una persona que aniria rotant, mentre que la resta de membres només anirien al local sindical en el moment que hi hagués un problema a resoldre o per la convocatòria d’una reunió.

Per a la UGT, les funcions del Comitè de Fàbrica havien de quedar reduïdes a:

1. Coordinar les reivindicacions dels treballadors.
2. Funcions només a l’àmbit de l’empresa.
3. Independent de centrals sindicals, partits polítics i patronal.
4. Poder jurídic per signar o pactar acords amb l’empresa sempre que l’assemblea de treballadors ho hagués aprovat.

La central socialista proposava que la duració d’aquest organisme fos de dos anys, amb una votació de renovació als 18 o als 24 mesos de la seva elecció. La central socialista també establí que aquest comitè podia ser revocat total o parcialment per l’Assemblea de Treballadors.

---

⁵⁸⁴ “Comentario al comunicado del secretariado de la UGT Pegaso a todos los trabajadores”, 29.6.1977, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República. Disponible a l’annex.

El Comitè de Fàbrica de la tendència de classe defensada per OCE-BR

La tendència de classe de CCOO representada per Bandera Roja va fer una proposta al Consell de Fàbrica diferenciada de les CCOO majoritàries, representades pel PSUC. Bandera Roja proposava un Consell de Fàbrica unitari en tant que *“a través de él se ejercerá la representación obrera ante la patronal. El Consejo de Fábrica es pues el portavoz del conjunto de los trabajadores al margen de su afiliación sindical”*.⁵⁸⁵ Bandera Roja proposava un Consell de Fàbrica format per 20 membres, 8 delegats de la Sagrera i 12 de la Zona Franca. L'elecció a aquests 20 candidats havia de fer-se a través d'una única llista oberta per a cada factoria. Per formar part d'aquesta llista, els candidats podien ser avalats de tres formes diferents:

- 1) Per un 5% de signatures de la plantilla.
- 2) Per l'assemblea de treballadores de secció.
- 3) Per una central sindical.

A més, per a que les eleccions tinguessin validesa, havia d'haver una participació mínima del 65% del cens de la plantilla. Als 20 membres del Consell de Fàbrica també s'hi havia d'afegir un delegat de cadascuna de les centrals sindicals que tingués més d'un 5% dels afiliats a l'empresa.

Els membres d'aquest Consell també podien ser revocats en qualsevol moment. Bandera Roja proposava que quan més d'un 5% de la plantilla demanés la dimissió d'algun membre, el Consell de Fàbrica havia de convocar una assemblea per exposar el cas, a la qual una majoria simple seria suficient per fer efectiva la dimissió.

Per resoldre els problemes d'una determinada secció, nau o taller, Bandera Roja també proposava, com la CNT, la creació d'una comissió de treballadors d'aquella mateixa secció que s'encarregués de resoldre'ls. Aquesta comissió havia d'estar recolzada i assessorada pel Consell de Fàbrica. D'altra banda, el Consell de Fàbrica havia de convocar un mínim de dues assemblees al mes a les quals els delegats havien d'explicar la feina feta i a les quals s'havia de debatre i decidir els següents passos a realitzar.

Bandera Roja també proposava un Consell permanent del Consell de Fàbrica format per 4 membres en el cas de la Sagrera i 6 per a la zona Franca.

---

⁵⁸⁵ *“Propuesta de Consejo de Fábrica –B.R.”* Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República. Disponible a l'annex.

El Consell de Fàbrica de Comissions Obreres

Les Comissions Obreres van presentar el seu projecte de Consell de Fàbrica el 9 de juliol. CCOO entenia el Consell de Fàbrica com:

“El órgano de representación obrera a nivel de empresa, siendo el único organismo con capacidad de negociación en dicho ámbito por ser la representación directa y unitaria de todos los trabajadores, afiliados o no a las centrales sindicales, con las que establecerá estrechas relaciones y deberá servir de puente para la unidad orgánica de los sindicatos de clase”⁵⁸⁶.

Comissions Obreres proposava un Consell de Fàbrica format per 60 delegats escollits a través de candidatures tancades de centrals sindicals o d'independents, és a dir, no es podia canviar cap candidat, ni alterant la llista ni tinxant noms. A més, les candidatures també eren bloquejades, no es podia alterar l'ordre amb el que figuraven els candidats. Els delegats havien de ser escollits sense diferències de grups, categories ni factories i basant-se en la proporcionalitat d'un delegat per cada 60 treballadors.⁵⁸⁷ D'aquests 60 delegats escollits, deu en formarien part de la comissió permanent, els quals s'anirien canviant cada mes. Per a que les eleccions fossin vàlides, CCOO establia una participació mínima del 65% del cens dels treballadors. A més, les candidatures que es volguessin presentar necessitaven un aval de 180 signatures per participar a les eleccions. A les candidatures no hi podien participar comandaments superiors (d'assimilats a subdirectors) ja que no s'acollien al mateix conveni.

Per a CCOO, les funcions del Consell de Fàbrica havien de ser les següents:

- Negociació del conveni col·lectiu.
- Negociació amb l'empresa de tots els acords i propostes sortits de les assemblees de treballadors.
- Establir i fer funcionar les comissions de treball necessàries per al desenvolupament normal de les tasques sindicals de la fàbrica.
- Coordinar les diferents seccions de fàbrica i les dues factories.
- Potenciar la realització d'assemblees a la fàbrica i fora de la factoria.

---

⁵⁸⁶ Sense autor, *Crónica del Movimiento obrero...*, pàg. 102.

⁵⁸⁷ *Ibíd.*

- El Consell de Fàbrica havia de col·laborar estretament amb les centrals sindicals en aspectes com les negociacions amb organismes oficials i matèries que poguessin afectar els treballadors.
- El Consell de Fàbrica havia d'informar periòdicament als treballadors de les gestions realitzades, de les solucions trobades i dels problemes pendents.
- Garantir la participació real dels treballadors a la gestió empresarial.
- Solucionar el problema de la gestió de l'actual fons econòmic del Jurat d'Empresa.⁵⁸⁸

Pel que fa a les garanties sindicals, Comissions Obreres demanava 40 hores sindicals al mes per delegat, mobilitat total dels delegats a l'interior de les factories dins i fora de la jornada de treball i seguretat al lloc de treball per als delegats.

El SOC (Solidaritat d'Obrers de Catalunya), que en aquells moments comptava amb una vintena d'afiliats a la Pegaso⁵⁸⁹, va adherir-se a la proposta del Consell de Fàbrica de Comissions Obreres.

Al IV Ple de la CCOO de Pegaso, celebrat el 21 de juliol de 1977, es va fer efectiu el xoc entre el PSUC i Bandera Roja. Si bé durant la dècada dels seixanta i principi dels setanta Bandera Roja havia estat el partit majoritari dins les Comissions Obreres d'ENASA, als darrers anys el PSUC havia anat prenent posicions dins les Comissions i la força suficient com per expulsar 9 companys de CCOO i militants de Bandera Roja acusats d'estar organitzats en la denominada “*tendència de classe*”, de “*desmantellar el sindicat de les CCOO*”⁵⁹⁰ i de no acceptar les decisions de la majoria. Segons la declaració oficial de BR-OCE, l'expulsió d'aquests militants es va fer amb la votació de només un 15% dels afiliats de CCOO.

El 30 d'agost, alguns dels 9 expulsats de CCOO van demanar el reingrés al sindicat, manifestant la renúncia a la tendència unitària i l'acceptació dels acords de la majoria i dels estatuts de la Confederació Sindical de CCOO.⁵⁹¹ Per fer efectiu el reingrés, el

---

⁵⁸⁸ “*Sobre los Consejos de Fábrica*”, Comisión Obrera Pegaso, 9.7.77, Fons ENASA, caixa 1: Documentació vària (Pegaso, CO Pegaso, eleccions sindicals), Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁵⁸⁹ Entrevista a delegats del Consell de Fàbrica de Pegaso al novembre de 1977 per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona, CD1, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República. A la mateixa entrevista, el delegat del Consell de Fàbrica afirma que CCOO en aquells moments tenia al voltant de 1.250 afiliats, la UGT afirmava tenir uns 1.300 i la CNT uns 200.

⁵⁹⁰ “*Secretariado de CCOO- Pegaso, septiembre 1977*”, Fons ENASA, caixa 1: Documentació vària (Pegaso, CO Pegaso, eleccions sindicals), Arxiu Històric CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁵⁹¹ *Ibidem*.

Secretariat de CCOO demanava una renúncia pública a la tendència i la realització d'un referèndum on els militants haurien d'acceptar o no la reincorporació dels expulsats i la seva inclusió a la candidatura de CCOO de cara a les eleccions sindicals. El Secretariat de CCOO deixava clar que només podia existir una candidatura de CCOO a la fàbrica, però els militants expulsats es van negar a acceptar-ho:

*“Posteriormente los compañeros separados se reunieron también con el Secretariado del Metal de Barcelona y manifestaron no estar de acuerdo en vincularse a todos los efectos con el resultado del Referéndum, ya que ellos entienden que tienen derecho a montar su candidatura, en el caso de que les fuera desfavorable el resultado del Referéndum y a tal efecto montaron una reunión el sábado día 10 para concretar su candidatura”*⁵⁹²

Davant d'aquesta situació, la Comissió Obrera de Pegaso va decidir no fer el referèndum, en tant que els expulsats havien deixat clar que no acatarien el resultat. La divisió de les CCOO d'ENASA entre el sector del PSUC i el de Bandera Roja arribava al seu punt àlgid a l'agost de 1977, poc abans de les eleccions al Consell de Fàbrica, on es va veure reflectit aquest trencament.

Les eleccions al Consell de Fàbrica de Pegaso

El 2 de setembre de 1977 els treballadors de Pegaso de la Sagrera i la Zona Franca van votar quin Consell de Fàbrica volien de cara a les eleccions sindicals del 16 de setembre, després d'haver debatut les propostes de la CNT, la UGT i CCOO al llarg de l'estiu. Els treballadors votaven, doncs, tres opcions: el Consell de Fàbrica proposat per CCOO, el de la CNT i el de la UGT. L'opció proposada al juliol per Bandera Roja no va presentar-se com a opció a les eleccions en tant que el Secretariat del Metall de Barcelona havia deixat clar que només podia presentar-se una candidatura per part de CCOO i els nou responsables de la “tendència unitària” havien quedat apartats del sindicat.

L'opció més votada va ser la de Comissions Obreres, amb 1.136 vots, encara que a la Zona Franca va guanyar l'opció de la UGT per 37 vots:

---

⁵⁹² “Nota informativa de las CCOO de Pegaso”, Secretariado de las CCOO de Pegaso, setembre 1977, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

	Zona Franca	Sagrera	Total
Opció A:	598	538	1.136
CCOO+SOC			
Opció B: CNT	81	50	131
Opció C: UGT	635	316	951
Vots en blanc	11	-	-
Vots nuls	6	-	-

⁵⁹³

Després d'aquest referèndum, els treballadors d'ENASA van iniciar una campanya de dues setmanes per escollir el Consell de Fàbrica proposat per Comissions Obreres. El Consell de Fàbrica que sortís de les urnes estaria format per 60 delegats, 36 per a la factoria de la Zona Franca i 24 per a la Sagrera.

La CNT no va acceptar els resultats del referèndum i va fer una crida a l'abstenció, tot i que a títol individual alguns militants sí que hi van participar.⁵⁹⁴ Les centrals sindicals van presentar les seves candidatures, amb llistes tancades i formades per 60 candidats, el 14 de setembre de 1977, dos dies abans de les eleccions.

Un altre aspecte a destacar és que les eleccions al Consell de Fàbrica, que es feien seguint la proposta de Comissions Obreres, es feien a través de llistes tancades, mentre que la línia del sindicat era la de llistes obertes. El líder sindical i militant del PSUC Àngel Abad explicava per què aquest canvi tàctic de Comissions Obreres poc després de les eleccions:

“Es tracta de dues factories, una de les quals- la Sagrera- està en procés d'extinció per trasllat progressiu dels seus treballadors i instal·lacions a Zona Franca. Com se sap, les llistes tancades atribueixen tants o tants llocs. Les llistes obertes donen els llocs a noms i cognoms concrets. Per tant, el sistema elegit per la Comissió Obrera de

⁵⁹³ Taula d'elaboració pròpia a partir dels resultats generals trobats a “Elecciones para el programa del Consejo de Fàbrica, 2 de septiembre”, caixa 4: Gonzalo Paredes. Documentació Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia, i els resultats que fan referència a la Zona Franca a *Crònica del moviment...*, pàg. 103.

⁵⁹⁴ Entrevista al Consell de Fàbrica de Pegaso al novembre de 1977 per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona, CD3, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

*PEGASO permet conservar a la Sagrera les proporcions dels resultats electorals, independentment de les persones que vagin a ser traslladades a la Zona Franca.*⁵⁹⁵

Cal tenir en compte que era a la Sagrera on el PSUC tenia el seu nucli més gran dins les CCOO, mentre que a la Zona Franca mantenia un tens pols amb Bandera Roja. Amb llistes tancades, el PSUC s'assegurava la confecció d'una llista amb els seus homes forts. Aquesta divisió a les Comissions Obreres de Pegaso es va materialitzar amb la creació d'una candidatura, la Candidatura Unitària, vinculada a Bandera Roja.

Al següent quadre es poden veure els resultats dels comicis del 16 de setembre de 1977, on queda reflectida aquesta divisió dels vots de la militància de Comissions Obreres, i a on es pot veure que la Candidatura Unitària va tenir un impacte molt més gran a la Zona Franca que no pas a la Sagrera. La divisió dels vots de Comissions Obreres va afavorir el seu principal rival, la UGT, que va guanyar els comicis amb 25 delegats davant els 22 de Comissions Obreres:

Candidatures	Zona Franca	Sagrera	Total vots	Delegats
SOC	24	43	67	2
UGT	805	336	1.141	25
Candidatura Unitària	354	42	396	9
No Afiats	1	95	96	2
CCOO	458	532	990	22
Blancs	18	9	27	-
Nuls	5	7	12	-
Totals	1.666	1.064	2.730	60

⁵⁹⁶

Després de les eleccions, el 23 de setembre el Jurat d'Empresa d'ENASA d'ambdues factories va presentar la seva dimissió a la patronal, i tres dies després, el 26 de setembre de 1977, es constituïa el Consell de Fàbrica d'ENASA. L'endemà, 27 de setembre, va quedar constituïda la primera comissió permanent del Consell de Fàbrica.⁵⁹⁷

⁵⁹⁵ "Eleccions a Pegaso", *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 495, del 19 al 25.9.1977, pàg. 10, BVPH.

⁵⁹⁶ Taula d'elaboració pròpia a través de la transcripció a l'entrevista al Consell de Fàbrica de Pegaso al novembre de 1977 per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona, CD3, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁵⁹⁷ "Carta al Delegado provincial del Ministerio de Trabajo, Barcelona, 28 septiembre 1977", caixa 4: Gonzalo Paredes. Documentació Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

A diferència de la patronal de SEAT, que en un primer moment no reconeixia la legitimitat del Consell de Fàbrica dels treballadors, la patronal d'ENASA sí que va acceptar els resultats electorals, tot i que en un comunicat remarcava la seva acceptació en tant que encara no hi havia una normativa legal, i per tant, ho acceptava de forma transitòria:

“Ante el hecho de la dimisión de los cargos sindicales constitutivos del Jurado de Empresa, la Dirección quiere hacer constar que la Comisión Permanente surgida de la votación realizada el día 16 del actual, tiene un carácter de provisionalidad en tanto que no sea promulgada la ley en el próximo mes de noviembre que establezca la forma definitiva de cómo deben ser elegidos los representantes de los trabajadores.

Una vez sentado el principio de la provisionalidad de la Comisión Permanente la Empresa dialogará con dicha Comisión para dar solución a los problemas que pudieran surgir, quedando a la espera de la normativa legal para el reconocimiento de las normas de funcionamiento de la nueva estructura sindical.

*Barcelona, 21 de septiembre 1977.”*⁵⁹⁸

Dins el Consell de Fàbrica de Pegaso es van crear les següents comissions:

- Comissió d'aplicació i vigilància dels convenis, formada per 6 membres.
- Comissió de temps i llocs de treball, formada per 8 membres.
- Comissió social, formada per 6 membres.
- Comissió de control d'hores per a l'acció sindical, amb 4 membres.

El Consell de Fàbrica també va crear una caixa de resistència amb l'antic fons del Jurat d'Empresa com aportació inicial. Com que s'havia de negociar el conveni col·lectiu, també es va escollir una comissió de 15 treballadors, que havia de ser recolzada per l'Assemblea de Treballadors. Aquesta comissió comptava amb una representació de màxim dues persones per cadascuna de les centrals sindicals existents a la fàbrica si així ho desitjaven.⁵⁹⁹

El Consell de Fàbrica d'ENASA va tenir una durada molt curta, ja que al febrer de 1978 es van dur a terme noves eleccions per escollir un comitè d'empresa sota la normativa

---

⁵⁹⁸ “Aviso de la Dirección tras las elecciones sindicales de 1977”, caixa 4: Gonzalo Paredes. Documentació Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁵⁹⁹ “Reglamento del Consejo de Fàbrica”, 26.9.1977, caixa 4: documentació vària de Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

legal. Els cinc mesos i mig del Consell van estar marcats per la lluita per l'Amnistia Laboral de tots els treballadors de Pegaso acomiadats a la dictadura i per la lluita pels llocs de treball, ja que poc després de les eleccions al Consell de Fàbrica l'empresa va anunciar la presentació d'un expedient de regulació d'ocupació. El 9 de setembre, una setmana abans de les eleccions sindicals, la patronal de Pegaso es va reunir amb el Jurat d'Empresa i representants de CCOO, UGT i CSUT per exposar els problemes econòmics pels que travessava l'empresa. Segons va informar en aquella reunió, ENASA tenia un deute de 1.500 milions de pessetes, causada pels impagaments d'ajuntaments i concessionaris, a més de pel descens de les vendes als darrers mesos.⁶⁰⁰ Davant d'aquesta situació, l'empresa va anunciar que durant les properes setmanes podria sol·licitar la demanda d'un expedient de regulació. El Consell de Fàbrica va assumir la defensa de tots els llocs de treball davant l'amenaça de la patronal.

Un cop format el Consell de Fàbrica, es va crear una comissió negociadora per tractar el possible expedient de crisi, que comptava amb el suport d'experts de CCOO i de la UGT. Aquesta comissió havia d'elaborar un informe tècnic sobre la situació econòmica de l'empresa, però aquesta no els va facilitar pràcticament informació. Per aquest motiu, la comissió negociadora va optar per preguntar en referèndum als treballadors de Pegaso l'acceptació d'un expedient de regulació que disminuís dos dies de feina setmanal durant sis mesos, els quals anirien a càrrec de la Seguretat Social.⁶⁰¹ Els resultats del referèndum van constatar el rebuig majoritari dels obrers a l'expedient. D'altra banda, la comissió negociadora i les centrals sindicals van posar-se en contacte amb diferents partits parlamentaris al Congrés (PCE, PSOE, PSP) i de Catalunya (PSUC, PSC-PSOE, CDC) ja que entenien que, en tant que Pegaso era una empresa pública on l'Estat era el principal accionista, la resposta a la crisi econòmica havia de passar per solucions polítiques, especialment tenint en compte la mala gestió d'ENASA, dirigida per alts càrrecs franquistes acusats de corrupció.⁶⁰²

El 8 de novembre la comissió negociadora va entregar un informe econòmic a diputats del PSOE i del PCE.⁶⁰³ L'informe dels treballadors reconeixia una reducció d'un 15% de les vendes al mercat intern, però alertava que la situació no era tan crítica com la

---

⁶⁰⁰ Sense autor, *Crónica del Movimiento obrero...*, pàg. 104.

⁶⁰¹ *Ibidem*, pàg. 104.

⁶⁰² *Ibidem*.

⁶⁰³ *Ibidem*.

patronal feia creure, ja que les exportacions havien augmentat força els darrers mesos.⁶⁰⁴ Davant d'això, els treballadors apuntaven a tres possibles raons que explicaven per què la patronal volia dur a terme un expedient de crisi quan els comptes de l'empresa no reclamaven mesures dràstiques:

*“Entre les hipòtesis que treballadors de PEGASO ens han exposat, en destaquem tres: una, que es vol sanejar l'empresa abans de vendre-la a General Motors, o a Motor Ibèrica, o a qualsevol altra multinacional. Una altra, que aprofitant la conjuntura de crisi general, PEGASO vol “racionalitzar” el seu funcionament, i això implicaria una o algunes reestructuracions, la primera de les quals seria la reducció de jornada. La tercera hipòtesi fóra que realment PEGASO està en crisi (d'això, més fàcil de verificar, els treballadors no en tenen cap seguretat).”*⁶⁰⁵

L'expedient de crisi es va aconseguir paraitzar temporalment, tot i que a finals de 1978 es va presentar una nova regulació, a la qual hauria de fer front el comitè d'empresa escollit al febrer de 1978.

El conveni col·lectiu per al 1978 s'havia de negociar en unes condicions difícils per al Consell de Fàbrica. D'una banda, el temor d'un possible expedient de crisi, i de l'altra, les divergències entre els diferents sindicats al si del Consell dificultaven una actuació conjunta. Dins de les Comissions Obreres, es feia una crida als militants de CCOO que formaven part de la Candidatura Unitària a acatar les decisions del sindicat:

*“Siendo la intención de todos los afiliados al Sindicato de CC.OO. tener la mayor claridad posible sobre la actual situación de nuestro Sindicato así como una idea exacta sobre la composición del Consejo de Fábrica, y tal como se definió en el V Pleno”*⁶⁰⁶, *rogamos a estos compañeros que en el plazo de una semana nos contesten por escrito si su situación sindical en dicho Consejo de Fábrica y fuera de él se verá*

---

⁶⁰⁴ “Una crisi econòmica que reclama solucions polítiques”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 503, del 13 al 24.11.1977, pàg. 10, BVPH.

⁶⁰⁵ *Ibíd.*

⁶⁰⁶ Al V Ple de la secció sindical de Pegaso, celebrat el 26 de novembre de 1977 i que comptà amb l'assistència de 301 afiliats, Josep Molins, militant de Bandera Roja i cap de la Candidatura Unitària, acceptava renunciar a la “tendència” i acatar-se als estatuts, però no acceptava dissoldre la Candidatura Unitària. Davant d'aquesta situació, es va fer una votació per veure si els 9 companys separats de CCOO podien formar part de les CCOO sense renunciar a la Candidatura Unitària. 161 van votar en contra del retorn d'aquests companys, 124 a favor, 11 es van abstenir i 2 van votar en blanc, “V Pleno secció sindical de CCOO Pegaso”, 26.11.1977, Documentació vària de Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano García.

*mediatizado por la política general que pueda tener la “autodenominada Candidatura Unitaria” o si por el contrario y en tanto que miembros de esta Central Sindical de CC.OO. se deberán a la disciplina de las decisiones mayoritarias de nuestro Sindicato en Fábrica.”*⁶⁰⁷

Enmig de les discussions internes del Consell, a l'octubre es creà una comissió negociadora del conveni, encarregada també d'elaborar una plataforma de punts per negociar. El conveni es va negociar conjuntament amb la resta de factories del grup ENASA, encara que malgrat l'intent dels treballadors, no es van poder incloure ni JORSA ni MATACAS, ambdues amb majoria de capital d'ENASA.⁶⁰⁸

La plataforma del conveni era modesta en quant a augments salarials, ja que no sobrepassava allò fixat als Pactes de la Moncloa, però hi afegia el reconeixement tant del Consell de Fàbrica a l'empresa com de les centrals sindicals, així com el retorn ple dels drets dels treballadors readmesos a la llei d'Amnistia (com el reconeixement de la categoria). Per la seva banda, la patronal va intentar endarrerir al màxim les negociacions del conveni, al·legant que davant el decret del Govern d'eleccions sindicals del desembre de 1977 per realitzar els comicis al primer trimestre de 1978, la negociació s'havia d'ajornar fins a tenir uns representants obrers legítims.⁶⁰⁹ El Consell de Fàbrica, però, recolzat per les concentracions a fàbrica dels treballadors, va alçar-se com a representant legítim dels treballadors.

Encara que l'empresa va acceptar la legitimitat del Consell de Fàbrica a la negociació del conveni, dins els Consell de Fàbrica SOC i CCOO van voler avançar les eleccions sindicals abans de finalitzar el mandat d'un any del Consell, com denunciava la UGT a principi de febrer:

“Pese a lo expuesto, en estos momentos otras centrales sindicales han creído oportuno convocar elecciones para el próximo día 24, tanto si el convenio está acabado como si no lo está. Ante esta situación, los ugetistas hemos reflexionado en torno a dos puntos:

- 1) El ambiente de tensión, rareza o enfrentamiento que existe en fábrica, debido a las dos posturas enfrentadas.*

---

⁶⁰⁷ “Carta de las CC.OO de Pegaso a los compañeros de la Candidatura Unitaria”, novembre 1977, fons ENASA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁶⁰⁸ “ENASA irá al laudo”, *Mundo Diario*, 4.2.1978, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁶⁰⁹ “UGT Pegaso ante las elecciones sindicales”, 5.2.1978, Full informatiu, Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

2) *El que otras fábricas del grupo, estén dispuestos, también, a celebrar dichas elecciones.*

*Por ello, las asambleas de afiliados de UGT, en aras de la unidad, hemos decidido romper la disyuntiva de elecciones sí, elecciones no, y proponemos la celebración de elecciones sindicales para el próximo día 24 de febrero.*⁶¹⁰

Així doncs, el conveni es va haver de negociar en el marc d'una campanya electoral i amb el rerefons d'una regulació d'ocupació. La negociació amb la patronal es va iniciar formalment l'1 de febrer de 1978, després de tres mesos d'endarreriments on l'empresa va rebutjar la presència de representants sindicals a la taula de negociació. La direcció de l'empresa va mostrar la seva cara més dura amb els treballadors, amb la negativa a parlar d'augments salarials, de reducció d'hores de presència a la factoria, de participació dels treballadors a la gestió de l'empresa o de garanties i regulació de l'acció sindical a l'empresa. Davant d'aquesta mostra de duresa per part de la patronal, el Consell de Fàbrica d'ENASA va respondre amb una manifestació massiva al barri de Sant Andreu i amb la denuncia del comitè intercentres del grup ENASA a la direcció de l'INI. Arrel d'aquestes accions, la patronal va haver de canviar la seva postura inicial.⁶¹¹ La negociació del conveni va ser curta, com es veurà al capítol sobre convenis col·lectius, signant-se el 20 de febrer, quatre dies abans de les eleccions sindicals a les fàbriques de Barcelona.

El 24 de febrer van tenir lloc les eleccions sindicals per al comitè d'empresa de Pegaso, acabant així amb l'experiència unitària del Consell de Fàbrica. Les contradiccions internes de Comissions Obreres, amb la disputa oberta amb la tendència de classe de Bandera Roja, van acabar afectant considerablement el funcionament del Consell de Fàbrica, especialment tenint en compte que era el projecte de Comissions Obreres el que havia sortit guanyador al referèndum del setembre i que era el seu màxim defensor. En canvi, malgrat haver sortit guanyador el seu projecte, qui va obtenir més delegats va ser la UGT, aprofitant-se de la divisió de Comissions Obreres entre els que van seguir la línia oficial i els de la "tendència de classe" que van formar la Candidatura Unitària. Pegaso, que havia estat un exemple de combativitat dels membres de les Comissions Obreres durant els darrers anys de la dictadura, va viure un creixement molt ràpid de la

---

⁶¹⁰ "UGT Pegaso ante las elecciones sindicales", 5.2.1978, Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁶¹¹ "ENASA irá al laudo", *Mundo Diario*, 4.2.1978, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República i "Informe del balance de actuación del sindicato en la empresa", 25.4.1979, Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

UGT al seu interior. En pocs anys, el sindicat socialista havia sabut aprofitar les diferències internes del seu rival i fer servir el seu discurs “responsable” per guanyar-se un espai més moderat que CCOO al si de la classe treballadora de Pegaso. D'altra banda, Comissions era conscient de la importància del seu paper en el bon funcionament del Consell de Fàbrica, com reconeixia al seu informe intern al novembre:

*“Es evidente que el funcionamiento del Consejo depende de nuestra incidencia en él. Debemos de utilizar el Consejo para ampliar el campo de incidencia de las CCOO. Para ello tenemos que conseguir que funcione bien, que no se convierta en un foro parlamentario, para que esto sea así las CCOO debemos de dar siempre las alternativas y marcar los objetivos. Para ello es imprescindible que los 22 miembros de las CCOO, funcionemos como un equipo y que las propuestas y las alternativas que demos allí sean las de las CCOO y las que corresponden a los intereses de los trabajadores de fábrica. El Consejo de Fábrica no debe de colapsar ni interrumpir el normal funcionamiento del Sindicato, es más el Consejo funcionará si las CCOO funcionamos.”*⁶¹²

Tot i així, les diferències internes de Comissions, la majoria al Consell de la UGT, contrària a aquest organisme tal com s'havia plantejat per l'opció guanyadora de CCOO, el temor d'una regulació d'ocupació tot just iniciat el mandat van acaparar tots els esforços dels delegats del Consell, fets que van acabar afectant les seves tasques de consolidació. En darrer lloc, el desenvolupament de les negociacions del conveni, on els treballadors no van tenir gaire participació, va acabar de debilitar el Consell de Fàbrica.

4.2.3. El Consell de Fàbrica d'Hispano Olivetti

A Hispano Olivetti, l'inici de 1976 ve marcat pel conflicte obert amb l'empresa al voltant del conveni col·lectiu. El conveni col·lectiu per al 1976 havia acabat en laude, després del trencament de les negociacions entre la patronal i la representació obrera. La direcció de l'empresa havia intentat condicionar un augment salarial a un “pacte social” al que els treballadors s'hi van negar. Tot i així, una part del Jurat d'Empresa sí que va acceptar aquest pacte social, a canvi d'un augment salarial:

---

⁶¹² “Comisión Obrera de Pegaso. Informe sindical”, novembre 1977, caixa 2: documentació vària de Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano García.

“Recientemente, en <<Hispano Olivetti>>, una de las principales fábricas metalúrgicas de Barcelona, estas concepciones se han materializado, al haber conseguido la Empresa que la mayoría del Jurado aceptase, a cambio de unos limitados aumentos salariales, una cláusula del convenio donde se dice: <<En dicho pacto, los trabajadores de la empresa, y en su nombre y representación los vocales del Jurado, se comprometen a mantener la normalidad laboral, entendiéndose alterada ésta por huelgas, paros o disminución de rendimientos ilegales, y asimismo a plantear cualquier reclamación futura con estricta observancia de las disposiciones legales vigentes>>.”⁶¹³

Cal tenir en compte que el Jurat d'Empresa d'Hispano Olivetti estava format per 55 membres, i només la meitat d'aquests havien estat escollits pels treballadors a les darreres eleccions sindicals de 1975.⁶¹⁴ Els treballadors d'Hispano Olivetti, contraris a la signatura d'aquest pacte, demanaren la dimissió dels càrrecs sindicals. De fet, sis militants del PSUC van posar el seu càrrec a disposició dels treballadors després del pacte.⁶¹⁵ D'altra banda, cal recordar que a la vaga de 1974, els treballadors d'Hispano Olivetti, seguint l'estratègia de la UGT, havien aconseguit la dimissió dels càrrecs sindicals i havien imposat a les negociacions amb l'empresa els seus propis representants. Aquesta cultura de rebuig als càrrecs sindicals del Jurat d'Empresa a Hispano Olivetti, fins i tot després dels 53 acomiadaments del gener de 1975 on hi havia força militants de la UGT, continuava molt viva entre els treballadors i va ser un dels eixos principals sobre els quals va girar l'acció sindical a la fàbrica durant l'any 1976, juntament amb la lluita per l'amnistia laboral.

Tot i el pacte social signat amb l'empresa pel Jurat, els treballadors d'Hispano Olivetti es van unir massivament a les mobilitzacions al voltant de l'1 de maig juntament amb altres empreses del metall com SEAT. Després de l'estiu, els esforços es van concentrar en elaborar una plataforma reivindicativa de cara al conveni col·lectiu que s'havia de

---

⁶¹³ “El pacto social no es posible”, *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, año XLVI, núm. 22, 2.6.1976, pàg. 10, BVPH.

⁶¹⁴ CCOO havia obtingut 14 membres, USO 6 i CTI 5, segons una entrevista a un treballador d'Hispano Olivetti feta per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona al novembre de 1977. L'entrevista està disponible al CD del fons Memòria obrera de la fàbrica ENASA (Pegaso), Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁶¹⁵ “A todos los trabajadores de Hispano Olivetti”, 29.3.1976, carpeta Hispano Olivetti, caixa PSUC: organitzacions de treballadors; CCOO, 1979-1985. Federació Metall, Fons PSUC, Arxiu Nacional de Catalunya.

negociar a partir de l'octubre, i que posava la readmissió dels companys acomiadats com a punt principal.⁶¹⁶

Durant els mesos d'octubre i novembre, els obrers d'Olivetti van realitzar nombroses concentracions a favor de l'Amnistia laboral, amb una tancada del Jurat inclosa. La patronal, en canvi, es negava a negociar el conveni col·lectiu si la demanda de la readmissió dels treballadors acomiadats continuava com a punt principal dels treballadors, a més de coaccionar els treballadors i les treballadores per a que cessessin en les seves mobilitzacions:

“Cuando se produjeron los despidos nos quitaron las máquinas de café como castigo; en el año 1976 el jefe de personal ofreció una indemnización a las mujeres administrativas de avanzada edad a fin de prescindir de su trabajo... algunas se negaron y se les llegó a amenazar con situarlas en la categoría de <<mujeres de limpieza>>; a pesar de que las mujeres somos sólo un 5% de la plantilla conseguimos presionar a la empresa para que este <<trasplante>> no se llegara a realizar nunca, comenta una empleada.”⁶¹⁷

Tenint en compte que des de 1973 no se signava cap conveni a Hispano Olivetti, ja que tots havien acabat en laude, es va acabar excloent l'amnistia laboral dins la plataforma reivindicativa per iniciar una campanya intensiva un cop signat el conveni. Tot i aquest pas enrere, les negociacions es van acabar trencant al desembre per culpa de l'empresa que no volia negociar augments salarials ni reduccions de jornada.⁶¹⁸ Al gener, el Govern va tornar a decretar un nou laude per a Hispano Olivetti.

Després del laude, la pressió de la UGT al Jurat d'Empresa es va incrementar. Els càrrecs sindicals d'USO van dimitir a principi d'any, entenent que aquest organisme havia deixat de ser efectiu.⁶¹⁹ A partir del mes de març, les centrals sindicals presents a la fàbrica- UGT, CCOO, USO, CNT i CTI-⁶²⁰ van anar presentant les seves propostes al

---

⁶¹⁶ “Boicot a las horas extras hasta conseguir la amnistía laboral”, *TeleXpres*, 13.3.1978, caixa 1978, Fons reculls de premsa FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁶¹⁷ *Ibidem*.

⁶¹⁸ “Ruptura de negociaciones en Hispano Olivetti”, *El País*, 19.12.1976, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 30.7.2017.

⁶¹⁹ Entrevista a un treballador d'Hispano Olivetti feta per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona al novembre de 1977. L'entrevista està disponible al CD del fons Memòria obrera de la fàbrica ENASA (Pegaso), arxiu CEHI Biblioteca Pavelló de la República.

⁶²⁰ Segons el treballador d'USO entrevistat per l'Escola Superior de Sociologia, als moments previs de l'elecció al Consell de Fàbrica a Hispano Olivetti l'afiliació sindical voltava el 40/50%, amb uns 1.000

Consell de Fàbrica a l'espera de la dimissió completa dels càrrecs sindicals del Sindicat Vertical. Per a la UGT, una victòria a Hispano Olivetti era clau, en tant que a la resta de les grans empreses del metall de Barcelona, les Comissions Obreres eren hegemòniques.

El Consell de Fàbrica de la UGT

La UGT proposava l'elecció d'un Comitè d'empresa encarregat de negociar els convenis col·lectius i altres qüestions que afectessin la plantilla, compost per un membre per cada 200 treballadors.

A més del Comitè, la UGT proposava l'elecció d'una sèrie de delegats escollits als tallers o seccions. Aquests delegats havien de ser els encarregats de plantejar als responsables de l'empresa a la nau o secció els problemes que els treballadors de taller o secció els plantejessin. Els delegats escollits s'havien d'agrupar en consells de "pisos" fins arribar al Consell de Fàbrica, el qual havia de donar resposta a totes les reivindicacions sorgides en matèria de condicions de treball o seguretat i higiene.⁶²¹

Tant el comitè d'empresa com els delegats que formaven el Consell de Fàbrica havien de quedar sotmesos a la voluntat dels treballadors a l'Assemblea General de Treballadors, que esdevenia l'òrgan màxim de decisió dels obrers.⁶²²

La proposta al Consell de Fàbrica no entrava en contradicció a la seva defensa de les seccions sindicals com a veritables organismes d'interlocució amb la patronal, ja que un dels objectius de la UGT era el de la desaparició efectiva del Sindicat Vertical i els Jurats d'Empresa, que havien de ser substituïts per delegats escollits pels obrers. Per tant, la proposta d'un Consell de Fàbrica per part del sindicat socialista no volia dir acceptar el principi d'organisme unitari de Comissions Obreres, com la pròpia UGT volia deixar clar:

“Esta propuesta que hoy hace a todos los trabajadores de Olivetti, la sección sindical de la UGT, no significa en absoluto que vayan a desaparecer, ni aún a diluirse el papel que nos cabe cumplir como organizaciones y como sindicatos libres y auténticos. Al

---

afiliats segons la UGT, uns 500 de CCOO, uns 300 d'USO, uns 150 de CTI i uns 30 de la CNT, amb un cens de 2.800 treballadors a la fàbrica de Barcelona.

⁶²¹ “Alternativa sindical. ¿Qué es el comité de empresa? Hispano Olivetti”, s/d, Fons UGT, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁶²² “A todos los trabajadores de Hispano Olivetti”, 14.3.1977. Sección UGT H. O, Fons UGT, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

*contrario, reafirmamos aquí nuestra presencia y nuestro compromiso de lucha, en defensa de los intereses que nos son comunes a todos los trabajadores de la empresa.*⁶²³

El Consell de Fàbrica d'Hispano Olivetti

Durant els mesos d'estiu, les diferents centrals sindicals van anar presentant els seus projectes al Consell de Fàbrica. Les assemblees no eren generals de fàbrica, sinó que cada central sindical va fer la seva pròpia assemblea amb els seus afiliats i simpatitzants. Per posar en comú aquests projectes, es va formar una comissió de 15 representants sindicals (5 d'UGT, 5 de CCOO i 5 d'USO) i es va elaborar una plataforma unitària per posar les bases d'aquest nou comitè d'empresa on els treballadors no hi van participar.⁶²⁴

En un primer moment, aquesta comissió va formar una llista de 15 membres on hi havia 5 representants de les 3 centrals sindicals que formaven part d'aquesta comissió, però el darrer dia la UGT va decidir presentar una candidatura pròpia amb llista tancada, i la resta de centrals la van imitar.⁶²⁵ Així doncs, a les eleccions de setembre de 1977 a Hispano Olivetti es van acabar presentant cinc candidatures: UGT, USO i independents, CCOO, CTI⁶²⁶ i CNT. Cada llista havia de presentar 15 candidats. UGT i CCOO en van presentar 15, però la CNT va presentar-ne 8, CTI 10 i USO 4.

Les eleccions al Consell de Fàbrica d'Hispano Olivetti van tenir lloc el 25 de setembre de 1977, i hi va participar prop del 90% de la plantilla. A continuació es poden veure els resultats dels comicis, amb una victòria clara de la UGT:⁶²⁷

Candidatures	Vots	Delegats
UGT	1.159	8
CCOO	640	4
CTI	206	1
USO i independents	184	1
CNT	162	1

⁶²³ “*Alternativa sindical. ¿Qué es el comité de empresa? Hispano Olivetti*”, s/d, Fons UGT, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁶²⁴ Entrevista a un treballador d'Hispano Olivetti feta per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona al novembre de 1977, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁶²⁵ *Ibidem*.

⁶²⁶ Aquesta candidatura “d'independents” estava formada per ex-verticalistes de l'Empresa.

⁶²⁷ Taula d'elaboració pròpia a partir de les dades disponibles a l'entrevista al d'Hispano Olivetti feta per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona al novembre de 1977, disponible al CD 3, Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

Total	2.251	15
--------------	-------	----

El Consell de Fàbrica d'Hispano Olivetti va substituir, finalment, l'antic Jurat d'Empresa, però en un primer moment l'empresa no va reconèixer aquest organisme com a legítim ja que, segons l'empresa, tenia un caràcter provisional fins que el Govern no decretés la regulació de les eleccions sindicals als comitès d'empresa, motiu pel qual no es volia reunir amb aquests delegats per iniciar la negociació del nou conveni col·lectiu.

Les primeres comissions que es van formar al comitè d'empresa foren les de productivitat, de seguretat i higiene, de menjadors i la de llar d'infants.

Dissortadament, i a diferència de la SEAT i Pegaso, no s'ha pogut accedir a un fons documental del Consell de Fàbrica d'Hispano Olivetti. El Consell de Fàbrica va tenir una durada d'un any, fins a les eleccions sindicals de juliol de 1978, on va tornar a guanyar la UGT. L'acció sindical més important per als treballadors d'Hispano Olivetti va ser la lluita per l'Amnistia laboral, com es veurà al capítol sis d'aquesta tesi, que va portar als delegats de CCOO i UGT a abandonar el comitè d'empresa per la manca de la voluntat de diàleg de la patronal.⁶²⁸

---

⁶²⁸ “CC y UGT abandonan el comité de Olivetti”, *Tele/eXpres*, 29.3.1978, Retall de premsa, caixa núm.16: 1978, Fons Reculls de Premsa FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

V. Les eleccions sindicals, 1978-1982:

5.1. Les eleccions sindicals de 1978

El Reial Decret 3149/77, de 6 de desembre, sobre l'elecció dels representants dels treballadors en l'empresa establia un marc d'eleccions sindicals per a substituir els antics Jurats d'Empresa. El decret del 6 de desembre va suposar les primeres eleccions sindicals democràtiques en milers d'empreses d'arreu l'Estat. Segons aquest decret, els comitès d'empresa assumien les atribucions dels antics Jurats d'Empresa i enllaços sindicals, a les empreses amb més de 50 treballadors, i de delegats de personal a les empreses entre 10 i 50 treballadors.⁶²⁹

Els comitès d'empresa, que a diferència dels antics Jurats d'Empresa estaven formats exclusivament per treballadors, estaven compostos pels següents representants:

- De 51 a 100 treballadors: 5 representants.
- De 101 a 250 treballadors: 9 representants.
- De 251 a 500 treballadors: 13 representants.
- De 501 a 750 treballadors: 17 representants.
- De 751 a 1.000 treballadors: 21 representants.
- De 1.000 en endavant, 3 més per cada mil o fracció, fins a un màxim de 48 representants.⁶³⁰

L'elecció al comitè d'empresa s'establia per vot lliure, secret i personal. S'hi podien presentar tots els treballadors fixos majors de 18 anys amb 6 mesos d'antiguitat a l'empresa. Aquest darrer punt va comportar conflictes entre patronal i treballadors a les empreses estudiades, ja que en molts casos, com a la Pegaso⁶³¹, l'empresa es negava a reconèixer l'antiguitat dels treballadors readmesos per l'amnistia laboral, i per tant, no s'hi podien presentar als comicis.

El Decret, de caràcter provisional fins que no s'aprovés un codi dels treballadors, reconeixia al seu article 3 el dret a eleccions a representants sindicals "sempre que fos necessari":

---

⁶²⁹ ESTIVILL, J. I DE LA HOZ, J., *La cultura política...*, pàg. 117.

⁶³⁰ *Ibidem*.

⁶³¹ "Se encierran 35 delegados", *Noticiero Universal*, 8.3.1978, caixa 1: Gonzalo Paredes. Documentació Pegaso, Fons CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia .

“UNO. La elección de los órganos representativos de los trabajadores en el seno de la empresa se verificará de conformidad con lo que en su día se disponga mediante ley votada en cortes.

*DOS. No obstante, hasta que en virtud de esta ley se elijan dichos órganos representativos y cuando resulte necesario en una empresa tal representación, ésta se constituirá de acuerdo con las normas que, con carácter transitorio y provisional, se articulan en el presente Real Decreto.”*⁶³²

A més, a l'article 9 del mateix Decret es regulava que, als centres de treball de més de 250 treballadors fixos, era l'empresa, d'acord amb els sindicats de treballadors representats a l'empresa, qui havia de convocar les eleccions, a més d'habilitar els mitjans precisos per al seu desenvolupament.⁶³³

Amb aquest decret, el Govern demostrava una voluntat d'endarrerir al màxim la celebració d'eleccions i impedir-ne el seu ressò. Per contrarestar-ho, totes les centrals catalanes –excepte la CNT- van arribar a un acord de celebrar eleccions sindicals al mes de febrer. D'aquesta forma, buscaven que aquests comicis se celebressin *“no en un clima dispers i aïllat de cada fàbrica, sinó en una dinàmica global que permeti als treballadors prendre consciència de la necessària unitat a tots els nivells: als centres de treball i fora d'aquests”*.⁶³⁴

El Decret també establia dos col·legis electorals, un per a tècnics i administratius, i un altre per a obrers especialistes i no qualificats. Pel que fa a les garanties, eren les mateixes que tenien Jurats i enllaços sindicals:

- 40 hores mensuals.
- Dret a un tauler d'anuncis i un local de reunió.
- Ser els últims afectats en els expedients de regulació.
- Poder disposar d'una excedència especial.
- No poder ser acomiadats per motius sindicals.⁶³⁵

Al desembre de 1977, el PCE va presentar una proposició de llei –elaborada per CCOO i defensada al Congrés per Marcelino Camacho-, sota el nom de “Codi de Drets i

---

⁶³² Art. 3 Real Decreto 3149/77, 6 de diciembre, consultat al BOE el 21.7.2017 al següent enllaç: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-29874>.

⁶³³ *Ibidem*.

⁶³⁴ “Elecciones sindicales, a primer de febrer”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 509, del 30.12.1977 al 5.1.1978, BVPH.

⁶³⁵ ESTIVILL, J. I DE LA HOZ, J., *La cultura política...*, pàg. 119.

Obligacions dels Treballadors” format per 76 punts en els que s’establí el model de drets i deures dels treballadors dins l’empresa i el reconeixement dels drets i interessos dels treballadors fora d’aquesta, a través de la defensa dels drets individuals dels treballadors, els drets de representació col·lectiva, els drets sindicals, els drets socials i els drets dels treballadors emigrats.⁶³⁶ La proposta dels comunistes va ser rebutjada, com també ho havia estat la proposta d’acció sindical del PSOE⁶³⁷, i el decret de convocatòria d’eleccions no es va acompanyar de cap reconeixement legal de l’organització dels sindicats a l’empresa. Després de la realització d’eleccions sindicals al primer trimestre de 1978 a milers d’empreses, es va iniciar al Congrés dels Diputats la discussió d’un projecte de llei d’acció sindical proposat pel govern de la UCD. El projecte de llei d’UCD reconeixia les seccions sindicals a les empreses amb un 10% d’afiliats, com a mínim, a l’empresa, tot i que amb unes funcions molt restrictives:

“Las funciones de ésta consistirán en poder circular libros o impresos entre sus afiliados y recaudar las cuotas sin perjudicar la normalidad de la producción, disponiendo de un tablón de anuncios.

Al frente del citado órgano, se designará un delegado que deberá pertenecer al centro de trabajo y tener una antigüedad en la empresa superior al año.

*Cada delegado se responsabilizará de que su sección sindical desarrolle las actividades de acuerdo con las normas establecidas en esta ley.”*⁶³⁸

Malgrat les restriccions en quant a les garanties de les seccions sindicals del projecte d’UCD⁶³⁹, que es va començar a debatre al Congrés dels Diputats a l’abril de 1978, el projecte de llei va topar amb un rebuig total per part de la patronal i de molts sectors de la dreta, que veien en aquest projecte una “socialització” del país, com afirmava el president de Banesto, José María Aguirre Gonzalo:

---

⁶³⁶ “Código de los trabajadores”, *Mundo Obrero. Órgano del Comité Central Partido Comunista de España*, año XLVII, núm. 50, del 15 al 21.12.1977, pàg. 10, BVPH.

⁶³⁷ “UCD obstruyó la regulación de la acción sindical, en la empresa, propuesta por el Partido Socialista Obrero Español”, *El País*, 14.12.1977, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 21.7.2017. El projecte del PSOE, que recollia la proposta de la UGT, atorgava el protagonisme de la negociació col·lectiva a les seccions sindicals, i els comitès d’empresa –que es podien formar en empreses de més de cinquanta treballadors- tenien funcions d’informació, consulta i participació en la reestructuració de la plantilla.

⁶³⁸ Art. 3 del projecte, “Estamos igual que antes”, *CNT. Órgano de la Confederación Nacional del Trabajo*, núm. 16, juliol 1978, pàg. 2, Biblioteca digital de l’Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁶³⁹ En quant a les restriccions de la llei cal destacar, per exemple, l’exclusió dels funcionaris, dels jornaleros o de les empreses amb menys de sis treballadors. Les atribucions als comitès d’empresa també eren mínimes, i no se’ls hi atorgava un poder executiu.

*“La ley de Acción Sindical que discuten las Cortes se propone un cambio del régimen económico y político. Es pasar de un régimen como el que hemos tenido hasta ahora y que es el que existe en otros de Europa occidental a un régimen de socialismo integral.”*⁶⁴⁰

Félix Mansilla, membre del comitè executiu de la CEOE, es mostrava totalment en contra del reconeixement de la secció sindical a l'empresa:

*“Como enmienda a la totalidad, entendemos que las secciones sindicales son ajenas a las empresas. Aceptamos el comité de empresa, pero no estamos de acuerdo con las secciones sindicales, porque suponen la introducción dentro de la empresa de elementos extraños a la misma, y de alguna manera convierten a la empresa en campo de batalla político, cuando la función de la empresa es crear riqueza y distribuirla justamente, pero no que en su seno se debatan los problemas políticos, cuando para ello ya hay instituciones que no son desde luego la empresa.”*⁶⁴¹

Les pressions a les que va ser sotmès el projecte de llei de la UCD un cop va entrar al Congrés van fer que, en primer lloc, la Comissió de Treball modifiqués substancialment el projecte, que es congelés dos mesos després d'iniciat el debat a l'espera de la redacció de la Constitució⁶⁴², i que, finalment, el Govern l'acabés retirant.⁶⁴³

Les eleccions de 1978 es donaven, doncs, en un context crític per a les centrals sindicals, que veien ajornades *sine die* el seu reconeixement i el seu paper com a representants dels obrers dins l'empresa.

D'altra banda, i en referència al decret de convocatòria d'eleccions sindicals, el decret establia un sistema de llistes mixt per tal de no afavorir cap dels dos sindicats principals, CCOO i UGT. El primer, que apostava per llistes obertes i el socialista, per llistes tancades:

“Artículo trece:

---

⁶⁴⁰ “La ley de acción sindical impone el socialismo integral, ha dicho Aguirre Gonzalo”, *El País*, 29.4.1978, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 21.7.2017.

⁶⁴¹ “Las elecciones sindicales convertirían a la empresa en campo de batalla político”, *La Vanguardia*, 7.4.1978, caixa 3, retall diari, Fons FELLA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁶⁴² “El proyecto de ley de acción sindical pospuesto a la Constitución”, *El País*, 28.6.1978, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 22.7.2017.

⁶⁴³ Per a un estudi en profunditat sobre el projecte de llei d'Acció Sindical, veure ESPUNY TOMÁS, Maria Jesús i PAZ TORRES, Olga, *El Proyecto de Ley de Acción Sindical en la Empresa de 1978*, Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2005.

Tres. En las elecciones a miembros del comité de empresa en aquellos centros de más de doscientos cincuenta trabajadores, la elección se ajustará a los siguientes criterios:

- A. Cada elector podrá dar su voto a una sola de las listas presentadas para los puestos del comité que correspondan a su colegio. Estas listas deberán contener, como mínimo, tantos nombres como puestos a cubrir y hasta un máximo del cincuenta por ciento más de dichos puestos. Cada elector optará, dentro de una lista, por los candidatos que prefiera en número igual al de puestos, tachando los restantes.*
- B. Mediante el sistema de representación proporcional se atribuirá a cada lista el número de puestos que le corresponda, de conformidad con el cociente que resulte de dividir el número de votantes por el de puestos a cubrir. Si hubiere puesto o puestos sobrantes se atribuirán a la lista o listas que tengan un mayor resto de votos.*
- C. Dentro de cada candidatura se elegirá a los que obtengan mayor número de votos y en caso de empate a aquel que figure en lugar anterior a la lista.”⁶⁴⁴*

El decret, malgrat les seves deficiències, suposava la renovació dels organismes de representació a moltes empreses a les quals continuaven vigents els Jurats d'Empresa, encara que en fer-se sense un nou codi de drets i deures dels treballadors, les garanties sindicals d'aquests nous comitès d'empresa, eren insuficients:

“Por lo demás el decreto contenta a todos y no contenta a nadie. La decisión salomónica del Gobierno de adoptar un sistema mixto en lo que a las listas se refiere- CCOO las quería abiertas y UGT cerradas- es producto de la tardanza en la existencia de una normativa electoral. Si de buenas a primeras se hubiese remitido a las Cortes un proyecto y las Cámaras, después de los oportunos debates y modificaciones, lo hubiesen aprobado, el texto resultante habría obtenido sin duda un consenso mucho mayor que el que tiene el acordado por el Consejo de Ministros el pasado martes.”⁶⁴⁵

A cada fàbrica, les diferents centrals sindicals i les assemblees de treballadors van decidir com aplicar el decret (una única llista, llistes obertes, llistes tancades, el nombre de delegats al comitè, el dia de les eleccions, etc.), i sobre si calia repetir les eleccions

---

⁶⁴⁴ Art. 13 Real Decreto 3149/77, 6 de diciembre, consultat online al BOE el 21.7.2017 al següent enllaç: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-29874>.

⁶⁴⁵ “La batalla política de las sindicales”, *Mundo Diario*, 17.12.1977, caixa 1: 1977, Fons Reculls de premsa FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

en aquelles fàbriques que durant el 1977 havien realitzat eleccions per al Consell de Fàbrica.

Les eleccions sindicals de 1978 es van celebrar al llarg de l'any, encara que entre UGT i CCOO van acordar fer-les durant el primer trimestre sempre que fos possible. A l'Estat espanyol, Comissions Obreres va ser la central sindical més votada, amb el 34.43% dels delegats als comitès, seguida de la Unió General de Treballadors, amb el 21.7%. A Catalunya, la victòria de CCOO va ser més elevada, amb el 42% dels delegats obtinguts davant els 17% obtinguts per la central socialista.⁶⁴⁶

A continuació es farà un seguiment d'aquest procés electoral a les fàbriques que s'analitzen en aquest treball.

5.1.1. Les eleccions sindicals de 1978 a SEAT

Com s'ha vist en el capítol anterior sobre el Consell de Fàbrica de SEAT, la situació del Consell a meitat de 1978 era molt precària. L'expedient de crisi, el cas ERAT i la pèrdua de credibilitat del Consell davant d'usos partidistes i de batalles de sigles a la fàbrica van malmetre seriosament l'organisme unitari.

A l'abril, la UGT, seguint la normativa legal vigent i el nou Reial Decret, va denunciar el Consell de Fàbrica per poder convocar eleccions sindicals, al·legant que es feia per evitar un buit sindical un cop s'acabés el mandat del Consell donat que no s'havia arribat a cap acord amb la resta de centrals sindicals per renovar-lo.⁶⁴⁷ Aquest moviment responia a l'estratègia de la central socialista de col·locar les seccions sindicals al centre de la negociació col·lectiva i com a màxims representants de la classe treballadora a l'empresa, ja que quan Comissions Obreres va intentar discutir com dur a terme les eleccions sindicals al Consell de Fàbrica, al ple mensual del Consell, els delegats de la UGT marxaren de la reunió al·legant que aquest debat no pertocava al Consell, sinó a les centrals sindicals,⁶⁴⁸ com més tard reafirmaren en un comunicat:

“Entendemos que la discusión del punto planteado es solo competencia de las centrales sindicales por considerar que la acción sindical en la empresa pasa por las secciones

---

⁶⁴⁶ ESTIVILL, J. I DE LA HOZ, J., *La cultura política...*, pàg. 143.

⁶⁴⁷ “UGT informa”, 28.5.1978, carpeta elecciones sindicales, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

⁶⁴⁸ “Acta del pleno del Consejo de fábrica”, maig 1978, carpeta 3, caixa 3: Junta sindical, jurat d'empresa, Consell de Fàbrica, Comitè de Fàbrica, Fons SEAT, Fundació Utopia. En aquesta acta també es reflecteix la debilitat del Consell de Fàbrica en aquells moments en tant que d'un organisme unitari de 280 membres (després d'algunes dimissions), només eren presents 120 a l'inici de la reunió. Després de la sortida dels afiliats a la UGT, només quedaren al ple 75 membres.

sindicales como órgano básico y fundamental de nuestro sindicato. En consecuencia somos nosotros la sección sindical como candidatura, los mismos que tenemos derecho a decidir nuestra presentación a las elecciones.”

“Por lo anteriormente expuesto entendemos que el consejo de fábrica no tiene atribuciones para decidir la organización y el control de las mismas.”⁶⁴⁹

Seguint aquesta línia, la UGT denuncià les eleccions sindicals acollint-se al Decret, i a la reunió del 19 de maig amb la resta de les centrals sindicals proposava:

- Un únic òrgan de representació (comitè format per 48 membres), format per membres escollits dels tres centres de treball.
- Un únic col·legi electoral.
- Mantenir les 1.720 hores que tenia assignat el Consell de Fàbrica.
- Reconeixement de les seccions sindicals a l'empresa.
- Que el que sobrés de les actuals 1.720 hores i les 960 que s'assignessin al comitè es repartissin entre les seccions sindicals per a les seves tasques específiques.⁶⁵⁰

En canvi, les Comissions Obreres de SEAT consideraven que un comitè d'empresa de 48 membres era totalment insuficient per a una empresa de més de 25.000 treballadors, a més que denunciaven que acollir-se a aquest decret significava la desaparició dels Consells de Fàbrica:

“Consideramos que el camino de la denuncia unilateral de las elecciones sindicales por UGT acogiendo al Decreto del Gobierno, que concede sólo 48 delegados para representar a 27.000 trabajadores, como regresivo y poco democrático, máxime cuando aún no se ha desarrollado un proceso de discusión asambleario para que el conjunto de los trabajadores pueda decidir qué es lo que más interesa, sin que la empresa haya puesto el más mínimo inconveniente a la forma de representación, que en su día, logramos imponer y por las gestiones realizadas en la Delegación de Trabajo,

---

⁶⁴⁹ “UGT Informa. Sección sindical de SEAT”, 20.5.1978, caixa UGT, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

⁶⁵⁰ “Comunicado a todos los trabajadores”, Unión General de Trabajadores. Sección sindical SEAT Martorell, 29.5.1978, carpeta elecciones sindicales, Fons Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

de las que deducimos que, en caso de ponernos de acuerdo con las centrales, no habrá problema legal en cuanto a la forma de las elecciones.”⁶⁵¹

CCOO proposava l’elecció d’un Consell unitari format per 150 delegats escollits als diferents tallers de la fàbrica:

“Para que los Consejos y Comités puedan llevar a cabo su cometido de representación unitaria de todos los trabajadores es necesario que surjan de unas elecciones lo más democráticas posibles. CCOO propugnamos el Consejo de Fábrica como opción sindical y entendiendo que la UNIDAD debe empezar principalmente por la base, que en un proceso de participación asamblearia nos conducirá a la unidad sindical. Si a nivel estatal hemos estado de acuerdo en ir a las elecciones con el Decreto, ha sido para evitar el vacío sindical que se producía en muchas pequeñas y medianas empresas, situación que, evidentemente, no es nuestro caso.”⁶⁵²

Les discussions sobre el model sindical que havia de consolidar-se o implantar-se a SEAT no van impedir que durant aquests mesos aquestes centrals realitzessin accions conjuntes per forçar el govern al reconeixement de les seccions sindicals a les empreses davant els atacs tant de la patronal com de la dreta més reaccionària. Per aquest motiu, el 12 de maig CCOO i UGT van convocar una tancada a la fàbrica pel dia 20 i una concentració a la plaça Cerdà.⁶⁵³

D’altra banda, el 23 de maig hi haver una reunió entre les centrals sindicals i la representació de l’empresa per a la discussió de les eleccions sindicals, sense que arribessin a cap acord, ni en el nombre de delegats del comitè ni respecte les garanties sindicals de les seccions sindicals.

En paral·lel a les negociacions amb l’empresa, les centrals sindicals anaven definint les seves propostes de cara als comicis. Comissions proposava un Comitè de Delegats de 150 membres i un Comitè de fàbrica amb 25 membres escollits per tallers, ambdós amb el màxim d’hores d’acció sindical. CCOO també defensava la necessitat d’un local per a les centrals sindicals amb més del 10% dels vots i un sol col·legi electoral. Des de l’inici de les converses a l’abril, CCOO apostava per la celebració d’un referèndum per

---

⁶⁵¹ “CCOO SEAT Zona Franca”, 2.5.1978, Full volant, carpeta 3: CCOO, caixa 4: Assembla Obrera i CCOO, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

⁶⁵² *Ibíd.*

⁶⁵³ “Comunicado a todos los trabajadores”, UGT informa, 20.5.1978, caixa UGT SEAT, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

a tota la plantilla de treballadors per decidir quin model sindical volia la classe treballadora de SEAT. En canvi, UGT proposava un comitè d'empresa amb un màxim de 75 membres. La proposta d'UGT feia incidència en el paper dels alliberats de les centrals sindicals, que havien de poder reunir-se setmanalment amb la direcció de l'empresa per discutir i negociar possibles problemes. Per a la central socialista, les hores d'acció sindical s'havien de dividir al 50% per al Comitè i l'altre 50% per a les seccions sindicals. A diferència de CCOO, la UGT defensava l'existència de dos col·legis electorals.

Després de setmanes de discussions, al juny, CCOO, UGT, USO i CSUT van arribar a un acord per celebrar les eleccions sindicals que s'hauria de negociar amb la patronal. L'acord constava de set punts:

1. Eleccions sindicals el dia 12 de juliol.
2. Comitè d'empresa format per 100 membres, ja que el comitè de 48 membres que es recollia al Reial Decret era insuficient per a les característiques de SEAT.
3. Un únic col·legi electoral.
4. El comitè d'empresa esdevenia l'organisme unitari i de representació de tots els treballadors.
5. Llistes tancades i proporcionals.
6. Reconeixement de les seccions sindicals que tinguessin més del 10% dels vots, i a les quals se'ls hi hauria de garantir: un local, garanties per als seus delegats, facilitació de la documentació que requereixin i hores sindicals.
7. En el cas que qualsevol dels punts anteriors no fos aprovat per l'empresa, les centrals sindicals sotasignants acordaven anar a les eleccions sindicals el 12 de juliol segons el Reial Decret 3149/1977 del 6 de desembre.⁶⁵⁴

Tot i així, i com ja esperaven les centrals sindicals que havien arribat a aquest acord, la patronal es va negar a aprovar aquests punts. L'empresa va proposar un comitè de 75 membres, dos col·legis electorals i deixava al Govern la qüestió de les garanties sindicals de les seccions sindicals. Davant l'oposició de l'empresa, CCOO va decidir

---

⁶⁵⁴ “Definición sobre los puntos fundamentales”, Acord firmat per CCOO, UGT, USO i CSUT, carpeta eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

denunciar les eleccions sindicals com havia fet la UGT i anar als comicis sota la normativa establerta al decret del 6 de desembre:

*“Consentir el nº de 75 delegados podría significar desde algún punto de vista interesado aceptar la Ley de Acción Sindical promocionada por UCD y AP y esto con la firma de los trabajadores de la SEAT y supondría un refuerzo objetivo a un intento de ley que está con toda claridad por recortar los derechos de los trabajadores. Si nos ceñíamos a los 48 del decreto, no entrábamos en ninguna de las contradicciones anteriores. Partíamos de que era una imposición, y que la misma práctica demostraría la total inoperancia de un Comité de SEAT de 48 delegados.”*⁶⁵⁵

A les eleccions sindicals de 1978 de SEAT es van presentar set candidatures: CCOO, UGT, CGCM⁶⁵⁶, CSUT, CTI, USO i Candidats no sindicats. Tant CCOO com CGCM es van presentar amb candidatures tancades però no bloquejades. Per tant, els votants de CCOO podien tatxar els noms dels companys que no volguessin o deixar la papereta sense tatxar i s'assignarien els 37 primers noms del grup obrer o els 11 en el cas dels tècnics.⁶⁵⁷

A la SEAT Martorell, CCOO va intentar formar una candidatura unitària amb totes les forces sindicals, convocant una reunió on s'havia de discutir la proposta pel 7 de juliol, deu dies abans de les eleccions en aquesta factoria. A la reunió, però, no es va presentar cap altra central, així que la proposta de CCOO de Martorell no va prosperar.⁶⁵⁸

Finalment, les eleccions al comitè de fàbrica de SEAT de la Zona Franca van tenir lloc el 12 de juliol, mentre que a Martorell van ser el dia 17. En tots dos centres, CCOO va guanyar les eleccions, com es pot observar a les dues taules que hi ha a continuació, encara que a la Zona Franca va anar seguida de ben a prop de la UGT:

---

⁶⁵⁵ “CCOO ganó en SEAT”, *Lluita Obrera*, juliol 1978. Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

⁶⁵⁶ Confederación General de Cuadros y Mandos, creada a SEAT l'octubre de 1977.

⁶⁵⁷ “La Comisión obrera informa”, s/d, juliol 1978, carpeta eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁶⁵⁸ “Comunicado de la comisión obrera de SEAT Martorell. A todos los trabajadores de este establecimiento”, 7.7.78, carpeta eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Centrals sindicals	Delegats del col·legi d'obrers especialistes i no qualificats	Delegats del col·legi de tècnics i administratius	Nombre de vots	Total delegats del comitè d'empresa de Zona Franca
CCOO	18	3	7.726	21
UGT	14	5	6.696	19
CSUT	5	-	1.949	5
CGCM	-	3	712	3
CTI	-	-	370	-
USO	-	-	200	-
Vots en blanc	-	-	55	-
Vots nuls	-	-	319	-
Total	-	-	18.027 ⁶⁵⁹	48

Centrals sindicals	Delegats del col·legi obrers i especialistes	Delegats del col·legi de tècnics i administratius	Total delegats del comitè d'empresa de Martorell
CCOO	10	4	14
UGT	4	3	7
CSUT	2	-	2
CGCM	-	3	3
CTI	-	-	-
USO	-	1	1
Vots en blanc	-	-	-
Vots nuls	-	-	-
Total delegats	16	11	27⁶⁶⁰

⁶⁵⁹ D'un total de 24.860 treballadors a la factoria de Zona Franca. Segons "Apretado resultado electoral en SEAT", *Tele/express*, 14-7-78, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT, el total dels treballadors que van votar a Zona Franca va ser de 18.327.

⁶⁶⁰ SEAT Martorell comptava aleshores amb una plantilla de 2.040 treballadors, i en aquestes eleccions van votar 1.493 treballadors, és a dir, el 73.18% de la plantilla. "La victoria de CCOO: Una esperanza para reconquistar el Consejo de Fábrica perdido", *Asamblea Obrera. Portaveu de la Comissió Obrera de SEAT*, núm. 17 i 18, agost-setembre 1978, pàg. 20, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Malgrat la victòria de les eleccions per part de Comissions, l'estreta diferència amb el seu principal rival, la UGT, i la formació d'un comitè d'empresa seguint el decret del Govern era vist amb pessimisme de cara al projecte consellista de Comissions Obreres:

*“Mi opinión es que si en Seat, se tiene que elaborar una estrategia sindical, que avance hacia la elección de delegados por secciones y grupos homogéneos, que formen el Consejo de Delegados de la fábrica, organismo que ha de servir para que consolide la unidad de los trabajadores de Seat, los 48 miembros que forman el Comité de empresa, serán insuficientes para abordar todas las tareas sindicales que hay en una empresa de las dimensiones de Seat.”*⁶⁶¹

D'altra banda, una diferència important entre les eleccions sindicals al Consell de Fàbrica de SEAT de 1977 i a les del comitè d'empresa de 1978 va ser la divisió del vot entre els col·legis obrer i tècnic. Mentre les eleccions al Consell de Fàbrica es va fer amb un únic col·legi electoral i amb llistes obertes, a les eleccions al comitè de fàbrica es van fer amb un col·legi electoral per a obrers especialistes i no qualificats, i un altre per a tècnics i administratius. A SEAT de Zona Franca –on hi havia el gruix més gran de la plantilla de SEAT amb prop de 25.000 treballadors-, CCOO va guanyar al col·legi d'obriers mentre que la UGT ho va fer al de tècnics i administratius. En aquest grup va aparèixer una candidatura exclusivament per a tècnics i administratius que va empatar amb CCOO en aquest col·legi, el CGCM. Per a Comissions, l'entrada al comitè d'un sindicat corporativista havia de ser un element de reflexió per als sindicats de classe, especialment per a Comissions Obreres, on, històricament, havia tingut dificultats per incidir en aquest grup, a diferència de la UGT, que es veia perjudicada per l'entrada d'aquest sindicat:

*“Val a dir que els vots de la CGCM han estat aconseguits en perjudici de la UGT, que ha vist minvada la seva influència entre els tècnics i administratius, mentre que CCOO arrencava bastants més vots que afiliats tenia dins d'aquest sector.”*⁶⁶²

---

⁶⁶⁰ SEAT Martorell comptava aleshores amb una plantilla de 2040 treballadors, i en aquestes eleccions van votar 1493 treballadors, és a dir, el 73.18% de la plantilla. “La victoria de CCOO: Una esperanza para reconquistar el Consejo de Fábrica perdido”, *Ibíd*em, pàg. 20.

⁶⁶¹ “El Metal opina de las elecciones de SEAT” Entrevista a Pere Camps, secretari general del Metall de Comissions Obreres, *Ibíd*em, pàg. 7.

⁶⁶² “SEAT: CCOO guanya a UGT”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 538, del 21 al 27.7.1978, pàg. 4, BVPH.

La composició del comitè d'empresa de SEAT:

El nou comitè d'empresa va quedar constituït en vuit comissions de treball autònomes en la negociació amb l'empresa:

- Seguretat i higiene.
- Productivitat, promoció i formació.
- Assumptes socials.
- Control de gestió.
- Treballs protegits.
- Expedients i garanties.
- La permanent.
- El secretariat.⁶⁶³

En aquest nou comitè van desaparèixer dues comissions de treball que per a Comissions Obreres havien estat cabdals en el desenvolupament d'un sindicalisme unitari a través del Consell de Fàbrica, les comissions de Solidaritat i la de Propaganda i Premsa:

“UGT ha querido eliminar con esta <<Santa Alianza>> [en referència a l'acord entre UGT, CSUT i CGCM per no renovar aquestes comissions] unas comisiones que más se habían distinguido en el Consejo por la potenciación de la lucha contra la Regulación de Empleo, recordemos la campaña propagandística y de Información así como la coordinación de la Industria auxiliar llevada a cabo por estas comisiones, aparte de la Readmisión de los despedidos y ampliación de todos sus derechos, relaciones con los Comités de Empresas en Crisis, coordinación con los de Zona Franca, ayudas económicas, etc. Pienso que el problema de Solidaridad queda pendiente de resolver y aún no se ha dicho la última palabra, por los trabajadores y por CC.OO.”⁶⁶⁴

Pel que fa a les garanties sindicals, es va crear una comissió d'expedients i garanties per negociar amb l'empresa les mateixes hores sindicals que havia tingut assignat el Consell de Fàbrica, i per evitar la burocratització del comitè. L'empresa volia alliberar del taller a 15 membres del comitè, mentre que la resta dels delegats només tindrien 4 hores

---

⁶⁶³ “El nuevo comité. Estructura, funcionamiento y trabajos inmediatos”, *Asamblea Obrera. Portaveu de la Comissió Obrera de SEAT*, núm. 17 i 18, agost-setembre 1978, pàg.9, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁶⁶⁴ *Ibíd.*

diàries de treball de representació, dins un horari marcat per l'empresa.⁶⁶⁵ L'empresa, però, es va acollir al Reial Decret per garantir 40 hores mensuals, les mateixes dels antics Jurats d'Empresa.

El comitè d'empresa de SEAT creat al juliol de 1978 va posar fi al Consell de Fàbrica i amb ell, al projecte unitari de Comissions Obreres. Aquest comitè d'empresa suposava un retrocés en certs aspectes envers al Consell de Fàbrica, ja que els treballadors de SEAT havien aconseguit l'any 1977 un organisme amb 287 delegats escollits als tallers amb candidatures obertes, reconegut per l'empresa i amb 6.000 hores sindicals. En canvi, el comitè d'empresa estava format per 48 membres per a prop de 25.000 treballadors, amb 40 hores sindicals mensuals i escollit a través de candidatures tancades que plasmaven l'efectiva divisió sindical a la factoria, especialment amb la divisió intencionada en dos col·legis electorals per part de la patronal, amb la conseqüent aparició d'un sindicat exclusivament corporativista, el Sindicat de Quadres.

5.1.2. Les eleccions sindicals de 1978 a Pegaso

El 24 de febrer de 1978, quatre dies després de la signatura del conveni, van tenir lloc les eleccions sindicals a tot el grup d'ENASA. Per als centres de Madrid i Valladolid, eren les primeres eleccions en democràcia. En canvi, per als centres de Barcelona posava punt i final al Consell de Fàbrica escollit al mes de setembre. Les disputes internes i externes de les centrals sindicals i la gestió de les negociacions del conveni col·lectiu van fracturar el Consell fins a tal punt que la UGT va denunciar les eleccions per realitzar-les sota el Reial Decret de desembre de 1977. La campanya electoral es va dur a terme al mateix temps que tenien lloc les negociacions pel conveni col·lectiu. La campanya de Comissions es va basar en posar de manifest la seva lluita contra la dictadura franquista per manifestar la seva experiència de combat contra el franquisme⁶⁶⁶, mentre la UGT, que no tenia aquesta experiència de lluita antifranguista, remarcava el seu passat històric i el seu boicot al Sindicat Vertical com una mostra del seu antifeixisme.⁶⁶⁷

---

⁶⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶⁶ "Nuestro programa", *Asamblea Comisión Obrera. Las Comisiones Obreras del grupo ENASA*, núm. 2, febrer 1978, pàg. 6, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁶⁶⁷ "Vota UGT, sindicato socialista", caixa Documentació vària Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

A aquestes eleccions només es van presentar CCOO i UGT, ja que el tercer sindicat amb implantació a la fàbrica, la CNT, va cridar al boicot a les eleccions, i la patronal va fracassar en el seu intent de presentar una candidatura d'independents:

“En nuestras fábricas este problema es casi inexistente, la experiencia sindical de Pegaso, adquirida en los duros años de la ilegalidad ha hecho que en el momento actual la gran mayoría de compañeros se afilien a los sindicatos de clase y, de entre ellos, el que nosotros las CCOO seamos los mayoritarios.

El que hoy no exista casi este problema en fábricas no nos tiene que hacer olvidar el peligro que significa en potencia.

La práctica que la empresa intenta imponer en su actuación cotidiana y ahora con el convenio se está viendo, es de intentar potenciar el amarillismo sobre la base de desprestigiar a los Sindicatos Obreros”⁶⁶⁸

Tant CCOO com UGT van acordar realitzar les eleccions el 24 de febrer a les dues factories de Barcelona amb una única candidatura per a cadascuna de les dues centrals sindicals on estaven representats els treballadors d'ambdues factories. Amb una plantilla total de 3.367 treballadors, 2.570 van participar als comicis, amb 2.500 vots vàlids, 56 vots en blanc i 14 vots nuls. Les Comissions Obreres van guanyar amb 16 delegats i 1.321 vots davant els 14 delegats i 1.179 vots de la UGT, com es pot veure al següent requadre, que consolida el ràpid creixement del sindicat socialista vist a les eleccions al Consell de Fàbrica cinc mesos enrere:

Centrals sindicals	Col·legi tècnics	i administratius	Col·legi especialistes	-no qualificats	Vots	Delegats
	Vots	Delegats	Vots	Delegats		
CCOO	513	7	808	9	1.321	16
UGT	416	6	763	8	1.179	14
Total	929	13	1.571	17	2.500	30

669

⁶⁶⁸ “Nuestro programa”, *Asamblea Comisión Obrera. Las Comisiones Obreras del grupo ENASA*, núm. 2, febrer 1978, pàg. 3, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

Després de les eleccions, i contradient el que acordava el Reial Decret sobre eleccions sindicals, segons el qual les empreses havien de col·laborar amb les centrals sindicals pel bon funcionament de la jornada electoral, la patronal d'ENASA va incomplir la facilitació dels comicis en tant que es va negar a pagar en concepte d'hores extra les hores que els treballadors van fer de més per estar a les meses electorals. Tant CCOO com UGT van criticar la postura tancada de l'empresa i es van solidaritzar amb aquests treballadors:

“El sindicato de CCOO de fábrica entendemos y apoyamos la postura de estos compañeros y denunciemos enérgicamente la postura cerril, autoritaria y antidemocrática de la dirección de la empresa por su falta de colaboración en el buen desarrollo de las elecciones de hoy.

Es interés de todos los trabajadores de ENASA el que estas elecciones lleguen a un feliz término y no se tengan que ver invalidadas por la maniobra de la empresa, cuyo objetivo final no está muy claro.

Las CCOO asumimos la responsabilidad de pagar a estos compañeros íntegramente todas las horas que permanezcan en las mesas electorales fuera de su jornada laboral y les hacemos un llamamiento para que colaboren en la medida de sus posibilidades con el resto de los trabajadores a que se desarrolle con normalidad las votaciones.”⁶⁷⁰

En canvi, la UGT va criticar la postura de CCOO de voler suplir les mancances democràtiques de l'empresa:

“Que la sección sindical de PEGASO de la UGT considera que la actitud de las CCOO es la de hacer de “parachoques” de la empresa, supliendo a ésta en sus deficiencias y garantizando unos pagos que deberían ser efectuados por la empresa. Pues la función de un sindicato es la de defender los intereses de los trabajadores y no la de ir poniendo parches a las actuaciones antidemocráticas de la Dirección. Igualmente hay que hacer constar que esta última maniobra de los compañeros de CCOO ha sido antiunitaria y va en definitiva en contra de toda su pretendida unidad de “boca”.

---

⁶⁶⁹ Quadre d'elaboració pròpia a partir de la informació apareguda a PÉREZ VERA, Manuel, *La Pegaso: nuestra fábrica...*, pàg. 131, i “*Resultados elecciones sindicales 1978*”, caixa 4: Gonzalo Paredes, documentació PEGASO, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO De Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁶⁷⁰ “*La empresa boicotea las elecciones*”, CCOO, 24.2.1978, caixa 1: Gonzalo Paredes, documentació PEGASO, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

Que la sección sindical de UGT agradece a todos los compañeros miembros de las mesas electorales, su sacrificio permaneciendo en éstas. Sacrificio que es en bien de todos los trabajadores de la empresas y que sabemos apreciar en todo lo que vale.”⁶⁷¹

El comitè d’empresa escollit al febrer de 1978 va substituir el curt Consell de Fàbrica de Pegaso, que havia estat reconegut pel conveni signat uns dies abans, com a gest simbòlic ja que les eleccions estaven convocades seguint el Reial Decret d’elecció als comitès d’empresa.

5.1.3. Les eleccions sindicals de 1978 a Maquinista Terrestre i Marítima

Les eleccions sindicals a la Maquinista el 3 de febrer de 1978 posaven punt i final al Jurat d’Empresa a la centenària factoria. Des de feia mesos, però, la fàbrica restava pràcticament paralizada a causa de la crisi econòmica. La manca de combativitat dels treballadors de la Maquinista durant els anys centrals de la Transició va impedir que es realitzessin accions importants a la fàbrica contra les mesures econòmiques de l’Estat o davant la intransigència de la patronal, com reconeixen militants de CCOO al diari *Avui*, “*Potser sí que es podria fer alguna vaga en una línia si la direcció intentés, per exemple, d’augmentar els ritmes; però poca cosa més...*”⁶⁷²

A l’inici de 1978, les centrals sindicals amb presència a la factoria de la Maquinista, a banda de CCOO, eren UGT, CSUT i CNT. Davant la imminència de les eleccions, CCOO va proposar a la resta de sindicats, la realització de les eleccions sindicals a través de llistes obertes:

“Nuestro Sindicalismo es un Sindicalismo de participación. No queremos sólo tu voto, compañero; queremos algo mucho más importante: ¡queremos tu voz! ¿Por qué tanto miedo a las listas abiertas? Dejemos que nuestros compañeros puedan votar democráticamente a quien mejor le represente, a quienes quieran, no les obligemos a votar listas electorales. Así saldrán elegidos los que mejor nos han defendido en las

---

⁶⁷¹ “A todos los trabajadores”, UGT, febrer 1978, caixa 1: Gonzalo Paredes, documentació PEGASO, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁶⁷² “Democràcia sense perspectives”, *Avui*, 4.2.1978. Retall de premsa, caixa 2: eleccions sindicals gener-març 1978, Fons FELLA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

épocas difíciles, los que siempre han luchado por nuestros intereses en pro de esa gran Central Sindical Unitaria por la que todos debemos luchar.

Las listas cerradas favorecen la división sindical, crean enfrentamientos entre siglas; sin embargo, las listas abiertas hacen que salgan elegidos los compañeros más honrados, por encima de que su central sindical sea poderosa, económicamente, o no lo sea.”⁶⁷³

Les diferències entre les centrals van impossibilitar l’aposta de llistes obertes de Comissions Obreres. De fet, la UGT va acollir-se al Reial Decret per convocar-les amb llistes tancades⁶⁷⁴, tancant així el debat.

Els comicis van tenir lloc el 3 de febrer, on participaren 2.389 treballadors. Els obrers podien escollir entre les candidatures de CCOO, UGT, CSUT i el sindicat groc SITM (Sindicat Independent dels Treballadors del Metall).

CCOO i UGT van empatar en nombre de delegats, amb 11 cadascuna⁶⁷⁵, mentre que la tercera força, el SITM, se situava lluny d’aquestes dues amb només 3 delegats, com es veu al següent requadre:

Centrals sindicals	Col·legi tècnics i administratius	Col·legi obrer i especialistes no qualificats	Delegats
CCOO	3	8	11
UGT	5	6	11
CSUT	0	2	2
SITM	1	2	3
Total	9	18	27

⁶⁷⁶

⁶⁷³ “Elecciones sindicales: listas abiertas o cerradas”, *Maquinista Obrera*, núm. 3, novembre 1977, pàg. 5, Biblioteca digital de l’Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁶⁷⁴ “Democràcia sense perspectives”, *Avui*, 4.2.1978. Retall de premsa, caixa 2: eleccions sindicals gener-març 1978, Fons FELLA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁶⁷⁵ En canvi, segons *Cambio 16* a l’article publicat el 26 de febrer, “Elecciones sindicales. ¿Quién es el tercero?”, CCOO guanyaria amb 12 delegats davant dels 11 d’UGT, caixa 2. Eleccions sindicals gener-març 1978. Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁶⁷⁶ Quadre d’elaboració pròpia a partir de les dades aparegudes a “Acta de la elección a los miembros del comité de empresa”, s/d (febrer 1978), caixa eleccions sindicals CCOO, Fons SSEE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima”, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

5.1.4. Les eleccions sindicals de 1978 a Hispano Olivetti

Les eleccions sindicals d'Hispano Olivetti van arribar en un moment de forta conflictivitat a la fàbrica, amb la lluita per la readmissió dels companys acomiadats durant la dictadura, i especialment als treballadors acomiadats a la vaga de 1974, que va acabar amb 56 acomiadats. Com es va veure en el capítol sobre la conflictivitat obrera de les fàbriques estudiades durant la dictadura, aquesta vaga va estar dirigida per militants de la UGT, entre els quals destacà Luis Fuertes. Les mobilitzacions de la plantilla per la readmissió d'aquests companys a meitat de juny⁶⁷⁷, poc abans de l'inici de la campanya electoral, van servir de plataforma per a la UGT. De fet, els ugetistes a Hispano Olivetti van passar d'una vintena d'afiliats als 1975 a prop de 900 el 1977.⁶⁷⁸ D'altra banda, el 2 de juliol va cloure el congrés constituent de la unió local de la UGT a Barcelona, on es va escollir Gregorio Rísquez, membre del comitè d'empresa d'Hispano Olivetti, com a secretari general.⁶⁷⁹

El 10 de juliol de 1978 els treballadors d'Hispano Olivetti van renovar el comitè d'empresa, deu mesos després de les eleccions al Consell de Fàbrica proposat per UGT al setembre de 1977. Els comicis de 1978 van tornar a donar la victòria a la UGT, com es pot veure al següent requadre:

Centrals sindicals	Col·legi tècnics i administratius	Col·legi obrers i no qualificats	Delegats
UGT	4	8	12
CCOO	2	8	10
USO	-	5	5
Total	6	21	27

680

El cas d'Hispano Olivetti, amb una plantilla de 2.700 treballadors, s'allunya de la tendència majoritària del metall a Barcelona, on la candidatura de les CCOO era la més

⁶⁷⁷ "Hispano Olivetti: continua la lluita per l'amnistia", *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 534, 23.6.1978, pàg. 7, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁶⁷⁸ BALLESTER, David, "El final de la travessa...", pàg. 54.

⁶⁷⁹ "Quedà constituïda la unió local d'UGT a Barcelona", *Avui*, 4.7.1978, pàg. 9, Hemeroteca digital de l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Girona, consultat 15.8.2017.

⁶⁸⁰ Quadre d'elaboració pròpia a partir de la informació apareguda a "UGT ganó en Hispano Olivetti", *Mundo Diario*, 11.7.1978, caixa 3: 1973, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

votada a la majoria de fàbriques⁶⁸¹. En canvi, la UGT, que havia aparegut amb força a la factoria arran de la vaga de 1974, va poder mantenir la correlació de forces que ja s'havia vist al Consell de Fàbrica del 1977, mantenint-se com a primer força sindical seguida molt de prop de CCOO, la qual en aquestes eleccions havia millorat considerablement els resultats en comparació a les eleccions de l'any anterior (de 4 delegats va passar a tenir-ne 10).

5.1.5. Les eleccions sindicals de 1978 a Roca Radiadores

Roca Radiadores, que havia protagonitzat una vaga de 3 mesos a finals de 1976 i l'inici de 1977, havia de realitzar eleccions sindicals per acabar amb el buit de representativitat sindical que es vivia a la fàbrica després del final de la vaga. El conflicte de Roca s'havia caracteritzat per l'Assemblea de delegats, que van aconseguir la dimissió del Jurat Sindical, negociar el conveni a finals de 1976 i, en el moment de l'esclat del conflicte, es van mantenir com els interlocutors legítims dels treballadors, com així ho va acabar reconeixent el propi jutge al judici pels acomiadats de Roca.⁶⁸² L'Assemblea de Treballadors encara es va mantenir amb força durant l'any 1977, i de fet per al conveni de 1978 es va formar una comissió negociadora formada per delegats escollits pels tallers per negociar el conveni. Malgrat l'unitarisme de l'Assemblea, a finals de 1977 el moviment unitari es començava a desinflar al mateix temps que les centrals sindicals obreres s'obrien pas entre els treballadors de Roca Radiadores. A finals de 1977, a la factoria ja hi havia la presència de CCOO, UGT, CSUT i CNT.

A l'inici de 1978, i davant la imminència d'eleccions sindicals, aquestes centrals sindicals van iniciar els contactes per intentar arribar a un acord d'una candidatura unitària i oberta que sobrepassés els límits imposats pel Reial Decret del 6 de desembre, proposta que el delegat provincial de Treball es va negar a fer factible: *“el decret no es pot modificar per la voluntat dels interessats ja que la normativa que regula les eleccions és de dret necessari. Per tant, arriba a la conclusió que les “eleccions han de*

---

⁶⁸¹ Segons dades de *Treball* al mes de març, el 60% dels delegats de les empreses del metall a Barcelona eren de CCOO, “Han votat 350.000”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 520, del 17 al 21.3.1978, pàg. 4, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁶⁸² ⁶⁸² “La Magistratura de Trabajo considera improcedente el despido de treinta y cinco trabajadores de <<Roca>>”, *La Vanguardia*, 2.2.1977, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 15.8.2017.

celebrar-se observant estrictament totes les disposicions.”⁶⁸³ D'altra banda, malgrat la presència de l'Assemblea de Treballadors durant l'any 1977 com a interlocutors dels treballadors amb l'empresa, el sentiment de derrota dels obrers després de tornar a la fàbrica (per no aconseguir la reincorporació dels seus companys acomiadats) i el desgast de 3 mesos de conflicte, havia deixat els treballadors sense una resposta activa davant els atacs de l'empresa, com demostra la manca d'accions després de les sancions de la patronal a la secció d'aixetes al març per fer una assemblea, com s'ha vist al capítol 3 d'aquesta tesi. CCOO alertava que aquesta situació podia portar a l'entrada al comitè d'empresa de sindicats corporativistes:

“Miembros de CCOO han expresado su preocupación por este hecho, subrayando la escasa actividad sindical desarrollada tras la última gran huelga que junto a las duras condiciones de trabajo podrían ser campo abonado para constituir una organización próxima a los intereses empresariales.”⁶⁸⁴

Malgrat les converses entre centrals, no es va arribar a cap acord de candidatura unitària entre totes les centrals sindicals, encara que CSUT, UGT i USO van formar una coalició per al col·legi d'obers i no qualificats de cara als comicis. CCOO es va presentar en solitari amb una llista tancada i la CNT va mantenir el seu boicot a les eleccions.

Les eleccions sindicals a Roca Radiadores van celebrar-se el 22 de març de 1978. Els 3.751 treballadors de Roca Radiadores havien d'escollir un comitè d'empresa de 30 delegats. Els treballadors de Roca van donar una victòria clara a Comissions Obreres, com es pot veure a la taula següent:

---

⁶⁸³ “Candidatura unitària i oberta a Roca”, *Avui*, 18.2.1978, caixa 2: Eleccions sindicals gener-març 1978, Fons FELLA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁶⁸⁴ “Riesgo de sindicato amarillo en Roca”, *Tele|eXpress*, 7.3.1978, caixa 2: Eleccions sindicals gener-març 1978, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

Centrals sindicals	Col·legi tècnics i administratius	Col·legi obrers i no qualificats	Delegats
CCOO	1	19	20
UGT	3	-	3
Coalició CSUT, UGT i USO	-	7	7
Total	4	26	30 ⁶⁸⁵

5.1.6. Les eleccions sindicals de 1978 a Motor Ibérica

Com ja s'ha vist al capítol tres d'aquesta tesi, al 1976 els treballadors de Barcelona de Motor Ibérica van protagonitzar un conflicte laboral de més de tres mesos per la lluita de la readmissió dels treballadors acomiadats i d'un augment salarial que va acabar en fracàs per als obrers d'aquesta empresa.

La derrota obrera es va reflectir en el moviment obrer de l'empresa amb una desmobilització molt forta durant el següent any i amb l'aparició d'un sindicat corporativista, el SITMI (Sindicat Independents dels Treballadors de Motor Ibérica), que comptava amb tot el suport de la patronal. De fet, a les eleccions sindicals que es van celebrar el 24 de febrer de 1978, aquest sindicat groc va guanyar les eleccions al conjunt dels centres de treball de Motor Ibérica. Dels 72 delegats totals (comptant tot els centres de treball de l'Estat), el SITMI va obtenir 23 delegats, mentre que CCOO va quedar amb un delegat per sota, UGT en va obtenir 19 i CSUT, 8.⁶⁸⁶ A Barcelona, amb una participació d'uns 2.400 treballadors d'una plantilla d'uns 4.000 obrers, el SITMI va empatar amb la UGT, tal com es pot veure a la taula següent:

⁶⁸⁵ Taula d'elaboració pròpia a partir de la informació que apareix a "Roca eligió comité", *Mundo Diario*, 24.3.1978, caixa 2. Eleccions sindicals gener-març 1978, Fons FELLA, Arxiu CEHI Biblioteca Pavelló de la República. Segons la informació d'aquest diari, van participar 2.373 treballadors d'un cens de 3.751.

⁶⁸⁶ "El SITMI venció en Motor Ibérica", *El País*, 2.3.1978, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 15.8.2017.

Centrals sindicals	Delegats del comitè d'empresa
CCOO	4
UGT	8
Independents	1
SITMI	8
CSUT	6
Total delegats	27

687

5.2. Les eleccions sindicals de 1980

El 10 de març de 1980 es va aprovar al Parlament l'Estatut dels Treballadors (ET), on s'establia, finalment, un marc legal de mínims de les relacions laborals en democràcia. L'Estatut no va comptar amb el suport de CCOO. Des de juliol de 1979 havia encetat una campanya contra l'esborrador de l'ET presentat per UCD al Congrés dels Diputats, a través d'assemblees, concentracions o aturades parcials als centres de treball, a més d'una gran activitat de les seves federacions amb reunions i escrits per intentar modificar l'esborrany de l'Estatut.

Mentre CCOO, que després del desencís dels resultats dels Pactes de la Moncloa encarava l'any 1979 i l'agreujament de la crisi amb mobilitzacions i el rebuig a mesures econòmiques preses a costa dels treballadors, la UGT va iniciar un acostament a la CEOE que es va materialitzar al juliol d'aquell any amb la signatura de l'Acord Bàsic Interconfederal (ABI), que serà la base del futur marc laboral. L'ABI recollia la voluntat tant de la CEOE com de la UGT de reduir el nombre de convenis col·lectius i el principi d'autonomia de les parts a la negociació col·lectiva.⁶⁸⁸

L'Estatut dels Treballadors va recollir aquest dret a la negociació col·lectiva sense la tutela de l'Estat, a més d'ampliar les modalitats de contractació i formulació de les causes d'acomiadament. Pel que fa a la representació dels treballadors a les empreses, l'ET va fixar els comitès d'empresa com els òrgans representatius dels treballadors als

⁶⁸⁷ Taula d'elaboració pròpia a partir de les dades que apareixen a: "relación de empresas con más de 2.000 trabajadoras", *Metal UGT. Boletín de la Federación Siderometalúrgica UGT*, núm. 14, 1978, pàg. 15, Hemeroteca digital AGFITEL.

⁶⁸⁸ "Auge y crisis de los grandes acuerdos sociales de los 80. De la clase obrera al mercado de Trabajo", *Cuadernos de Relaciones Laborales*, núm. 9, UCM Madrid, 1996, pp. 13-55.

centres laborals amb un mínim de cinquanta treballadors fixos, tot i que també incloïa la participació directa de les organitzacions sindicals a l'àmbit superior a l'empresa.

Els comitès d'empresa tenien dret a la informació econòmica de l'empresa, a elaborar informes previs davant una reestructuració de la plantilla o d'una reducció de la jornada laboral, de vigilància del compliment de les normes vigents en matèria laboral, així com el compliment de les mesures de seguretat i higiene.⁶⁸⁹

L'Estatut dels Treballadors establí un màxim de 65 delegats del comitè d'empresa, que s'establí segons els següents paràmetres:

- De 50 a 100 treballadors: 5 membres.
- De 101 a 250 treballadors: 9 membres.
- De 251 a 500 treballadors: 13 membres.
- De 501 a 750 treballadors: 17 membres.
- De 751 a 1000 treballadors: 23 membres.
- De mil en endavant, dos per cada mil o fracció, amb el màxim de 65 membres.⁶⁹⁰

Les eleccions sindicals de 1980 van tornar a donar una victòria global a Comissions Obreres, encara que la UGT havia aconseguit retallar considerablement la diferència i se situava com la segona central sindical a pocs punts de distància. A Espanya, Comissions Obreres va obtenir el 31.85% dels delegats escollits als comitès d'empresa, mentre que la UGT en va obtenir el 29.40%. A Catalunya, la diferència era més gran. CCOO n'havia sortit la guanyadora amb el 36% dels delegats i la UGT, la segona amb el 26%.⁶⁹¹

5.2.1. Les eleccions sindicals de 1980 a SEAT

Com es veurà en el següent capítol d'aquesta tesi, durant els dos anys de comitè d'empresa de SEAT (1978-1980), el comitè va haver de fer front a dos expedients de regulació d'ocupació, la reestructuració de l'empresa dins les negociacions entre INI i FIAT i dos laudes per a 1979 i per a 1980. L'accentuació de la crisi econòmica, les diferències al si del comitè d'empresa -internes i externes entre les organitzacions sindicals-, i l'actuació del comitè d'empresa durant aquests dos anys van ser factors

---

⁶⁸⁹ Art.74 i 75 de l'Estatut dels Treballadors, BOE núm. 64, 14.3.1980, consultat al BOE el 15.8.2018.

⁶⁹⁰ Art. 76 de l'Estatut dels Treballadors, BOE, núm. 64, 14.3.1980, consultat al BOE el 15.8.2018.

⁶⁹¹ ESTIVILL, J. I DE LA HOZ, J., *La cultura política...*, pàg. 143.

importants que expliquen la derrota de CCOO a SEAT, sindicat que havia liderat el moviment obrer a la fàbrica des de la seva aparició als anys seixanta. Els propis militants de CCOO alertaven de la greu situació en què es trobava tant el comitè d'empresa com les CCOO un mes abans de les eleccions:

*“La situación actual en lo concerniente a la representatividad del comité es insostenible: desconfianza de la mayoría de los trabajadores, falta de confianza de los propios delegados de CCOO en dar otra dinámica al trabajo de las Comisiones de Trabajo, y como consecuencia de todo ello y de la situación del movimiento obrero en SEAT después del Laudo, posición cerrada e intransigente de la dirección de la empresa a dar satisfacción a las más insignificantes reivindicaciones de los trabajadores planteadas por el comité, que llevan a éste a una práctica inoperancia, perdiendo más si cabe ante el conjunto de los trabajadores su razón de ser y dando pie a que se pudra la situación.”*⁶⁹²

Contraris a l'Estatut dels Treballadors, CCOO va començar a proposar des del març de 1980 anar a les eleccions que s'havien de convocar aquell any amb el Reial Decret de desembre de 1977 per mostrar el seu rebuig a l'ET⁶⁹³, iniciativa per la que també va apostar CSUT. Ni UGT ni CGCM van acceptar aquesta proposta, així que a la reunió del 5 de març les centrals sindicals van acordar anar a les eleccions sindicals el 29 d'abril seguint l'Estatut dels Treballadors.

Les negociacions sobre el futur de SEAT entre l'INI i FIAT, els expedients d'ocupació i les negociacions fracassades dels convenis col·lectius van enrarir les relacions entre CCOO i UGT, com passava amb les direccions centrals d'aquestes centrals sindicals pel distanciament entre la política de confrontació de CCOO i de concertació de la UGT. Per a CCOO, en aquestes eleccions els treballadors havien de triar entre un sindicat que apostés pels treballadors o per un sindicat que apostés per la patronal:

“No obstante, hay una realidad y es que en estas elecciones hay que decidir entre dos tipos o filosofías sindicales muy distintas y en función de cual escojamos, estaremos dirigiendo en un sentido o en otro nuestro futuro. Estas filosofías son la de UGT (colaboración de clases, aceptación de los acuerdos FIAT-INI y sus consecuencias,

---

⁶⁹² “Actas del Consejo sindical de CCOO de SEAT-Martorell”, 1.3.1980, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁶⁹³ “Acta de la reunión de las secciones sindicales de SEAT-Martorell”, 5.3.1980, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

como es la actual petición de regulación de empleo, firma del Acuerdo-Marco, aceptación del Estatuto de los Trabajadores, que permite el despido libre entre otros, etc.) o un sindicalismo de participación y de respuesta a la decisión de los trabajadores que es lo que practicamos en CCCOO y en función del cual hemos estado y seguiremos estando en contra del ET, del Acuerdo Marco y de los acuerdos FIAT-INI, de los que en estos momentos estamos sufriendo las primeras consecuencias, que son la actual regulación de plantilla camuflada, que en realidad son las jubilaciones anticipadas y el actual expediente de regulación de empleo.”⁶⁹⁴

Entre les reivindicacions de CCCOO al seu programa electoral, en destaquen:

- Reducció de la jornada i equiparació amb FIAT.
- Despenalització del treballador malalt i separació de les malalties professionals del còmput de l'absentisme.
- Potenciació del centre tècnic com alternativa tecnològica.
- Coordinació sindical amb FIAT.
- Jornada laboral de 1.840 hores anuals.
- Control de la reestructuració de l'empresa a través d'una comissió parlamentària.⁶⁹⁵

Per la seva banda, la UGT es presentava en aquests comicis com la garantia de donar solucions als problemes econòmics i socials de SEAT:

“¿Qué pasa si no nos das la mayoría?”

- 1) *Las responsabilidades sindicales seguirán ocultándose bajo la capa “unitaria” del comité.*
- 2) *Seguirá siendo aprovechado el trabajo de los hombres de UGT, en beneficio de otras expresiones sindicales.*
- 3) *Se seguirán haciendo acciones y paros antes de negociar.*
- 4) *Se volverá a ir al laudo sin contar contigo.*
- 5) *Se irá a las huelgas por el procedimiento de mano alzada.*
- 6) *La mayoría de decisiones importantes se seguirán tomando sin tu concurso e imponiéndose a base de “piquetes informativos.”⁶⁹⁶*

---

⁶⁹⁴ *Asamblea Obrera. Especial elecciones 1980, carpeta elecciones sindicales 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.*

⁶⁹⁵ *Ibidem.*

La campanya electoral entre les dues principals centrals sindicals, CCOO i UGT, va estar marcada pels retrets i les crítiques mútues. Cal tenir en compte, com es veurà en el proper capítol d'aquest treball, que la campanya electoral s'estava desenvolupant al mateix temps que s'aprovava un expedient de regulació de 30 dies per a 25.000 dels més de 31.000 treballadors. Comissions Obreres es va negar a acceptar l'expedient des del primer moment en què es va plantejar, mentre que la UGT va voler negociar els dies.

Tant Felipe González com Marcelino Camacho van participar als actes de cloenda de la campanya a la fàbrica per demanar el vot per UGT i CCOO respectivament, fet que reflecteix la importància que tenien les eleccions de SEAT dins el panorama sindical i polític del país. En els seus discursos també es va abordar una altra de les problemàtiques més greus per les que travessava SEAT en aquells moments, les negociacions amb l'INI i FIAT sobre el futur de l'empresa, i que també es tractaran al proper capítol. Per a la UGT, la solució a la situació de SEAT passava per una ampliació de capital de FIAT, cosa que deien que es faria efectiva si ells guanyaven les eleccions, encara que no tenien potestat per fer-ho possible: *“FIAT se hará cargo con toda probabilidad de la ampliación de capital necesaria para abordar el problema de SEAT, si las elecciones de mañana significan una victoria de UGT.”*⁶⁹⁷ Marcelino Camacho, com la resta del PCE i CCOO eren contraris a un augment de capital de FIAT i apostaven per una defensa de l'empresa pública sota control obrer. Camacho va criticar la visita de Felipe González, el qual va arribar a ser escridassat per un grup de treballadors a l'entrada a la fàbrica de la Zona Franca: *“la visita de Felipe González a SEAT pareció más un paseo de un señorito andaluz con caballo jerezano, sombrero cordobés y con traje de picador, que la de un dirigente político como él.”*⁶⁹⁸

Les eleccions sindicals de SEAT es van celebrar el 29 d'abril. Els treballadors havien d'escollir 67 nous membres per al comitè d'empresa, que era el nombre màxim de representants que permetia l'ET, 52 representaven el col·legi d'obrers i no qualificats i 15 el col·legi de tècnics. La participació al col·legi d'obrers i no qualificats de la Zona

---

⁶⁹⁶ “UGT, ¿un sindicato para solucionar problemas o un sindicato para crearlos? Elecciones 1980. Negociar sin demagogias”, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁶⁹⁷“SEAT: las elecciones sindicales decidirán la hegemonía laboral”, *TeleXpres*, 28.4.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁶⁹⁸ *Ibídem*.

Franca va ser d'un 76.5%, sobre un cens de 18.374 treballadors⁶⁹⁹. Al col·legi de tècnics i administratius la participació encara va ser més alta, amb una participació del 82.6%. Per primera vegada a SEAT, la candidatura de Comissions Obreres, que havia obtingut un total de 6.354 vots, era superada per la de la d'UGT, que n'havia obtingut 8.036, com es pot veure al quadre que hi ha a continuació:

Candidatures al col·legi d'obrers i no qualificats	Col·legi d'obrers i no qualificats		Col·legi de tècnics i administratius		Total delegats al comitè d'empresa de Zona Franca
	Vots	Delegats	Vots	Delegats	
CCOO	5.664	21	690	3	24
UGT	5.964	23	2.072	7	30
CSUT	1.243	5	141	0	5
USO	120	0	245	0 ⁷⁰⁰	-
Independents (CTI)	699	3	-	-	3
CGCM	-	-	1.202	5	5
Total	13.690	52	4.350	15	67

701

A la factoria de Martorell, 21 dels 25 delegats del comitè es van repartir entre Comissions Obreres i la UGT, que va guanyar amb un delegat de diferència:

Candidatures	Martorell
CCOO	10
UGT	11
CSUT	1
CGC	1
USO	2
TOTAL	25 ⁷⁰²

⁶⁹⁹ “Resultados elecciones sindicales SEAT 1980 y comparación con las celebradas en 1978” dins de “Ponencia en las primeras jornadas de acción sindical CCOO-SEAT”, juliol 1980, caixa 1: SSE CCOO SEAT. Actes Jurat d'Empresa, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁰⁰ Al col·legi de tècnics i administratius, la candidatura d'independents i l'USO van concórrer junts.

⁷⁰¹ “Elecciones sindicales 1980 Zona Franca”, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

La derrota de Comissions Obreres a les eleccions sindicals de SEAT va ser un cop dur per als comunistes, que havien estat la força hegemònica a la fàbrica des de l'inici de la lluita obrera contra la dictadura. En canvi, per a la patronal de SEAT, el relleu en la correlació de forces més favorables a un pacte era vist com un element positiu:

*“Para el subdirector de relaciones laborales de SEAT, Javier Romero, el resultado de las elecciones parece indicar <<un cierto cambio en el modelo de sindicalismo que los trabajadores desean. Es demasiado pronto>>, prosiguió, <<para hacer una valoración más profunda del tema, y a qué pactos llegan las organizaciones presentes en el mismo>>”.*⁷⁰³

Per entendre la derrota de Comissions Obreres a la SEAT, és necessari entendre què havia passat en aquests darrers dos anys durant el primer comitè d'empresa de SEAT (1978-1980), durant la negociació dels convenis col·lectius i els expedients de regulació, temes que es veuran en els següents capítols d'aquest treball. Com es veurà, durant les negociacions sobre el futur de la SEAT entre l'INI i FIAT, Comissions va canviar de posicionament diverses vegades per acabar decantant-se en contra dels acords sense oferir una alternativa. Un segon element important a destacar va ser el “Principi d'Acord”, sorgit de les negociacions entre la patronal, UGT i CCOO a l'octubre de 1979 amb el qual es regulava el dret de vaga a la SEAT i es responsabilitzava els treballadors en cas d'imperfectes. L'acord arribava després d'una sanció a quatre treballadors del taller 8 que havien fet una aturada per reivindicar les males condicions de treball al taller, com es veurà en el següent apartat sobre els convenis col·lectius de SEAT. La posició de Comissions a favor dels acords i de les sancions a aquests treballadors va generar un fort debat al si del sindicat i un rebuig ferm d'una part del sindicat, el qual va acabar rebutjant l'acord i fent una crida a l'abstenció al referèndum que la UGT havia convocat per aprovar o no aquest acord⁷⁰⁴. Un tercer element important que pot explicar la derrota de Comissions a les eleccions de 1980 va ser l'actuació del sindicat durant la negociació del conveni per a 1980. La

---

⁷⁰² Quadre d'elaboració pròpia a partir de la informació apareguda a “Resultados definitivos”, *Mundo Diario*, 1.5.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT Diosdado Toledano, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁷⁰³ “Satisfacción en medios empresariales y políticos por la victoria de UGT en las elecciones de SEAT”, *El País*, 1.5.1980, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁷⁰⁴ “Nuestros objetivos inmediatos”, *Asamblea Obrera*, 21.10.1979, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona. Disponible a l'annex.

direcció de CCOO va iniciar les negociacions sense voler cedir en cap punt i forçant una vaga indefinida al gener de 1980 que va voler acabar al tercer dia. La desmobilització de la classe treballadora de SEAT i la divisió entre els treballadors que van continuar la vaga i els que recolzaven la consigna de tornar a la feina, va acabar fracturant encara més els treballadors de SEAT, i les negociacions van tornar a acabar en laude.

A banda d'aquestes actuacions, l'enfrontament entre diferents sectors a l'interior de Comissions Obreres va afectar també en els resultats electorals. La pugna interna del PSUC, sumat a les divisions dels partits comunistes que formaven les Comissions Obreres, es va traduir, des de meitat de 1978, en expulsions, dimissions, retrets i ús partidista de les assemblees del sindicat i dels treballadors de la fàbrica. A tall d'exemple, a l'octubre de 1978, uns mesos després dels comicis, Bernardo Carrasco, Pedro López Provencio i Silvestre Gilaberte van ser apartats dels òrgans de poder del sindicat (després d'un intent d'expulsió de CCOO), malgrat que havien estat els candidats més votats per al comitè d'empresa a les eleccions del juliol. Tots tres eren acusats d'actuar en contra del sindicat, i formaven part del que es coneixia com el sector "blanc" del PSUC, acusat de *socialdemòcrata* i de ser el sector més *dretà* del PSUC. La pugna entre eurocomunistes i leninistes al PSUC es va traslladar a la SEAT amb dimissions i expulsions dins de Comissions Obreres, com explicava el mateix Pedro López Provencio uns dies després de les eleccions:

*“La I Conferencia de la Comisión Obrera de SEAT, celebrada en junio del pasado año, supuso un importante avance para la superación de los viejos problemas y demostró una situación de gran equilibrio, casi matemático, entre las dos grandes corrientes internas. Situación que desagradó profundamente a alguna familia de la dirección de la CONC, la cual ha maniobrado hasta desequilibrar tal situación en beneficio de sus incondicionales. Ello ha dado lugar a numerosas dimisiones de hombres de CCOO en el anterior Comité de Empresa y en la Comisión Ejecutiva de la Sección Sindical, surgida de la citada Conferencia. También se ha intentado sancionar a algunos afiliados de lo que un corresponsal madrileño denomina, con ninguna fortuna, línea blanca.”*⁷⁰⁵

---

⁷⁰⁵ LÓPEZ PROVENCIO, Pedro i RUISÁNCHEZ Roberto a “Elecciones de SEAT: contribución a un debate”, *El Periódico*, 10.5.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT Diosdado Toledano, arxiu Memorial Treballadors de SEAT.

Per tant, la derrota de CCOO al seu feu més important, SEAT, no es pot entendre sense l'acció dels comunistes al comitè d'empresa els darrers dos anys i les seves pugnes internes, que van acabar traduint-se en un canvi en la correlació de forces a la fàbrica. Paral·lelament a aquests fets, es produïa arreu del país un degoteig constant en el nivell d'afiliació de les centrals sindicals, CCOO inclosa. L'afiliació massiva fruit de la legalització de les centrals sindicals va tocar sostre durant els primers mesos de 1978, com es pot veure a continuació:

Empresa	Gener 1978	Maig 1978	Octubre 1978	Desembre 1978	Variació descens	Percentatge pèrdua de vots
SEAT	8.626	7.475	5.511	5.572	-3.268	37%
ENASA	1.275	1.348	1.159	1.180	-168	12%
Hispano Olivetti	940	849	651	635	-105	11%
Maquinista	783	765	800	700	-100	12%
Motor Ibérica	757	708	564	532	-225	30%

⁷⁰⁶

El fort descens en l'afiliació va dur a les Comissions Obreres a campanyes d'afiliació a les fàbriques al novembre de 1979. L'alarmant pèrdua d'afiliats de 1978 es va poder contenir el següent any, i a les eleccions de 1980 CCOO comptava amb uns 5.300 afiliats a la SEAT.⁷⁰⁷

Poc després de les eleccions, José Luis López Bulla, secretari general de la CONC, qualificava com a “derrota sense pal·liatius” la desfeta a SEAT.⁷⁰⁸ Durant les següents setmanes, militants de CCOO de SEAT i de diferents càrrecs dins de la CONC van escriure sobre la necessitat d'un exercici de reflexió, en revistes com *Triunfo*, *El Periódico*, *Mundo Obrero* o *el País*, entre d'altres. Un exemple d'això és el que apuntava el periodista Manuel Campo Vidal a *Triunfo*:

“El tema central está ahora en si lo sucedido en Seat servirá para abrir un proceso de reflexión en el seno de las Comisiones Obreras catalanas, cuya acción sindical

⁷⁰⁶ Quadre extret de “Situació d'afiliació-cotització CCOO SEAT”, febrer 1979, carpeta Catalunya i El Sindicat del Metall de Barcelona, fons CCOO SEAT, Arxiu CEHI Biblioteca Pavelló de la República.

⁷⁰⁷ “Discrepancias internas en el comunismo catalán, causa del fracaso de CCOO en SEAT”, *El País*, 2.5.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁷⁰⁸ CAMPO VIDAL, Manuel, “Comisiones Obreras: SEAT o no SEAT”, *Triunfo*, 7.5.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

propiciada desde la dirección no coincide exactamente con la propuesta por la dirección de la misma central a nivel estatal. Entre tanto, la hegemonía sindical en Seat ha pasado a UGT y la pérdida por parte de Comisiones tiene un valor político superior al que en principio sugiere el propio descalabro electoral. No en vano en los documentos del Partido Comunista se leía antes de la muerte de Franco que la democracia se implantaría mediante una ruptura, mediante una acción democrática nacional consistente en una huelga general que debía arrancar en Seat, Bandera de la lucha de los trabajadores.”⁷⁰⁹

Silvestre Gilaberte i Bernardo Carrasco, apartats dels òrgans de direcció del sindicat pel comitè executiu, apuntaven a *Mundo Diario* que molts treballadors havien optat per UGT en aquestes eleccions per ser el vot útil “anti-CCOO”, fruit del desencís per la seva gestió durant la negociació del conveni:

“Ir a una huelga totalmente sin perspectivas, ni posibilidades de triunfo, hace que un amplio sector de trabajadores desconfíe de sus promotores. Ir a una huelga que se dice “indefinida hasta que la Dirección cambie sus posturas”, y al tercer día intentar retornar a los trabajadores sin ningún cambio en la situación, hace que otro amplio sector de trabajadores se vuelva contra la dirección sindical de esa huelga y que ésta continúe por su propia inercia, pero siendo ya claramente ineficaz.”⁷¹⁰

O, més endavant, sobre l’opacitat a l’interior de la secció sindical:

“-El hecho de que Asamblea Obrera, que desde enero de 1970 ha estado presente entre los trabajadores de Seat, lleva un año sin aparecer creando un vacío de información y orientación sindical.

-La fácil solución de los recursos a las sanciones y peticiones de expulsión internas en CCOO que ha ido alejando de la afiliación e influencia a un sector claramente identificado con la línea general de CCOO y que en estos momentos podemos situarlo numéricamente como muy importante.”⁷¹¹

---

⁷⁰⁹ *Ibíd.*

⁷¹⁰ “Sobre las elecciones de SEAT”, *Mundo Diario*, 4.5.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dles Treballadors de SEAT. Disponible a l’annex.

⁷¹¹ *Ibíd.*

D'altra banda, Comissions Obreres també retreia a la UGT el suport facilitat per la patronal durant tota la campanya, la qual es va mostrar satisfeta pels resultats, i recordava que, malgrat els resultats a SEAT, CCOO continuava sent el sindicat més votat a les eleccions sindicals a la resta d'empreses.

UGT, en canvi, considerava que la clau de la seva victòria era el fet que els treballadors de SEAT havien buscat en la central socialista el sentit de responsabilitat que li mancava a Comissions Obreres. Per a la UGT, la difícil situació econòmica de l'empresa s'havia de prendre, per part dels treballadors, amb voluntat negociadora per pactar una sortida a la crisi per tal de poder conservar els llocs de treball, com explicava Nicolás Redondo l'endemà de la victòria:

*“Cuando hay una crisis como la que está atravesando este país, y en este caso el sector del automóvil, las centrales sindicales y los propios trabajadores deben tender mucho más al mantenimiento de los puestos de trabajo y al mantenimiento de la capacidad adquisitiva. Eso pasa por muchos conceptos que habrá que desmitificar, como el de la productividad que no podemos dejar como argumento de la patronal y que tiene que ser también un arma del movimiento obrero.”*⁷¹²

A la mateixa entrevista, Redondo responia amb duresa als atacs de Camacho sobre la relació entre la UGT i la patronal de SEAT:

“Simplifican las cosas hasta el absurdo, como ha hecho Camacho, diciendo que el éxito de la UGT en SEAT responde a la campaña anticomunista que se ha llevado en esa empresa es tratar a los trabajadores de subnormales y los trabajadores, todos los sabemos, no reaccionan por tonterías. Muchos hablan de los trabajadores sin conocer lo que ellos piensan, sobre el salario y sobre la seguridad de la empresa. Nosotros hemos conectado con el sentido real de los trabajadores, que están ya hartos de demagogias y de simplismos, y ello aunque nos cueste algunos disgustos pienso que vale la pena. Lo que no podemos hacer es subvalorar la importancia que tiene la negociación como hacen CCOO en un plan de agitación y de acciones movilizadoras sin haber intentado sentarse a negociar previamente. Somos renuentes a las huelgas

---

⁷¹² Entrevista a Nicolás Redondo a: “Los trabajadores, hartos de demagogia”, *Diario de Barcelona*, 1.5.1980, Retall de premsa, carpeta eleccions sindicals 1980, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

*porque son una cosa tremendamente delicada y vamos a estudiar bien cuándo las hacemos y cómo.”*⁷¹³

El 12 de maig va tenir lloc la primera reunió del nou comitè d'empresa. En aquesta reunió els nous membres del comitè van haver de votar dues propostes sobre el funcionament del comitè. A la primera proposta, tal com recollia la normativa vigent, el comitè s'hauria de reunir un cop cada dos mesos; els secretaris generals de les seccions sindicals amb implantació al comitè podien assistir als plens, on tindrien dret de veu però no de vot; les decisions preses als plens serien vinculants per a tots els seus membres, sempre que el ple hagués estat convocat amb 24 hores d'antelació mínim. La segona opció que es va proposar era no seguir el funcionament del comitè d'empresa que recollia la legislació vigent i crear una comissió de 5 companys del comitè per a redactar les normes del mateix i debatre en assemblees les normes proposades, per després ser ratificades a l'Assemblea general. La primera opció va sortir guanyadora amb 54 vots a favor en detriment amb la segona, que només va obtenir-ne 5.⁷¹⁴

Formada la mesa del comitè, amb Rafael Folk –cap de llista de tècnics i administratius d'UGT-, es van escollir les següents comissions de treball per al nou comitè d'empresa:

- Comissió permanent: 5 membres.
- Productivitat: 10 membres.
- Treballs Protegits: 6 membres.
- Assumptes socials: 10 membres.
- Formació i promoció: 10 membres.
- Control de la gestió: 8 membres.
- Expedients i garanties: 4 membres.
- Transports: 2 membres.
- Menjadors: 2 membres.
- Seguretat i Higiene: 10 membres.

Sobre les garanties sindicals, el comitè proposava que hi hagués 14 companys amb dedicació completa mentre la comissió permanent negociava amb l'empresa unes garanties de dedicació sindical mínimes. Així doncs, els 14 membres a plena dedicació d'aquest comitè es dividien en:

---

⁷¹³ *Ibídem.*

⁷¹⁴ “Acta n°1 correspondiente al pleno del Comité del día 12 Mayo 1980”, carpeta actes comitè Barcelona, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

- President: 1 membre.
- Secretaris: 2 membres.
- Vocals permanents: 2 membres.
- Productivitat: 2 membres.
- Seguretat i Higiene: 2 membres.
- Promoció: 2 membres.
- Assumptes socials: 2 membres.
- Treballs Protegits: 1 membre.

Les eleccions sindicals de 1980 de SEAT van significar un canvi de forces a la fàbrica i el final de l'hegemonia de Comissions Obreres a la factoria més gran del país. La divisió al sindicat comunista arrel de la derrota no es va fer esperar. A la primera reunió del nou comitè d'empresa, cinc membres de Comissions Obreres van dimitir. De fet, durant els següents dos anys de mandat de la UGT, la crisi interna del sindicat es va anar fent més evident amb retrets públics i dimissions que van arribar al seu punt més àlgid després de la nova derrota de CCOO 1982.

5.2.2. Les eleccions sindicals de 1980 a Pegaso

La crisi econòmica del sector de l'automòbil es va accentuar a ENASA des de meitat de 1978. Des de les centrals sindicals es denunciava la corrupció de la direcció de l'empresa, on la majoria d'alts càrrecs ho eren per la seva fidelitat al règim franquista; la nul·la capacitat de la xarxa comercial d'ENASA i la baixa qualitat del producte.⁷¹⁵ Tot això havia generat que el 1978 s'acabés amb unes pèrdues de 5.000 milions de pessetes, elevats stocks, tallers aturats i una plantilla descompensada. Des de l'octubre d'aquell any, la direcció d'ENASA, en contacte amb les centrals sindicals i el Ministeri de Treball, buscava la manera d'aprovar un expedient de regulació per disminuir la plantilla de l'empresa.

Al novembre de 1978 es va aprovar un pla de jubilacions per a totes les factories del grup ENASA que donava la jubilació als treballadors de 58 anys de totes les factories, als de 57 anys de les factories del centre de la Sagrera i als de 56 amb disminucions

---

⁷¹⁵ *"Informe del balance de actuación del sindicato en la empresa"*, CCOO Pegaso, 25.4.1979, caixa 4/1 Documentació varia de Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

físiques⁷¹⁶. A més del pla de jubilacions, també es va aprovar un expedient de regulació de 30 dies per al primer trimestre de 1979.⁷¹⁷

Els treballadors van acceptar l'expedient, però demanaven solucions reals per resoldre el problema de fons. Per aquest motiu, els treballadors de Pegaso demanaven a l'INI, que tenia el 72% del capital d'ENASA, que creés unes comissions de treball que iniciessin la reconversió de l'empresa per fer-la més productiva i assegurar-ne la seva competitivitat amb l'entrada del país al mercat comú europeu, proposta que l'INI no va acceptar.

A més de l'expedient, els treballadors de Pegaso també havien de fer front a retards continuats en el pagament de la nòmina, que al maig de 1979 els va portar a protagonitzar grans mobilitzacions. El 29 de maig, 3.500 treballadors es van tancar als centres de Barcelona per reivindicar que encara no havien cobrat el mes d'abril i exigir una reestructuració de l'empresa a curt i llarg termini per assegurar-ne el seu futur.⁷¹⁸

D'altra banda, les Comissions Obreres també es trobaven immerses en una crisi interna que es traduïa en tensions i retrets al comitè d'empresa, però també en accions com el trencament públic de carnets per part de 30 afiliats a Comissions.⁷¹⁹ Si bé les xifres d'afiliació a Comissions Obreres era de 1.288 afiliats al 1978, al març de 1979 havia baixat als 975.⁷²⁰ A l'informe sobre el balanç del sindicat, Comissions Obreres feia autocrítica sobre els errors comesos els darrers mesos, com el fet d'acceptar fer totes les reunions a Madrid, que va fer que no arribés la suficient informació als treballadors de Barcelona o la posició ambigua del sindicat durant les negociacions de l'expedient i les jubilacions amb l'empresa⁷²¹, que es tractarà més endavant.

La situació social i econòmica dels treballadors de Pegaso va empitjorar a partir de l'estiu de 1979. L'escola d'aprenents de Pegaso havia estat al recinte de l'empresa durant tres dècades, fins que l'any 1977 la direcció va traslladar-la a l'Institut Politècnic Verge de la Mercè. Tot i això, l'empresa va assegurar que malgrat el tancament de l'escola d'aprenents de la fàbrica, la direcció continuaria contractant els aprenents en acabar els estudis. En canvi, la primera promoció que va acabar en el nou institut l'any

---

⁷¹⁶ Sense autor, *Crónica del movimiento obrero...*, pàg. 109.

⁷¹⁷ "Expediente de regulación en ENASA", *El Noticiero Universal*, 13.12.1978, caixa 22, Fons FELLA, Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República.

⁷¹⁸ "Encierro de trabajadores de Pegaso en Barcelona", *El País*, 29.5.1979, Hemeroteca digital, consultat el 1.9.2017.

⁷¹⁹ "Informe: organización, finanzas y funcionamiento de las SS de CCOO Pegaso", 25.4.1979, caixa 4/1 Documentació diversa de Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷²⁰ *Ibidem*.

⁷²¹ *Ibidem*.

1979, no es va incorporar. Els joves havien d'entrar a la fàbrica l'1 de juliol, però l'empresa, al·legant problemes econòmics, es va negar a admetre'ls a la plantilla:

“A la opinión pública

Los aprendices de Pegaso estamos en lucha por un puesto de trabajo, puesto que debíamos haber ocupado el pasado mes de julio y que hasta la fecha nos ha sido negado.

Durante 40 años, la empresa había mantenido una escuela de aprendices en el recinto de fábrica, y hasta 1977, fecha en que los aprendices estudiantes fuimos trasladados al Instituto Politécnico Virgen de la Merced por cuenta de la empresa, afirmando ésta que nuestra situación no cambiaría y que al finalizar los tres años de estudios correspondientes, seríamos incluidos en plantilla, tal como venía sucediendo con todas las promociones ingresadas de la escuela de aprendices.

*Somos pues el primer curso que acaba el aprendizaje en el Instituto Politécnico Virgen de la Merced y somos también los primeros aprendices a los que se les niega la entrada a la empresa, no reconociendo nuestro derecho al trabajo y obligándonos a engrosar las filas de jóvenes parados. En defensa de nuestro puesto de trabajo, nos encontramos los aprendices de Pegaso en una sentada continua, día y noche, hasta que la Dirección de la Empresa cumpla con su compromiso y nos admita en ella”.*⁷²²

Els treballadors van dur a terme força mobilitzacions a favor de la seva entrada. El comitè d'empresa va aprovar, el 31 d'octubre de 1979, fer aturades els dies 8, 13 i 15 de novembre en contra de la negació de l'empresa a incorporar aquests aprenents i per la manca de voluntat de la patronal a fer les reestructuracions necessàries per millorar el funcionament de les fàbriques d'ENASA.⁷²³ La incorporació d'aquests aprenents, però, no va arribar fins a la signatura del Pla 1.2.5., signat el 16 de febrer 1980, com es veurà al capítol sobre els expedients de regulació de Pegaso.

El pla de reestructuració de l'empresa, amb l'aprovació explícita dels expedients de regulació que hi quedaven recollits, i el conveni col·lectiu aprovat a la primavera acceptant una pujada salarial que els treballadors consideraven insuficient, pèrdua de plusos i augment de productivitat, reflectia la divisió existent a la Pegaso en aquells moments, com recull Antonio Castán a les seves memòries:

---

⁷²² “Hoja informativa de los aprendices de Pegaso”, s/d, caixa 1: Gonzalo Paredes. Documentació Pegaso, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁷²³ “Acta comité empresa”, 31.10.1979, caixa Documentació vària Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

“La vida política, sindical y social en Pegaso a inicios de los 80 vivía una movida apasionantemente activa. La mayoría de días se sucedían asambleas cuando no manifestaciones, la plantilla vivía permanentemente movilizada por motivos internos y externos, la actividad era constante en torno a las opciones políticas o sindicales, el comité de empresa,... [...] Sin embargo, en esa misma plantilla con una alta afiliación política y sindical, con una vanguardia de cientos de trabajadores que entendían el sindicalismo de clase como aquel, que más allá de las mejoras inmediatas, se organiza y fortalece para conseguir una sociedad más justa sin explotadores y explotados, convivía una parte importante acomodada en la alienación, propensa al individualismo y al corporativismo. El comité de salud laboral no podía velar por la seguridad del puesto de trabajo porque muchos compañeros lo que querían era cobrar el plus económico de peligrosidad y si el puesto quedaba en condiciones lo perderían. Algunos compañeros se acomodaban al turno de noche permanentemente para cobrar siempre el plus nocturno, otros para liberar el día y poder ejercer el pluriempleo. En alguna sección de montaje los compañeros pactaban más productividad a cambio de mayor categoría al margen de la objetividad derivada del método de trabajo oficial.”⁷²⁴

Aquesta alienació d'una part de la plantilla va afavorir la creació d'un sindicat corporativista a l'empresa, ASPE (Associació Sindical de Professionals d'ENASA) a meitat de 1979, que tant UGT com CCOO van acordar arraconar al comitè després de les eleccions. D'altra banda, l'actitud del comitè d'empresa i d'aquestes dues centrals sindicals durant la negociació del pla 1.2.5 i el conveni col·lectiu també va desconcertar els treballadors, que venien d'una tradició assembleària i que des de feia mesos havien vist minvar el poder de les assemblees per traspassar aquest poder als despatxos. Això es va fer palès a la concentració que van convocar CCOO, UGT, PSUC i PSC-PSOE el 25 de gener davant la catedral de Barcelona, i que només va aplegar un 20% dels treballadors de la plantilla:

“Sembla que aquests pactes poden entranyar el sacrifici de prop de dos mil dels llocs de treball que té l'empresa –uns dotze mil entre totes les fàbriques de l'Estat- a la qual cosa no estan disposats ara els representants dels treballadors. Val a dir que el comitè d'empresa ha estat més aviat discret sobre les incidències de la marxa de les

---

⁷²⁴ CASTÁN, Antonio, 3819 huellas imborrables..., pàg. 290.

negociacions i ara es veu obligat a emprendre una acció sobtada per salvar el prestigi. La crisi de la Pegaso fa anys que dura, però se n'ha fet poca difusió.

A la plaça de la Catedral s'havia preparat un muntatge de megafonia per a parlar a les masses. Passava mitja hora de les sis de la tarda i no s'havien aplegat més de cinc-cents treballadors a la plaça (entre les fàbriques de Mataró, Sagrera i Zona Franca són uns quatre-mil). Mentre s'esperaven els autocars que havien de portar-hi els manifestants de Matacàs, es van fer alguns discursos. Els primers a parlar van ser els diputats Carlos Cigarran, d'UGT i PSC-PSOE, i Cipriano Garcia, de CCOO i PSUC. Per dir la veritat, van parlar de manera rutinària, la qual cosa es va reflectir en la manca d'aplaudiments i d'entusiasme per part de l'auditori.”⁷²⁵

Les eleccions al comitè d'empresa de Pegaso de 1980 es desenvolupaven, doncs, en un context complicat per a les centrals sindicals de la fàbrica. Les regulacions d'ocupació, la problemàtica dels aprenents i el pla 1.2.5 havien aconseguit mobilitzar una part important de la plantilla, però també van fer que una altra part derivés cap a posicions més corporativistes, com van demostrar els resultats de les eleccions sindicals.

A la reunió del comitè d'empresa del 16 de maig, Comissions Obreres i UGT van acordar convocar les eleccions sindicals per al 10 de juliol de 1980. Als centres de Barcelona, Comissions Obreres va revalidar el seu lideratge, seguida de la UGT, però també es va veure l'entrada del sindicat groc ASPE, com s'observa a la graella següent:

Candidatures	Vots	Delegats al comitè d'empresa
CCOO	883	11
UGT	713	10
ASPE	511	6
Total	2.107	27
Cens plantilla	3.160	-

726

⁷²⁵ “Pegaso es manifestà amb retard”, *Avui*, 25.1.1980, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 1.9.2017.

⁷²⁶ Taula d'elaboració pròpia a partir dels documents “*Actas resultados elecciones sindicales 1980*”, carpeta 1980, caixa Documentació vària Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

El 29 d'agost els nous delegats van prendre possessió dels seus càrrecs. Un cop format el comitè d'empresa a Barcelona, es va passar a formar el comitè intercentres, per al qual el comitè de Barcelona havia d'escollir tres representants. El sindicat ASPE va denunciar al setembre que CCOO i UGT havien votat en contra de la participació d'un representant seu en aquest comitè intercentres: *“ASPE expone que efectuará todas las acciones legales que correspondan y al mismo tiempo harán una denuncia pública de esta marginación que ellos entienden de que son objeto, por el resto del Comité, ante el conjunto de los trabajadores, tal denuncia la efectuarán como Central Sindical.”*⁷²⁷

Al setembre, les Comissions Obreres de Pegaso van publicar el primer número d'una revista mensual, *Nuestro Sindicato*, per tal de reforçar l'organització a la fàbrica i apropar la problemàtica de l'empresa a tots els afiliats i simpatitzants:

*“Para ayudar a consolidar esta organización, nace esta comunicación que llamamos “NUESTRO SINDICATO”, en la fábrica. A través de ella esperamos dar a conocer lo que ocurre en la Empresa y fuera de ella, para que no sean sólo unos cuantos sino todos los afiliados, los que conozcamos la problemática sindical en nuestro país y por supuesto en PEGASO.”*⁷²⁸

Poc després d'haver-se format el comitè d'empresa, l'empresa va anunciar un nou expedient de regulació i la voluntat de renegociar el pla 1.2.5. La lluita pels llocs de treball a la Pegaso va mobilitzar els treballadors en noves accions contra l'empresa i el govern, i tant CCOO com la UGT van fer un front comú per assegurar-ne la viabilitat de l'empresa, com assegurava Manuel Pérez Vera, president del comitè d'empresa i secretari general de CCOO a la Pegaso:

*“Mira yo creo que el que existan las CCOO y la UGT, que el Movimiento Obrero esté dividido es una desgracia que hay que superar y de alguna manera en Pegaso el enfrentamiento que en otros sitios se da, aquí no sucede y podemos decir que por las dos partes existe una clara voluntad de entendimiento.”*⁷²⁹

---

⁷²⁷ “Acta núm. 2 del comitè d'empresa de Barcelona”, 4.9.1980, carpeta 1980, caixa Documentació vària Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷²⁸ *Nuestro Sindicato*, núm. 0, setembre 1980, pàg. 1, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁷²⁹ “Diálogo con Manuel Pérez Vera”, *Nuestro Sindicato*, núm. 3-4, des. 1980, pàg. 5, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

5.2.3. Les eleccions sindicals de 1980 a la Maquinista Terrestre i Marítima

El moviment obrer de la Maquinista va tenir dos objectius principals durant el primer mandat del comitè d'empresa: el primer va ser l'amnistia laboral, que van aconseguir a meitat de 1979 i del que se'n parlarà més endavant al sisè capítol d'aquest treball; i el segon era la signatura del conveni col·lectiu.

El 14 de maig de 1979, CCOO, UGT, CNT i CSUT van arribar a un acord amb l'empresa per reincorporar a la plantilla 23 dels 28 acomiadats durant la dictadura, com recollien en un comunicat la plataforma per l'Amnistia Laboral formada per les centrals sindicals esmentades:

“La comisión de Amnistía Laboral, formada por el Comité de Empresa y las centrales sindicales de CCOO, UGT, CNT, CSUT, informa de la situación de las negociaciones y de los resultados obtenidos hasta hoy.

Después de un largo proceso de negociación con la Empresa, en que los trabajadores, junto con los despedidos, hemos participado en formas distintas, unas veces incluyendo la Amnistía Laboral en la Plataforma reivindicativa del Convenio y otras en marchas o manifestaciones a la salida de la Fábrica, puede decirse que se cubrió una primera etapa y que durante ésta han sido readmitidos 6 de los compañeros despedidos.

Reanudadas las negociaciones con la dirección de la empresa, se ha presentado a ésta una lista de todos los que tienen interés en volver a ser readmitidos.

Dicha relación comprende a 28 compañeros, de los cuales, la empresa acepta admitir a 23 en plazos escalonados que van desde octubre del presente año hasta abril del próximo.”⁷³⁰

El segon èxit del moviment obrer de la Maquinista durant el primer mandat del comitè d'empresa va ser la signatura del conveni col·lectiu de 1979, ja que no se'n signava cap des de 1973. Sobre aquesta situació, els treballadors afirmaven que *“uno de los motivos de los bajos salarios de Maquinista era consecuencia de la no firma de convenios.”⁷³¹*

---

⁷³⁰ “A todos los trabajadores de Maquinista”, 14.5.1979, caixa Eleccions sindicals, eleccions consell CCOO, fulls informatius, etc., Fons SSE Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano García.

⁷³¹ “Secretaría de acción sindical”, *La Maquinista*, núm. 5, novembre 1980, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano García.

Després de dures negociacions amb una de les patronals més intransigents del país, com es veurà més endavant, els treballadors van aconseguir un augment salarial de l'11% i la reducció de 16 hores de la jornada laboral anual.⁷³²

Les concentracions i aturades durant les negociacions del conveni col·lectiu van ser seguides per nombroses accions contra l'Estatut dels Treballadors i durant les negociacions del conveni de 1980, accions que la UGT va criticar:

“Lo que no deberían hacer nuestros compañeros es rechazar públicamente el Acuerdo Marco firmado por UGT y después, en reuniones de Convenio, exigir a la Empresa el cumplimiento del mismo.

*Creemos que no habrá ningún trabajador tan iluso en Maquinista que se crea que los cuatro sábados de 1980, los seis sábados de 1981 y los 2 sábados previstos para 1982 han sido concedidos por la benevolencia de la Dirección de la Empresa, y, por pura coincidencia, sean las horas estrictamente firmadas en el Acuerdo Marco.”*⁷³³

Al juliol de 1980, la secció sindical de CCOO comptava amb 645 afiliats a la fàbrica, que tenia una plantilla de 2.239 treballadors⁷³⁴, seguida de prop per la UGT. Després de l'estiu, les centrals sindicals van començar a preparar les llistes per a les eleccions sindicals, que s'havien de celebrar el 26 de novembre. Entre els treballadors que van concórrer en aquelles eleccions destaca el cap de llista per al col·legi de tècnics i administratius, Josep Mª Álvarez Suárez, actual secretari general de la UGT a Espanya, i que va ser el secretari general de Catalunya de 1990 a 2016.

A les eleccions es van presentar CCOO, UGT, CSUT i USO. Comissions Obreres va tornar a guanyar els comicis per amplia majoria, com es pot veure el requadre que hi ha continuació:

---

⁷³² “Acta conveni MTM”, 30 de gener de 1979, carpeta conveni col·lectiu 1979, Fons SSE Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano García.

⁷³³ “A todos los trabajadores de la Maquinista”, UGT, 18.12.1980, caixa Eleccions sindicals, eleccions consell CCOO, fulls informatius, etc., Fons SSE Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano García.

⁷³⁴ “Sección sindical CCOO MTM”, juliol 1980, caixa Eleccions sindicals, eleccions consell CCOO, fulls informatius, etc., Fons SSE Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano García.

Candidatures	Nombre de vots al col·legi especialistes i no qualificats	Nombre vots al col·legi tècnics i administratius	Delegats del comitè d'empresa
CCOO	547	237	12
UGT	238	239	7
USO	134	45	3
CSUT	183	13	3
Total nombre delegats	-	-	25
Nombre de vots	1.157	568	-
Nombre de vots vàlids	1.102	534	-
Plantilla	1.470	769	-

735

5.2.4. Les eleccions sindicals de 1980 a Hispano Olivetti

Les eleccions sindicals a Hispano Olivetti suposaven un repte per a CCOO, ja que des de la vaga de 1974, aquesta fàbrica del metall era un dels pocs feus del sindicat socialista al metall català.

Al 1980, la crisi econòmica i la reconversió de la indústria s'anava materialitzant en forma d'expedients de regulació en una plantilla on la mitjana d'edat era de 47 anys⁷³⁶ i on feia deu anys que no es contractava personal nou.⁷³⁷ Al maig, els treballadors d'Hispano Olivetti van protagonitzar diverses manifestacions en contra de l'expedient de regulació proposat per l'empresa, que finalment va ser aprovat a finals d'aquell mateix any per iniciar-se al 1981.

Durant l'any 1980 es van anar incorporant a la Hispano Olivetti treballadors acomiadats segons el pacte signat amb l'empresa al setembre de 1978. Luis Fuertes, acomiadat el

⁷³⁵ Requadre d'elaboració pròpia a partir de les dades de “*Resultados elecciones sindicales 26 noviembre 1980*”, caixa Eleccions sindicals, eleccions consell CCOO, fulls informatius, etc., Fons SSE Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano García.

⁷³⁶ “Boicot a las horas extras hasta conseguir la amnistía laboral”, *TeleXpres*, 18.3.1978, caixa 3, Retall de premsa, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁷³⁷ *Ibidem*.

1975, va acceptar la indemnització per dedicar-se a la secretaria general de la UGT de Catalunya.⁷³⁸ De fet, el juny 1980 va ser reelegit secretari general de la UGT i a la Hispano Olivetti Nicolás Redondo i Luis Fuertes van fer una assemblea informativa on es parlà de la nova executiva del sindicat i de les eleccions sindicals⁷³⁹, que s’havien de celebrar el 26 de juliol.

La campanya electoral tant de la UGT com Comissions va girar al voltant del model sindical que havia d’imperar a la factoria. La UGT feia servir els acords amb la CEOE com a mostra de responsabilitat en un moment de destrucció de llocs de treball massiu al sector del metall, a més d’assenyalar que era a través d’unes seccions sindicals fortes que el treballador tindria el pes i la veu necessària per poder negociar amb l’empresa:

“Tu voto también tiene que decidir, porque no faltarán quienes te digan que no hace falta que vengas a votar, que todos los sindicatos son iguales, eso no es cierto; y la UGT puede dar buena muestra de ello con su actuación como sección sindical en el convenio pasado intentando sacar el mismo adelante, con el menor coste para los trabajadores y dentro de las cotas más establecidas en el Acuerdo Marco, habiendo logrado también como sección sindical, la actualización del 1.7% del pasado 1º de enero de 1981.”

“(…) solamente las secciones sindicales fuertes e implantadas dentro del marco de la empresa, son las que pueden conseguir una representación en el comité de empresa, que ofrezcan credibilidad a los trabajadores y merezca respeto por parte de la patronal.”⁷⁴⁰

En canvi, Comissions Obreres refermava la seva postura contrària als acords amb la CEOE i l’Estatut dels Treballadors. CCOO continuava apostant per la via unitària a través del comitè d’empresa com a únic garant de la força de la classe treballadora a l’empresa:

“Para CCOO la afiliación a un sindicato es la suma de determinados convencimientos como son, conciencia de clase, necesidad de organizarse para una mejor autodefensa,

---

⁷³⁸ “Acuerdo sobre amnistía en Olivetti”, *Tele/eXpres*, 29.9.1978, caixa 3, Retall de premsa, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁷³⁹ “Fuertes ha sortit enfortit com a secretari general”, *Avui*, pàg. 7, 10.6.1980, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 7.9.2017.

⁷⁴⁰ “UGT. Elecciones sindicales 1980”, Full informatiu, fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano García.

necesidad de las organizaciones de depender solo de sus afiliados económicamente. El afiliarse a un sindicato ha de ser un acto tomado libremente, por propia voluntad y no por coacción, ni por temor a sentirse indefenso en el futuro, en caso de necesitarlo.

(...) CCOO defendemos la existencia del comité de empresa porque en problemas colectivos o reivindicaciones, como por ejemplo el convenio, no son los afiliados en sus centrales quienes tienen que decidir sobre cualquier tema importante como puede ser cuando se firma, y si el conjunto de los trabajadores afectados con los mismo derechos independientemente de estar o no afiliados.

*(...) Hay que votar CCOO porque demuestra su predisposición unitaria en la práctica defendiendo los comités de empresa como organismos unitarios de todos los trabajadores sin excepción con obligaciones ante todos nosotros en general y cada uno en particular”.*⁷⁴¹

Les eleccions sindicals a Hispano Olivetti de Barcelona (fàbrica i divisió comercial) es van celebrar el 26 de juliol. Al 1980, Hispano Olivetti tenia una plantilla de 4.516 treballadors, dels quals 2.343 eren treballadors de la fàbrica del Clot, mentre que la resta formava la divisió comercial que es trobava al carrer Ronda de la Universitat de Barcelona. Com es veu a continuació, a les eleccions sindicals només es van presentar CCOO i UGT, que va guanyar 14 delegats davant els 12 de CCOO:

Candidatures	Delegats per a la divisió comercial	Delegats al col·legi de Tècnics i administratius	Delegats al col·legi especialistes i no qualificats	Comitè d'empresa
CCOO	6	5	1	12
UGT	7	5	2	14
Total	13	10	3	26

⁷⁴²

⁷⁴¹ “¿Por qué votar a CCOO? Elecciones sindicales 1980”, Full informatiu, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano García.

⁷⁴² Quadre d'elaboració pròpia a partir de les dades que apareixen a “UGT gana las elecciones sindicales de la comercial de Hispano Olivetti”, *La Vanguardia*, 26.7.1980, pàg. 17, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 7.9.2017

5.3. Les eleccions sindicals de 1982

Les eleccions sindicals de 1982 es van celebrar amb la mateixa normativa de 1980. D'altra banda, aquests comicis van representar un canvi de lideratge sindical. Per primera vegada, la UGT era la primera força sindical al conjunt de l'Estat. A Espanya, la UGT va obtenir el 36.71% dels delegats escollits als comitès d'empresa, mentre que CCOO es va quedar amb el 33.40%. A Catalunya, en canvi, Comissions Obreres va obtenir el 39% mentre que UGT es va quedar en segona posició amb el 31%.⁷⁴³

Els resultats d'aquesta convocatòria van consolidar el "bipartidisme" sindical, on UGT i CCOO aglutinaven més del 50% dels delegats. Tot i la consolidació d'aquest sistema de representació a través dels comitès d'empresa, encara faltaven dos anys per a l'aprovació de la llei que havia de regular les seccions sindicals a l'empresa.

5.3.1. Les eleccions sindicals de 1982 a SEAT

El període de 1980 a 1982 va ser molt complicat per als treballadors de SEAT per la situació econòmica de l'empresa. Al 1980, SEAT acumulava un stock de 65.000 cotxes i la reestructuració necessària per assegurar la seva viabilitat (potenciació d'un centre tecnològic propi per no dependre de FIAT, reforçament d'una xarxa comercial amb capacitat internacional o diversificació de la seva producció) no s'havia donat. Al maig de 1979 es va arribar a un acord entre SEAT, INI i FIAT per renovar l'acord amb la multinacional italiana sobre la seva inversió i el seu capital a SEAT que s'havia de renovar el 1981 si es donava la reestructuració de l'empresa demanada i unes condicions econòmiques, que es veuran més endavant, com era la reestructuració de la plantilla i la regulació de la jornada, beneficis fiscals i que significava una majoria accionarial de la FIAT. En canvi, un any després, les dificultats internes (sobrestock, regulació de la plantilla torinesa i deute de 3.000 bilions de lires)⁷⁴⁴ i externes (caiguda del mercat internacional i competència amb altres empreses després d'estar pràcticament quatre dècades en solitari a Espanya) van provocar la retirada de la FIAT dels acords amb la SEAT i l'INI, i l'entrada de Volkswagen a l'octubre de 1982 davant la incapacitat de l'INI de mantenir-se en solitari com a accionista principal de SEAT.

---

⁷⁴³ ESTIVILL, J. I DE LA HOZ, J., *La cultura política...*, pàg. 144.

⁷⁴⁴ TAPPI, Andrea, *SEAT, modelo para armar...*, pàg. 166.

La reestructuració econòmica acordada amb la FIAT acordava les regulacions d'ocupació que la patronal de SEAT cregués necessària per “*equilibrar la producció amb les ventes, mantenint els stocks a un nivell no superior a les 45.000 unitats*”⁷⁴⁵, i que va seguir després del trencament de l'acord amb FIAT. Entre 1980 i 1982 es van aprovar tres expedients de regulació i un pla de jubilacions per reduir la plantilla. Com es veurà al proper capítol, entre 1977 i 1982 SEAT va perdre 7.000 treballadors.⁷⁴⁶

Un altre dels reptes que havia assumit la UGT al capdavant del comitè d'empresa al 1980 i que havia estat present durant la campanya electoral de 1980 era el fet de negociar amb èxit els convenis col·lectius d'aquell període 1980-1982. En canvi, les dificultats econòmiques de l'empresa i el procés de reestructuració pel que travessava en aquell període va impossibilitar que s'arribés a acords entre el comitè d'empresa i els representants de la patronal. De fet, fins l'1 d'abril de 1982 no es va signar un nou conveni col·lectiu a la SEAT, ja que el 7 de febrer de 1980 i el 18 de març de 1981 es van signar els laudes per tots dos anys.

En aquest context econòmic advers a la classe treballadora, les diferències internes de Comissions Obreres encara enrarien més el moviment obrer a la fàbrica. Les diferències entre leninistes i eurocomunistes al PSUC, sumat a les diferències amb la resta de partits de l'extrema esquerra com la LCR van traslladar-se a SEAT en forma d'expulsions, retrets i dimissions. Com s'ha vist en el període 1978-1980 amb l'arraconament de Silvestre Gilaberte i Pedro López Provencio dels òrgans executius de les CCOO de SEAT, durant el mandat del comitè de fàbrica 1980-1982 aquests conflictes interns van continuar, i acabaven sent traslladats també en dimissions al comitè d'empresa per la marginació d'aquestes persones si no seguien la línia política de l'executiva, com denunciava Juan Nieto al febrer de 1982:

“Entiendo que este comité no es representativo de los trabajadores de la empresa, sino de los sindicatos que en su mayoría lo componen, por lo que todo delegado que no esté de acuerdo con la actuación de los mismos es marginado y no tenemos la posibilidad de

---

⁷⁴⁵ “Acuerdo suscrito entre el Instituto Nacional de Industria, los seis bancos accionistas de SEAT, y el Grupo FIAT”, carpeta Negociacions amb FIAT, Fons CCOO SEAT, Arxiu Memorial Treballadors de SEAT.

⁷⁴⁶ “SEAT Volkswagen: un acuerdo más ‘aparente’ que efectivo”, *El País*, 12.7.1982, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 17.9.2017.

ejercer mínimamente nuestras funciones, ya que no se nos informa de los acuerdos que tan a menos vienen haciendo los sindicatos, o sea sus ejecutivas.”⁷⁴⁷

També es van donar casos d'intents de manipulacions, fent passar l'intent d'expulsió de tres delegats del comitè d'empresa per una dimissió dels seus càrrecs, que ells mateixos van desmentir:

“MANIFESTAMOS: Que nosotros en la fecha indicada en dicha nota no hemos dado nuestra firma; por lo que ponemos en entredicho su autenticidad entre otras cosas por haber sido entregado por terceras personas. Además con fecha del 18.1.1982 a las 12 horas manifestamos a esta dirección de SEAT, al mismo tiempo que al secretariado del comité de empresa, (todo ello por escrito), nuestra voluntad de continuar ejerciendo nuestras funciones en el comité de empresa en tanto dure el mandato por el cual fuimos elegidos. Queremos hacer constar que no ha existido ninguna petición de dimisión por parte de nuestros representados.”⁷⁴⁸

Les diferències al si de Comissions Obreres va fer que un sector dels seus afiliats, propers a la LCR, formés una candidatura diferenciada a la de Comissions Obreres a les eleccions de 1982 a la factoria de la Zona Franca. La Candidatura Unitària de Treballadors (CUT) estava encapçalada per Luis Miguel Castillo Pardo, Núria Margais Navarro i Pedro Jiménez Muñoz, els quals havien denunciat la seva expulsió del comitè d'empresa per part de l'executiva de Comissions Obreres.⁷⁴⁹ Aquesta candidatura estava formada per afiliats a CCOO, no afiliats i el sector leninista del PSUC, i tenia com a un dels seus objectius principals tornar el poder d'actuació i de decisió a les assemblees de treballadors, com relataven a la seva presentació:

“Los trabajadores de SEAT afiliados y no afiliados, promotores de la Candidatura Unitaria de Trabajadores, creemos que ha llegado el momento de NO RETROCEDER MÁS.

Las direcciones sindicales no se proponen tal tarea. La línea y práctica sindical que defienden continúa lo que han aplicado hasta hoy y lo profundiza con nuevas

---

⁷⁴⁷ “Dimisión Juan Nieto Martín. Motivos”, 28.2.1982, carpeta Dimisiones 1980-1982, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁴⁸ “Dimisiones CCOO”, Escrit de Luis Miguel Castillo Pardo, Núria Margais Navarro i Pedro Jiménez Muñoz, 18.1.1982, carpeta Dimisiones 1980-1982, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁴⁹ “Elecciones sindicales-82”, *Combate. Liga Comunista Revolucionaria- Cuarta Internacional*, nº 267, 23.4.1982, pàg. 13, BVPH.

concesiones. Así por ejemplo, la dirección confederal de CCOO nos propone un nuevo ANE, es decir, nuevas reducciones de salario, esta vez por cuatro años. ¡¡Qué nos harán en SEAT si les dejamos!!

Estamos convencidos que el movimiento obrero no está perdido en SEAT. Para ello es necesario levantar una esperanza. ¡Que los trabajadores de SEAT no tengamos que votar entre la peste y el cólera! Sino entre quienes defienden una línea de pacto, concesiones y retroceso ante la patronal, y los que mantenemos que es necesario resistir y es posible no retroceder, con la condición de que se devuelva el protagonismo a los trabajadores, se impulse la participación y se defiende un programa que responda a sus aspiraciones e intereses.

Hubiéramos preferido lo que hemos defendido en nuestros sindicatos o fuera de ellos: el acuerdo de una candidatura común, sobre la base de un programa decidido por los trabajadores y un orden de candidatura votado en asambleas. Desgraciadamente sus candidaturas son más cerradas que nunca y siquiera se proponen la más leve corrección de su línea. A pesar de lo avanzado del proceso, la CUT está abierta a que se reconsidere la situación y formar candidatura común si reflexionan y cambian de posición.

Queremos advertir que tras el proyecto de la CUT no se halla la idea de formar un nuevo sindicato, ¡Ya son suficientes los que hay! Es más, muchos de nosotros estamos afiliados, y creemos que para que los sindicatos sean útiles a la clase obrera es necesario cambiar radicalmente su línea actual. Lo que en las condiciones concretas de SEAT significa elegir a los trabajadores más honrados para las tareas de representación. Creemos firmemente que nuestra candidatura facilitará precisamente ese objetivo.”⁷⁵⁰

En canvi, a Martorell, la secció sindical de CCOO havia escollit al març una nova executiva liderada per la LCR i altres sectors de l'esquerra radical, així que la divisió de Comissions Obreres a la factoria de Martorell no es va donar. Des de CCOO es va intentar fer una candidatura unitària amb altres forces, que només van aconseguir fer al col·legi de tècnics (sota el nom de Candidatura Unitària de CCOO i No Afiliats).⁷⁵¹

---

⁷⁵⁰ *Ibíd.*

⁷⁵¹ “CUT en Zona Franca, CCOO en Martorell”, *Combate. Liga Comunista Revolucionaria- Cuarta Internacional*, nº 269, 7.5.1982, pàg. 14, BVPH.

La central socialista va aprofitar la divisió existent al si de les Comissions Obreres per presentar-se durant la campanya electoral com una opció sòlida i sense fissures, com feia Manuel Gallardo, secretari general de la UGT a Martorell:

“<<No hay más que mirar, dice el número de cambios que hemos tenido en la candidatura. Solo tres. En cambio otros han agotado la suya e incluso están en menos dos. Con eso está dicho todo>>.”

Esta homogeneidad se ha demostrado a la hora de las votaciones, <<en este sentido siempre hemos votado todos igual, sin ninguna deserción, incluso en los momentos más difíciles y de mayor impopularidad. Un ejemplo tanto de nuestra coherencia como de la falta en los demás, es que pese a ser once de veinticinco⁷⁵², nunca hemos perdido ninguna votación. ¿Cómo se explica eso?>>”⁷⁵³

La UGT es presentava, doncs, com la solució als problemes dels treballadors de la SEAT, com l'única central sindical amb voluntat de negociar amb la patronal i conservar els llocs de treball:

“Sólo a partir del 29 de abril de 1980 puede hablarse de un trabajo sindical serio, responsable y no sectario. Un trabajo para todos y no para unos cuantos trabajadores de la SEAT. Una labor en definitiva, como la realizada por un comité en el que era mayoría la Unión General de Trabajadores.

Sabes, como sabemos todos, que sólo a partir del 29 de abril de 1980, dejaron de haber temas prohibidos o que daban miedo tocar porque eran impopulares. Ese miedo, y, lo sabemos todos, ha quedado fuera de los muros de las factorías en estos dos años, y los resultados están ahí. Problemas que en otro tiempo hubiesen parecido insalvables, están en vías de solución. Temas silenciados hace apenas dos años, son discutidos hoy abiertamente, y todo ello gracias a una manera de entender la dinámica sindical, como algo participativo, no cerrado y no sectario. Ni más ni menos como entiende la UGT el sindicalismo y el trabajo en comité.”⁷⁵⁴

---

⁷⁵² En realitat, el comitè d'empresa de SEAT Martorell té 21 delegats, mentre que el que va sortir escollit el 1982 sí que estava format per 25 membres.

⁷⁵³ “Entrevista Manuel Gallardo”, *Autogestión. Especial elecciones -82*, pàg. 5, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁵⁴ “Dos años para el futuro”, *Ibíd.*, pàg. 3.

Les eleccions sindicals de SEAT es van celebrar el 6 de maig de 1982, i van confirmar la victòria de la UGT en aquesta empresa, encara que els comicis van destacar per l'abstenció dels treballadors. Mentre al 1978, i amb un cens de 19.925 treballadors al col·legi d'obriers i no especialistes, van votar 14.468 treballadors (que va representar el 72.6%), el 1982 la SEAT de Zona Franca, amb una plantilla de 13.125 treballadors només van votar 6.241 obrers, que representava el 47.3%. Les diferències amb els resultats de 1980 encara són més grans, ja que aleshores, amb una plantilla de 18.374 treballadors, van votar als comicis 13.998, és a dir, el 76.2% de la plantilla. En relació a les centrals sindicals, al 1978, 6.810 treballadors van votar a CCOO i 5.224 a la UGT. En canvi, el 1982 només 2.553 van votar CCOO i 2.692 a la UGT⁷⁵⁵ al col·legi d'especialistes, com es pot veure a la taula que hi ha a continuació:

Candidatures a la Zona Franca	Col·legi d'especialistes i no qualificats		Col·legi de tècnics i administratius		Comitè d'empresa	
	Vots	Delegats	Vots	Delegats	Vots	Delegats
UGT	2.692	18	1.194	6	3.886	24
CCOO	2.553	17	425	2	2.978	19
CUT	561	4	-	-	561	4
CGC	-	-	893	4	893	4
USO	218	2	-	-	218	2
Total	6.024	41	2.512	12	8.536	53

⁷⁵⁶

A la SEAT de Martorell, la participació va baixar fins al 63% (en comparació amb el 83% dels comicis de 1980). La UGT va aconseguir mantenir el mateix nombre de delegats, mentre que CCOO –tenint en compte que molts dels seus simpatitzants es dividien entre la seva candidatura i la dels no afiliats- va retrocedir tres posicions, com es pot veure a continuació:

⁷⁵⁵ “Eleccions sindicals 1982 a SEAT”, carpeta eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁷⁵⁶ Taula d'elaboració pròpia a partir de les dades disponibles a “SEAT. Elecciones sindicales”, *L'Opinió socialista*, núm. 76, 2ª quinzena de maig de 1982, pàg. 17, “Composició del comitè d'empresa de SEAT Zona Franca”, caixa eleccions sindicals, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia i “Eleccions sindicals 1982 a SEAT”, carpeta eleccions sindicals, Fons CCOO SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Candidatures a la SEAT Martorell	Delegats al col·legi especialistes i no qualificats	Delegats al col·legi de tècnics i administratius	Delegats al comitè d'empresa
UGT	7	4	11
CCOO	6	1	7
USO	1	1	2
No afiliats	3	-	3
CGC	-	2	2
Total	17	8	25

757

La derrota de Comissions Obreres a les eleccions va provocar un allau de retrets i expulsions a l'interior del sindicat. El 12 de maig de 1982, sis dies després de les eleccions, l'executiva de CCOO de Zona Franca expulsava del sindicat als impulsors de la CUT en una reunió de la secció sindical amb l'assistència de 47 membres, dels quals 42 van votar a favor de l'expulsió dels següents afiliats⁷⁵⁸: Luís Miguel Castillo, Manuel Cepeda, Núria Margais Navarro, Pedro Jiménez Muñoz⁷⁵⁹, Gonzalo Montesinos, Antonio Sánchez Letón i Vicente Lleida. L'expulsió es va fer sense avisar-los per assistir al ple i sense convocar una Assemblea General d'afiliats que ratifiqués o no l'expulsió.⁷⁶⁰ Els expulsats, que ho van recórrer a la CONC, defensaven la necessitat de formar aquesta candidatura davant de la claudicació de l'actual executiva amb la patronal amb la firma del conveni col·lectiu i de l'expedient de regulació inclòs en el pla de viabilitat. A més a més, la formació de la candidatura de les CCOO a Seat es va fer amb llistes bloquejades i tancades, sense que els afiliats tinguessin veu ni vot i sense accés per part de l'esquerra radical a l'accés a aquestes llistes.⁷⁶¹ Per aquests treballadors, la caça de bruixes que s'estava donant a les CCOO de SEAT s'allunyava

⁷⁵⁷ Taula d'elaboració pròpia a partir de les dades disponibles a "SEAT. Elecciones sindicales", *L'Opinió socialista*, núm. 76, 2ª quinzena de maig de 1982, pàg. 17 i "Elecciones sindicales SEAT -82: bajo el signo de la abstención, estancamiento de CCOO y UGT", *Combate. Liga Comunista Revolucionaria-Cuarta Internacional*, núm. 270, 14.5.1982, pàg. 15, BVPH.

⁷⁵⁸ "Consell de la secció sindical de CCOO SEAT Z. Franca", 12.5.1982, carpeta eleccions sindicals 1982, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

⁷⁵⁹ A l'annex es pot veure la carta on se li comunica la baixa del sindicat.

⁷⁶⁰ "A la comisión ejecutiva, al consejo sindical del sindicato del metal de CCOO de Barcelona", 28.6.1982, carpeta eleccions sindicals 1982, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁷⁶¹ *Ibidem*.

de la reflexió profunda que calia a l'interior del sindicat i de la recerca de solucions per superar la crisi organitzativa del sindicat.⁷⁶²

En canvi, des de les CCOO si bé reconeixien alguns errors comesos durant l'anterior comitè (com no saber transmetre una alternativa als projectes de la UGT; deficient organització interna del sindicat i incapacitat de transmetre confiança als treballadors)⁷⁶³, també parlaven del fracàs de la CUT i de la posició de CCOO Martorell:

*“Per altra banda, restava el fet d’haver realitzat una major “radicalització” davant els problemes. Amb aquesta política va anar CCOO de Martorell i el resultat en fou una pèrdua significativa de vots. A més, a la Zona Franca hi havia una candidatura (la CUT) d’alternativa a CCOO, formada per alguns afiliats a aquest sindicat, que defensaven en el seu programa uns plantejaments diferenciats i en contraposició als de CCOO. Obtingueren uns cinc-cents vots, que, si bé cal tenir-los en compte, pot parlar-se de fracàs.”*⁷⁶⁴

Les eleccions sindicals de 1982 a la SEAT van consolidar la correlació de forces establerta al 1980 amb la victòria de la UGT. Comissions Obreres havia estat la força motora dels treballadors de la factoria des dels anys seixanta i durant els primers anys de la democràcia. Basada en la participació assembleària de tots els treballadors i amb un projecte unitari que recollia les diferents sensibilitats de la fàbrica, les Comissions Obreres eren, a l'inici de la transició, la força hegemònica de la classe treballadora. Havien aconseguit amb èxit incorporar milers de treballadors a les seves files amb un gran nivell de consciència obrera i amb una gran capacitat de lluita contra el règim franquista des de les fàbriques i barris. En canvi, l'inici de la Transició significà la reaparició de la UGT i l'atomització de la classe obrera. Acabada la dictadura, els treballadors van dividir-se en diferents sindicats i el projecte unitari de Comissions Obreres va fracassar. Des de SEAT, les conseqüències del canvi de moviment sociopolític a una central sindical encara es veien a les eleccions de 1982. Les divisions internes i el sectarisme van anar marcant aquesta nova etapa, que es va anar allunyant

---

⁷⁶² “SEAT: Caza de brujas en Comisiones”, *Diario de Barcelona*, 11.6.1982, Retall diari, Carpeta eleccions sindicals 1982, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

⁷⁶³ “Acción sindical. Balance y perspectivas 1980-1982, sección sindical CCOO”, 26.5.1982, carpeta eleccions sindicals 1982, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁷⁶⁴ Retall del diari *Treball*, carpeta eleccions sindicals 1982, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

progressivament de les assemblees de treballadors, que havia estat precisament la raó de la seva força al tardofranquisme. La formació de la CUT a la Zona Franca responia a aquesta pugna sense resoldre entre els diferents sectors de l'esquerra de Comissions Obreres. La baixa participació en aquestes eleccions, que a la Zona Franca no va arribar ni al 50%, va exemplificar el cansament de la classe treballadora fruit d'aquestes lluites, de la resignació als expedients de crisi i de la pèrdua de consciència de lluita que els havia caracteritzat durant el període anterior.

5.3.2. Les eleccions sindicals de 1982 a Pegaso

Al juliol de 1980, el Ministeri de Treball va aprovar un expedient de regulació per a l'empresa ENASA a través del qual s'acomiadaven 217 treballadors, 99 dels quals pertanyien a Barcelona⁷⁶⁵. Aquest expedient entrava dins el pla de reestructuració acordat amb l'INI i amb International Harvester, que a l'octubre de 1980 signava el contracte pel qual es feia càrrec del 65% d'ENASA mentre que l'INI es quedava el 35% restant.

Al desembre de 1980, la patronal va manifestar la seva voluntat de renegociar el Pla 1.2.5. en matèria salarial, com explicava en aquest comunicat als treballadors:

*“La consecuencia de todo ello es el peligro cierto que corren los puestos de trabajo de ENASA, si no aplicamos con carácter inmediato y realista una política de contención salarial, que supone la congelación durante 1981 y un incremento salarial, inferior al IPC, durante los años 1982 y 1983, así como una política ocupacional de mantenimiento de los actuales puestos de trabajo, mediante los proyectos de: la Sociedad de Motores, la fabricación de Tractores, los Concesionarios Directos, etc. No olvidemos que la finalidad que perseguía el Plan 1.2.5. por encima de cualquier otra cosa, era la garantía de empleo.”*⁷⁶⁶

Com a conseqüència d'això, els treballadors d'ENASA van protagonitzar al final de 1980 i l'inici de 1981 mobilitzacions a Barcelona en defensa de sous dignes i dels llocs de treball. L'empresa va considerar il·legals les vagues convocades al gener, ja que les

---

⁷⁶⁵ “Ministerio de Trabajo”, 14.7.1980, carpeta 1980, caixa 4/2 Documentació vària de Pegaso (1979-1980), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷⁶⁶ “Carta del secretari de la Direcció”, 19.12.1980, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República. Disponible a l'annex.

causes de la convocatòria (compliment del Pla i defensa dels llocs de treball) no eren reals en tant que l'empresa no havia incomplert el Pla i tenia voluntat de renegociar-lo:

*“2º Existen indicios de que la huelga es en realidad, no existiendo causa que la justifique, una huelga de solidaridad con los sectores siderometalúrgicos y naval, cuya reestructuración está negociando el Gobierno, y, en este sentido el comunicado de las comisiones ejecutivas de las federaciones del metal de UGT y CCOO.”*⁷⁶⁷

El 20 de gener, el comitè d'empresa va convocar un referèndum per a que els treballadors ratifiquessin la voluntat d'anar a la vaga el dia 21, cosa que van fer amb 1.601 treballadors a favor i 424 en contra.⁷⁶⁸ Les mobilitzacions per l'aplicació del Pla van durar fins a finals de març, quan es va acordar una ampliació del Pla 1.2.5. La patronal acceptava actualitzar els salaris tal com s'havia acordat al primer Pla al febrer de 1980, mentre que el comitè d'empresa acceptava la mobilitat de treballadors entre els centres de Zona Franca, Matasas i Jorsa.⁷⁶⁹

D'altra banda, durant el 1981 va acabar el trasllat de treballadors de la Sagrera a la Zona Franca. Amb la fàbrica buida, el 1982 l'Ajuntament de Barcelona va convocar un concurs per transformar l'espai on havia estat la factoria en un parc, que es va obrir el 1986.

Com va passar prèviament amb el divorci de SEAT i FIAT, les pèrdues econòmiques d'International Harvester –que al desembre de 1981 eren de 30.000 milions de pessetes– va fer que des de finals de 1981 la multinacional nord-americana posés sobre la taula de negociacions la incertesa de la seva continuació amb Pegaso, sortida que va anunciar finalment al maig de 1982.⁷⁷⁰

La sortida d'IH es va produir al juny de 1982, un mes abans de les eleccions sindicals. Aquell mateix mes, la patronal d'ENASA va presentar un nou expedient de regulació d'ocupació, que havia de durar fins al 31 de desembre d'aquell any.

Les eleccions sindicals es van convocar pel 14 de juliol de 1982. El context econòmic incert per a l'empresa va protagonitzar la campanya electoral. Les propostes de Comissions Obreres en aquesta matèria eren:

---

⁷⁶⁷ “Aviso al personal de la Dirección”, 16.1.1981, caixa 4/3 Documentació vària de Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷⁶⁸ “Acta nº7 del 337omitè de empresa ENASA”, 20.1.1981, caixa 2. Gonzalo Paredes. Documentació vària, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁶⁹ “Acuerdo ampliación Plan 1.2.5”, 27.3.1981, carpeta 1980, caixa 4/2 Documentació vària de Pegaso (1979-1980), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷⁷⁰ “Pegaso, triste y solo”, *Cambio 16*, 16.5.1982, Retall de premsa, caixa 4/3 Documentació vària de Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

- Pla d'inversions que suposés una renovació tecnològica i fossin la base d'un augment de productivitat.
- Pla d'investigació propi.
- Integració al consorci europeu.
- Defensa del lloc de treball.
- Millorar l'organització de la producció.
- Control de la mobilitat i la reconversió professional dels treballadors.
- Defensa del poder adquisitiu.
- Reduir la jornada de treball paulatinament fins les 35 hores setmanals.⁷⁷¹

Per la seva banda, la UGT posava èmfasi en la negociació per sobre de l'acció, i acusava Comissions Obreres de no ser un sindicat seriós en tant que permetia que els seus afiliats es presentessin en candidatures diferents,⁷⁷² encara que als comicis només se'n va presentat una candidatura de CCOO, una d'UGT i ASPE. El programa electoral de la UGT defensava, com el de Comissions Obreres, que ENASA continués sent una empresa pública; millora de les condicions de treball, substituint l'esforç per la tecnologia; igualtat de percepció salarial per a tots els treballadors de baixa per malaltia; reducció de la jornada laboral i enfortiment de les funcions dels comandaments intermedis en autonomia i responsabilitat. La UGT, a més, també proposava la jubilació voluntària als 60 anys amb el 100% del salari i el foment de contractes en pràctiques o de formació per joves a l'atur.⁷⁷³

El tercer sindicat que es presentava a les eleccions era ASPE, el sindicat groc nascut al 1979 i que durant el mandat del comitè d'empresa de 1980-1982 havia estat marginat per CCOO i UGT. De fet, aquests dos sindicats van acordar deixar sense representació ASPE al comitè intercentres. ASPE ho va denunciar, sense èxit, al setembre de 1980. El programa electoral d'ASPE es resumia en els següents punts:

- Associació amb un o més socis europeus per garantir el futur d'ENASA.
- Millora i modernització dels mètodes de treball, millora de la qualitat i augment de la producció.

---

⁷⁷¹ "Nuestro caballo de batalla, el puesto de trabajo. CCOO, elecciones sindicales 1982", caixa 4/3 Documentació vària de Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷⁷² "La demagogia de Comisiones Obreras", UGT. Sección sindical Pegaso, 13.7.1982, caixa 4/3 Documentació vària de Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷⁷³ "Programa electoral de UGT para todas las factorías de Pegaso. Elecciones sindicales 1982", caixa 4/3 Documentació vària de Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

- Aplicació d'expedients de regulació d'ocupació, baixes incentivades i jubilacions anticipades com ajudes conjunturals a la crisi.
- Reorganització empresarial i reconversió professional.
- Millora dels nivells salarials per mantenir el poder adquisitiu dels treballadors de Pegaso com a mínim al nivell de l'IPC.
- Reducció de la jornada de treball anual i eliminació de les hores extra.
- Negociació, control i seguiment per part del comitè d'empresa de tot el procés enunciat.⁷⁷⁴

Finalment, les eleccions sindicals de Pegaso van tenir lloc el 14 de juliol de 1982 i van revalidar Comissions Obreres com la primera força de l'empresa, com es pot veure a continuació:

Candidatures	Col·legi d'especialistes i no qualificats		Col·legi de tècnics i administratius		Comitè d'empresa	
	Vots	Delegats	Vots	Delegats	Vots	Delegats
CCOO	455	6	262	4	717	10
UGT	455	6	170	2	625	8
ASPE	125	2	364	5	489	7
Total	1.035	14	796	11	1.831	25

⁷⁷⁵

5.3.3. Les eleccions sindicals de 1982 a la Maquinista Terrestre i Marítima

A diferència de SEAT, la secció sindical de Comissions Obreres de la Maquinista Terrestre i Marítima afrontava els comicis de 1982 amb un increment de la seva unitat interna gràcies a la reincorporació a les seves files dels afiliats a la CSUT. Poc abans també s'havien integrat a CCOO els afiliats d'USO de Maquinista. Al setembre, la CSUT va fer públic un últim full informatiu on explicava les causes que els havien portat a dissoldre la secció sindical:

⁷⁷⁴ "Qué es, qué pretende ASPE. Elecciones sindicales 1982", caixa 4/3 Documentació vària de Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁷⁷⁵ Taula d'elaboració pròpia a partir del document "Pegaso-elecciones sindicales 1982", caixa 4/3 Documentació vària de Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

“Hoy, ningún sindicato, la CSUT tampoco, representa ese proyecto con el cual nosotros nos identificamos. Ha triunfado la mediocridad, el partidismo, los intereses personales, el egoísmo, las ganas de manipular y controlar a los demás, el pacto secreto con el fin de conservar un lugar bajo el sol.

(...) Por ello, y para aportar nuestro grano de arena empezamos por disolvernó. La razón de ello es ser consecuentes con nosotros mismos sin importarnos el qué dirán. Ahora bien, también estaríamos dispuestos a contribuir desinteresadamente a la disolución de otros, o si ello no fuera posible por ahora, a su progresivo debilitamiento, ya que consideraríamos que ello es un logro interesante.

De todos modos si no lo consiguen, no se desanimen, duerman tranquilos, la CSUT se ha disuelto, por ello, disminuirán a partir de ahora los enfrentamientos en las asambleas, las críticas destructivas, el inconformismo, el radicalismo, los conflictos, tendrán menos obstáculos los sindicatos mayoritarios y responsables en llevar a cabo sus logros, tendrán el terreno más allanado para hacer aliados y ser más fuertes. Si no lo consiguen, la culpa ya no será nuestra.”⁷⁷⁶

Poc després, els membres de la dissolta central sindical van fer un comunicat sota el nom de “corrent sindical de classe” on explicaven que amb el seu reingrés a Comissions Obreres volien ajudar a democratitzar el sindicat i reforçar el sindicalisme unitari de classe:

“La “corriente sindical de clase” considera que, una vez agotadas ya históricamente las opciones de practicar consecuentemente los principios del sindicalismo de clase al margen de Comisiones Obreras, la incorporación a la primera fuerza sindical de Catalunya servirá para reforzar la combatividad, la eficacia de sus planteamientos y acciones, así como para ampliar aún más sus métodos democráticos y su pluralismo político e ideológico. Tras la incorporación a CCOO del colectivo “socialista y autogestionario” de USO, el ingreso de centenares de militantes procedentes de la CSUT profundizará más el sindicalismo de clase aprobado recientemente en el II

---

⁷⁷⁶ “CSUT, la última hoja”, 15.9.1982, carpeta fulls informatius CNT, CSUT, UGT, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

Congreso de las CCOO de Catalunya, reforzando así también su implantación y protagonismo en el seno de la sociedad catalana.”⁷⁷⁷

Un altre repte del moviment obrer de la Maquinista havia estat la firma del conveni col·lectiu per a 1982. El comitè d'empresa va negociar el conveni en base als acords de l'AMI, l'ET i el conveni col·lectiu de 1980. El conveni, d'un any de duració, incloïa un pla de jubilació als 60 anys, un augment salarial de l'11% i una jornada laboral per a 1982 de 1.890 hores anuals. Cal destacar que, per primera vegada, la patronal reconeixia les seccions sindicals que tinguessin, com a mínim, el 15% d'afiliació del total de la plantilla. Les seccions reconegudes tenien dret a 40 hores per a gestions sindicals, en igualtat de condicions que el comitè d'empresa, i a més, l'empresa es comprometia a habilitar durant aquest any 1982 locals per a aquestes seccions.⁷⁷⁸

Malgrat el que semblava una obertura de les relacions amb la patronal i d'un canvi en les seves posicions respecte els drets sindicals dels treballadors, la patronal de la Maquinista va continuar amb el seu tarannà antidemocràtic, com va demostrar davant la negativa a realitzar un acte de CCOO a la fàbrica on havia d'intervenir Marcelino Camacho previst pel 28 de novembre de 1982:

“Lamentar esta actitud discriminatoria que, al coartar nuestra iniciativa, plantea serios interrogantes sobre la necesaria neutralidad que debe presidir la labor de esta Dirección en temas de carácter sindical.

Manifiestar nuestra repulsa por esta limitación a la autonomía sindical, que impide una iniciativa que beneficiaba a todos los trabajadores de la Empresa, pues entendemos que la visita de éstos y sus familiares a la fábrica, prevista para el día 28 y en compañía de nuestro Secretario General el compañero Marcelino Camacho, hubiese facilitado el clima de diálogo y convivencia que esta Sección Sindical siempre ha propiciado, sin hacer dejación, en ningún momento, de la defensa inequívoca de los intereses de todos los trabajadores de la Maquinista.”⁷⁷⁹

---

⁷⁷⁷ “La corriente sindical de clase (EXCSUT). A todos los trabajadores de Catalunya. Por qué entramos en CCOO”, carpeta fulls informatius CNT, CSUT, UGT, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁷⁸ “Conveni 1982”, caixa Eleccions sindicals, eleccions Consell CCOO, fulls informatius varis, etc., Conveni col·lectiu 1979. Documentació vària, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁷⁹ “Carta secretaria CCOO de MTM a la direcció de la empresa, novembre 1982”, caixa Eleccions sindicals, eleccions Consell CCOO, fulls informatius varis, etc., Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

Tot i els intents de la patronal per aturar les Comissions Obreres a la fàbrica, les eleccions sindicals de l'1 de desembre de 1982 van donar un altre cop la victòria al sindicat comunista, seguida de la UGT, com es pot veure al següent requadre:

Candidatures	Delegats al Comitè d'empresa
CCOO	13
UGT	10
Sindicat Independent	2
Maquinista	
Total	25

780

5.3.4. Les eleccions sindicals de 1982 a Hispano Olivetti:

El repte més gran del comitè d'Hispano Olivetti entre 1980 i 1982 va ser la defensa del lloc de treball. Entre 1974 i 1980, la plantilla de treballadors va passar de 6.382 a 4.516, 2.343 dels quals eren a la factoria d'Hispano Olivetti i la resta pertanyien a la divisió comercial. Al febrer de 1981, l'empresa va anunciar la voluntat de presentar un expedient de regulació d'ocupació per rescindir 1.600 llocs de treball que afectaven a la fàbrica de Barcelona,⁷⁸¹ expedient que el comitè d'empresa va rebutjar de ple. El comitè va elaborar un informe on plantejaven l'elaboració d'un pla de reconversió industrial a l'empresa on es prenguessin mesures organitzatives, de producció, de política salarial, regulacions d'ocupació, jubilacions anticipades, baixes voluntàries, etc.⁷⁸²

Malgrat l'informe del comitè d'empresa amb la proposta de negociar un pla de reconversió, el 17 de juny de 1981 la direcció d'Hispano Olivetti va presentar l'expedient de regulació per a 1.600 treballadors a la Delegació de Treball. Sis dies després, el 23 de juny, els treballadors d'Hispano Olivetti anunciaven una vaga total indefinida en defensa dels llocs de treball.⁷⁸³ El 25 de juny, el comitè d'empresa va

⁷⁸⁰ Taula d'elaboració pròpia a partir de les dades que apareixen a "ELA-STV encabeza las elecciones sindicales en el País Vasco", *El País*, 2.12.1982, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 21.1.2018. La MTM comptava aleshores amb una plantilla d'uns 1.700 treballadors.

⁷⁸¹ "Reducción de plantilla en Hispano Olivetti", *El País*, 18.2.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 22.1.2018.

⁷⁸² "Olivetti lucha por su supervivencia", *Nuestro Sindicato. Sección sindical de CCOO Pegaso*, núm. 6, setembre 1981, pàg.5, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁷⁸³ *Ibidem*.

presentar un contra-informe a la Delegació de Treball, la qual, després d'estudiar els dos informes, va rebutjar l'expedient de regulació l'1 de juliol. Rebutjat per la Delegació de Treball, l'empresa va anunciar el recurs a l'alçada a la Direcció General d'Ocupació, que va presentar el 29 de juliol. El 9 de juliol, 1.200 treballadors van fer una marxa a Madrid per protestar davant el Ministeri de Treball el dia 10 i una assemblea a l'AISS amb la presència de Marcelino Camacho i Nicolás Redondo.⁷⁸⁴

Fruit d'aquesta marxa a Madrid, membres de CCOO de Pegaso a Madrid van entrevistar-se amb delegats del comitè d'empresa d'Hispano Olivetti, que els van explicar els motius de la seva marxa a Madrid:

“El temor a que aquí se dé vía libre (lo que sería irreversible) al expediente y la decisión por parte de la empresa de dar trabajo solamente al 40% de la plantilla (lo que constituiría una regulación de jornada por la vía de los hechos consumados) son las dos razones fundamentales por las que nos montamos en el autocar para plantarnos en Madrid.

Hay que señalar que llevamos cuatro semanas en huelga indefinida, controlando la salida de materiales y productos. La dirección de la lucha la está llevando el Comité de Empresa, compuesto por miembros de CCOO, UGT y USO. En Olivetti existe un nivel de afiliación importante (65%) entre los 2.360 trabajadores de factoría y en estos momentos hay unidad sindical y unidad entre los trabajadores.

El objetivo de las acciones reivindicativas que estamos desarrollando no es otro que imponer la negociación a la empresa, que se siente con nosotros a discutir en serio sobre el futuro de Olivetti y de los puestos de trabajo. En concreto, nosotros proponemos la negociación de un plan de reconversión de la empresa.”⁷⁸⁵

Els treballadors d'Hispano Olivetti, al seu informe, mostraven que els beneficis de l'empresa havien passat de 249 milions el 1974 a 704 el 1979.⁷⁸⁶ Així, l'interès de l'empresa en l'expedient seria desmantellar la factoria de Barcelona per traslladar la producció a Mèxic.⁷⁸⁷

Després de més de quatre setmanes de vaga indefinida, els treballadors es van reincorporar al treball, però les mobilitzacions contra l'expedient van continuar. D'altra

---

⁷⁸⁴ *Ibídem.*

⁷⁸⁵ *Ibídem.*

⁷⁸⁶ *Ibídem.*

⁷⁸⁷ “Hispano Olivetti puede ser rentable, según los trabajadores”, *El País*, 18.8.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 22.1.2018.

banda, davant la impossibilitat de demostrar pèrdues que argumentessin l'expedient de regulació, el 2 d'octubre el Ministeri de Treball va rebutjar el recurs a l'alçada presentat per la patronal d'Hispano Olivetti.⁷⁸⁸

Finalment, la incapacitat de realitzar aquest expedient de regulació va obrir la porta a negociar amb el comitè d'empresa durant la negociació del conveni col·lectiu. L'1 de novembre es va signar un acord de regulació entre la patronal i les centrals sindicals presents a la fàbrica, CCOO, UGT i USO. La patronal va condicionar l'aprovació d'aquest acord a un augment salarial al conveni col·lectiu per a 1982. L'acord, que es veurà més endavant, preveia un paquet de jubilacions anticipades i indemnitzacions, que afectaven uns 800 treballadors en total. A més, també s'inclouïa un expedient de regulació de sis mesos per al 1982.⁷⁸⁹

Les eleccions sindicals d'Hispano Olivetti van tenir lloc el 17 de juny de 1982. En aquells moments, després de les jubilacions i l'expedient de regulació, la plantilla havia baixat de 2.343 treballadors a 1.050 treballadors. Va votar el 85% de la plantilla, que van tornar a donar la victòria a la UGT, seguida de CCOO i USO, com es pot veure al següent requadre:

Candidatures	Delegats al comitè d'empresa
UGT	8
CCOO	7
USO	5
No afiliats	3
Total	23

790

Una setmana després de les eleccions, un delegat del comitè d'empresa va dimitir del comitè i va donar-se de baixa del sindicat d'UGT perquè considerava que l'actual

⁷⁸⁸ “Denegado el recurso de alzada de Hispano Olivetti”, *El País*, 3.9.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 22.1.2018.

⁷⁸⁹ “Dirección y sindicatos acuerdan un plan de regulación de empleo para Hispano Olivetti”, *El País*, 1.11.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 22.1.2018.

⁷⁹⁰ Taula d'elaboració pròpia a partir de les dades que apareixen a: “Oficina de Prensa de CCOO de Catalunya. Relación de empresas con más de 100 trabajadores que han efectuado elecciones durante los últimos meses”, 22.7.1982, caixa Eleccions sindicals, eleccions Consell CCOO, fulls informatius varis, etc., Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

executiva havia dut un procés poc democràtic en l'elaboració de la candidatura d'UGT per a les eleccions:

“Con el sistema propuesto por el comité sindical, los afiliados elegirán en primer lugar a los más conocidos y después, probablemente, consultarán con los delegados para designar el resto hasta completar la Lista. De esta forma saldría la Lista Electoral que mayoritariamente desea que salga el actual comité sindical.

Entendemos que nuestro sindicato debe potenciar una mayor participación de todos sus afiliados, y por lo tanto este tipo de cuestiones se han de decidir en asamblea abierta a todos los afiliados, en la que se pueda tener en cuenta la voluntariedad de todos aquellos que deseen formar parte de la Lista Electoral y completar la misma con las propuestas y votaciones correspondientes.

Compañeros, esta actitud antidemocrática y antiobrera de unos cuantos que utilizan las siglas de UGT para satisfacer su secreta personalidad dictatorial, me obliga a dimitir de mi actual cargo en el comité de empresa y, lo que es más doloroso para mí, presentar mi baja del sindicato en el que hasta hoy tenía fe ciega pero que, gracias a la nefasta incidencia de varios “burócratas” sin ningún sentido de democracia obrera, se aleja cada día más de lo que entiendo ha de tener una verdadera Organización Obrera: LIBERTAD DE EXPRESION, DEMOCRACIA INTERNA Y PLENA PARTICIPACION DE SUS AFILIADOS.”⁷⁹¹

Malgrat aquestes desavinences, la UGT va ser la candidatura més votada a la Hispano Olivetti des de les primeres eleccions de 1977 al Consell de Fàbrica, i més tard, als comitès d'empresa de 1978, 1980 i 1982.

---

⁷⁹¹“A la consideración de los trabajadores de HO, carta de Juan Fernández Hilari”, 28.6.1982, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti. Documentació varia, Fons Hispano Olivetti CCOO, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

VI. Moviment obrer a la fàbrica, 1976-1982: les reivindicacions obreres

6.1. L'Amnistia laboral

La llibertat dels presos polítics i l'amnistia laboral va ser la reivindicació més important de les forces antifranquistes des de finals dels anys cinquanta i fins als primers anys de la Transició.

L'estratègia política de la Reconciliació Nacional del PCE i el PSUC va ser adoptada per totes les forces contràries a la dictadura. A Catalunya, el 1969 es va crear la Comissió Catalana d'Amnistia i la Comissió Coordinació de Forces Polítiques de Catalunya (CCFPC) i a través d'aquesta, dos anys més tard, l'Assemblea de Catalunya, que recollia l'amnistia com a element essencial dels valors democràtics de la societat que havia de derrocar la dictadura franquista. La defensa de les llibertats democràtiques va anar lligada indissociablement a la defensa de l'amnistia. A la fàbrica, i com s'ha vist als antecedents de les empreses aquí estudiades, l'amnistia va esdevenir un punt inamovible a les plataformes dels convenis col·lectius des de l'inici dels setanta. La negociació dels convenis col·lectius, que generalment s'iniciava a la tardor, era la millor eina de la classe obrera, en tant que aconseguia aglutinar les reivindicacions de milers de treballadors no només laborals, sinó també polítics:

“En la última REUNIÓN GENERAL DE LAS COMISIONES OBRERAS se ha tomado el acuerdo de ir a una GRAN JORNADA POR LA AMNISTIA (contra la represión, por la libertad de los presos, la vuelta de los exiliados, la anulación de los procesos y sanciones, etc.). La conquista de la AMNISTIA supondría desbaratar el arma fundamental y la única de la dictadura –la represión- y nos conduciría necesariamente al problema fundamental de la instauración de la libertad y la democracia. Planteamos esta GRAN JORNADA POR LA AMNISTIA en el marco de las amplias luchas obreras y democráticas que estamos librando ya, en el clima de alta tensión de este otoño caliente del que todo el mundo habla..., las condiciones están maduras para que pasemos a la acción decidida en las fábricas y en la calle, con huelgas, paros y manifestaciones. Para ello es necesario que planteemos con decisión el objetivo de la AMNISTIA en todos los lugares de trabajo, en las asambleas y reuniones, que coordinemos los

esfuerzos y preparación de la acción con otros sectores y fuerzas interesadas: estudiantes, mujeres, profesionales, intelectuales, etc.”⁷⁹²

En aquest context, les Comissions Obreres de tot l'Estat van impulsar una Jornada Nacional per l'Amnistia per al 3 de novembre de 1970. Milers de treballadors de Madrid, Còrdova, el Ferrol, Bilbao o San Sebastià, entre d'altres, van seguir les consignes de les Comissions Obreres. A Barcelona, 50.000 treballadors de la construcció van fer aturades aquell dia. A les fàbriques, destacaren l'aturada de tres quarts d'hora de 1.800 treballadors d'Hispano Olivetti, els de Harry Walker o els de CISPALSA. A SEAT, els treballadors van vincular la jornada per l'amnistia amb la seva plataforma reivindicativa dels set punts:

*“En SEAT la JORNADA empezó en realidad con la defensa de nuestros 7 puntos con la masiva recogida de firmas, y sobre todo con la manifestación a la salida del trabajo del día 24 de octubre en la que participamos más de 3.000 trabajadores. Esta manifestación constituyó una gran aportación a la preparación de la JORNADA en SEAT, en toda Barcelona e incluso en toda España por el eco encontró en la propia prensa legal de otros sitios.”*⁷⁹³

La jornada del 3 de novembre per l'amnistia va anar seguida de més mobilitzacions a favor de la llibertat dels presos polítics del procés de Burgos, on s'acusaven a setze persones de ser membres d'ETA, i a les quals hi havia 6 condemnes a mort i penes de presó que arribaven a sumar 752 anys de presó. Durant les següents setmanes, la classe obrera de tot el país es va manifestar en contra d'aquestes penes, i el judici va tenir un gran ressò a l'estranger. A Guipúscoa, a principi de desembre de 1970 es va produir una vaga general a diverses poblacions, i a Biscaia i Vitòria les principals fàbriques van fer aturades aquells dies. La solidaritat pels presos bascos s'estenia a Saragossa, Madrid, Sevilla, Galícia i les principals ciutats de l'Estat. A Barcelona, des del 30 de novembre es produïen accions diàries al centre de la ciutat en contra del Consell de Guerra i en defensa de la llibertat dels empresonats. El 3 de desembre, Hispano Olivetti, SEAT,

---

⁷⁹² *Asamblea Obrera. Órgano de los representantes de SEAT*, núm. 11, octubre 1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁷⁹³ *Asamblea Obrera. Órgano de los representantes de SEAT*, núm. 12, novembre 1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

Maquinista i Pegaso, entre altres, van fer aturades de solidaritat.⁷⁹⁴ Arrel d'aquestes mobilitzacions, la policia va detenir Carlos Vallejo, Armando Varo, Silvestre Gilaberte i Julian Cabanillas, militants del PSUC i de la Comissió Obrera de SEAT. L'onada de manifestacions també van tenir lloc als carrers de París, amb 8.000 persones el 3 de desembre, d'Itàlia, d'Alemanya, de Bèlgica i mítings diversos a l'URSS, entre altres. El 28 de desembre el Consell de Guerra va ratificar la presó i les condemnes a mort, però la pressió interior i exterior va fer recular el règim, que el dia 30 de desembre concedia un indult per a tots els condemnats a mort. La classe obrera va viure l'indult com una autèntica victòria i reconeixement de la seva força:

*“La lucha por la amnistía debe tomar en nuestro país, y en la medida que podamos internacionalmente, una gran amplitud. Y habrá amnistía. Esos muchachos no se pudrirán en la cárcel, como no se pudrirán Inguanzo, ni Camacho, ni Ariza, ni Lobato, ni Ardiaca, ni Sandoval, ninguno de los cientos de camaradas que allí están. Después de las conmutaciones de las penas de muerte muchas cosas van a cambiar en nuestro país. Es difícil en este momento calibrar todas las consecuencias de los acontecimientos de estos días. Pero se han roto frenos, obstáculos enormes a la expansión, al desencadenamiento de las fuerzas populares; se han roto frenos y obstáculos enormes a la unidad y se ha demostrado por primera vez que Franco ya no puede matar cuando quiere. Y desde el momento en que Franco, dictador fascista, ya no puede matar cuando quiere, desde ese mismo momento las posibilidades de victoria de la libertad en España son inmensas. Hay que utilizar inteligente y combativamente esas posibilidades y esa es ahora la gran tarea de todos: de los comunistas, de los socialistas, de los cristianos, de ETA, de todos los que luchan contra este régimen. Y es sobre todo la tarea de todos los que estamos dispuestos a luchar hasta la victoria del socialismo.”*⁷⁹⁵

La lluita per l'amnistia i la llibertat dels presos polítics va esdevenir, doncs, el clam diari de l'antifranquisme, que agafava més embranzida davant d'un nou acomiadament o atac contra la classe obrera, i que es traduïa en ajut econòmic, assemblees, concentracions, aturades de solidaritat, etc. De fet, com reconeixien les Comissions Obreres de la Maquinista a l'octubre de 1970, sense aquell suport mutu, la classe obrera

---

⁷⁹⁴ “España lucha por los 16 y la libertad. Huelgas y manifestaciones en los principales centros de España”, *Mundo Obrero. Órgano Central del Partido Comunista de España*, núm. 20, 20.12.1970, BVPH.

⁷⁹⁵ “Un discurso de Santiago Carrillo”, *Mundo Obrero. Órgano Central del Partido Comunista de España*, núm. 1 año XLI, 8.1.1971, pàg. 3, BVPH.

no hagués pogut mantenir activa la lluita per la democràcia i per unes condicions de feina dignes:

“La solidaridad de los obreros de las empresas de Barcelona hizo posible que se pagara la mensualidad a los despedidos durante los tres meses que duró la lucha y se apoyara económicamente a 150 compañeros.

*Los obreros de Maquinista agradecemos la ayuda prestada a nuestra huelga y ofrecemos nuestra entusiasta colaboración a las luchas de nuestros compañeros de otras empresas.”*⁷⁹⁶

Un any després, el conflicte de SEAT en el marc de la negociació del seu conveni col·lectiu, i on demanaven la readmissió dels acomiadats, l'amnistia i l'anul·lació de totes les sancions com els primers punts de negociació, prenia un relleu tràgic el 18 d'octubre, amb l'assassinat per la policia d'Antonio Ruiz Villalba durant el desallotjament de la fàbrica, com s'ha vist anteriorment. Aquell assassinat, com els tres obrers morts de Granada al juliol de 1970, va despertar una onada d'aturades, assemblees i concentracions per tot l'estat, però també a l'àmbit internacional:

“Siguen llegándonos informaciones sobre acciones SOLIDARIAS. Además de los que ya indicábamos en los anteriores n° de “A.O.”: EN MADRID: PAROS Y ASAMBLEAS en PEGASO, BARREIROS, MARCONI, XELVINATOR, y muy particularmente en RENFE (Talleres autónomos, depósito Norte, Atocha, Carro Negro, Material Móvil, Pequeño Material...). EN VALENCIA: MANIFESTACIONES en las calles.

*SOLIDARIDAD INTERNACIONAL: MANIFESTACIÓN en GINEBRA el 23 de octubre delante del consulado franquista, mítines en PARÍS el 3 de noviembre y en BURDEOS el 5. MENSAJES de apoyo a nuestra acción de la FSM, CISL, de los trabajadores y sindicatos de RENAULT (donde han lanzado octavillas explicando nuestra lucha), BERLIET (con un paro de 5 minutos), de todas las organizaciones sindicales francesas e italianas, de los sindicatos de la RDA, de los trabajadores españoles de RENAULT, ... la prensa del mundo entero hemos recibido ya ayuda económica.”*⁷⁹⁷

---

⁷⁹⁶ Boletín informativo de la Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima, núm. 11, octubre 1970, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁷⁹⁷ “Antonio Ruiz Villalba, Asesinado”, Asamblea Obrera. Órgano de los representantes de SEAT, núm. 35, 10.11.1971, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

Un altre cas que també despertà la solidaritat de tota la classe treballadora fou la detenció de Marcelino Camacho i nou membres més de Comissions Obreres després d'una reunió clandestina el 24 de juny de 1972 a Pozuelo de Alarcón (Madrid). La detenció dels deu de Carabanchel, com es coneixien a Marcelino Camacho, Nicolás Sartorius, Francisco García Salve, Eduardo Saborido, Fernando Soto, Juan Muñiz Zapico, Miguel Ángel Zamora, Pedro Santiesteban i Luis Fernández, el procés penal dels quals pel TOP es va conèixer com Procés 1001, va mobilitzar la classe treballadora de tot l'Estat i més enllà de les seves fronteres. Els dies abans del judici, que s'havia de celebrar el 20 de desembre de 1973, treballadors de tot el territori van fer aturades, concentracions i assemblees als llocs de treball com a protesta.⁷⁹⁸ Encara que inicialment se'ls demanaven penes que arribaven als 20 anys de presó (i que sumaven 162 anys entre tots els encausats), la pressió interior i exterior va fer que les penes rebaixessin considerablement, entre 2 i 6 anys de presó per a cadascun.⁷⁹⁹

La repressió del règim també afectava els advocats laboralistes, com demostraren les diverses detencions d'Albert Fina i Montserrat Avilés. Al 1971, la policia va fer un registre al seu despatx i va trobar exemplars del número d'*Asamblea Obrera*, de les CCOO de SEAT i un grup de treballadors acomiadats d'aquesta empresa. Per aquests dos motius, se'ls va acusar de reunió i propaganda il·legal, però van ser absolts, com va passar amb les detencions de 1972 i 1974:

“Els advocats laboralistes ALBERT FINA, MONTSERRAT AVILÉS, ASCENSIO SOLÉ, que, juntament amb el treballador FRANCESC PUERTO, seran “jutjats” pel TOP a Madrid el 22 de novembre. El fiscal els demana: 3 anys a FINA i AVILÉS, 5 a SOLÉ i 10 a PUERTO. Al règim li fa mal que uns advocats es posin al servei de la classe obrera i vessa contra ells la seva ràbia feixista (FINA i AVILÉS tenen pendent un altre judici juntament amb treballadors de SEAT en el qual els demanen 8 i 5 anys respectivament). Hi ha gran sensibilitat a nombroses empreses sobre aquest judici. Hi ha hagut ja signatures, octavilles [sic], denúncies.. ÉS POSSIBLE i CAL fer molt més encara!”⁸⁰⁰

---

⁷⁹⁸ *Asamblea Obrera. Órgano de los representantes de SEAT*, núm. 97, 26.11.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁷⁹⁹ Gago Vaquero, Francisco “El proceso 1001: desmantelamiento de la coordinadora nacional de Comisiones”, *Tiempo y Sociedad*, núm. 13, 2013-2014, pp. 45-97.

⁸⁰⁰ “Fina, Camacho, Tèrmica”, *Treball: editat per la delegació del C.C. del PSU de C.*, núm. 376, 30.10.1973, BVPH.

La lluita obrera de SEAT va ser, sens dubte, el motor de la classe treballadora als darrers anys del franquisme. Després de l'assassinat d'Antonio Ruiz Villalba, SEAT va passar a la vaga total. Durant el conflicte, més d'una setantena de treballadors van ser empresonats per la policia i sancionats per la patronal. Al gener, el conveni va passar a laudat, amb el qual el Ministeri imposava un augment salarial irrisori. El conflicte de SEAT, però, anava molt més enllà de les reivindicacions econòmiques i exigia la fi de les sancions i l'amnistia dels treballadors que quedaven a la presó i la reincorporació de tots els acomiadats arrel del conflicte:

“Su lucha obligó a levantar los despidos de todos los trabajadores sancionados por la última huelga; obligó a liberar a setenta de los setenta y cuatro detenidos. Pero siguen en la cárcel, por arresto gubernativo, es decir, porque los secuestran el Gobernador y la Político Social, José Marín, Antonio Berrocal, Florencio Santos y Armando Gómez. Y además han sido impuestas multitud de sanciones económicas. De ahí la exigencia que se expresa en talleres y secciones de la SEAT: Libertad de todos los detenidos; anulación de las sanciones; readmisión de todos los despedidos, incluidos, y muy especialmente, los de junio y julio; 4.500 pts. de aumento mensual; cuarenta horas semanales; incorporación a la plantilla de la fábrica de todos los obreros por cuenta de <<prestamistas>>; garantías para los representantes de los trabajadores; derecho de asamblea y huelga...

Estas son las reivindicaciones obreras que exigen satisfacción, que no figurarán entre las disposiciones del laudo y por tanto seguirán impulsando la lucha.”⁸⁰¹

La lluita de SEAT i de les grans fàbriques encapçalaven la lluita per la democràcia, la qual passava obligatòriament per l'amnistia i la llibertat dels presos polítics, però la repressió incessant del règim, amb l'assassinat de dos treballadors del Ferrol el 10 de març de 1972 durant una manifestació o l'empresonament dels deu de Carabanchel al juny del mateix any, mobilitzaven totes les capes de la societat. A més repressió, la defensa de l'amnistia, la llibertat de presos polítics i de les llibertats democràtiques bàsiques (expressió, reunió, de premsa, etc.) s'estenia pels estudiants universitaris, barris, sectors de l'Església catòlica, fàbriques, etc. El 3 d'abril de 1973, durant la vaga de la Tèrmica del Besòs, on els treballadors reclamaven millores salarials, va ser assassinat per la policia Manuel Fernández Márquez, treballador de la construcció. La

---

⁸⁰¹ “SEAT. ¿Convenio? ¿Laudo? Nuestras reivindicaciones”, *Mundo Obrero. Órgano del Partido Comunista de España*, 5.2.1972, pàg. 5, BVPH.

seva mort generà un allau de solidaritat amb els obrers de la Tèrmica i contra el règim dictatorial de Franco. Durant els dies següents es van manifestar més de 120.000 treballadors de 200 empreses de Barcelona, així com estudiants universitaris, mestres, advocats, enginyers, i fins i tot el cardenal arquebisbe, entre altres sectors de la societat.⁸⁰² Arrel d'aquesta vaga van passar a disposició judicial quatre treballadors de la construcció a la Tèrmica: Farrero, Moreno, Lozano i Esquerra. Al juliol, la defensa per la llibertat d'aquests obrers va coincidir amb una vaga de fam de 27 empresonats a Sòria, i que va despertar la solidaritat d'altres presos com la Model o els de Carabanchel. Per això, a l'estiu de 1973, els obrers de tot l'Estat omplien els carrers pels companys empresonats :

“La lluita de la classe obrera aproxima la fi de l'opressió i, amb ella, l'alliberament dels presos polítics. Però això no exclou que en les batalles de cada dia no hagi de ser, OBERTAMENT, l'exigència DELS COMPANYS EMPRESONATS, la preocupació pel tracte que aquests reben a la presó. Això respon a la solidaritat proletària. El moviment obrer ha d'informar a les assemblees, als butlletins, de l'estat dels companys empresonats. Cal discutir i organitzar, amb iniciatives concretes, llur defensa. Cal promoure comissions de treballadors i d'altres ciutadans per visitar les autoritats i exigir-les un millor tracte penitenciari per als presos i la seva LLIBERTAT. Aquestes comissions han d'influir sobre tots els sectors, difonent la preocupació pels presos.

Quatre obrers de la TÈRMICA estan sota l'amenaça d'un consell de guerra: EZQUERRA, MORENO, LOZANO i FARRERO; mentrestant, estan sotmesos a les condicions denigrants de vida a la Model.

La classe obrera no pot consentir aquestes vexacions. Ha de vessar tots els seus esforços solidaris en la seva defensa. Cal discutir la situació d'aquests companys a les fàbriques, als barris, a totes les poblacions de Catalunya. Hem de contribuir a fer que la classe obrera, el moviment democràtic i popular alcin ara més vigorosament que mai l'exigència d'AMNISTIA.

NO AL CONSELL DE GUERRA! LLIBERTAT PER ALS DE LA TÈRMICA! AMNISTIA!”⁸⁰³

---

⁸⁰² “Declaració del CE del PSUC”, a *Treball. Òrgan Central del Partit Comunista Unificat de Catalunya*, núm. 365, 25.4.1973, pàg. 1, BVPH.

⁸⁰³ “Solidaritat amb els de la Tèrmica. Amnistia!”, *Treball. Òrgan Central del Partit Comunista Unificat de Catalunya*, núm. 370, 3.7.1973, pàg. 3, BVPH.

De fet, l'any 1973 va estar marcat per la defensa de l'amnistia. El 28 d'octubre, 113 persones, membres de l'Assemblea de Catalunya, van ser detingudes a la sortida d'una reunió a la parròquia de Santa Maria Mitjancera (Barcelona). L'empresonament d'aquestes persones va coincidir amb el judici a Marcelino Camacho i els seus companys de CCOO. Ambdós fets van generar un important rebuig a la societat, especialment la catalana. Durant els mesos de novembre i desembre, la classe treballadora de tot el país, però també d'arreu d'Europa, van fer col·lectes econòmiques, escrits, aturades, concentracions, marxades per la llibertat, etc., i Lluís Maria Xirinacs va iniciar una vaga de fam per l'alliberament dels seus companys de l'Assemblea i de tots els presos polítics d'Espanya. El 12 de desembre, la Coordinadora General de Comissions Obreres va convocar una jornada de lluita per les llibertats sindicals i per la llibertat dels presos polítics. La jornada es convocava en un moment àlgid de la conflictivitat obrera. Només a l'àrea de Barcelona, els treballadors de la construcció portaven setmanes d'aturades per reclamar millores laborals; els treballadors de la Seda feien vaga des de meitat de novembre; empreses com Pirelli, Siemens o Motor Ibérica duïen a terme accions importants per defensar la seva plataforma reivindicativa i a Hispano Olivetti els treballadors aconseguïen imposar els seus representants a les negociacions del conveni col·lectiu. Per tant, les condicions per fer accions de solidaritat amb els presos polítics eren idònies:

“Es en esta situación GENERAL de lucha cuando el gobierno prepara el juicio contra los 10 dirigentes obreros encarcelados en CARABANCHEL, los 10 del ya famoso proceso 1001, contra ACOSTA, CAMACHO, FERNÁNDEZ COSTILLA, GARCIA SALVE, MUÑIZ, SABORIDO, SANTISTEBAN, SARTORIUS, SOTO y ZAMORA, a los que les piden 162 años de cárcel. Ello constituye una PROVOCACIÓN a la clase obrera, a las comisiones obreras, de toda España. Las COMISIONES OBRERAS llaman en toda España a impulsar todas las luchas en marcha, a extenderlas. Llaman también a hacer el próximo miércoles día 12 de diciembre un día de LUCHA SOLIDARIA con estos 10 trabajadores que representan hoy a toda la clase obrera. En Cataluña ocupan hoy lugares destacados en la solidaridad obrera el apoyo a los 113, entre los que hay bastantes trabajadores, la exigencia de LIBERTAD de todos, la necesaria solidaridad con los 4 de la TERMICA procesados y a uno de los cuales,

*MANUEL PÉREZ EZQUERRA, le piden entre el inmediato consejo de guerra y 2 juicios pendientes del TO, un total de 21 años.*⁸⁰⁴

En el marc d'aquestes mobilitzacions, Isabel López, membre de les Comissions Obreres de SEAT, és detinguda el dia abans de la jornada del 12 de desembre, amb connivència de la patronal.⁸⁰⁵ Les mobilitzacions per la llibertat de tots els presos polítics van continuar durant tot el mes de desembre. A la SEAT, a més de l'empresonament d'Isabel López, s'afegien els judicis de Marín i Morales al febrer de 1974, però malgrat haver-los guanyat, la direcció de SEAT es negava a la readmissió d'aquests dos enllaços sindicals de Comissions Obreres.

D'altra banda, dos dies abans de la jornada del dia 12 un tribunal militar va condemnar amb la pena de mort a Salvador Puig Antich. La seva condemna, i la de presó per a Josep Lluís Pons Llobet i Angustias Mateos va ser resposta per amplis sectors de la societat catalana, espanyola i de la comunitat internacional, però malgrat les mostres de suport, el 2 de març de 1974, Puig Antich va ser assassinat a garrot vil a la Model de Barcelona. El règim franquista, en plena decadència, mostrava la mateixa crueltat que en els seus primers anys. La repressió de l'Estat, però, era contestada per la classe treballadora amb més mobilització.

A les fàbriques que aquí s'estudien, 1974 va ser un any d'accions contínues. A SEAT, la lluita per la readmissió dels companys Marín i Morales i la llibertat per Isabel López, va ocupar el centre de les mobilitzacions del primer trimestre. A la Pegaso, la lluita per un conveni digne es va barrejar amb la defensa d'Eusebi del Jesús i Luis Marín, membres del Jurat d'Empresa i que l'empresa va acomiadar a principis de febrer. Com s'explica a l'inici d'aquest treball, al març també va tenir lloc el judici per a altres sis companys acomiadats, que malgrat guanyar el judici, l'empresa es va negar a readmetre. A Hispano Olivetti, la defensa de representants obrers i la dimissió del Jurat d'Empresa va aturar totalment la fàbrica a l'octubre. De fet, la seva vaga acabà amb 56 obrers acomiadats. D'altra banda, amb el primer aniversari de l'assassinat de Manuel Fernández Márquez, els treballadors de l'àrea metropolitana de Barcelona van realitzar actes de solidaritat i de rebuig a la repressió franquista.

---

⁸⁰⁴ *Asamblea Obrera de SEAT. Órgano de los trabajadores de SEAT*, nº98, 6.12.1973, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁸⁰⁵ *Asamblea Obrera de SEAT. Órgano de los trabajadores de SEAT*, nº99, 7.1.1974, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

A l'estiu, la plataforma pel conveni provincial del metall i l'inici de les lluites d'Elsa i Solvay a Cornellà van obrir un nou focus de lluita obrera a les fàbriques. El conflicte d'aquestes dues empreses va portar la comarca del Baix Llobregat a una vaga general d'una setmana al juliol de 1974:

“Ha estat la més important acció obrera a Catalunya, sota la dictadura. La VAGA GENERAL a tota una comarca. Uns 50.000 treballadors en acció, al carrer, amos durant una setmana de les fàbriques i del carrer, sense que la massiva presència de la policia servis per a gaire més que per recordar-nos que vivim en un règim feixista i que cal acabar amb ell.

Uns 2 milions d'hores de vaga. I un final victoriós. La patronal obligada a negociar i a cedir. Enfrontament públic, provocat per la vaga, entre els sectors capitalistes més ultres i els partidaris d'acceptar la realitat de la correlació de forces existent a la comarca (i de fet ja al país). Els patrons, els jerarques de la CNS, el governador civil, el règim en definitiva, obligats a negociar amb els dirigents obrers, amb els dirigents de la vaga, a reconèixer-los com a tals.

(...) De les accions solidàries destaquen la de SEAT on, des de divendres 5 fins que va acabar la vaga, hi ha hagut ATURS diaris de fins a tres hores a pràcticament tota la fàbrica, amb participació d'uns 15.000 treballadors. Es va saber lligar la solidaritat amb el Baix Llobregat amb la discussió de la plataforma reivindicativa amb vistes al proper conveni, a la tardor.”⁸⁰⁶

A la tardor, la lluita obrera durant les negociacions dels convenis va coincidir amb la setmana pro amnistia impulsada per l'Assemblea de Catalunya. Des de la primavera, l'Associació Justícia i Pau duia una campanya de recollida de signatures a favor de l'amnistia i contra les penes de mort a la que l'Assemblea de Catalunya i el PSUC s'hi van afegir. L'Assemblea de Catalunya va promoure, de l'11 al 17 de novembre, una setmana de mobilitzacions pro amnistia en suport a la campanya de Justícia i Pau. Durant aquesta setmana, associacions de veïns, partits polítics com el PSUC, estudiants, professionals diversos, etc., es van abocar al carrer a recollir milers de signatures a favor de l'amnistia, a fer xerrades, aturades als centres de treball, etc. Davant un moviment tan obert, on es col·locaven taules per poder recollir signatures a les portes de les

---

⁸⁰⁶ “Com s'ha fet una vaga general d'una setmana”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 394, 16.7.1974, pàg.1-4, BVPH.

facultats, a les places, mercats, etc., el governador civil de Barcelona, Martin Villa, va enviar a detenir alguns manifestants i a carregar durament contra la resta:

“Hi va haver nombroses persones amb contusions pels “jeeps” de la policia que foren llançats per damunt de les voreres i pel passeig de les Rambles contra la població pacífica. A més a més foren detingudes nombroses persones, algunes de les quals encara ho estan; d’altres han estat posades en llibertat. El poble de Barcelona exigeix la dimissió del Governador.

La por que el caràcter legal de la campanya de “Justícia i Pau” permeti que aquesta s’estigui convertint en un gran plebiscit PER L’AMNISTIA, PER LES LLIBERTATS POLÍTiques I NACIONALS, contra la dictadura i l’esperit de guerra civil, és tan gran que en els mitjans governamentals que el Ministeri de Justícia pretén ara que la Comissió Nacional de Justícia i Pau és un organisme il·legal. Aquesta és “l’obertura” del règim que patim! És el temor a la seva feblesa, a la voluntat lliurement expressada del poble català, dels pobles d’Espanya. Aquesta por els ha dut a processar el director de “Cambio 16”! I el periodista autor de la crònica titulada “LA IRA DE LOS PRESOS”, publicada al moment que a una dotzena de presons espanyoles els presos polítics expressaven la seva protesta amb impressionants vagues de fam.”⁸⁰⁷

L’inici de 1975 va continuar amb la mateixa tònica reivindicativa amb la que havia acabat el 1974. A SEAT, les massives manifestacions dels treballadors en contra dels empresonaments dels seus companys (Isabel, Javi, Matamoros i Sabaté)⁸⁰⁸ els darrers dies de desembre, van fer possible la seva reincorporació a la fàbrica el 2 de gener després de sortir de la presó.

Les negociacions del conveni col·lectiu de SEAT van estar marcades pels obrers de la fàbrica, en defensa de la seva plataforma reivindicativa i l’elecció de representants obrers. La resposta de la patronal davant d’una classe obrera tan organitzada com la de SEAT va ser acomiadar, el 8 de gener, els delegats escollits per l’assemblea i, una setmana més tard, 500 treballadors més.⁸⁰⁹ Les empreses més destacades com Hispano Olivetti, Pegaso, Harry Walker, Siemens i una trentena d’empreses més al Baix

---

⁸⁰⁷ “Imposem el dret a reclamar l’amnistia!”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 402, 26.11.1974, pàg. 3, BVPH.

⁸⁰⁸ “Viva la unidad obrera”, *Asamblea Obrera. Órgano de los trabajadores de SEAT*, núm. 124, 2.1.1975, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d’Estudis Sociolaborals (CESL).

⁸⁰⁹ “Viva la unidad de los trabajadores de SEAT”, *Asamblea Obrera. Órgano de los trabajadores de SEAT*, núm. 126, 16.1.1975, c Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d’Estudis Sociolaborals (CESL).

Llobregat van iniciar de seguida aturades i concentracions en solidaritat amb els acomiadats de SEAT. Mentrestant, el clima de repressió a l'interior de la factoria havia arribat a uns límits que els treballadors consideraven insostenible:

“Ciertamente la REPRESIÓN ha sido muy dura. 500 compañeros despedidos es ya una cifra muy elocuente. Y la forma como estos días estamos trabajando dentro de factoría, prácticamente a punta de pistola, con encargados y jefes doblando los turnos, con otros jefes en los pasillos haciendo de policías, con “sociales” en las naves, con “grises” rodeándonos, ... la SEAT como un campo de concentración, ¡PERO ESTO NO PUEDE DURAR! ¡No va a durar porque no lo vamos a tolerar, pero además porque así la empresa no puede funcionar!”⁸¹⁰

Cal tenir en compte que els treballadors acomiadats per causes polítiques tenien una reincorporació laboral difícil. Les *l·listes negres* de treballadors eren un fet habitual entre la patronal, com explica Pedro López, acomiadat de SEAT el 1971:

“Encontré empleo en OSA, que hacía las motocicletas. Encontré empleo allí como jefe en la sección de tornos automáticos pero pidieron informes a SEAT, porque yo había dicho que había trabajado en SEAT, y en SEAT le dijeron que tal y bueno, ya no entré. [...] Después entré a trabajar como jefe de mantenimiento en una empresa de pinturas y allí yo era jefe de mantenimiento y se me retorció el estómago cuando limpiábamos los reactores y toda la porquería de los reactores iba a parar al mar, porque la empresa estaba al lado del mar, y allí se estaban bañando niños y personas, ... Bueno, lo pasé muy mal en aquellos tiempos por eso, por estas cosas, lo demás no porque era un trabajo que me gustaba. [...] Total, que en cierta ocasión paseando por, bueno, yendo a oficinas centrales de Procolor a ver a mi jefe no sé para qué, pues resulta que estaban allí unos jefes de pintura de la SEAT. Me vieron, me reconocieron y se chivaron. Y me despidieron de allí.”⁸¹¹

Les accions de solidaritat amb els acomiadats de SEAT van continuar al llarg del mes de febrer, ja que el dia 26 hi havia el judici de 317 dels 500 acomiadats. Magistratura va fallar a favor dels treballadors, però la patronal es reservava la capacitat de readmetre'ls

---

⁸¹⁰ ¡UNIDAD! ¡SOLIDARIDAD!”, *Asamblea Obrera. Órgano de los trabajadores de SEAT*, núm. 127, 21.1.1975, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁸¹¹ Entrevista a Pedro López Provencio, ex-treballador de SEAT, militant del PSUC i de CCOO, realitzada el 12.2.2016.

o no a la factoria, així que la lluita per la readmissió de tots els treballadors va continuar. Un combat, però, que havia d'estendre's a tota la classe obrera del país, com demanava *Treball*:

“La lluita per la READMISSIÓ dels acomiadats de SEAT, es lliga amb la dels acomiadats d'OLIVETTI, SAENGER, CUMBRE, LAVIS, CLIMA ROCA, i ha de ser un dels elements centrals de la batalla obrera i, també, d'una manera clara, conscient i responsable, de la batalla de totes les forces democràtiques per la llibertat.”⁸¹²

Els de SEAT, doncs, no eren els únics que lluitaven per la readmissió dels seus companys. Als seus 500 acomiadats se sumaven els 56 d'Hispano Olivetti o els 6 de Pegaso. A la Maquinista, les negociacions del conveni van prendre un altre caire en el moment en què l'empresa va acomiadar 8 treballadors i va tancar la fàbrica:

“Ante la justa lucha que venimos desarrollando en defensa de nuestras justas reivindicaciones la empresa y la dictadura franquista han intentado romper nuestra unidad y combatividad con el único método de que hoy disponen: la represión. Pero la represión se vuelve contra sus propios autores si encuentra la respuesta UNIDA, si todo compañero represaliado se transforma en bandera de lucha. Y ESTO ES LO QUE HA SUCEDIDO. Primero despidieron a 8 compañeros, y nos “suspendieron” a todos por 7 días. Y CON LA HUELGA LES OBLIGAMOS A READMITIRLOS, a abrir la fábrica al 4º día. Luego entregaron, el lunes 8 de febrero, 9 compañeros a la policía. Pensaban que sembrarían así el pánico entre nosotros. ¡PERO SE EQUIVOCARON! Nuestra respuesta ha sido de nuevo las ASAMBLEAS, los PAROS, las sentadas, ¡LA HUELGA! ¡Sus cálculos fallaron!

Ahora la empresa, desconcertada, viendo que no nos han desunido ni las sanciones, ni las detenciones, ni las nuevas cartas a más de 100 compañeros, ni la entrada en varias ocasiones esta semana pasada de la policía en la fábrica, viendo que ante estas medidas represivas nuestra unidad y combatividad crecía, que la HUELGA volvía a ser TOTAL, ha vuelto a cerrar la fábrica. Y dicen que “no saben” cuando volverán a abrir.”⁸¹³

---

⁸¹² “Els obrers a Magistratura”, *Treball. Òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 409, 4.3.1975, pàg. 5, BVPH.

⁸¹³ “Apoyo a la Maquinista”, Comité de San Andrés- Buen Pastor del PSUC, 15.2.1975, full volant, caixa PSUC: Organitzacions de Treballadors: CCII, 1979-1985. Federació Metall, Fons PSUC, Arxiu Nacional de Catalunya.

Dels 56 acomiadats d'Hispano Olivetti, 27 treballadors i 3 càrrecs sindicals van portar el seu acomiadament a Magistratura, mentre que 25 van acceptar les indemnitzacions de la patronal. El judici, celebrat a l'abril, va donar la raó als treballadors d'Olivetti, però això no es traduïa en la readmissió dels acomiadats:

“Per bé que els embolics legals concedeixen l'opció a l'empresa, els acomiadats ja han expressat la seva invariable decisió de tornar als seus llocs de treball. A l'unison, la fàbrica s'ha posat en moviment: recollida massiva de signatures, delegacions, assemblees... Ningú no perd de vista, a més a més, el pes de SIS MESOS DE LLUITA UNITÀRIA pel conveni, amb més d'UN MILIÓ I MIG d'hores/home de vaga i desenes d'assemblees amb elecció de delegats per a la negociació, com també manifestacions al carrer, anar a altres fàbriques, recollida de DOS MILIONS de pessetes...”⁸¹⁴

La lluita dels obrers d'Olivetti va arrelar amb força al barri de Poble Nou. Entitats del barri recollien diners per als acomiadats, s'empaperava el barri amb cartells de solidaritat i s'oferia assessorament jurídic des de la vocalia laboral, entre altres mostres de suport.⁸¹⁵ Al maig, l'apropament de les eleccions sindicals va conduir a un reforçament de les candidatures obreres, a les quals el primer punt del seu programa electoral era la readmissió dels acomiadats.⁸¹⁶

A SEAT, la força de les candidatures unitàries va permetre als treballadors imposar algunes de les seves reivindicacions, previ al seu gran èxit electoral, com la readmissió de 101 treballadors acomiadats al gener; que les dones votessin i poguessin ser votades; que es permetés la propaganda electoral o que el nombre de càrrecs electorals fos proporcional als treballadors de cada categoria.⁸¹⁷ En canvi, mentre els de SEAT aconseguien la readmissió d'un centenar de treballadors, a Motor Ibérica eren acomiadats 18 obrers, candidats de CCOO a les eleccions.⁸¹⁸

Al setembre de 1975, Ángel Otaegui, Juan Paredes “Txiki”, Ramón García, José Luís Sánchez i José Hurtado van ser condemnats a mort pel règim franquista. Ni la pressió internacional ni les nombroses mostres de rebuig a la condemna no van fer possible que

---

⁸¹⁴ “OLIVETTI: READMISSIÓ”, *Treball. Òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 411, 1.4.1975, pàg. 4, BVPH.

⁸¹⁵ “OLIVETTI: obrers i veïns plegats”, *Treball. Òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 412, 15.4.1975, pàg. 4, BVPH.

⁸¹⁶ “OLIVETTI: encara l'article 103” *Treball. Òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 413, 29.4.1975, pàg. 4, BVPH.

⁸¹⁷ *Asamblea Obrera. Órgano de los Trabajadores de SEAT*, núm. 134, maig 1975, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁸¹⁸ “Balance Motor Ibérica, 1976”, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

s'aturessin els seus afusellaments el 27 de setembre. A les fàbriques, les concentracions, manifestacions, assemblees i recollida de signatures es van multiplicar al llarg de tot el mes. A la Pegaso de la Sagrera, el 29 de setembre, els treballadors van fer una assemblea d'unes 300 persones a l'hora de l'esmorzar per parlar d'aquestes execucions. Entre els obrers que van prendre la paraula van destacar els militants de CCOO: Josep Balcells Graells, Francisco Amorós García, Manuel Pérez Vera, Jesús Mª Giralt, García Trujillano i Gonzalo Paredes. Domingo Martínez, vigilant del taller de muntatge, va avisar a la direcció de Pegaso sobre la reunió il·legal que estaven fent els treballadors. A les seves declaracions, també esmentà la participació de Giralt, Javier Hernández i Carlos Fernández a l'assemblea que es va fer dos dies després. Amb aquest testimoni, la direcció d'ENASA va aprofitar per acomiadar els líders de les CCOO de Pegaso, i Domingo Martínez va ser ascendit després de la declaració.⁸¹⁹ A la matinada del 30 de setembre, Paco Amorós i Manuel Pérez són detinguts per la Guàrdia Civil i enviats primer a la comissaria de la via Laietana i més tard a la presó Model. Aquella mateixa nit també és detingut Josep Marín, acomiadat de SEAT, que va intentar suïcidar-se després de les tortures que va patir a la Model.⁸²⁰ A ENASA, l'acomiadament d'aquests dirigents, que havien estat escollit a les eleccions sindicals unes setmanes abans, va provocar un allau de solidaritat a través de caixes de resistència, concentracions, cartes al Rei, al president de l'INI, etc. Els detinguts van passar 21 dies a la Model, acusats de delictes d'incitació al terrorisme, però el TOP va considerar que no se'ls podia jutjar per aquests delictes i els van deixar en llibertat. Des de la sortida de la presó, Francisco Amorós, Pérez Vera i els altres quatre acomiadats van anar cada dia a la porta de la fàbrica amb pancartes reclamant la seva readmissió.

En aquest context, cinc dies després de la mort del dictador Franco, el 25 de novembre de 1975, el nou cap d'Estat, el rei Joan Carles I, va proclamar un indult, que no complia les expectatives de les forces polítiques antifranquistes. De fet, encara que van sortir 90 presos polítics catalans (700 a tot l'Estat), l'indult no despenalitzava els delictes pels quals havien estat condemnat i, per tant, les detencions per reunions o manifestacions il·legals o per repartir propaganda continuaven actives. La direcció de la Pegaso va fer

---

⁸¹⁹ “*Declaración testifical de Domingo Martínez López*”, 13.10.1975, carpeta “Documents relacionats amb la repressió empresarial a la fàbrica ENASA”, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁸²⁰ “Llibertat per als dirigents obrers detinguts”, *Treball: editat per la delegació del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 423, 14.10.1975, pàg. 4, BVPH.

públic un avís on s'anul·laven les sancions que no significuessin ni l'acomiadament ni que fossin superiors als trenta dies:

“Se pone en conocimiento de todos los trabajadores que la dirección de la empresa, queriendo sumarse a la conmemoración de momentos históricos que vivimos, y aunque las recientes disposiciones legales al respecto, no afectan al ámbito laboral, ha dispuesto:

- 1) Quedan sin efecto todas las sanciones pendientes de cumplirse, o las que pudieran imponerse por razón de hechos cometidos con anterioridad al 22 de noviembre de 1975.*
- 2) Tal medida no se aplicará en los supuestos en los que los hechos hayan sido calificados por la empresa como merecedores de la sanción de despido a suspensión superior a 30 días.*
- 3) En cada caso particular la empresa adoptará la decisión que corresponda de acuerdo con las directrices anteriores.”⁸²¹*

Com havia passat amb l'indult del rei, el comunicat de la patronal no va ser ben rebut pels treballadors, que esperaven una amnistia completa i la readmissió de tots els acomiadats durant la dictadura. L'ambient a totes les fàbriques era d'una lluita constant per la readmissió de tots els companys:

“Durante seis meses los compañeros de dentro mantuvieron una férrea lucha por la readmisión de los despedidos, toda la plantilla lucía pegatinas alusivas y en cada reunión de los representantes sindicales se anteponía, como primer punto, la amnistía laboral. Cada pequeño conflicto laboral en la fábrica se elevaba exponencialmente con la exigencia de la amnistía. La cuestión se hizo imparable, la dirección pretendió maniobrar entonces concediendo algunas readmisiones pero no a todos, ello no era negociable ni para los compañeros de dentro que mantuvieron una actitud ejemplar ni para los luchadores curtidos de la otra parte de la valla.”⁸²²

A SEAT, la defensa de la readmissió dels treballadors acomiadats va portar els obrers a renunciar a la resta de punts de la plataforma reivindicativa per al conveni a canvi del

---

⁸²¹ “AVISO: Dirección de ENASA”, 3.12.1975, caixa 4, documentació diversa de Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁸²² CASTÁN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, pàg. 268-269.

retorn dels seus companys, però la patronal va continuar negant-se a readmetre aquests treballadors:

“En el acto de conciliación sindical dentro del marco del conflicto colectivo interpuesto por los trabajadores de todos los centros de trabajo de la empresa SEAT y ante la imposibilidad de un acuerdo mínimamente válido la representación de los trabajadores opta por una nueva y definitiva propuesta: Renuncia expresa a toda plataforma de reivindicaciones del convenio colectivo, a cambio de un objetivo, READMISIÓN DE TODOS LOS DESPEDIDOS DE SEAT.

(...)No será posible conseguir una paz laboral mientras este problema básico de solidaridad no sea afrontado y solucionado siendo responsable de lo que pueda ocurrir y de las luchas que se puedan generar ante este problema los responsables de la negativa a su negociación. La clase obrera a la que habitualmente se le acusa de posturas radicales y no negociadora ha demostrado su capacidad e intención de diálogo suficientemente no pudiendo decirse lo mismo de la patronal.”⁸²³

Aquesta lluita diària a les fàbriques es combinava amb la resta de forces polítiques, associacions de barri, universitaris, etc., als carrers de les ciutats, com demostrava l'èxit de la crida de l'Assemblea de Catalunya a les manifestacions dels dies 1 i 8 de febrer de 1976, el primer dia per la defensa de l'amnistia i al segon se li afegien les reivindicacions de les llibertats nacionals i democràtiques de Catalunya. Desenes de milers de manifestants ompliren els carrers de Barcelona, demostrant la força i la capacitat de mobilització d'una classe treballadora que no només volia ser tinguda en compte, sinó que reclamava el seu paper com un actor indispensable per a l'assoliment d'una veritable democràcia.

El 18 de febrer, els treballadors de Pegaso de la Zona Franca van presentar-se a la Direcció per exigir la readmissió no només d'aquests companys acomiadats al setembre de 1975, si no dels altres 38 treballadors acomiadats restants per les lluites de 1958, 1962, 1971 i 1974: *“No es justo sancionar a alguien por expresar públicamente su opinión, pues este es un derecho de la persona que la clase trabajadora defiende como único medio de tomar conjuntamente nuestras reivindicaciones.”⁸²⁴*

---

⁸²³ “Comunicat de la Junta Sindical de SEAT”, 3.3.1976, caixa SSE CCOO SEAT. Jurat d'Empresa 1977. Servei de formació professional, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸²⁴ Sense autor, *Crónica del movimiento obrero...*, pàg. 83.

Al judici de Francisco Amorós, Manuel Pérez Vera, Jesús Mª Giralt, García Trujillano i Gonzalo Paredes van assistir dirigents de la FLM, de CCOO, de la USO, UGT i treballadors de diverses fàbriques, i es va celebrar el 20 de febrer. El Magistrat va donar la raó als treballadors, però l'empresa es va negar a admetre'ls en virtut de l'article 103 de la Llei de Procediment Laboral. L'endemà, i durant unes setmanes, els sis acomiadats van plantar-se a la porta de la fàbrica amb pancartes i es van concentrar amb la resta de companys⁸²⁵ fins que l'empresa es va avenir a negociar amb els obrers de Pegaso. El pacte sindical, signat el 15 de març, estipulava un reingrés escalonat d'aquests treballadors:

1. Josep Balcells: reingrés el 16 de març de 1976.
2. Juan García Trujillano: reingrés l'1 d'abril de 1976.
3. Manuel Pérez Vera: reingrés l'1 de juny de 1976.
4. Gonzalo Paredes: reingrés l'1 de juliol de 1976.
5. Jesús Mª Giralt: reingrés l'1 de setembre de 1976.
6. Francisco Amorós: reingrés el 2 de novembre de 1976.⁸²⁶

La readmissió dels sis dirigents de Comissions Obreres es va sentir a la fàbrica com un autèntic èxit, però el fet que encara quedessin molts treballadors fora de la factoria pels mateixos fets, continuava mobilitzant la classe obrera per a una amnistia completa. A les fàbriques d'ENASA de Barcelona, per exemple, encara quedaven al carrer els acomiadats dels anys 1958, 1962, 1971 i 1974, els noms dels quals es poden observar a la següent graella:

1958	1962	1971	1974
P. Gonzalez	M. Mazarico	A. Castán	Carmen Palomero
V. Faus	A. Gómez	S. Medina	F. Pérez
T. Anton	R. Cumplido	J. J. Aragonés	M. Ciuraneta
R. Palmer	J. Colorado	P. Moya	E. del Jesús
A. Mullor	B. González		A. España
R. Rocabayera	A. Hernández		A. Fernández
E. Fernández			L. Marín

⁸²⁵ *Ibíd*em, pàg. 84.

⁸²⁶ “*Acta del Jurado de Empresa*”, 15.3.1976, caixa 4/1 Documentació diversa de Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

S. Amaya	J. Suárez
D. Arnau	A. Macho
E. Comas	F. Hernández
P. Galindo	
P. Lara	
F. Pou	
J. Sánchez	
A. Badia (d)	
F. Escriba (d)	

827 828

Cada parcel·la de llibertat que els treballadors guanyaven a la patronal era celebrat amb entusiasme, com va passar a SEAT un mes després de les readmissions de Pegaso. Com s'ha fet esment, al març les negociacions del conveni col·lectiu estaven totalment monopolitzades per l'amnistia laboral. La negació de l'empresa a discutir aquest punt va fer que el conveni acabés en laude, però el conflicte va continuar. La pressió dels obrers de SEAT va obligar la patronal, després de que es dictés el laude, a canviar de postura i readmetés pràcticament la totalitat dels 500 treballadors acomiadats al 1975. Les readmissions dels treballadors de Pegaso, de Laforsa o Deslite, o les manifestacions arreu del país eren exemples de la força del moviment obrer, com analitzaven els treballadors de SEAT, i havien estat les raons per les quals la patronal havia volgut mostrar una cara més amable:

*“La readmisión de los despedidos de SEAT, explotada por la empresa como si se tratase de una concesión, aireando por todos los medios informativos las medidas de la dirección, intentando hacer creer que se ha dado la Amnistía Laboral. Queda claro que los trabajadores continuaremos nuestra lucha por todos los despedidos en las distintas luchas que se han dado en nuestra empresa y por la Amnistía Laboral.”*⁸²⁹

⁸²⁷ Taula d'elaboració pròpia a partir de la informació que apareix a *Pegaso Informa. Portavoz de la Junta Sindical de ENASA*, núm. 1, setembre 1976.

⁸²⁸ A *Crónica del movimiento obrero de Pegaso (s/a)*, s'informa que durant la primavera de 1977 els treballadors de Pegaso van cercar tots els acomiadats per elaborar una llista de cara a la seva readmissió, i van descobrir que un dels dos treballadors acomiadats al 1958 que al butlletí de 1976 donaven per mort era viu, però no s'esmenta quin dels dos.

⁸²⁹ *Asamblea Obrera*, núm. 3, any 1976 (Full sense data), carpeta amnistia, Fons CCOO SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Com a Pegaso, a SEAT encara quedaven al carrer els companys acomiadats dels anys anteriors:

“La Amnistía Laboral pasa principalmente por la readmisión de los 46 compañeros que quedan en la calle del 75, los 38 del 73, los 33 del 71... los cerca de 200 compañeros que quedan en la calle por defender nuestros intereses. La situación de los despedidos es muy grave ya que por las listas negras no pueden entrar a trabajar en el mismo ramo, ni en muchos casos tener un puesto fijo de trabajo, en una palabra, están condenados al pacto del hambre.

Aunque en muchas empresas se ha conseguido la readmisión total, y en otras como la nuestra parcial, está claro para todos nosotros que ha sido la lucha obrera la que ha restituido a los despedidos a sus puestos de trabajo.

*En la lucha por la readmisión de los despedidos y por la Amnistía laboral destacan los trabajadores de Motor Ibérica con dos meses de huelga por la readmisión de sus despedidos y de los nuestros. Por eso la lucha de Motor Ibérica es la lucha de toda la clase obrera.”*⁸³⁰

A Hispano Olivetti hi havia 64 treballadors al carrer, 56 d'ells de la darrera vaga del 1974. A l'abril de 1976, la direcció de l'empresa va aprofitar que havia escapat els dirigents del moviment obrer d'Olivetti per signar un pacte social amb un sector del Jurat d'Empresa, en el qual el Jurat es comprometia a mantenir l'ordre a la factoria a canvi d'un augment salarial.⁸³¹ Un sector del Jurat d'Empresa, que s'havia presentat a les darreres eleccions dins les candidatures unitàries, es va negar a signar aquest pacte:

“Apoyar nuestra firme decisión de no firmar el Pacto Social, transformándola en una negativa general, que refuerce nuestra unidad, en base a los principios de clase, rechazando enérgicamente los referéndums trucados. Poner en marcha nuestros mecanismos democráticos, es decir las ASAMBLEAS, e ir hacia una ASAMBLEA GENERAL que permita el debate pluralista a fondo, e ir hacia una ASAMBLEA

---

⁸³⁰ “La Junta Sindical por la Amnistía Sindical”, *Información Sindical. Representación Sindical de SEAT*, juny- juliol 1976, pàg. 2, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸³¹ “El cas Olivetti”, *Avui*, 19.6.1976, pàg. 5, Hemeroteca digital de premsa a Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 2.2.2018.

*GENERAL que permita el debate pluralista a fondo, para que a la hora de dar nuestra opinión conozcamos los pros y los contras de la cuestión”.*⁸³²

La lluita per l'amnistia va continuar al juliol, amb la convocatòria d'àmbit estatal d'una setmana per l'amnistia feta per la Coordinadora Democràtica entre els dies 5 i 12 d'aquell mes. Les manifestacions de Madrid i Barcelona van ser multitudinàries, malgrat la prohibició del Govern. Aprofitant aquest marc, els treballadors de Motor Ibérica van convocar una jornada per l'amnistia laboral pel dia 7 de juliol.⁸³³ Un mes més tard, el 30 d'agost, el govern d'Adolfo Suárez va fer públic un decret d'amnistia que va ser molt criticat per les seves restriccions:

*“Se trata, por parte del gobierno, de diferenciar los delitos políticos en violentos y pacíficos, sin que se quiera reconocer que bajo un régimen violento, terrorista, aun desaprobándola, la lucha violenta, armada, es obviamente otro recurso político. Cuando nosotros pedimos amnistía total estamos pidiendo amnistía para todos, incluso para aquellos que nos torturaron, porque creemos que esa es la única manera de superar el clima de violencia y de sangre que caracterizó el régimen de los últimos cuarenta años. El primer terrorismo que hubo en el país fue el del propio sistema, el resto fue una consecuencia de esa opresión.”*⁸³⁴

A les fàbriques, doncs, la reivindicació de l'amnistia laboral continuaven sent la base de les seves lluites, especialment tenint en compte que la patronal espanyola (COE) era totalment contrària a l'amnistia perquè considerava que <<*socavaría los principios básicos del orden económico y social de una sociedad occidental como la española*>>.⁸³⁵ En canvi, per a la classe obrera, la readmissió dels treballadors acomiadats pel franquisme havia esdevingut un punt indissociable de la lluita per la democràcia. Així doncs, a la lluita pel reingrés dels obrers de Motor Ibérica despatxats durant les darreres vagues, la seguia la lluita de Roca Radiadores, vinculant, com la primera, amnistia i reivindicacions laborals. Mentrestant, les associacions d'acomiadats de SEAT o de la Maquinista Terrestre i Marítima, formades per antics treballadors

---

⁸³²“A todos los trabajadores de Hispano Olivetti”, 29.3.1976, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti. Documentació diversa, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO De Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸³³ “Setmana de l'amnistia”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 445, 5.7.1976, pàg. 3, BVPH.

⁸³⁴ “Amnistía es amnistía...total”, *Mundo Obrero. Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, núm. 31, 8.9.1976, pàg. 5, BVPH.

⁸³⁵ “La COE contra la amnistía laboral”, *Mundo Obrero. Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España*, núm. 38, 22-28.9.1977, pàg. 11, BVPH.

d'aquestes empreses que reclamaven el seu retorn a les factories, continuaven liderant concentracions a les portes de les fàbriques, recollida de diners, manifestacions, etc.

Al desembre de 1976, les diferents organitzacions proamnistia van dur a terme una campanya sota el lema "Per Nadal, tothom a casa".⁸³⁶ La crida proposava diferents accions durant tot el mes, com una nova setmana proamnistia del 12 al 19 de febrer o un homenatge a Lluís Maria Xirinacs el dia 21 de desembre davant del primer aniversari de la seva lluita a les portes de la Model per l'amnistia. La campanya coincidia amb el referèndum sobre la reforma política impulsat des del Govern. Des de l'esquerra, es va fer una crida a l'abstenció al mateix temps que es demanava una amnistia sense excepcions, com escrivia Vázquez Montalbán:

"El referéndum tiene todos los tics franquistas más algunas reformas de procedimiento técnico: la oposición queda prácticamente silenciada y las posibles garantías de control de sí, el no, el voto en blanco o la abstención quedan en manos de interventores pertenecientes a asociaciones y partidos políticos "ya legalizados", es decir, legalizados por el franquismo químicamente puro.

¿Por qué tan recelosos procedimientos? Porque el gobierno está inseguro en cuanto sale del territorio, del chالaneo con prefranquistas, franquistas y posfranquistas. Ahora se dirige al pueblo y es consciente de que no tiene respuesta a preguntas fundamentales que se le pueden hacer desde el común denominador de la conciencia popular:

¿Por qué no se ha concedido la amnistía total? ¿Por qué no se ha legitimado la libre actuación de todos los partidos políticos? ¿Por qué no se ha permitido el regreso de todos los exiliados?

Desde nuestra perspectiva de expresos políticos y me atrevería a decir que desde la perspectiva global del movimiento democrático, la piedra angular argumental es la evidencia del chالaneo de la amnistía."⁸³⁷

A les fàbriques, la negociació dels convenis aquella tardor-hivern de 1976 va continuar vinculada amb l'amnistia. A SEAT, el conveni va tornar a acabar en laude, igual que a Roca Radiadores. A la Maquinista, el Jurat d'Empresa havia entregat al maig una

---

⁸³⁶ "Per Nadal, tots a casa", *Treball. Òrgan Central del Partit Comunista Unificat de Catalunya*, núm. 460, 20.12.1976, pàg. 4, BVPH.

⁸³⁷ "Amnistía sí, referéndum no", *Llibertat. Butlletí Interior d'Informació de l'Associació Catalana d'expresos polítics i socials*, núm. 3 (extraordinari de desembre 1976), pàg. 5, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

petició de readmissió de 27 companys acomiadats durant les vagues de 1967, 1968, 1969, 1970 i 1971. Durant la negociació del conveni, aquesta petició va esdevenir el primer punt de la plataforma reivindicativa del conveni.⁸³⁸ A la factoria de Pegaso de Madrid, els treballadors van aconseguir la readmissió de 10 companys durant el primer trimestre de 1977, tot i que encara quedaven 119 al carrer.⁸³⁹

Al març, la Coordinadora Feminista de Barcelona va convocar una manifestació davant la presó de dones per demanar la seva amnistia el dia 8 de març. La manifestació va ser dissolta pels cossos antidisturbis⁸⁴⁰ i l'endemà era detinguda Isabel López, del Jurat d'empresa de SEAT. A la factoria es van fer aturades de solidaritat, i des de finals del 29 d'abril es va iniciar una campanya diària per l'amnistia a l'interior de la fàbrica, que va culminar amb una setmana per l'amnistia i vagues de quatre hores i assemblees amb els treballadors acomiadats: la plantilla dins la factoria i els despatxats a la porta.⁸⁴¹ El Jurat d'Empresa es va traslladar aleshores a Madrid per negociar amb el nou director de SEAT, Juan Miguel Antoñanzas. La Junta Sindical de SEAT demanava tres punts bàsics: amnistia laboral, revisió salarial i eleccions per al Consell de Fàbrica.⁸⁴²

“El presidente pidió garantías pero nosotros no garantizamos nada. Expusimos que había elementos de conflictividad que podían conducir a situaciones sin salida como las de Motor Ibérica, Roca, etc., y que si no se quería llegar a esto era necesario plantearse con serenidad los tres puntos mencionados que podrían ser la causa del conflicto. Una vez solucionados estos puntos las relaciones laborales volverían a sus cauces de una lucha de clases normal sin unos elementos extremadamente conflictivos. No era absolutamente necesario el garantizar nada pues los primeros interesados en que no hubiera conflicto eran el Consejo de Administración y la Dirección de la empresa. A partir de aquí se ha iniciado el proceso que todos conocemos: formación

---

⁸³⁸ “Los despedidos de la Maquinista solicitan el reingreso”, *ABC*, 7.5.1976, pàg. 38, Hemeroteca digital *ABC*, consultat el 25.2.2018.

⁸³⁹ “Pegaso readmite a trabajadores despedidos”, *El País*, 25.2.1977, Hemeroteca digital *el País*, consultat el 25.2.2018.

⁸⁴⁰ “Amnistia i detencions”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 472, 14.3.1977, pàg. 5, BVPH.

⁸⁴¹ “No quedará cap acomiadat a SEAT. Tots readmesos”, *Treball. Òrgan Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 483, 5.6.1977, pàg. 9, BVPH.

⁸⁴² “Entrevista con la ex Junta Sindical”, *Asamblea Obrera. Portaveu de les CCOO de SEAT*, núm. 5, juliol 1977, pàg. 8, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

del Consejo de Fábrica, readmisión paulatina de todos los despedidos y la próxima revisión salarial.”⁸⁴³

L’acord per la readmissió de més d’un centenar de treballadors a SEAT durant el mes de juny de 1977, i que es va fer amb una llista feta entre ells en assemblea en base a les necessitats de cada company, va ser rebuda amb alegria entre els companys, després de tants anys de lluita:

“Significa algo más que un acto de justicia para unos compañeros que no habían cometido ningún delito –en todo caso un delito propio de una estructura fascista– significa además el admitir la lucha de clases como tal y una seguridad para el trabajador que reivindica sus derechos. Significa, en una palabra, romper una legalidad típicamente fascista.”⁸⁴⁴

A Pegaso, el 16 de març de 1977 es va arribar a un acord entre els diferents Jurats d’Empresa de les factories d’ENASA (Madrid, Valladolid i Barcelona) i la patronal per a la readmissió de la majoria dels acomiadats durant la dictadura. La patronal havia acceptat el reingrés de més d’un centenar de treballadors de forma escalonada, seguint els mateixos criteris als tres centres de treball. Els primers beneficiaris foren els de Madrid, després els de Valladolid i en darrer lloc els de Barcelona.⁸⁴⁵ A partir de l’acord, cada mes havien d’entrar dues persones acomiadades a l’empresa. Entre els treballadors es va acordar que primer entressin els obrers a l’atur, seguits pels qui es trobaven en situació de precarietat, deixant els menys necessitats en darrer lloc. El Jurat i els treballadors van formar també una comissió per cercar els treballadors acomiadats:

“Se iba de empresa en empresa preguntando por ellos y siguiéndoles la pista, con la consiguiente sorpresa por parte de los interrogados, que muchas veces les confundían con policías a la caza de malhechores, debiendo hacer grandes esfuerzos para deshacer el malentendido. El esfuerzo se vio recompensado por el éxito, pues incluso se contactó con un compañero al que en el folleto editado en septiembre del 76 sobre la amnistía, se le daba por fallecido.”⁸⁴⁶

---

⁸⁴³ *Ibídem.*

⁸⁴⁴ *Ibídem.*

⁸⁴⁵ Sense autor, *Crónica del movimiento obrero...*, pàg. 90.

⁸⁴⁶ *Ibídem*, pàg. 91.

Malgrat l'acceptació del reingrés d'aquests treballadors, la patronal d'ENASA va intentar dificultar l'entrada d'aquests obrers. Al juny, per exemple, es va negar al reingrés de dos treballadors acomiadats al 1958 en situació precària adduint que *“ambos eran considerados incompatibles con ENASA, por lo cual su entrada no estaba prevista por el momento.”*⁸⁴⁷ La readmissió dels treballadors de Pegaso es va anar realitzant fins el 27 de desembre de 1977, quan va entrar el darrer acomiadat. El 20 de febrer de 1978, la patronal d'ENASA prohibia la participació de diversos dels acomiadats a les eleccions sindicals perquè no els reconeixia l'antiguitat:⁸⁴⁸

*“La dirección de la empresa nunca acabó de digerirlo, a primeros de 1978 quiso impedir que un readmitido se presentase a las elecciones por tener menos de seis meses de antigüedad. Una vez promulgada la ley de amnistía hubimos de recurrir a magistratura para que reconocieran todos nuestros derechos empezando por la antigüedad y las coberturas de vacío de cotizaciones a la seguridad social desde la fecha de despido a cargo del estado. Con esta sentencia recuperé el n° 3.819 de tarjeta, el histórico de mi primer ingreso en 1963. Nunca un número había significado tanto para mí. Los militantes sentimos que dejamos de ser sólo un número de operario cuando tomamos conciencia de clases y pasamos a la acción.”*⁸⁴⁹

Dels 38 acomiadats de Pegaso a Barcelona, 26 van acollir-se a l'amnistia i es van reincorporar durant el 1977. Alguns treballadors, com Comas (acomiatat el 1958) o Moya (acomiatat el 1971) eren ambdós membres d'organitzacions cristianes que havien acceptat la indemnització en el seu moment, i, per tant, creien que no devien acollir-se a l'amnistia.⁸⁵⁰ Espuña, militant de Bandera Roja i acomiatat al 1974, tampoc no va reincorporar-se a l'empresa perquè l'organització va considerar que la seva tasca sindical era més important en una altra fàbrica. Per aquest mateix motiu, J.J. Aragonés, acomiatat el 1971 no va fer el seu reingrés perquè BR va convenir que la seva feina al Metro era més prioritària. En canvi, Santiago Medina, acomiatat el 1971 i militant també de Bandera Roja, sí va sol·licitar l'amnistia laboral. L'empresa li va concedir, però poc després Medina va demanar un any d'excedència per poder dedicar-se en exclusiva a tasques del partit. Quan l'excedència va acabar, però, la direcció va denegar

---

⁸⁴⁷ Ibídem, pàg. 91.

⁸⁴⁸ Ibídem, pàg. 92.

⁸⁴⁹ CASTÁN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, pàg. 269.

⁸⁵⁰ PALOMERO, Dora, *Los trabajadores de ENASA...*, pàg. 140.

la seva reincorporació a la factoria. Per tant, Medina va ser l'únic acomiadat d'ENASA que no va poder acollir-se a l'amnistia laboral.⁸⁵¹

A Hispano Olivetti, Maquinista Terrestre i Marítima, Roca Radiadores i Motor Ibérica, en canvi, els treballadors van haver d'esperar a la llei d'amnistia per imposar la readmissió dels seus companys. De fet, excepte a Maquinista, els treballadors van haver de continuar lluitant perquè l'empresa acceptés aplicar la llei a la fàbrica.

El 15 d'octubre de 1977, el BOE va publicar la Llei 48/1977 d'Amnistia, aprovada el dia anterior a les Corts. Per aquesta llei quedaven amnistiats tots els actes d'intencionalitat política anteriors al 15 de desembre de 1976, i els actes compresos entre aquesta data i el 15 de juny de 1977. Al segon article, l'amnistia comprenia, entre d'altres, els actes d'expressió d'opinió a través de premsa, impremta o altre mitjà de comunicació. Cal destacar que en aquest article també s'amnistiava els delictes comesos per les autoritats, funcionaris i agents d'ordre públic contra l'exercici dels drets de les persones. A l'article 5 d'aquesta llei, també s'amnistiaven les infraccions de caràcter laboral i sindical consistents en actes que suposessin l'exercici de drets reconeguts als treballadors en normes i convenis internacionals vigents.⁸⁵² Segons l'article 8 d'aquesta llei, l'amnistia deixava sense efecte les resolucions judicials i actes administratius o governatius que haguessin produït acomiadaments, sancions, limitacions o suspensions dels drets dels treballadors. Tot i així, el fet que quedessin sense efecte aquestes resolucions judicials no obligava a l'empresa a readmetre els treballadors acomiadats. L'aplicació de l'amnistia, segons el seu article 9, corresponia en exclusivitat als jutges, tribunals i autoritats judicials, que tenien un termini màxim de 3 mesos per resoldre les decisions judicials.⁸⁵³ Per tant, un cop aprovada la llei, els treballadors hagueren de continuar la lluita per la seva readmissió als tribunals i amb la patronal, que es negava a aplicar-la fent servir els buits legals d'aquesta llei.

Des de l'aprovació de la llei, la Coordinadora de treballadors acomiadats per motius polítics i sindicals va convocar una campanya de sensibilització i solidaritat contra les empreses que es negaven a aplicar el decret:

“Els acomiadats van acudir ahir [29 de novembre] per segona vegada a les portes de les empreses per demanar l'aplicació del decret d'amnistia laboral, d'acord amb la

---

⁸⁵¹ *Ibíd.*

⁸⁵² BOE, Ley 46/1977, de 15 de octubre de Amnistía.

⁸⁵³ *Ibíd.*

decisió de llur assemblea, que considera necessari sensibilitzar l'opinió pública i, en especial, els treballadors de <<l'interior>> per aconseguir la immediata readmissió dels cinc-mil acomiadats de l'any 59 ençà a conseqüència de les lluites polítiques i sindicals.

Fins ara, la majoria de les empreses s'han negat a readmetre aquests acomiadats, amb una única excepció, la Maquinista. La resta han adduït que els acomiadaments eren cosa jutjada i que, en qualsevol cas, s'atindrien a les sentències de les Magistratures del Treball, que revisarien, a petició dels treballadors, els casos individuals que poguessin presentar-se.”⁸⁵⁴

Encara que a l'article d'Avui esmentava que Maquinista Terrestre i Marítima va acceptar ràpidament la readmissió dels treballadors acomiadats, no va ser la seva totalitat, ja que fins el pacte entre la patronal i els representants dels treballadors el 14 de maig de 1979, no es va acordar l'entrada de la totalitat dels obrers despatxats. El pacte establia un reingrés escalonat entre octubre de 1979 i abril de 1980, com es pot observar a la següent graella:

Nom del treballador	Dates a ingressar
F. Lumeras Medrano	1.10.79
E. Penado Serra	1.10.79
B. Calderón Esteban	1.10.79
L. Díaz Pérez	1.10.79
L. Vidiella Menéndez	1.10.79
M. baró Anglada	1.11.79
E. Sala Serrano	1.11.79
E. Ardill González	1.12.79
J. Montero Montero	1.12.79
a. Cabezas Jiménez	1.1.80
A. Delgado Calvero	1.12.79
J. Fernández Peyá	1.3.80
F. López Martínez	1.2.80
J. Martín Burillo	1.1.80
J. Medina Martínez	1.3.80
C. Rama Romero	1.2.80
J. Campoy López	1.3.80
E. Raya Gallego	1.2.80
A. Reche Celma	1.4.80

⁸⁵⁴ “La difícil amnistia laboral”, *Avui*, 30.11.1977, pàg. 7, Hemeroteca digital de premsa a Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 24.4.2018.

F. Sánchez Guallar	1.4.80
J. Sanjuán Claramunt	1.3.80
T. Chicharro Manero	1.3.80
D. Clarés Ortega	1.1.80

855

En canvi, a Motor Ibérica va ser impossible fer cap pacte amb la patronal per la readmissió dels acomiadats. Entre els anys de la dictadura i la vaga de 1976, aquesta empresa va acumular 156 obrers acomiadats per motius sindicals o polítics.⁸⁵⁶ Pocs dies després d'aprovar-se la llei, una comissió d'acomiadats va intentar reunir-se amb els representants de l'empresa per negociar un reingrés a les factories de Motor Ibérica. Davant la negativa de la direcció de readmetre els treballadors, un grup dels acomiadats va decidir encadenar-se durant unes hores a la porta de la fàbrica a l'Avinguda Icària, fins que la policia els van detenir i al jutjat de guàrdia se'ls obrí un expedient.⁸⁵⁷

Durant els següents mesos, els treballadors van concentrar-se a les portes dels centres de treball de Motor Ibérica, entre altres accions reivindicatives, a més de portar els seus casos a Magistratura de Treball. Els casos més destacats de Motor Ibérica van ser els que afectaven els líders de Comissions Obreres Marcelino Camacho i Julián Ariza, treballadors de l'antiga Perkins, que va passar a ser Motor Ibérica a Madrid. La direcció es va negar a admetre'ls a l'empresa, i durant el judici va argumentar, en el cas d'Ariza, que no es podia aplicar l'article 8 de la Llei d'Amnistia perquè no hi havia hagut cap resolució judicial sobre el cas i Ariza havia acceptat la indemnització en el seu moment. En el cas de Camacho, la patronal adduïa que la sentència dictada a Magistratura el maig de 1972 no va declarar el seu acomiadament procedent, improcedent o nul, ja que van considerar caducada l'acció d'acomiadament o de sanció.⁸⁵⁸ La Magistratura de Treball núm. 10 de Madrid va fallar a favor de Marcelino Camacho, encara que no va ser així per Julián Ariza per haver acceptat la indemnització en el moment del seu

⁸⁵⁵ "Pacto Amnistía laboral", 17.5.1979, caixa SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, conveni col·lectiu 1979, documentació vària; pensions i seguretat socials 1985; documentació Federació del Metall, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸⁵⁶ "Els acomiadats es presenten a les fàbriques", *Avui*, 17.11.1977, pàg. 11, Hemeroteca digital de premsa a Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 24.4.2018.

⁸⁵⁷ *Ibidem*.

⁸⁵⁸ "Motor Ibérica SA. A l'opinió pública", *Avui*, 1.2.1978, pàg. 16, Hemeroteca digital de premsa a Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 24.4.2018.

acomiadament.⁸⁵⁹ Malgrat que Magistratura va fallar a favor de Camacho, el dirigent comunista i l'empresa no van arribar a un acord per a la seva readmissió fins al juny de 1979.⁸⁶⁰

A Barcelona, durant els mesos de maig i juny, van haver diversos judicis a Magistratura per resoldre les peticions d'amnistia d'una part dels acomiadats de Motor Ibérica⁸⁶¹:

Data del judici	Treballadors acomiadats
9.5.1978	Diversos acomiadats de l'any 1973.
10.5.1978	Juan Domingo Linde i Juan Montraveta, acomiadats el 1975.
12.5.1978	4 oficinistes de la factoria de Zona Franca el 1976.
17.5.1978	24 treballadors acomiadats durant la vaga de 1976.
18.5.1978	3 acomiadats del centre de Montcada el 1975.
23.5.1978	Soto, acomiadat durant la vaga de 1976.
9.6.1978	Marín i 5 acomiadats més de Montcada durant la vaga de 1976.
Sense concretar	5 treballadors més de Zona Franca acomiadats el 1975.

Al juliol, encara quedaven 30 casos sense resoldre. Moltes empreses, incloses Motor Ibérica, feien servir els buits legals de la llei per no amnistiar els treballadors, com denunciava Lluís María Xirinacs a *Avui*:

*“Tampoc no s’acaba d’aplicar mai l’amnistia laboral que també fou acceptada en la llei d’amnistia. Especialment llüides, en aquest sentit, apareixen les noves dictadures multinacionals, que sota capa de llibertat econòmica vénen a substituir el franquisme. Motor Ibérica, no acaba d’amnistiar. La gran multinacional canadenca que hi ha al darrera no té entranyes.”*⁸⁶²

Una altra empresa reticent a l'aplicació de l'amnistia va ser Hispano Olivetti, amb prop d'una setantena de treballadors acomiadats durant la dictadura. En aquesta factoria, l'assemblea de treballadors acomiadats, entre els quals hi havia els despatxats de 1967,

⁸⁵⁹ “Amnistia laboral para Camacho”, *El País*, 24.2.1978, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.4.2018.

⁸⁶⁰ “Amnistia laboral para Marcelino Camacho”, *El País*, 20.6.1979, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.4.2018.

⁸⁶¹ “Juicios por la Amnistia Laboral”, ”, *Lluita Obrera. Òrgan de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya*, núm. 6, 15.5.1978, pàg. 14, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸⁶² “Al servei d’aquest poble. Mercat d’esclaus”, *Avui*, 25.7.1978, pàg. 5, Hemeroteca digital de premsa a Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 24.4.2018.

1973 i els de la vaga de 1974-1975, van presentar-se durant la primera setmana d'octubre a la porta de la fàbrica per sol·licitar la seva readmissió. La direcció es va negar a rebre'ls, així que durant unes setmanes els obrers acomiadats van protagonitzar concentracions a l'entrada de cada torn a la factoria i a la porta de l'oficina de personal. A més, cada dijous es reunien davant les oficines comercials d'Olivetti a la Ronda Universitat.⁸⁶³ Per a Comissions Obreres, el paper del Comitè d'Empresa d'Hispano Olivetti era una peça essencial en la lluita per l'amnistia que no estava jugant el paper que li corresponia per les desavinences internes amb la UGT:

*“Este Comité, ya limitado por la burocracia que le impone la empresa, no tiene una política unitaria respecto a la amnistía laboral. Así, mientras CCOO está por la readmisión pura y simple de todos los despedidos, la UGT (cuyo dirigente, el diputado socialista Luís Fuertes, es despedido de Hispano Olivetti) considera que habría que estudiar caso por caso. Como resultado, el Comité ha decidido crear una comisión para la amnistía laboral, comisión que aún no ha empezado a funcionar.”*⁸⁶⁴

Tot i les crítiques de Comissions Obreres per l'actitud de la UGT, ambdues centrals sindicals van protagonitzar un tancament a la factoria la setmana abans de Setmana Santa i al març van decidir abandonar el comitè d'empresa per la manca de voluntat de diàleg de la direcció.⁸⁶⁵ A finals d'aquell mes, CCOO i UGT crearen una comissió formada per totes les centrals sindicals de la factoria (UGT, CCOO, USO i CNT) amb quatre representants cadascuna. La primera acció que van dur a terme va ser una baixada de rendiment.⁸⁶⁶ Mentrestant, els obrers acomiadats van recórrer a Magistratura, i el 16 de juny de 1978 se celebrà el judici a 47 acomiadats de la vaga de 1974/1975.⁸⁶⁷

Alguns dels casos van fallar en contra dels treballadors, i no va ser fins a finals de setembre que els obrers d'Olivetti i la patronal van arribar a un acord per a la readmissió d'alguns dels acomiadats. Segons l'acord, a l'octubre de 1978 van reingressar a la factoria sis treballadors; cinc més ho farien el 1980; uns altres cinc el 1981 i els quatre

---

⁸⁶³ “No hay amnistía laboral en Hispano Olivetti”, *Lluita Obrera. Òrgan de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya*, núm. 0, 15.1.1978, pàg. 4, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸⁶⁴ *Ibidem*.

⁸⁶⁵ “CC y UGT abandonan el comité de Olivetti”, *Tele eXpres*, 29.3.1978, caixa 2: Eleccions sindicals gener-març 1978, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁸⁶⁶ *Ibidem*.

⁸⁶⁷ “Juicios por la Amnistía Laboral”, *Lluita Obrera. Òrgan de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya*, núm. 6, 15.5.1978, pàg. 14, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

últims ho farien el 1982. Un treballador va optar per esperar la sentència de Magistratura i 32 obrers van ser indemnitzats amb 400.000 pessetes per a cadascun. Alguns dels treballadors que van acollir-se a la indemnització ho van fer perquè l'empresa no estava disposada a readmetre tota la llista d'acomiadats.⁸⁶⁸ La vintena de readmissions es va fer en base a les necessitats dels obrers despatxats (si tenien feina o no, càrregues familiars, etc.). Les centrals sindicals van valorar positivament l'acord, encara que no havien aconseguit l'amnistia laboral per a tots els treballadors, com reconeixia el secretari d'USO:

*“No es una gran victoria- comenta Angel Peix, secretario de la USO, uno de los que volverán a su puesto de trabajo en julio de 1980-, y no pensamos celebrarla con pancartas, pero sí que podemos decir que ha sido una negociación victoriosa, sobre todo teniendo en cuenta las numerosas sentencias negativas de los tribunales laborales sobre la amnistía y la ambigüedad de la ley que es aplicada muy restrictivamente.”*⁸⁶⁹

En darrer lloc, l'aplicació de l'amnistia a Roca Radiadores tampoc no va ser un camí fàcil. Com a les altres factories, alguns companys van guanyar els judicis a Magistratura, però d'altres els van perdre.⁸⁷⁰ Un dels casos més destacats va ser el de Antonio Garcia Alguacil i Antonio Garcia Arquillo (de 56 i 48 anys respectivament), acomiadats després de ser arrestats i condemnats a tres mesos pel TOP per una reunió convocada per les CO del Baix Llobregat el 1967. Com que van ser acomiadats per estar empresonats, els dos treballadors no van recórrer als tribunals. El Tribunal Central va considerar que, com que no existia sentència concreta declarant procedent l'acomiadament, era com si no hagués hagut sanció, i que no es podia amnistiar una cosa que no havia existit:

“La sentencia del Tribunal Central de Trabajo anulando la sentencia de la Magistratura nº9 de Barcelona, por la que se aplicó la amnistía a los trabajadores de ROCA Antonio García Alguacil y Antonio García Arquillo, señala las limitaciones de ley “la de amnistía laboral”, que por su ambigüedad y falta de concreción permite las

---

⁸⁶⁸ “La amnistía negociada en Olivetti ya es un hecho”, *Solidaridad Nacional*, 30.9.1978, caixa 10, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁸⁶⁹ “Acuerdo sobre amnistía en Olivetti”, *Tele|eXpres*, 29.9.1978, caixa 10, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁸⁷⁰ “Navales readmitido”, *Lluita Obrera. Òrgan de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya*, núm. 9, 10.7.1978, pàg. 8, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

*más variadas interpretaciones en su aplicación. En ese sentido, el Tribunal Central de Trabajo está actuando con un criterio claramente restrictivo, cerrando el paso a las sentencias favorables a los trabajadores y sentando una jurisprudencia que hará prácticamente imposible la recuperación del puesto de trabajo de aquellos que recurren a los tribunales en demanda de amnistía laboral.”*⁸⁷¹

Al juliol de 1978, encara quedaven al carrer 24 treballadors de Roca Radiadores.⁸⁷² De fet, al conveni de 1979 els representants dels treballadors van continuar reivindicant l'amnistia com a un dels punts centrals de la plataforma del conveni, però l'empresa es va negar a negociar un altre punt que no fos econòmic, així que va acabar en laude.⁸⁷³ El darrer judici que es va fer va ser el de Jesús Sánchez Pajares, delegat de l'Assemblea Obrera de Roca durant la vaga de 1976, el 21 d'octubre de 1980,⁸⁷⁴ gràcies al qual va poder tornar a la factoria.

L'assoliment de l'amnistia laboral va ser parcial en moltes empreses, gràcies a l'ambigüitat de la llei i a la repressió de la patronal, que va poder aprofitar-se dels buits legals per negar el retorn a la fàbrica de molts treballadors combatius. En algunes empreses, com SEAT o Pegaso, la força de la classe obrera va poder imposar el retorn dels seus companys, fins i tot abans de l'aprovació del decret llei, mentre que en altres empreses on la repressió patronal era més forta que el moviment obrer de la fàbrica, com Motor Ibérica, Hispano Olivetti o Roca Radiadores, alguns obrers no van poder tornar a les factories, ja que o bé les resolucions no van ser favorables o bé la direcció de l'empresa es va negar a la readmissió d'aquests treballadors.

6.2. La negociació dels convenis col·lectius

La Llei de Convenis Col·lectius de 1958 va canviar les relacions laborals a Espanya. Segons l'article onze d'aquesta llei, la negociació dels convenis col·lectius incloïa punts com retribucions salarials, producció, plusos retributius, criteris de classificacions professionals, canvis en els mètodes de treball o horaris de treball, entre altres

---

⁸⁷¹ “Desamnistiados en Roca”, *Lluita Obrera. Òrgan de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya*, núm. 10, 10.9.1978, pàg. 14, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸⁷² “CCOO denuncia irregularidades en la aplicación de amnistía laboral”, *La Prensa*, 21.7.1978, caixa 10, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁸⁷³ “Trabajo dicta laudo para Roca”, *El correo catalán*, 21.2.1979, Retall de premsa, caixa 10, Fons FELLA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁸⁷⁴ ALONSO, A., CAMPMANY J., et al., *La vaga de Roca...*, pàg. 94.

aspectes.⁸⁷⁵ La negociació col·lectiva entre els representants dels treballadors i la patronal que representava aquesta llei va ser un factor fonamental per a l'aparició d'un nou moviment obrer, malgrat les restriccions de la participació efectiva dels obrers a la discussió i elaboració dels convenis i l'omnipresència de l'OSE a les relacions laborals. Per a la patronal, la llei de convenis col·lectius els oferia la possibilitat de poder negociar augments de producció, rendiments i racionalitzar els mètodes de producció. En canvi, per a la classe obrera, l'aprovació de la llei els va donar la capacitat de fer reivindicacions salarials i millores en les seves condicions laborals.

Com s'ha vist en l'apartat d'aquest treball referit als primers conflictes de les fàbriques estudiades durant la dècada dels seixanta i l'inici dels anys setanta, la negociació dels convenis col·lectius es va vincular ràpidament a la lluita política contra el franquisme. La necessitat d'autèntics representants dels treballadors a l'empresa va impulsar a líders obrers a realitzar candidatures unitàries per poder fer d'interlocutors dels obrers des del Jurat d'Empresa. Com també s'ha vist en aquest punt, la negociació dels convenis col·lectius de les grans empreses, o de sectors (comarcals, provincials) en una mateixa època de l'any va permetre teixir vincles de solidaritat entre els treballadors de diferents empreses, entre barris, associacions, etc. La negociació dels convenis col·lectius va esdevenir també, amb l'augment de la presa de consciència de la classe treballadora en la lluita per la defensa de millores en les condicions laborals, de la llibertat d'associació, del dret a escollir els propis representants, de la llibertat d'expressió i, a partir dels anys setanta, de l'amnistia laboral. Amb l'augment de la conflictivitat obrera, també van augmentar les normes d'obligat compliment, on el Ministeri dictava salaris i les relacions laborals si els treballadors i la patronal trencaven les negociacions.

Per tant, durant la dictadura, la negociació del conveni col·lectiu va ser una eina de lluita dels treballadors per aconseguir les seves reivindicacions. En canvi, un cop iniciada la reforma política cap a un estat democràtic, el paper que havia de tenir la negociació dels convenis col·lectius va enfrontar els treballadors entre aquells qui continuaven veient aquesta negociació com un espai de lluita per aconseguir la ruptura política i aquells que veien la negociació només com l'oportunitat d'aconseguir millores socials i econòmiques en un moment en què la crisi econòmica s'estava traduint en expedients de regulació i expedients de crisi, com expressava la comissió deliberadora de SEAT al desembre de 1977:

---

⁸⁷⁵ *Ley de 24 de abril de 1958 sobre convenios colectivos sindicales*, art. 11, BOE, núm. 99, 25.4.1958, pàg. 740, consultat al BOE el 2.5.2018.

*“En esos momentos pudimos constatar cómo algunos compañeros creen que estamos aún en los tiempos en que el Convenio servía principalmente para luchar, y lograrlo ya era un éxito, todavía no se han dado cuenta de que hoy el Convenio, ha de servir principalmente para conseguir mejoras económicas, laborales y sociopolíticas para los trabajadores, que la lucha y la movilización es sólo un medio para lograrlas. Vimos también a algunos nuevos sindicalistas, temerosos y desbordados ante lo que representaba la mínima expresión de la capacidad de movilización de los trabajadores de Seat.”*⁸⁷⁶

A continuació, s'exposen les negociacions dels convenis col·lectius a partir de 1975 a SEAT, ENASA, Maquinista, Hispano Olivetti, Motor Ibérica i Roca Radiadores.

6.2.1. Els convenis col·lectius a SEAT, 1976-1982

La negociació del conveni col·lectiu a la tardor de 1975 va estar marcada per la readmissió dels treballadors acomiadats. Al maig, la contundent victòria de les candidatures unitàries després de la repressió patronal al gener va aconseguir certes concessions, com la readmissió de 101 companys. Al setembre, els treballadors de SEAT van enviar una carta al Jurat d'Empresa en la qual els instaven a mantenir la readmissió de tots els companys acomiadats com a condició prèvia abans d'iniciar les converses per a la negociació del conveni:

“Los trabajadores abajo firmantes, consideramos que una medida urgente es la readmisión de los despedidos, no podemos entrar en la negociación del convenio sin que esta medida se realice.

Tenemos unas necesidades de aumento de salarios, de control por nuestra parte de los ritmos de trabajo, el grave problema de las categorías, más días de vacaciones en verano y un largo etc., pero por encima de todo no podemos quedar impasibles cuando una gran cantidad de compañeros nuestros se encuentran en la calle, la mayoría sin un trabajo fijo y con gran cantidad de necesidades.

---

⁸⁷⁶ “Información de la primera parte de la negociación del VII convenio colectivo de SEAT”, *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de les CCOO de SEAT*, núm. 10, gener 1978, pàg. 5, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

*Ante esta situación exigimos la readmisión de los despedidos.*⁸⁷⁷

El 4 de diciembre va tenir lloc la primera reunió entre els representants dels treballadors i la patronal de SEAT, que va acabar ràpidament davant la negativa de l'empresa a negociar els dos primers punts que proposaven els treballadors: la readmissió dels acomiadats i superar els topalls salarials del Govern.⁸⁷⁸ Durant el mes de desembre, es van celebrar dues reunions més per iniciar la negociació del conveni, però van acabar sense acord per incloure aquests dos punts.⁸⁷⁹ El 9 de gener de 1976, la Junta Sindical va instar els treballadors de SEAT a deixar de fer hores extra fins que la patronal no acceptés l'inici de les converses a favor de la readmissió de tots els acomiadats:

“Por acuerdo de la Junta Sindical, del Jurado de Empresa y aprobado en todas las Asambleas que se han ido celebrando, se tomó la decisión de pedir a todos los compañeros que no se hagan horas extraordinarias.

En la situación de paro por la que pasa el país, y teniendo aún en la calle a nuestros compañeros despedidos, en estas condiciones y teniendo en cuenta de que no haya ningún trabajador sin empleo el hacer horas extras en SEAT es además de inmoral e injusto el quitarle el pan a los compañeros que no tienen trabajo.

En unos momentos en que la Dirección de nuestra empresa se niega a todo el diálogo sobre el convenio pidiendo declaraciones previas de exclusión del tema “Despedidos”, ya que siempre se ha proclamado la Voluntariedad de las horas dejemos de hacerlas ya. La unidad de los trabajadores de SEAT y su solidaridad deben demostrarse ahora y comenzando por la supresión de las referidas horas extras.

*La Junta Sindical os llama a ser solidarios y dejar las horas. No a las horas.*⁸⁸⁰

Durant el mes de gener, el boicot a les hores extra, les assemblees i les concentracions dels treballadors es van succeir diàriament per pressionar l'empresa a que acceptés aquests dos punts, a més de la setmana laboral de 40 hores i una prima mínima de 4.000

---

⁸⁷⁷ “Carta al Jurat d’Empresa”, 29.9.1975, caixa SSE CCOO SEAT. Jurat d’Empresa 1975. Actes centrals i filials, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸⁷⁸ “Nota de la representación de los trabajadores de la empresa”, 10.12.1975, caixa SSE CCOO SEAT. Jurat d’Empresa 1975. Actes centrals i filials, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸⁷⁹ “Reunió amb CTE EJ. El 6 de gener de 1976: Balanç del moviment obrer de SEAT d’abril a desembre de 1975”, caixa 6: PSUC, PCE, altres partits, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

⁸⁸⁰ “Horas extraordinarias. Junta Sindical de SEAT”, 9.1.1976, Full Volant, caixa SSE CCOO SEAT. Jurat d’Empresa 1975. Actes centrals i filials, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

pessetes⁸⁸¹. Aquestes assemblees, però, eren perseguides per l'empresa, que intentava dividir els treballadors no deixant-los sortir al pati a prendre l'esmorzar per a que no es poguessin reunir els treballadors i no es poguessin informar i discutir sobre la negociació del conveni, com va denunciar la Junta Sindical, que instava els treballadors a continuar les mobilitzacions en defensa dels seus drets:

“3º.-Hoy continuamos las mal llamadas negociaciones, pues, a nuestro entender, el ofrecer condiciones regresivas como las que nos ofrece la empresa, se puede considerar como una provocación al desorden para luego acusarnos de revoltosos, cuando lo único que hacemos es reclamar nuestros legítimos derechos y quien está trasgrediendo todos los derechos humanos, es precisamente la empresa negándose a un diálogo.

4º.- Tenemos que luchar por NUESTRO CONVENIO, en cualquier terreno y por nuestras más imprescindibles reivindicaciones, tales como: nuestros compañeros DESPEDIDOS, un salario que cubra nuestras necesidades y unas condiciones de trabajo más humanas. Por todo ello, llamamos a los trabajadores de SEAT a participar en la lucha y acudir a las reuniones informativas y participar en la marcha hacia el Sindicato, programada para HOY.”⁸⁸²

La patronal, però, es va negar en tot moment a acceptar les demandes dels treballadors, fins i tot després que l'Organització Sindical acceptés la proposta de conveni dels treballadors.⁸⁸³ El 29 de gener es va trencar la primera fase de la negociació del conveni i el 6 de febrer els representants dels treballadors van denunciar conflicte col·lectiu – fent que la negociació del conveni passés a una fase d'arbitratge estatal- davant la manca de voluntat de negociar de la patronal. Tal com es veu al següent requadre, l'oferta dels treballadors i l'oferta de la patronal es trobava a la mateixa situació que al desembre:

---

⁸⁸¹ “Per la readmissió i contra els límits salarials”, *Treball: editat per la delegació de CC del PSU de Catalunya*, núm. 432, 5.1.1976, pàg. 8, BVPH.

⁸⁸² “A todos los trabajadores. La Junta Sindical de SEAT”, 22.1.1976, Full Volant, caixa 3 Junta Sindical, Jurat d'Empresa, Comitè d'empresa, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

⁸⁸³ *Ibidem*.

Concepte	Representants dels treballadors	Comissió econòmica de l'empresa	Observacions
Duració	2 anys	2 anys	Segons llei
Àmbit personal	Tot el personal excepte l'alta direcció	Accepta incloure els comandaments superiors que ho sol·licitin.	La llei ho inclou
Vigència	1 gener 1976	Al mes següent de la seva publicació	Contestació regressiva
Actualitzacions salarials	Semestrals. Cost de vida més 3 punts. Lineal	Semestrals. Cost de vida.	No modifiquen res
Readmissió acomiadats	Possibilitat readmissió escalonada. Control paritari	Pendent sentència	NO
Jornada laboral	1976: 1850 hores 1977: 1800 hores	Reducció de 40 hores	Presentació sense clarificació de com interpreten horaris
Increment salarial	3.500 pessetes lineal	NO	
Plus conveni	Inclusió salari	NO	
Treballs penosos, perillosos i tòxics	Pagar-los segons la llei	Increment cost vida anual	
Jubilació	60 anys, 100% salari real. Crear una fundació 50% treballadors, 50% empresa	NO	
Beneficis	Increment cost vida més 3 punts	NO	
Hores extra	Comissió paritària de control	Donaran informació	
Vacances	30 dies d'estiu	18 dies laborables. 6 al Nadal	
Lletra de antiguitat	Que es quedi íntegre la pactada al VII conveni	NO	
Malaltia	Totalitat a partir de 1.1.77	NO	
Col·legis	Increment 100%	NO	
Transports	Reducció de 25 a 15 ptes.	NO	

884

Finalment, les negociacions es van acabar trencant el 16 de febrer sense conciliació entre les parts. El Ministeri va dictar una decisió arbitral obligatòria un mes després, el 16 de març de 1976. El Ministeri va imposar l'aplicació d'una jornada laboral de

⁸⁸⁴ “Cuadro comparativo de la oferta representantes trabajadoras y la empresa en la negociación del convenio en febrero 1976”, caixa SSE CCOO SEAT. Jurat d'Empresa 1977. Servei de Formació professional, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

1.962,5 hores (que suposava una reducció de 39 hores), distribuïdes en 251 dies laborals, amb 18 dies de vacances a l'estiu i 6 al Nadal. Pel que fa al salari, hi havia un increment del 10.5% per a l'obrer qualificat i el 9.1% per al cap de primera, que equivalia al mateix augment del cost de vida. Aquesta decisió també afegia una revisió salarial al juliol per ajustar-la al cost de vida.⁸⁸⁵

Al maig, com ja s'ha fet esment en el punt anterior, les mobilitzacions dels treballadors de SEAT van aconseguir la readmissió de la majoria dels 500 treballadors acomiadats el 1975, però no dels anys anteriors. Per això, la plataforma del VIII conveni col·lectiu per al 1977, aprovada en assemblea el 28 de setembre, continuava tenint com a primer punt, l'amnistia laboral:

1. Amnistia laboral.
2. Setmana laboral de dilluns a divendres.
3. Vacances: 30 dies a l'estiu i 15 al Nadal.
4. Augment lineal de 6.000 pessetes per a totes les categories.
5. Revisions trimestrals.
6. Estudis i mesures per eliminar la toxicitat i els perills als llocs de treball.
7. Rotació obligatòria als llocs de treball, especialment els perillosos.
8. Eliminació de les subsidiàries o la categoria d'assimilats.
9. Creació de comitès obrers, substituint les actuals comissions.
10. Dret de reunió i d'assemblea a l'empresa.
11. Representants directes dels treballadors: elecció dels representants en assemblea.
12. Incorporació a la plantilla de SEAT dels productors que treballen per a empreses prestamistes de SEAT.
13. Jubilació als 60 anys o als 40 anys de servei a l'empresa.
14. Malaltia: 100% del salari real.
15. Hores extra: total supressió de les hores extraordinàries. Control de les hores per un comitè obrer.
16. Paga de beneficis de 25.000 pessetes anuals.
17. Transport a càrrec de l'empresa.
18. Creació de llocs de treball per a disminuïts físics.
19. Subvenció total dels estudis per als fills dels treballadors.
20. Primes: establir una prima fixa de 5.000 pessetes.

---

⁸⁸⁵ "Decisión arbitral obligatòria", 16.3.1976, carpeta convenis col·lectius SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

21. Abolició de l'actual règim interior.
22. Funcions tècniques: delimitació de les funcions professionals. Eliminació de les funcions repressives d'alguns estaments.
23. Formació professional per a tot el personal que ho desitgi. Pas automàtic de categoria d'oficial de tercera als qui portin 3 anys a la categoria d'especialista.
24. Diversificació de la producció.
25. Lletres d'antiguitat.
26. Assegurança de vida.
27. Torns de feina continuats.⁸⁸⁶

L'aprovació d'aquesta plataforma en assemblees de treballadors va anar acompanyada de concentracions, aturades parcials i boicot a les hores extra des del mes de setembre. Des del maig, les diferents centrals sindicals existents en aquells moments a la fàbrica (CCOO, USO, CNT i UGT) van formar una coordinadora de forces sindicals de SEAT.⁸⁸⁷ A més de convocar accions conjuntes, com la vaga general del 12 de novembre, que va tenir el suport dels 30.000 treballadors de SEAT⁸⁸⁸, van acordar cinc punts comuns entre aquestes centrals:

1. Respectar els acords que es prenguessin en aquesta coordinadora.
2. No establir negociacions per separat amb l'empresa.
3. Respectar els acords dels treballadors reunits en assemblea.
4. Donar informació als treballadors sobre els acords i la marxa de les negociacions.
5. Prosseguir amb les reunions, en un intent d'anar cap a la unitat sindical.⁸⁸⁹

Tot i l'existència d'aquesta coordinadora de forces sindicals i de l'assistència massiva a les assemblees per part de la plantilla de SEAT, la comissió deliberadora, representant dels treballadors, va escollir-se a la Junta Sindical, amb majoria de CCOO, fet que UGT va criticar intensament:

---

⁸⁸⁶ “Anteproyecto del jurado de empresa del VIII convenio colectivo de SEAT”, 28.9.1976, carpeta convenis col·lectius, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT,

⁸⁸⁷ “Otro año sin convenio”, *UGT SEAT*, s/d (1977), pàg. 2, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁸⁸⁸ “Barcelona, força afectada”, *Avui*, 13.11.1976, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 15.5.2018.

⁸⁸⁹ “Otro año sin convenio”, *UGT SEAT*, s/d (1977), pàg. 3, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

*“La coordinadora, tiene que tener como fin el coordinar la acción sindical en nuestra empresa, por medio de organismos de unidad de acción (comités de empresa elegidos en asambleas) o bien otra alternativa unitaria que se proponga y que son las organizaciones sindicales libres las que tienen la obligación de proponer. No obstante, como aún existen los jurados y enlaces de la estructura vertical y cuya mayoría pertenecen a CCOO: pedimos a esta fuerza sindical que nos indique de qué forma nos podemos coordinar, la acción sindical, y también qué proyectos tienen de cara a la ruptura y la libertad sindical, si piensan abandonar la CNS en un futuro próximo o no. (...) A pesar de todo, la sección de UGT de SEAT ha estado apoyando los paros para el convenio, aunque aclaramos que nuestro apoyo era a la plataforma unitaria que se había confeccionado, y no un pleno apoyo a lo que hiciera una comisión deliberadora que se eligió a espaldas de las asambleas.”*⁸⁹⁰

El 6 de desembre de 1976 es van iniciar les negociacions entre els representants obrers i la patronal, que acabà sense cap acord inicial⁸⁹¹, com va passar cinc dies després a la segona jornada de negociacions.⁸⁹² Segons els treballadors, la patronal oferia un augment lineal de quatre mil pessetes de les primes a canvi de grans augments de producció, a més de negar-se a acceptar la plataforma obrera:

*“L’empresa pretenia <<colar>> un nou sistema de primes que hauria fet que els treballadors augmentessin els ritmes de treball. El problema era delicat. Han estat consultades les assemblees de treballadors, que, en ambdós casos, han ratificat a la comissió deliberadora la decisió de no acceptar de caure en el parany. Els treballadors han entès molt bé el fons de l’assumpte i no volen sacrificar la seva salut ni el que han aconseguit fins ara, per unes pessetes més. A SEAT, no obstant, la direcció ha cedit parcialment al clam dels treballadors, que exigien la readmissió dels companys despatxats per motius sindicals o polítics, i s’ha compromès, després d’aturs en suport d’aquest primer punt de la plataforma reivindicativa, a readmetre quaranta-sis companys acomiadats el gener de l’any passat.”*⁸⁹³

---

⁸⁹⁰ *Ibídem.*

⁸⁹¹ “Deliberacions del conveni de SEAT”, *Avui*, 7.12.1976, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 15.5.2018.

⁸⁹² “No hi ha entesa ni a SEAT ni a Hispano Olivetti”, *Avui*, 11.12.1976, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 15.5.2018.

⁸⁹³ “SEAT: readmissió parcial dels despatxats”, *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*, núm. 461, 27.12.1976, pàg. 6, BVPH.

A més de la plataforma elaborada en assemblees, els treballadors demanaven l'anul·lació de totes les sancions disciplinàries i una reducció de l'horari laboral.⁸⁹⁴ La intransigència de la patronal va bloquejar les negociacions dues setmanes després de començar les converses, que es van trencar definitivament el 18 de desembre⁸⁹⁵. Onze dies més tard, el 29 de desembre, el Ministeri interposava el laude per tercer any consecutiu. Durant les setmanes següents, els treballadors de SEAT van dur a terme mobilitzacions multitudinàries en contra del laude.⁸⁹⁶

Tot i que les converses del conveni es van trencar aviat, els representants dels treballadors i de la patronal van arribar a un acord per al taller de premses en el qual durant el primer trimestre de 1977 s'havien de negociar l'establiment de torns de relleu per al taller, així com la revisió de temps i la consideració d'una línia mecanitzada per a les premses grans, però a finals del mes de març l'empresa encara no havia complert cap dels tres punts.⁸⁹⁷

Malgrat el laude, l'augment del cost de vida va mobilitzar els treballadors des del mes de maig per demanar una revisió salarial al mes de juliol, encara que la patronal no la va acceptar. Com s'observa al quadre que hi ha a continuació, mentre al metall de Barcelona l'augment salarial entre 1976 i 1977 havia pujat un 48%, a la SEAT només havia pujat un 22%. Pel que fa a la jornada laboral, mentre que al sector del metall havien aconseguit una rebaixa del 2.87% a la SEAT, un 0.01%.⁸⁹⁸

2º trimestre	Metall	SEAT	Diferència
1976	15.582	20.261	+30%
1977	23.082	24.766	+7%
Augment salarial (sou base + plus conveni)	48%	22%	
Jornada continuada	METALL	SEAT	Diferència

⁸⁹⁴ TAPPI, Andrea, *SEAT, modelo para armar. Fordismo y franquismo (1950-1980)*, ed. Germania, 2010, pàg. 170.

⁸⁹⁵ "Trencament de negociacions a SEAT", *Avui*, 19.12.1976, pàg. 4, p Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 15.5.2018.

⁸⁹⁶ Retall de premsa, *Cambio 16*, 2.1.1977, carpeta convenis col·lectius, Fons SEAT, Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁸⁹⁷ "Talleres. Problemática de prensas grandes", *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 1, març 1977, pàg. 8, BVPH.

⁸⁹⁸ "Sindicalismo. Crisis, Convenio, Consejos de Fábrica", *Asamblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 6, agost 1977, pàg. 4, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

1976	2.012.83	1.962.83	-25%
1977	1.955.75	1.962.5	+0.4%
Reducció jornada	2.87%	0.01%	

D'altra banda, el suport dels comunistes als Pactes de la Moncloa va minvar les possibilitats de grans augments salarials al conveni:

“Así las cosas, este año tendremos un aumento salarial muy inferior a lo que en justicia nos correspondería, entre otras cosas porque no hay dinero. Ciertamente que los trabajadores no tenemos ninguna responsabilidad en el actual desastre económico, pero que no hay dinero, o valores que lo avalen, es una realidad que han constatado los socialistas y comunistas con representación parlamentaria, entre otros. Y ante esta realidad hay dos soluciones, lanzarnos inútilmente a una lucha por conseguir un dinero, que por muy nuestro que sea, no existe porque ha sido despilfarrado por los que han ostentado el poder político y económico, o hacer un pacto en el que, conformándonos con menos dinero del que nos corresponde, obtengamos a nivel general una reforma fiscal progresista, un control más popular del gasto e inversiones públicas y de la Seguridad Social, un programa de educación coherente, un seguro de desempleo suficiente, medidas enérgicas contra la especulación, un código de derechos y deberes de los trabajadores que derogue toda la legislación laboral fascista vigente, etc. [...] Verdaderamente se puede argumentar con razón que estas cosas no las vamos a obtener con sencillez y se puede dudar justamente de la buena voluntad de la derecha en general y de la patronal en particular, pero la actual situación política, económica y social en que nos encontramos, los serios avances que se están dando para conseguir la libertad y la democracia, bien merecen que depositemos un voto de confianza en los partidos de izquierda, y sobre todo en el Consejo Confederal de las CCOO, al tiempo que no dejemos ni un solo momento de movilizarnos y aumentar nuestra fuerza, que es la mejor garantía para que los acuerdos se cumplan.”⁸⁹⁹

L'elaboració de la plataforma del conveni per a 1978 i la seva negociació era un dels objectius principals del nou Consell de Fàbrica, escollit al juliol de 1977. Per a Comissions Obreres, l'augment salarial que s'havia de negociar amb la patronal en

⁸⁹⁹ “Un pacto político”, *Asamblea Obrera, portavoz del sindicato de las CCOO de SEAT*, núm.9, novembre 1977, pàg.5, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

aquest conveni havia de seguir un augment proporcional dels salaris. Fins aleshores, dins el debat sobre augments lineals o proporcionals, els comunistes havien defensat un augment lineal perquè havien considerat que era la fórmula més equitativa entre els treballadors d'una mateixa empresa. En el debat previ a la negociació del conveni, Comissions considerava que els augments salarials del nou conveni s'havien de fer de forma proporcional per dos motius:

1. Perquè consideraven que la direcció de la patronal feia servir recompenses econòmiques com a mitjà per exercir la seva voluntat i dividir els treballadors. Per això, Comissions considerava que havien de ser els treballadors els qui havien d'establir unes diferències salarials legítimes per tal de treure aquest poder a la patronal:

“Así tenemos que nuestros compañeros del metal de París, en su Convenio Provincial aceptan diferencias salariales que van desde el 100 para el especialista hasta 241 para la máxima categoría asumiendo una realidad evidente, mientras que en el Convenio Provincial del Metal de Barcelona, la diferencia es de 100 para el peón al 124 para el ingeniero. Aparentemente el de Barcelona es más <<progre>> que el de París, pero la realidad es que los jefes de París pueden esperar algo del Convenio y por lo tanto luchar por él, mientras que los de Barcelona no esperan nada del Convenio y es la empresa la que los <<recompensa>>, con lo que el conjunto de trabajadores tiene menos fuerza.”⁹⁰⁰

2. Per millorar els criteris d'organització del treball i millorar la qualificació professional dels treballadors a través d'un sistema de promocions basats en criteris objectius i formació dels treballadors.⁹⁰¹

Malgrat aquest debat intern sobre com havien de ser els augments salarials, la plataforma del VIII conveni de SEAT de CCOO va continuar apostant pels augments lineals. La divisió sindical existent a la fàbrica queda reflectida en la negociació d'aquest conveni perquè malgrat existir un organisme unitari, el Consell de Fàbrica, totes les centrals sindicals de la fàbrica van presentar la seva plataforma reivindicativa pròpia.

---

⁹⁰⁰ “Aumentos de salario: ¿Lineales o proporcionales?”, *Asamblea Obrera. Portaveu de les CCOO de SEAT*, núm. 7-8, setembre 1978, pàg. 22, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁹⁰¹ *Ibidem*.

La plataforma de CCOO constava de 15 punts, entre els quals destacaven la jornada laboral de 35 hores, la supressió de les hores extra, negociació oberta sobre temes com la productivitat o l'organització del treball, garanties sindicals com el dret a hores d'assemblea retribuïdes, control de la seguretat i higiene, de les mesures disciplinàries i garanties plenes per a les centrals sindicals.⁹⁰²

El Sindicat Unitari reclamava un augment lineal de 8.000 pessetes, una revisió semestral segons l'índex del cost de la vida, una reducció de 60 hores de treball, jubilació als 60 anys i el reconeixement de les seccions sindicals a l'empresa, entre altres.⁹⁰³

La UGT demanava una jornada laboral de 1.840 hores, el manteniment del poder adquisitiu dels salaris al cost de vida, i, en especial, garanties sindicals per a les centrals sindicals, entre les que destacaren:

- “1. *Difundir publicaciones y avisos de carácter sindical o laboral en los locales de la empresa.*
2. *Fijar todo tipo de comunicaciones y anuncios de carácter sindical o laboral en los tablones que a tal efecto deberán establecerse dentro de la empresa.*
3. *Recaudar las cotizaciones de sus afiliados, así como cualquier otro tipo de aportaciones con fines sindicales.*
4. *Reunirse con los locales de la empresa dentro y fuera de las horas de trabajo.*
5. *Convocar asambleas de los trabajadores de la empresa, previa comunicación a ésta.*
6. *Disponer de los locales adecuados para la actividad sindical que habrán de ser facilitados necesariamente por la empresa.*
7. *Negociar los convenios colectivos de empresa o cualquier otro acuerdo si así lo deciden los trabajadores o estar presentes, a través de sus representantes, con voz pero sin voto, cuando la negociación del convenio la realice el comité del centro.”*

Tot i la divisió sindical, l'Assemblea de treballadors va escollir 18 delegats del Consell per formar la comissió negociadora del conveni, que es van elegir amb votació secreta pels treballadors a raó d'un representant per taller, a excepció dels tallers 1 i 7 on tenien

---

⁹⁰² “Plataforma CCOO VIII conveni col·lectiu de SEAT 1978”, carpeta convenis col·lectius, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁹⁰³ “Plataforma Sindicato Unitario del VIII convenio colectivo de SEAT”, carpeta convenis col·lectius, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

dos representants⁹⁰⁴. D'aquests, 10 eren de Comissions Obreres, fet que demostra (tenint en compte que el Comitè de Fàbrica tenia majoria de la UGT i el Consell de Fàbrica de CCOO), que era molt difícil establir una majoria sindical a SEAT.

El 18 de novembre es van iniciar les negociacions del conveni. En aquesta primera reunió, la representació de la patronal va posar en dubte la continuació de les negociacions perquè la comissió deliberadora dels treballadors (escollida en assemblea de treballadors entre els delegats del Consell de Fàbrica) podia ser substituïda davant la possibilitat d'una convocatòria d'eleccions sindicals per als comitès d'empresa⁹⁰⁵, com ja s'ha esmentat.

Durant les següents setmanes, milers de treballadors van manifestar-se en defensa dels seus representants. El 2 de desembre va haver una manifestació de 12.000 treballadors de Zona Franca i Martorell, que va anar fins l'escola d'aprenents on s'havia de fer la reunió. Davant aquesta manifestació, la patronal va negar-se acudir a la reunió. Al seu torn, l'Assemblea de Treballadors va decidir el tancament dels representants dels treballadors a la fàbrica fins que la patronal acceptés reunir-se amb ells.⁹⁰⁶

El segon punt de conflicte en l'inici de les negociacions del conveni va girar al voltant dels treballadors prestamistes que treballaven a SEAT. Els obrers reclamaven la inclusió d'aquests operaris en el mateix conveni que els de SEAT, però la patronal es va negar taxativament, anunciant que la política de SEAT anava encaminada a augmentar les empreses subcontractes per treballar en serveis com menjadors, vigilància, manteniment, assistència sanitària, neteja tècnica, etc., com va comentar durant les negociacions un advocat de l'empresa:

“En el futuro habrá muchas más RAMEL, porque son empresas que hacen su trabajo mejor y más barato que SEAT. Que eso se hace en todo el mundo y que SEAT no puede pagar salarios de Metal a quien barre, vigila o pone inyecciones”.⁹⁰⁷

---

⁹⁰⁴ “SEAT, un conveni difícil”, *Treball*, òrgan central del Partit Socialista Unificat de Catalunya, núm. 509, 30.12.1977, pàg. 11, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁹⁰⁵ “Información núm. 1 de la representación de los trabajadores de SEAT en la negociación del VIII convenio colectivo”, 18.11.1977, carpeta convenis col·lectius, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁹⁰⁶ “Información núm. 6 de la representación de los trabajadores en la comisión deliberadora del actual convenio colectivo”, 3.11.1977, carpeta convenis col·lectius, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁹⁰⁷ “SEAT: hay mucho que negociar”, a *Cambio 16*, 1977, Retall de revista, carpeta “ERE 1978”, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Davant la pressió dels treballadors, la patronal de SEAT va acabar acceptant la inclusió de FISEAT al conveni, però no de RAMEL.⁹⁰⁸ A la reunió del 7 de desembre, la patronal va presentar la seva primera contraoferta a la proposta dels treballadors:

- Conveni de dos anys.
- Augment del 20% en tots els conceptes salarials, excepte el salari i el plus del conveni.
- Possibilitat de deixar la negociació oberta els temes de: promoció, concursos i formació; horari flexible; jornada continuada; primes i premis de producció; rotació dels llocs de treball i assistència mèdica i sanitària.
- Jornada laboral: a canvi de cobrar pel banc, oferia un dia més de festa a l'any.
- El control de gestió i els treballs tòxics, penosos i perillosos també es mostrava disposada a negociar-los.
- Accepta la supressió del reglament del règim interior, la regularització de les plantilles, la supressió de les plantilles, les hores extra i la inclusió de l'IRTP als fulls salarials.⁹⁰⁹

A la següent contraoferta, l'empresa va afegir una jornada de 243 dies laborables amb 1.944 hores de treball per a 1978 i 240 dies i 1.920 hores de treball per a 1979, tot això condicionat a realitzar 8 hores de treball efectiu diari, supressió dels permisos pagats dels treballadors, pagament pel banc, congelació a 4 dies de les vacances per antiguitat i supressió del temps d'higiene dins la jornada.

En canvi, els representants dels treballadors demanaven el conveni d'un any, l'augment en el salari de 9.000 pessetes al mes, més 300 milions per a assumptes socials i una revisió salarial al juliol de 1.978. Pel que fa a la jornada, demanaven 1.900 hores anuals de treball efectiu.⁹¹⁰ En aquestes reunions, la comissió deliberadora dels treballadors va acordar amb la patronal negociar salaris i jornada laboral, deixant per a la negociació oberta temes com: el reglament de règim interior, hores extra, control de gestió, primes, promocions de llocs de treball, etc.

El 12 de desembre, la comissió deliberadora va convocar una aturada de quatre hores per pressionar la patronal. Comissions Obreres va donar suport a la vaga, així

---

⁹⁰⁸ "Información de la primera parte de la negociación del VIII convenio colectivo de SEAT, noviembre-diciembre 1977", *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de les CCOO de SEAT*, núm. 10, gener 1978, pàg. 3, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁹⁰⁹ *Ibidem*, pàg. 4.

⁹¹⁰ *Ibidem*, pàg. 6.

com CNT i USO, encara que van trigar en posicionar-se. En canvi, la CSUT demanava una vaga total i indefinida i la UGT s'hi oposava a l'aturada.⁹¹¹ Les divergències entre les centrals sindicals va provocar un seguiment desigual a l'aturada:

*“El paro de 4 horas se efectuó en casi todos los centros de trabajo del Estado, menos en los de Barcelona. En Factoría de Zona Franca, sólo las Oficinas Centrales realizaron un paro de 2 horas, que unido a las diversas movilizaciones que efectuaron les valió para que la empresa retirase la condición de suprimir los permisos pagados de los empleados a cambio de la reducción de jornada, pasando a la negociación abierta del horario flexible.”*⁹¹²

En aquest mateix informe sobre la jornada, Comissions Obreres criticava la manca d'unitat i la falta d'organització dels treballadors:

*“Con esta situación la negociación de este convenio está teniendo serias deficiencias por distintas causas. La principal es el gran sectarismo y la desconfianza entre compañeros que se refleja en demasiadas ocasiones, tanto en los debates de la comisión deliberadora, como en los del Consejo y que hace que nos preocupemos más, en ocasiones de nosotros mismos que de la Empresa. Otra causa ha sido el no haber logrado una dirección obrera unitaria y coherente. Entre la comisión deliberadora, el comité, el Consejo, las cinco centrales sindicales, las propuestas del comité de huelga, y las muchas reuniones que se hacen en el local del Consejo y en los talleres, lo que se acuerda en un sitio se desacuerda en el otro, con lo que se logra no hacer nada y crear la mayor de las confusiones, justificándose muchos con el <<mi asamblea dice...>> luego en Asamblea vota y dice lo contrario. Y por último la escasa práctica democrática que tenemos, cuando en un organismo se toma una decisión por mayoría, los que no han triunfado con su propuesta se marchan a otro organismo a ver si pueden salirse con la suya aunque las diferencias sólo sean de leves matices, con lo cual se organizan auténticos escándalos entre trabajadores y las reuniones sirven para muy poco.”*⁹¹³

Uns dies després de la vaga de 4 hores, l'empresa va fer la seva última oferta:

---

⁹¹¹ Ibídem, pàg. 7.

⁹¹² Ibídem, pàg. 7.

⁹¹³ Ibídem, pàg. 8.

- Conveni d'un any.
- 3.367 milions de gener a desembre repartit en tots els conceptes salarials, sent per al sou i plus conveni 50% lineal i 50% proporcional.
- 1.000 milions més de juliol a desembre al sou i plus conveni repartit linealment.
- 13 milions més de juliol a desembre en el plus de nocturnitat.
- 100 milions per a fins socials que es pactin.
- 1.920 hores de treball efectives a l'any, condicionant a que es realitzessin 8 hores de treball efectiu al dia, cobrament pel banc i congelació a 4 dels dies de vacances per antiguitat.

Davant d'aquesta darrera oferta, la comissió deliberadora va decidir consultar els treballadors en un referèndum convocat pel 20 de desembre.⁹¹⁴ El referèndum, convocat per a tots els treballadors de l'empresa SEAT (factoria de Madrid, Bilbao, Landaben, Sevilla, València, La Coruña, Valladolid, Miralcampo, Martorell i Barcelona) afectava 31.691 obrers. A SEAT de Zona Franca, amb prop de 25.000 treballadors, va guanyar l'opció del sí amb 11.288 vots, encara que el no va obtenir-ne 8.688, com es pot veure a la següent taula:⁹¹⁵

Centre de treball	Sí	No	Resultats
Taller 1	2.065	1.265	Sí
Taller 2	1.578	503	Sí
Taller 3	712	1.625	No
Taller 4	411	641	No
Taller 5	327	1.108	No
Tallers 7 i 9	3.719	2.369	Sí
Taller 8	958	752	Sí
Taller 11	242	80	Sí
Fundició	373	143	Sí

⁹¹⁴ Referèndum disponible a l'annex.

⁹¹⁵ Taula d'elaboració pròpia a partir de les dades proporcionades a la taula "Resultado de la consulta hecha a los trabajadores sobre la oferta de la empresa en el VIII convenio colectivo SEAT", *Asamblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 10, gener 1978, pàg. 12, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

Oficines centrals	903	202	Sí
Total	11.288	8.688	Sí

Finalment, el 21 de desembre es va signar el VIII conveni col·lectiu. A diferència de la resta de convenis col·lectius de SEAT, el vuitè conveni va ser imprès pels propis treballadors, com recorda Pedro López Provencio:

“O sea, todos los convenios los hacía la empresa y lo imprimía con su letra, excepto uno que lo imprimimos nosotros, los nuestros, CCOO, haciendo toda la explicación del convenio, que lo escribí yo, claro. Había dos libritos, un primero que hace toda la explicación de cómo ha ido la negociación y luego el otro que era el convenio en sí. [...] Convenio muy interesante porque lo dividimos en dos partes: lo que se negociaba propiamente y quedaba fijado en convenio, era la jornada, el salario, y una serie de cosas ya más concretas, más pecuniarias y más..., quedaban señaladas en el convenio y entonces después se pactaba también una negociación abierta, de tal manera que a lo largo del convenio seguiríamos negociando formas de promoción, formas de formación, organización del trabajo, cargas de trabajo, toda una serie de cosas muy interesantes.”⁹¹⁶

El conveni, al qual també s’acollien els treballadors de FISEAT, recollia la jornada laboral de 1978 (1.920 hores), les condicions econòmiques (sous, plus conveni, antiguitat, etc.) i l’aportació de 100 milions de pessetes amb finalitats socials. A més, també s’acordava que a partir del 10 de gener es continuaven les negociacions per als temes socials. Amb aquesta finalitat es van formar les següents comissions:

- a) Àmbit territorial, vigència, revisió.
- b) Disminuïts físics, treballs tòxics, menjar, ajuts socials.
- c) Reglament règim interior, hores extraordinàries, plantilles, augment de productivitat, etc.
- d) Calendaris laborals per a cada centre de treball.
- e) Horari de fàbrica.

⁹¹⁶ Entrevista a Pedro López Provencio.

D'altra banda, també calia formar comissions per tractar temes com: primes, rotació de llocs de treball, promoció i formació, control de gestió, codi de drets i deures, seguretat i higiene, garanties sindicals o reconversió de la producció.⁹¹⁷

Com s'ha vist en el capítol sobre el Consell de Fàbrica de SEAT, aquesta segona part de les negociacions del conveni va coincidir amb la negociació d'un expedient de regulació d'ocupació. Segons l'anàlisi posterior de Comissions Obreres, la repressa de les negociacions no es va fer amb el mateix entusiasme que a l'octubre, i hi havia un desordre entre comissions que menystenien la importància d'aquesta part del conveni, com criticaven a *Assemblea Obrera*:

*“La negación en subcomisiones fue rápida. Después del acuerdo del principio suscrito, tanto la representación de la empresa como una parte de la representación de los trabajadores empezaron a demostrar un gran desinterés por las deliberaciones; unos porque no veían la forma de continuar la negociación y otros porque su último objetivo parecía estar centrado en dificultar y alargar indefinidamente la negociación, con la clara intención de romper el convenio. Muestra de ello es que, en ningún momento se preocuparon por conocer las reivindicaciones que día a día se iban obteniendo, centrando su interés sólo en aquello que era más difícil de conseguir, aunque no fuera lo más interesante.”*⁹¹⁸

A la segona part d'aquest conveni, entre els temes socials que havien de negociar, hi havia la qüestió sindical, que va despertar un intens debat entre CCOO i UGT i una divisió a la comissió negociadora⁹¹⁹. CCOO van denunciar la manca d'interès de la resta de centrals en defensar el reconeixement del Consell de Fàbrica com a organisme unitari dels treballadors. Per la seva banda, la direcció de SEAT va aprofitar la divisió existent entre les centrals per obviar el tema i no reconèixer com a legítim aquest organisme.

Després d'una setmana de negociacions, la proposta final de la segona part del conveni va ser votada en referèndum pel 85% de la plantilla, amb 17.293 vots a favor i 3.087 en

---

⁹¹⁷ “Resultado de la consulta hecha a los trabajadores sobre la oferta de la empresa en el VIII convenio colectivo SEAT”, *Assemblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 10, gener 1978, pàg. 19, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁹¹⁸ “Información de la segunda parte de la negociación del VIII convenio colectivo de SEAT”, *Assemblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 13, febrer 1978, pàg. 3, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁹¹⁹ *Ibidem*, pàg. 5.

contra (comptant els treballadors de tots els centres SEAT de l'Estat)⁹²⁰ i el conveni final va acabar signant-se el 26 de gener de 1978. Tant CSUT com UGT van recolzar el NO al conveni –el qual només va guanyar a les oficines del carrer Còrsega-, mentre que CCOO va fer campanya pel SÍ. En aquest conveni no es definia l'organisme de representació dels treballadors, ni es mencionaven les atribucions de les centrals sindicals, ja que es va aprovar entre les dues parts negociar temes com la representativitat obrera, el control de la producció o la seguretat i higiene al llarg de l'any a través de la negociació oberta. Tot i així, els treballadors van aconseguir millores socials i econòmiques destacades, especialment tenint en compte el context en el que es van produir les negociacions, entre les que es destaquen:

- Es mantenen els 20 minuts de descans per l'entrepà.
- Participació de la comissió de productivitat a la rotació dels llocs de treball (art. 11):

“La Comisión de Productividad de cada Centro establecerá un sistema que posibilite el cambio de puestos de trabajo para aquellos trabajadores que ocupan puestos calificados como tóxicos, peligrosos o excepcionalmente penosos.

Al mismo tiempo, y durante la vigencia del Convenio, elaborará un repertorio de soluciones para mejorar las condiciones de trabajos repetitivos.

Se atenderá preferentemente a la antigüedad en el puesto de trabajo y subsidiariamente en la Empresa, para los cambios de puestos de trabajo.”⁹²¹

- Es pacten els salaris bruts per tal que el IRTP aparegués al full de salaris (art.54).
- Supressió de l'obligació de fer 20 hores extres al mes per conveniència de l'empresa. A més, els treballadors passaven a tenir més control sobre les que es feien. (art. 79):

“Se intensificará el control de las horas extraordinarias a los efectos de su supresión progresiva y se mantendrá informada mensualmente del detalle de las mismas a la

---

⁹²⁰ Ibídem, pàg. 10.

⁹²¹ Article 11 del VIII conveni col·lectiu de SEAT, disponible al núm. 13 d'Assemblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT, núm. 13, febrer 1978, pàg. 16-17, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

*Representación de los Trabajadores, recogiendo y estudiando la posible viabilidad de fórmulas que ésta presente a tal fin.”*⁹²²

- Se'ls hi assegurava un lloc de treball als disminuïts físics (art.90).
- Llibertat d'accés de la dona a totes les categories i especialitats (art.94).⁹²³
- Eliminació de la major part del Reglament de Règim Interior, especialment els capítols que feien referència a les faltes i sancions.

Com ja s'ha esmentat, la negociació d'aquest conveni va coincidir amb la presentació d'un expedient de regulació d'ocupació que es va fer efectiu a l'abril de 1978. Als problemes derivats de la recessió econòmica, s'afegeixen, a finals de 1978, les converses entre INI, FIAT i SEAT per tractar la renovació de les inversions de FIAT a SEAT i el futur de l'INI a l'empresa. Aquestes converses es van materialitzar en uns acords al juny de 1979, a través dels quals FIAT renovava les seves inversions a SEAT, que havien d'anar acompanyades d'un pla de reestructuració profund de l'empresa. La crisi econòmica i el marc d'una reestructuració de l'empresa van ser el marc en què es va negociar el IX conveni col·lectiu de SEAT.

Entre els dies 27 i 30 de novembre de 1978, representants dels treballadors de totes les factories de SEAT (Barcelona, Landaben, Martorell, Miralcampo, Valladolid,...) van elaborar una plataforma reivindicativa per al nou conveni que es basava en 11 punts:

1. Vigència d'un any del conveni.
2. Augment salarial del 16%.
3. Jubilació voluntària als 60 anys o després d'haver cotitzat 35 anys i obligatòria als 65 anys.
4. Anul·lació de les faltes de personal.
5. Facilitar el transport a aquells que vivien a la perifèria de Barcelona.
6. Millorar el sistema d'entrepans al menjador.
7. Garantir els llocs de treball de la plantilla actual.
8. Jornada anual de 1.840 hores amb un mes de vacances a l'estiu.
9. En matèria de seguretat i higiene, reivindicaven l'obligació de l'empresa d'informar per escrit els riscos procedents de les matèries que es fan servir i fer formacions per combatre'ls.

---

⁹²² Article 79 del VIII conveni col·lectiu de SEAT, disponible al núm. 13 d'*Assemblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 13, febrer 1978, pàg. 37, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

⁹²³ Al 1978, hi havia prop de 500 dones a SEAT.

10. Pel que fa als drets sindicals dels comitès, demanaven el dret a la informació econòmica i financera de l'empresa; el dret a participar en la gestió de les obres socials establertes a l'empresa en benefici dels treballadors o dels seus familiars i temps sindical per al comitè.
11. Sobre els drets de les seccions sindicals, reivindicaven el dret a difondre publicacions, fixar tot tipus de comunicacions i anuncis de caràcter sindical o laboral als taulells de la factoria, recaptar les cotitzacions dels seus afiliats, reunir-se als locals de l'empresa, convocar assemblees i temps sindical per a les seccions sindicals i per als seus delegats.⁹²⁴

D'altra banda, durant el mes de desembre, el sindicat de quadres (CGCM, creat a la fàbrica un any abans i amb representació de 3 delegats a Zona Franca i 3 a Martorell) va recollir signatures per negociar el seu propi conveni, només per al col·legi de tècnics i administratius. Al gener, la direcció de la patronal s'hi va mostrar favorable, però l'oposició de la resta de sindicats ho va fer inviable.⁹²⁵

A la plataforma reivindicativa, els treballadors de SEAT demanaven un augment del 16%, superior al que havia establert el Govern de la UCD al Decret-Llei 49/1978, de 26 de desembre, on s'establien uns augments salarials que variaven de l'11 al 14%.⁹²⁶ L'aprovació d'aquest decret va produir una onada de mobilitzacions al darrer trimestre de 1978 i el primer de 1979, que es va caracteritzar per la unitat d'acció entre CCOO i UGT.

A SEAT, l'inici de les negociacions van aturar-se de seguida davant la negativa de la direcció a augmentar més d'un 5% el salari i a modificar la jornada laboral, com denunciava un militant de CCOO a *Assemblea Obrera*:

“La empresa SEAT está siguiendo posturas de los sectores más reaccionarios de la patronal intentando congelar nuestros salarios durante el presente año y con el importe

---

⁹²⁴ “Plataforma convenio colectivo 1979 elaboradora por representantes de los trabajadores de las factorías de Barcelona Zona Franca, Landaben, Martorell, Filial 2, c/ Córcega de Barcelona, Filial 1 Madrid, Miralcampo, Sevilla, Valladolid, Bilbao, La Coruña, Valencia, y Av. Burgos-Madrid, durante los días 27-30 noviembre 1978”, caixa SSE CCOO SEAT. Disposicions organitzatives 1973-1977. Documentació de convenis i eleccions sindicals, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

⁹²⁵ Informació extreta de la història del sindicat de quadres de SEAT al web http://www.cuadrosgruposseat.org/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=29, consultat el 25.5.2018.

⁹²⁶ “Real- decreto ley 49/1978, de 26 de diciembre, sobre política de rentas y empleo”, art. 1, BOE, consultat al BOE el 25.5.2018.

de los mismos subvencionar los costos para la necesaria reestructuración. Ante la falta de imaginación empresarial, la Dirección no lanza la toalla para que los trabajadores no tengamos el derecho de Control de la Organización de la Empresa, ¿quizás para que no veamos la ineptitud o corrupción escondida?, es por esto que la Empresa no quiere discutir y negociar en profundidad nuestra plataforma de convenio y si lo hace en los apartados de jubilación, comedores, seguridad e higiene, asuntos sociales, etc., lo hace como en los apartados económicos, es decir, con planteamientos antiobreros e irresponsables al aplicar el espectro de reducción de puestos de trabajo y regulaciones de empleo más o menos encubiertas. Nunca de forma tan descarada se ha pretendido cargar la crisis sobre los trabajadores, los únicos que no somos responsables de ella.”⁹²⁷

Les negociacions no van prosperar durant el mes de desembre, ja que la representació dels treballadors (formada per 9 membres de CCOO, 5 d'UGT, 2 de CSUT i 1 del Sindicat de Quadres) es negava a acceptar la congelació salarial i la jornada laboral actual, mentre que la representació patronal no volia negociar els altres punts sense que primer s'acceptés la seva oferta econòmica, en la qual es refermava en les seves posicions adduint que els treballadors de SEAT tenien unes condicions salarials i laborals molt millors que els seus companys de sector, argument que va ser molt criticat per CCOO:

“La patronal en lugar de subir el promedio de los salarios del estado español, continuamente presiona para disminuir los desarrollados intentando atraerse a la opinión pública hacia sus planteamientos, en ese sentido quiere difamar nuestros sueldos indicando lo que gana en bruto un trabajador de SEAT con unas primas óptimas, que no se cobran, más el IRTP, Seguridad Social, Seguros de vida, etc. , claro que si dice lo que gana este trabajador después de hacerle todos los descuentos que figuran en nómina y además se informa de lo que necesita una familia para vivir decentemente en el año 79, podría ocurrir lo mismo que si nos dicen que los países

---

⁹²⁷ “Negociación del IX convenio”, *Asamblea Obrera. Portaveu de les CCOO de SEAT*, núm. 22 i 23, gener-febrer 1979, pàg. 5, Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975, Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

desarrollados se han de poner a la altura de los países subdesarrollados o del Tercer Mundo.”⁹²⁸

El 10 de gener va finalitzar la tercera reunió entre les dues parts negociadores sense arribar a cap acord. Aquell mateix dia, a la tarda, els treballadors de SEAT van votar en referèndum si recolzaven la vaga convocada per la comissió negociadora per als dies 16, 17 i 18 de gener.⁹²⁹ A la Zona Franca, la victòria del <<no>> al referèndum (que va obtenir 9.776 vots davant els 9.037 vots a favor) va sorprendre el comitè d’empresa. A Martorell, 1.060 treballadors van votar <<sí>> i 640 <<no>>, donant un resultat global a les factories de Catalunya de 10.416 treballadors en contra de la vaga i 10.097 treballadors a favor.⁹³⁰ La resta de centres (Madrid, Landaben, València, Sevilla...) van votar a favor. La divisió existent al centre de la Zona Franca, que aplegava prop de 25.000 treballadors, demostrava les dificultats per les que travessava la factoria més gran del país: la incertesa del futur de SEAT arrel de les negociacions entre INI i FIAT, els expedients de crisi i les tensions internes i externes de les centrals sindicals.

Malgrat el no a Zona Franca, el fet que a la resta de centres es votés afirmativament i que el marge de la victòria del no fos tan ajustat, el comitè d’empresa de Zona Franca va mantenir el suport d’aquesta factoria a la vaga. Així, el 16 de gener va iniciar-se amb una assemblea dels treballadors de Zona Franca. Des d’allà, 10.000 treballadors de SEAT van marxar en manifestació, encapçalada per CCOO i UGT amb una pancarta que deia <<conveni sí, decret no>>, cap a l’avinguda Maria Cristina.⁹³¹ El 17 de gener, els treballadors de Madrid i les filials es van incorporar a la vaga, ja que en aquests centres s’havia votat fer vaga els dies 17 i 18. En total, 32.000 treballadors de SEAT de tot l’Estat van aturar les factories. El 18 de gener, 5.000 cotxes de SEAT van circular pels carrers de Barcelona, paralitzant el trànsit de la ciutat. De fet, el comitè d’empresa de Zona Franca va emetre un comunicat aquella nit demanant disculpes per les molèsties causades per la manifestació motoritzada.⁹³² Aquell dia, els comitès de les grans empreses del metall com SEAT, Maquinista, Hispano Olivetti o Macosa, entre

---

⁹²⁸ *Ibídem*, pàg. 4.

⁹²⁹ “*Sigue sin acuerdo la negociación del convenio de SEAT*”, *El País*, 11.1.1979, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 25.5.2018.

⁹³⁰ “*El comitè de SEAT queda ensorrat pel referèndum*”, *Avui*, 12.1.1979, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹³¹ “*Deu mil a Montjuïc*”, *Avui*, 17.1.1979, pàg. 6, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹³² “*Els vaguistes de SEAT van paralitzar el trànsit*”, *Avui*, 19.1.1979, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

d'altres, i els sindicats de CCOO i UGT van demanar al governador civil l'autorització d'una vaga legal pel dia 23. USO es va desmarcar d'aquesta vaga perquè la considerava una vaga política, ja que segons delegats d'aquest sindicat la vaga servia només per a <<interessos partidaris del PSOE i del PCE>>⁹³³ i que, per la situació econòmica al sector, podia arribar a afavorir la patronal: <<Si bé la vaga pot ser un instrument de pressió eficaç en el sector electrònic, pot en canvi servir els interessos de la patronal en el sector automobilístic>>.⁹³⁴

El 22 de gener va tenir lloc la quarta reunió de la negociació del conveni. Allà, la representació de la patronal va posar un termini de 24 hores a la representació dels treballadors per a que aquests consultessin en assemblea si volien continuar les negociacions tot acceptant la base proposada des d'un principi per la patronal (és a dir, sense augment salarial i mantenint la jornada laboral de 1978).⁹³⁵

El 23 de gener, 40.000 treballadors del sector del metall van manifestar-se pels carrers de Barcelona en defensa dels seus convenis. D'entre les 26 empreses que es van manifestar, en destacaven Condiesel, SEAT, Hispano Olivetti, Maquinista, Mevosa, Aismalibar, ENASA i Macosa.⁹³⁶

Després d'aquests quatre dies de vaga al gener, i davant la immobilitat de l'empresa a canviar la seva postura, els treballadors de SEAT van tornar a votar entre els dies 2 i 3 de febrer si volien fer una nova vaga de 24 hores el 5 de febrer. En aquella votació es va imposar el criteri de la UGT i no es van acceptar els resultats de les votacions del taller 8 de la Zona Franca perquè havien estat vots a mà alçada.⁹³⁷ El resultat d'aquest segon referèndum també va donar la victòria al <<no>> per un marge molt ajustat⁹³⁸, fet que va comportar la sol·licitud de conflicte col·lectiu el dia 7 de febrer per part de la comissió negociadora dels treballadors. A les reunions de la conciliació laboral, l'empresa va fer una proposta salarial d'un augment del 10.10% més un increment de 2.800 pessetes per als especialistes. En canvi, es negava a acceptar la reducció de la jornada de 3 dies per l'any 1979 que demanaven els treballadors i rebutjava negociar

---

⁹³³ "USO: la vaga del metall és política", *Avui*, 19.1.1979, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹³⁴ *Ibidem*.

⁹³⁵ "Pràcticament aturades les negociacions a SEAT", *Avui*, 24.1.1979, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹³⁶ "Els metal·lúrgics al carrer en llur jornada de vaga", *Avui*, 24.1.1979, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹³⁷ "Balance del convenio", Antonio Gil (militant de CCOO), 22.6.1979, carpeta convenis col·lectius de SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹³⁸ "El conveni de la SEAT, resolt per laude", *Avui*, 14.3.1979, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

l'apartat de garanties sindicals que reivindicaven els treballadors. Sense arribar a cap acord entre les dues parts, doncs, les negociacions del conveni col·lectiu van trencar-se i es va anar a laude.

El laude de SEAT es va aprovar el 14 de març de 1979. La resolució arbitral imposava un augment salarial del 8.05% sobre els sous base de cada categoria, que també s'aplicava al plus conveni, a les pagues extres i al plus de nocturnitat. El plus també tenia en compte les primes de puntualitat, toxicitat, la comissió de venedors i ajut familiar. En canvi, no figurava cap disminució de la jornada laboral ni cap de les mesures sindicals que proposaven els treballadors.⁹³⁹

El laude va ser vist com una derrota de la classe obrera de SEAT. CCOO assegurava que la divisió dels treballadors en les votacions del 2 i 3 de febrer sobre una nova convocatòria de vaga va ser aprofitat per la patronal i el govern per imposar un <<laude de misèria>>.⁹⁴⁰ Tot i així, va manca una reflexió crítica de com s'havien dut a terme les negociacions. Als números d'*Asamblea Obrera*, que havia passat a publicar-se de forma bimensual, no hi ha cap article sobre com es va fer el procés de negociació a partir del gener ni cap article sobre què va representar el laude per als treballadors de SEAT.⁹⁴¹ La manca d'autocrítica i la disminució de la publicació de la revista són dos símptomes que exemplifiquen la crisi interna que travessava Comissions Obreres a SEAT. Dos dies després de la publicació del laude, un sector crític amb l'executiva de Comissions Obreres va escriure una carta oberta a la resta d'afiliats al sindicat en la qual exposaven els motius que ells consideraven que eren les causes de la crisi d'aquesta central a la factoria:

1. Trencament de les negociacions del conveni i expectativa al laude.
2. Deficient impuls en la mobilització dels treballadors a la creació de la plataforma reivindicativa.
3. Manca de discussió de la plataforma a les assemblees.
4. Falsa polèmica sobre la vaga controlada o la vaga indefinida.
5. Sectarisme.⁹⁴²

---

⁹³⁹ *Ibidem*.

⁹⁴⁰ “*A todos los trabajadores de SEAT*”, CCOO SEAT, 15.3.1979, carpeta convenis col·lectius de SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁴¹ Els números 24-25 i 26-27 només recullen la primera Conferència de CCOO de SEAT i la resolució i valoració d'aquesta conferència.

⁹⁴² “*Carta de afiliados de CCOO*”, 16.2.1979. Els sotasignats de la carta eren: José M. Lozano, Juan M. Lozano, Javier Villacorta, Vicente Aleida, Manolo Cepeda, José Montesinos, Roberto Ruiz Sánchez,

A les divisions entre aquells qui consideraven que hi havia hagut un allunyament de les assemblees i que hi havia poca discussió interna al sindicat, durant l'any 1979 s'hi va sumar el distanciament de CCOO i UGT, que havien fet un front comú durant la negociació del conveni col·lectiu, per l'apropament de la central socialista a la CEOE, i la polèmica arran del conflicte al taller 8. Aquest taller, on es feien les carrosseries, portava cinc mesos de negociacions a través de les centrals sindicals i el comitè d'empresa per una millora de les condicions laborals, ja que la manca de ventilació, la calor i els ritmes de producció feien molt difícil la jornada laboral d'aquests obrers. A l'octubre, el comitè d'empresa i les centrals sindicals havien acordat unes aturades parcials diàries que havien d'acabar amb una aturada de 24 hores, que després van desconvocar. En canvi, els treballadors d'aquest taller van decidir continuar endavant amb la vaga total de 24 hores. Aquest dia, el responsable d'aturar la cadena de muntatge de les carrosseries no va aturar-la, provocant diversos desperfectes. La patronal va respondre denunciant els treballadors del taller 8 a Magistratura pels materials danyats. A aquesta denuncia, les centrals sindicals van respondre amb aturades parcials de 40 minuts diàries, que la patronal va respondre amb una sanció de feina i sou de tres dies de tots els treballadors del taller i va obrir un expedient de sanció a quatre dirigents obrers. El 16 d'octubre, a canvi de retirar la denuncia de Magistratura, les centrals sindicals de CCOO i UGT signaven el següent preacord amb la direcció de SEAT:

“PRIMERO.- Los daños que se originen a la Empresa en sus bienes (instalaciones, materiales, maquinaria, etc.) como consecuencia de alteraciones laborales legales o ilegales, generarán el derecho de la Empresa al resarcimiento de aquellos daños y la obligación de los trabajadores causantes a abonarlo mediante el oportuno descuento en nómina.

SEGUNDO.- Los perjuicios económicamente valorables que se originen a la Empresa derivados de paros convocados o realizados al margen de la Representación Legal de los Trabajadores, serán de responsabilidad única y exclusiva de sus protagonistas o inductores, generando el derecho de la Empresa a la indemnización adecuada y la obligación de los trabajadores de abonarla, todo ello sin perjuicio de las facultades que en esta materia asisten legalmente a la Empresa.

Antonio Fernández, Silvestre Gelaberte, Pedro López, J. Medina, José Carrizosa, José Ramos, Aureliano Caballero i Bernardo Carrasco.

TERCERO.- Tanto el Comité de Empresa como las Centrales Sindicales que suscriben estos acuerdos se comprometen a no apoyar cualquier acción de las comprendidas en los puntos anteriores.”⁹⁴³

L'acceptació d'aquests acords per part de CCOO i UGT de la Zona Franca va ser molt criticada per la LCR:

“Los sindicatos que suscriben (CCOO y UGT) reconocen a la empresa el derecho a exigir compensaciones por los daños originados en <<alteraciones laborales>> legales o ilegales (lo que está recogido en la vigente legislación). Así mismo, le otorgan la discrecionalidad de demandar por <<los perjuicios económicamente valorables>> (es decir por la producción no realizada) a los participantes en paros no convocados por la representación legal –el Comité de empresa-, o a sus inductores. Las Centrales se comprometen a desolarizarse de tales paros.

Esto es grave. Aparte de ir mucho más lejos de lo que ya restringe la actual legislación, introduce el delito de intencionalidad, con cuanto ello significa de arbitrario y represivo. Porque ¿quiénes pueden ser los incitadores? CCOO por ejemplo, si propone oponerse al ataque de la empresa con el paro y está en minoría en el Comité.”⁹⁴⁴

Les centrals sindicals de Martorell (CNT, CCOO, CSUT, SU i USO) també es van posicionar en contra dels acords que pretenien acceptar les dues centrals majoritàries de Zona Franca, ja que consideraven que era donar més poder a la patronal i retallava els ja restringits drets dels treballadors a les empreses:

“Que solo existe una vía para echar atrás todas las sanciones, y esa vía es la lucha, y en este sentido hacemos un llamamiento a los sindicatos a organizarla, porque esa es la forma en que puede recuperar la hoy mermada confianza de los trabajadores en ellos, y preparar así de la mejor manera las condiciones para el próximo convenio.

Que frente a los ataques que la multinacional está realizando contra los trabajadores españoles e italianos, los sindicatos deben organizar una misma respuesta, con el

---

⁹⁴³ “Acta”, 16.10.1979, carpeta taller 8, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

⁹⁴⁴ “SEAT: peor que el <<Estatuto del Trabajador>> de UCD”, LCR de SEAT, 17.10.1979, carpeta taller 8, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

objetivo de conseguir la vuelta a su puesto de trabajo de los 65 compañeros que hoy están en la calle.”⁹⁴⁵

La UGT va defensar els acords, ja que d'aquesta manera s'eliminaven les sancions als 130 companys i, a més, s'aconseguia que *“la mayoría de trabajadores de esta empresa se verán sometidos por aquellos que no representando a nadie quieren llevar al caos a esta empresa poniendo en peligro no solo nuestro salario diario, sino también nuestros trabajos y nuestra organización como clase”*.⁹⁴⁶ Les CCOO de SEAT Zona Franca van escriure un comunicat a favor dels acords en un comunicat titulat com *“Un sí a la responsabilidad”*, al qual refermaven la seva postura davant la situació adversa de la classe treballadora i a on retornaven la crítica que els feien els sectors més radicals:

*“Oyendo a algún representante de la <<superizquierda>> o izquierda de otra galaxia, quedan pocas dudas. Tratan de hacer ver que el enemigo principal no es el capital, no es UCD, no son las multinacionales, no nos nombran, parece que sus enemigos son el Comité de Empresa, las Centrales sindicales de clase que representan a la mayoría de trabajadores o los partidos obreros que han obtenido la credibilidad suficiente para llegar a las Cortes o a los Ayuntamientos y claro, parece fácil entender que no es así. [...] Ningún trabajador honrado puede temer nada de la firma de estos acuerdos, salvo algún caso aislado de incomprensión. ¿Quién pierde con estos acuerdos? Fijémonos un poco, quizá les oigamos vociferar contra ellos. Seguramente son los pescadores de río revuelto, que ante su falta de representatividad no les importa decir hoy blanco a lo que ayer era negro, o defender en SEAT lo que acatan en otro lado, en un Ayuntamiento gobernado por la izquierda, por ejemplo. O bien casos graves de puritanismo radical, de temor a perder la virginidad sindical, compañeros que nunca han acertado el resultado de ninguna negociación, seguramente practicantes de un sindicalismo sin espacio que en algo se tienen que distinguir.”*⁹⁴⁷

---

⁹⁴⁵ *“Compañeros y compañeras de SEAT”*, Full volant, Assemblea de treballadors del centre productiu de Martorell, amb el suport de les centrals CNT, CSUT, SU, CCOO i USO, carpeta taller 8, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁴⁶ *“A todos los trabajadores. UGT Informa”*, s/d, carpeta taller 8, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁴⁷ *“Un sí a la responsabilidad”* Assemblea Obrera CCOO SEAT, 17.10.1979, carpeta taller 8, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Les dues centrals majoritàries, CCOO i UGT, van convocar un referèndum pel dia 20 d'octubre on els treballadors havien de ratificar els acords presos pel Comitè d'empresa i aquestes dues centrals sindicals. Dels prop de 24.000 treballadors, només uns 4.000 obrers van participar. 3.110 treballadors van votar a favor, 624 en contra i uns altres 100 treballadors van votar abstenció o en blanc.⁹⁴⁸ El referèndum, però, només va tenir el suport de la UGT, ja que dos dies abans de la seva celebració, les CCOO es van veure obligades a desdir-se del seu comunicat del dia 17 pels enfrontaments que havien provocat al si de la secció:

“Por qué nuestro cambio de actitud ante el Referéndum? Por la grave situación que estamos atravesando en estos últimos días, con todo tipo de enfrentamientos que avanzan peligrosamente hacia una profunda desintegración organizativa del movimiento obrero de SEAT.

Por las dificultades encontradas en el seno de nuestra organización, con insuficiencias por parte de la dirección de la sección sindical de explicar y orientar al conjunto de trabajadores y por otra parte, la dificultad de los cuadros para asumir su responsabilidad ante el conjunto de afiliados de aceptar soluciones realistas que la dirección del sindicato había decidido.”⁹⁴⁹

Davant la crisi interna arrel dels acords i la desmobilització dels treballadors en solidaritat amb els sancionats del taller 8, CCOO acabava el comunicat fent una crida a la unitat obrera a l'hora de negociar el IX conveni col·lectiu, que havia de començar al desembre.

Al novembre de 1979 es va elaborar una plataforma de 15 punts on destacaven els punts referents a l'augment salarial (del 16%), a més de fer una revisió salarial semestral segons el cost de la vida; jornada laboral de 1.849 hores de treball en 230 dies; la inclusió al conveni de l'articulat de la negociació oberta sobre qualificació professional, promoció i formació; nou sistema de primes prenent com a base el que existia al taller

---

⁹⁴⁸ “Un despido en SEAT Zona Franca”, *Mundo Diario*, 23.10.1979, Retall de premsa, carpeta taller 8, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁴⁹ “Nuestros objetivos inmediatos”, *Asamblea Obrera CCOO SEAT*, 21.10.1979, carpeta taller 8, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

de premses (prima fixa en funció de la producció pactada) i l'establiment d'un sistema de negociació oberta sobre temes de seguretat, higiene i salut laboral, entre d'altres.⁹⁵⁰

A diferència de la negociació del conveni un any abans, la direcció de l'empresa es va mostrar favorable a negociar els diferents punts de la plataforma elaborada per les centrals sindicals i el comitè d'empresa. Les negociacions es van iniciar el 14 de desembre, on l'empresa va oferir un augment salarial del 9.1%. Les reunions es van aturar el dia 20 per tornar-se a reunir després de Nadal, acordant el 2 de gener com a data per reprendre les negociacions punt per punt de la plataforma ja que no s'havia arribat a cap acord fins aquell moment.⁹⁵¹ El 8 de gener, l'empresa va fer la seva proposta final als treballadors: va augmentar fins al 10.47% la seva proposició salarial (per sota del 13% establert a l'acord marc), a més de l'augment de dos dies de festa més a l'any si hi havia una reducció del 6% l'absentisme.⁹⁵² Pel que fa a les hores anuals, la patronal va passar d'una oferta inicial de 1.920 hores a 1.904, a més d'aquestes dues propostes, la direcció de SEAT també s'obria a negociar el reconeixement de les seccions sindicals, la creació d'una comissió de vigilància del conveni, informació als representants dels treballadors sobre plans de producció, vendes, inversions, sistema total de qualitat i altres aspectes de la gestió de l'empresa.⁹⁵³ En canvi, els representants dels treballadors consideraven insuficients les propostes de l'empresa i reclamaven una reducció de deu jornades de treball i no de dues, a més de l'augment salarial del 16% i el reconeixement legal dels drets sindicals. Paral·lelament a les negociacions, els treballadors dels diferents tallers de Zona Franca van iniciar aturades parcials com a preludi de la vaga convocada per les centrals sindicals i el comitè d'empresa (excepte la UGT i el sindicat de quadres i comandaments, que van denunciar la vaga), els dies 10 i 11 de gener de 1980.

La convocatòria de la vaga tampoc no va ser ben vista per la patronal, que va amenaçar amb el trencament de les negociacions i va emetre un comunicat oficial instant els treballadors a no donar suport a l'acció:

---

⁹⁵⁰ "Plataforma unificada para la negociación del IX convenio", 22.11.1979, carpeta 8: SEAT, Fons CCOO, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁹⁵¹ "Ajornades les negociacions del conveni de SEAT", *Avui*, 20.12.1979, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹⁵² "La SEAT no ha cedit prou pels treballadors", *Avui*, 8.1.1980, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹⁵³ *Ibídem*.

“És necessari puntualitzar que en els Centres de Madrid, Sevilla, Bilbao, La Corunya, Valderribas, Establiment de Martorell i Direcció de compres, han decidit, en votació, no sumar-se a la vaga convocada.

La inutilitat de la vaga, mentre es mantenen les deliberacions del conveni, condueix, a més, a un enrariment del clima laboral. Per altra part, la vaga causarà un greu perjudici als treballadors, ja que, amb els nous sous, representarà per als especialistes una pèrdua de 2.700 pessetes per dia.”⁹⁵⁴

El 10 de gener, pràcticament tota la plantilla de SEAT Zona Franca va donar suport a la vaga. La UGT se n’havia desmarcat dos dies abans, després de la darrera proposta de l’empresa. Malgrat reconèixer l’èxit de la convocatòria (que atribuïen, en part, als piquets que impedièn l’entrada a la fàbrica), la UGT tampoc no hi donava suport perquè eren, en paraules d’un portaveu de la UGT de SEAT <<partidaris d’atendre el desig de la majoria dels treballadors de la plantilla expressats en votació secreta, i aquesta votació es va realitzar a mà alçada i amb certes irregularitats que UGT desaprova>>⁹⁵⁵.

El comitè de vaga de SEAT estava format per 6 membres de CCOO, 4 d’UGT i 2 de la CSUT. L’11 de gener, una manifestació de 12.000 treballadors van marxar per la Via Laietana amb els crits de <<conveni sí, misèria no>> i <<conveni sí, acord marc no>>.⁹⁵⁶ A la reunió amb la patronal d’aquella tarda, la representació de la patronal va refermar la seva postura de no modificar més la seva proposta, mentre que CCOO i CSUT van proposar continuar amb la vaga mentre l’empresa no s’avingués a acceptar la proposta salarial dels treballadors. El 13 de gener, diumenge, els treballadors van votar a favor de la vaga indefinida, rebutjada només per UGT i el sindicat de quadres.⁹⁵⁷ De fet, UGT va decidir sortir del comitè de vaga.

El 15 de gener, els treballadors van decidir mantenir la vaga indefinida en una assemblea on, segons Comissions Obreres, van assistir uns 20.000 treballadors. Els

---

⁹⁵⁴ “Nota informativa de SEAT”, *Avui*, 10.1.1980, pàg. 2, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹⁵⁵ “Participació total en la vaga de SEAT sense l’adhesió d’UGT”, *Avui*, 11.1.1980, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 25.5.2018.

⁹⁵⁶ “Dotze mil treballadors de SEAT van manifestar-se al carrer”, *Avui*, 12.1.1980, pàg. 10, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁵⁷ “Demà hi haurà negociació i vaga a la SEAT”, *Avui*, 13.1.1980, pàg. 6, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

obrers havien de decidir entre tornar a la fàbrica i continuar les mobilitzacions des de dins (era la proposta de Comissions Obreres) o continuar la vaga indefinida, tal com proposava CSUT.⁹⁵⁸ Al mateix temps que tenia lloc aquesta votació a mà alçada, alguns milers de treballadors de la UGT van entrar a la fàbrica per participar en un referèndum amb votació secreta sobre la tornada o no a la fàbrica. El resultat va ser majoritàriament favorable al retorn a la feina. Abans del referèndum, el diputat socialista i líder d'UGT, Carlos Cigarran, va entrar a la fàbrica amb els militants d'UGT per participar en el debat previ al referèndum. Cigarran, que tenia una excedència a la fàbrica des de 1978 per dedicar-se al seu càrrec de diputat, va ser denunciat per participar en el referèndum, fet que ell va denunciar taxativament:

*“Estic a favor de l'estratègia desenvolupada per la secció sindical d'UGT de SEAT i m'hauria satisfet poder-ho demostrar amb la meva participació en el referèndum, però no ho vaig fer perquè no podia. És inadmissible que es llancin atacs infundats i anònims com aquest, probablement amb l'única intenció de desvirtuar o enfosquir l'èxit indiscutible que la UGT aconseguí en el referèndum i que ha posat de manifest la feblesa del suport que tenen altres posicions.”*⁹⁵⁹

La divisió entre els treballadors, mentrestant, era cada vegada més gran entre aquells que no donaven suport a la vaga (com els simpatitzants del sindicat de quadres), entre els que no estaven d'acord amb els mètodes assemblearis i de decisió a mà alçada (com els simpatitzants d'UGT), entre els que havien donat suport a la vaga fins ara però volien tornar a la fàbrica (com els de CCOO) i, finalment, els que volien continuar amb la vaga indefinida, com els de CSUT. D'altra banda, l'empresa va emetre diversos comunicats durant aquells dies on denunciaven accions violentes per part dels piquets, que van acabar d'enrair l'ambient a la fàbrica.

El 17 de gener es van trencar les negociacions del conveni, mentre que els treballadors van decidir continuar la vaga a través de les seves assemblees i amb vot a mà alçada. Tot i així, entre 2.000 i 3.000 treballadors van entrar a treballar a la factoria de Zona Franca. A l'assemblea del 18 de gener els treballadors van continuar favorables al manteniment de la vaga, i a més van convocar una manifestació davant dels estudis de

---

⁹⁵⁸ “Els treballadors van acabar dividits”, *Avui*, 16.1.1980, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁵⁹ “La negociació de la SEAT ha arribat a la ruptura”, *Avui*, 17.1.1980, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

Televisió espanyola dels estudis Miramar, que acusaven de manipular la informació,⁹⁶⁰ mentre que uns 4.000 treballadors entraven a la fàbrica a treballar.

Tant PSUC com CCOO feien una crida a la tornada a la feina per no perdre la unitat de la classe treballadora de SEAT, tal com demanava un dels seus portaveus a l'entrevista al diari *Avui*: *<<O ens reincorporem dimarts al treball o es perd la lluita. La vaga indefinida és una expressió de debilitat i no de força. Encara som a temps d'entrar tots junts amb el cap ben alt i no derrotats, disposats a continuar la batalla pel nostre conveni.>>*⁹⁶¹

La vaga de SEAT va durar 12 dies, fins el 22 de gener de 1980. El dia anterior, el comitè de vaga va convocar una assemblea al poliesportiu de SEAT a Zona Franca on CCOO i CSUT van exposar les seves postures. Comissions Obreres va defensar tornar a la fàbrica i continuar les mobilitzacions des de dins si no es reprenien les negociacions, mentre que CSUT acusava Comissions de desmoralitzar i confondre els treballadors i insistia la necessitat de continuar amb la vaga indefinida per obligar l'empresa a acceptar la plataforma reivindicativa. Aquell dia, 21 de gener, prop del 70% dels assistents a l'assemblea van decantar-se per l'opció de Comissions Obreres, acabant així amb la vaga.⁹⁶² L'endemà, la patronal de SEAT va demanar la tramitació de conflicte col·lectiu a la direcció general de Treball. UGT va acusar Comissions Obreres d'haver utilitzat el conflicte de SEAT amb finalitats polítiques i plantar cara a l'acord marc negociat entre UGT i CEOE, al mateix temps que portaveus d'aquesta central socialista asseguraven que la reincorporació a la feina havia estat gràcies a la seva tasca durant la setmana anterior.⁹⁶³

El 24 de gener, el comitè d'empresa de SEAT va proposar noves aturades pels dies 30 i 31 de gener. A la reunió només assistiren els delegats de CCOO i CSUT (26 en total), mentre que els d'UGT (19) i CGCM (3) no es van presentar. Per tant, la proposta de vaga no tenia prou quòrum per realitzar-se segons la normativa legal.⁹⁶⁴ Les mobilitzacions d'aquells dos dies es van produir de forma desigual en els tallers,

---

⁹⁶⁰ "SEAT votà ahir no tornar a la feina", *Avui*, 18.1.1980, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁶¹ "PSC i PSUC prenen posició sobre la vaga de SEAT", *Avui*, 19.1.1980, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁶² "La SEAT torna a la feina per decisió de l'assemblea", *Avui*, 22.1.1980, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁶³ "La direcció de SEAT va al laude", *Avui*, 23.1.1980, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁶⁴ "Convocada una nova vaga a SEAT, malgrat la manca de quòrum", *Avui*, 24.1.1980, pàg. 2, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

acabant amb tres obrers ferits fruit d'aldarulls entre piquets i obrers que no volien secundar les aturades.⁹⁶⁵

Finalment, el laude es va publicar el 8 de febrer. Segons aquest, s'establia un augment d'un 11.6%; un pla d'acció de treball per a disminuïts físics i psíquics; la preferència de contractació per a joves, préstecs per a l'adquisició d'habitatges; indemnitzacions econòmiques per a les jubilacions voluntàries i normes sobre mobilitat de personal.⁹⁶⁶

Durant les següents setmanes es van produir diverses manifestacions convocades per CCOO i CSUT en contra del laude, mentre continuaven els retrets entre les centrals sindicals (especialment entre CCOO i UGT) sobre com s'havien portat a terme aquestes negociacions. Aquestes foren les darreres negociacions de conveni on Comissions Obreres era a la central majoritària al comitè d'empresa i a la taula de deliberacions, ja que, com s'ha vist en el capítol de les eleccions sindicals, dos mesos després del laude, Comissions Obreres va perdre els comicis davant d'UGT, que esdevingué el sindicat majoritari. UGT va mostrar-se davant els treballadors com el sindicat <<responsable>> i compromès amb els treballadors capaç de gestionar la crisi de l'empresa:

*“Esta alternativa responsable, defendida por los trabajadores de la UGT, comparada con el resultado que se ha obtenido hasta ahora, pone de manifiesto la necesidad que tienen de actualizar el modelo sindical que defienden algunas centrales sindicales, que parecen estar ancladas en el franquismo y, por lo tanto, imposibilitadas para actuar en un marco democrático de relaciones laborales.”*⁹⁶⁷

Després de la derrota a les eleccions sindicals, el Consell Sindical de CCOO de SEAT va analitzar la situació al congrés dels dies 9 i 23 de maig de 1980, en el qual feien autocrítica de la seva actuació durant el conveni:

“Hemos de autocriticarnos por haber consentido hacer una huelga en Zona Franca y Martorell, sin haberlo discutido antes y sin programa de acciones, es decir, se ha de terminar la vieja concepción de que es la comisión deliberadora la que ha de decidir si se hace o no una huelga. Hemos de darnos cuenta ya que somos una sección sindical

---

⁹⁶⁵ “Aldarulls a la SEAT”, *Avui*, 1.2.1980, pàg. 6, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁶⁶ “El laude de SEAT estableix un augment de l'11.6%”, 8.2.1980, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁶⁷ “Una vez más, la UGT tenía razón: Ahora hay que tragar con el laudo”, *Autogestión. Especial convenio*, 1.2.1980, caixa SSE UGT SEAT, Fons SEAT, Arxiu Fundació Utopia.

con un órgano de dirección (el Consell), que es el que tiene que discutir y analizar cuándo y cómo se hace una huelga y que tenemos un comité como órgano unitario de los trabajadores, que es el que tiene que decidirlo, en función de la opinión de los trabajadores.

Es cierto que UGT rompió la huelga, pero, también es cierto que nosotros no tuvimos la confianza en los trabajadores, haciéndoles más caso a las minorías radicalizadas (que en las elecciones ha quedado demostrado que representan), fomentando el sectarismo hacia UGT y restándole importancia al tercio de la plantilla que aceptó su alternativa al ir a votar a fábrica.

Si hemos de resaltar algo de positivo de este tipo de huelga, aparte de la gran participación, es que muchos compañeros habrán comprendido el por qué en los congresos de CCOO se recomendó el NO a la huelga indefinida.

Volvimos la fábrica para seguir, para vencer y así se hizo al entrar pero la desigualdad creada en las acciones, unos porque no había condiciones, otros porque no se creían lo de entrar para seguir, hicieron aumentar la tensión en CCOO así como el sectarismo entre CCOO y UGT, dando facilidades a la empresa para justificar tres despidos y varios sancionados, facilidades que culminaron con la dimisión de varios compañeros delegados de CCOO del Comité de Empresa, que mostraron a los trabajadores nuestra debilidad, y a la empresa nuestra falta de coherencia sindical interior.”⁹⁶⁸

Amb les eleccions d'abril de 1980, la classe obrera es decantà cap a UGT i , per tant, la central socialista va haver de fer front al capdavant del comitè d'empresa les negociacions del IX conveni col·lectiu per a 1981, després de dos laudes consecutius, un expedient de regulació a l'abril i la negociació d'un de nou al novembre de 1980, que es veuran en el següent capítol.

El 18 de desembre, unes setmanes després d'aprovar-se l'ERO, es van iniciar les negociacions per al conveni col·lectiu. Els treballadors demanaven un augment salarial del 15.17%, que era el mateix que l'increment de l'IPC de l'any 1980, i una reducció de 56 hores laborals.⁹⁶⁹ En canvi, l'empresa proposava congelar el salari els primers 6 mesos del conveni i que a partir del sisè mes es negociés un increment “en funció de les

---

⁹⁶⁸ *Resolución del Consell Sindical de CCOO de SEAT, 23.5.1980, pàg. 6-7, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.*

⁹⁶⁹ *“Plataforma IX conveni SEAT”, s/d, carpeta convenis col·lectius, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.*

perspectives del mercat i la marxa de l'empresa".⁹⁷⁰ UGT va criticar la intransigència de la patronal unes setmanes després que els treballadors haguessin acceptat un expedient de regulació:

*“La citada postura no se corresponde con la actitud comprensiva adoptada por los trabajadores en el expediente de regulación de empleo que se está aplicando (desde anteaer, y por espacio de seis meses, en los centros de trabajo de SEAT sólo se trabajan cuatro horas y diez minutos por turno de trabajo).”*⁹⁷¹

Entre el 18 de desembre i el 3 de febrer, moment en què es van trencar les negociacions, només van celebrar-se 6 reunions entre la direcció de l'empresa i la comissió deliberadora dels treballadors. Davant la immobilitat de la patronal, els treballadors van rebaixar un 5% l'augment salarial, però l'empresa va continuar negant-se a negociar qualsevol tipus d'augment. El comitè d'empresa va proposar adherir-se a la vaga del 21 i 22 de gener de les empreses públiques del metall que estaven negociant els seus convenis (com Pegaso o la Maquinista), i que els treballadors havien d'acceptar o no en referèndum el 19 de gener de 1981. Aquesta proposta va ser criticada per molts sectors de l'esquerra a SEAT. Per exemple, la Lliga Comunista va criticar la manca d'informació sobre l'estat de les negociacions i l'absència de debat a les assemblees. Per aquests motius, demanaven el boicot al referèndum.⁹⁷²

En el referèndum del 19 de gener de 1981 només va votar el 45% de la plantilla. A la Zona Franca, el 71% va rebutjar anar a la vaga, mentre que a Martorell ho va fer el 52%.⁹⁷³ El fracàs del referèndum va posar en entredit el Comitè d'empresa. A la reunió extraordinària del comitè del dia 27 de gener, Perea (militant de CCOO), va demanar la dimissió del ple i la convocatòria d'eleccions, que va ser rebutjada per 41 vots en contra, 5 abstencions i 1 vot a favor.⁹⁷⁴

Comissions Obreres va carregar contra la direcció de la comissió deliberadora, amb majoria ugetista, a qui va fer responsable del fracàs:

---

⁹⁷⁰ “La dirección de SEAT pretende congelar los salarios para 1981”, *El País*, 9.1.1981, Retall de premsa, carpeta convenis col·lectius, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁷¹ *Ibidem*.

⁹⁷² “*Sí a la unidad, no a la manipulación*”. Comité LCR SEAT, 18.1.1981, carpeta convenis col·lectius, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁷³ “El comitè d'empresa de SEAT, desautoritzat en referèndum”, *Avui*, 21.1.1981, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁷⁴ “Acta nº12 del pleno extraordinario del comité de empresa de SEAT Zona Franca”, 27.1.1981, caixa SSE CCOO SEAT. Dimissions comitè 1982, Fons CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

*“No es pot fet una vaga sense un debat previ sobre les motivacions i els objectius de l’acció. El resultat del referèndum és totalment lògic; mai no s’havia vist que una acció d’aquesta transcendència es proposés a la plantilla a través d’un full volant, sense assemblees. S’ha perdut la pràctica sindical habitual a la SEAT i ho hem pagat car.”*⁹⁷⁵

En canvi, la UGT responia al fracàs del referèndum al·legant que *“los trabajadores no consideran la huelga como la mejor herramienta para sus reivindicaciones.”*⁹⁷⁶ El resultat negatiu a l’adhesió a la vaga va provocar una paralització del moviment obrer a la fàbrica, que durant les següents dues setmanes va ser incapaç de dur a terme cap acció de protesta, com va denunciar la LCR de Martorell en un full volant.⁹⁷⁷ El 3 de febrer, davant la immobilitat de l’empresa i la manca de resposta dels treballadors, les negociacions del conveni es van trencar, i el conveni va tornar anar a laude, que es va publicar el 16 de març de 1981. En ell s’establia un augment salarial del 5%.⁹⁷⁸

La negociació del conveni s’havia dut a terme al mateix temps que la direcció de SEAT i l’INI preparaven un pla estratègic per a l’empresa després que durant la primavera de 1980 es produís la retirada de FIAT a SEAT. La crítica situació de SEAT (la quota de mercat havia caigut al 30% el 1979, tenia un nivell d’endeutament a principi de 1980 de 51.400 milions de pessetes i 20.500 milions de pessetes en pèrdues)⁹⁷⁹ havia estat pitjor de la que creia inicialment FIAT abans de signar l’acord d’ampliació de capital l’any 1979. Això, sumat a la pròpia crisi de FIAT, va fer que els italians decidissin retirar-se de SEAT. Aquest fet va provocar la necessitat de l’INI i el govern espanyol de buscar un nou soci que es fes càrrec de l’empresa.

En aquest context, l’any 1981, la direcció de SEAT va presentar al comitè d’empresa un pla de viabilitat que consistia en quatre acords en matèria econòmica, dos de productivitat, un de reducció de jornada i un de reestructuració interna que establia

---

⁹⁷⁵ “El comitè d’empresa de SEAT, desautoritzat en referèndum”, *Avui*, 21.1.1981, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l’Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁷⁶ “El “no” de SEAT”, *Diario de Barcelona*, 22.1.1981, Retall de premsa, carpeta convenis col·lectius, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁷⁷ “¡Por nuestro convenio! ¡Por la defensa del puesto de trabajo! ¡No la aumento de productividad!”, LCR SEAT Martorell, 31.1.1981, carpeta convenis col·lectius, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

⁹⁷⁸ “Resolución de 16 de marzo de 1981 de la Dirección General de Trabajo, por la que se dispone la aplicación del Laudo de Obligado Cumplimiento para la Empresa <<Sociedad Española de Automóviles de Turismo, S.A.>> (SEAT)”, BOE, consultat el 27.5.2018.

⁹⁷⁹ DÍAZ RUIZ, Juan José, *SEAT: ambición de superarse. La metamorfosis de la empresa que motorizó a los españoles*, Barcelona: Profit editorial, 2010, pàg. 43.

l'acomiadament incentivat de prop de 6.000 treballadors i un pla de jubilacions anticipades per a majors de 59 anys. El pla establia una jornada de 1.880 hores amb una jornada de 8 hores diàries i 24 dies de vacances a l'estiu i uns altres 4 al Nadal. Pel que fa a les seccions sindicals, l'empresa va reconèixer les seccions sindicals constituïdes a l'empresa que tinguessin un nombre d'afiliats igual o superior al 10% de la plantilla.⁹⁸⁰ El pla de viabilitat va ser sotmès a referèndum pel dia 18 de novembre. El pla era recolzat per la UGT. Francisco Neira, secretari general del metall de la UGT a Catalunya, va defensar el sí a la revista *Autogestión* d'UGT:

*“En primer lugar, las medidas de tipo económico e industrial son indispensables para la refluotación de las empresas, complementadas, claro está con otras como el apoyo de algún grupo importante. La segunda razón, es de orden salarial. Estos aumentos van a ser los más importantes de los últimos años; y la tercera y última razón es que representa una toma de postura responsable que plasma todo un proceso negociador. Votar sí, significa moderar la pérdida de poder adquisitivo. En definitiva, votar sí, significa una apuesta por el futuro.”*⁹⁸¹

En canvi, CCOO demanava el no al referèndum, USO i SOC van donar llibertat de vot als seus afiliats i la CNT va cridar a l'abstenció. CCOO sostenia que el pla estratègic deixava les mans lliures a la direcció sense assegurar el futur de l'empresa. Pel que fa als aspectes salarials del pla (que establien un augment del 7% per al 1982 i d'un 10% per al 1983), CCOO adduïa que *“els augments pactats eren ficticis, perquè es transvasaven a la prima un seguit de conceptes fixos, plus conveni, puntualitat i part de l'augment”*.⁹⁸²

El 77.8% de la plantilla de SEAT (22.599 treballadors) va votar en el referèndum. 11.337 treballadors (el 50.10% dels vots) va votar en contra del pla, mentre que 10.168 (el 45%) va acceptar el pla. Els vots en blanc i els vots nuls van ser 1.094 (4.8%).⁹⁸³ Conegut el resultat, la direcció de SEAT es va reunir i va elaborar una nota als treballadors on anunciaven que deixava sense efecte els acords referent a les

---

⁹⁸⁰ “Final de la negociación”, *Autogestión. UGT SEAT*, novembre 1981, pàg. 6-7, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁹⁸¹ Entrevista a Francisco Neiras a “Votar sí, una apuesta de futuro”, *Autogestión. UGT SEAT*, novembre 1981, pàg. 15, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁹⁸² “Les raons del no”, *Avui*, 20.11.1981, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁸³ “La dirección de SEAT, dispuesta a llevar adelante el plan de viabilidad, salvo en los aspectos laborales”, *El País*, 20.11.1981, Hemeroteca digital *El País*, 27.5.2018.

indemnitzacions d'aquells treballadors que s'havien acollit a les baixes incentivades: <<El personal que havia demanat la baixa incentivada, si desitja actualment cessar en l'empresa, podrà percebre la indemnització prevista en l'Estatut dels Treballadors>>.⁹⁸⁴ 5.300 treballadors, que havien de cobrar 2.5 milions de pessetes cadascun, es veien afectats per aquesta decisió.⁹⁸⁵ Durant els següents dies, aquests treballadors afectats es van mobilitzar davant la Generalitat per demanar solucions, mentre que UGT i CCOO es retreien la manca de resposta davant aquesta situació.

Dues setmanes després del referèndum, es van iniciar les negociacions del conveni col·lectiu. La direcció de l'empresa i els representants dels treballadors van arribar a un acord el 17 de desembre, després de tres reunions. El IX conveni tenia una duració de dos anys (1982 i 1983). L'increment salarial que s'establia era d'un 9% per terme mitjà, ja que era un augment del 7% per al 1892 i d'un 10.3% per al 1983. El conveni establia la jornada anual negociada al pla estratègic, així com els mateixos dies de vacances. El que destacava més del conveni, en canvi, era la negociació de l'augment de productivitat pactat. L'augment es fixava en cinc punts, és a dir, es passava de la producció de 12 a 16 cotxes l'any per treballador. L'increment havia de passar per un període de prova de tres mesos per comprovar el seu compliment i la seva eficàcia. Acabat aquest període, al mes d'abril, se signaria definitivament el conveni.⁹⁸⁶

SEAT, l'empresa més gran del metall i motor del moviment obrer català, només va poder signar dos convenis en el període estudiat (1975-1982). SEAT, que havia estat l'empresa estrella de la dictadura encara que tingués una estructura empresarial i una direcció pèssima, va anar perdent quota de mercat amb l'entrada a Espanya de noves marques. A la crisi econòmica del país i la pèrdua d'influència de l'empresa al mercat, es va unir la pròpia crisi de FIAT, que va haver d'abandonar SEAT l'any 1980. La manca de recursos tecnològics propis i d'un teixit comercial exterior per exportar els cotxes i la crítica situació de l'INI, va fer que el Govern i la direcció de SEAT haguessin de buscar un nou soci que se'n fes càrrec. Volkswagen va ocupar el lloc que havia deixat FIAT, i l'INI va marxar de SEAT el 1986. Davant d'aquesta situació econòmica, els treballadors van haver de lluitar pel manteniment dels seus llocs de treball i pel manteniment del seu poder adquisitiu amb una empresa sense tradició de diàleg i amb

---

⁹⁸⁴ "La direcció de SEAT anul·la els acords d'indemnització", *Avui*, 20.11.1981, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

⁹⁸⁵ *Ibidem*.

⁹⁸⁶ "Aprovat el conveni de SEAT", *El Punt diari*, 17.12.1981, pàg. 20, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 27.5.2018.

un tarannà autoritari que es va mantenir durant tota la Transició. A més, els treballadors de SEAT, mobilitzats històricament durant mesos a les negociacions dels convenis, van atomitzar-se en diferents centrals sindicals que entenien de forma diferent com havia d'actuar la classe treballadora en el nou període de construcció de la democràcia. Les discussions sobre les formes (com per exemple, en el cas del debat dels vots secrets o a mà alçada durant la vaga de 1980) van ser en alguns moments més important que el contingut, i la direcció de SEAT va saber treure'n rèdit d'aquestes diferències entre les centrals sindicals, afavorint més d'un cop la UGT, més moderada i procliu al pacte amb l'empresa. Malgrat que els treballadors de SEAT havien estat un mirall per a la classe treballadora, aquestes dificultats van fer que fossin incapaços d'imposar la seva voluntat i les seves solucions a la crisi de SEAT, anant a contracorrent dels esdeveniments.

6.2.2. Els convenis col·lectius a Pegaso, 1978-1982

En el capítol anterior sobre el Consell de Fàbrica de Pegaso, ja s'ha explicat la negociació del IX conveni a través de la Junta Sindical i el X conveni col·lectiu, negociat a través del Consell de Fàbrica. Com també s'ha vist, el Consell de Fàbrica va tenir una durada molt curta, i al febrer de 1978 els centres de Pegaso van celebrar eleccions sindicals per escollir un comitè d'empresa.

Si, com s'ha vist en el capítol anterior, les negociacions del conveni col·lectiu d'ENASA per a 1978 es va complicar per la campanya electoral per a l'elecció del comitè, les negociacions del conveni per al 1979 no van ser menys complexes, ja que es van produir a l'hora que es negociava un expedient de regulació. Al desembre de 1978, els representants dels treballadors i la direcció de l'empresa van pactar un expedient de regulació, que afectaria els dies de Nadal i els dissabtes, i un pla de jubilacions pactades d'uns 500 treballadors de més de 58 anys (56 per als disminuïts físics i 57 per als treballadors del centre de la Sagrera). Els treballadors van donar un suport majoritari al pacte en un referèndum, encara que no hi van faltar les crítiques, com la d'un sindicalista d'UGT de Pegaso entrevistat a *Interviú*: <<la plantilla más conflictiva del país transige con la patronal para asegurar el corrusco>>.⁹⁸⁷ La situació econòmica de l'empresa, però, era molt negativa. Des del setembre, els treballadors havien anat

---

⁹⁸⁷ "Pegaso no vuela, se hunde", *Interviú*, 27/11-3/12.1978, Retall de premsa, Caja 4/1 Documentación varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

acumulant diversos retards en els pagaments de les nòmines. Els impagaments i el descens de les vendes (l'any 1978 ENASA va perdre 5.000 milions de pessetes) van accelerar la necessitat d'una reestructuració de l'empresa, de la qual cal recordar que l'INI posseïa el 65% de les accions. Pels treballadors, l'expedient de regulació i les jubilacions anticipades no suposaven mesures que anessin a solucionar el problema de fons, i demanaven més inversió en tecnologia i maquinària i una diversificació de la producció, però tant la direcció d'ENASA com l'INI només van voler negociar amb els treballadors allò relatiu als llocs de treball.

En aquest context, les negociacions per al nou conveni van trobar entrebancs ràpidament. CCOO i UGT van presentar una plataforma conjunta. Durant el mes de gener, els treballadors van dur a terme diferents aturades per defensar la plataforma, ja que la direcció es negava a entrar a negociar un augment salarial, però al febrer l'empresa va amenaçar amb el trencament de les negociacions. Tot i així, quatre dies més tard, el 24 de febrer de 1979, les dues parts van arribar a un acord, que es va materialitzar un mes més tard, el 27 de març, després de la seva aprovació en referèndum per part de la plantilla de tots els centres de producció d'ENASA. Durant el debat sobre la celebració del referèndum es va produir un enfrontament físic entre militants de Bandera Roja i la UGT. El sindicat socialista va denunciar l'atac i va assegurar que, en el cas que les assemblees dels treballadors no es poguessin realitzar amb normalitat, els afiliats d'UGT farien les seves pròpies assemblees i votacions per separat.⁹⁸⁸

La forma en què es van dur a terme aquestes negociacions van descontentar molts militants de Comissions Obreres, que van protagonitzar estripades públiques de carnets. Molts treballadors criticaven que les negociacions s'haguessin fet de forma pràcticament exclusiva a Madrid i que no s'haguessin fet prou assemblees informatives sobre l'evolució d'aquestes. La manca d'informació va provocar que molts treballadors no entenguessin canvis d'actituds o determinades accions, com es fa autocrítica a l'informe del sindicat a l'abril:

“El hecho de que cuando la oferta realizada por la Dirección de la Empresa, que ya entraba en lo que en términos generales se podía considerar como firmable, fuera

---

⁹⁸⁸ “Comunicado a todos los trabajadores sobre los sucesos producidos el pasado día 21 en fábrica Zona Franca”, 22.3.1979, caixa 1: Gonzalo Paredes. Documentación Pegaso, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

*criticado sin ninguna explicación y con la movilización de trabajadores en su contra, significó que a los tres días, con casi idéntica oferta (anulado el 10% de boletín de paro y mejorado el redactado del punto de la productividad) se planteara la firma de un acuerdo marco por parte de la comisión deliberadora, repetimos, sin explicación a los trabajadores.*⁹⁸⁹

El conveni establí un augment salarial de l'11%, 1.940 hores per a 1979 (que suposava una reducció de 12 hores respecte el conveni anterior) i 21 dies de vacances. Pel que fa a la representació dels treballadors, l'XI conveni col·lectiu establí el comitè d'empresa com l'organisme de representació dels treballadors amb 40 hores mensuals retribuïdes per atendre assumptes sindicals, i s'admetia la constitució de seccions sindicals com a "òrgans de representació dels interessos dels treballadors de la mateixa afiliació a una Associació Sindical legalment establerta"⁹⁹⁰, i sempre que tinguessin un mínim d'un 10% d'afiliació a la plantilla. Aquestes centrals sindicals podien difondre publicacions i avisos de caràcter general a l'interior dels centres de treball, així com recaptar quotes i fer reunions –sempre que fossin fora de la jornada laboral–.

Durant l'any 1979, la situació de l'empresa continuava sent crítica (va tancar aquell exercici amb pèrdues de 6.000 milions de pessetes), i l'INI va haver de buscar un nou soci que pogués remuntar l'empresa. Aquell any, l'INI va entrar en contacte amb Motor Ibérica, General Motors i International Harvester, amb qui va arribar a un acord de principi a finals d'any. International Harvester (IH) assumiria un 35% de les accions i es faria càrrec de la direcció de la producció. A canvi, ENASA havia de dur a terme un pla industrial conegut com el Pla 1.2.5., un pla d'ajustament de la plantilla i de reconversió industrial que s'havia d'aplicar en un, dos i cinc anys. Davant d'això, els treballadors es van manifestar des del mes de maig a favor de l'empresa pública i pel manteniment dels llocs de treball. El 28 de maig van protagonitzar una tancada als dos centres de Barcelona amb dos objectius: el cobrament del salari del mes d'abril i la manca d'informació sobre el futur de l'empresa.⁹⁹¹

Al juliol de 1979 s'hi va sumar el conflicte dels aprenents de Pegaso, que ja s'ha vist a l'apartat de les eleccions sindicals a la fàbrica de 1980. Al novembre, els treballadors de

---

⁹⁸⁹ "Informe del balance de actuación del sindicato en la empresa", 25.4.1979, caixa 4/1 Documentación varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

⁹⁹⁰ "Convenio colectivo interprovincial de ENASA", BOE, publicat el 31.8.1979, consultat el 7.6.2018.

⁹⁹¹ "Tancada a la Pegaso", *Avui*, 29.5.1979, pàg. 7, col·lecció "premsa política", Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona, consultat el 7.6.2018.

Pegaso, Motor Ibérica, SEAT , Mevosa i altres empreses del metall van dur a terme accions conjuntes en contra dels expedients de regulació i en defensa de les seves plataformes reivindicatives. A Pegaso, la plataforma pel conveni de 1980 demanava, principalment, un augment salarial del 16%, una reducció de la jornada laboral de 32 hores anuals (és a dir, 1.908 hores), jubilació als 60 anys, equiparació de totes les categories professionals, l'elaboració d'un estatut per als aprenents, control de les hores extra, 12 hores anuals pagades per realitzar assemblees, 40 hores mensuals pagades per als delegats de les seccions sindicals i lliure entrada de dirigents de les centrals sindicals a la fàbrica amb l'únic requisit de posar-ho en coneixement de la direcció.^{992 993}

A Pegaso, el comitè d'empresa va votar a favor de fer aturades els dies 1, 8, 13 i 15, davant la negativa de la direcció a negociar la major part dels punts de la plataforma obrera. El mateix 1 de novembre, però, els comitès d'empresa dels diferents centres de producció d'ENASA i la direcció empresarial van arribar a un preacord en el qual l'empresa es mostrava procliu a negociar punts com la jornada laboral o l'augment salarial a canvi de desconvocar les vagues parcials previstes.⁹⁹⁴ Tot i així, la manca de voluntat de diàleg va portar els treballadors de Pegaso (excepte els d'UGT) a adherir-se a una nova convocatòria de vaga, en aquest cas d'una crida de Comissions Obreres en contra de l'Estatut dels Treballadors. La resposta de la direcció va ser contundent, sancionant 205 treballadors de tots els centres d'ENASA amb sancions de feina i sou que variaven entre els 5 i els 6 dies.⁹⁹⁵

Les tensions amb l'empresa i les negociacions del Pla 1.2.5., va fer que les negociacions del conveni s'aturessin fins que s'arribés a un acord amb el pla de reestructuració, com explica el secretari del PCE de Pegaso a Madrid, Gregorio Huertas, a una entrevista a *Nuestra Bandera*:

“La batalla fundamental ha estado en el mantenimiento del empleo. En Pegaso no ha habido una negociación colectiva clásica. Hemos ido a algo mucho más profundo. A buscar la negociación de un plan de reestructuración que sacara a la empresa de

---

⁹⁹²“Plataforma reivindicativa convenio colectivo de 1980”, caixa 1: Gonzalo Paredes. Documentació Pegaso, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

⁹⁹³ Al juliol s'havia prohibit l'entrada al recinte de Pegaso de Marcelino Camacho per participar en una assemblea de Comissions Obreres.

⁹⁹⁴ “Pre-acuerdos”, 1.11.1979, carpeta Documents relacionats amb la repressió empresarial a la fàbrica ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

⁹⁹⁵ “Pegaso sanciona a doscientos cinco”, *Mundo Diario*, 5.12.1979, Retall de premsa, caixa 4/1 Documentación varia sobre Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

donde está metida y en el cual los trabajadores teníamos asumido que había que hacer algún tipo de concesión importante. [...] La aprobación de los acuerdos ha sido por cerca de 8.000 trabajadores de los 12.000 de la plantilla. La negociación completa posterior del convenio ha sido más limitada porque ya la parte más importante estaba dentro de los acuerdos. Aun siendo más conflictiva, la aprobación de la firma del convenio obtuvo más del 50% de los votos. Pero lo decisivo fueron los acuerdos.”⁹⁹⁶

Durant el mes de gener, els treballadors van protagonitzar diverses manifestacions per la incertesa del manteniment dels llocs de treball en aquests acords. El 29 d'aquell mes, el comitè intercentres i la direcció de l'empresa van signar el pla de reestructuració. El pla establí una reestructuració de la plantilla amb el tancament del centre de la Sagrera de Barcelona i de les Oficines Centrals de Madrid, a través de cessaments, excedències i jubilacions anticipades. També s'acordava un nou expedient de regulació de la jornada, un augment salarial per al 1980 del 10% i millores tecnològiques per augmentar la productivitat.⁹⁹⁷ Aprovat el Pla 1.2.5., es van reprendre les negociacions del conveni, que es va signar el 9 d'abril de 1980. En aquest conveni s'establí, a grans trets, una jornada laboral de 1.920 hores per a 1980 i 23 dies de vacances. També es garantia el 100% del salari en cas d'accident, així com per a baixes per malaltia inferiors als quatre dies.⁹⁹⁸ Els treballadors van ratificar la signatura del conveni en un referèndum celebrat el 30 d'abril.⁹⁹⁹ La negociació del conveni va ser criticada per Bandera Roja. De fet, a la reunió del comitè d'empresa del 16 de maig, Josep Molins va criticar el comitè i el resultat del referèndum, que al seu parer no recollia la voluntat de la majoria dels treballadors i va demanar-ne la dimissió del comitè. Els delegats del comitè van votar, amb 19 vots a favor i 3 en contra, continuar amb la firma del conveni; i amb 18 vots en contra, 3 a favor i 1 abstenció, de no dimitir com a comitè d'empresa.¹⁰⁰⁰

Les negociacions amb International Harvester, que s'havien iniciat amb l'acord de principi de gener, es van materialitzar amb un acord al setembre de 1980. IH es comprometia a la creació d'una societat per a la construcció de motors, que s'anomenaria International Pegaso i que s'ubicaria a Madrid, a més d'esdevenir soci

---

⁹⁹⁶ “El Partido comunista en las grandes empresas”, *Nuestra Bandera. Revista teórica y política del Partido Comunista de España*, núm. 104, setembre 1980, pàg. 8, BVPH.

⁹⁹⁷ ROLDÁN, José, *PEGASO, del paternalismo...*, pàg. 169.

⁹⁹⁸ “Convenio colectivo interprovincial ENASA”, BOE, publicat el 29.7.1980, consultat el 7.6.2018.

⁹⁹⁹ “Acta n°24 comitè empresa Pegaso Barcelona”, 25.4.1980, caixa Documentació vària Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

¹⁰⁰⁰ “Acta n°25 del comitè de empresa de Barcelona”, 16.5.1980, caixa Documentació vària Pegaso (1949-1978), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

minoritari amb el 35% de les accions d'ENASA. A canvi, IH demanava un fort augment de la productivitat i una reestructuració de la plantilla que hauria d'afectar a 5.800 treballadors,¹⁰⁰¹ demandes que quedaven recollides al pla 1.2.5. que es tractarà més endavant. En aquest pla de reestructuració es recollia la jornada laboral i la massa salarial per als anys 1981 i 1982. Per tant, l'acceptació d'aquest pla va supeditar els següents convenis col·lectius, que es van basar en una revisió anual del salari, la jornada i la producció. Segons el pacte signat amb els representants dels treballadors al febrer de 1980, la direcció de Pegaso es comprometia a un augment salarial de l'IPC menys dos punts, que equivalia a un 11% d'augment. En canvi, quan la comissió negociadora dels treballadors i la patronal es van tornar a reunir al desembre de 1980 per a la revisió del conveni de 1981, l'empresa es va negar a fer cap augment salarial. Per aquest motiu, els treballadors de Pegaso van adherir-se a la convocatòria de vaga per al 24 de gener de 1981 que havien fet els sectors siderúrgic i naval i convocada per CCOO, UGT, ELA-STV¹⁰⁰² i USO.¹⁰⁰³ Aquell dia, més de 120.000 treballadors van fer vaga. A ENASA, els 3.500 treballadors de la plantilla de Barcelona van fer vaga total durant la jornada davant els intents de renegociar el pla 1.2.5. a la baixa per part de l'empresa.¹⁰⁰⁴ Uns dies abans, l'empresa havia emès un comunicat on afirmava que el pla 1.2.5. no s'havia incomplert, sinó que es trobava en vies de negociació i que l'interès real de l'aturada del dia 24 era per solidaritat als sectors naval i siderúrgic i que, per tant, no tenia causa que justificqués l'aturada. Tot i l'advertiment de la patronal, els treballadors van donar suport a la convocatòria a través de la celebració d'un referèndum on 1.604 obrers van votar a favor de la vaga davant els 424 que votaren negativament (d'una participació total de 2.080 treballadors).

Les negociacions de la renovació del pla 1.2.5. es van allargar fins al març de 1981. A través d'aquest pla, quedaven integrats sota un mateix conveni els treballadors d'ENASA, JORSA i MATAÇÁS. Segons els acords, s'establí un augment de l'11.5% del salari per al 1981 i una jornada anual de 1.920 hores. Pel que fa a la mobilitat, a

---

¹⁰⁰¹ "Pegaso: <<Operación Delta>>, la nueva táctica de la multinacional International Harvester", Retall de premsa, 2-8.10.1980, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

¹⁰⁰² Eusko-Langileen Alkartasuna- Solidaridad de los Trabajadores Vascos.

¹⁰⁰³ "Pegaso anirà a la vaga", Retall de premsa, *Nuestro Sindicato. Sección sindical de CCOO en Pegaso Barcelona*, núm. 3-4, gener-desembre 1980/1981, pàg. 2, Biblioteca digital de l'Arxiu de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰⁰⁴ "Sectoros naval y siderúrgico: afectó a 120.000 trabajadores", *Nuestro Sindicato. Sección sindical de CCOO en Pegaso Barcelona*, núm. 5, febrer 1981, pàg. 14, Biblioteca digital de l'Arxiu de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

Barcelona els treballadors podien ser traslladats durant un període màxim de tres mesos a Zona Franca, JORSA o MATACÁS. El pla també establí un nou període de regulació d'ocupació i una revisió salarial per a 1982 que consistiria en el 80% de l'IPC anual (que va equivaldre a un augment de l'11.5%, ja que l'IPC d'aquell any va estar al voltant del 14%). En darrer lloc, s'acordava una jornada laboral per a 1982 de 1.880 i de 1.840 per a 1983, i 30 dies de vacances naturals.¹⁰⁰⁵ Així doncs, l'acceptació del pla de reestructuració per part dels treballadors, va acabar amb el poder de negociació col·lectiva a ENASA. Com a SEAT, l'augment salarial per sota de l'IPC va fer que la classe treballadora de Pegaso anés perdent poder adquisitiu paulatinament, acompanyat d'una reducció de plantilla constant.

6.2.3. Els convenis col·lectius a la Maquinista Terrestre i Marítima, 1976-1982

Com s'ha vist en el capítol anterior sobre el moviment obrer a la Maquinista durant la dictadura, el darrer conveni signat en aquesta empresa va ser el 1973, ja que al 1974 i 1975 es van trencar les negociacions. Per al conveni col·lectiu de 1977, els treballadors de la Maquinista van elaborar durant la tardor de 1976 una plataforma reivindicativa que es va elaborar a través d'enquestes entre els tallers de la fàbrica, i de la qual se'n destaca la demanda d'amnistia laboral i l'augment lineal de 5.000 pessetes. La direcció de MTM va negar-se a negociar l'amnistia laboral i va oferir un augment de 2.800 pessetes brutes repartides en diversos conceptes.¹⁰⁰⁶ Davant la immobilitat de l'empresa, l'assemblea de treballadors de Maquinista va decidir trencar les negociacions i portar el conveni a laude, que es va dictar el 17 de desembre de 1976.

Al setembre de 1977, els treballadors de Maquinista encara tenien Jurat d'Empresa, però no van ser els seus membres els qui van negociar el conveni per a 1978. El dia 30 d'aquell mes es va escollir una comissió de dos delegats per cada central sindical amb representació a la factoria (UGT, CNT, CCOO i CSUT)¹⁰⁰⁷ que s'havia d'encarregar de preparar unes eleccions per escollir una comissió de negociació del conveni. Les eleccions es van fer el 14 d'octubre. Els treballadors van votar dues llistes (una per a

---

¹⁰⁰⁵ “Ampliación 1.2.5.”, 25.3.1981, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

¹⁰⁰⁶ “Sobre cómo van las negociaciones del convenio en varias empresas”, Federació siderometalúrgica de la UGT de Catalunya, 14.12.1976, Fons UGT, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

¹⁰⁰⁷ “Relación responsables de las centrales sindicales nombrados para la preparación de las elecciones negociación convenio”, 30.9.1977, carpeta eleccions, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

tècnics i administratius i una altra per al taller) amb els candidats afiliats a les centrals sindicals presents a la fàbrica. Els treballadors havien d'escollir amb una "X" aquells companys que consideressin més representatius.

Al taller, amb un cens electoral de 1.756 treballadors, van votar 1.328, dels quals 1.305 van ser vàlids. Al col·legi de tècnics i administratius, amb un cens electoral de 727 treballadors, 610 van emetre el seu vot, dels quals 607 van ser vàlids.¹⁰⁰⁸ A continuació es poden observar les llistes del taller i dels tècnics. Els noms que es destaquen són els que van formar aquesta comissió negociadora del conveni:

Taller		
Nº vots	Nom i cognom dels candidats	Central sindical
737	Ricardo Almaraz Martínez	CCOO
670	Jordi Cazaña Barutel	CCOO
632	José Alomar Surribas	CCOO
524	José Prieto García	CCOO
519	Juan José Lleixá Utrillas	CSUT
508	Pedro Cupane Arizu	CCOO
486	Domingo Guerrero Gento	CCOO
466	Jaime Castro Ballesté	CCOO
466	Manuel Mata Sanmartín	UGT
461	Daniel Tomé González	CCOO
443	Luís Gavilán Castellanos	CSUT
440	Miguel Pons Velasco	CSUT
361	José M ^a Álvarez Suárez	UGT
357	José Fernández Aller	UGT
352	Martín Vélez Véliz	UGT
347	Herminio Suárez Cuevas	UGT
224	Julio Fontoba Lizano	CNT
131	José Campoy Peiró	CNT
126	Francisco Gómez Pérez	CNT
125	Eusebio Muntaner Andreu	SITM
124	David Martín Pérez	CNT
113	Manuel Martínez Molina	CNT
110	Heliodoro Fresno Pérez	SITM
107	José M ^a Escribano Albarado	SITM
97	Manuel Lorenzo Giménez	CNT
95	Antonio Romero Parra	SITM
81	José M ^a Caballé Noguer	CNT

¹⁰⁰⁸ "Elecciones de la comisión negociadora del convenio", 14.10.1977, carpeta eleccions, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

Tècnics i administratius		
Nº vots	Nom i cognoms dels candidats	Central sindical
306	Francisco Redolat Bonet	UGT
291	Juan Rodríguez Ribot	UGT
267	Fco. Gutiérrez Vidal	UGT
243	Luis Jofre Rorres	UGT
242	Fco. Batlle Guardiola	CCOO
210	Tomás Martín Ros	CCOO
204	Juan Giner Rausell	CCOO
134	Pedro Barajas Alcalá	CCOO
133	Fco. Campos Bueno	CNT
56	Pedro Frutos Serrano	No afiliat
53	Federico Alcaina López	SITM
41	Carlos Bech Abadías	SITM

Així doncs, es va formar una comissió negociadora de 13 treballadors, 7 de CCOO, 5 d'UGT i 1 de CSUT. La plataforma reivindicativa continuava encapçalada per l'amnistia laboral i les demandes salarials, a més de la jornada de 44 hores. La direcció de l'empresa, però, va continuar amb la seva línia de no negociar la plataforma dels treballadors. El 2 de desembre de 1977 es van concentrar els treballadors de les empreses més grans del metall de Barcelona (com SEAT, Maquinista o Macosa) en defensa dels seus convenis. A la Maquinista, les mobilitzacions van aconseguir que la comissió deliberadora i la patronal tornessin a la taula de negociacions. Finalment, com en els darrers quatre anys, el conveni va anar a laude, que el Ministeri de Treball va publicar el 15 de juliol de 1978, amb el qual s'estipulava un augment salarial del 5.186%.¹⁰⁰⁹

Si per al conveni de 1978, els treballadors van escollir la comissió deliberadora a través d'eleccions a una llista unitària, quan encara no s'havien celebrat eleccions sindicals en aquesta empresa, per al conveni de 1979 es va formar una comissió negociadora a través del comitè d'empresa, on estaven representants els sindicats obrers de CCOO, UGT i CSUT. Entre aquestes centrals sindicals es va crear una plataforma reivindicativa el 27 de novembre de 1978 basada en 14 punts:

1. Augment salarial en base al cost de vida de l'any 1978, distribuït el 50% de forma lineal i el restant 50% de forma proporcional.
2. Jornada laboral de 1.897 hores de treball efectiu.

¹⁰⁰⁹ "Laudo MTM", 15.7.1978, carpeta assumptes laborals, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

3. Percepció de les pagues extra d'acord amb el salari en vigor.
4. Un dia més de vacances per cada cinc anys d'antiguitat a l'empresa.
5. Ajuda de 1.000 pessetes mensuals a tots els treballadors amb fills amb problemes psíquics o en edat escolar.
6. Jubilació anticipada als 60 anys amb el 100% del salari real.
7. Que tot el personal obrer passés a tenir la consideració de mensual a efectes de cobrament, exceptuant les percepcions per incentius.
8. Reconeixement del període d'aprenentatge com antiguitat a tots els seus efectes.
9. Reestructuració i posada al dia de la taula de valoració de llocs de treball del personal obrer i aplicació de la del personal administratiu.
10. Actualització de l'articulació del conveni en consonància amb les condicions laborals vigents.
11. Disponibilitat de 12 hores anuals remunerades per a la celebració d'assemblees durant les hores de treball.
12. Llibertat sindical.
13. Amnistia laboral: concreció d'un programa de readmissió d'acomiadats per motius sindicals.
14. Llibertat d'expressió que garantís a tots els tècnics, professionals i quadres administratius de la MTM la possibilitat, dins i fora de l'empresa, d'opinar sobre:
  - La gestió del funcionament de l'empresa.
  - Els plans de treball de la mateixa, encara que aquesta opinió s'oposés amb la de l'orientació de la patronal.
  - Garanties que no s'exercirien coaccions, mesures repressives ni es bloquejaria l'activitat i promoció professionals d'aquells TPC i Ad., que es neguessin a realitzar tasques no professionals, contràries als interessos del conjunt dels assalariats que impliquessin mesures repressives o fer llistes de treballadors que participessin activament a la lluita sindical.¹⁰¹⁰

Tot i que el primer punt, referent a l'augment salarial, els treballadors havien demanat un increment igual al cost de vida de 1978, a l'inici de les negociacions van demanar un 16% més de salari per no perdre poder adquisitiu. A l'inici de les converses del conveni,

---

¹⁰¹⁰ “Anteproyecto de plataforma del convenio colectivo de la MTM”, 27.11.1978, carpeta conveni 1979, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

el 9 de gener de 1979, els punts d'aquesta plataforma es van dividir en quatre apartats segons el posicionament que tenia l'empresa a negociar-los:

- Els que la patronal considera que sí eren negociables, com l'1, 3, 4, 8, 9 i 10 de la plataforma.
- Els que no eren negociables, com el 2, 11, 12 i 14.
- Els que podrien ser negociables, com el 5 i el 7.
- Els que eren negociables fora del conveni, com el 6 i el 7.¹⁰¹¹

En la següent reunió, els representants dels treballadors van rebaixar al 14% l'augment salarial, mentre demanaven a la patronal que reconsiderés la negociació del punt dos, referent a la reducció d'hores de treball. A aquesta demanda, la patronal s'hi va negar adduint el següent:

“La reducción de horas de trabajo influye directamente en la productividad de la empresa; que ésta perdería poder competitivo; que hay que entender la productividad como cantidad de facturación por hora trabajada; que otra cosa distinta sería se hablará de regulación de jornada o de empleo.”¹⁰¹²

Durant les següents dues reunions (el 16 i el 19 de gener de 1979), les negociacions van continuar girant al voltant de la reducció de la jornada i l'augment salarial, que l'empresa es negava a passar de l'11%. Per forçar l'empresa, els treballadors van convocar una vaga de 24 hores per al 23 de gener, que l'empresa no va reconèixer. Sobre la resta de punts, durant la reunió del dia 24 de gener, la patronal va continuar negant-se a negociar els punts 12, que havia de venir resolt per Decret i que, per tant, no tenia autoritat articular-ho al conveni, i el 14, criticant els treballadors de demagògics perquè *“no ve el por qué se incluye en la Plataforma, alega que ya existe una Constitución y unas vías legales para garantizar los derechos humanos al más alto nivel y manifiesta no tener constancia de que en Maquinista haya ninguna represión.”¹⁰¹³*

Davant la inamobilitat de l'empresa, que havia baixat la seva oferta salarial al 6%, el 29 de gener de 1979 el comitè d'empresa i les centrals CCOO, UGT, CSUT i CNT van

---

¹⁰¹¹ “Acta conveni col·lectiu MTM 9 de gener de 1979”, carpeta conveni 1979, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰¹² “Acta conveni col·lectiu MTM 12 de gener de 1979”, carpeta conveni 1979, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰¹³ “Acta conveni col·lectiu MTM 24 de gener de 1979”, carpeta conveni 1979, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

convocar una tancada a la fàbrica pels dies 31 de gener, 2 i 5 de febrer.¹⁰¹⁴ Per tal d'evitar-ho, l'empresa va tornar a oferir un increment de l'11% i una revisió salarial al juliol. Així, el 2 de febrer es va arribar a un acord entre les dues parts:

- S'acceptava el punt 4, que atorgava un dia més de vacances (fins a un màxim de 8) per cada cinc anys treballats.
- S'acceptava el punt 5 d'un plus per als fills amb problemes psíquics i per als nens en edat escolar.
- S'acceptava el punt 8, que reconeixia el període d'aprenentatge com d'antiguitat.¹⁰¹⁵

Pel que fa a la jornada laboral, aquest conveni establí la jornada de 8 hores i 24 dies de vacances. Comissions Obreres es va congratular per la firma del conveni, ja que trencava la dinàmica de laudes establerta a la factoria des de feia anys:

“Es importante recordar que en Maquinista llevábamos una trayectoria de laudos consecutivos que duraba ya más de 12 años¹⁰¹⁶. Existiendo entre los trabajadores el comentario cada vez más generalizado de que uno de los motivos de los bajos salarios de Maquinista era consecuencia de la no firma de Convenios.

CCOO comprendió que los obreros necesitaban saber si sus representantes eran capaces de llegar al tope de las posibilidades de negociación, sin renunciar en ningún caso a la movilización, firmando el acuerdo que había llegado a convertirse en una necesidad visceral que quebrara la prolongada dinámica de rupturas y laudos.”¹⁰¹⁷

Per al conveni de 1980, els treballadors de la Maquinista van elaborar una plataforma reivindicativa basada en un augment salarial del 16% més un 1.7% de la revisió que no es va fer al juliol, a més de demanar un conveni d'un any. En canvi, durant les primeres set reunions, la direcció de l'empresa només oferí un 8.5% d'increment i un conveni de dos anys. Les negociacions, iniciades a finals de desembre, van seguir la mateixa tònica fins que a meitat del mes de febrer es van interrompre. Des del 9 de febrer, els

---

¹⁰¹⁴ “Telex del comité de empresa al Director Asuntos Sociales del INP”, 29.1.1979, carpeta conveni 1979, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰¹⁵ *Acta conveni col·lectiu MTM 2 de febrer de 1979*”, carpeta conveni 1979, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰¹⁶ El darrer conveni signat a la Maquinista es va fer el 1973.

¹⁰¹⁷ “Secretaría de acción sindical”, *La Maquinista*, 4ª època, núm. 5, novembre 1980, pàg. 4, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

treballadors van iniciar aturades parcials per exigir a l'empresa la represa de les negociacions. Les mobilitzacions dels treballadors van aconseguir que les dues parts tornessin a la taula de negociacions. Els treballadors van acceptar el conveni de dos anys, a canvi d'una revisió salarial al gener de 1981 de dos punts per sobre de l'IPC de 1980, una reducció de la jornada de 80 hores, reducció de la jornada del torn de nit, de la promoció econòmica per als treballadors amb 20 anys d'antiguitat a la factoria, l'elaboració d'un programa de promoció i exàmens.¹⁰¹⁸ A l'abril, el 92.2% de la plantilla va acceptar el conveni col·lectiu en referèndum.¹⁰¹⁹

En darrer lloc, després del conveni de dos anys per a 1980 i 1981, a inici de 1982 es va signar un nou conveni d'un any, de l'1 de gener al 31 de desembre de 1982. El conveni establí un augment salarial de l'11%, una jornada laboral de 1.890 hores, 28 dies de vacances i un pla de jubilació als 60 anys. A més, la direcció de la Maquinista reconeixia les seccions sindicals implantades a l'empresa que tinguessin un mínim d'un 15% d'afiliació del total de la plantilla. A aquestes seccions sindicals, se'ls reconeixia 40 hores de gestions sindicals, en igualtat de condicions del comitè d'empresa. L'empresa també es comprometia a habilitar, durant l'any 1982, locals per a aquestes centrals sindicals.¹⁰²⁰

6.2.4. Els convenis col·lectius a Hispano Olivetti, 1976-1982

Com s'ha vist al capítol anterior sobre el moviment obrer a Hispano Olivetti durant la dictadura franquista, els convenis per a 1975 i 1976 van acabar en laude. De fet, com també s'ha vist, no s'aprojava cap conveni a l'empresa des de 1973.

Per al conveni de 1977, els treballadors van elaborar una plataforma reivindicativa per al novembre de 1976, els punts més importants de la qual eren: la readmissió dels companys acomiadats, augment anual de 80.000 pessetes per al primer any i 50.000 per al segon, un augment del 13.5% a les primes i la setmana laboral de 40 hores.¹⁰²¹ El 3 de desembre es van iniciar les converses del conveni. La representació de la patronal es va

---

¹⁰¹⁸ *Ibíd.*, pàg. 5-6.

¹⁰¹⁹ “*Sección sindical CCOO de Maquinista*”, abril 1980, caixa: Eleccions sindicals, fulls informatius diversos, eleccions consell CCOO, etc., Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰²⁰ “*Convenio 1982. Texto del convenio que se someterá a la decisión de los trabajadores de MTM*”, Fons SSE CCOO Maquinista Terrestre i Marítima, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰²¹ “Olivetti: negociació de conveni”, *Avui*, 4.12.1976, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 5.6.2018.

negar a negociar la readmissió dels treballadors dels acomiadats i només oferia 40.000 pessetes d'increment salarial i un augment del 4.5% a les primes. Davant la immobilitat de la patronal a negociar la plataforma dels treballadors, els obrers d'Hispano Olivetti van iniciar aturades parcials per forçar l'empresa a negociar. El 15 de desembre, 400 dels 450 treballadors del torn de matí van fer aturades i 1.200 dels 1.500 treballadors del segon torn.¹⁰²² Dos dies després, però, les negociacions es van trencar. El laude es va resoldre el 29 de gener de 1977, i establia un augment lineal del salari de 7.000 pessetes, un augment de 3.834 pessetes per als triennis, 11.502 pessetes l'augment de les primes, 3.218 pessetes per al plus torn i 12.658 pessetes per al plus mòbil, seguint l'augment de l'índex del cost de vida.

Les negociacions del conveni per a 1978 també van anar acompanyades de manifestacions per la posició de l'empresa. Des dels primers dies de febrer, els treballadors de tots els centres productius d'Hispano Olivetti van iniciar aturades com a conseqüència de la postura de la patronal a la negociació del conveni, que es negava a negociar la plataforma reivindicativa dels treballadors pel caràcter provisional que tenia el Consell de Fàbrica d'Olivetti.

El conveni es va acabar signant el 28 de febrer de 1978. Afectava els centres de treball d'Hispano Olivetti S.A., Comercial Mecanográfica S.A., MHUCONSA i RAPIDA S.A., i tenia una vigència d'un any. La jornada laboral quedava fixada en 1.929.5 hores i s'augmentaven dos dies de vacances. L'augment salarial establert va ser del 20%, mentre que el cost de la vida va ascendir un 26.4%. El preu de les hores extraordinàries augmentava en la mateixa proporció. El punt 18 d'aquest conveni també establia el cobrament bancari de la nòmina. A la cinquena secció del conveni, s'estipulava una ajuda als estudis de 6.000 pessetes. També s'augmentava al 75% el subsidi de baixa per malaltia i un increment d'un 20% el fons destinat als préstecs d'habitatge i el préstec personal. En aquest conveni també s'establia un fons d'ajuda a treballadors amb fills amb problemes mentals i unes pensions complementàries a la jubilació.¹⁰²³

Les negociacions per al conveni de 1979 es van iniciar el 17 de gener d'aquell any i van acabar el 2 d'abril. Quatre dies més tard, les dues parts van signar el conveni. Aquest conveni, amb una vigència anual, afectava als centres d'Hispano Olivetti S.A.,

---

¹⁰²² "Paros parciales en Hispano Olivetti", *La Vanguardia*, 16.12.1976, pàg. 39, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 5.6.2018.

¹⁰²³ "Resolución de 28 de febrero de 1978, de la Dirección General de Trabajo, por la que se homologa el Convenio Colectivo de Trabajo Interprovincial para las Empresas <<Hispano Olivetti S.A.>>, <<Comercial Mecanográfica S.A.>>, <<Mhuconsa>> y <<Rápida, S.A.>>", BOE, consultat el 5.6.2018.

Comercial Mecnográfica S.A., MHUCONSA i RAPIDA S.A.¹⁰²⁴ La jornada laboral s'establia en 1.912,5 hores. A més, també s'estipulava que per a 1980 la jornada laboral seria la mateixa. Respecte als salaris, s'establia un augment del 10.4%. El mateix augment afectava a la prima corresponent als treballs o persones que tinguessin establert per tal concepte una quantitat fixa en pessetes o un rendiment fix. A la cinquena secció del conveni, es fixava una ajuda als estudis de 6.850 pessetes, un augment del 14% del fons disponible per a préstec d'habitatge respecte el conveni de 1973, igual percentatge que el que s'oferia per al préstec personal i al fons per ajuda a fills amb problemes psíquics. Sobre les garanties sindicals, l'annex de l'acta núm. 16 establia 40 hores a disposició del comitè d'empresa i els delegats de personal:

*“A partir de la firma del presente convenio, y hasta que no se dicten normas definitivas en la materia, se abonará con cargo a las cuarenta horas a disposición de los miembros del comité de empresa y delegados de personal, el tiempo invertido por estos en asistir a reuniones a las que hayan sido convocadas mediante citación escrita por el órgano directivo del sindicato que pertenezca, cursada con antelación suficiente para permitir una adecuada organización del trabajo.”*¹⁰²⁵

El 6 d'abril, data en què es va signar el conveni, també s'establia que tot el personal de la fàbrica rebria una màquina Lettera 35, que es podia substituir pel seu import en metàl·lic d'11.000 pessetes:

“Reunida la comisión deliberadora del convenio, que acuerda que en atención a las especiales circunstancias que concurren en el presente año de 1979, las empresas harán entrega a todo el personal, incluido en el ámbito personal del convenio y coincidente con la gratificación extraordinaria de julio, de una máquina Lettera 35, sustituible por un importe en metálico de 11.000 ptas. A la citada cantidad la será

---

¹⁰²⁴ *Convenio Colectivo de Trabajo Interprovincial para las Empresas <<Hispano Olivetti S.A.>>, <<Comercial Mecnográfica S.A.>>, <<Mhuconsa>> y <<Rápida, S.A.>>*, carpeta temas específics de convenis, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti : temes específics de conveni, sentències, memòria de colònies 1988, ajuda social comitè d'empresa, descompte nòmines, documentació diversa, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰²⁵ *“Garantías sindicales”*, annex acta n°16, carpeta temas específics de convenis, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti : temes específics de conveni, sentències, memòria de colònies 1988, ajuda social comitè d'empresa, descompte nòmines, documentació diversa, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

*aplicable la retención del impuesto sobre la renta en el caso de que se opte por la máquina como su importe en metálico.*¹⁰²⁶

El conveni de 1980 es va acordar el 18 d'abril de 1980. Al conveni s'adherien Hispano Olivetti, MHUCONSA i Rapida. El conveni tenia una durada d'un any i establia 1.912,5 hores de treball per a 1980 i quatre setmanes de vacances, que es farien del 4 al 31 d'agost. Pel que fa a l'augment salarial, s'establia un augment del 14.54% del sou base. A la cinquena secció del conveni, s'establia la possibilitat d'una reducció de la jornada per realitzar estudis oficials. També s'augmentaven les percepcions d'ajuda als estudis, de préstec per a habitatges, o per a fills amb problemes psíquics.¹⁰²⁷ Pel que fa a les garanties sindicals, el conveni recollia els drets legals vigents i el punt XI de l'AMI.¹⁰²⁸ El conveni de 1981 va estar marcat per la incertesa del futur laboral de la plantilla, ja que al mateix temps que es negociava el conveni col·lectiu, la patronal d'Hispano Olivetti plantejava un expedient de regulació que va presentar al juny de 1981, com es veurà al següent apartat. De fet, el problema de la reestructuració va bloquejar les negociacions, ja que l'empresa va condicionar l'oferta salarial a la resolució de l'expedient, i fins i tot va intentar dividir les diferents centrals sindicals amb propostes d'augment diferenciat entre els treballadors de fàbrica i els de la comercial¹⁰²⁹, que va acabar aconseguint.

El conveni de 1981 tenia una vigència d'un any. La jornada laboral s'establia en 1.912.5 hores, igual que al de 1980. Es continuaven establint 4 setmanes de vacances. Pel que respecta a l'augment salarial, s'incrementava un 14% sobre el sou mensual establert al conveni de 1980 per als treballadors de la divisió comercial, mentre que per als de la fàbrica augmentava un 11%. Les percepcions per prima corresponents als treballs o persones que tinguessin establert per tal concepte una quantitat fixa en pessetes o un

---

¹⁰²⁶ “*Convenio colectivo de 1979. Acta complementaria*”, carpeta temas específicos de convenios, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti : temes específics de conveni, sentències, memòria de colònies 1988, ajuda social comitè d'empresa, descompte nòmimes, documentació diversa, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰²⁷ “*Resolución de 30 de abril de 1980, de la Dirección General de Trabajo, por la que se homologa el Convenio Colectivo de Trabajo Interprovincial para las Empresas <<Hispano Olivetti S.A.>>, <<Comercial Mecanográfica S.A.>>, <<Mhuconsa>> y <<Rápida, S.A.>>*”, BOE.

¹⁰²⁸ La CEOE reconeixia les seccions sindicals a l'empresa i la seva capacitat per representar els treballadors, celebrar reunions, recaptar quotes, distribuir informació fora de l'horari laboral. L'empresa no podia acomiadar un treballador per la seva condició d'afiliat sindical. Aquest apartat també recollia les funcions dels delegats sindicals i les funcions i garanties dels comitès d'empresa.

¹⁰²⁹ “*La multinacional crea más paro. Olivetti sigue con problemas*”, Retall de premsa sense nom ni data, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti: Documentació diversa, actes preliminars 1979-1990, dades Olivetti 1981, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

rendiment fix també augmentaven un 11%. A la cinquena secció del conveni s'establien les quantitats que augmentaven per al fons social. Per exemple, l'ajuda als estudis passava a ser de 9.035 pessetes, s'augmentava un 11% a fàbrica i un 14% a la resta de centres les ajudes per a préstecs d'habitatges, el mateix percentatge augmentava per a l'ajuda a treballadors amb fills amb problemes psíquics. En darrer lloc, el preu del tiquet de menjador s'incrementava un 11%.¹⁰³⁰

Al novembre de 1981, abans de l'inici de les negociacions del conveni, els representants dels treballadors i la patronal van arribar a un acord per establir un pla de regulació de la plantilla basat en jubilacions i baixes voluntàries, que afectarien uns 800 treballadors.¹⁰³¹

El 9 de març de 1982, la patronal i els treballadors van arribar a un acord per al conveni d'aquell any. El conveni, que també tindria una durada d'un any, establia una jornada laboral de 1.880 hores de treball efectiu. Sobre aquest punt, el conveni també establia 45 dies de jornada laboral intensiva i 40 dies de jornada continuada per a 1983. Aquest conveni mantenia les quatre setmanes de vacances, que havien de començar el 2 d'agost. En matèria salarial, s'augmentava un 10% el sou base. Les ajudes econòmiques per a treballadors amb fills amb problemes psíquics, ajuda escolar i préstecs continuaven, i s'afegien un servei de llar d'infants, tiquets per al menjador i colònies de vacances a Teià per als fills dels treballadors. Respecte a les garanties sindicals, es creava un comitè intercentres, limitat a l'organització comercial d'Hispano Olivetti i format per 12 membres. Les competències d'aquest comitè eren tres:

- Rebre informació sobre la marxa de l'empresa.
- Participar a l'administració dels diversos fons socials destinats a l'organització comercial.
- Ser presents, a través d'un membre d'aquest comitè resident a Barcelona, al sorteig de les places per a les colònies de Teià.¹⁰³²

---

¹⁰³⁰ Conveni col·lectiu Hispano Olivetti S.A. de 1981, carpeta temas específicos de convenios, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti : temes específics de conveni, sentències, memòria de colònies 1988, ajuda social comitè d'empresa, descompte nòmines, documentació diversa, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰³¹ "Dirección y sindicatos acuerdan un plan de regulación de empleo para Hispano Olivetti", *El País*, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 5.6.2018.

¹⁰³² "Resolución de 8 de abril de 1982, de la Dirección General de Trabajo, por la que se homologa el Convenio Colectivo de Trabajo Interprovincial para las Empresas <<Hispano Olivetti S.A.>> y <<Rápida, S.A.>>", BOE, consultat el 5.6.2018.

6.2.5. Els convenis col·lectius a Motor Ibérica, 1977-1982

Com ja s'ha vist en el capítol de les vagues de Motor Ibérica i Roca Radiadores, l'any 1976 els treballadors de Motor Ibérica van dur a terme una vaga de 100 dies en defensa dels treballadors acomiadats com a primer punt de la seva plataforma reivindicativa per a la reforma semestral del conveni. Fruit de la derrota obrera, en els següents convenis col·lectius que es veuran a continuació (després de dos laudes al 1977 i al 1978), l'empresa va aconseguir imposar un conveni col·lectiu diferent per a cadascuna de les províncies on tenien els centres productius (Barcelona, Pamplona, Madrid).

Les negociacions per al conveni de 1979 van ser força dures. Per pressionar per a que l'empresa acceptés la seva plataforma reivindicativa, els treballadors van iniciar un boicot a les hores extra al mes de setembre.¹⁰³³ Al novembre de 1978, l'empresa va retirar-se de les negociacions i va presentar conflicte col·lectiu.¹⁰³⁴ Tot i així, unes setmanes després la patronal i els representants dels treballadors van poder arribar a un acord per reprendre les converses. El 19 de gener de 1979, els treballadors de Zona Franca van votar en contra de realitzar una vaga com a protesta del conveni convocada per la comissió deliberadora. Davant dels 830 treballadors que sí recolzaven l'acció, 1.254 van votar-hi en contra, a banda dels 25 vots en blanc i els 23 vots nuls.¹⁰³⁵ Unes setmanes després, els treballadors i la direcció de l'empresa van arribar a un acord pel conveni. El IV conveni col·lectiu de Motor Ibérica tenia una durada d'un any, de l'1 de gener al 31 de desembre de 1979, i afectava només als centres de treball de Barcelona i Montcada. Al capítol 2, sobre l'organització del treball, l'article 12 establia que l'organització del treball era una facultat exclusiva de la Direcció:

*“Esta contrae el deber de llevarla a efecto de tal manera que pueda lograr el máximo rendimiento dentro del límite racional y humano de los elementos a su servicio, a cuyo fin contará con la necesaria colaboración del personal.”*¹⁰³⁶

---

¹⁰³³ “No se harán más horas extra en Motor Ibérica”, *La Vanguardia*, 17.9.1978, pàg. 24, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 5.6.2018.

¹⁰³⁴ “Motor Ibérica solicita declaración de conflicto colectivo”, *La Vanguardia*, 16.12.1978, pàg. 27, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 5.6.2018.

¹⁰³⁵ “Los trabajadores de Motor Ibérica rechazan la huelga”, *La Vanguardia*, 20.1.1979, pàg. 21, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 5.6.2018.

¹⁰³⁶ “Art. 12, capítol 2º. Organització del treball”, *IV Conveni col·lectiu de Treball de l'empresa Motor Ibérica S.A.*, caixa: Mercè Andrés Daina: convenis Nissan Motor Ibérica, Fons Nissan Motor Ibérica, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

En aquest capítol segon del conveni s'establí una taula de períodes de prova per als nous ingressos a la fàbrica, que anaven dels 15 dies al mes de prova. Respecte al capítol tercer sobre la jornada, descansos, llicències i excedències, la jornada de treball quedava establerta en quaranta hores setmanals de dilluns a divendres, encara que l'empresa tenia la capacitat de demanar, segons les necessitats de la producció, treballar també en dissabte. Les vacances quedaven establertes tal com es disposava al conveni col·lectiu provincial sidero-metal·lúrgic. Pel que fa a la retribució salarial, l'increment per a 1979 era el mateix que el límit establert pel govern al Reial Decret 49/1978 de 26 de desembre, i s'aprovava una revisió salarial per al juliol. Al capítol cinquè d'aquest conveni s'establien conceptes com l'ajuda de 4.000 pessetes per als treballadors amb fills amb problemes mentals; crèdits per a habitatges fins a les 300.000 pessetes; una assegurança de vida; beques d'estudi, etc. Al darrer capítol, sobre el règim disciplinari, la segona disposició feia referència als comitès d'empresa:

*“En lo relativo a facultades de los Comités de Empresa, derechos de los Delegados de personal y Acción Sindical en la Empresa, se observarán las disposiciones legales vigentes en cada momento, con adecuación –en su caso- a la normativa general a las específicas particularidades de los Centros de trabajo afectados por el Convenio.”*¹⁰³⁷

Al juliol de 1979, l'empresa va incomplir el conveni quan es va negar a revisar el salari. Els treballadors ho van denunciar, i el Ministeri de Treball va dictar un laude en què donava la raó als treballadors.

La plataforma per al V conveni col·lectiu es va fer en un clima de repressió a la fàbrica després de l'acomiadament de quatre companys que s'havien manifestat el 29 de novembre de 1979, en una manifestació convocada per CCOO en contra de l'Estatut dels Treballadors. La plataforma reivindicativa de Comissions Obreres es basava en tres apartats fonamentals:

- 1) Econòmic: manteniment del poder adquisitiu, reclamant l'increment del cost de vida de l'any 1979 amb revisió semestral automàtica.

---

¹⁰³⁷ “Segunda disposición final”, *IV Conveni col·lectiu de Treball de l'empresa Motor Ibérica S.A.*, caixa: Mercè Andrés Daina: convenis Nissan Motor Ibérica, Fons Nissan Motor Ibérica, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

- 2) Social: revisió i actualització dels temes socials ja aconseguits, així com l'ampliació de punts molt sentits a l'empresa, com els menjadors, l'economat o la mútua.
- 3) Garanties sindicals i organització del treball.¹⁰³⁸

El V Conveni col·lectiu de Motor Ibérica, que afectava també únicament als centres de Barcelona i Montcada, tenia una durada d'un any, de l'1 de gener al 31 de desembre de 1980. La jornada laboral continuava sent de 40 hores setmanals de dilluns a divendres, encara que l'empresa tenia la capacitat de demanar treballar també els dissabtes en funció de les necessitats de la producció. A l'article 20, en canvi, reconeixia que els treballadors que haguessin treballat durant el cap de setmana, tenien dret al descans d'un dia durant la setmana. En matèria salarial, s'establia una revisió al mes de juliol. En cas que l'IPC hagués superat el 7.75%, s'afegiria un 1% al salari. A l'annex també s'establien premis a l'assistència i la puntualitat.

Sobre el fons social de l'empresa, s'establia una ajuda de 5.000 pessetes als treballadors amb fills amb problemes psíquics, crèdit de fins a 350.000 pessetes per a la compra d'un habitatge, una prestació complementària per incapacitat laboral transitòria derivada de malaltia comú, accident no laboral, una prestació complementària per incapacitat laboral transitòria derivada d'accident laboral, beques d'estudi o premis de jubilació, entre altres conceptes.¹⁰³⁹

Les negociacions del conveni col·lectiu per a 1981 van anar acompanyades de mobilitzacions contra la voluntat de la patronal d'aplicar un expedient de regulació d'ocupació, expedient que va presentar als treballadors el 7 de gener de 1981, com es veurà més endavant. Per al conveni, l'empresa no ofería cap tipus d'augment salarial. Les negociacions per al conveni van acabar trencant-se i el conveni va anar a laude.

Al desembre de 1981, els treballadors van aprovar un pla de viabilitat després de mesos de negociacions per als següents tres anys, fins 1984, que es tractarà al següent apartat. En aquest pla, entre altres punts, es va concretar l'augment salarial en què s'havien de basar els següents convenis col·lectius, amb un augment del 9% per a 1982. El VI conveni col·lectiu tenia una durada de dos anys, de l'1 de gener de 1982 al 31 de desembre de 1983, i afectava només als centres de Barcelona i Montcada. La jornada

---

¹⁰³⁸ "CCOO ante el convenio", *Endavant. Portaveu de les CCOO de M.I.S.A.*, febrer 1980, pàg. 5, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰³⁹ "*V convenio colectivo Motor Ibérica S.A.*", caixa: Mercè Andrés Daina: convenis Nissan Motor Ibérica, Fons Nissan Motor Ibérica, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia.

continuava sent de 40 hores, 8 hores diàries repartides de dilluns a divendres, encara que, com als convenis anteriors, l'empresa podia demanar que els treballadors també treballassin durant el cap de setmana. Pel que fa als torns de feina, l'empresa podia procedir a l'establiment dels torns de treball, rotatius o no, que cregués convenient en funció de les necessitats de la producció o de la millora del servei. Respecte al fons social, aquest conveni establia una ajuda de 6.000 pessetes per a treballadors amb fills amb problemes mentals. També augmentaven les beques d'estudi, els crèdits per a la compra d'habitatge, l'assegurança de vida o premis a la jubilació.

6.2.6. Els convenis col·lectius a Roca Radiadores, 1978-1982

La vaga de Roca Radiadores que es va iniciar al novembre de 1976 en defensa de l'amnistia laboral en el marc de la negociació del conveni col·lectiu va acabar amb el reconeixement a Magistratura dels representants legítims dels treballadors, escollits en assemblea a mà alçada. Durant l'any 1977 es van anar consolidant les centrals sindicals a la fàbrica, però el conveni per a 1978 el va continuar negociant una comissió deliberadora escollida a través de representants de l'Assemblea de Treballadors. A l'octubre de 1977 es van iniciar les negociacions per al V conveni col·lectiu de l'empresa, després que els treballadors elaborassin una plataforma reivindicativa conjunta per a tots els centres de Roca Radiadores. Les negociacions es van allargar fins a meitat de gener, però van acabar amb la signatura del conveni.

El V conveni de Roca tenia una vigència des del dia en què es va aprovar, el 31 de gener, fins al 30 de setembre de 1978. Per aquest període, el conveni establia una jornada laboral de 1.968 hores amb un dia de descans setmanal i 28 dies de vacances. En el cas de malaltia, els treballadors tenien dret a la percepció del 100% del salari si estava casat o tenia familiars al seu càrrec. D'altra banda, segons l'article 97 del conveni no es permetia la disminució del rendiment habitual individual. De fet, segons l'article 101, l'empresa tenia la potestat d'acomiadar un treballador sempre que es "produís una disminució voluntària i continuada, individual o col·lectiva."¹⁰⁴⁰ Sobre els drets o garanties sindicals, aquest conveni no en feia cap referència, mentre que sobre l'amnistia laboral es comprometia a complir les resolucions judicials sobre la Llei d'Amnistia. En darrer lloc, el salari d'un treballador es desglossava en diferents conceptes:

---

¹⁰⁴⁰ Art. 101, *V convenio colectivo Roca Radiadores S.A.*, 31.1.1978, BOE, consultat el 7.6.2018.

1. El salari mínim de l'empresa.
2. El preu horari del grau de qualificació del treball o treballs que realitzés, així com dels complements salarials d'aquests llocs de treball.
3. El valor dels punts prima dels graus de treball per l'excés de punts obtinguts per sobre dels 60 punts Bedaux/hora.
4. Antiguitat (quinquennis i premi de vinculació).
5. Jornal de diumenges i dies festius.
6. Premi de puntualitat, presència i normalitat.
7. Import de protecció familiar.
8. Subsidi familiar.
9. Import de les vacances anuals.
10. Dues gratificacions extraordinàries.
11. Subvenció familiar, complement voluntari de la protecció familiar.
12. Assignació concedida per interrupció de jornada continuada.¹⁰⁴¹

Les negociacions del conveni per a 1979 van iniciar-se al mes de setembre de 1978, però el 4 de novembre, davant la manca d'acord entre les parts, els treballadors van presentar conflicte col·lectiu. Aquell dia, la representació dels treballadors (sorgida del comitè d'empresa) va presentar un escrit a la Direcció General de Treball amb les seves reivindicacions principals:

- Vigència de laudo de l'1 d'octubre de 1978 al 30 de setembre de 1979.
- Readmissió dels treballadors acomiadats per motius polítics i sindicals.
- Regulació dins del conveni dels punts que afectessin a les garanties i drets sindicals.
- Manteniment del lloc de treball als invàlids totals o parcials per malaltia comú.
- Augment lineal de 6.000 pessetes al mes i una revisió semestral a l'abril de 1979.
- Informe previ a la imposició de faltes molt greus.
- Possibilitat efectiva a la revisió de llocs de treball.¹⁰⁴²

---

¹⁰⁴¹ Capítol V, art.25, *V convenio colectivo Roca Radiadores S.A.*, 31.1.1978, BOE, consultat el 7.6.2018.

¹⁰⁴² “Resolución de la Dirección General de Trabajo por la que se dicta laudo de obligado cumplimiento para la empresa Roca Radiadores S.A., y sus trabajadoras, de ámbito interprovincial”, 28.2.1979, núm. 51, BOE, consultat el 7.6.2018.

El laude es va dictar el 16 de febrer de 1979. En ell, només s'establien les bases salarials per al 1979. L'augment salarial es fixava en el màxim establert pel Reial Decret-Llei 43/1977 (22%). A partir de l'1 de gener de 1979 també s'augmentaven un 11.17% la resta de conceptes que composaven el total de la nòmina salarial de Roca Radiadores. El laude havia de finalitzar el 31 de desembre de 1979.

Per al conveni de 1980, es va crear una comissió deliberadora formada per 8 delegats de CCOO i 4 d'UGT. La negociació del conveni per part dels treballadors es va plantejar amb dos objectius: el primer, amb la introducció de millores de tipus social, econòmic i sindical; el segon, amb l'eliminació dels articles més repressius heretats de convenis anteriors. Les negociacions es van iniciar el 12 de desembre de 1979. Després d'un mes de negociacions, i amb l'amenaça d'aturades intermitents a tots els centres productius de Roca, el 22 de gener es va arribar a un acord amb la patronal.¹⁰⁴³ Els treballadors van aconseguir eliminar del VI conveni alguns d'aquests articles més repressius, com l'article 88: <<*El abandono colectivo ilegal del trabajo se considerará como acto de rescisión de contrato por parte de los trabajadores*>>, o l'article 101 esmentat anteriorment.

El VI conveni col·lectiu de Roca Radiadores tenia una vigència de dos anys, de l'1 de gener de 1980 al 31 de desembre de 1981, excepte en els aspectes econòmics, els quals s'haurien de revisar a finals de 1980. La jornada laboral per a 1980 s'establia en 1.948 hores, i en 1.920 per a 1981, amb 28 dies de vacances. Del conveni també es destaca l'augment salarial del 14%, la limitació de les hores extra i, especialment, el reconeixement del comitè d'empresa a l'article 104:

*“En esta materia se estará a lo dispuesto de forma expresa e indubitada en las disposiciones legales en cada momento vigentes. La Dirección se compromete a presentar a la representación de cada comité, en el plazo improrrogable de tres semanas, a partir de la firma del convenio, un proyecto sistematizado sobre asambleas, reuniones ordinarias y extraordinarias con el comité, movilidad interna y salidas.”*¹⁰⁴⁴

---

¹⁰⁴³ “Roca Radiadores: se firmó el convenio”, *Realidad. Órgano de la Unión Sindical de CCOO de Sevilla*, núm. 5, febrer 1980, pàg. 8, Biblioteca digital de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰⁴⁴ Art. 104, *VI Convenio colectivo Roca Radiadores S.A.*, 23.2.1980, núm. 47, BOE, consultat el 7.6.2018.

El VII conveni col·lectiu de Roca Radiadores es signar el 12 de març de 1982. Com el conveni anterior, tenia una vigència de dos anys (de l'1 de gener de 1982 al 31 de desembre de 1983), amb una revisió salarial automàtica finals de 1982. La jornada laboral per a 1982 i 1983 es fixava en 1.880 hores anuals, repartides de dilluns a dissabte. El conveni de 1982 incloïa una clàusula en la que es permetia a l'empresa reduir excedents de plantilla i aplicar reduccions d'horari o suspensions de contractes seguint l'article 47 de l'Estatut dels Treballadors.¹⁰⁴⁵

6.3. Els expedients de regulació

A l'hora d'estudiar els expedients de regulació de les empreses d'aquest treball, s'han de tenir en compte dos factors fonamentals. En primer lloc, la crisi econòmica derivada de la crisi internacional del petroli, que va afectar greument la producció industrial espanyola. L'augment de costos de producció i, per tant, l'augment dels preus i el cost de vida, el tancament d'empreses o l'augment de l'atur, van ser només alguns dels seus efectes. El segon element és l'obertura d'Espanya al mercat internacional. En el cas de les empreses públiques, com SEAT o ENASA, s'havien beneficiat durant la dictadura de la protecció de l'Estat i del seu règim econòmic especial, però l'entrada d'empreses més competitives va desestabilitzar la seva economia, davant de marques amb millor tecnologia, més productives, amb millor direcció empresarial i amb una xarxa comercial internacional més potent.

Al següent capítol es tractaran les mesures que es van fer a les empreses estudiades per pal·liar la situació, i que van passar per plans de viabilitat, reestructuracions de plantilla i expedients de regulació a les empreses de SEAT, ENASA, Hispano Olivetti i Motor Ibérica. A la Maquinista Terrestre i Marítima, al 1979, es va negociar un pla de viabilitat que incloïa possibles regulacions de plantilla, però no s'ha trobat cap regulació d'ocupació en el període que aquí s'estudia. A Roca Radiadores, com s'acaba de veure, el conveni col·lectiu de 1982 incloïa la possibilitat d'aplicar expedients de regulació i reduccions de jornada per eliminar l'excedent de plantilla. A la revisió salarial del conveni a finals de 1982, la patronal i els treballadors van arribar a un acord d'aplicació d'un expedient de regulació per a 1983, però entre 1978 i 1982 no se'n va aprovar cap.

---

¹⁰⁴⁵ Clàusula adicional, *VII convenio colectivo Roca Radiadores S.A.*, 3.8.1982, núm. 184, BOE, consultat el 7.6.2018.

6.3.1. Els expedients de regulació a SEAT

El 12 de gener de 1978, la direcció de SEAT va presentar un expedient de regulació d'ocupació que afectaria 25.669 treballadors durant 24 dies entre els mesos de gener i abril d'aquell any per als centres de treball de Barcelona, Martorell i Pamplona. La demanda d'aquest expedient es va fer al mateix temps que s'estava negociant el VIII conveni col·lectiu, com s'ha vist al punt anterior. A finals de 1977, la producció diària de cotxes era d'uns 1.500, però només se'n venien 500, mentre que al setembre la mitjana de vendes havia estat d'uns 1.000 diaris.¹⁰⁴⁶ Per a la presentació de l'expedient, SEAT assegurava tenir un stock d'uns 70.000 cotxes¹⁰⁴⁷, quan, segons la direcció, la xifra normal d'estocs no hauria de sobrepassar els 40.000. Cal destacar, també, que fins l'octubre de 1977, les vendes de cotxes de la resta de marques havia augmentat una mitjana del 28.5%. Únicament a SEAT hi havia hagut una baixada en els beneficis de l'11%.¹⁰⁴⁸ Globalment, la crisi econòmica del petroli de 1973 havia afectat greument tot el sector de l'automòbil. Entre 1976 i 1980 l'augment del preu del petroli es va disparar un 130% i el cost dels vehicles un 215% entre 1973 i 1980¹⁰⁴⁹. El context encara era més desfavorable per a la SEAT pels següents motius:

1. Dependència tecnològica de SEAT envers FIAT: es produïen pocs models de baixa cilindrada aprovats per FIAT. Aquesta subordinació afectava a la pròpia investigació i desenvolupament de projectes propis i a la comercialització a l'exterior, que quedava minimitzada i controlada per les xarxes comercials de FIAT:

“SEAT se ha visto durante años arropada por los privilegios que le concedía el estado franquista. El capital financiero, con la complicidad de la Administración y del INI, ha utilizado a SEAT en su propio provecho, mientras FIAT se contentaba con los beneficios que obtenía gracias a unos salarios más bajos que en Italia y al dominio tecnológico que ejercía. Pero esta situación está cambiando. Desde la crisis de 1973,

---

¹⁰⁴⁶ “SEAT: hay mucho que negociar”, a *Cambio 16*, 1977, Retall de revista, carpeta “ERE 1978”, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁴⁷ “SEAT: la indigestió del gegant”, *Treball. Òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya*, núm. 516, del 17 al 23.2.1978, pàg. 9, BVPH.

¹⁰⁴⁸ *Ibidem*.

¹⁰⁴⁹ TAPPI, Andrea, *SEAT, modelo para armar...*, pàg. 160.

FIAT ha puesto dificultades a las exportaciones de SEAT. El estado franquista tiene que cambiar de táctica, adaptarse a la situación predemocrática que estamos viviendo.”¹⁰⁵⁰

2. Competència al mercat: Si bé durant la dictadura SEAT havia estat pràcticament l'única opció automobilística a l'Estat, l'arribada de Ford el 1972 i les possibilitats de l'entrada de General Motors (que es va fer efectiva el 1979), combinat a una mala gestió de SEAT van acabar amb el seu monopoli al mercat espanyol sense que l'empresa s'adaptés al nou context econòmic amb la progressiva liberalització del mercat, com es reconeixia a l'informe elaborat per la Conselleria de Treball de la Generalitat:

*“Es un problema- dice más adelante el informe- de dirección o de gestión y planificación, debido a la falta de capacidad de la dirección técnica- fuertemente dependiente de FIAT- para ofrecer productos adecuados en un mercado que por primera vez, desde 1976, comienza a estar sometido a los dictados de la competencia.”*¹⁰⁵¹

3. La compra d'AUTHI per SEAT el 1974, a instàncies del Govern, que volia evitar les repercussions socials que podia tenir el tancament de la factoria, a canvi de bloquejar l'entrada de General Motors a Espanya, encara que aquesta es va acabar implantant al país quatre anys més tard. La compra d'una empresa en fallida en un moment en què la producció havia començat a disminuir va fer que els costos de personal augmentessin del 14.9% el 1969¹⁰⁵² al 32% el 1978.¹⁰⁵³
4. Estructura empresarial inoperativa: excessivament jeràrquica, lenta en la presa de decisions i amb un personal a la direcció que moltes vegades hi era per la seva lleialtat al règim, no pels seus coneixements de direcció empresarial¹⁰⁵⁴:

---

¹⁰⁵⁰ “Resumen de la oposición presentada por los trabajadores de SEAT al expediente de regulación de empleo presentado por la empresa”, 8.2.1978, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁵¹ “La Conselleria de Treball se pronuncia sobre SEAT”, *Mundo Diario*, 17.2.1978, Retall de premsa, carpeta Regulacions d'Ocupació, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁵² CATALAN, Jordi, “La primera crisis de SEAT: el veto a General Motors y la compra de AUTHI a British Leyland (1972-1976)”, *Investigaciones de Historia Económica*, 2009, núm. 9, pàg. 165.

¹⁰⁵³ TAPPI, Andrea, *SEAT, modelo par armar...*, pàg. 164.

¹⁰⁵⁴ De fet, a la direcció de SEAT hi va haver un bon nombre de militars que havien donat suport a Franco a la guerra. *Ibidem*, pàg. 83.

*“Es imprescindible un cambio radical de los métodos de gestión de SEAT, a fin de acabar con los beneficios privados a costa de la empresa. Por ello creemos es necesario el control del Parlamento, y especialmente un efectivo control de la gestión, por parte de los trabajadores, a través de los organismos unitarios elegidos por ellos, con el apoyo de las centrales sindicales obreras, de acuerdo con el espíritu que creemos debe presidir el Estatuto de la Empresa Pública que se está elaborando.”*¹⁰⁵⁵

5. Corrupció: inversions injustificades, promocions de personal a canvi de favors, sobreesous il·legals, etc.¹⁰⁵⁶
6. La sobrevaloració de l'estoc per part de l'empresa:

*“Igual que hizo la empresa en el expediente de 1974, la consideración que hace sobre lo que es su “stock normal” es contradictoria con lo que dice en años anteriores en sus memorias y con su propia planificación de la producción. El exceso de stocks que alega la empresa no es tan elevado como lo presenta, y en absoluto justifica la solicitud de la regulación de empleo.”*¹⁰⁵⁷

El problema, doncs, era SEAT. Per aquest motiu, els treballadors consideraven que l'expedient era un pegat que no resoldria els problemes estructurals de l'empresa. Per això, el Consell de Fàbrica va nomenar una comissió d'assessors (a la que també hi participaven les centrals sindicals CCOO i UGT) i va presentar un contra-informe al Ministeri de Treball a principi del mes de febrer en el que exposaven les causes que havien dut a aquesta situació i les seves possibles solucions:

1. Pla general de comercialització, on es baixessin temporalment els preus de determinats models de cotxes de difícil venda o que constituïssin la major part de l'stock.
2. Disminució de la jornada laboral, de les hores extraordinàries, més dies de vacances, avançar l'edat de jubilació i control dels temps de treball.
3. La millora dels acabats dels cotxes i la potenciació de l'atenció al client.

---

¹⁰⁵⁵ *“Resumen de la oposición...”*

¹⁰⁵⁶ A l'abril de 1978, els treballadors de CCOO de SEAT defensaven la creació d'un Comitè Anticorrupció a l'empresa per acabar amb les activitats il·legals de la direcció de l'empresa. *Asamblea Obrera de SEAT. Portaveu del sindicat de CCOO de SEAT*, núm. 14, abril de 1978, pàg. 10, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁰⁵⁷ *Ibidem.*

4. Control obrer sobre les condicions de treball i de la marxa de l'empresa.
5. Política pròpia d'investigacions tecnològiques per acabar amb el domini de FIAT a SEAT i aconseguir, també, major independència comercial.
6. Reestructuració de la producció i diversificació de les inversions.

A més, els treballadors també afegien al seu informe els efectes d'aquest expedient a la indústria auxiliar de SEAT, que donava feina a uns 250.000 treballadors. Segons un article a *Hoja Lunes*, SEAT comptava amb 619 proveïdors de materials de producció i 2.700 d'altres articles.¹⁰⁵⁸ Des del moment en què la patronal va manifestar la seva voluntat de presentar aquest expedient, la classe obrera de SEAT va iniciar les mobilitzacions en contra. A principis de febrer, la comissió de solidaritat del Consell de Fàbrica de SEAT es va reunir amb algunes de les empreses de la indústria auxiliar afectades per l'expedient de regulació, entre les que destacaven Clausor, Faesa, Cometsa, Tornillería Mata, Solvay, Gauco, Cedisa, etc., per organitzar accions conjuntes.¹⁰⁵⁹ D'altra banda, la patronal de SEAT intentava posar traves en la coordinació i assessorament dels treballadors, com per exemple, impedit l'entrada dels assessors de les centrals sindicals que havien d'exposar el seu informe a l'assemblea o la prohibició de l'entrada de propaganda de Comissions Obreres contra l'expedient de regulació a la factoria.¹⁰⁶⁰ El 22 de febrer es va dur a terme l'acció més important. Uns 10.000 treballadors van marxar pels carrers de la Zona Franca amb pancartes en contra de l'expedient.¹⁰⁶¹ Malgrat el contra-informe dels treballadors i la multitud de mobilitzacions que van protagonitzar durant el mes de febrer, a l'abril el govern d'UCD va acceptar l'expedient de regulació, tot i que rebaixava en 16 i no 24 els dies afectats. Segons aquest acord, el 75% del subsidi es feia a càrrec de la Seguretat Social i la resta, a càrrec de l'empresa. A la revista *Asamblea Obrera* d'aquell mes, les CCOO de SEAT van carregar contra el govern de la UCD i contra els qui la central sindical considerava que eren els culpables de la situació de l'empresa, com la direcció comercial, a la qui acusava d'ineptitud:

---

¹⁰⁵⁸ "SEAT, una galaxia en peligro", *Hoja Lunes*, 13.2.1978, Retall de premsa, carpeta regulacions d'ocupació a SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁵⁹ "SEAT y las empresas auxiliares se coordinan", *Mundo Diario*, 12.2.1978, carpeta regulacions d'ocupació a SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁶⁰ "Contrapropuesta obrera en...".

¹⁰⁶¹ "La Entesa marchó con los de SEAT", *Tele/Exprés*, 23.2.1978, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

“La Dirección Comercial de la Empresa no ha vendido coches nunca, en una primera etapa los <<adjudicaba>> ejerciendo un claro despotismo sobre el consumidor, al que se le hacía pagar una parte del coche antes de entregárselo, se le hacía esperar muchos meses y se le daba lo que la dirección quería sin considerar en absoluto sus gustos, deseos o preferencias. Más tarde, con la entrada en el mercado de Renault y Citroën, la Dirección Comercial siguió sin vender; muchas de las personas que querían comprar un coche se dirigían en primer lugar a otra marca que al tardar mucho tiempo en proporcionárselo venían a comprarlo a SEAT, era una situación en que la demanda global de coches superaba a la oferta, esto hace años que se le había comunicado a la Dirección y no quisieron o fueron incapaces de hacer nada positivo, y en la actualidad, siguen sin vender.”¹⁰⁶²

En aquesta línia, també criticaven el fet que la Direcció considerés l’stock normal en uns 40.000 cotxes, mentre que Comissions Obreres considerava que havia de ser superior als 50.000 per poder oferir als clients una millor atenció en quant a models, games, colors, disponibilitat, etc. Un altre punt que CCOO considerava important a l’hora d’explicar la crisi de SEAT era la manca d’un cap visible que es posés al capdavant de la situació. En aquells moments, el 35% de les accions eren de l’INI (és a dir, del Govern), un 36 % de FIAT, un 15% de diferents bancs i un altre 14% d’altres accionistes. Comissions criticava que cap d’aquests tingués el poder o l’interès en emprendre mesures per revertir la situació.

Aprovat l’expedient, des de Comissions Obreres es va obrir un debat sobre com s’havia d’encarar el futur de SEAT i quins eren els següents passos a fer de cara a possibles nous expedients. Per a aquesta central, la negociació amb l’empresa per buscar sortides que passessin pel manteniment dels llocs de treball era la prioritat de la classe treballadora en aquells moments, i aquesta negociació no es podria dur a terme sense la unió i la mobilització obrera:

“Si los trabajadores tuviésemos la fuerza y los medios suficientes para imponer la solución óptima en función de nuestros intereses, no tendría sentido la negociación. Pero debemos reconocer que hoy no tenemos esa fuerza ni esos medios y lo más grave

---

¹⁰⁶² “El expediente de regulación de empleo”, *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de les CCOO de SEAT*, núm. 14, abril 1978, pàg. 4-5, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

es que tampoco conocemos la solución más viable. [...] Es evidente, toda la historia del Movimiento Obrero nos dice que sin la movilización de los trabajadores la negociación no nos puede dar buenos resultados. Pero en este caso, sin movilización se está viendo que no se consigue ni siquiera empezar a negociar. ¿Acaso es que no nos hemos movilizad o con coherencia y sentido de la oportunidad? Hemos hecho algunas manifestaciones que por haber arrancado de las puertas de factoría y ser en parte los piquetes espontáneos y de una buena eficacia, éstas han sido multitudinarias. Diferente resultado tuvieron las concentraciones delante de la Delegación de Trabajo y el Palau de la Generalitat.”¹⁰⁶³

La negociació amb l'empresa era indispensable per a la classe treballadora de SEAT, especialment tenint en compte que des de meitat de 1978 s'estava negociant el nou acord entre l'INI i FIAT. La multinacional italiana demanava una àmplia reestructuració de SEAT si el govern espanyol volia renovar el seu contracte. A canvi d'un pla de reestructuració de l'empresa, de la liberalització de preus, de tracte preferent a la indústria de l'automòbil a l'Estat i de l'acceptació de possibles noves regulacions de la plantilla¹⁰⁶⁴, entre altres punts, FIAT es comprometia a una sèrie d'inversions i a ampliar el seu capital a SEAT. La possibilitat que FIAT esdevingués el soci majoritari dividia els treballadors. Comissions Obreres, d'una banda, va trigar en posicionar-se ja que defensava que SEAT havia de continuar sent una empresa pública. Per això, al setembre va fer públic un comunicat on es mostrava partidària d'una ampliació de capital per part de FIAT sempre i quan l'INI l'ampliés de forma proporcional:

“CCOO está convencida de que la solución de éstos problemas no sólo a corto, sino aun a largo plazo, pasa por mantener la presencia del INI en la empresa. Por supuesto, pensamos en un nuevo INI, democrático y controlable por las fuerzas política y sociales. (...) La superación del atraso tecnológico, la garantía a corto plazo de

---

¹⁰⁶³ “Regulación de empleo, ¿y ahora qué?”, *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de les CCOO de SEAT*, núm. 15, maig 1978, pàg. 9, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁰⁶⁴ “De la reunión celebrada en la sede del INP”, 15.1.1979, Full volant, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

*mercado exterior, etc., hacen impensable hoy que la Fiat no esté presente en SEAT, si se quiere salir de la crisis en que la empresa se encuentra.”*¹⁰⁶⁵

En canvi, la UGT apostava per una ampliació de capital de FIAT, sense posar condicionants en quin percentatge havia de tenir l'INI.

*“Seamos realistas, la toma de poder de FIAT se hará en base de invertir dinero en SEAT y en este momento es la única parte dispuesta a hacerlo. Todos sabemos que los problemas de estructura de nuestra empresa no los hemos creados los trabajadores, pero aquí y ahora nos interesa sobre todo mantener el nivel de empleo a cualquier precio, no solo por SEAT, sino por todo el personal de la industria auxiliar y de servicios.”*¹⁰⁶⁶

La direcció de SEAT també era favorable a una major participació de FIAT ja que defensaven que la competència de les multinacionals era massa forta per a que SEAT estigués al mercat sense la integració d'una multinacional. A més, també defensaven que amb la integració a FIAT, SEAT tindria més capacitat d'exportació i es podria invertir més en el centre tècnic de Martorell.¹⁰⁶⁷ Respecte a aquest punt, els treballadors de SEAT de Martorell mostraven la seva angoixa, ja que sostenien que FIAT no estava interessada en què SEAT tingués la capacitat de desenvolupar tecnologia pròpia, ja que això els feia més independents tecnològicament, com es pot veure al següent comunicat de la UGT de SEAT a Martorell al maig de 1979:

“En lo relativo a SEAT, como empresa integrada en el grupo FIAT, la desaparición o congelación del Centro Técnico, supone que el centro absoluto de toma de decisión no estará en el país, sino en la base de la multinacional, en Italia. Si tenemos en cuenta que a corto plazo nuestra producción será de modelos totalmente unificados con FIAT, por lo tanto totalmente programados desde Italia, las fluctuaciones de mercado nos van a afectar más directamente que a los centros productivos de FIAT, ya que en España no

---

¹⁰⁶⁵ “FIAT sí, INI también. CCOO de SEAT”, *Mundo Diario*, 15.9.1978, Retall de premsa, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁶⁶ “Alrededor del tema FIAT-SEAT”, *Autogestión. UGT SEAT*, núm. 6, novembre 1978, pàg. 3, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁶⁷ “El comité de empresa informa a todos los trabajadores de SEAT de la reunión celebrada con el presidente”, agost 1978, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

*existirá poder de decisión. La realidad será que dejaremos de ser una “empresa” ligada a FIAT, para convertirnos en “fábricas” que trabajan bajo pedido para FIAT. Hace un año, en una reunión mantenida con el presidente Antoñanzas, se le entregó un informe en el que valorábamos el Centro Técnico. Pasado un año, no se ha mejorado la situación y existen fundadas razones para pensar que el interés de FIAT por nuestro desarrollo tecnológico es nulo. Las consecuencias de este desinterés se dejarán sentir a corto plazo en SEAT y la industria auxiliar.”*¹⁰⁶⁸

Al setembre de 1978, CCOO, USO, SU, CSUT i CNT van fer un comunicat conjunt on demanaven la participació de la classe treballadora en el procés de negociació i l'exigència del manteniment dels llocs de treball tant a SEAT com a la indústria auxiliar.¹⁰⁶⁹ Malgrat les mobilitzacions, les reunions entre l'INI i els treballadors van quedar en un segon terme, com va denunciar la UGT en un comunicat a *Mundo Diario*:

*“Los representantes de los trabajadores en dicha mesa de negociación no han recibido en el curso de las diversas reuniones habidas, más información que la aparecida en la prensa y generalmente con posterioridad a la de los medios de difusión.”*¹⁰⁷⁰

Finalment, després de molts mesos, l'acord de principi entre FIAT, SEAT, INI i els diferents bancs accionistes de SEAT es va signar el 22 de maig de 1979. L'acord es basava en set punts:

1. Liberalització dels preus de venda dels automòbils al mercat nacional.
2. Concessió dels dies de regulació d'ocupació que fossin indispensables per equilibrar la producció amb les vendes, mantenint els stock a un nivell no superior a les 45.000 unitats.
3. Possibilitat del trasllat entre plantes de Barcelona i de Barcelona a Martorell de determinades elaboracions mecàniques i corresponent mobilitat de la mà d'obra implicada.

---

¹⁰⁶⁸ “Comunicado a todos los trabajadores”, UGT SEAT Martorell, 7.5.1979, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁶⁹ “Comunicado conjunto de las centrales sindicales en SEAT”, setembre 1978, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

¹⁰⁷⁰ “Ante el problema de SEAT-FIAT-INI”, *Mundo Diario*, 11.2.1979, Retall de premsa, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

4. Obtenció per part de SEAT, durant el trienni 1979-1981, dels corresponents fons de finançament que figuraven al pla (de reestructuració) dins de les condicions normals bancàries del país sense necessitat de garanties o avals per part de FIAT.
5. Aplicació a SEAT dels beneficis previstos en diversos Reial Decrets i demés disposicions legals que tenien com a finalitat propiciar i possibilitar la reestructuració de les empreses del sector automobilístic, per fer front a la major competitivitat derivada de l'entrada d'Espanya a la CEE.
6. Aplicació a SEAT de la pròrroga dels beneficis que li van ser concedits per Ordre del Ministeri del 10 de gener de 1974, com a conseqüència de la seva qualificació d'indústria d'interès preferent.
7. Obtenció a favor de SEAT de les eventuais autoritzacions necessàries per al trasllat dels processos productius, inclosos els existents entre les factories de SEAT i les altres europees del grup FIAT.¹⁰⁷¹

Al mateix pacte, les parts de l'acord convocaven una junta d'accionistes per al 31 de maig de 1979 on s'establí un primer augment de capital de 6.088.162 pessetes. En aquells moments, a més de FIAT i INI, també eren accionistes el Banc Urquijo, Banc Bilbao, Banc Central, Banc Biscaia, Banc Espanyol de Crèdit i el Banc Hispano-Americà. En el cas que aquests bancs rebutgessin l'augment del seu capital, el grup FIAT i l'INI es comprometien a subscriure la resta de les noves accions no subscrietes, repartint-les en la proporció del 51.076% per a FIAT i el 48.924% per a l'INI. També s'acordava una altra ampliació de capital per a 1980 sense establir una xifra. En darrer lloc, si el 31 de desembre de 1981 s'havien complert les condicions citades a l'acord, el grup FIAT s'obligava a adquirir a l'INI i als bancs, i l'INI i els bancs s'obligaven a vendre a FIAT, totes les noves accions de SEAT emeses com a conseqüència dels dos augments de capital. En cas contrari, però, si les condicions considerades com a necessàries no s'havien mantingut, el grup FIAT tenia el dret a vendre a l'INI i l'INI s'obligava a adquirir a FIAT totes les noves accions de SEAT subscrietes per FIAT com a conseqüència dels citats augments de capital, en les mateixes condicions de valor nominal més interessos.¹⁰⁷²

---

¹⁰⁷¹ Acord entre SEAT, FIAT, INI i els bancs, sense títol, Carpeta negociacions SEAT-FIAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT. Disponible a l'annex.

¹⁰⁷² *Ibidem*, pàg. 5.

L'acord no va agradar a una part important dels treballadors, ja que obria la porta a nous expedients de regulació i no s'assegurava el futur de l'empresa més enllà de 1981. Temors que es van complir, ja que el 24 de març de 1980 la direcció de SEAT va presentar un nou expedient de regulació. L'expedient era de 30 dies per a 25.057 treballadors de la plantilla de SEAT (les factories de Pamplona i el Prat no es veien afectades), i es distribuïrien al llarg de l'any, tenint més incidència als mesos d'hivern. Durant aquest període, els treballadors rebrien un 35% menys de sou. A més d'aquest expedient, la direcció de l'empresa també va anunciar una regulació de plantilla que havia d'afectar 476 treballadors, a través de jubilacions anticipades.¹⁰⁷³ La raó de l'expedient, segons la direcció de SEAT, era que al març de 1980 tenien un stock de 62.586 cotxes, i en el que quedava d'any SEAT havia de deixar de produir 40.000 cotxes per tancar l'exercici amb un nivell d'estocs òptim. A una entrevista a Javier Romero, subdirector de relacions laborals de SEAT, a *Mundo Diario*, el directiu de SEAT va respondre que, en cas que els treballadors pensessin fer mobilitzacions en contra de l'expedient, el resultat podia ser positiu per a l'empresa ja que així baixaria la producció, que era el que perseguia la direcció:

*“A la empresa le interesa que la producción pare durante 30 días y si este hecho se produce porque los trabajadores paran, entonces los días se descontarían de los previstos en la regulación. Pero hay que tener en cuenta, que a nosotros nos interesa un paro escalonado, con especial incidencia en los meses de septiembre, octubre y diciembre, tal como hemos planteado.”*¹⁰⁷⁴

En canvi, per al gabinet tècnic de la CONC, l'expedient de regulació era:

*“La expresión real de los acuerdos suscritos entre FIAT, INI y sancionados por el Gobierno UCD, por los cuales con un stock de 45.000 coches podía presentarse automáticamente una regulación de empleo, con lo que de hecho el Gobierno se comprometió ante la FIAT a financiar cualquier stock.”*¹⁰⁷⁵

---

¹⁰⁷³ “SEAT presenta regulación de empleo”, *Mundo Diario*, 25.3.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁷⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁷⁵ LUZÁN, Julia, “UCD entrega a SEAT”, *La Calle*, núm. 107, 1-7.4.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial dels Treballadors de SEAT.

Comissions Obreres, en aquells moments majoritària al comitè d'empresa, es va negar a acceptar l'expedient. Al comitè, la CSUT també s'hi va oposar, mentre que UGT i el Sindicat de Quadres sí que volien negociar l'expedient amb l'empresa. Mentre CCOO i CSUT van iniciar els tràmits per redactar un contra-informe a l'expedient, el sindicat socialista proposava acceptar l'expedient amb un nou calendari de 16 dies i cobrant el 85% i no el 75% com havia anunciat l'empresa.¹⁰⁷⁶ Davant la negativa del comitè d'empresa a voler negociar l'expedient, el sindicat socialista va rebutjar unir-se a les mobilitzacions que va proposar Comissions Obreres. El 16 d'abril, uns 2.000 treballadors¹⁰⁷⁷ van sortir al carrer des de la fàbrica de SEAT a la Zona Franca fins a la Delegació de Treball. Els manifestants de Comissions Obreres i CSUT van criticar la postura de la UGT, a qui van acusar de la poca mobilització obrera a la fàbrica:

*“Es cierto que ha sido más bien una marcha de vanguardia, pero hay que tener en cuenta que UGT ha influido mucho con su postura de negociar una regulación, aunque ésta no sea la que pretende la empresa. Los trabajadores están bastante quemados, no acaban de asumir el problema que se nos viene encima y, además, para muchos, una regulación son unas vacaciones.”*¹⁰⁷⁸

L'expedient va ser aprovat el 22 d'abril de 1980 en les condicions que havia demanat l'empresa exceptuant 324 treballadors del centre tècnic de Martorell. UGT, dies abans de les eleccions sindicals que li van atorgar la majoria, va culpar CCOO i CSUT de l'expedient, a qui acusaven d'irresponsables i de no saber negociar amb l'empresa:

*“Els perjudicats per l'actitud de CCOO i CSUT han estat, un cop més, els treballadors, car si s'hagués pogut negociar, els perjudicis per a tots plegats haguessin estat més petits. La responsabilitat recau únicament i exclusivament sobre CCOO i CSUT, centrals que han donat, una vegada més, mostra de la seva manca de responsabilitat davant els treballadors de SEAT.”*¹⁰⁷⁹

---

¹⁰⁷⁶ “CCOO no acepta el expediente de SEAT”, *El Periódico*, 1.4.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁷⁷ “UGT estuvo ausente en la marcha de protesta de la SEAT”, *Tele/eXpres*, 17.4.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁷⁸ “SEAT salió a la calle”, *Mundo Diario*, 17.4.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁷⁹ “La regulación de feina a SEAT costará 2.000 millones a l'Estat”, *Avui*, 26.4.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Per la seva banda, Comissions Obreres va anunciar que presentaria un recurs d'alçada, ja que sostenien que l'expedient no solucionava la crisi de SEAT:

“Creiem que l'expedient és un simple pedaç i que no servirà per a solucionar la situació de SEAT, perquè el que cal és una reestructuració total de l'empresa. De moment ja podem anunciar, encara que haurà de reunir-se el comitè d'empresa per tractar l'afer, que presentarem recurs d'alçada contra la resolució recaiguda sobre l'expedient”.¹⁰⁸⁰

Un mes després que s'hagués aprovat l'expedient, s'havia de fer la segona ampliació de capital per part de FIAT i l'INI. El darrer dia per fer-ho era el 21 de maig, però FIAT no va fer cap ampliació. El 30 de maig va anunciar en un comunicat de premsa des de Torí que, tal com havia quedat establert a l'acord signat el 1979, FIAT renunciava a fer-se càrrec de SEAT donat que per a l'empresa italiana no s'havien complert les condicions pactades.¹⁰⁸¹ Així doncs, l'INI va subscriure els 2.748 milions de pessetes corresponents a l'ampliació que hauria d'haver fet FIAT. Després d'aquesta ampliació, l'accionariat de SEAT va quedar repartit en un 48.3% per a l'INI, un 32.3% per a FIAT, un 13.9% dels bancs i un 5.4% d'accionistes particulars.¹⁰⁸² El divorci entre SEAT i FIAT era oficial, i l'INI va haver d'iniciar la cerca de noves multinacionals que es fessin càrrec de l'empresa.

El 21 d'octubre de 1980, l'empresa va anunciar un nou expedient a través del trasllat d'11 dies de vacances d'estiu del 1981 als divendres i dissabtes del que restava d'any, i unes setmanes més tard, un expedient de regulació per a 1981. Davant la proposta del trasllat de les vacances, UGT (sindicat majoritari en aquells moments després de les eleccions sindicals del 29 d'abril) va anunciar en un comunicat que iniciaria les negociacions amb l'empresa durant la primera setmana de novembre, en les quals s'haurien de concretar les següents premisses:

- Informació mensual a la SSE d'UGT sobre previsions de producció, vendes i estocs.

---

¹⁰⁸⁰ *Ibíd.*

¹⁰⁸¹ “La FIAT ha confirmat que no compra SEAT”, *Avui*, 31.5.1980, pàg. 13, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁸² “L'INI farà l'ampliació no subscripta per FIAT”, *Avui*, 5.6.1980, pàg. 5, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- Calendari de gener de 1981 negociat.
- Aplicació de la possible regulació de 1981, negociada mensualment.
- Sistema de rotació entre els treballadors afectats per la regulació.
- Garantia que, durant el mes d'agost de 1981, els treballadors gaudirien del mateix nombre de dies de vacances que l'any 1979, a través d'una regulació o a càrrec de l'empresa.
- Donar un tractament econòmic diferenciat als dies traslladats a agost de 1981, quan es negociï una regulació definitiva.
- Establir les vies per a que fos possible aprofitar els dies de regulació amb la creació de cursos de reconversió professional i formació d'adults.¹⁰⁸³

Per la seva banda, Comissions Obreres defensava la garantia del cobrament del 100% de les vacances del mes d'agost, així com els 18 dies de vacances d'estiu que s'establien al conveni. CCOO també apostava per una possible reducció de jornada per als 11 dies que proposava l'empresa, però que, en qualsevol cas, l'acord havia de ser aprovat pels treballadors.¹⁰⁸⁴

El referèndum sobre l'acceptació o no de passar 11 dies de vacances del mes d'agost al mes de gener de 1981 es va realitzar el 5 de novembre de 1980. UGT va demanar el sí per, segons deien al seu comunicat, dos motius fonamentals:

“1º Estos acuerdos están firmados por un Sindicato y como tal, se le podrán exigir responsabilidades si no se cumplen.

2º Que una vez más nos encontramos ante una situación difícil en nuestra empresa, y ante esta situación, tenemos sólo una alternativa, la de la UGT, puesto que CCOO está en contra, pero está esperando que sean los trabajadores los que se hagan responsables de lo que pueda ocurrir después, en caso de que no se aprueben.”¹⁰⁸⁵

És remarcable el fet que la UGT parli dels acords amb l'empresa com un acord fet entre un sindicat i l'empresa, clar exemple de l'estratègia d'UGT de negociar a través de les centrals sindicals i no a través del comitè d'empresa, a on ara tenia majoria. En canvi, a

---

¹⁰⁸³ “UGT informa”, Full informatiu de la UGT SEAT, 23.10.1980, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁸⁴ “Asamblea Obrera. Portaveu de les CCOO de SEAT”, 31.10.1980, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁸⁵ “UGT informa”, Full informatiu, 5.11.1980, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

l'abril havia criticat CCOO i CSUT per fer servir la seva majoria al comitè per negar-se a negociar l'expedient de regulació, tal com hauria volgut la central socialista.

En relació amb el referèndum, només es va fer a la factoria de Martorell, on, amb un total d'uns 2.400 treballadors, 720 obrers van votar a favor del trasllat dels dies de vacances mentre que 658 van votar-hi en contra.¹⁰⁸⁶

Paral·lelament a la negociació del trasllat de les vacances, l'empresa va presentar un expedient de regulació de 60 dies que havia d'afectar a la plantilla de les factories catalanes entre els mesos de gener i juny, que treballarien quatre hores diàries. L'empresa va presentar l'expedient als treballadors el dia 3 de novembre. Després d'aquesta data, segons l'Estatut dels Treballadors, s'establia un període de negociació entre les parts de quinze dies. CCOO i UGT van elaborar una plataforma de negociació de 14 punts que feien referència a qüestions econòmiques com que el treball a mitja jornada afectés a tots proporcionalment i no de forma més greu per a les categories més altes.¹⁰⁸⁷ Sobre els conceptes salarials, també recollia que els quatre primers punts (plus conveni, pagues extres, puntualitat i ajuda escolar) no fossin afectats per l'expedient. Respecte a qui havia d'afectar, la plataforma exigia que afectés a tota la plantilla (caps i directius inclosos) Les negociacions de l'expedient de regulació es van dur a terme entre els dies 10, 11 i 13 de novembre, dia en què es va arribar a un acord amb l'empresa. L'acord d'acceptació de l'expedient constava de 15 punts, entre els quals destaquen:

1. Acceptació de la reducció d'hores de treball de tot el personal que prestava els seus serveis als centres de treball de Barcelona, Martorell, Prat i la seu social de Madrid entre l'1 de gener i el 30 de juny, de manera que la jornada normal passaria a ser de 4 hores diàries.
2. La inactivitat parcial es considerava com situació legal de desocupació parcial, així que els treballadors tenien dret a rebre les prestacions i beneficis legals previstos per l'Administració.
3. La reducció d'hores de treball podria ser modificada per la Direcció en funció de l'evolució del mercat i dels estocs del primer semestre de 1981.
4. Les retribucions del plus conveni, plus de puntualitat i assistència, gratificació extraordinària de juliol, Nadal i Junta General, i l'ajuda escolar no quedaven afectades per l'expedient.

---

¹⁰⁸⁶ “Comunicado respecto al cambio de vacaciones de la LCR”, 8.11.1980, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁸⁷ “SEAT: acuerdo para la media jornada”, *El Periódico*, 14.11.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

5. Creació d'una comissió de seguiment de l'aplicació de l'expedient de regulació.¹⁰⁸⁸

A la factoria de SEAT de Zona Franca, dels 67 membres del comitè, 42 van votar a favor (28 delegats d'UGT, 7 de CCOO, 2 independents i 5 del Sindicat de Quadres), 13 van votar en contra (11 de CCOO i 2 de CSUT), 2 es van abstenir i 10 es van absentar. A Martorell, d'un total de 25 membres, 17 van votar a favor (11 d'UGT, 1 de CGC i 5 de CCOO), 6 en contra (4 de CCOO, 1 d'USO i 1 de CSUT) i va haver 2 membres absents.¹⁰⁸⁹

L'acceptació de l'expedient per una part de Comissions Obreres va dividir fortament el sindicat. Antonio Gil, secretari del comitè d'empresa de Martorell, vinculat a la LCR i afiliat a CCOO, va culpar el sector leninista del PSUC¹⁰⁹⁰ d'acceptar la via de negociació d'UGT la qual, segons ell, no garantia els 32.000 llocs de treball:

*“La firma de este acuerdo por la dirección de CCOO (sector PSUC) de SEAT, en la práctica ha demostrado que su política es coincidente en lo fundamental con la cogestión de la crisis, con el pacto social que de forma más descarada ha practicado UGT. Que la responsabilidad del mismo caiga sobre los mal llamados <<leninistas>> no hace más que anunciar que la política de este sector ha <<tocado fondo>> y anuncia el fin de las <<hostilidades>> con los <<euros>>.”*¹⁰⁹¹

El secretari general de la CONC, José Luis López Bulla, també es va mostrar contrari a la decisió del comitè d'empresa de SEAT i a les formes sobre com s'havia arribat a l'acord: *<<Los que han firmado, ya sean UGT o CCOO, lo tendrían que haber hecho en función de un mandato explícito de debate y consulta, fundamentalmente mediante asambleas responsables.>>*¹⁰⁹² El 28 de novembre es va fer l'assemblea d'afiliats de CCOO de SEAT Zona Franca. Allà, diversos membres del sindicat van proposar votar

---

¹⁰⁸⁸ “Acuerdos”, 13.11.1980, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁸⁹ “Los comités aprueban la reducción en SEAT”, *Mundo Diario*, 18.11.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁹⁰ El sector leninista era un dels tres corrents dins el PSUC, juntament amb el sector prosoviètic i els eurocomunistes.

¹⁰⁹¹ “Debate sindical”, *Diario de Barcelona*, 28.11.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁹² “Un acto de despotismo”, *Diario de Barcelona*, 6.12.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

una moció en contra dels plans, però la mesa de l'assemblea s'hi va negar.¹⁰⁹³ L'actitud anti-assembleària de l'executiva, que no va fer partícip als treballadors de l'elaboració de la plataforma dels 14 punts ni va debatre el procés de negociació de l'expedient, va accelerar la crisi del sindicat, i les dimissions, com el membre de l'executiva de CCOO a Zona Franca, Manuel Rodríguez Cepeda.¹⁰⁹⁴

L'expedient que es va aprovar tenia vigència, com ja s'ha fet esment, entre el mes de gener i juny de 1981. El 4 de juny, però, la direcció de SEAT va presentar un nou expedient de 37 dies. El comitè d'empresa va posar com a condicions per negociar l'expedient els següents punts:

- Aclariment del desfasament de producció i stock.
- Aclariment dels 11 dies pendents de vacances del mes d'agost.
- Reducció de tres dies de feina (tres dissabtes de juny).
- Manteniment del 100% del salari.
- Sotmetiment a ratificació dels preacords possibles a aquesta negociació.¹⁰⁹⁵

Al ple del comitè d'empresa del 19 de juny, 27 delegats van votar a favor de ratificar els preacords de l'expedient a través de referèndum, mentre que 17 van votar-hi en contra.¹⁰⁹⁶ Aquest preacord consistia en què, si s'acceptava l'expedient, els treballadors passarien a cobrar un 3.84% més els dies de la regulació del que establia la llei bàsica d'ocupació. El preacord es va fer entre les centrals sindicals del comitè d'empresa i la direcció de SEAT, sense debat previ a les assemblees de treballadors. El referèndum sobre l'acceptació o no de la regulació es va realitzar el 23 de juny, amb CNT i LCR cridant pel boicot. A la Zona Franca, amb uns 22.000 treballadors, només van votar 6.651. D'aquests, 5.392 van acceptar l'expedient. A Martorell van votar 1.041 obrers d'un cens de 3.023.¹⁰⁹⁷ A Landaben, en canvi, els treballadors van rebutjar l'expedient a les assemblees de treballadors. Malgrat la poca participació en el referèndum, el comitè

---

¹⁰⁹³ "CCOO, divididas tras el pacto", *Diario de Barcelona*, 29.11.1980, Retall de premsa, carpeta ERES SEAT, Fons SEAT, Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

¹⁰⁹⁴ "A la comisión ejecutiva, al consejo sindical, a todos los afiliados de la sección sindical de CCOO de SEAT Zona Franca", carta oberta de Manuel Rodríguez Cepeda, 17.11.1980, carpeta SEAT, Fons CCOO, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

¹⁰⁹⁵ Acta núm. 19 del comitè d'empresa de SEAT Zona Franca, 10.6.1981, caixa SSE CCOO SEAT. Dimissions comitè d'empresa SEAT 1982, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de la CONC-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰⁹⁶ Acta núm. 20 del comitè d'empresa de SEAT Zona Franca, 19.6.1981, caixa SSE CCOO SEAT. Dimissions comitè d'empresa SEAT 1982, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de la CONC-Fundació Cipriano Garcia.

¹⁰⁹⁷ "En SEAT el 70% se abstuvo en el referèndum", *Combate. Liga Comunista Revolucionaria-IV Internacional*, núm. 238, 8-14.7.1981, pàg. 15, BVPH.

d'empresa va subscriure l'acord, el qual va ser homologat per la Direcció General d'Ocupació el 10 de juliol. Així doncs, tota la plantilla de SEAT va veure's afectada per un nou expedient de 37 dies de regulació entre els mesos d'agost i desembre. Els treballadors passarien a cobrar el 93.5% del salari, entre les percepcions de l'empresa i les del subsidi d'atur.¹⁰⁹⁸

Al mateix temps que s'aprojava l'expedient de 37 dies, la direcció de SEAT va plantejar un altre expedient, aquest de rescissió de 8.000 llocs de treball. Amb aquest objectiu, el comitè d'empresa va iniciar les negociacions amb l'empresa d'un pla de viabilitat basat en baixes voluntàries amb indemnització i jubilacions anticipades. Les reunions al comitè d'empresa sobre aquesta qüestió van ser complicades davant la manca d'un criteri conjunt. Per això, el 30 de juliol només la UGT va signar un preacord amb l'empresa a través del qual es determinava el volum de la plantilla de l'àrea industrial de l'empresa al llarg dels propers cinc anys. Els treballadors excedents serien inclosos en un expedient de regulació de plantilla que s'iniciaria el 1982. D'altra banda, la llista de treballadors que havien de mantenir els seus llocs de treball seria elaborada donant preferència als de més categoria laboral i als de més antiguitat a l'empresa.¹⁰⁹⁹ En canvi, Comissions Obreres considerava que la creació de llistes entre treballadors portaria grans divisions entre els obrers. Per això, al setembre va anunciar que impugnaria per la via legal els preacords amb l'empresa, per no comptar amb el suport majoritari dels treballadors.

D'altra banda, el president de SEAT, Juan Miguel Antoñanzas, assegurava que sobrava entre un 20 i 22% de la plantilla, i que l'exercici de 1981 tancaria amb unes pèrdues de 20.000 milions de pessetes. Davant aquesta situació, Antoñanzas defensava la necessitat del pla de reestructuració que s'estava negociant amb el comitè d'empresa i que constava de tres eixos: sanejament financer, laboral i del producte.¹¹⁰⁰ Per aconseguir augmentar els treballadors que s'acollien a les baixes voluntàries, la direcció de SEAT va enviar cartes als treballadors amb alguna minusvalia per coaccionar-los per a que acceptessin el pla abans del 29 d'octubre, com es veu en aquesta carta que recollia *Combate* al seu número 247:

---

¹⁰⁹⁸ "Aprobada la reducción de jornada de SEAT", *La Vanguardia*, 11.7.1981, pàg. 33, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 18.6.2018.

¹⁰⁹⁹ "Manca d'unitat sindical en la crisi de SEAT", *Avui*, 26.7.1981, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 18.6.2018.

¹¹⁰⁰ "Antoñanzas: <<en 1984, SEAT obtendrá beneficios", *La Vanguardia*, 18.10.1981, pàg. 34, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 18.6.2018.

*“La seguridad que teníamos en el pasado de poder encontrar para todos los disminuidos un puesto donde pudieran desarrollar su actividad con rendimientos normales, ya no podrá garantizarse para muchos de ellos en el futuro. Muy a pesar nuestro, debemos encararnos con tan desagradable realidad. [...] Insistimos en ello porque el próximo día 29, último laborable del mes, finaliza el plazo para acogerse a la baja con los derechos económicos máximos y el seguro de desempleo. Dejar pasar esa fecha puede significar una ocasión perdida para Ud., de rehacer su vida en mejores condiciones.”*¹¹⁰¹

Durant les negociacions al comitè d'empresa, les tensions entre CCOO i UGT van anar en augment, mentre que uns 5.300 treballadors s'acollien a les baixes voluntàries. A la reunió extraordinària del 14 d'octubre, els delegats de Comissions no es van presentar a l'hora en què la comissió de reestructuració havia d'exposar els avenços de la negociació amb l'empresa. Comissions s'hi va afegir després, per proposar una sèrie de punts en rèplica als acords que estava portant a terme la UGT, com: l'anul·lació de les llistes de personal excedent, que els futurs expedients de regulació tinguessin un caràcter rotatiu, control per part dels delegats del comitè de la productivitat o que s'informés del tipus d'acord que estava fent SEAT amb les multinacionals. Un delegat de la UGT va respondre que amb les peticions de baixes fins a la data de la reunió, no hi hauria excedents. Respecte al caràcter rotatiu dels futurs expedients, l'empresa ja havia anunciat que serien d'aquesta manera, i sobre el control de la productivitat, la UGT havia acordat que s'escollissin delegats de les seccions sindicals, tal com passava en aquells moments al taller de premses.¹¹⁰² Malgrat l'apropament de les postures d'aquestes dues centrals sindicals, al ple del comitè del dia 9 de novembre es va proposar realitzar un referèndum el 18 de novembre per ratificar o no els acords amb l'empresa. Per a la seva realització, es van votar dues propostes, una de CCOO i una d'UGT:

---

¹¹⁰¹ “Repugnante amenaza de SEAT a los trabajadores con <<capacidad disminuida>>”, *Combate. Liga Comunista Revolucionaria-IV Internacional*, núm. 247, 28 octubre-4 novembre 1981, pàg. 15, BVPH.

¹¹⁰² “Acta núm.24 pleno extraordinario del comité de empresa de ZF”, 14.10.1981, caixa SSE CCOO SEAT. Dimissions comitè 1982, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

Proposta UGT per al referèndum	Proposta CCOO per al referèndum
Voten tots els treballadors a la plantilla sense excloure ningú.	Només voten els companys que es queden a l'empresa. Els que han demanat la seva baixa irrevocable no tenen dret a vot.
Se celebrarà el 18 de novembre de 5 a 20h.	18 de novembre de 8 a 23h.
Una urna com a mínim a cada taller, controlada per 2 membres del comitè. Màxim de 25 urnes. En el cas que una urna es considerés plena, es podria substituir per una de nova amb la mateixa numeració i la paraula <<bis>>. Les SSE podien tenir 1 o 2 homes per urna.	250 treballadors per urna. Les urnes hauran d'estar controlades pels membres del comitè i els sindicats que així ho vulguin.
En el moment de la votació, els treballadors hauran de portar la seva targeta perforada.	La fitxa perforada portarà el nom de cada treballador i la mesa on li correspon la votació. El treballador s'haurà d'identificar a l'hora del vot amb la fitxa, el carnet de l'empresa i el distintiu.
Els resultats seran públics passades les 24 hores.	A cada mesa electoral hi haurà el cens del nombre de votants.

1103

La proposta de la UGT va ser la que va prosperar, amb 32 vots a favor, un més que la de CCOO. Hi hagueren 4 absents.

L'acord que havien de votar els treballadors a favor o en contra constava dels següents punts:

1. Acceptació d'un expedient de regulació d'un any de duració (de l'1 de gener al 31 de desembre de 1982).
2. Els treballadors que sol·licitessin la seva inclusió a l'expedient tenien dret a rebre les prestacions de l'assegurança d'ocupació, un lloc de treball l'1 de gener de 1983 i a no ser inclosos, en contra de la seva voluntat, a nous expedients durant el pla estratègic (1982-1986). En el cas que no es volguessin reincorporar a la feina el 1983, també tenien dret a una indemnització.

¹¹⁰³ Taula d'elaboració pròpia a partir de la informació de l' "acta núm. 26 del ple extraordinari del comitè d'empresa de Zona Franca" del 9.11.1981, caixa SSE CCOO SEAT. Dimissions comitè 1982, Fons SSE CCOO SEAT, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

3. Acceptació d'un segon expedient per al mateix període, que afectaria els treballadors de més de 59 anys que no s'haguessin acollit al pla de jubilacions anticipades, als disminuïts físics i al nombre precís de mà d'obra directa obtingut de restar de la plantilla de cada secció al 20.11.1981, les necessitats previstes per a l'1 de gener de 1982.
4. L'acord també establia les percepcions salarials per al 1982, com l'augment de l'11.55% sobre les primes de productivitat, però eliminava la gratificació per als treballadors que portessin 15 anys treballant a l'empresa.
5. Reducció de la jornada laboral a 1.880 hores de prestació real de treball.
6. El calendari dels dies laborables anuals i els horaris de treball s'establirien a cada centre de treball per acord de la representació de l'empresa i dels treballadors.
7. S'establien 24 dies de vacances d'estiu i 4 dies de vacances addicionals al Nadal.
8. L'últim apartat de l'acord feia referència al reconeixement de les seccions sindicals a l'empresa. Es destaca el fet que els delegats de les seccions reconegudes (amb un 10% mínim d'afiliació de la plantilla) tenien dret a entrar i sortir del centre de treball fora del seu horari habitual, així com moure's lliurement entre els diferents tallers.¹¹⁰⁴

UGT, que havia negociat aquest pla pràcticament en solitari amb l'empresa, va defensar el sí al referèndum. En paraules de Francisco Niera, secretari general de la federació del metall d'UGT de Catalunya: <<votar sí significa garantizar los puestos de Trabajo. Votar sí, significa moderar la pérdida de poder adquisitivo. En definitiva, votar sí, significa una apuesta por el futuro>>.¹¹⁰⁵ En canvi, CCOO va defensar el no al referèndum, ja que considerava que els llocs de treball no quedaven garantits en aquest pla. Així doncs, el referèndum es va realitzar el 18 de novembre de 1981. Com s'ha vist en l'apartat anterior sobre la negociació del conveni col·lectiu de SEAT per a 1982, el 50.10% dels treballadors que van votar (11.337), van oposar-s'hi al pla, mentre que el 45% (10.168) van acceptar-lo.¹¹⁰⁶

---

¹¹⁰⁴ "Final de la negociación", *Autogestión. UGT SEAT*, nº de novembre de 1981, pàg. 6-7, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹¹⁰⁵ "Votar sí, una apuesta por el futuro", *Autogestión. UGT SEAT*, nº de novembre de 1981, pàg. 15, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹¹⁰⁶ "La dirección de SEAT, dispuesta a llevar adelante el plan de viabilidad, salvo en los aspectos laborales", *El País*, 20.11.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 18.6.2018.

Conegut el resultat del referèndum, la direcció de SEAT va anunciar l'endemà, 19 de novembre, que anul·lava tots els acords subscrits amb els representants dels treballadors dins el pla estratègic de l'empresa. La seva decisió implicava la supressió de les indemnitzacions per als 5.300 treballadors que s'havien acollit de forma voluntària a la rescissió del seu contracte.¹¹⁰⁷ Aquella nit, 200 treballadors van iniciar una tancada a la fàbrica com a protesta, que durà una setmana, mentre que UGT retirava la seva signatura dels acords del juliol i CCOO qualificava l'acció d'il·legal. D'altra banda, les dues centrals sindicals van fer una lectura completament diferent del resultat del referèndum. Per a CCOO, la no acceptació del pla l'entenia com una recuperació de la consciència de classe obrera, mentre que per a la UGT era un acte d'irresponsabilitat. En paraules de Ramon Folch, afiliat d'UGT i membre del comitè d'empresa de SEAT a Zona Franca: <<Alguns creuen que SEAT és un vaixell que no s'enfonsarà mai, altres prefereixen ser més pobres i treballar menys, i altres prefereixen guanyar menys i tenir menys responsabilitats>>.¹¹⁰⁸

Després de l'amenaça de l'empresa sobre aquests 5.300 treballadors, els comitès d'empresa dels diferents centres de treball van iniciar una roda de converses amb l'empresa per buscar-hi una solució. Així, el 27 de novembre, la direcció de SEAT va decidir revocar la seva decisió i aplicar l'acord sobre les baixes indemnitzades i el pla estratègic en la seva totalitat. La direcció adduïa que durant tota aquella setmana, els comitès d'empresa del Prat, València, Sevilla, Valladolid, Miralcampo, Saragossa i tres centres de Madrid havien demanat a l'empresa que apliqués en la seva totalitat els acords subscrits.¹¹⁰⁹ UGT es va mostrar favorable a la decisió de l'empresa, mentre que CCOO va qualificar d'irresponsable l'aplicació del pla sense la negociació amb els treballadors.¹¹¹⁰

Tres dies després, l'1 de desembre de 1981, la direcció de SEAT va presentar un nou expedient de regulació per a les fàbriques de Zona Franca i Martorell. A la reunió del comitè d'empresa del 3 de desembre, els delegats van rebutjar l'expedient amb 49 vots en contra. L'expedient es basava en una regulació rotativa per a 2.300 treballadors durant els primers sis mesos de 1982, i un altre per a 2.300 treballadors diferents que

---

¹¹⁰⁷ "SEAT anul·la l'acord amb els treballadors", *Avui*, 20.11.1981, pàg. 1, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 18.6.2018.

¹¹⁰⁸ "Una victòria per CCOO, un cas d'irresponsabilitat per UGT", *Avui*, 21.11.1981, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 18.6.2018.

¹¹⁰⁹ "SEAT opta per pagar i imposar el pla estratègic", *Avui*, 28.11.1981, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, consultat el 18.6.2018.

¹¹¹⁰ *Ibidem*.

s'aplicaria al segon semestre, mantenint també el pla de baixes incentivades fins a finals d'any. Com a alternativa a aquesta proposta, també es plantejava un expedient de rescissió de contractes per a 1.300 treballadors i una regulació d'ocupació d'un any per a 900 obrers.¹¹¹¹ Malgrat que el comitè havia votat en contra de l'expedient, la primera proposta d'expedient es va aprovar pel Ministeri de Treball a finals de desembre. La seva aplicació es va fer efectiva a partir del 5 de gener de 1982. A finals de l'any 1981, la plantilla de SEAT va passar d'uns 32.000 treballadors a 25.755¹¹¹², després que prop d'unes 6.000 persones s'acollissin als plans de jubilacions anticipades o de baixes voluntàries.

Unes setmanes després que es comencés a aplicar l'expedient de regulació per als primers sis mesos de 1982, l'empresa va anunciar-ne un de nou el 22 de gener, argumentant l'excés de cotxes sense vendre. L'expedient afectava uns 15.000 treballadors de les factories de Barcelona, el Prat de Llobregat i Landaben, i consistia en una aturada total d'aquestes fàbriques durant trenta dies, que havia de començar el mes de març a Landaben. A les factories de Barcelona, l'expedient es començaria a aplicar l'abril, amb una aturada de set dies (igual que al maig), una altra aturada de vuit dies per al mes de juny i una altra a l'octubre.¹¹¹³ Aquell mateix dia, 1.500 treballadors de la Zona Franca es van manifestar en contra de la regulació, realitzant una marxa des de la factoria de Zona Franca fins a Plaça Espanya. Tot i la mobilització d'una part dels afectats en contra d'aquest expedient, l'11 de febrer el comitè d'empresa de SEAT va aprovar la regulació. L'expedient, que s'aplicaria entre els mesos d'abril i octubre, afectava 15.156 treballadors, els quals cobrarien el 100% del salari però sense la prima i el factor K corresponent als dies no treballats. A més, també cobrarien les pagues extra de forma íntegra.¹¹¹⁴

L'obertura econòmica d'Espanya, la crisi econòmica i la crisi estructural de SEAT van afectar directament la plantilla sobredimensionada de l'empresa. Entre 1978 i 1982, la classe treballadora de SEAT va viure vuit expedients de regulació, entre els de rescissió de plantilla, d'ocupació i el de trasllat de vacances de l'octubre de 1980. De fet, com s'ha vist, des de 1980 les factories de Barcelona van anar enllaçant expedients de

---

¹¹¹¹ "SEAT abonará en breve las bajas incentivadas", *La Vanguardia*, 3.12.1981, pàg. 27, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 18.6.2018.

¹¹¹² "SEAT redujo pérdidas y plantilla en 1981", *El País*, 27.6.1982, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 18.6.2018.

¹¹¹³ "La SEAT vol fer parar un mes uns 15.000 obrers", *Avui*, 23.1.1982, pàg.8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 18.6.2018.

¹¹¹⁴ "La regulació de feina de SEAT ha estat acceptada", *Avui*, 11.2.1982, pàg.9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 18.6.2018.

regulació de forma pràcticament contínua. La manca de debat a les assemblees obreres per buscar estratègies conjuntes per solucionar la crisi de la fàbrica, l'actitud d'UGT, procliu des del principi a acceptar els expedients, i la divisió de CCOO en l'acceptació o no dels expedients, van anar desmobilitzant els treballadors. Si a la presentació de l'expedient de 1978 es van manifestar uns 10.000 treballadors, al gener de 1982 només foren uns 1.500. En aquest període, la plantilla de SEAT a la Zona Franca havia passat de 19.925 treballadors a 13.125 l'any 1982. La disminució de la participació dels treballadors davant la presentació dels expedients de regulació també es reflectia a la participació de la negociació dels convenis col·lectius i a les eleccions sindicals. Si al 1978, la participació als comicis havia estat del 72.6%, al 1982 va ser del 47%. Des de 1980 van anar guanyant força les tesis de la UGT, que apostava per la negociació amb l'empresa en comptes de la mobilització, referint-se a la seva estratègia com la resposta <<responsable>> dels treballadors a la sortida a la crisi. En canvi, les divisions internes de Comissions Obreres, la marxa de líders sindicals del període anterior a principi de la dècada dels vuitanta i la resposta ambigua durant la negociació dels expedients (amb una part del sindicat recolzant les regulacions sense la discussió prèvia amb els treballadors o amb els seus propis afiliats) va fer que la central sindical anés perdent pes a la factoria.

6.3.2. Els expedients de regulació a Pegaso

Com s'ha vist en el capítol sobre el Consell de Fàbrica d'ENASA, al darrer trimestre de 1977, la direcció de l'empresa va intentar aplicar un expedient de regulació temporal, que no va ser acceptat. Un any després, el 29 de setembre de 1978, la direcció d'ENASA va presentar al comitè d'empresa un pla de mesures davant la crisi, que consistia en la reducció de 36 dies del calendari de treball per a 1979, els quals s'haurien d'aplicar al primer semestre de l'any. Durant els dies de regulació, els treballadors cobrarien de la seguretat social més un plus de l'empresa per a que s'arribés al 95% del salari. Les mesures contra la crisi també incloïen un pla de jubilacions anticipades per a treballadors a partir dels 59 anys.¹¹¹⁵ Davant d'aquest paquet de mesures, els representants dels treballadors consideraven que l'empresa no tenia un pla a mig i llarg termini que assegurés el futur de l'empresa, i van exigir la seva participació en el procés d'elaboració del pla de reestructuració. Amb aquest objectiu, el 28

---

¹¹¹⁵ Sense autor, *Crònica del moviment...*, pàg. 108.

d'octubre, els representants de CCOO i UGT del Comitè Intercentres es van començar a reunir amb l'INI, el representant del qual va mostrar-se favorable a les converses amb les centrals. Tot i així, els representants de CCOO van marxar de les negociacions perquè consideraven que existien poques garanties de manteniment dels llocs de treball en el futur immediat de l'empresa.¹¹¹⁶ Així doncs, només la UGT va continuar a la taula de negociacions amb l'INI. La central socialista va proposar una taula de negociacions amb l'empresa per discutir el pla estratègic. Acceptava el pla de jubilacions anticipades sempre i quan es mantingués el caràcter d'empresa pública d'ENASA. La direcció va acceptar les condicions de la UGT, i durant el darrer trimestre de 1978 van tenir lloc les negociacions d'aquesta reestructuració. La solució trobada entre tots dos es va materialitzar en un pla de jubilació anticipada per a uns 500 treballadors majors de 58 anys de totes les factories d'ENASA, rebaixant-se a 57 els treballadors de la Sagrera i a 56 aquells que tinguessin alguna disminució física. Sobre la regulació d'ocupació, els dies de regulació coincidirien amb les festes de Nadal i els dissabtes. Quan les negociacions ja estaven pràcticament enllestides, CCOO va tornar a la taula de negociacions.¹¹¹⁷ Negociat el pla, els treballadors van votar en referèndum la seva acceptació o no. Dels 13.000 treballadors de la plantilla de tots els centres d'ENASA, prop del 75% va participar a la consulta, el 80% dels quals van votar afirmativament la proposta.¹¹¹⁸

Durant l'any 1979, els treballadors d'ENASA es van manifestar diverses vegades a favor del manteniment d'ENASA com a empresa pública i de solucions reals a la crisi de l'empresa, la qual havia acumulat unes pèrdues de 5.600 milions de pessetes l'any 1978 i de deutes bancaris de 22.000 milions d'euros, al juny de 1979 havia perdut un 50% de les vendes respecte l'any anterior.¹¹¹⁹ Com s'ha vist a l'apartat anterior sobre els convenis col·lectius, a finals de 1979 es van iniciar les negociacions del pla de reestructuració conegut com el Pla 1.2.5. L'11 de gener de 1980 els treballadors van decidir sortir al carrer davant la manca de garanties que mostrava l'empresa a l'hora d'assegurar el manteniment dels llocs de treball. Uns dies més tard, CCOO i UGT van convocar una manifestació davant la catedral de Barcelona, on el diputat socialista Carlos Cigarran i el comunista Cipriano Garcia van fer una roda de premsa on alertaven

---

¹¹¹⁶ *Ibíd*em, pàg. 109.

¹¹¹⁷ *Ibíd*em.

¹¹¹⁸ *Ibíd*em.

¹¹¹⁹ "La plantilla de ENASA se manifiesta en defensa de sus puestos de trabajo", *El País*, 27.6.1979, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 22.6.2018.

de la crítica situació de l'empresa, la qual proposava acomiadar uns 2.000 treballadors. Tot i la crida, només uns 500 treballadors (dels 4.000 de tots els centres de Pegaso a Barcelona) van acudir a la cita.¹¹²⁰ Paral·lelament a les negociacions del pla de reestructuració, els treballadors es van assabentar per una nota a la premsa de l'acord entre l'INI i International Harvester (IH), a través del qual l'empresa nord-americana es comprometia a l'adquisició del 35% de les accions d'ENASA abans del 30 de juny de 1980. La compra d'IH quedava condicionada a l'aplicació del pla 1.2.5., que s'estava negociant. A l'acord amb la multinacional, l'INI es comprometia a cobrir les pèrdues fins 1982, mentre que IH recolzaria la gestió d'ENASA amb suport de renovació tecnològica i la constitució d'una nova societat per a la fabricació de motors, de la qual IH tindria el 65% i l'INI el 35% restant.¹¹²¹

El 17 de febrer de 1980, els representants dels treballadors i la direcció de l'empresa, juntament amb l'INI, van arribar a un acord respecte al pla 1.2.5., que constava dels blocs següents:

- I. Ocupació i manteniment dels llocs de treball:
  - a) Cessament voluntari amb indemnització.
  - b) Excedències pactades.
  - c) Expedients de regulació per a 1980, 1981 i 1982. Per a 1980, s'establí una reducció del calendari laboral del 33% per a un període de sis mesos, durant els quals els treballadors rebrien el 95% del salari entre la seguretat social i un plus de l'empresa. Per a 1981 i 1982, els expedients de regulació tindrien les mateixes característiques, encara que el comitè d'empresa es reservava la possibilitat de presentar un informe definitiu al respecte en funció de la marxa de l'empresa al llarg de 1980.
  - d) Suspensió temporal de contractes en funció de les necessitats d'aturades tècniques que determinés l'empresa: en una data a determinar per l'empresa, els treballadors dels centres de la Sagrera i Matacás havien de passar a formar part de la plantilla de Zona Franca. Un cop fet això, aquests treballadors podien ser objecte d'una regulació d'ocupació de sis mesos per després tornar-se a reincorporar a la Zona Franca.

---

¹¹²⁰ Sense autor, *Crònica del moviment...*, pàg. 111.

¹¹²¹ "International Harvester comprará al INI un tercio de las acciones de ENASA-Pegaso", *El País*, 31.1.1980, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 22.6.2018.

- e) Pla de jubilació anticipada: de 57 anys o més per als treballadors de la Sagrera i Matacás, i de 59 anys per a la resta dels centres.
- II. Mobilitat i plans de reconversió.
- III. Promocions.
- IV. Transferència del grup empresa durant els anys 1980 i 1981 de la subvenció amb caràcter no modificable que cada centre de treball tingués establert, de tot allò referent a les activitats del grup d'empresa a cada centre de treball.
- V. Reducció de la jornada laboral de 1.920 hores per a 1980 i 1981, i de 1.880 per a 1982.
- VI. Productivitat: creació d'una comissió, entre la direcció de l'empresa i els representants dels treballadors, per adoptar les mesures necessàries a les línies de producció per augmentar-ne la productivitat.
- VII. Limitació salarial: per a 1980 seria del 10% i per a 1981 seria un increment salarial dos punts per sota de l'IPC de l'any anterior.
- VIII. Drets sindicals: quedaven consolidats els drets sindicals aprovats al conveni col·lectiu.¹¹²²

El 22 de febrer de 1980, els treballadors de la Zona Franca van votar afirmativament a favor del pla de reconversió 1.2.5., tal com es pot veure a continuació:

Vots sí	1.785
Vots no	234
Vots en blanc	15
Vots nuls	55
Vots vàlids	2.074
Vots emesos	2.086
Total plantilla	2.207
Percentatge de votació	94.5%

1123

¹¹²² "Acuerdos", acord 1.2.5. entre els representants dels treballadors i la direcció d'ENASA, 17.2.1980, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

¹¹²³ Taula d'elaboració pròpia a partir de la informació que apareix al document "Recuento de la votación sobre la ratificación o no del plan 1.2.5., propuesto por el comité de empresa de Zona Franca a los trabajadores", 22.2.1980, caixa 1: Gonzalo Paredes. Documentación Pegaso, Fons SSE CCOO ENASA, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

L'aprovació del pla suposava, doncs, el tancament definitiu del centre de la Sagrera, l'acceptació d'una regulació d'ocupació per a 1980 i la reducció de la plantilla a través de les jubilacions anticipades i baixes voluntàries, entre altres punts. En aquest marc, al juliol el Ministeri de Treball va aprovar un expedient de rescissió de contractes a través del qual s'acomiadaven 217 treballadors, 99 dels quals pertanyien a Barcelona.¹¹²⁴ D'altra banda, com s'ha vist a l'apartat anterior, a finals de 1980 l'empresa es va negar a aplicar els augments salarials acordats al pla adduint al deute milionari de l'empresa i les inversions que el Govern havia de dur a terme per poder mantenir l'empresa:

*“La consecuencia de todo ello es el peligro cierto que corren los puestos de trabajo en ENASA, sino aplicamos con carácter inmediato y realista una política de contención salarial, que supone la congelación durante 1981 y un incremento salarial inferior al IPC durante los años 1982 y 1983. [...] Reiteramos que en modo alguno hay una voluntad de incumplimiento del plan laboral 1.2.5., sino que la Dirección lo que pretende es cumplir el principal objetivo para el que dicho Plan fue suscrito entre la Dirección y los trabajadores; es decir, la garantía de empleo, que sólo es posible mediante las medidas de contención salarial y ocupación de los nuevos puestos de trabajo, pues, de no prosperar dicha política, implicaría la urgente necesidad de ir a una drástica reducción de plantilla.”*¹¹²⁵

El 21 de gener, els treballadors d'ENASA de Barcelona van fer una vaga de 24 hores en defensa del pacte 1.2.5., després d'acordar l'aturada en el referèndum del dia anterior (1.601 treballadors van votar a favor envers els 424 que votaren en contra).¹¹²⁶ La negativa de l'empresa en aplicar allò pactat en matèria salarial va ser aprofitada més tard per la pròpia direcció per renegociar el pla 1.2.5. Les negociacions per a l'ampliació del pla van tenir lloc durant el mes de març. Abans de la seva aplicació, però, la direcció de l'empresa ja havia posat en marxa el segon expedient de regulació previst al pla inicial 1.2.5., per a 1981, que tenia les mateixes característiques que el de 1980 (reducció del 33% del calendari laboral durant els primers sis mesos de 1981). El 27 de març de 1981, les dues parts van arribar a un acord d'ampliació del pla de reestructuració, del qual se'n destaquen els següents punts:

---

¹¹²⁴ “Ministerio de Trabajo”, 14.7.1980, carpeta 1980, caixa 4/2 Documentació diversa de Pegaso (1979-1980), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

¹¹²⁵ Document sense títol. Carta de la Direcció de l'empresa als treballadors, de 19.12.1980, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

¹¹²⁶ “Acta núm. 7 del comitè de empresa ENASA Barcelona”, 20.1.1981, caixa 4/3. Documentació diversa Pegaso, Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

- En matèria salarial, es confirmava allò pactat al pla de febrer de 1980, fent que l'increment salarial per al 1981 fos l'equivalent a l'IPC menys dos punts.
- Acord de mobilitat entre fàbriques de la mateixa província.
- Implantació automàtica d'un tercer torn a través de la rotació del personal.
- Suspensió temporal de contractes: agilització dels tràmits de la suspensió temporal d'ocupació, no solament en funció de l'aturada tecnològica que recollia l'apartat 1.4 del pla 1.2.5., sinó també dels casos que se'n derivessin de la implantació de noves produccions o creació de noves empreses o centres de treball. Abans d'aplicar la suspensió, es faria una recol·locació dels treballadors en funció de les necessitats de la producció. Els treballadors restants, es quedarien a l'atur cobrant de la seguretat social durant un període màxim de sis mesos.
- Aplicació de nous mètodes i temps per millorar la productivitat a la fàbrica.
- Reconversió professional.¹¹²⁷

Acordada l'ampliació, els treballadors van votar afirmativament en referèndum a favor dels nous termes del pla de reestructuració. L'inici de 1982 va anar acompanyat del darrer expedient de regulació recollit al pla 1.2.5., amb la mateixa estructura que el de 1980 i 1981, i que s'aplicà entre gener i juny d'aquell any. Durant l'aplicació d'aquest expedient es va produir la sortida d'International Harvester d'ENASA, donats els greus problemes financers de la multinacional nord-americana. La necessitat d'un soci capaç d'invertir en tecnologia i amb la capacitat comercial requerida per assegurar el futur d'ENASA va fer que l'INI dirigís noves converses cap a Nissan-Motor Ibérica i Iveco, amb la que acabaria signant un acord de participació i que finalment compraria la totalitat de l'empresa l'any 1990.

En aquest context, en el moment d'acabar l'expedient per al primer semestre de 1982, al mes de juny, la direcció d'ENASA va presentar un nou expedient de regulació pel segon semestre de l'any. El comitè d'empresa de Pegaso va acceptar l'expedient, encara que posaven una sèrie de condicions a l'empresa, com la supressió total d'hores extra, que la

---

¹¹²⁷ “Ampliación plan 1.2.5.”, 27.3.1981, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

relació de persones afectades per a cada mes fossin notificades abans del dia 20 del mes anterior i que durant els dies de desocupació no es pogués efectuar mobilitat entre el personal no afectat a llocs de treball diferents a l'habitual.¹¹²⁸

Cal esmentar que durant els anys d'aplicació del pla de viabilitat 1.2.5., acceptat pels treballadors i que suposava l'aplicació d'expedients de regulació i un pla de disminució de la plantilla a través de baixes incentivades i jubilacions anticipades, va augmentar, d'altra banda, el nombre de directius de l'empresa, tal com denuncià el diputat socialista al Congrés dels Diputats, Enrique Barón.¹¹²⁹

6.3.3. Els expedients de regulació a Hispano Olivetti

Per a Hispano Olivetti, la crisi econòmica no comença a afectar l'empresa fins a principi de 1981. Durant els exercicis de 1978 i 1979, l'empresa italiana va obtenir uns beneficis al voltant dels 400 milions de pessetes. Al desembre de 1980, la direcció va anunciar la reducció d'un 30% de les màquines d'escriure destinades a l'exportació. La producció de màquines finalitzaria definitivament entre finals de 1981 i principi de 1982. En aquells moments, Hispano Olivetti comptava amb una plantilla de 4.516 treballadors, 2.343 dels quals es trobaven a la fàbrica. El 80% de la plantilla de la fàbrica es dedicava a la producció de màquines d'escriure, per tant, segons va analitzar el comitè d'empresa d'Hispano Olivetti, l'amenaça de la fi de la producció d'aquest aparell podia significar la pèrdua d'uns 1.600 llocs de treball¹¹³⁰. Paral·lelament a aquest anunci, l'empresa va enviar cartes a 182 treballadors on els comunicaven que no es presentessin al seu lloc de treball, que mantenien les seves percepcions fixes, però que perdien les variables.¹¹³¹

Al febrer de 1981, davant la imminent presentació de l'expedient de regulació per part de la direcció d'Hispano Olivetti, el comitè d'empresa va iniciar l'elaboració d'un contra-informe mentre els treballadors sortien al carrer en defensa dels seus llocs de treball, com la manifestació del 17 de febrer.¹¹³² Les vagues es van allargar durant els mesos de març i abril. Al maig, el comitè d'empresa i la patronal van seure a negociar

---

¹¹²⁸ “Acta núm. 24 del comitè d'empresa de Pegaso”, 2.6.1982, caixa 4/3 Documentació diversa sobre Pegaso (1981-1982), Fons ENASA, Arxiu Fundació Utopia.

¹¹²⁹ “Comisión de Industria, obras públicas y Servicios”, Congreso de los Diputados, núm. 74, 21.4.1982, pàg. 3.452.

¹¹³⁰ “Hispano Olivetti anuncia reducción de producción”, *La Vanguardia*, 8.2.1981, pàg. 29, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 22.6.2018.

¹¹³¹ Dada extreta de la pregunta del diputat socialista Luis Andrés García Sáez al Parlament de Catalunya al conseller de Treball al ple del Parlament de l'1 de juny de 1981, *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya*, núm. 34, 1.6.1981, pàg. 975, consultat online el 22.6.2018.

¹¹³² “Manifestación de Hispano Olivetti”, *La Vanguardia*, 18.2.1981, pàg. 30, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 22.6.2018.

l'expedient, però les negociacions van acabar sense acord el 5 de juny de 1981. L'empresa al·legava que la manca d'un marc legal vigent sobre la informàtica a l'Estat feia inviable la cerca de solucions que proposava el comitè, mentre que els treballadors acusaven la patronal de voler desmantellar la fàbrica de Barcelona per traslladar la producció a Mèxic¹¹³³:

“Hispano Olivetti viene importando desde Italia toda clase de estos productos, que suponen millones de dólares en divisas que paga nuestro país, puesto que no se fabrican aquí y que cada vez más es mayor la necesidad de estos aparatos para los modernos sistemas de control, siendo España un país con una importante cuota de mercado en crecimiento. Así pues en 1980 las empresas dentro del sector de informática importaron en estos productos por valor de más de 70.000 millones de ptas., de los cuales 12.000 pertenecen a importaciones de Olivetti Italia.

*Este hecho no es un suceso aislado en una empresa determinada, sino que se comprende dentro de la política que las multinacionales establecidas en nuestro país están llevando a cabo, que se concreta en el cambio de ubicación de las factorías a países en que la sobreexplotación de la mano de obra les permite multiplicar beneficios.”*¹¹³⁴

Així doncs, el 17 de juny la direcció empresarial va presentar l'expedient al Ministeri de Treball a través del qual volia acomiadar temporalment 1.541 treballadors. Aquell mateix dia, a més, l'empresa va anunciar la reducció de l'horari a 4 hores diàries. El 22 de juny, el comitè d'empresa va fer entrega del seu contra-informe al Ministeri. En ell, exposaven que la situació econòmica de l'empresa era excel·lent, però que hi havia poca voluntat de la patronal de voler mantenir la fàbrica de Barcelona. L'alternativa obrera passava per la necessitat d'un pla d'informàtica nacional, ja que el grup Olivetti dedicava, l'any 1981, el 54% de la seva activitat a la informàtica. També demanaven la creació d'una comissió d'estudi formada pel comitè, centrals sindicals i direcció de l'empresa per estudiar i aplicar mesures que permetessin millorar la rendibilitat de la màquina d'escriure, i la fabricació de nous models de màquines d'escriure a Barcelona.

---

¹¹³³ “Olivetti es vol desfer de 1.541 treballadors”, *Avui*, 20.6.1981, pàg. 7, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 22.6.2018.

¹¹³⁴ “A todos los trabajadores, a la opinión pública”, comitè d'empresa d'Hispano Olivetti, seccions sindicals UGT, CCOO i USO, s/d, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti: Documentació diversa, actes preliminars 1979-1990, Dades Olivetti 1981, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

En darrer lloc, els treballadors també proposaven un pla de reconversió que contemplés mesures organitzatives com la producció, la política salarial, regulacions de jornada i d'ocupació que facilitessin períodes de formació professionals per als treballadors, jubilacions anticipades i baixes o excedències voluntàries. Cal destacar en aquest punt que la mitjana d'edat aproximada a la fàbrica era de 47 anys. Amb una plantilla envellida, com es pot veure a continuació, el comitè d'empresa apostava per aquest pla de reconversió necessari per poder augmentar la producció de productes informàtics:

Divisió de treballadors per edat	Nombre de treballadors d'Hispano Olivetti
65-70 anys	2
60-65 anys	80
55-60 anys	418
50-55 anys	468
45-50 anys	446
40-45 anys	349
35-40 anys	441
30-35 anys	141
25-30 anys	6
Total de treballadors	2.351

1135

El contra-informe dels treballadors es va presentar el 22 de juny. Aquella tarda, en una assemblea on van assistir uns 1.600 treballadors, es va decidir ocupar la fàbrica i iniciar una vaga indefinida fins que l'empresa no restablís la jornada normal de 8 hores i retirés l'expedient.¹¹³⁶ Uns dies abans de l'inici de la vaga, des de CCOO d'Olivetti es feia una crida a la mobilització obrera, especialment a les dones dels treballadors:

¹¹³⁵ Taula extreta del document “Resumen del informe del comité de empresa de Hispano Olivetti S.A., sobre el expediente de rescisión de 1.541 contratos de trabajo”, 22.6.1981, Caixa SSE CCOO Hispano Olivetti, ERE 1981, elecciones sindicales, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹¹³⁶ “Vaga indefinida de la plantilla d'Olivetti”, *Avui*, 24.6.1981, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 30.6.2018.

“Se ha logrado ya una cierta incorporación de las mujeres de los trabajadores y sus familiares en nuestra lucha, por lo que se hace necesario apoyarla en la práctica. Nosotros como afiliados tenemos una mayor responsabilidad en lograr esta participación, y para ello deberemos explicar y convencer (algunos ni siquiera lo intentan) que la pérdida del puesto de trabajo significará una inseguridad para toda nuestra familia, por lo que el lograr que no sea así, también es responsabilidad de las mujeres, y por tanto también deben estar con nosotros en todas nuestras movilizaciones (manifestaciones, concentraciones, etc.), así como también el impulsar iniciativas que previamente acordadas con el comité de empresa, puedan colaborar en la lucha contra Olivetti y el paro.

Para lograr esto deberíamos empezar, porque acudieran a las reuniones de afiliados, así como a las que se convocan para el conjunto de las mujeres de trabajadores de Hispano Olivetti.”¹¹³⁷

Les manifestacions van continuar durant la darrera setmana de juny. El 2 de juliol de 1981, el Ministeri de Treball va denegar l'expedient de regulació que demanava l'empresa, la qual va anunciar que presentaria recurs d'alçada a la decisió del Govern. D'altra banda, els treballadors van anunciar que continuaven amb la vaga, a la que s'hi sumava la divisió comercial.¹¹³⁸ El 10 de juliol, un miler de treballadors va marxar a Madrid. Allà, van reunir-se amb l'equip del Ministeri de Treball per intentar trobar una sortida a la situació de l'empresa. Els obrers d'Olivetti també van reunir-se amb representants de la UGT, la direcció del PSOE i del PCE.¹¹³⁹ L'11 de juliol, una comissió de representants dels treballadors i la patronal va iniciar les negociacions per trobar una alternativa a l'expedient. La patronal va proposar una política de jubilacions anticipades, que havien d'afectar uns 350 obrers. Els treballadors, en canvi, denunciaven que l'empresa no volgués plantejar cap tipus de pla de reconversió sobre la producció de màquines d'escriure. En no posar-se d'acord, el 31 de juliol la direcció d'Hispano Olivetti va presentar recurs d'alçada a l'expedient, però aquest va tornar a ser

---

¹¹³⁷ “El sector de la informática”, sección sindical CCOO, 15.6.1981, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti, ERE 1981, elecciones sindicales, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

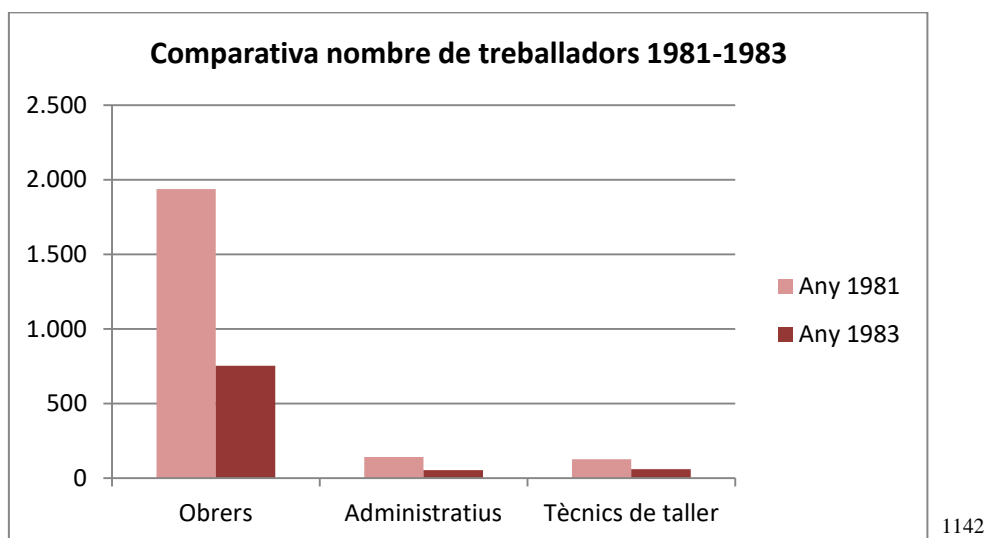
¹¹³⁸ “Denegada la regulació d'Hispano Olivetti”, *Avui*, 3.7.1981, pàg. 10, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 30.6.2018.

¹¹³⁹ “Un miler de treballadors van a Madrid”, *Avui*, 10.7.1981, pàg. 8, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 30.6.2018.

denegat pel Ministeri de Treball, Sanitat i Seguretat Social el 10 de setembre de 1981.¹¹⁴⁰

Rebutjat l'expedient de regulació, la patronal va proposar una nova ronda de negociacions amb els representants dels treballadors per buscar una forma de reduir la plantilla de la fàbrica de Barcelona. Al novembre, les dues parts van acordar un pla de jubilacions anticipades i baixes incentivades que, segons dades de la UGT, havia d'afectar uns 800 treballadors. El pla de jubilacions per a 1982 i 1983 afectava 356 treballadors, mentre que la patronal considerava que uns 400 treballadors s'acollirien al pla de baixes voluntàries amb indemnització. L'acord amb la patronal també recollia la negociació d'un expedient de regulació de jornada de sis mesos per al 1982.¹¹⁴¹

L'acord entre la patronal i els treballadors (que van ratificar a les assemblees) va aconseguir l'objectiu de l'empresa de reduir considerablement la plantilla entre 1981 i 1983, com es pot observar a la següent gràfica a través de tres grups de treballadors de la factoria: obrers, administratius i tècnics de taller:

¹¹⁴⁰ “Recurso nº 1.521/81 (E)”, Ministerio de Trabajo, Sanidad y Seguridad Social, 10.9.1981, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti: Expedient de regulació 1981, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹¹⁴¹ “Dirección y sindicatos acuerdan un plan de regulación de empleo para Hispano Olivetti”, *El País*, 1.11.1981, Hemeroteca digital El País, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁴² “Estudio comparativo de los censos laborales 81-83”, gener 1984, caixa SSE CCOO Hispano Olivetti: Documentació diversa, actes preliminars 1979-1990, Dades Olivetti 1981, Fons SSE CCOO Hispano Olivetti, Arxiu CCOO-Fundació Cipriano Garcia.

6.3.4. Els expedients de regulació a Motor Ibérica

Com Hispano Olivetti, Motor Ibérica no va presentar cap expedient de regulació fins 1980. El 1978, gràcies a la seva producció de vehicles destinats a l'ús agrícola i a les exportacions fetes a Líbia i Madagascar, va tancar l'exercici amb més de 40.000 milions de pessetes en facturació. En canvi, les vendes exteriors (a les que Motor Ibérica destinava el 30%) van començar a caure el 1979 i la revaluació de la pesseta va reduir els seus ingressos. Al final d'aquell any, Motor Ibérica arribava a un endeutament de més de 7.000 milions de pessetes. En aquest context, el seu soci majoritari, Massey Fergusson, va anunciar que es retirava de l'empresa, però al desembre de 1979 l'empresa japonesa Nissan va anunciar la compra de les seves accions, que corresponien al 36.5%¹¹⁴³.

Al novembre de 1980, la direcció de Motor Ibérica va presentar un expedient de regulació i un pla de trasllat de vacances de 1981 a 1980. La regulació afectava uns 7.000 treballadors de les factories de Madrid, Barcelona i Montcada durant 39 dies, de l'1 de febrer al 28 de juny de 1981. Tant CCOO com UGT van rebutjar l'expedient, ja que durant la negociació la direcció només es va oferir a negociar un augment de fins al 98% del salari garantit durant el període de reducció.¹¹⁴⁴ El Ministeri de Treball va acceptar l'expedient de regulació al febrer de 1981.

Quan estava a punt d'acabar aquesta regulació, la patronal de Motor Ibérica en va anunciar un altre, després que l'any 1980 acabés amb unes pèrdues de 450 milions de pessetes. La nova regulació afectava uns 6.000 treballadors dels centres de Madrid, Barcelona i Montcada, que passarien a treballar un terç menys del seu horari normal durant els propers sis mesos. Durant aquell període, els treballadors passarien a cobrar el 95% del seu salari, pagant la diferència la Seguretat Social. L'expedient va ser aprovat el 2 de juliol de 1981.¹¹⁴⁵ CCOO i UGT van fer comunicats conjunts denunciant irregularitats en l'aprovació de l'expedient, ja que no s'havien tingut en compte els contra-informe presentant pels treballadors.¹¹⁴⁶

---

¹¹⁴³ “La multinacional japonesa Nissan suscribe una opción de compra con Motor Ibérica para establecerse en España”, *El País*, 13.12.1979, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁴⁴ “No hay pacto en Motor Ibérica”, *Diario de Barcelona*, 21.12.1980, Retall de premsa, carpeta Motor Ibérica, Fons SSE CCOO Motor Ibérica, Arxiu Històric de CCOO de Catalunya-Fundació Cipriano Garcia.

¹¹⁴⁵ “No hi haurà comiats a Olivetti”, *El Punt*, 2.7.1981, pàg. 20, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁴⁶ “CCOO y UGT denuncian irregularidades en el expediente de reducción de jornada de Motor Ibérica”, *El País*, 3.7.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.7.1981.

Al mateix juliol de 1981, poc després de l'aprovació de l'expedient, la direcció de Nissan Motor Ibérica va arribar a un acord amb el Govern sobre la producció de dos vehicles nous de llicència Nissan, un tot terreny Patrol i una nova furgoneta, Vanette. La fabricació d'aquests nous models anava acompanyada d'un pla de viabilitat per als següents cinc anys que es recolzava en una sèrie d'acords previs amb l'Administració. El pla, que recollia cinc tipus d'actuacions, es basava en la liberalització de la importació de tractors de 4.000 centímetres cúbics, la liberalització de la política de concessió de llicències d'importació per a tractors de menys de 4.000 centímetres cúbics, reduccions aranzelàries¹¹⁴⁷, reducció de plantilla a través de regulacions, baixes incentivades i jubilacions anticipades.¹¹⁴⁸ Aquest pla de viabilitat anava acompanyat d'un pla d'inversions escalonat entre els anys 1981 i 1985 que sumava una quantitat d'uns 13.000 milions de pessetes. Al capítol sobre les ajudes del Govern, es demanava l'endarreriment dels deutes tributaris a la Seguretat Social i de les quotes per un període de tres anys, amb un finançament en 24 mesos al tipus del 8% anual.¹¹⁴⁹ Respecte a l'excedent de plantilla, el pla recollia una sèrie d'expedients de regulació, baixes incentivades i plans de jubilació per als anys 1981, 1982, 1983 i 1984. Per a 1981, la patronal establí un excedent de plantilla de 2.815 treballadors (dels 8.901 que composaven la plantilla). Per a 1982, l'excedent seria de 2.466 treballadors; de 1.784 per a 1983; de 472, al 1984, i de 411 al 1985. A més, el pla també incloïa un acord de jubilacions anticipades per als treballadors d'entre 60 i 65 anys, i que aniria finançada al 50% entre l'empresa i l'Estat. En funció de la marxa del pla, els excedents podien substituir-se per regulacions de jornada.

Les negociacions entre els treballadors i la patronal es van allargar fins al desembre. Al novembre, la direcció va proposar el canvi de la mobilitat geogràfica prevista al pla per la rescissió de 986 contractes, o bé que 450 treballadors fossin traslladats a altres centres de treball de diferents províncies. Els treballadors van rebutjar la proposta, i el 6 de novembre un miler d'obres van fer una manifestació a la Diagonal de Barcelona, fins a les oficines centrals de Motor Ibérica, on van fer una assemblea.¹¹⁵⁰ Uns dies més tard,

---

¹¹⁴⁷ "Resolución de 2 de julio de 1981 de la Dirección General de Política Arancelaria e Importación, que aprueba la autorización particular por la que se otorgan a <<Motor Ibérica Sociedad Anónima>> los beneficios de régimen de fabricación mixta para la construcción de camiones todo terreno de hasta siete toneladas métricas de peso total en la carga", BOE, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁴⁸ "Motor Ibérica requiere 13.000 millones de inversión para su supervivencia, según la empresa", *El País*, 23.7.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁴⁹ *Ibidem*.

¹¹⁵⁰ "Manifestación de empleados de Motor Ibérica contra el plan de viabilidad de la empresa", *El País*, 7.11.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.7.2018.

UGT va acceptar la proposta de mobilitat que proposava la patronal. En canvi, encara quedaven temes com el de la jornada o els salaris on hi havia posicions força diferents. D'una banda, la patronal proposava un augment salarial del 4% per a 1981, del 8% per a 1982 i del 80% de l'IPC per a 1983. La UGT defensava uns augments del 7.5% per a 1981, del 9% per a 1982 i també, com l'empresa, del 80% de l'IPC per a 1983. CCOO, en darrer lloc, apostava per un augment del 10% per a 1981, de l'11% per a 1982 i el 100% de l'IPC per al 1983.¹¹⁵¹ El 23 de novembre de 1981, la patronal, UGT i SITMI van arribar a un preacord sobre el pla de viabilitat. Aquest establia una mobilitat geogràfica d'un màxim de 450 treballadors, la qual s'havia d'efectuar de forma voluntària, la disminució de 30 hores (15 hores cada any) i un augment salarial per a 1981 que quedava a disposició del que dictaminés la Direcció General d'Ocupació, mentre que per al 1982 seria del 9%.¹¹⁵² El preacord, al qual Comissions Obreres no donava suport, havia de ser votat en referèndum l'1 de desembre de 1981. Mentre UGT i SITMI van fer campanya pel sí al referèndum, Comissions Obreres va defensar el no, ja que no estava d'acord amb el pla de mobilitat entre distintes províncies i sobre la mobilitat funcional, entre feines de producció directa i indirecta, perquè considerava que obria la porta del carrer als treballadors que no volguessin acceptar les noves destinacions que fixava l'empresa. En canvi, sí es mostrava partidària d'acceptar els sacrificis salarials, les regulacions horàries i un millor aprofitament de la capacitat productiva.¹¹⁵³ L'1 de desembre, dels 9.980 treballadors de tots els centres de Motor Ibérica, 6.065 van votar a favor del pla de viabilitat, mentre que 3.105 van votar-hi en contra.¹¹⁵⁴ CCOO considerava que, amb el cas recent de SEAT, on l'empresa havia anunciat que retirava les indemnitzacions als treballadors que s'acollissin a les baixes voluntàries després del no al referèndum, havia provocat que els treballadors de Motor Ibérica votessin amb por i coaccionats.¹¹⁵⁵ En canvi, UGT defensava que la seva estratègia era l'única que podia assegurar els llocs de treball a l'empresa:

---

¹¹⁵¹ Acuerdo entre Motor Ibérica y UGT en temas de movilidad de plantilla”, *El País*, 13.11.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁵² “El 1 de diciembre, referèndum en Motor Ibérica para su reestructuración”, *El País*, 24.11.1981, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁵³ “CCOO demana un <<no>> a Motor Ibérica”, *Avui*, 28.11.1981, pàg. 9, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁵⁴ “El cas SEAT influí a Motor Ibérica”, *Avui*, 3.12.1981, pàg. 10, Hemeroteca digital Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, Ajuntament de Girona, consultat el 24.7.2018.

¹¹⁵⁵ *Ibidem*.

“Lo más fácil era pedir el <<no>>. Bajo un espectro electoralista, UGT, que es minoritaria en la empresa debía de tomar esta estrategia. Pero no lo hizo y pidió el <<sí>>, porque lo que se decidía en este referéndum era el futuro de estos trabajadores. Este 63.7% de votos afirmativos nos ha dado la razón.”¹¹⁵⁶

L'acceptació del pla de viabilitat entre 1981 i 1984 va fer que en aquest període la plantilla de Motor Ibérica reduís 2.000 llocs de treball.¹¹⁵⁷

---

¹¹⁵⁶ “Valoración del referéndum de Motor Ibérica”, *La Vanguardia*, 3.12.1981, pàg. 27, Hemeroteca digital *La Vanguardia*, consultat el 24.7.2018

¹¹⁵⁷ “Motor Ibérica proyecta reducir 1.000 puestos de trabajo en dos años”, *El País*, 19.4.1985, Hemeroteca digital *El País*, consultat el 24.7.2018.

VII. Conclusions

La lluita de la classe treballadora durant la dictadura franquista i els primers anys de la democràcia es va moure en base a dos eixos bàsics: la millora de les condicions laborals i salarials i la defensa de les llibertats democràtiques. Amb l'inici dels primers símptomes de la crisi, però, s'hi afegiria un tercer, la defensa dels llocs de treball.

La Llei de convenis col·lectius de 1958, els objectius principals de la qual eren, d'una banda, vincular els salaris i la productivitat i, de l'altra, oferir una resposta obrera des de les estructures de l'Organització Sindical, va obrir la porta a l'estructuració de les demandes obreres, sobre condicions laborals i augments salarials, al voltant de les negociacions dels convenis col·lectius. A més de sous dignes, l'inici de la protesta obrera a finals dels anys cinquanta i seixanta va enfocar-se cap a la denúncia de les pitjors condicions dels llocs de treball (calor, mala ventilació, manca de mesures de seguretat i higiene, exposició a productes tòxics, etc.), culpables de nombrosos accidents i malalties laborals, que sovint l'empresa s'hi negava a acceptar. En aquest sentit, les Comissions Obreres van jugar un paper essencial en la presa de consciència dels treballadors sobre la necessitat d'exigir a l'empresa millores d'aquestes condicions. Un exemple d'això es va donar a la fàbrica Pegaso de la Sagrera al 1975, quan es va produir un accident que li va costar l'amputació de mig braç a Carmelo Garcia. Aquest fet va ser l'espurna necessària per a que els treballadors formessin un Comitè de Seguretat i Higiene al marge del Jurat d'Empresa que havia de servir per estudiar i denunciar a la direcció les mancances de la factoria en aquesta matèria. Tot i la creació d'aquests comitès, que van servir per, poc a poc, millorar substancialment les condicions laborals a la fàbrica, la crisi econòmica i els baixos salaris també van condicionar molts obrers a acceptar els plusos i les primes a canvi de l'exposició a aquests riscos al lloc de treball. Respecte als sous, i com ja s'ha citat, la Llei de convenis col·lectius vinculava el salari amb la productivitat. Fruit d'això, bona part del que cobraven els treballadors no sortia del seu sou base, sinó de les primes de productivitat. Els sistemes i ritmes de producció i la valoració dels llocs de treball implantats a les empreses van ser fortament criticats pels treballadors, ja que no només no es tenien prou en compte elements essencials com la fatiga, la calor, les conseqüències físiques i psicològiques de treballar en una mateixa posició durant hores i

de forma mecànica, sinó que el treballador era considerat un engranatge més en la cadena productiva, i no un operari amb la necessitat de sentir-se realitzat:

*“Opinamos que el problema central no es el de la categoría sino el de la deshumanización del trabajo, propio de todos los sistemas capitalistas. La alta mecanización ha convertido al obrero en una pieza más de la máquina, cuyo fin es el de producir un rendimiento cuanto más alto mejor; de esta manera se cierra el paso a la capacidad creadora e inventiva del individuo y la realización como tal por el trabajo. La solución está en la humanización del trabajo, en reivindicar la rotación del trabajo y el luchar por un salario y unas condiciones de trabajo cada vez más justas.”*¹¹⁵⁸

Per això, les reivindicacions de la classe treballadora en aquesta matèria passaven per un control obrer dels temps de producció i valoració de categories i augments en el salari base (que en molts casos van aconseguir passar dels topalls salarials establerts pel govern). En aquesta línia, una altra de les queixes més repetides dels obrers era l'obligatorietat de fer hores extra, amb les que l'empresa tenia un triple benefici: pal·liava els baixos salaris, augmentava la producció i s'estalviava la necessitat de contractar més gent. Per això, el boicot a les hores extra va esdevenir una de les accions de protesta més importants:

“Si para hacer el trabajo que nosotros hacemos en las horas extras, la empresa tuviera que pagar seguros, poner más maquinaria, ampliar las instalaciones, etc., con lo cual la producción le saldría más cara. Haciendo nosotros el trabajo, nos paga un poco más, pero sus beneficios son mucho mayores.

Representa también una válvula de escape para que en vez de pedir más salario trabajando ocho horas, le pidamos horas extras con lo cual cobramos más pero también trabajamos mucho más y le multiplicamos la producción y las ganancias. Al hacer horas extras, colaboramos en que gran cantidad de compañeros nuestros que están parados, no encuentren trabajo.

Por todo esto es por lo que dijimos que es IMPORTANTE QUE POCO A POCO NOS VAYAMOS NEGANDO A HACER HORAS EXTRAS. Las horas extras sólo podrán

---

¹¹⁵⁸ “Humanización del trabajo y categorías”, *Asamblea Obrera. Portaveu de les CCOO de SEAT*, núm. 2, abril 1977, pàg. 9, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

*desaparecer cuando con ocho horas ganemos un salario suficiente y es por este salario por lo que tenemos que luchar.”*¹¹⁵⁹

El segon eix en el que es va moure la classe treballadora des de la dècada dels seixanta va ser el de la defensa de les llibertats democràtiques. El moviment obrer va abanderar la lluita per la llibertat d'expressió, de reunió, d'associació, per l'amnistia i, en definitiva, pel derrocament del règim franquista. Des de la clandestinitat, la classe proletària va organitzar-se en moviments sociopolítics, com les primeres Comissions Obreres, i també en les associacions de veïns, amb un objectiu: portar la democràcia a aquest país. La repressió policial, de la patronal i del propi règim no va cessar, com ho demostren els estats d'excepció, les detencions, els assassinats o els acomiadaments per motius polítics, però és precisament per fer front a aquest context que es forja una de les característiques principals d'aquest moviment obrer a la fàbrica aparegut a partir dels anys seixanta: la seva capacitat de renovar els seus líders i, com a efecte de la solidaritat amb els companys (especialment a partir de la dècada dels setanta), eixamplar la lluita a tota la societat civil. La dinàmica acostumava a ser la següent: en el moment en què la patronal acomiadava els líders sindicals de la factoria, aconseguia aturar, durant un temps, la conflictivitat obrera. Poc després, però, nous joves prenien el lloc dels líders acomiadats per seguir amb les seves reivindicacions, fins que s'aconseguia consolidar una Comissió Obrera a la fàbrica capaç de mobilitzar la majoria de la plantilla. Un exemple d'això passa a SEAT el 1975. Els 500 acomiadaments del gener, entre els quals hi havia nombrosos líders sindicals, no van impedir la formació de les candidatures unitàries i democràtiques que van ser un èxit en les eleccions sindicals d'aquell juny. És per això que la lluita del moviment obrer dels seixanta i setanta està indiscutiblement lligada a les Comissions Obreres. D'altra banda, la classe treballadora no va poder acabar amb la dictadura a través d'una Vaga General Política, com defensaven aleshores la majoria de forces antagonistes (especialment els comunistes), però la força i constància en les seves reivindicacions, i la unió obrera en moviments com Comissions Obreres van fer possible l'obertura d'un procés democràtic a l'Estat.

Durant 1976, la classe treballadora vivia amb il·lusió i esperança el futur que havia obert la mort del dictador, però es començava a fragmentar en l'estratègia a seguir. Comissions Obreres es dividia entre aquells que consideraven que una Vaga General Política era possible i entre els qui consideraven que no es donaven les condicions

---

¹¹⁵⁹ *Unión y Lucha. Órgano...*, núm. 9, juliol 1972.

suficients per a que tingués èxit. Les friccions també s'estenien a l'estructura que havia de tenir l'organització després de la reaparició a l'escena sindical de la UGT i, en menor mesura de la CNT, a més de la ja existent USO. Al juliol, Comissions Obreres va decidir estructurar-se com a central sindical, sense renunciar a la unitat sindical. D'altra banda, la reaparició dels sindicats històrics, sobretot pel que fa a la UGT, va donar lloc a un intens debat sobre el model sindical que s'havia d'implantar en democràcia, és a dir, organismes unitaris com els Consells de Fàbrica que plantejava CCOO, seccions sindicals com defensava UGT o delegats revocables com proposava CNT.

Per estudiar la classe obrera de la Transició, aquest treball s'ha basat en la recerca i l'anàlisi de les principals reivindicacions dels treballadors a la fàbrica: el model de representació sindical a l'empresa, les eleccions sindicals, l'amnistia laboral, els convenis col·lectius i els expedients de regulació. A continuació s'exposen les conclusions d'aquest anàlisi de cadascuna d'aquestes reivindicacions.

Malgrat les mostres inicials de divisió sindical, els canvis que s'estaven produint al país van esperonar els obrers de dues de les fàbriques més repressives de l'Estat, Motor Ibérica i Roca Radiadores. Durant tota la dictadura, cap de les dues va ser capaç de realitzar grans mobilitzacions ni, per tant, assolir grans conquestes. De fet, l'únic conflicte remarcable a Roca va ser el de 1971, al qual, tot i que els treballadors van aconseguir millores salarials, 18 treballadors van ser acomiadats i l'empresa va traslladar els administratius a les oficines de Barcelona per a que no es tornessin a unir a la lluita dels seus companys de fàbrica. El fet que en ambdues empreses, els treballadors decidissin dur a terme vagues indefinides, que van durar tres mesos, i, en el cas de Roca Radiadores, que optessin pel vot a mà alçada, va fer d'aquestes dues vagues casos únics de la lluita obrera d'aquells anys, no tant pel model assembleari que portaven a terme, sinó pel mètode de lluita que van fer servir. Les seves experiències van servir d'exemple, com s'ha vist al llarg de la tesi, com a exemples de com no fer una vaga, però també (com s'ha vist amb SEAT), van servir per espantar i amenaçar la patronal de la possibilitat dels treballadors de seguir el camí de Roca o Motor Ibérica si no s'avenien a negociar.

A Motor Ibérica, la victòria de CCOO a les eleccions sindicals al 1975 va donar un impuls decisiu a la mobilització dels operaris, que es veien amb força, per primera vegada, de plantar cara a l'empresa. Per això, a l'abril de 1976, moment en què s'havia de revisar l'augment salarial establert al conveni de 1976, els obrers de Motor Ibérica van decidir anar més enllà i elaborar una plataforma de 26 punts, dels quals en

destacaven dos especialment: un augment mensual de 4.000 pessetes i l'amnistia laboral. Els treballadors de Motor Ibérica havien fet un canvi de mentalitat, assolint un nivell de consciència fins aleshores insòlit a les seves fàbriques de Barcelona, però l'actitud repressiva de la patronal continuava sent la mateixa. La resposta de la direcció a la plataforma elaborada pels obrers va ser sancionar i intentar dividir els operaris. En aquesta situació, l'assemblea de treballadors va decidir iniciar una vaga total el 28 d'abril, que l'empresa va respondre amb 1.800 cartes d'acomiadament. Així doncs, uns treballadors sense gaire tradició de lluita però amb molta ràbia acumulada d'anys de repressió, van resistir 100 dies en lluita. El conflicte de Motor Ibérica va rebre la solidaritat dels veïns del barri, d'empreses properes i de multitud d'associacions, però no va aconseguir engegar una vaga general ni accions més contundents més enllà de la solidaritat econòmica i d'aturades parcials a SEAT o Aismalibar. De fet, l'acció més important d'aquesta vaga no la van fer els propis obrers de Motor Ibérica o d'altres empreses metal·lúrgiques, sinó les dones dels treballadors, que van aconseguir mediatitzar força el conflicte gràcies a la seva acció. Durant tot el mes de juny, més de dues-centes dones van decidir tancar-se a l'església de Sant Andreu de Palomar en solidaritat amb els seus marits, i va atreure la mirada de mitjans de comunicació, la solidaritat d'associacions i diferents col·lectius i va ajudar a popularitzar la lluita dels obrers de Motor Ibérica. L'experiència de la tancada, en unes dones que fins aquell moment vivien alienades de la situació de la classe obrera, va canviar-les radicalment:

“Yo siempre he sido una persona muy pensadora, no lo digo por darme pisto, pero sí pienso mucho en las cosas; entonces mi marido comprendía que yo sufría y por eso no me explicaba los problemas que tenía. Yo no me daba cuenta tampoco que si él trabajaba más de ocho horas estaba perdiendo la salud, o que si trabajaba un sábado o un domingo nos teníamos que sacrificar sin salir, pero me llegaban unas pesetas a casa y eso era importante cara a nuestros hijos y al porvenir. Yo no veía que mi marido se estaba matando, física y moralmente, porque no teníamos ningún contacto. Él llegaba cansado, no podíamos dialogar y yo era muy egoísta. Este encierro me ha servido en parte para perder mucho egoísmo y darme cuenta de cosas. [...] Yo desde el encierro soy como una niña de párvulos, porque pienso diferente a como pensaba antes y tengo que asimilar todo esto. Sé que hay muchos partidos políticos, pero no sé aún definirme por cuál es mejor. Entonces yo lo que voy a hacer es ir a la Asociación de Vecinos, que creo es el primer paso, y desde ahí aprender muchísimo. Ahora ya no puede ser como

antes. No podré estar me todas las horas en casa sin hacer nada. La casa se me cae encima. Necesito algo y tengo que buscarlo."¹¹⁶⁰

La vaga de Motor Ibérica va fracassar en els seus objectius, i els vaguistes van haver de tornar a la fàbrica després de 100 dies de vaga i que bona part de la plantilla ja s'hagués reincorporat. Malgrat la derrota, el conflicte de Motor Ibérica va esdevenir un exemple de resistència davant una patronal autoritària i repressiva, a més de ser la palanca a l'activisme social a través, especialment, de les associacions de veïns per a les seves dones, que van passar de ser un apèndix del marit a tenir veu pròpia sobre com havia de ser aquesta nova societat en democràcia.

Un mesos després que acabés aquest conflicte, es va iniciar el de Roca Radiadores. Durant el 1976, el desencís dels treballadors amb el Jurat d'Empresa els va portar a l'elecció de delegats a tots els tallers i seccions de la fàbrica, que esdevindrien els seus representants a l'Assemblea de Treballadors, la qual es va convertir en el màxim òrgan de decisió obrera. Va ser precisament a través d'aquest organisme que els treballadors van escollir una comissió negociadora per al conveni col·lectiu entre els delegats votats als tallers. A la plataforma reivindicativa, com havia passat a Motor Ibérica, destacava l'amnistia laboral i les reivindicacions salarials, a més del reconeixement de l'Assemblea de Treballadors com l'òrgan de representació dels obrers de Roca. Després d'una vaga de 24 hores al setembre, els treballadors van poder imposar els seus representants a la taula de negociacions, però la patronal no estava disposada a negociar la plataforma reivindicativa realitzada pels seus assalariats. És per això que, després d'una altra vaga el 28 d'octubre, l'empresa va acomiadar el 8 de novembre a Joaquín Sánchez. El seu acomiadament, que ràpidament va anar seguit de 45 més i d'un miler de sancionats, va iniciar una vaga total que duraria 96 dies. Durant tot el conflicte, els treballadors van mantenir l'Assemblea de Treballadors com la seva forma d'autoorganització, fet que va generar intensos debats entre les centrals sindicals obreres. D'una banda, Comissions Obreres, hegemònica a la comarca del Baix Llobregat, no estava interessada en un conflicte de llarga durada i amb poques garanties d'èxit en el qual, a més, no duia el control. USO, d'altra banda, criticava el conflicte per les formes (vaga indefinida, assemblea de treballadors amb delegats revocables i vot a

---

¹¹⁶⁰ "Las mujeres de...", *Triunfo*.

mà alçada), amb les que no hi estava d'acord. En canvi, tant la CNT com la UGT s'hi van mostrar favorables, com recollia el sindical socialista:

*“[la lluita de Roca] pone en la palestra dentro del movimiento obrero el tipo de sindicalismo que la UGT preconiza (elección de representantes en la asamblea, negociación directa de éstos con la patronal, análisis de la lucha y toma de decisiones en la asamblea como órgano soberano de la empresa). (...) En la medida en que la lucha de Roca triunfe, habrá triunfado la tesis sindical que la UGT propugna, no sólo frente al aparato oficial, sino también frente a la teoría de CCOO y el sindicato de nuevo tipo.”*¹¹⁶¹

Per tant, la lluita de Roca Radiadores es troba immersa en el debat sobre el model sindical a la fàbrica, però també en la lluita per l'amnistia laboral. Com també havia passat a Motor Ibérica, tot i la solidaritat econòmica que va despertar el conflicte a les empreses properes, entre universitaris, associacions de veïns, etc., tampoc no es va iniciar una vaga general. Les diferències entre els mètodes assemblearis de Roca i els líders sindicals de la comarca van impedir l'extensió d'un conflicte que arribava en un moment difícil per fer una vaga general:

*“El conflicto de Roca, para algunos, ha estallado en un momento inoportuno. La posibilidad de una huelga general en la comarca –el carácter general de las reivindicaciones de Roca la convierte en una lucha por los derechos de los trabajadores –enrarecería actualmente el clima de diálogo-pacto entre el Gobierno y los partidos políticos. La reforma, en todo caso, vería peligrar su viabilidad, y junto con ella, la posibilidad de las elecciones y la legalización tanto de las centrales como de los partidos. Este factor ha pesado dramáticamente sobre el conflicto de Roca: ¿estabilizar la reforma o poner al desnudo sus contradicciones?”*¹¹⁶²

Per això, després dels intents fallits d'expandir la vaga amb les mobilitzacions dels dies previs al judici dels treballadors acomiadats, al gener de 1977, un cop guanyat el judici i reconeguda l'Assemblea de Treballadors com a òrgan legítim de representació dels obrers de Roca, el conflicte corria el perill d'entrar en un carreró sense sortida en tant que la readmissió dels acomiadats continuava en mans de la patronal. Per aquest motiu,

---

¹¹⁶¹ “Federación siderometalúrgica...”, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

¹¹⁶² Destino, núm.2052, 27.1.- 2.2.1977, pàg. 41, Retall de premsa, Fons de Josep Campmany.

els treballadors van votar en assemblea el retorn a la fàbrica l'11 de febrer de 1977. Tot i que l'entrada a la fàbrica va tenir un gust agredolç per a la classe treballadora perquè els acomiadats continuaven al carrer, l'Assemblea de Treballadors havia aconseguit el reconeixement legal en un jurat franquista, encara que el moviment assembleari va anar desapareixent a principi de 1978. La vaga de Roca també va servir per a que les dones dels treballadors fessin un pas endavant en la defensa dels drets de la classe obrera, participant en les seves pròpies assemblees i accions per expandir la lluita dels seus companys. En definitiva, la vaga de Roca Radiadores va ser, com Motor Ibérica, un conflicte per la defensa de l'amnistia laboral, però també per la llibertat d'organització obrera a través de les assemblees, el vot a mà alçada (que consideraven que era l'únic vàlid per a la classe obrera, en contraposició amb el vot secret, que titllaven de burgès) i la revocabilitat dels seus delegats. L'assemblearisme d'aquestes dues fàbriques no es van diferenciar tant del que es feia a SEAT o ENASA, com tampoc no ho eren les seves reivindicacions. En canvi, els mètodes de lluita que van emprar sí que les van diferenciar de la resta d'empreses del voltant, que no van acceptar ni la vaga indefinida ni el vot a mà alçada.

En canvi, al 1976, a les empreses amb més tradició de lluita al llarg de la dictadura, com SEAT o Pegaso, no es van produir conflictes semblants de llarga durada, sinó que van transformar els Jurats d'Empresa en Juntes Sindicals, hegemonitzades per militants de CCOO fins que, aprofitant la derogació del Sindicat Vertical el 2 de juny de 1977, en algunes d'aquestes factories es van poder instaurar els Consells de Fàbrica, com en els dos casos esmentats.

A SEAT, durant el 1976 qui va assumir la representació dels treballadors va ser, doncs, la Junta Sindical, mentre que la UGT, que anava creixent poc a poc a la factoria, demanava la seva dimissió i la convocatòria d'eleccions, però Comissions Obreres, que continuava sent la força majoritària a la fàbrica, va obrir el debat a la creació d'un organisme unitari, el Consell de Fàbrica. Així, a principi de 1977, les diferents centrals sindicals van fer les seves propostes de com havia de ser aquest òrgan, si burocràtic – com defensava la UGT, per donar prioritat a les centrals sindicals a l'empresa- o executiu –com defensava CCOO, per posar el poder de decisió en els organismes unitaris-. Encara que va ser la proposta de CCOO la que va guanyar el debat, la divisió sindical, la temporalitat de l'organisme davant el decret del govern d'eleccions a comitès d'empresa i els problemes que van anar sorgint al llarg del seu únic any de vida (com el cas ERAT), van treure pes al seu caràcter executiu. El 19 de juliol de 1977, poc

més d'un mes després que es derogués el Sindicat Vertical, els treballadors de SEAT van celebrar eleccions per a escollir aquest nou Consell. En aquestes eleccions els obrers no votaven a unes centrals sindicals determinades, sinó a treballadors de totes les afiliacions en llistes obertes entre els companys de cada taller o secció. Si bé al Consell de Fàbrica els delegats escollits foren majoritàriament de CCOO, al Comitè de Fàbrica, que havia de ser l'òrgan permanent, la UGT va guanyar amb 15 delegats davant els 13 de CCOO. El sindicat socialista, que no havia estat pràcticament participat durant la dictadura de la lluita obrera de SEAT, la qual havia esdevingut l'avantguarda del moviment obrer gràcies, i pràcticament en exclusiva, a Comissions Obreres, havia experimentat un creixement exponencial a l'inici de la Transició. Per tant, encara que al 1977 havia triomfat a SEAT el model sindical de CCOO basat en els Consells de Fàbrica, la divisió sindical a la fàbrica era una evidència que posava de manifest les dificultats en el funcionament que hauria de tenir aquest organisme. El Consell de Fàbrica de SEAT va tenir un únic però intens any de vida. Els treballadors van aconseguir fites importants, com la signatura del VIII conveni col·lectiu, després d'anys de laudes o la creació d'un comitè de solidaritat entre les empreses veïnes que lluitaven contra els expedients en crisi. En canvi, l'expedient de crisi aprovat a l'abril de 1978, l'esclat del cas ERAT, sobre el qual pesaven greus acusacions al Consell, i la divisió sindical, que es reflectia en l'absència d'UGT en moltes de les reunions, en el mal ús de les assemblees i en les discussions internes de CCOO, van deteriorar l'organisme.

Malgrat que les eleccions de juliol de 1978 van posar punt final a l'experiència consellista de SEAT, el seu Consell de Fàbrica va ser una mostra inqüestionable del grau de maduresa dels seus treballadors. En primer lloc, els obrers de SEAT van saber aprofitar l'absència d'un marc legal en el moment en què es va derogar el Sindicat Vertical al juny de 1977 per imposar a la patronal un organisme unitari basat en l'assemblea i en els delegats de taller. En segon lloc, aquest organisme es basava en la mobilització i la feina diària no només dels 280 delegats de taller, sinó de tota la fàbrica, fet que va suposar un exercici d'aprenentatge sindical i una implicació constant de molts treballadors. En tercer lloc, perquè la concepció del Consell de Fàbrica trencava amb la divisió sindical que ja estava present al moviment obrer, unint tots els treballadors sota un mateix organisme i una representació no basada en unes sigles, sinó en la confiança que dipositaven els treballadors d'un taller als delegats que escollien a peu de màquina. L'any de vida del Consell va ser el punt més àlgid del moviment obrer de SEAT. Aquest nivell d'unió, de participació i de defensa per un projecte comú es va anar

perdent paulatinament, especialment quan la crisi econòmica a l'empresa es va agreujar i els treballadors van anar encadenant expedients de regulació i de rescissió de la plantilla, provocant que molts treballadors combatius marxessin de l'empresa. A més, la majoria sindical de la UGT a partir de les eleccions de 1980, les divisions internes de Comissions Obreres, i el model mixt de relacions laborals van debilitar el poder de les assemblees i la participació activa dels treballadors, que es va reflectir en un desinterès creixent, com s'observa a la disminució de la participació a les eleccions sindicals (si al 1978 havia estat del 73.7% de la plantilla, al 1982 va ser del 47%) o en les mobilitzacions contra els plans de regulació.

El Consell de Fàbrica d'ENASA encara va tenir una durada més curta. Els primers mesos de 1976, a la factoria de Sagrera hi va haver una intensa activitat per la readmissió dels sis companys acomiadats al setembre de 1975. Aquesta mobilització, sumada a l'èxit de les candidatures unitàries i a l'elecció per tallers del citat Comitè de Seguretat i Higiene, van posar les bases per a que, al maig de 1976, els militants de CCOO formessin una Junta Sindical com acabava de fer SEAT. En canvi, a la factoria de la Zona Franca no s'havia adquirit el nivell de consciència de classe dels obrers de la Sagrera, i la Junta Sindical que es va formar no va jugar el mateix paper. Tot i així, durant la resta de 1976 i l'inici de 1977, els treballadors de Pegaso d'ambdues factories van debatre sobre quin model sindical s'havia d'implantar a ENASA un cop derogat el Sindicat Vertical. Davant la imminència de la seva desaparició, al maig de 1977, la CNT, la UGT, CCOO i Bandera Roja (que tot i militar dins les CCOO no estava d'acord amb els plantejaments del PSUC, el partit majoritari a les CCOO d'ENASA), van presentar els seus projectes per al Consell de Fàbrica de Pegaso. L'opció més votada en el referèndum va ser la de CCOO, basada en un Consell de Fàbrica de 60 delegats escollits a través de candidatures tancades de centrals sindicals i amb funcions executives. Malgrat ser aquesta l'elecció més votada, les diferències internes a CCOO es van acabar reflectint en la composició del Consell. La formació alternativa a la llista de Comissions (la candidatura unitària, creada per una part dels militants de Bandera Roja), va afavorir la UGT, que a les eleccions del 16 de setembre de 1977, va sortir guanyadora amb 25 delegats davant els 22 de Comissions Obreres. Les divisions internes de CCOO, l'intent d'aplicació d'un expedient de regulació una setmana després de les eleccions (que acabaria sent rebutjat pel Ministeri), la poca participació que van tenir els treballadors durant la negociació del conveni i el desinterès de la UGT en fer funcionar aquest organisme, expliquen la curta durada del Consell, que acabà amb les

eleccions sindicals al comitè d'empresa el 24 de febrer de 1978, cinc mesos després de la seva creació i sense poder consolidar-se com a òrgan unitari dels treballadors d'ENASA.

A Hispano Olivetti, amb força presència de la UGT després de la vaga de 1974, també es va aconseguir imposar un Consell de Fàbrica, però seguint el model del sindicat socialista. A la vaga de finals de 1974, els obrers havien aconseguit imposar els seus delegats escollits entre la plantilla i derrotar el Jurat d'Empresa, però l'acomiadament dels líders de la vaga i la repressió als darrers anys de la dictadura van impedir la desaparició completa del Jurat. A les eleccions al Jurat d'Empresa de 1975, la meitat dels càrrecs sindicals van anar a parar a CCOO i, en segon lloc, a USO, però la resta va quedar en mans de persones afins a la patronal d'Olivetti. Per això, el Jurat d'Empresa i la patronal van intentar arribar a un pacte social durant la negociació del conveni que els obrers van rebutjar. A diferència de SEAT o Pegaso, els treballadors d'Hispano Olivetti no van intentar refer el Jurat en una Junta Sindical procliu als interessos dels treballadors, sinó que es van refermar en l'estratègia de la UGT de fer fora el Sindicat Vertical, encara que aquest no va desaparèixer fins la seva derogació. Com al 1974, els sindicalistes d'UGT van promoure les assemblees de treballadors per escollir els seus propis representants al marge de la CNS. En aquesta línia, a l'estiu de 1977 es va formar una comissió negociadora entre les centrals sindicals amb presència a la fàbrica per debatre com havia d'organitzar-se la classe obrera d'Olivetti. La fórmula guanyadora fou la d'UGT, que es basava en un comitè d'empresa de 15 membres amb capacitat de negociar els convenis col·lectius i altres qüestions que afectessin la totalitat de la plantilla, mentre que per als problemes diaris dels tallers, proposava l'elecció de delegats, els quals formarien el Consell de Fàbrica. Les eleccions del 25 de setembre de 1977 van donar una sobrada majoria al sindicat socialista, que va doblar amb 8 delegats els 4 de CCOO. Per la UGT, aquest Consell no tenia la mateixa connotació d'organisme unitari defensat per Comissions Obreres. Per a la UGT, aquest òrgan era un comitè provisional fins que hi hagués un reglament definitiu sobre les seccions sindicals i els comitès d'empresa. Tot i que el Consell es va mantenir, a diferència d'ENASA durant tot el mandat pel que havia estat escollit (un any), aquest no va tenir el mateix tarannà unitari i assembleari que a SEAT o fins i tot Pegaso. Encara que UGT havia defensat les assemblees de treballadors on la classe obrera tingués el poder de decisió, per sobre dels comitès, la realitat a Olivetti va ser criticada per la inexistència d'assemblees, l'oblit en

el que s'havia deixat el Consell i l'acció sindical a través de les centrals sindicals de forma pràcticament exclusiva, com denunciava un treballador d'Olivetti afiliat a USO:

“O sea, lo que hace este comité de empresa es..., no hay ningún tipo de contacto con nada que sea exterior a la fábrica. Es más, en las concentraciones que hemos hecho aquí por la Amnistía Laboral en la Ronda San Pedro, ahí han ido las centrales sindicales. CCOO y UGT pusieron allí una pancarta, nosotros estábamos en desacuerdo, es decir, porque creíamos que ahí el comité de empresa tenía mucho que decir, mucho que hacer, porque en definitiva son los representantes de los trabajadores y no se le está dando ningún papel. Es decir, el comité este unitario no se le está dando ningún papel y está cayendo en un corporativismo total. Y eso es culpa de la UGT, ni más ni menos, porque son muchos, son la mayoría.”¹¹⁶³

L'experiència consellista d'aquestes tres empreses va acabar amb les eleccions sindicals de 1978. El Reial Decret 3149/77, de 6 de desembre, sobre l'elecció de representants dels treballadors en l'empresa, va establir les bases d'un model dual de relacions laborals a la fàbrica. El decret establia uns comitès d'empresa amb les mateixes funcions que els antics Jurats d'Empresa (negociació col·lectiva, de consulta, de col·laboració i d'iniciativa), i reconeixia les candidatures de les centrals sindicals, encara que les seccions sindicals continuaven sense legislació (de fet, no ho van aconseguir plenament fins al 1985). El decret també establia dos col·legis electorals, el de tècnics i administratius i el d'obrers i especialistes. Aquesta divisió dels treballadors en dos col·legis va afavorir la fragmentació de la classe obrera, i l'aparició de sindicats corporativistes al col·legi de tècnics, com els sindicats de quadres. De les sis empreses estudiades en aquest treball, Comissions Obreres va guanyar en tres d'elles (SEAT, ENASA i Roca) als comicis de 1978 i va empatar amb UGT a la Maquinista. A Hispano Olivetti, en canvi, va guanyar la UGT (encara que seguida molt a prop per CCOO), mentre que a Motor Ibérica el sindicat socialista va empatar amb el SITMI, un sindicat “groc”. Les eleccions de 1978 van reflectir, d'una banda, l'auge de la UGT, que havia passat, en menys de quatre anys, de l'anonimat a ser la segona central sindical més votada, i de l'altra, la divisió sindical basada, essencialment, en un bisindicalisme entre CCOO i UGT.

---

¹¹⁶³ Entrevista a un treballador d'USO d'Hispano Olivetti, feta per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona al novembre de 1977, CD Fonoteca ENASA, Fons ENASA, Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República

A SEAT, les eleccions sindicals de 1978 van posar punt final al projecte unitari de Comissions Obreres. El Consell de Fàbrica s'havia format sobre unes bases que havien debatut i escollit els propis treballadors, mentre que el comitè d'empresa de 1978 havia estat imposat per decret pel govern d'UCD. D'un Consell de 287 delegats es va passar a un comitè de 48, del qual desapareixien comissions de treball significatives de l'estratègia unitària de CCOO com la comissió de solidaritat i de propaganda i premsa, a més de tenir menys hores sindicals i d'imposar, a través de comicis amb dos col·legis electorals, la divisió entre els obrers i tècnics. La divisió obrera en dos col·legis va afavorir, com ja s'ha esmentat, l'aparició d'un sindicat de quadres al col·legi de tècnics. A SEAT, el CGCM va empatar amb Comissions Obreres en segona posició, guanyant la UGT en primer lloc. Al col·legi d'obriers i especialistes, CCOO va obtenir la victòria, seguida molt de prop per UGT.

A Pegaso, el Consell de Fàbrica havia deixat menys marca que a SEAT per la seva curta durada, ja que a la pràctica no es va poder fer una feina contundent de comissions de treball i assemblees per posar-lo en marxa. Les eleccions de 1978 van retornar el predomini de Comissions Obreres a ENASA, encara que UGT va quedar en segona posició per un estret marge. A Pegaso, no va aparèixer una candidatura de quadres (de fet, només es presentaren CCOO i UGT), i a diferència de SEAT, CCOO va guanyar al col·legi de tècnics mentre UGT ho va fer al d'obriers i especialistes. En canvi, a la MTM, a la qual es feien eleccions democràtiques per primera vegada, sí que se seguia la tendència d'altres empreses basada en la victòria d'UGT al col·legi de tècnics i de CCOO a la d'obriers i especialistes. En aquesta empresa també va aparèixer, com a Motor Ibérica, el sindicat "groc" SITM, encara que a la Maquinista va tenir un caràcter residual i va desaparèixer a les següents eleccions. A Hispano Olivetti, com a Pegaso, tampoc no va aparèixer un sindicat de quadres. El Consell de Fàbrica va donar pas a un comitè d'empresa amb majoria d'UGT. Respecte Roca Radiadores i Motor Ibérica, les vagues de tres mesos de 1976 que van protagonitzar van afectar greument la mobilització obrera dels següents anys. A Motor Ibérica, això va quedar reflectit als comicis pels bons resultats que va obtenir el sindicat "groc" SITM, que empatà en primer lloc amb la UGT. En canvi, a Roca Radiadores, malgrat que el nivell de combativitat havia disminuït fortament, el fet que fos l'assemblea de treballadors la que encara negociés el conveni col·lectiu de 1978, mantenint viu l'esperit assembleari, i que, durant aquell any s'intentés fer una candidatura unitària per als comicis, va impedir l'aparició de sindicats corporativistes. La candidatura unitària que s'havia intentat

promoure des dels sectors més assemblearis no va ser possible, i CCOO va guanyar amb una victòria aclaparadora la coalició d'UGT, USO i CSUT que es presentà al col·legi d'obriers i que no havia arribat a cap entesa amb CCOO.

Les eleccions sindicals de 1980 es van fer seguint la normativa establerta a l'Estatut dels Treballadors. Els nous comitès d'empresa, que tenien un màxim de 65 representants, tenien dret a la informació econòmica de l'empresa, a elaborar informes previs davant les regulacions de plantilla, de vigilància del compliment de les normes vigents en matèria laboral, així com el compliment de les mesures de seguretat i higiene. L'Estatut fixava els comitès d'empresa com els òrgans representatius dels treballadors als centres laborals amb un mínim de cinquanta treballadors fixos, tot i que també incloïa la participació directa de les organitzacions sindicals a l'àmbit superior a l'empresa. Les eleccions d'aquell any a SEAT van significar un canvi important en el vot dels treballadors, que rebutjaven l'estratègia de confrontació de CCOO i li donaven el relleu a la moderada UGT. Comissions Obreres, que durant la primera part de la dècada dels setanta havia abanderat la lluita obrera de SEAT pràcticament en solitari, havia vist durant la segona meitat dels setanta com apareixia UGT a la fàbrica per disputar-li l'espai sindical, al mateix temps que les seves discussions internes debilitaven les seves estructures i la seva hegemonia a la factoria. L'estratègia de confrontació constant amb la patronal vista en aquesta tesi per CCOO, especialment durant la negociació del conveni de 1980, contrastava amb la visió moderada d'UGT, la qual, en el moment crític pel qual travessava l'empresa, veia com un mal necessari acceptar els expedients de regulació per reduir les seves conseqüències, així com acceptar com un mal menor les propostes de l'empresa en matèria laboral i salarial als convenis per mantenir els llocs de treball. Un segon element que explica aquest canvi a l'empresa més important del país és el paper ambigu que va protagonitzar Comissions Obreres durant el primer mandat del comitè, reflectit, per exemple, amb la signatura (i després retirada) del "Principi d'Acord" negociat entre la patronal, UGT i CCOO al 1979 per regular el dret de vaga a la factoria i responsabilitzar els treballadors en cas d'imperfectes. La posició de Comissions a favor d'aquest acord va generar un fort debat al si del sindicat i un rebuig ferm d'una part de la central, la qual va acabar rebutjant l'acord, però ja havia obert una escletxa de confiança entre els seus afiliats i simpatitzants. D'altra banda, la pugna interna del PSUC, sumat a les divisions dels partits comunistes que formaven les Comissions Obreres, es va traduir, des de meitat de 1978, en expulsions, dimissions, retrets i ús partidista de les assemblees del sindicat i dels treballadors de la fàbrica. A

Pegaso, les eleccions de 1980 van donar l'entrada al comitè d'empresa d'un sindicat corporativista, ASPE, encara que la majoria sindical va continuar en mans de CCOO, seguida d'UGT. De fet, durant tot aquell mandat, les dues centrals obreres van arribar a un acord per marginar el sindicat "groc" al comitè. A Maquinista, en canvi, el SITM va deixar de tenir representació a l'empresa, mentre CCOO mantenia la seva majoria al comitè. A Hispano Olivetti, només es presentaren CCOO i UGT, que va tornar a guanyar els comicis.

Les eleccions sindicals de 1982 a SEAT van confirmar l'èxit de l'estratègia sindical d'UGT a la fàbrica, encara que també posava de manifest l'augment de la passivitat entre els treballadors de la vida política a l'empresa, amb una participació del 47% de la plantilla. Durant el mandat del comitè de 1980 a 1982, la plantilla havia patit una reducció d'uns 7.000 treballadors mentre el nivell de mobilització baixava. Mentrestant, a les CCOO de la fàbrica, les divisions internes i el sectarisme van anar marcant aquesta etapa. Aquest fet, acompanyat de la dinàmica imposada pel govern d'una participació passiva dels treballadors en la negociació col·lectiva, a través dels comitès a les empreses i dels sindicats als estaments superiors sense una regulació legislativa de les seccions sindicals a l'interior de l'empresa, va contribuir a que la classe treballadora s'allunyés progressivament de les assemblees de treballadors, les quals havien estat la força motora del moviment obrer a la dictadura i els primers anys de la Transició. A la factoria de SEAT de Zona Franca es va formar una candidatura alternativa a CCOO formada per crítics al sindicat que alertaven de la necessitat de retorn a l'assemblearisme com a eina indispensable per fer front a la patronal i la seva reestructuració empresarial, però la baixa participació i el fracàs d'aquesta candidatura, que obtingué menys de sis-cents vots, reflectien la resignació als expedients de crisi, als laude i a la pèrdua de poder adquisitiu que els van acompanyar, a més de la pèrdua d'una consciència obrera que els havia convertit en l'exemple a seguir del proletariat de tot el país durant el període anterior. En canvi, a Pegaso, malgrat els conflictes entre el PSUC i Bandera Roja a CCOO, els plans de regulació acceptats a través del pla 1.2.5., i la incertesa de la continuïtat d'ENASA com a empresa pública, Comissions Obreres es va mantenir com el sindicat majoritari durant tota la Transició, amb la UGT en segona posició i el sindicat "groc" ASPE, molt a prop de la central socialista. A la Maquinista, la CSUT –que havia estat en minoria a la factoria als comicis de 1978 i al 1980- es va reintegrar a CCOO poc abans de les eleccions de 1982, la qual va continuar, com a Pegaso, sent la primera força a la factoria, seguida d'UGT. En darrer lloc, el temor

d'una possible tancada de la factoria d'Olivetti i el trasllat de la producció a l'estranger no va afectar el lideratge d'UGT, que va continuar sent la primera força sindical a la fàbrica, seguida de CCOO.

L'elecció lliure de representants de la classe obrera a l'empresa havia estat una de les reivindicacions més importants dels treballadors durant la dictadura i els primers anys de la democràcia, encara que el model que es va acabar implantant no era cap dels que les principals centrals sindicals havien defensat. El ressorgiment dels sindicats històrics d'UGT i CNT, les divisions internes dins Comissions Obreres, l'interès del Govern d'entorpir el moviment sociopolític, amb alta presència de tendències comunistes, que representava CCOO, i la falta de formació d'una classe obrera que sortia d'una dictadura per assumir l'activitat sindical que requeria la pràctica unitària defensada per Comissions Obreres, són algunes de les causes que expliquen la incapacitat d'aquest sindicat d'establir amb èxit un organisme unitari com els Consells de Fàbrica. Però si els comitès d'empresa no van esdevenir el model dels Consells defensat per CCOO, tampoc no ho va ser la implantació de les seccions sindicals a l'empresa tal com plantejava UGT. Si bé és cert que el Govern va afavorir inicialment la UGT per disminuir la influència de Comissions Obreres al moviment obrer, tampoc no va adoptar el model sindical plantejat pel sindicat socialista. La llei sobre associació sindical d'abril de 1977 va possibilitar la sortida a la legalitat de les centrals sindicals, però sense que hi hagués un codi sobre garanties, finançament o acció sindical a les empreses. Uns mesos més tard, el decret sobre l'elecció de comitès d'empresa donava als comitès d'empresa les mateixes atribucions que els anteriors Jurats d'Empresa, però no atorgava cap funció ni regulava les seccions sindicals, les quals van haver d'esperar a la legalització de la LOLS l'any 1985. L'aprovació de la Constitució recollia el dret dels treballadors a sindicarse lliurement, però continuava sense haver-hi un codi dels treballadors que regulés les centrals sindicals a l'empresa. Davant la manca de regulació legislativa, la UGT va emprendre un camí de negociació amb la CEOE, resultat de la qual serien els acords ABI i AMI que posarien les bases de la negociació col·lectiva, i que serien recollides a l'Estatut dels Treballadors, al qual s'establí un model mixt de relacions laborals basat en la negociació col·lectiva dels comitès d'empresa, dels expedients de regulació, etc., a l'àmbit de l'empresa, però en els òrgans superiors a l'empresa, li atorgava aquest poder a les centrals sindicals. Tot i que en els acords entre UGT i CEOE ja quedaven recollides demandes bàsiques com el dret d'informació econòmica de l'empresa, a tenir un taulell d'informació, d'un espai per reunir-se o el

descompte de la quota sindical a través de la nòmina, el fet que no estigués reconegut per la via legal feia caure en arbitriaritats a la patronal més reaccionària. A tall d'exemple i com s'ha pogut veure a l'apartat sobre les eleccions sindicals de 1982, la direcció de la Maquinista Terrestre i Marítima va impedir un acte de CCOO a l'interior de la fàbrica en el marc de la campanya electoral prèvia als comicis. De fet, fins el 1985 amb l'aprovació de la LOLS les seccions sindicals i els drets sindicals dels seus afiliats a l'interior de l'empresa no van estar definitivament reconeguts.

D'altra banda, la lluita per l'amnistia va ser, com la necessitat d'escollir els seus representants democràticament, una de les reivindicacions més importants de la classe obrera. Des de 1970, l'amnistia laboral va encapçalar les plataformes reivindicatives dels convenis col·lectius de les empreses més importants del país. La mobilització i el suport que els treballadors van donar a organitzacions com l'Assemblea de Catalunya, van ser cabdals per l'èxit de les seves campanyes a favor de l'alliberament dels presos polítics i l'amnistia, tant política com laboral. La vinculació de la negociació del conveni amb l'amnistia va fer que en els darrers anys de la dictadura es multipliquessin els laudes davant la negativa de l'empresa a debatre la tornada a la fàbrica dels acomiadats per motius polítics. En alguns casos, la força de la mobilització obrera feia recular l'empresa, com el retorn a la feina de 317 dels 500 acomiadats a SEAT després de la victòria de les Comissions Obreres a les eleccions sindicals de 1975, però a l'inici de la Transició només una minoria dels treballadors acomiadats, i que pertanyien a les empreses més combatives, havien pogut retornar a la seva fàbrica. A l'inici de la Transició, a SEAT quedaven més de 100 treballadors acomiadats per causes polítiques, 44 a Pegaso, 64 a Hispano Olivetti i prop d'uns 30 a Maquinista. A Motor Ibérica, entre els treballadors acomiadats durant la dictadura i els de la vaga de 1976 s'hi van acumular 156 obrers despatxats. A Roca, entre els operaris acomiadats al 1976 i els de la dictadura hi havia prop d'uns 70 treballadors al carrer. Per això, amb la mort de Franco i des de principi de 1976, la lluita per l'amnistia laboral no va cessar. Entre les fàbriques on va haver-hi una mobilització més forta destaquen SEAT i Pegaso, les quals van aconseguir el reconeixement de l'amnistia força abans que es publicés la llei a l'octubre de 1977.

A Pegaso, els acomiadaments de sis líders obrers de CCOO al setembre de 1975 va despertar la solidaritat de tota la plantilla. Per això, el 18 de febrer de 1976 els treballadors d'ENASA es van presentar davant la direcció de l'empresa amb una llista on constaven no només els obrers acomiadats al 1975, sinó també els de 1958, 1962,

1971 i 1974. Unes setmanes després, a l'inici del mes de març, Magistratura va donar la raó als sis obrers acomiadats, encara que l'empresa s'hi negava a readmetre'ls. Després de dues setmanes de mobilitzacions, el 15 de març l'empresa va haver d'acceptar la readmissió d'aquests companys, que es reincorporarien de forma escalonada fins al novembre d'aquell any. La victòria de les seves reincorporacions no feien oblidar, però, que encara quedaven 38 acomiadats al carrer. Per aquest motiu, les mobilitzacions a favor de l'amnistia van continuar al llarg de 1976, formant part, també, de la plataforma pel conveni de 1977. La patronal no va voler dialogar sobre aquell punt durant la negociació, però la pressió obrera va fer que, el 16 març de 1977 (un any després del primer acord sobre l'amnistia a l'empresa), la Junta Sindical i la patronal arribessin a un acord sobre la readmissió dels companys que quedaven al carrer. Dels 38 acomiadats de la Pegaso de Barcelona, 26 van acollir-se a l'amnistia laboral i es van reincorporar fins el 27 de desembre de 1977, quan va entrar l'últim treballador.

A SEAT, la plataforma del conveni per a 1977 també va continuar tenint l'amnistia laboral com el seu punt principal, però la intransigència de la patronal va fer que el conveni acabés novament en laude. Per això, a l'abril, la Junta Sindical va presentar un programa de tres punts: readmissió, revisió salarial i eleccions al Consell de Fàbrica, acompanyat d'una setmana per l'amnistia la darrera setmana d'abril i, des d'aleshores, mobilitzacions diàries a la fàbrica. De fet, la Junta va arribar a amenaçar la patronal amb una possible escalada de conflictivitat que podria arribar a una vaga com la de Motor Ibérica o Roca: "*Expusimos que había elementos de conflictividad que podían conducir a situaciones sin salida como las de Motor Ibérica, Roca, etc., y que si no se quería llegar a esto era necesario plantearse con serenidad los tres puntos mencionados que podrían ser la causa del conflicto.*"¹¹⁶⁴ La pressió obrera i les amenaces de la Junta van funcionar, ja que al juny de 1977, la patronal va accedir a la readmissió dels acomiadats que quedaven al carrer. A més, també va acceptar la revisió salarial i les eleccions al Consell. Els treballadors afectats van arribar a un acord de reincorporació al llarg d'aquell any en base a les necessitats de cada treballador.

A Hispano Olivetti, la Maquinista, Motor Ibérica i Roca Radiadores, en canvi, els obrers acomiadats van haver d'esperar que arribés la Llei d'Amnistia a l'octubre per poder obrir un diàleg amb l'empresa. Com que la llei només deixava sense efectes les resolucions judicials i actes administratius que haguessin acabat en acomiadament,

---

¹¹⁶⁴ Entrevista con la ex Junta Sindical", *Asamblea Obrera...*

sancions o suspensió de drets dels treballadors, l'empresa no tenia l'obligació de readmetre els obrers acomiadats, els quals van haver de recórrer cas per cas a Magistratura. Alguns dels casos, de fet, van fallar en contra dels treballadors. Al setembre de 1978, els treballadors d'Hispano Olivetti i la patronal van arribar a un acord per a la readmissió de 20 acomiadats. A l'octubre de 1978 es reincorporarien 5 treballadors; 5 més ho farien al 1980; uns altres 5 al 1981 i, finalment, 4 ho farien al 1982. Un altre treballador va preferir esperar la resolució de Magistratura i 32 treballadors van haver d'acceptar una indemnització de 400.000 pessetes per cadascun d'ells perquè la patronal no estava disposada a readmetre tota la llista d'acomiadats. A la Maquinista, el pacte amb la patronal no va arribar fins el 14 de maig de 1979, quan es va acordar un reingrés escalonat de 23 treballadors entre octubre de 1979 i abril de 1980. En canvi, a Roca Radiadores i a Motor Ibérica no es va poder arribar a cap pacte. Al juliol de 1978 encara quedaven 24 treballadors al carrer. Per això, la plataforma pel conveni de 1979 continuava tenint l'amnistia dins dels seus punts reivindicatius. El darrer judici d'un acomiadat es va fer a l'octubre de 1980, quan es va poder reincorporar, finalment, a la fàbrica. A Motor Ibérica, durant 1978 es van anar realitzant judicis per la readmissió dels treballadors. Al juliol de 1978 encara en quedaven 30 al carrer, ja que els buits legals de la llei van permetre la patronal no amnistiar molts d'ells, com en el cas de Julián Ariza a la Perkins (Motor Ibérica) de Madrid. L'amnistia laboral va ser la conquesta obrera més important de la democràcia. El retorn dels treballadors al seu antic lloc de treball era una reparació moral i una qüestió de dignitat a tots aquells que havien defensat els drets dels seus companys durant la dictadura. L'amnistia no va ser mai una concessió de la patronal o l'Estat, sinó la victòria d'una lluita de la classe treballadora que l'havia reivindicat durant una dècada. Malgrat això, la victòria va ser parcial en tant que els buits legals de la llei van beneficiar una patronal autoritària que va continuar impeding l'entrada de molts treballadors a les fàbriques, o no garantint els seus drets un cop readmesos, com va passar durant les eleccions sindicals de 1978 a Pegaso.

Una altra de les batalles més important de la classe obrera va girar al voltant de la negociació dels convenis col·lectius. Durant la dictadura, a les reivindicacions de millores en les condicions laborals i salarials també s'havien unit les de l'amnistia laboral i la necessitat d'autèntics representants dels treballadors que fessin d'interlocutors a les negociacions. A partir de meitat de 1976 i 1977 això va canviant. Els treballadors, en bona mesura, havien aconseguit imposar els seus representants i

durant l'any 1977 en empreses importants com SEAT o Pegaso s'havien arribat a acords sobre l'amnistia, mentre que en moltes altres quedaven pendents dels judicis. Per tant, la negociació dels convenis col·lectius ja no s'havia d'afrontar com un escenari on concentrar totes les lluites de la classe obrera sinó que es podia concentrar en exigir millores salarials i de condicions laborals, especialment en el context de crisi econòmica creixent en el que es trobaven immersos. Aquest nou marc de negociació amb la patronal, però, no era acceptat per tothom, ja que alguns col·lectius continuaven entenent la negociació del conveni com un espai de confrontació amb l'empresa. Això, per exemple, queda reflectit durant les negociacions del conveni per a 1978 de SEAT:

“En esos momentos pudimos constatar cómo algunos compañeros creen que estamos aún en los tiempos en que el Convenio servía principalmente para luchar, y lograrlo ya era un éxito, todavía no se han dado cuenta de que hoy el Convenio, ha de servir principalmente para conseguir mejoras económicas, laborales y sociopolíticas para los trabajadores, que la lucha y la movilización es sólo un medio para lograrlas. Vimos también a algunos nuevos sindicalistas, temerosos y desbordados ante lo que representaba la mínima expresión de la capacidad de movilización de los trabajadores de Seat.”¹¹⁶⁵

A SEAT, durant tot el període de la Transició només es van poder signar dos convenis, el de 1978 i el de 1982. La resta, acabaren en laude. Les dificultats econòmiques de l'empresa, que la patronal va fer servir d'excusa molts cops per no oferir cap augment salarial, d'una banda, i els conflictes interns del moviment obrer, de l'altra, van impossibilitat l'entesa entre les dues parts per arribar a un acord sobre el conveni. Un exemple va ser durant la negociació del conveni de 1980. La patronal va oferir un augment salarial del 10.4% i una rebaixa de 16 hores anuals, a més de la possibilitat de reconèixer les seccions sindicals a l'empresa, però els representants dels treballadors (amb majoria de CCOO) van considerar insuficient les propostes de la patronal i es va iniciar una vaga indefinida el 10 de gener, que acabà 12 dies després, el 22 de gener, sense que l'oferta de la patronal hagués variat i després que una part de la plantilla ja s'hagués reincorporat a la feina. Molts treballadors no van entendre la utilitat d'aquesta

---

¹¹⁶⁵ “Información de la primera parte de la negociación del VII convenio colectivo de SEAT”, *Asamblea Obrera. Portaveu del sindicat de les CCOO de SEAT*, núm. 10, gener 1978, pàg. 5, col·lecció “premsa política”, Fons de documentació política contemporània (CEDOC), Hemeroteca general de la Universitat Autònoma de Barcelona.

vaga i el trencament de les negociacions, i va servir de campanya a la UGT per mostrar-se com l'opció moderada que hagués estat capaç de conduir amb èxit les negociacions. En canvi, pel conveni de 1981, on el sindicat socialista ja tenia majoria, el conveni va acabar en laude després de la intransigència de la patronal a no oferir cap augment salarial malgrat les rebaixes disposades a fer per part de la comissió negociadora. Això, juntament a que s'estava aplicant un expedient de regulació i que la marxa de les negociacions s'estava fent sense la realització d'assemblees, va fer que a la proposta d'aturades, els treballadors rebutgessin anar a la vaga amb una participació en referèndum que no arribava al 50%, deixant les mans lliures a la patronal per continuar amb la seva posició tancada de no oferir cap augment salarial. Aquests dos exemples reflecteixen com, davant la divisió sindical i la crisi interna del moviment obrer a SEAT, d'una banda, i la crisi econòmica en una empresa amb una patronal sense tradició de diàleg i de tarannà autoritari, de l'altra; els treballadors de SEAT, exemple de la lluita obrera durant la dictadura, no poguessin imposar a l'empresa les seves condicions laborals i salarials. La divisió sindical, aprofitada per l'empresa i el creixent allunyament de les assemblees i els òrgans de decisió pel conjunt dels treballadors, en un moment de reestructuració empresarial que s'estava fent sense tenir en compte les propostes dels obrers, va fer que la negociació dels convenis col·lectius anés més vinculada a intentar mantenir el seu poder adquisitiu, difícil tenint en compte que amb l'aprovació dels laudes els seus sous sempre quedaven per sota de l'IPC, que no pas a aconseguir les conquestes socials i econòmiques desitjades.

Com a SEAT, la crisi econòmica d'ENASA també va condicionar les negociacions dels convenis col·lectius. Les negociacions del conveni al darrer trimestre de 1978 van coincidir amb l'aprovació d'un expedient de regulació. Aquell any, amb unes pèrdues de 5.000 milions de pessetes, es va accelerar la necessitat de la patronal d'aprovar una reestructuració de l'empresa. Les negociacions del pla 1.2.5. es van allargar durant tot l'any 1979 fins la seva aprovació, al febrer de 1980. L'acceptació d'aquest pla establia, a més dels futurs expedients de regulació, quines havien de ser les jornades laborals per als propers anys i la massa salarial per a 1981 i 1982. Els convenis col·lectius van quedar, doncs, supeditats a aquest pla de reestructuració, ja que es van basar únicament en una revisió anual del salari –sempre inferior a l'augment de l'IPC–, la jornada i la producció establerta a l'acord de febrer de 1980. L'acceptació d'aquest pla va minvar el poder de negociació dels treballadors, que veien com el seu poder adquisitiu i la seva plantilla anava disminuint.

A la Maquinista, el darrer conveni signat abans de l'inici de la Transició va ser al 1973. Com en altres empreses, la negociació del conveni va estar vinculada amb la demanda de l'amnistia laboral. A diferència de SEAT, Olivetti o Pegaso, que al 1977 van escollir un Consell de Fàbrica, la Maquinista no va tenir autèntics representats de la classe obrera fins el 1978. Per això, abans de la negociació del conveni per a aquell any, els treballadors van escollir una comissió negociadora a través d'una llista unitària on estaven representades totes les centrals sindicals amb presència a la fàbrica al setembre de 1977. Les negociacions del conveni, però, es van trencar davant la negativa de la patronal a negociar l'amnistia i un augment salarial. No va ser fins al següent any, uns mesos abans que s'arribés a un pacte per l'amnistia, quan es va poder signar de nou un conveni col·lectiu per a 1979, sis anys després del darrer. Els treballadors de la Maquinista van aconseguir signar un nou conveni de dos anys per a 1980 i 1981, i un tercer conveni, per a 1982, en el qual destacava el reconeixement de les seccions sindicals implantades a l'empresa que tinguessin un mínim d'un 15% d'afiliació del total de la plantilla.

A Hispano Olivetti, com a la Maquinista, tampoc no se signava cap conveni des de 1973. A l'inici de la Transició, els convenis de 1976 i 1977 es van trencar davant la negativa de la patronal de negociar la readmissió dels acomiadats, però aquests van ser els darrers laudes de l'empresa, ja que la resta sí que es van poder negociar amb èxit. Entre les fites que van aconseguir en aquests convenis destaquen, per exemple, a més dels augments salarials i la disminució de la jornada laboral anual, que al 1979 Hispano Olivetti establia 40 hores sindicals per al comitè d'empresa i els delegats de personal. Al conveni següent, per a 1980, Hispano Olivetti, la majoria socialista feia seus els acords de l'AMI, negociats entre la UGT i CEOE, i reconeixia les seccions sindicals a l'empresa.

Les vagues de Motor Ibérica i Roca Radiadores de 1976 van afectar greument la capacitat dels treballadors de negociació dels convenis col·lectius. A Motor Ibérica, i a diferència d'ENASA, Roca Radiadores o SEAT, que tenien el mateix conveni per a totes les factories de l'Estat, la patronal va aprofitar la derrota de la vaga per imposar un conveni per províncies per cadascun dels centres de treball. A Barcelona, els convenis de 1977 i 1978 van acabar en laude, així que no va ser fins 1979 quan van poder aprovar un nou conveni, el qual només recollia aspectes econòmics i de jornada. A més, les negociacions van estar marcades per les amenaces de l'empresa, com l'acomiadament al novembre de 1979 de quatre obrers per manifestar-se en contra de l'Estatut de

Treballadors previ a l'inici de les converses. A Roca, encara que el conveni de 1978 el va continuar negociant la comissió deliberadora escollida a l'assemblea, els convenis aprovats eren dels més restrictius del sector. Per exemple, fins 1980 els obrers no es van poder desfer dels articles més regressius dels convenis com l'article 88: <<*El abandono colectivo ilegal del trabajo se considerará como acto de rescisión de contrato por parte de los trabajadores*>> o l'article 101, amb el qual l'empresa tenia la potestat d'acomiar un treballador sempre que es produís una disminució voluntària i continuada, individual o col·lectiva, de la producció. El conveni d'aquell any també reconeixia, per primera vegada, el comitè d'empresa.

La negociació dels convenis col·lectius va passar de ser utilitzada com a marc de lluita pels drets i llibertats dels treballadors i millores de les condicions salarials i laborals de la classe obrera, a la defensa del manteniment del poder adquisitiu i del lloc de feina, en un context de regulacions de plantilla i augment de l'atur. Aquest context, lligat a una desvinculació de la formació i discussió de plataformes reivindicatives entre els treballadors a les assemblees, la divisió sindical, o la delegació de la seva participació i decisió en la marxa de les negociacions a les comissions negociadores, va provocar un creixent desinterès en la vida política i sindical per una bona part de les plantilles, i dimissions, pugnes internes i escissions a les centrals sindicals, especialment a CCOO. Els convenis col·lectius també van perdre aquest concepte d'instruments de lluita en el moment en què es van vincular alguns dels conceptes més importants a negociar (jornada laboral, salari, productivitat, etc.) als plans de reestructuració aprovats en algunes empreses. Per aquest motiu, un altre dels aspectes que també s'han tingut molt en compte en aquesta tesi ha estat el seguiment dels diferents expedients de regulació aplicats en aquestes empreses (excepte a la Maquinista i Roca, que no se'n va fer cap) al llarg de la Transició.

A SEAT, l'obertura econòmica d'Espanya, juntament amb la crisi econòmica i la crisi estructural de la pròpia empresa, va afectar la seva plantilla sobredimensionada. Entre 1978 i 1982, la classe treballadora de SEAT va viure vuit expedients de regulació, entre els quals hi havia rescissions de plantilla i d'ocupació i el trasllat de vacances a l'octubre de 1980. Des de 1980, les factories de Barcelona van enllaçar expedients de regulació un rere l'altra, mentre que la situació de la direcció i de l'INI empitjorava amb la sortida de FIAT de SEAT. Aquell any, el canvi sindical va afavorir les posicions més moderades que representava la UGT, més favorables a la negociació dels expedients. D'altra banda, la manca de debat a les assemblees obreres per buscar estratègies

conjunctes per solucionar la crisi de la fàbrica o la divisió de CCOO en l'acceptació o no dels expedients entre els seus corrents sindicals, va anar desmobilitzant els treballadors. Si a la presentació de l'expedient de 1978 es van manifestar uns 10.000 treballadors, al gener de 1982 només foren uns 1.500. En aquest període, la plantilla de SEAT a la Zona Franca havia passat de 19.925 treballadors el 1978 a 13.125 l'any 1982.

A ENASA, entre 1978 i 1982 es van aprovar set expedients de regulació, entre regulacions d'ocupació temporals, rescissions de plantilla, jubilacions anticipades i rescissions de contracte. Les pèrdues econòmiques, la gestió empresarial nefasta i la pèrdua de quota de mercat va fer que l'INI, que tenia el 65% de les accions, busqués en un soci estranger, com International Harvester, la solució pel manteniment de l'empresa. Mentre la patronal iniciava les converses amb possibles socis, al llarg de 1979 també es van dur a terme les negociacions del pla de reestructuració que passaria a ser conegut com el Pla 1.2.5., pels terminis anuals de les seves actuacions i a l'aprovació del qual quedava condicionada la compra d'ENASA per part d'IH, que no es va acabar realitzant. En el pla, aprovat al febrer de 1980, quedava recollit un acord d'excedències pactades, el tancament dels centres de la Sagrera i Matacás (acompanyat d'un pacte de jubilació anticipada per als treballadors majors de 57 anys d'aquests centres), un expedient de regulació per a 1980, un altre per a 1981 i un altre per a 1982. Tots tres es basaven en una reducció de la jornada del 33% durant sis mesos, període en el qual els treballadors cobrarien el 95% del salari. A més d'aquests expedients, al juliol de 1980 es va aprovar un expedient de rescissió de contractes, i al juliol de 1982, quan acabava el darrer expedient de regulació recollit al pla, s'aprovava una nova regulació d'ocupació temporal per al segon semestre d'aquell any.

A Hispano Olivetti, fins el juny de 1980 no es va presentar cap expedient. A diferència de SEAT i Pegaso, l'expedient no es va presentar per una baixada de vendes i acumulació d'estocs continuada, sinó per la voluntat de la direcció de finalitzar la producció de màquines d'escriure a finals de 1981, que en aquells moments representava el 80% de la producció dels béns fabricats a la factoria de Barcelona, possiblement per traslladar la fàbrica a l'estranger. Aquest primer expedient, que pretenia acomiadar temporalment 1.541 treballadors (dels 2.343 obrers totals de la fàbrica), va ser denegat pel Ministeri de Treball. Denegat l'expedient, la patronal i els representants dels treballadors van negociar un pla de reestructuració de l'empresa basat en jubilacions, baixes incentivades i un expedient de regulació d'ocupació de sis mesos

per a 1982. L'aplicació d'aquest pla va fer que la plantilla (comptant obrers, administratius i tècnics de tallers) passés de 2.207 treballadors al 1981 a 865 el 1983.

Com Hispano Olivetti, Motor Ibérica no va presentar un expedient de regulació fins 1980, encara que en aquesta empresa les pèrdues d'aquell any van arribar als 450 milions de pessetes. Al novembre d'aquell any es va aprovar el primer d'ells, que afectava 7.000 treballadors de les factories de Madrid, Barcelona i Montcada durant 39 dies, entre l'1 de febrer al 28 de juny de 1981. En acabar aquest, l'empresa va aplicar-ne un altre per al segon semestre de l'any, mentre es negociava un pla de viabilitat de cinc anys amb els representants dels treballadors. L'acceptació del pla de viabilitat entre 1981 i 1984 va fer que en aquest període la plantilla de Motor Ibérica reduís 2.000 llocs de treball a la seva plantilla.

Els expedients de regulació, i sobretot els plans de viabilitat aprovats a partir de 1980, van minvar considerablement el nombre de treballadors d'aquestes empreses. El manteniment dels llocs de treball va ser un dels camps de batalla més importants de la classe obrera durant la Transició. Paulatinament, però, el sindicalisme d'atac va anar desapareixent per un sindicalisme de defensa de l'ocupació i del manteniment del poder adquisitiu, fet estretament lligat amb la desaparició de les assemblees i dels debats multitudinaris, i a la victòria d'un discurs de moderació que passava perquè la classe treballadora hagués de sacrificar-se per sortir de la crisi econòmica.

En aquest estudi s'han analitzat els plantejaments de la classe obrera, especialment seguint els de les dues centrals sindicals majoritàries (CCOO i UGT), sobre com s'havien d'organitzar els treballadors en democràcia: Consells de Fàbrica, seccions sindicals o Assemblea de Treballadors. El debat sobre el com va pesar, sovint, més que la causa per la qual es lluitava. Per exemple, el debat sobre els delegats revocables de l'Assemblea de Treballadors de Roca Radiadores i el fet que durant els tres mesos de vaga votessin a mà alçada va condicionar els suports que van rebre els treballadors d'algunes centrals sindicals (com USO o les CCOO del Baix Llobregat) que no estaven d'acord no tant pel model sindical, sinó pels mètodes de lluita, encara que el conflicte de Roca era la lluita per l'amnistia, una causa compartida pel conjunt del proletariat del país. La resposta a la vaga de Roca també va posar de manifest, encara que es veu en molts altres casos al llarg d'aquest treball, les contradiccions i divisions internes del moviment obrer, especialment les Comissions Obreres, a causa dels diferents corrents antagònics que hi havia al seu interior. Així doncs, el debat sobre les formes i el model a seguir van ser presents en menor o major mesura a totes les factories. Per exemple, a

SEAT, la forma en què es va desenvolupar la vaga de gener de 1980 pel conveni col·lectiu d'aquell any va enfrontar els sectors més radicals de CCOO amb la UGT, que no compartia les decisions a mà alçada que es prenen en alguns tallers. De fet, el final d'aquella vaga servirà, com ja s'ha esmentat, com a campanya electoral per a la UGT per mostrar-se com un sindicat que entenia els canvis que havia de fer la classe treballadora en aquells moments, és a dir, negociar abans que arribar al conflicte. Si bé en la lluita per l'amnistia, la classe treballadora va aconseguir sumar un front comú, els debats sobre com fer servir la vaga, la negociació i quins havien de ser els mecanismes de participació, van produir l'efecte contrari, com queda reflectit a través de les discussions dels comitès d'empresa i les centrals sindicals, les negociacions dels convenis col·lectius i els expedients de regulació. D'altra banda, el model sindical implantat a cada fàbrica també va variar en funció de la tradició de lluita de cada factoria, en base a la qual es van aplicar tàctiques diferents. Per exemple, la UGT de SEAT no va afavorir mai el Consell de Fàbrica de 1977, mentre que aquell mateix any a Hispano Olivetti és la UGT qui promou el Consell de Fàbrica, que posava punt final a una reivindicació d'anys dels treballadors d'Olivetti i de la central socialista: acabar amb el Jurat d'Empresa i imposar a la patronal uns representants escollits pels propis obrers.

Una de les lluites obreres més importants dels anys seixanta i setanta va ser, precisament, la defensa de representants legítims de la classe proletària. La reaparició del moviment obrer a la fàbrica va anar vinculada a les assemblees de treballadors, des de les quals es va iniciar la recerca d'organismes unitaris que representessin el conjunt de la classe treballadora. A Roca, les assemblees obreres van decidir-se per delegats revocables de l'Assemblea General de Treballadors durant la vaga de 1976, mentre que a SEAT, Pegaso o Hispano Olivetti, les assemblees es van decidir per un Consell de Fàbrica com a òrgan de representació unitari de la classe obrera. Les diferències entre models assemblearis com el de Roca o el consellista com el de SEAT no va variar tant en la teoria (ja que tots dos tenien com a pilar fonamental l'assemblea de treballadors i la recerca d'un òrgan unitari per a tota la classe obrera), sinó, com s'ha vist, en el context de cada fàbrica a l'hora d'implantar-ho, que va permetre a la classe treballadora fer servir uns mètodes de lluita i d'implantació de la pràctica assembleària que podien ser més o menys compartits entre les diferents fàbriques. L'experiència unitària de l'Assemblea i els Consells de Fàbrica va viure el seu punt àlgid entre 1976 i 1978, però el decret de desembre de 1977 va imposar uns comitès d'empresa que, d'una banda,

comptava amb les mateixes atribucions dels Jurats d'Empresa i, de l'altra, no anava acompanyat d'un reconeixement oficial de les centrals sindicals a la fàbrica. La imposició d'aquest organisme i el declivi de les assemblees va provocar la desaparició d'aquests models sindicals unitaris al llarg de 1978.

Sense la mobilització de la classe obrera, la consecució de les llibertats democràtiques no haguessin estat possibles. L'amnistia, la llibertat d'expressió o de reunió, són només algunes de les victòries de la classe obrera a la Transició. El camí no va ser fàcil, i va necessitar del coratge i la solidaritat de milers de treballadors que, sabent que ho podien perdre tot, van continuar lluitant. El moviment obrer va quedar limitat per les divisions internes, el sectarisme i els interessos de cada central sindical per implementar el seu model sindical, però també pels interessos del govern d'UCD a través de la repressió i de legislacions restrictives i retardades expressament en el temps que va aprofundir aquesta divisió, a més de la intransigència d'una patronal que no havia canviat la seva mentalitat autoritària pròpia de l'anterior etapa dictatorial. Aquestes llums i ombres del moviment obrer no fan més que engrandir els èxits d'una classe obrera que, malgrat tenir molt en contra, va aconseguir portar la democràcia a les empreses i al conjunt del país.

VIII. Bibliografia

Bibliografia consultada: llibres, articles de revista i tesis doctorals

ALONSO, Albert, *La vaga de Roca. 96 dies de resistència i autoorganització*, tesina de final de llicenciatura presentada a la Universitat de Barcelona el 2005, dirigida per Carles Santacana.

ALONSO, Albert; CAMPMANY, Josep, et. al., *La vaga de Roca (1976-1977). Una generació després*, Gavà: Centre d'Estudis de Gavà, 2008.

AMAYA Àlex, *El acelerón sindicalista: Discurso social, imagen y realidad del aparato de propaganda de la organización sindical española, 1957-1969*, Universitat Autònoma de Barcelona, 2011.

AMORES, Ferran, *Motor Ibérica: 100 dies de vaga*, ed. Federació Minerometal·lúrgica de Catalunya de CCOO i SS de CCOO de Nissan Motor Ibérica, 2007.

ANDREU, Marc, *Barris, veïns i democràcia: el moviment ciutadà i la reconstrucció de Barcelona (1968-1986)*, Barcelona: Avenç, 2015.

ARMENGOL, Montse, *El fil roig. UGT de Catalunya. 125 anys lluitant*, Sapiens Publicacions, 2013.

BABIANO, José, *Emigrantes, cronómetros y huelgas. Un estudio sobre el Trabajo y los trabajadores durante el franquismo (Madrid, 1951-1977)*, Siglo XXI de España Editores S.A., 1995.

BABIANO, José, “¿Perspectivas globales vs enfoques locales? Notas sobre el trabajo y los trabajadores durante el franquismo”, *IV Congreso Historia Local de Aragón*, Instituto de Estudios Altoaragoneses, 2003, pàg. 111-123.

BALFOUR, Sebastian, *La Dictadura, los trabajadores y la ciudad: el movimiento obrero en el Área Metropolitana de Barcelona, 1939-1988*, Barcelona: Ajuntament de Barcelona: MUHBA, 2012.

BALLESTER, David, “El final de la travessa del desert: la reconstrucció de la UGT a Catalunya, 1974-1977”, *Recerques*, núm. 42, 2001, pp. 25-60.

CAÑADAS- GASCÓN, Xavier, *El caso Scala. Terrorismo de Estado y algo más*. Barcelona: Virus, 2008.

CASADO Gil, Mª Reyes, *La Confederación Nacional del Trabajo en el estado español: reorganización y crisis (1973-1980)*, UNED, 2015.

- CASALS, Xavier, *La Transición española. El voto ignorado de las armas*, Barcelona: ed. Pasado y Presente, 2016.
- CASTÁN, Antonio, *3819 huellas imborrables*, Espanya, 2013.
- CATALÁN, Jordi, “*La primera crisis de SEAT: el veto a General Motors y la compra de AUTHI a British Leyland (1972-1976)*”, *Investigaciones de Historia Económica*, núm. 9, 2007, pp. 141-172.
- CERDÁN, E., et. al., *O todos o ninguno. La huelga de Laforsa. Cornellà de Llobregat (1975-76)*, Cornellà: Ajuntament de Cornellà de Llobregat, 2010.
- COLECTIVO DE ESTUDIOS POR LA AUTONOMÍA OBRERA, *Luchas autónomas en la transición democrática*, Bilbao: Ed. Zero, 1977.
- DÍAZ, José Antonio. *Luchas internas en Comisiones Obreras. Barcelona, 1964-1970*, Barcelona: Bruguera, 1977.
- DÍAZ RUIZ, Juan José, *SEAT: ambición de superarse. La metamorfosis de la empresa que motorizó a los españoles*, Barcelona: Profit editorial, 2010.
- DDAA, *Baix Llobregat, el cinturó roig de Barcelona. Memòria antifranquista del Baix Llobregat*, vol. 2, ed. Associació per la memòria històrica del Baix Llobregat, s/d.
- DOMENÈCH, Xavier, *Clase obrera, antifranquismo y cambio político: pequeños grandes cambios 1956-1969*, Madrid: Catarata, 2008.
- DOMENÈCH, Xavier, “La otra cara del milagro español. Clase obrera y movimiento obrero en los años del desarrollismo”, *Historia contemporánea*, núm. 26, 2003, pp. 91-112.
- ESPUNY TOMÁS, Maria Jesús i PAZ TORRES, Olga, *El Proyecto de Ley de Acción Sindical en la Empresa de 1978*, Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2005.
- ESTIVILL, J., DE LA HOZ, J. M^a, *La cultura política dels treballadors a Catalunya. Estudi sobre les eleccions sindicals (1944-1987)*, Barcelona: ed. La Magrana, Fundació Jaume Bofill, 1988.
- GARCIA, Soledad, “La Maquinista Terrestre i Marítima. Característiques de la força de treball a Barcelona”, *Revista catalana de geografia*, núm. 13, 1990, pp. 17-31.
- GARNER et al., *Advocats combatius i obrers rebels: el Col·lectiu Ronda i els conflictes laborals durant el franquisme i la transició*, Barcelona: ECOS, 2010.
- GIMÉNEZ, Dionisio, *Crónicas de la transición democrática española. Roca, Organización obrera y desinformación*, Ediciones de la Torre, 1977.
- GOICOECHEA, Maite, “Mujeres de Roca: una lucha sin cuartel”, *Vindicación*, 1977, núm.7, pp. 41-43.

- GÓMEZ CASAS, J., *Relanzamiento de la CNT, 1975-1979*, París: CNT (Regional de l'Exterior), 1984, pàg. 24-46.
- GONZÁLEZ M., RÓDENAS S., CERDÁN E., *O tots, o cap. Laforsa, una vaga que va fer història*, Manresa: ed. Tigre de Paper, 2015.
- GUTIÉRREZ, P., *Miniwatt-Philips: la memoria obrera*. Barcelona: El Viejo Topo, 2003.
- HAMPER, Ben, *Rivthead. Tales from the assembly line*, Estats Units: Warner Books, 1992.
- HISPANO, Marià i MATA, Víctor [coord.], *La Maquinista Terrestre i Marítima. Poder y libertades. Movimiento obrero 1931-1956*, Barcelona: Fundació Museo Historicosocial de la Maquinista Terrestre i Marítima, S.A., i de Macosa, 2013.
- LARDÍN I OLIVER, Antoni, *Obrers comunistes. El PSUC a les empreses catalanes durant el primer franquisme (1939-1959)*, Cossetania: ed., Valls, 2007.
- LOPE, Andreu et. al., “La nova etapa de l’acció sindical a Espanya: transformacions laborals i canvis estratègics”, *Papers*, núm. 32, 1989, pp. 89-114.
- LÓPEZ, Víctor M., *La conflictividad en el área metropolitana de Barcelona (1961-1975)*, Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 2016.
- LUDEVID, Manuel, *Cuarenta años de Sindicalismo Vertical. Aproximación a la Organización Sindical Española*, Barcelona: Laia, 1976.
- LUDEVID, Manuel, *El sindicato dentro de la empresa. La experiencia europea. El caso español*, Barcelona: ed. Blume, 1979.
- MARÍN, J. M^a, “La Coordinadora de Organizaciones Sindicales (COS): una experiencia de unidad de acción sindical durante la Transición” a *Espacio, Tiempo y Forma*, Serie V., H^a Contemporánea, t.9, 1996.
- MATEOS, Abdón, “Comunistas, socialistas y sindicalistas ante las elecciones del <<Sindicato Vertical>>, 1944-1967”, *Revista de la Facultad de Geografía e Historia*, núm. 1, 1987, pp. 379-411.
- MIGUELEZ, Faustino, *SEAT, la empresa modelo del régimen*, Dopesa, 1977.
- MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere; [et al.], *Construint la democràcia: el moviment veïnal durant el tardofranquisme i la transició*, Barcelona: Icaria, Bellaterra: UAB: Memorial Democràtic, 2009.
- MOLINERO, CARME i YSÀS, Pere, *El règim franquista. Feixisme, modernització i consens*, Girona: Universitat de Girona, 2003.

- MORÁN, Agustín, “Auge y crisis de los grandes acuerdos sociales de los 80. De la clase obrera al mercado de Trabajo”, *Cuadernos de Relaciones Laborales*, núm. 9, UCM Madrid, 1996, pp. 13-55.
- MUÑOZ, Antonio, “Solidaridad alemana con la UGT, año 1977”, *Análisis históricos del sindicalismo en España. Del franquismo a la estabilidad democrática (1970-1994)*, Fundación Francisco Largo Caballero, Madrid: 2013, pàg. 47-62.
- ORERO, Felipe [pseudònim de José Martínez Guerricabeitia], *CNT: ser o no ser*. París: Ruedo Ibérico, 1979.
- PÉREZ VERA, Manuel, *La Pegaso: nuestra fábrica. Las CCOO como las habíamos imaginado (1966-1985)*, Barcelona: Fundació Cipriano García, 2015.
- PALOMERO, Dora: *Los trabajadores de ENASA durante el franquismo*, Barcelona: Sirius, 1996.
- QUINTANA, Francisco, *Asalto a la fábrica. Luchas autónomas y reestructuración capitalista, 1960-1990*, Barcelona: ed. Alikornio, 2002.
- REDERO, Manuel, “Sindicalismo y transición política en España”, *Ayer*, núm. 15, 1994.
- REDERO, Manuel, “Los sindicatos en la democracia: de la movilización a la gestión”, *Historia y Política*, núm. 20, Madrid, juliol- desembre 2008, pàg. 129-158.
- ROLDÁN, José, *PEGASO. Del paternalismo a la desregulación. Las relaciones laborales entre 1954 y 1994*, Madrid: 2013.
- RUIZ F., GARCÍA A., LIZANO V., *El estilo sindical del Baix Llobregat. El sindicalismo bajo la dictadura franquista: 1960-1976*, CCOO Baix Llobregat, Col·lecció. Comarca Activa vol. II, s/d.
- SAN ROMÁN, Elena, “El nacimiento de la SEAT: autarquía e intervención del INI”, *Revista de Historia Industrial*, núm. 7, 1995, pp. 141-165.
- SELLÉS, Elionor, *Moviment obrer, canvi polític, social i cultural. Comissions Obreres a Catalunya 1964-1978*, Barcelona: Universitat de Barcelona, 2005.
- Sense autor, *Crónica del movimiento obrero en Pegaso. Barcelona (1946-1990)*, 1991.
- TAPPI, Andrea, *SEAT, modelo para armar. Fordismo y franquismo (1950-1980)*, Alzira: ed. Germania, 2010.
- TAPPI, Andrea, “Lotte operaie e franchismo. La Hispano Olivetti di Barcellona (1946-1975)”, *Spagna Contemporanea*, núm. 12, 2012, pp.113-135.
- TÉBAR, Javier [ed.], *El movimiento obrero en la gran ciudad. De la movilización sociopolítica a la crisis económica*, Barcelona: el Viejo Topo, 2011.

TRAVESSET I QUERALTÓ, Magí, “La Maquinista Terrestre i Marítima: de la fundació a la transició democràtica” a *Racó*, 2000, núm. 11, pp.41-54.

TUDELA, E., *Anem junts: 1970-1990: el Consell de Fàbrica de Condiesel, una història de lluita obrera*, Barcelona: 2016.

VARO, Nadia, *Las militantes ante el espejo. Clase y género en las CCOO del área de Barcelona (1964-1978)*, Alzira: ed. Germania, Fundació Cipriano García de CCOO de Catalunya, 2014.

VARO, Nadia, “*Treballadores, conflictivitat laboral i moviment obrer a l'àrea de Barcelona durant el franquisme (1964-1975)*”, Barcelona: Universitat de Barcelona, 2014.

YSÀS, Pere, “¿Una Sociedad pasiva? Actitudes, activismo y conflictividad social en el franquismo tardío”, *Ayer*, núm. 68, 2007, pp. 31-57.

YSÀS, Pere, “El movimiento obrero durante el franquismo. De la resistencia a la movilización (1940-1975)”, *Cuadernos de Historia Contemporánea*, núm. 30, 2008, pp. 165-184.

Premsa de l'època

- *ABC.*
- *Avui.*
- *Cambio 16.*
- *Catalunya express.*
- *Diario de Barcelona.*
- *El correo catalán.*
- *El Noticiero Universal.*
- *El Noticiero.*
- *El País.*
- *El Punt Avui.*
- *Interviu.*
- *La Vanguardia.*
- *Mundo Diario.*
- *Tele|eXpres.*

- *Triunfo.*

Prensa obrera

- *Bicicleta, revista de comunicaciones libertarias*, núm. 23-24 extra, diciembre 1979.
- *Combate. Liga comunista revolucionaria-cuarta internacional.*
- *El Socialista órgano del Partido Socialista Obrero Español.*
- *En lucha. Órgano del Comité Central de la Organización Revolucionaria de Trabajadores.*
- *España Republicana: portavoz del movimiento antifranquista*, Año XXXII, núm. 700, 15.4.1970.
- *Mundo Obrero: Órgano del Comité Central del Partido Comunista de España.*
- *Nuestra Bandera. Revista teórica y política del Partido Comunista de España.*
- *Teoría y Práctica. La lucha de clases analizada por sus protagonistas*, núm. 12, octubre 1977.
- *Treball: editat per la delegació del C.C. de P.S.U. de C.*
- *UNIÓN, Portavoz de la Unión General de Trabajadores*, febrer 1974.

Revistes obreres a l'empresa

- *Assemblea Comissió Obrera. Las CCOO del grupo ENASA.*
- *Assemblea Obrera de SEAT.*
- *Asamblea. Órgano de difusión (interna) de la sección sindical de Pegaso de las CCOO.*
- *Boletín Comisión Obrera de Pegaso.*
- *Boletín CCOO. Portavoz de la sección sindical de CCOO de H. Olivetti.*
- *Boletín Informativo de la Comisión Obrera de la Maquinista Terrestre y Marítima.*
- *Comisión Obrera unitaria de la Maquinista Terrestre y Marítima.*
- *Comisión Obrera de Empresa Pegaso.*
- *CNT Maquinista. Boletín informativo CNT en MTM.*
- *Endavant. Portavoz CCOO de MISA.*

- *La Huelga: Comité de S. Andrés-B. Pastor del PSUC*, núm.7, juny 1972.
- *La Maquinista, Comisión Obrera de la Maquinista.*
- *Maquinista Obrera. Por la organización de las Comisiones Obreras.*
- *Nuestro Sindicato.* Sección sindical de CCOO de Pegaso.
- *UNIDAD, boletín de los trabajadores de Motor Ibérica.*
- *Unión y lucha.* Hoja informativa de los trabajadores de H.O.

Fonts orals

- Entrevista a Antoni Tomàs Pineda, ex-treballador de la MTM i militant del FOC, realitzada per la Fundació Maquinista Terrestre i Marítima.
- Entrevista a Montserrat Vila, realitzada per la Fundació Maquinista Terrestre i Marítima.
- Entrevista a Ferran Saro, ex-treballador de MACOSA, realitzada per la Fundació Maquinista Terrestre i Marítima.
- 57 entrevistes a ex-treballadors de Pegaso, digitalitzades a la fonoteca del CRAI Biblioteca Pavelló de la República, disponible online a: <http://mdc.csuc.cat/cdm/landingpage/collection/pegaso>.
- 30 CD de diferents assemblees que es van fer durant la vaga de Roca Radiadores i que es conserven a l'Arxiu Nacional de Catalunya.
- Entrevista a Clemente Olivares, realitzada el 21.2.2013.
- Entrevista a Silvestre Gilaberte, realitzada el 14.7.2015.
- Entrevista a Ferran Saro, realitzada el 4.11.2015.
- Entrevista a Pedro López Provencio, realitzada el 12.2.2016.
- Entrevista a Maruja Ruiz, realitzada el 26.5.2016.
- Entrevistes a diferents líders sindicalistes fetes per l'Escola Superior de Sociologia de la Diputació de Barcelona al novembre de 1977. Les entrevistes estan disponibles al CD del fons Memòria obrera de la fàbrica ENASA (Pegaso), arxiu CEHI Biblioteca Pavelló de la República.
- Documental "Generació Pegaso", disponible online a TV3 a la carta: <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/Generacio-Pegaso/video/4368950/>.

Arxius i fons documentals

- Arxiu CEHI- Biblioteca Pavelló de la República:
  - Fons DPP- Subsèrie LCR (Lliga Comunista Revolucionària).
  - Fons DPP- Subsèrie Comissions Obreres.
  - Fons DPP- Subsèrie OICE (Organització d'Esquerra Comunista d'Espanya).
  - Fons DPP- Subsèrie OCE (Organització Comunista d'Espanya).
  - Fons DPP- Subsèrie UCL (Unió Comunista d'Alliberació).
  - Fons DPP- Subsèrie UGT.
  - Fons DPP- Subsèrie CNT.
  - Fons F-FV (Fulls Volants).
  - Fons RP (Reculls de premsa)- Subsèrie FELLA (Fundació d'Estudis Llibertaris i Anarcosindicalistes).
  - Fons TP- Sèrie de textos polítics.
  - Fons Memòria Obrera de la fàbrica ENASA (Pegaso).
- Arxiu Memorial dels Treballadors de SEAT:
  - Fons CCOO SEAT cedit per Diosdado Toledano.
- Arxiu Històric de les Comissions Obreres de Catalunya- Fundació Cipriano Garcia:
  - Fons SSE CCOO SEAT.
  - Fons SSE CCOO La Maquinista Terrestre i Marítima.
  - Fons SSE CCOO ENASA.
  - Fons SSE CCOO Hispano Olivetti.
  - Fons SSE CCOO Motor Ibérica.
  - Fons SSE CCOO Nissan Motor Ibérica.
  - Fons digital de premsa obrera.
- Arxiu Nacional de Catalunya:
  - Fons PSUC.
  - Fons CD conflicte de Roca Radiadores.
- Biblioteca Arús:
  - “CNT SEAT: dossier de estudio. Acción sindical en la empresa”.
- Dipòsit digital de documents de la UAB:
  - Fons publicacions periòdiques època franquista.

- Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL):
  - Fons catàleg de publicacions sindicals clandestines 1939-1975.
- Fons Personal de Josep Campmany (historiador local de Gavà), sobre Roca Radiadores.
- Arxiu digital de la Autonomia Obrera. Lluites autònomes a l'estat espanyol durant la dictadura i la transició: consulta de premsa obrera relacionada amb la vaga de Roca.
- Fundació La Maquinista Terrestre i Marítima-Macosa, per la consulta dels CD d'entrevistes a treballadors.
- Biblioteca Virtual de Prensa Histórica (BVPH): consulta de *Mundo Obrero*, *Treball*, *Combate*, *En lucha*, *Nuestra Bandera*.
- Servei de gestió documental, arxius i publicacions, Ajuntament de Girona: consulta del diari *Avui* i *el Punt Avui*.

IX. Annex

9.1. Relació de documents

El present annex recull una selecció de documents d'algunes de les empreses aquí estudiades: SEAT, ENASA, Hispano Olivetti i Roca Radiadores. Els documents escollits, dividits per empreses, són una petita mostra del material (en alguns casos, inèdit) al qual s'ha tingut accés durant el procés d'investigació.

SEAT

1. *Asamblea Obrera*, núm. 1, 2.1.1970. Primera publicació de la revista obrera a SEAT. 2 pàgines.
2. *Asamblea Obrera*, núm. 35, 10.11.1971. En aquest número, s'informa de la mort del treballador Antonio Ruiz Villalba. 2 pàgines.
3. *Asamblea Obrera*, núm. 54, 7.7.1972. En aquest número, s'informa de la mort de dos treballadors a causa de les condicions laborals a la fàbrica i sobre els ritmes de producció. 2 pàgines.
4. “Acta núm.2”, 25.8.1977. Acta del Consell de Fàbrica que tracta sobre les negociacions amb l'empresa pel reconeixement del Consell i els seus delegats.
5. “Acta”, 8.9.1977. Acta on s'acorda entre representants de la patronal i els treballadors el reconeixement del Consell de Fàbrica després de les eleccions sindicals el 19.7.1977. 2 pàgines.
6. *Asamblea Obrera*, núm. 10, gener 1978, pàg. 10, que recull les preguntes pel referèndum d'acceptació o no del VIII conveni col·lectiu realitzat el 20.12.1977.
7. “Contrapropuesta obrera en SEAT”, *Mundo Diario*, 5.2.1978. Retall de premsa sobre l'expedient de regulació que es negociava a SEAT.
8. “Resumen de la oposición presentada por los trabajadores de SEAT al expediente de regulación de empleo presentado por la empresa”, 8.2.1978, pàg. 3.
9. “SEAT y las empresas auxiliares”, *Mundo Diario*, 12.5.1978. Retall de premsa sobre els efectes de l'expedient de regulació a les empreses auxiliars de SEAT.
10. “SEAT, de nuevo en la calle”, *Mundo Diario*, 23.2.1978. Retall de premsa sobre les mobilitzacions en contra de l'expedient de regulació.

11. “Acta núm. 9”, març 1978. Acta del Consell de Fàbrica en el que hi ha un debat entre els delegats sobre les mobilitzacions fetes i les accions futures en el marc de la negociació de l’expedient de regulació.
12. “1ª Asamblea de delegats dels Consells i Comitès de Fàbrica de Zona Franca”, 15.4.1978. Primera reunió de les empreses de la Zona Franca que han escollit un Consell de Fàbrica (Miniwat, Cometsa, Gallital, Matachana, Hijos de Miguel Mateu, Riviere, Sidercome, Lámpara Z., Desguaces Condal, Frape., Pegaso i SEAT), per tractar, gràcies al comitè de solidaritat de SEAT, les diferents problemàtiques de la classe treballadora en aquestes fàbriques.
13. “UGT informa”, 28.5.1978. Full informatiu on es comunica que la central sindical ha demanat a l’empresa la convocatòria d’eleccions sindicals seguint la normativa legal i denuncia a CCOO per, segons la central socialista, voler dividir els treballadors de la fàbrica.
14. “UGT. Comunicado a todos los trabajadores”, 29.5.1978. Full informatiu d’UGT on recull l’evolució de les negociacions entre les centrals sindicals per intentar arribar a un acord sobre la convocatòria d’eleccions al comitè d’empresa. 3 pàgines.
15. “Definición sobre los puntos fundamentales”, juny 1978. Acord entre les diferents centrals sindicals per celebrar les eleccions sindicals el 12.7.1978 sense seguir el Decret Llei 3149/1977, de 6 de desembre. 2 pàgines.
16. “CCOO ganó en SEAT”, *Lluita Obrera*, juliol 1978. Retall de premsa que fa una anàlisi de la victòria de CCOO a les eleccions sindicals de SEAT de 1978.
17. “Comunicado conjunto de las centrales sindicales en SEAT”, setembre 1978. Acord entre les centrals sindicals per exigir a l’empresa la seva participació a les negociacions entre SEAT, INI i FIAT sobre el futur de l’empresa, així com l’exigència del manteniment dels llocs de treball.
18. “UGT pide más control de FIAT sobre SEAT”, *Tele/Expres*, 12.9.1978. Retall de premsa que tracta sobre la posició d’UGT davant les negociacions entre SEAT, INI i FIAT.
19. “Acord entre SEAT, FIAT, INI i els bancs”, 22.5.1979. Acord sobre l’augment de capital per part de FIAT a SEAT.
20. “Acta”, 16.10.1979. Preacord entre la direcció, UGT i CCOO sobre la regulació del dret de vaga a la fàbrica i la responsabilització dels treballadors de possibles desperfectes arrel d’actes individuals o col·lectius a l’interior de la factoria.

21. *Asamblea Obrera*, butlletí extraordinari, 21.10.1979. Al full informatiu, CCOO explica el seu canvi de postura d'acceptar el preacord amb l'empresa sobre la regulació del dret de vaga a la factoria a posicionar-s'hi en contra. 2 pàgines.
22. "Acta", 24.10.1979. Acta on s'informa de les sancions als treballadors del taller 8 que s'havien manifestat per les males condicions laborals al taller.
23. "SEAT salió a la calle", *Mundo Diario*, 17.4.1980. Retall de premsa. Informació sobre la mobilització obrera de SEAT en contra de l'expedient de regulació.
24. "Aceptada la regulación de empleo para los trabajadores de SEAT", *TeleXpres*, 23.4.1980. Retall de premsa que recull les opinions de CCOO i UGT sobre l'acceptació de l'expedient de regulació.
25. "Se presentará recurso de alzada", *Mundo Diario*, 24.4.1980. Retall de premsa que recull les accions de CCOO en contra de l'aprovació de l'expedient.
26. "CCOO <<es una resolución eminentemente política>>", *Mundo Diario*, 24.4.1980. Retall de premsa que recull les opinions de CCOO i UGT sobre l'expedient de regulació.
27. Candidatura eleccions sindicals 1980 de CCOO al col·legi de tècnics i administratius a la Zona Franca.
28. Candidatura eleccions sindicals 1980 de CCOO al col·legi d'obres especialistes i no qualificats a la Zona Franca.
29. Candidatura eleccions sindicals 1980 de CGCM al col·legi d'obres especialistes i no qualificats a Martorell.
30. Candidatura eleccions sindicals 1980 d'UGT al col·legi d'obres especialistes i no qualificats a Martorell.
31. Candidatura eleccions sindicals 1980 d'UGT al col·legi de tècnics i administratius a Martorell.
32. Cartell de propaganda de CCOO per a les eleccions sindicals de 1980.
33. "¿Un sindicato para solucionar problemas o un sindicato para crearlos?", fulletó de propaganda d'UGT de les eleccions sindicals de 1980. 2 pàgines.
34. "Elecciones sindicales 80- SEAT Zona Franca", Resultat de les eleccions sindicals de 1980 a SEAT Zona Franca i comparació dels resultats amb els comicis de 1978.
35. "SEAT: UGT ganó las elecciones sindicales a Comisiones Obreras", *TeleXpres*, 30.4.1980, i "Masiva afluencia de votantes en las elecciones de

- SEAT”, *el País*, 30.4.1980. Retalls de diari que informen sobre les votacions al comitè d’empresa de SEAT i el canvi sindical que es dona al 1980.
36. “Los trabajadores, hartos de demagogia”, *Diario de Barcelona*, 1.5.1980. Retall de premsa. Anàlisi de Nicolás Redondo (secretari general de la UGT) de les eleccions sindicals a SEAT. 2 pàgines.
  37. “Sobre las elecciones de SEAT”, *Mundo Diario*, 4.5.1980. Retall de premsa que analitza els resultats electorals de 1980 i els darrers anys de vida sindical a la factoria.
  38. “Ante las elecciones sindicales fortalezcamos la izquierda sindical”, Moviment Comunista de Catalunya, maig 1982, Full volant que reflecteix les divisions de CCOO entre la secció de Zona Franca, a on una part s’ha escindit per formar la CUT, i la de Martorell, on l’esquerra radical continua demanant el vot per CCOO. 2 pàgines.
  39. “Elecciones sindicales SEAT 1982 (Zona Franca)”. Resultat de les eleccions sindicals de 1982 i comparativa amb els resultats de 1978 i 1980. 2 pàgines.
  40. “La UGT se afianza como central mayoritaria en la empresa SEAT”, *el Periódico*, 7.5.1982. Retall de premsa que recull les dades més destacades de les eleccions sindicals a SEAT.
  41. “Consell de la Secció sindical de CCOO SEAT”, 12.5.1982. Acta de la reunió del Consell de CCOO a SEAT on s’acorda l’expulsió dels afiliats de CCOO que havien format la candidatura CUT. 3 pàgines.
  42. Carta a Pedro Jiménez Muñoz, 24.5.1982. Carta de la secretaria d’organització de la secció sindical de CCOO on s’informa a l’afiliat de CCOO Pedro Jiménez de la seva expulsió del sindicat per haver format una candidatura alternativa a la de CCOO a les eleccions de 1982.
  43. “Camacho: CCOO estudia la posibilidad de la impugnación”, *Mundo Obrero*, 7.5.1982, i “UGT consolidó posiciones en SEAT”, s/d. Retalls de diari on tant UGT com CCOO fan valoracions dels resultats de les eleccions sindicals a SEAT.
  44. “Grave crisis en CCOO de SEAT-Zona Franca”, *El Periódico*, 5.6.1982. Retall de premsa on s’informa de les divisions internes de CCOO de SEAT que han derivat en diverses expulsions.
  45. “SEAT: Caza de brujas en Comisiones Obreras”, *Diario de Barcelona*, 11.6.1982. Retall de premsa. Carta signada pels treballadors de SEAT afiliats a

CCOO que van formar la candidatura CUT i que han estat expulsats, on exposen les causes que els van dur a fer una candidatura alternativa i fan una anàlisi de la situació de CCOO a la fàbrica.

ENASA

46. “*Análisis de nuestros planteamientos*”, juliol 1977. Proposta de la CNT per al Consell de Fàbrica d’ENASA. 4 pàgines.
47. “*Propuesta del Consejo de Fábrica*”, juliol 1977. Proposta de Bandera Roja per al Consell de Fàbrica d’ENASA. 2 pàgines.
48. “*Comunicado de la sección sindical de la UGT- Pegaso A todos los trabajadores*”, 29.6.1977. Proposta de la UGT per al Consell de Fàbrica d’ENASA. 6 pàgines.
49. “*Acta general del resultado de las elecciones del Consejo de Fábrica efectuadas en la factoría Pegaso Sagrera el día 16.9.1977*”. A mà, també hi ha els resultats de les eleccions a Zona Franca i el resultat global de delegats per cada central sindical.
50. “*Carta de las CCOO de Pegaso a los compañeros de la candidatura unitaria*”, novembre de 1977. Carta en la que CCOO demana als companys que van formar la candidatura unitària a acollir-se a la disciplina del sindicat o hauran d’expulsar-los d’ell.
51. Fotografia de treballadors d’ENASA en defensa de l’amnistia laboral i la negociació del conveni col·lectiu, 1977.
52. Fotografia de treballadors d’ENASA durant una marxa a Barcelona en defensa de Pegaso com una empresa pública, 1979.
53. Fotografia de treballadors d’ENASA durant una concentració en defensa de Pegaso com una empresa pública, 1979.
54. “*Notificación sanción*”, 3.12.1979. Carta de sanció a un treballador per haver participat en la manifestació del 29 de novembre de 1979 contra l’Estatut dels Treballadors.
55. Adhesiu de propaganda d’UGT per a les eleccions sindicals de 1980.
56. Carta de la direcció d’ENASA als treballadors, 19.12.1980. A la carta s’informa de les causes que han portat a la patronal a denunciar el pla 1.2.5 per tornar a negociar el pla de reestructuració. 2 pàgines.

HISPANO OLIVETTI

57. *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm. 4, febrer 1972. Número de la revista dels treballadors d'Hispano Olivetti on defensen la seva plataforma reivindicativa per a la negociació del conveni col·lectiu. 2 pàgines.
58. *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm. 9, juliol 1972. En aquest número, els treballadors d'Olivetti defensen la necessitat de deixar de fer hores extra a la factoria. 3 pàgines.
59. "Olivetti, el dret a la representativitat", *Treball*, 4.2.1975, pàg. 5. Retall de premsa on s'informa de la lluita d'Olivetti per elegir els seus representants legítims.
60. "CCOO y UGT se retiran del comité de empresa de Hispano Olivetti", *La Vanguardia*, 30.3.1978, pàg. 25. Retall de premsa.
61. "Olivetti lucha por su supervivencia", *Nuestro Sindicato. Sección sindical de las CCOO de Pegaso*, núm. 6, setembre 1981. Article de les CCOO de Pegaso sobre el pla de reestructuració de plantilla presentat per la direcció d'Olivetti. 2 pàgines.

ROCA RADIADORES

62. "*Campaña de solidaridad con los obreros de Roca*", desembre 1971. Relació de les aportacions fetes a la caixa de resistència de la vaga de Roca de novembre de 1971.
63. "Roca, 42 dies de vaga", *Treball*, 12.4.1976, pàg. 4. Retall de premsa on es fa un resum de la vaga de març de 1976.
64. Carta dels treballadors de Roca Radiadores al delegat provincial de treball de Barcelona, setembre de 1976, on demanen la dimissió dels càrrecs del Jurat d'Empresa i el reconeixement dels delegats dels obrers escollits en Assemblea. 2 pàgines.
65. "Proyecto de bases para impulsar la sección sindical de los trabajadores de la compañía Roca Radiadores", setembre 1976. Projecte d'organització obrera basada en l'Assemblea de treballadors on s'escullen els representants de la classe obrera de Roca. 4 pàgines.
66. Plataforma reivindicativa dels treballadors de Roca per al conveni de 1977.

67. “*Esquema general de Organización*”, esquema del funcionament de les comissions de treball de l’Assemblea de Treballadors de Roca Radiadores durant la vaga de 1976/1977.
68. “*Roca en lucha*”, núm. 1, novembre 1976. Portada del primer número de la revista que van publicar els treballadors de Roca durant la vaga per donar a conèixer el conflicte i recaptar fons per a la caixa de resistència.
69. Carta d’acomiadament del treballador Joaquín Sánchez, 8.11.1976.
70. “Aportación en solidaridad con Roca”, novembre 1976. Relació de l’aportació a la caixa de resistència de Roca a final del mes de novembre.
71. Fotografia d’una Assemblea de Treballadors de Roca Radiadores al Poliesportiu de Viladecans, 1977.
72. Cartell de solidaritat d’una organització anarquista francesa amb els treballadors en vaga de Roca.
73. Cartell de solidaritat amb Roca en alemany.
74. Cartell informatiu de la CNT sobre les aturades dels dies 20, 21 i 22 de gener de 1977 en solidaritat amb Roca.
75. Fotografia d’una Assemblea de Treballadors de Roca Radiadores al Poliesportiu de Viladecans, 1977.
76. “Nota entregada por la vicesecretaría general de la presidencia de la Generalidad de Catalunya”, 6.1.1977. Nota informativa sobre la reunió entre una delegació de treballadors de Roca i Josep Tarradellas.
77. “Una major solidaritat”, *Treball*, 31.1.1977. Retall de premsa. Article on es comenta la situació de la factoria després de prop de tres mesos de vaga a causa de la intransigència patronal, però on també es critica la manera en què s’ha dut a terme la vaga per part de l’Assemblea de Treballadors.
78. Fotografia d’una pintada a favor de la sobirania de les assemblees dels treballadors de Roca al Poblat Roca (Viladecans), 1977.

SEAT

DOCUMENT 1: *Asamblea Obrera*, núm. 1, 2.1.1970. Primera publicació de la revista obrera a SEAT. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors.

A S A M B L E A   O B R E R A

Nº 1   2 enero ¹⁹⁷⁰ 1969   ORGANO DE LOS TRABAJADORES DE SEAT   AYUDA: 5 PTAS.

PRESENTACION

Compañeros: éste es el primer número de NUESTRO boletín, es el periódico de los trabajadores de SEAT, NUESTRO PERIODICO, es el portavoz, la voz, de la unidad de los trabajadores de SEAT.

- - - - -

EDITORIAL

COMPAÑEROS, con nuestras ASAMBLEAS Y MARCHAS POR EL INTERIOR DE LOS TALLERES, sacrificando 20 minutos NUESTROS, hemos manifestado unidos nuestro descontento. Estas marchas y asambleas, en las que hemos participado un total de 10.000 trabajadores, tienen un significado muy profundo, que en ningún momento pretenden glorias ni honores para nadie, sino conseguir unos DERECHOS que por justicia nos pertenecen.

Nuestras ASAMBLEAS y MARCHAS son una protesta clara contra los topes salariales del 6,5 % y 8 %, porque sabemos que solo se aplican cuando no hay lucha. Con estos topes impuestos por el gobierno en colaboración con las empresas, intentan cortar nuestras aspiraciones de lograr esos DERECHOS NUESTROS, de acabar con estas jornadas interminables causa de nuestro agotamiento físico e intelectual; de acabar con esas horas extra que la empresa, a través de según qué jefes y encargados, otorga como limosnas, sin pretender con ellas mejorar nuestra situación económica, sino continuar creando una división entre nosotros en beneficio de la empresa, de atarnos a ella y a la vez privarnos de estar al lado de nuestros hijos y esposa, que tanta falta nos hace, así como dedicar unas horas a los libros.

Por esto luchamos, porque necesitamos:

- 1º -- 380 pesetas al día como salario mínimo,
- 2º -- 40 horas de trabajo semanal
- 3º -- Salario real del 100 % para enfermos, accidentados y jubilados,
- 4º -- Escala móvil de salarios,
- 5º -- Derecho de ASAMBLEAS en los talleres, respeto a nuestros representantes.

ASAMBLEAS

Y todo esto lo conseguiremos mediante la participación de todos nosotros unidos en las que se discuten nuestras justas aspiraciones, aumentando las marchas por el interior de los talleres.

Respondamos con toda fuerza ante cualquier coacción o represión que la empresa intente contra nosotros o nuestros dirigentes.

- o - o - o - o - o -

FIAT   Nuestros hermanos los trabajadores de la FIAT llevan largos meses de lucha. Están explotados por los mismos capitalistas que nosotros. La FIAT es mayoritaria ya en la SEAT, es pues QUIEN MANDA en definitiva.

Sus acciones, unidas a las de todos los metalúrgicos italianos, han impuesto ya un CONVENIO para todo el METAL de Italia en el que se CONQUISTAN las 40 horas semanales y aumento de salarios del 32 % (Y ESO QUE ALLI no llevan tantos años con los salarios congelados como nosotros!).

La lucha obrera en FIAT ha hecho que en los últimos meses salgan 117.000 coches menos de los previstos. Y DESDE SEAT SE LES HA ENVIADO COCHES Y PIEZAS DE RECAMBIO ! A la FIAT

Le salen mucho más baratos los coches fabricados en SEAT, ya que nosotros llevamos varios convenios en los que prácticamente no nos han subido los salarios. PERO AHORA HEMOS DICHO BASTA, EXIGIMOS LAS 380 PTAS AL DIA POR UNA SEMANA DE 40 HORAS + Y nuestra lucha es la mejor ayuda a los trabajadores de la FIAT.

VIVA LA LUCHA DE LOS TRABAJADORES DE LA FIAT!
VIVA LA UNIDAD Y SOLIDARIDAD INTERNACIONAL DE LOS TRABAJADORES!

N O L U C H A M O S . S O L O S .

La lucha de la clase obrera se extiende por todo el país. He aquí algunas de las informaciones que nos han llegado:

BARCELONA

PEGASC.- Asambleas en los talleres para discutir las reivindicaciones obreras. Han elegido una comisión de cada sección para presentarlas a la empresa y al jurado.

CISPALSA, RENFE, HARRY WALKER, TRANVIAS, BANCA, DESLITE y otras empresas, especialmente del metal: elaboración de las plataformas de lucha. Agitación en torno a los convenios.

DRABADOS Y CONSTRUCCIONES.- Marchas a pie desde las obras de MERCADARNA durante varios sábados de noviembre. Participaron hasta un total de 500 de los 700 trabajadores que allí construyen esta planta.

MONCADA- SARDANYOLA.- Agitación en muchas fábricas de la comarca: AISCONDEL, YELLER, AIS-malibar, BOSUGA, VALENTINE, JORESA y otras. Trabajo lento, boicot a las horas extra, paros y asambleas en el local del sindicato son las formas de lucha empleadas.

SHARPE-TEX (la "Terlenka" de MOLLET).- Después de 2 días de huelga consiguieron un aumento de 325 ptas. a la semana.

ERMSA (CORNELLA).- Después de 1 mes de acciones lograron un aumento del 30 % en el convenio.

SABADELL.- 172.000 ptas recogidas en 2 semanas para ayudar a los presos y sus familias. Acciones en ASEA/CES, ODAG, etc.

ORRICOZO (ZUMARRAGA, EUZKADI)- Más de 1 mes de huelga de los 3.000 trabajadores. Lucha contra los despidos, las malas condiciones de seguridad en el trabajo y por mejoras salariales. Paros en solidaridad con ellos en EIBAR y todo el País Vasco.

BILBAO.- Paros y asambleas en la NAVAL y BASCOK WILCOX.

JEREZ.- HUELGA DESDE EL 9 de diciembre de 11.000 viticultores de JEREZ DE LA FRONTERA, SAN LUCAR DE BARRAMEDA y PUERTO DE SANTA MARIA. Exigen 300 ptas al día por 7 horas de trabajo y transporte a cargo de la empresa. En solidaridad con ellos hicieron paros los trabajadores de la CONSTRUCCION de 3 empresas de San Lucar de Barrameda.

ASTURIAS.- Siguen los paros y acciones de los MINEROS ASTURIANOS, ejemplo de toda la clase obrera española. Los de LA CAMOCHA hacen huelga cada sábado. Estos últimos días destacan las acciones de los pozos: LLAMAS, SAN JOSE, SANTA EULALIA, MINA VANGUARDIA, SAN VICTOR.

MADRID y ZARAGOZA.- Asambleas obreras en las empresa (STANDARD, PEGASC, BARBEIROS y otras en Madrid) y en los locales del Sindicato para protestar contra la Ley Sindical y manifestar la decisión de los trabajadores de construir en la lucha el SINDICATO DE CLASE. En la STANDARD y el BANCO HISPANO AMERICANO de Madrid han hecho ya elecciones en las asambleas prescindiendo de la empresa y la CNS, para elegir a los reales representantes obreros.

GIJON.- 400 de las 450 trabajadores de la FABRICA DE TABACOS hicieron varias horas de huelga permaneciendo a la puerta de la fábrica. Consiguieron lo que exigían a la empresa.

TODAS ESTAS LUCHAS se unen en el común combate de toda la clase obrera de España, hermanadas en nuestra LUCHA POR NUESTRAS REIVINDICACIONES, POR NUESTROS DERECHOS.

DOCUMENT 2: *Asamblea Obrera*, núm. 35, 10.11.1971. En aquest número, s'informa de la mort del treballador Antonio Ruiz Villalba. 2 pàgines. Hemeroteca digital de la Universitat Autònoma de Barcelona.

R

**CEDOC
DIPOSIT
Elyral**

ASAMBLEA OBRERA

Nº 35   10 de noviembre de 1971   ORGANO DE LOS TRABAJADORES DE SEAT   5 PTAS.

ANTONIO RUIZ VILLALBA: ASESINADO!

NOTA: FUE TESTIGO DE JEHOVA, sumujer esta coronada y da esas peleas de la C.O. a hospitales de pobres

ANTONIO RUIZ VILLALBA, nuestro compañero, 33 años, 6 años trabajando en SEAT, soldador de 2ª de la sección 33 del Taller 4, casado, MURIO EL 1 DE NOVIEMBRE A LAS 9 y 1/2 de la noche. MURIO ASESINADO como consecuencia de las 6 perforaciones en los intestinos por heridas de bala, recibidas en el criminal y brutal ataque que contra nosotros, los trabajadores de SEAT, lanzaron las fuerzas represivas del franquismo el 18 de octubre, cuando OCUPAMOS PACIFICAMENTE la factoría para demostrar, diganemnte, con firmeza, sin retroceder ante la PROVOCACION POLICIACA, que estamos dispuestos a conquistar nuestras reivindicaciones. Lo enterraron el día 2 a las 2 del mediodía, en secreto, con gran despliegue de policía al paso de la comitiva fúnebre, con coches del 091, de la brigada social, como únicos acompañantes hasta el CEMENTERIO DE LAS CORTS, donde está enterrado. El insulto, la provocación, la infame opresión franquista hasta después de haberle asesinado ... CRIMINALES!

NOTA: Se comentaba que habían 2 cañales el otro al parecer de un sindicato (procurador)

DENUNCIAMOS de nuevo la responsabilidad criminal de la empresa, con SANCHEZ-CORTES (procurador en Cortes por designación directa del "caudillo") a la cabeza, del sanguinario CREIX (al frente de los torturadores de la "brigada político-social"), del gobernador civil PELAYO ROS, del ministro de la Gobernación GARICANO GOÑI, de este GOBIERNO DE LADRONES Y ASESINOS! FUERA!

DENUNCIAMOS, como cómplices también del CRIMEN, a los JURADOS que firmaron la lacayuna nota publicada por la prensa. Sabemos que fue propuesta por MONTAÑA. La firmaron: MONTAÑA, GUERRA, HERANDEZ, PALOMERO, HEVIA y ANTONIO MONTARAZ VIDAL (jurado suplente del T.5): TRAIDORES!

LLAMAMOS a TODOS, en primer lugar nos corresponde a nosotros, los trabajadores de SEAT, a DENUNCIAR ESTE CRIMEN! A la clase obrera, a todo el pueblo, a las jerarquías de la Iglesia, a los sectores profesionales e intelectuales, TODOS!: hay que ayudar a la familia de Antonio Ruiz Villalba, hay que expresar públicamente la protesta por el asesinato! Brazaletes negros, recogida de dinero, minutos de silencio, PAROS, acciones, ... QUE NADIE CALLE ANTE EL CRIMEN! Quien permanezca en silencio se hace COMPLICE, SALUDAMOS las acciones que se han desarrollado ya y que se suman a las acciones ya señaladas en las anteriores "ASAMBLEA OBRERA": esta última semana han habido PAROS y MINUTOS DE SILENCIO en SIEMENS, HISPANO OLIVETTI, SOLER AL MIRALL, TORNILLERIA MATA y otras, ESTE ES EL CAMINO!

(M) cosido en las cortinas de su casa un 2000, se lo lleva a minucando la muerte de P.R.V. el sábado día 6 para el modelo medio empujado: declamo a si el otro bilboeb.

CARLOS VALLEJO: DETENIDO!

CARLOS VALLEJO, nuestro compañero de oficinas, despedido, fue detenido de nuevo el pasado día 2 por la noche, al dirigirse a su casa. ¿Cuál es su "delito"? Se le acusa de llevar octavillas de la CO, precisamente de las que llamaban a denunciar el asesinato de Antonio Ruiz. ¿ES ESTO UN DELITO? NO! LIBERTAD PARA VALLEJO! BASTA DE REPRESION! AMNISTIA GENERAL!

EN SOLIDARIDAD CON NUESTRA LUCHA

Siguen llegando nos informaciones sobre acciones SOLIDARIAS. Además de las que ya indicábamos en los anteriores n.ºs. de "A.O.": EN MADRID: PAROS Y ASAMBLEAS en PEGASC, BARREIROS, MARCONI, KELVINATOR y muy particularmente en RENFE (Talleres autónomos, depósito Norte, Atocha, Cerro Negro, Material Móvil, Pequeño Material, ...). EN VALENCIA: MANIFESTACIONES en las calles.

SOLIDARIDAD INTERNACIONAL: MANIFESTACION en GINEBRA el 23 de oct. delante del consulado franquista. MITINES en PARIS el 3 de nov. y en BURDEOS el 5. MENSAJES de apoyo a nuestra acción de la FSM, CISL, de los trabajadores y sindicatos de RENAULT (donde han lanzado octavillas explicando nuestra lucha), BERLIET (con un PARO de 5 minutos), de todas las organizaciones sindicales francesas e italianas, de los sindicatos de la R.D.A., de los trabajadores españoles de RANAULT, ... la prensa del mundo entero, ... Hemos recibido ya solidaridad económica.

SOLIDARIDAD ECONOMICA: El total recogido en SEAT y entre compañeros y amigos de Barcelona y otros lugares de España desde el 19 de septiembre asciende a 107.203,60 ptas. Hemos recibido además 280.000 liras (unas 30.000 ptas) y 8.600 Fr. (unas 100.000 ptas.). Los gastos de este periodo (ayuda a despedidos, fianzas para la libertad de los detenidos, gastos de propaganda, ayuda a otros trabajadores en lucha,...) ha sido de 176.842 ptas. Daremos cuenta detallada de estos ingresos y gastos y la situación en caja en el BOLETIN DE SOLIDARIDAD nº 5.

ROCA, ASTURIAS, ... SIGUE LA LUCHA OBRERA !!

ROCA: Iniciaron la lucha el 25 de octubre con un PARO en la sección de GRIFERIAS (unos 400) en SOLIDARIDAD con nuestra HUELGA y planteando sus propias reivindicaciones. El 26 en ASAMBLEA de más de 700 trabajadores se convoca una HUELGA de 4 días (27 a 30), seguida unánimemente. Se elige una COMISION de 3 trabajadores por sección para presentar las reivindicaciones a la dirección de la empresa Y SIGUE LA HUELGA: sigue el 2, y el 3, El 4 de noviembre se reanuda una 2.500 (de un total de 7.000 huelguistas) en la puerta de la fábrica, aparece la guardia civil, PERO NO INTERVIENE (se acuerdan de la firmeza que demostramos los trabajadores de SEAT!). La HUELGA se extiende a OFICINAS. Los trabajadores ocupan la Rambla de Gavá. Se suman a la acción las mujeres de los trabajadores con boicot al economato de la empresa y otras acciones. 30 de los 40 cargos sindicales están al lado de los trabajadores. La empresa sanciona con suspensión de empleo y sueldo hasta el lunes, Y EL LUNES SIGUE LA HUELGA UNANIME, con ASAMBLEAS en la puerta y MARCHA por las calles de GAVA. Han habido ya varios PAROS SOLIDARIOS en empresas de la comarca, ASAMBLEAS solidarias de cargos sindicales y trabajadores en los locales del "sindicato" de Cornellá,... Los trabajadores de SEAT SALUDAMOS esta lucha, es nuestra misma lucha, la de todos los explotados! Expresamos nuestra SOLIDARIDAD con ella, y decidimos pasar 20.000 ptas. de nuestro fondo solidario para ayudar a nuestros compañeros de ROCA.

Y LOS MINEROS ASTURIANOS ESTAN YA EN SU 6ª SEMANA DE HUELGA! HAY ACCIONES IMPORTANTES DE PAROS, HUELGA, ASAMBLEAS, en AISCONDEL, NEW POL, en las MINAS DE BALSARENY,... en GUIPUZCOA (SARASQUETA, MENDIZABAL, URICOITIA, CADENAS IRIS,...),... VIVA LA LUCHA OBRERA!

SE HA REALIZADO LA 1ª SESION DE LA ASAMBLEA DE CATALUÑA !

Con presencia de unos 300 delegados de organizaciones políticas, movimientos de masas (entre ellos las COMISIONES OBRERAS, con presencia de las CO de SEAT), personalidades, delegaciones de numerosas localidades de toda Cataluña,... Se aprobó un programa de lucha por la LIBERTAD UNITARIO. SALUDAMOS este importantísimo acontecimiento político que marca una nueva fase de la lucha UNIDA de todo el pueblo para liquidar la dictadura franquista. En un próximo nº de "A.C." daremos información detallada y el texto del comunicado aprobado. VIVA LA UNIDAD!

LA LUCHA EN SEAT CONTINUA !

- HAN HABIDO PAROS SOLIDARIOS en algunos talleres con los despedidos estos días. HEMOS DE IMPONER LA ANULACION DE TODAS LAS SANCIONES! Hemos ya logrado la LIBERTAD de todos los detenidos el día 18. ORGANICEMOS LA SOLIDARIDAD: ACCIONES, RECOGIDA DE DINERO, ... EN ALGUNOS TALLERES SE HA INICIADO YA LA RECOGIDA DE DINERO PARA LOS REPRESALIADOS, ADELANTE!
- PARA EL PROXIMO LUNES, día 15, se anuncia el JUICIO DE DESPIDO en Magistratura (Ronda San Pedro 52) a las 10 de la mañana, contra los compañeros del T.2 MARON, CORTADA y PEREZ, los 3 con cargo sindical: ACUDAMOS! ORGANICEMOS ACCIONES DE SOLIDARIDAD! READMISION!

CONVENIO DISCUTAMOS NUESTRO ANTEPROYECTO DE CONVENIO, HAGAMOS ASAMBLEAS! RECOGIDAS DE FIRMAS, EXIJAMOS EXPLICACIONES A LOS CARGOS SINDICALES, ELIJAMOS AMPLIAS COMISIONES DE CONVENIO EN CADA SECCION PARA PRESENTAR NUESTRAS EXIGENCIAS, ACUDAMOS AL LOCAL DEL JURADO PARA EXIGIR INFORMACION Y PARA REUNIRNOS. Por las 3.500 ptas. de aumento, por la prima mínima garantizada de 2.000 ptas., por las 40 horas, POR NUESTROS DERECHOS!

DOCUMENT 3: *Asamblea Obrera*, núm. 54, 7.7.1972. En aquest número, s'informa de la mort de dos treballadors a causa de les condicions laborals a la fàbrica i sobre els ritmes de producció. 2 pàgines. Fons digital del Centre d'Estudis Sociolaborals.

ASAMBLEA OBRERA

Nº 54 7 de julio de 1972 ORGANO DE LOS TRABAJADORES DE SEAT 5 Ptas.

dos asesinatos!

Eso es lo que en realidad son los suicidios recientes de dos compañeros: ANTONIO PEREZ ORTIZ, del Taller 2, dos veces sancionado con 13 y 40 días por defender nuestros derechos. Se ahorcó inducido por el desequilibrio nervioso a que le llevaron las sanciones constantes impuestas por COMAS ("Pata de palo") y Oscar de CASTRO : ¡ASESINOS!

Y otro compañero, ANTONIO, del Taller 4, víctima también de una crisis nerviosa que se produjo su situación de superexplotado, se ahorcó el día 22 de junio. Los verdugos de la empresa dispusieron que no se le ayudara en la faena más que 2 horas, mientras que a los demás que realizan el mismo trabajo les ayudan 4 horas.

DENUNCIAMOS A LA EMPRESA Y A SUS ESBIRROS como responsables directos de estos suicidios.

Y ESTO NO ES TODO. Ante la situación de la empresa y el trabajo tan embrutecedor y a marchas forzadas, se están dando numerosos casos de enfermedad mental y nerviosa, como últimamente ha ocurrido con algunas chicas del T 7 y algún compañero de la 740. Pero el servicio médico nos declara aptos para todo trabajo. ¡LA SALUD DE LOS TRABAJADORES NO LES IMPORTA! ¡NI LA VIDA! Lo importante para la empresa es explotarnos al máximo, hasta extremos inhumanos.

La empresa es responsable de cuantos accidentes ocurren en la factoría. Los brutales ritmos de trabajo, el calor reinante en los talleres (pese a que la presión de los trabajadores hace que la empresa tenga que poner ventiladores; pero no pone los suficientes ni toma otras medidas para paliar el calor), impiden aplicar ninguna norma de seguridad. No ponen los suficientes ventiladores; pero en cambio han instalado altavoces. Están llenando de ellos los talleres 1 y 2; Los trabajadores del Taller 2 ya han mostrado su disconformidad, pues consideran ésto como un instrumento de coacción más.

SE EXTIENDEN LAS ACCIONES CONTRA LOS AUMENTOS DE RITMOS DE PRODUCCIÓN.

Compañeros: La empresa continúa intentando aumentar la producción a costa de someternos a unos ritmos insoportables, cuyas consecuencias para nuestra salud física y mental muestran los hechos que hemos relatado.

El objetivo está claro: aumentar la plusvalía (es decir, el dinero que nos roban de nuestro trabajo) y mantener un stock de coches para presionarnos ante las próximas deliberaciones del Convenio. LA JUGADA ES LA DE SIEMPRE. Y mientras, lanzan bulos, como el de la paga del 127, etc., etc., para que nos distraigamos y no desarrollemos la LUCHA, que es la única garantía para conseguir nuestras reivindicaciones. LA EMPRESA NO REGALA NADA: ¡LO HEMOS DE ARRANCAR!

HAY QUE DAR A LA EMPRESA LA ÚNICA RESPUESTA QUE ENTIENDE: LA ACCIÓN!

En la sección de bloques del 124 se realizó un bajo rendimiento (70 coches menos) ante el intento de la empresa de aumentar la producción en DOCE COCHES. Ante esta actitud de los compañeros del turno de la mañana la empresa ha tenido que ceder.

En el montaje de la sección 120 se controlan los tiempos. Desde el día 3 hasta el momento de redactar esta ASAMBLEA OBRERA, los compañeros del 850, Taller 7, están realizando boicot a las horas extra por la situación de explotación que les impedía ir al lavabo. Estos compañeros exigen 10 minutos después de la jornada de 8 horas para tomar un bocadillo antes de iniciar las horas extras. Por esta causa hubo intento de sanción contra un compañero.

Como protesta se hizo boicot a las horas extras. Estuvo el jurado Bosch, con Martín Corona, para intentar "apagar el fuego".

EXIGIMOS LA DIMISIÓN de los jurados vendidos a la empresa (Hernández, Guerra, Palomero,...). QUE DEJEN EL PUESTO A ENLACES COMBATIVOS, QUE NOS AYUDEN EN LA LUCHA.

Los compañeros de revisión de la sección 20 del Taller 1 han dado un ultimátum a la empresa para que quiten los comodines y no se recuperen los 20 minutos para ir al lavabo: O LOS QUITAN O PASAN A LA ACCIÓN.

¡EXIJAMOS LOS TIEMPOS DE CADA PUESTO DE TRABAJO!

EXIGIMOS QUE SE RECONOZCA LA CATEGORÍA a los compañeros de la 18, Hace tres meses que no cambian las piezas de las máquinas, en señal de protesta. Algunos técnicos italianos se han sumado a la acción, al exigir 700.000 pesetas a la empresa para poner las máquinas a punto. A la dirección le parece excesivo. ¡En cambio, no hay exceso para la superexplotación!

SALUDAMOS la entrada en la fábrica de nuestro compañero del T 2, ORDÓÑEZ. Pese a los intentos de despedirlo, la empresa ha tenido que ceder para evitar que fuera la "chispa" que encendiera al Taller 2 y al resto de la fábrica.

Otra victoria ha sido la reducción a la mitad de la sanción a las 10 compañeras del T 7. Las suspensiones iniciales de empleo y sueldo de 2 y 5 días han quedado reducidas a UN DÍA.

RECORDAMOS QUE ANTONIO BERROCAL CONTINÚA EN LA CÁRCEL: sólo luchando conseguiremos arrancarle de ella y reintegrarle junto a nosotros.

Se continúan recogiendo firmas en los diversos talleres para apoyar la demanda de media hora del bocadillo, que exigimos que sea pagada en la prima. EL PRÓXIMO DÍA 13 DE JULIO se celebra el juicio en Magistratura a las once de la mañana. ACUDAMOS MASIVAMENTE. Y decidamos en asambleas las acciones (bajo rendimiento, boicot a las horas extras...) para apoyar la recogida de firmas.

EL PRÓXIMO CONVENIO:

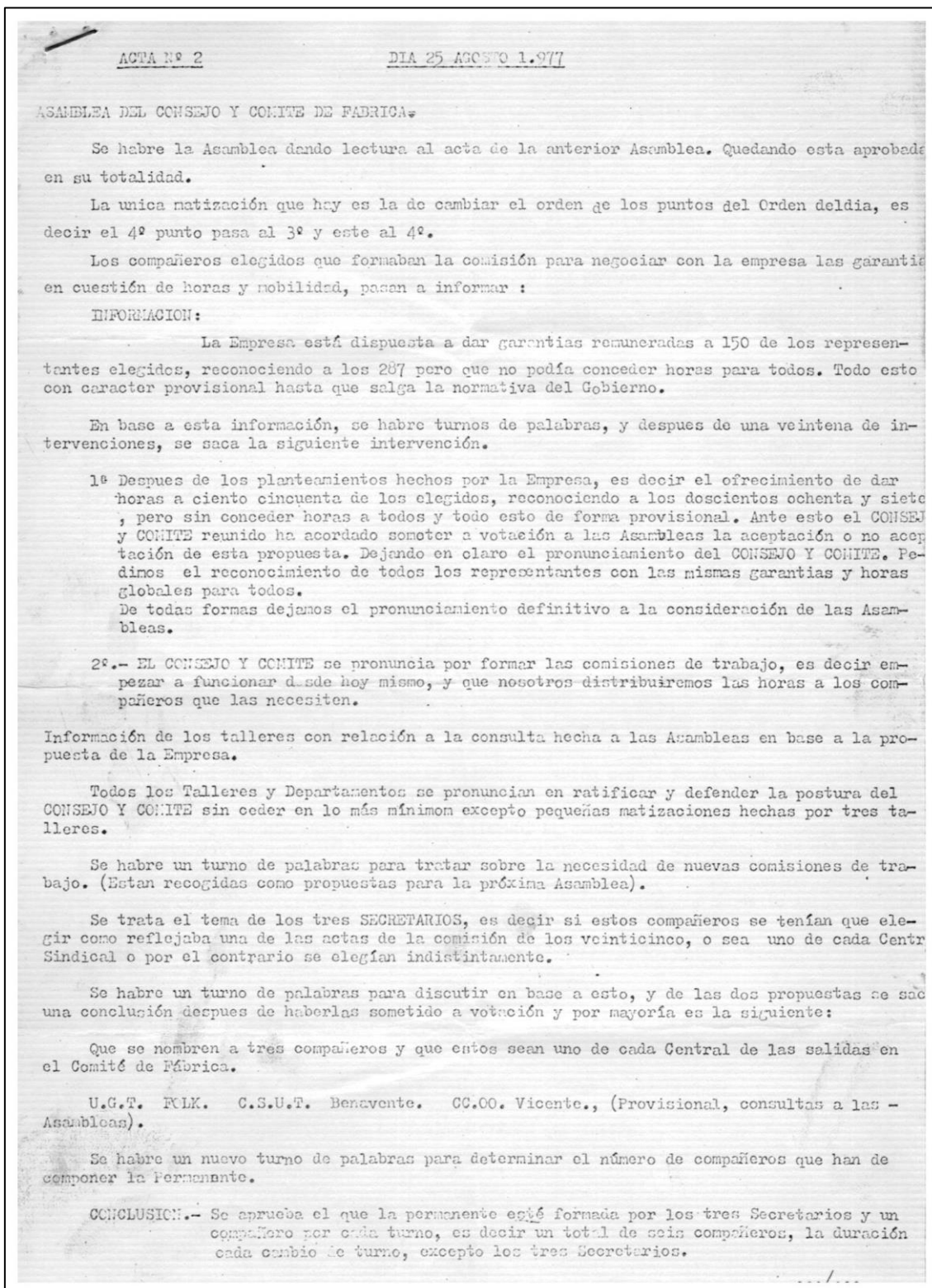
Próximamente se discutirá el Convenio. Nuestras reivindicaciones siguen en pie, ampliadas ante el constante aumento de los precios y los brutales ritmos de producción. Preparemos las discusiones en reuniones, en asambleas, a la hora del bocadillo. Elaboremos nuestra plataforma de convenio entre todos. Discutámosla con los enlaces honestos, en base a los 7 puntos del convenio pendiente. PREPAREMOS LA LUCHA CON ACCIONES QUE TENSEN NUESTRA FUERZA Y NUESTRA MORAL COMBATIVA.

¡SOLIDARIDAD! ¡SOLIDARIDAD! ¡SOLIDARIDAD! ¡SOLIDARIDAD! ¡SOLIDARIDAD!

La represión es la única respuesta que puede dar este régimen de ladrones y asesinos a nuestros problemas. Cuando los trabajadores nos reunimos para discutir nuestras reivindicaciones, se nos encierra. Así ha ocurrido recientemente en Pozuelo de Alarcón, donde fueron detenidos trabajadores de distintos puntos de España, todos ellos conocidos y respetados dirigentes obreros, defensores de nuestros derechos: MARCELINO CAMACHO, NICOLÁS SARTORIUS, FRANCISCO GARCÍA SALVE (el cubra obrero Paco), EDUARDO SABORINO, FERNANDO SOTO, FRANCISCO ACOSTA, MIGUEL ANGEL ZAMORA, PEDRO SANTIESTEBAN, JUAN M. MUÑIZ ZAPICO (Juanín, de Asturias), LUIS HERNÁNDEZ. ¡Hemos de luchar por su libertad! Extendamos la lucha. Avancemos hacia la HUELGA GENERAL, que será el tiro de gracia para el franquismo.

Ayer, 6 de julio, fueron juzgados en el TOP los 14 trabajadores de AEG por las huelgas de 1970. Les pedían 46 años de cárcel entre todos. A José Arán, 10 años. Al cerrar este número desconocemos el desarrollo y resultado del juicio.

DOCUMENT 4: "Acta núm. 2", 25.8.1977. Acta del Consell de Fàbrica, que tracta sobre les negociacions amb l'empresa pel reconeixement del Consell i els seus delegats. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

DOCUMENT 5: "Acta", 8.9.1977. Acta on s'acorda entre representants de la patronal i els treballadors el reconeixement del Consell de Fàbrica després de les eleccions sindicals el 19.7.1977. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Pedio

A C T A

ASISTENTES. Sres.;

Esteban Vargas
Martín Benito
Romero Ena
Beltri Alvarez
Rubio Fraguas

Lozano Domingo
Varo González
Rolando Alvarez
Miguel Lahija
Asensio Saez
Gómez Lara
Vallejo López
Rodríguez Rodríguez
Montesinos Adraos
García del Fresno
Villar Arandilla
Ruísanchez Díaz
Ruiz Carrillo

En la ciudad de Barcelona, siendo las doce treinta horas del día ocho de septiembre de mil novecientos setenta y siete, se reúnen en nombre de la Dirección de la Empresa y de los trabajadores, los señores relacionados al margen, a fin de concluir los acuerdos a los que se ha llegado en las reuniones habidas por los mismos en los días anteriores.

Los acuerdos son los siguientes;

1º.- Ante la inexistencia de regulación legal sobre Representación de los trabajadores en la Empresa, como consecuencia de la supresión de la sindicación - obligatoria, mediante el Real Decreto Ley 31/1.977, de 2 de junio, hasta el término de su mandato, con la anuencia de la Dirección, la Representación Unitaria de los trabajadores de la Fábrica de Zona Franca de Barcelona y Centros de SEAT radicados en esta Ciudad, estará constituida por los representantes que, como miembros del Comité (29) y Delegados del Consejo (258) resultaron designados en las elecciones efectuadas el 19 de julio de 1.977. Todos ellos, conjuntamente, integrarán el Consejo de Fábrica. Su relación individualizada inicial figura en el Anexo nº 1.

Ello es consecuencia del proceso de creación de un Organismo Unitario para la representación de los trabajadores y que culminó en las elecciones antes referidas.

2º.- En el ejercicio de sus funciones, la Representación de los trabajadores gozará de 6.000 horas al mes retribuidas; un máximo de seis personas de plena dedicación y todas las horas invertidas en reuniones convocadas por la Dirección de la Empresa o en la resolución de asuntos que la misma haya solicitado expresamente.

La justificación de estas horas, su control y abono, vienen determinados de común acuerdo por lo estipulado en el Anexo nº 2.

3º.- Estos acuerdos expirarán al término del mandato de la actual Representación Unitaria de los trabajadores.

4º.- En cuanto a las garantías sindicales no contempladas en los presentes Acuerdos se estará a lo dispuesto en la Ley.

En prueba de conformidad, se firman estos acuerdos en el lugar y fecha arriba indicados.

HORAS RETRIBUIDAS PARA GESTIONES DEL CONSEJO

Para el eficaz desarrollo de la actividad de la Representación de los trabajadores en la Empresa, la Dirección y la Representación de los trabajadores acuerdan la concesión de hasta 6.000 horas al mes retribuidas y la plena dedicación a estos fines de hasta seis personas, ajustándose a las normas siguientes:

a) Comisión Permanente.

- La Comisión Permanente podrá estar integrada por un máximo de seis personas, cuyos nombres deberán ser comunicados a la Dirección con anterioridad a su toma de posesión. Estarán dispensados de todo servicio y sus haberes no sufrirán detrimento alguno. Las horas empleadas en su gestión no entrarán en el cómputo de las 6.000 mensuales. Su régimen de trabajo será fijado por la propia Representación Sindical teniendo presente que por ser el cauce normal de relación con la Dirección, que podrá convocarla en cualquier momento, procurarán ajustarse al horario diurno.

b) Resto de la Representación del Consejo

- Las 6.000 horas que se conceden formarán un lote común y serán justificadas por el Consejo que podrá distribuirlas a su conveniencia.
- Además de ellas, la Subdirección de Personal abonará las horas invertidas en reuniones convocadas por la Dirección o en la resolución de asuntos que la Dirección haya expresamente solicitado.

c) Utilización de las horas.

- Cuando un Representante deba ausentarse de su puesto de trabajo por obligaciones de su cargo, deberá comunicarlo a su jefe inmediato, - asegurándose que su ausencia será imputada a la clave 91 (actividad del Consejo).
- A su regreso se presentará al mismo Mando, o a quien le sustituya, a fin de que se haga la correspondiente anotación en el boleto de trabajo.
- En aquellos casos en que la ausencia del trabajador pueda crear problemas productivos, el representante avisará su salida con dos horas de antelación, salvo casos de notoria y evidente urgencia.

En las Secciones en que existan varios representantes, procurarán no ausentarse todos simultáneamente.

- En reuniones o gestiones de tipo colectivo, los representantes avisarán su ausencia a sus Jefes con 24 horas de antelación.

DOCUMENT 6: *Asamblea Obrera*, núm. 10, gener 1978, pàg. 10, que recull les preguntes pel referèndum d'acceptació o no del VIII conveni col·lectiu realitzat el 20.12.1977. Hemeroteca digital de la Universitat Autònoma de Barcelona.

EL REFERENDUM

Muchos problemas se planteaban para hacer el referendun porque no bastaba con decir simplemente SI o NO, si se decía SI se podía condicionar el resto del convenio, y si se decía NO había que dar alternativas. Pero no existía más remedio, la Comisión Deliberadora no debía firmar ni romper sin consultar con la voluntad de todos los trabajadores.

El primer borrador de encuesta para conocer la opinión de los trabajadores fue el siguiente:

CONSULTA DE LA REPRESENTACION DE LOS TRABAJADORES SOBRE EL VIII CONVENIO COLECTIVO SEAT

- a) Aceptar la oferta de la Empresa .....
- b) Aceptar la oferta económica de la Empresa y mantener para 1978 la misma jornada que en 1977 .....
- c) Que para continuar las negociaciones, respecto a jornada y condiciones económicas, la Empresa rectifique en el sentido de:
- Que los aumentos vayan al sueldo linealmente.
  - Que se respeten los 20 minutos de bocadillo y se eliminen condiciones para reducción de jornada .....

SI LA EMPRESA NO ACEPTA:

- 1) Llevar la negociación a Delegación de Trabajo (Conflicto Colectivo) (laudo) .....
- 2) Llevar la negociación a través de la huelga legal .....
- 3) Aplazar la negociación .....

NOTA: Independientemente del resultado de la encuesta cualquier condicionante deberá ser aprobado directamente por los interesados (Bocadillo, etc.).

En las propuestas A, B y C, hay que poner UNA SOLA cruz en una de las tres.

Si la respuesta es C, hay que poner una cruz en UNA SOLA de las respuestas 1, 2 ó 3.

La Comisión Deliberadora

Barcelona, 16 de diciembre de 1977

DOCUMENT 7: "Contrapropuesta obrera en SEAT", *Mundo Diario*, 5.2.1978. Retall de premsa sobre l'expedient de regulació que es negociava a SEAT. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Expediente de regulación de empleo

6-2-78 M-D

Contrapropuesta obrera en Seat

Convocatoria de asambleas generales por turnos para someter el informe a la aprobación de la plantilla

(Redacción.) — Recientemente, el grupo asesor del consejo de delegados de Seat presentó la contrapropuesta al expediente de regulación de empleo presentado por la empresa. Asistió, un asesor por la central UGT, y Ton Lucchetti por Comisiones Obreras.

El consejo de delegados aprobó por unanimidad, aunque con algunas matizaciones, la contrapropuesta presentada.

Asimismo, en la última reunión se decidió convocar asambleas generales en todos los turnos, en las cuales se expondría el informe, que se presentará en Delegación de Trabajo el próximo día 8, y se someterá a la aprobación de todos los trabajadores.

A partir de ahora se realizarán diversos actos de movilización de todos los trabajadores en contra del expediente de regulación de empleo presentado por la empresa.

Sin embargo, se ha impedido la entrada en el recinto de la factoría de los asesores de las centrales sindicales, que debían exponer el informe a la asamblea.

Recordamos en este sentido que esta misma semana se impidió la entrada de propaganda de Comisiones Obreras contra el expediente de regulación de empleo, según informa la Oficina de Prensa.

El diputado del grupo parlamentario socialista de Catalunya, Carlos Cigarrán, ha presentado una interpelación al Gobierno sobre el expediente en cuestión.

En su argumentación, Carlos Cigarrán señala que, si bien está previsto que el ex-

pediente afecte solamente a 27.000 trabajadores, podría verse involucrados en el mismo cerca de 256.000 empleados de las empresas auxiliares de Seat.

La interpelación al Gobierno ha sido presentada por Carlos Cigarrán, trabajador de Seat, y por encargo de la sección sindical de UGT en esta empresa, según informa «Efc».

COMMETSA CONTRA EL EXPEDIENTE

Manresa (Bages). — Los trabajadores de las factorías de Commetisa, después de diversas asambleas realizadas en el transcurso de esta semana, ante la perspectiva del expediente de regulación de empleo de Seat, han elaborado un comunicado en el que denuncian «esta maniobra de la patronal por los efectos nefastos que pueden tener en el ramo del Metal de Barcelona y su comarca, y también a nivel de Estado, debido a que el expediente afectaría a los 25.000 trabajadores de Seat y además a 200.000 de otras empresas auxiliares».

«Por otra parte —añaden los trabajadores— denunciamos el expediente porque la

dirección de Seat pretende financiar a través de la Seguridad Social una mala previsión de cara al convenio, lo que le ha ocasionado un stock de 75.000 coches, que con la regulación de empleo se podrían sacar de encima a coste barato y con grandes beneficios no tendrían que pagar al personal.»

Esta situación, además, puede provocar un elevado índice de especulación empresarial, según los trabaja-

dores de Commetisa, que ocasionaría un cierre en cadena de industrias, haciendo servir como excusa la regulación de empleo de Seat y la crisis en general. Por todo ello, «los trabajadores de Commetisa —finaliza el comunicado— asumimos la alternativa presentada por los trabajadores de Seat como única solución válida para salir de la crisis, que la propia empresa ha provocado», según informa Jordi Vilanova desde el Bages.

Papel y Artes Gráficas de toda Catalunya

Plataforma de convenio

(Redacción.) — Las Federaciones de Papel y Artes Gráficas de Catalunya de las centrales sindicales CSUT, SOC, UGT, USO y CNT informan a los trabajadores del ramo que están próximas las negociaciones con la patronal para empezar a discutir la plataforma reivindicativa que han elaborado conjuntamente las centrales, a excepción de CC.OO.

Los puntos de la plataforma del convenio previsto para toda Catalunya recogen la reivindicación de un salario de veinticinco mil pesetas para las categorías más bajas y ocho mil de aumento lineal para todas las categorías; vigencia de un año y revisable a los seis meses; ámbito del

convenio para toda Catalunya, abarcando a todos los sectores del ramo; cuarenta horas semanales de lunes a viernes; treinta días naturales de vacaciones; simplificación de las categorías y supresión de los puntos de calificación; medidas para defender el puesto de trabajo y para combatir el problema del paro; cien por cien del salario en caso de enfermedad y accidente; jubilación a los sesenta años con el cien por cien del salario; exención del IRTP hasta las quinientas mil pesetas; seguro de desempleo al cien por cien del salario real y sin limitación de tiempo y, finalmente, antigüedad computada desde el período de aprendizaje y por trienios.

7. El Expediente ante el VIIIº Convenio

No es una casualidad que la empresa haya anunciado la presentación del expediente precisamente en el inicio de las deliberaciones del VIIIº Convenio. En 1974 su proceder fue el mismo, y ya entonces denunciábamos el objetivo desmovilizador - uno de los perseguidos, y no el menos importante-, que intentaba conseguir la empresa, al margen de sus dificultades financieras más o menos reales.

8. El coste de las soluciones

Ante el problema del exceso de stocks, como en 1974, SEAT acude a la Seguridad Social como única solución, en lugar de ser la propia empresa, mediante créditos, la que financie el coste de su mala planificación. Por nuestra parte, como mejor solución, consideramos que deben mantenerse los planes de producción previstos, a fin de no perjudicar los intereses de las pequeñas y medianas empresas de la industria auxiliar del automóvil, y a los trabajadores de las mismas.

Según el tipo de solución que se adopte, el coste de financiación sería:

Aprobación del expediente.	
Coste para la Seg. Social.....	1.748 millones pts.
Coste de la financiación por la empresa del stock, un año y medio.....	1.007 millones
Mantenimiento planes de producción con rebaja de precios 15%	1.442 millones

En el coste para la Seguridad Social, por otra parte, no se tiene en cuenta la repercusión que la aprobación del expediente supondría para la industria auxiliar, y que seguramente aumentaría la cifra citada de 1.748 millones a más del doble.

9. Nuestras alternativas

Frente a la supuesta solución que plantea la empresa, los trabajadores oponemos nuestras alternativas:

A corto plazo: Dado que cualquier disminución en la producción, tanto si se produjera a cargo de la Seguridad Social como a cargo de la empresa, tendría serias repercusiones para industria auxiliar, los trabajadores proponemos, dentro de un plan general de comercialización, bajar temporalmente el precio de determinados modelos de coches de difícil venta o que constituyen la mayor parte del stock, al tiempo que nos reafirmamos en nuestras reivindicaciones repetidamente expresadas de menor jornada laboral, más días de vacaciones, adelantar la edad de jubilación, control de los tiempos de trabajo, etc.

A medio plazo: Dada la oscura gestión que caracteriza muchos puntos de la política empresarial de SEAT, los trabajadores vemos necesario un control obrero real sobre las condiciones de trabajo y la marcha de la empresa, democratizando su gestión, para acabar con la corrupción y la ineficiencia de SEAT, al tiempo que propugnamos iniciar una política propia de investigaciones tecnológicas, que implicaría a su vez un menor dominio de FIAT sobre SEAT, así como una mayor independencia comercial.

A largo plazo: A base de buscar una producción SEAT adecuada a las necesidades de la población, dentro de un sistema de vida más racional y comunitario, proponemos reestructurar la producción y diversificar las
Inver-

DOCUMENT 9: "SEAT y las empresas auxiliares", *Mundo Diario*, 12.5.1978. Retall de premsa sobre els efectes de l'expedient de regulació a les empreses auxiliars de SEAT. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

DOCUMENT 10: "SEAT, de nuevo en la calle", *Mundo Diario*, 23.2.1978. Retall de premsa sobre les mobilitzacions en contra de l'expedient de regulació. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Ayer, de dos a cuatro, y cubriendo la totalidad del recorrido previsto

Seat, de nuevo en la calle

«Los primeros interesados en salir de esta crisis somos los obreros», afirman los representantes de los trabajadores 23-2-78 H-D

Nuevamente ayer, los trabajadores de Seat salieron a la calle para manifestar su oposición al expediente de regulación de jornada solicitado por la empresa. Fue la de ayer, pues, una jornada reivindicativa de cara a la opinión pública. Y es que, de hecho, para los más de veinte mil trabajadores de Seat —Barcelona, que se encuentran afectados por unos planteamientos empresariales que no comparten, las jornadas de lucha no han cesado desde aquel día en que tuvieron conocimiento de la intención de la patronal. A partir de ese momento —y de ello ya hemos ido dando cuenta— la movilización obrera ha sido una constante que se inició con la elaboración de una contrapropuesta en respuesta a los planteamientos de la dirección y que ha venido seguida de contactos, entrevistas y gestiones a todos los niveles.

Así, concretamente, y según informó el comité de empresa en rueda de prensa celebrada por la tarde, la manifestación de ayer tenía un objetivo inmediato: manifestar el apoyo de los trabajadores a los ocho compañeros expresamente desplazados a Madrid —cuatro por Barcelona-Zona Franca, dos por Martorell y dos por Pamplona— para mantener entrevistas a nivel ministerial —Hacienda y Trabajo, al parecer— y con miembros del Parlamento.

ESTA VEZ SI LLEGARON

La manifestación de ayer tarde, no obstante, guardó una marcada y notable diferencia respecto a las que se llevaron a cabo el pasado febrero: transcurrió a lo largo del itinerario previsto sin que la Fuerza Pública la dejara reducida a la categoría de intento. De este modo, los diez mil trabajadores que a las dos de la tarde partieron de Zona Franca, con el comité de empresa y los senadores Candel y Sobrequés, además de dirigentes sindicales y políticos en cabeza, cubrió su objetivo al llegar a la Plaza de España hacia las cuatro de la tarde. Una vez allí y a instancias del comité de empresa los manifestantes se dispersaron en la más perfecta normalidad. Una normalidad que no se truncó en ningún momento a lo largo del recorrido —Zona,

Unidos contra la regulación. (Foto: Se-grá.)

Franca, Plaza Cerdá, Gran Vía y Plaza de España—, canalizado por grupos de trabajadores; la Fuerza Pública se limitó a seguir la marcha, al igual que ocurrió con la Policía Municipal.

Y, del mismo modo que el desarrollo de la marcha presentó la diferencia ya indicada respecto a las precedentes, valga señalar diversos aspectos en común con ellas: el entusiasmo, la decidida voluntad obrera a oponerse a un expediente que, de aprobarse, repercutiría gravemente en la industria auxiliar del automóvil a nivel de toda España. Pancartas y slogans —«la crisis de Seat, la crisis del pueblo», «fuera el búnker de Seat»...— así lo reafirmaron.

LA DIRECCION, MUDA

Y, en todo este tiempo, un factor importantísimo a tener en cuenta: el mutismo de la dirección de la empresa. Existen unas alternativas obreras, existe una voluntad de discusión, una voluntad negociadora por parte de los trabajadores que la dirección parece ignorar olímpicamente. Hasta la fecha no ha habido discusión posible, no ha habido negociación posible; únicamente una entrevista con Juan Miguel Antoñanzas, presidente del Consejo de Administración, en la que no se entró en materia en momento alguno y que se saldó con unas vagas promesas que poco tienen que ver con la problemática actual.

En este sentido, en el de la

ciento respectivo?, ¿la Banca y algunos particulares entre los que se reparte el treinta por ciento restante? En todo caso, una cuestión tienen clara los trabajadores y es que Antoñanzas, la única persona en representación de la empresa con quien han conseguido hablar hasta el momento, «no es más que un administrador, no es nuestro patrón, en definitiva». Y otra: «la obligación del Gobierno en cuanto a asumir la responsabilidad de cuanto está sucediendo». Y otra: «la necesidad de llegar a la participación obrera en la gestión de la empresa».

—La crisis de Seat— añadirían los representantes de los trabajadores— no es la crisis del sector del automóvil. Durante el año pasado la venta se incrementó para todos, menos para Seat. Se trata, pues, de un problema concreto en una empresa concreta y que hemos de resolver entre todos los afectados.

Y, para ello y por todo ello, existe un amplio informe por parte obrera con unas alternativas específicas como vías de salida a la situación y que la dirección de la empresa parece no considerar en absoluto; mientras, paradójicamente, esa misma dirección convoca a una rueda informativa a celebrar el próximo lunes en Madrid.

M. ANGELES LOPEZ

nula voluntad de diálogo mostrada hasta el momento por la dirección de Seat se manifestó ayer tarde el comité de empresa en rueda de prensa.

Una rueda informativa en la que se puso de relieve, una vez más, la voluntad de los trabajadores:

—La supervivencia de la empresa nos interesa siempre más a los trabajadores que a los capitalistas. Y eso está muy claro: cada día, algo que no le ocurre a quienes poseen el capital—diría uno de los presentes, apenas iniciada la reunión. Para seguir:

—Los primeros interesados en salir de esta crisis somos nosotros, los obreros, que no vamos a regatear esfuerzos en la ayuda necesaria. Pero lo que a todas luces no podemos admitir son los planteamientos de unos cuantos directivos que, con su postura, únicamente consiguen parchear una situación que debe ser abordada en profundidad, desde la raíz de los mismos problemas. Y debe cambiar la dirección, debe cambiar la gestión que se ha llevado a cabo hasta hoy...

Pero, ¿quién es en definitiva, quiénes son, «los cerebros pensantes» y con auténtica capacidad de decisión en Seat? ¿El INI, con su treinta y seis por ciento de participación en el capital?, ¿la Fiat, con su treinta y cuatro por

DOCUMENT 11: "Acta núm. 9", març 1978. Acta del Consell de Fàbrica en el que hi ha un debat entre els delegats sobre les mobilitzacions fetes i les accions futures en el marc de la negociació de l'expedient de regulació. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

SEAT
Sociedad Española de Automóviles de Turismo, S. A.

ACTA Nº 9.- Hoja nº 6

que la concreta en los siguientes puntos:

- Ambiente flojo y despreocupado entre los trabajadores a pesar de la gravedad de la situación.
- Ante esto hay que explicar la necesidad de movilizarnos ante la crisis del automóvil.
- Necesidad de llegar a una posible negociación con fuerza suficiente.
- Las acciones a llevar a cabo podfan ser:
  - Concentraciones en Fàbrica
  - Manifestaciones.

Continúa su intervención proponiendo se entregue una nota de protesta contra la actuación de la derecha parlamentaria por su actitud ante el problema de Seat.

Muestra su reconocimiento por la intervención del Partido Socialista Obrero Español en el Parlamento por medio de su Diputado y compañero Cigarrán; pero propone una nota de censura por su postura manifiesta de que la negociación del problema Seat se lleve a cabo por dos únicas Centrales Sindicales: CC.OO y UGT.

Propone que de los acuerdos que se tomen, se pase nota al Comité de Fàbrica de Barcelona y pide que se manifiesten los demás miembros del Consejo.

Intervienen los siguientes:

CORREAS: Manifiesta que si se han de llevar a cabo algunas acciones ha de ser antes de que se conceda la Regulación, aunque muestra su pesimismo. Pide que se informe sobre las gestiones en Madrid.

DIAZ: Las Comisiones deben trabajar cada una en sus competencias teniendo en cuenta lo que ha hecho la CGIL Italiana. Se debe aprovechar la propuesta de los Sindicatos Europeos concretada en un día de lucha el 5 de Abril.

ALMANSA: Hace una breve explicación de su viaje a Mdríd.

MARIÑO: De acuerdo con las alternativas. Hay motivos para llevarlas a cabo. Es necesario exponerlas aunque otra cosa será que las asuma la Asamblea.

CURRO.-Propone un programa a seguir que constaría de mítines, asambleas, y concentraciones terminando el día 2 con una gran concentración en Cornellá y sumándose a los actos que se prepararan para el día 5.

DIOSDADO: Propone Asamblea en Polideportivo de Seat.

LUQUE: Manifiesta que le da miedo hablar del problema de Seat a estas alturas y tal como han ido las cosas. Tiene la impresión de que ni las Centrales Sindicales, ni los partidos ni los Consejos se han tomado verdaderamente en serio el problema. Muy al contrario parece como que algunas Centrales Sindicales han estado especulando con el problema. En este sentido también habría que criticarlas. Las acciones se han de tomar de forma unitaria y si no, no mejor no hacer nada. Han de intervenir todas las Centrales Sindicales y los Consejos.

Como miembro del Consejo apoya las alternativas.

Hay otras intervenciones apoyando las alternativas dadas.

EL SECRETARIADO DEL CONSEJO.

PL

S. 9002.00.8020

DOCUMENT 12: *Iª Asamblea de delegats dels Consells i Comitès de Fàbrica de Zona Franca*, 15.4.1978. Primera reunió de les empreses de la Zona Franca que han escollit un Consell de Fàbrica (Miniwat, Pegaso, SEAT, entre d'altres), per tractar, gràcies al comitè de solidaritat de SEAT, les diferents problemàtiques de la classe treballadora en aquestes fàbriques. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

1ª ASAMBLEA DE DELEGADOS DE LOS CONSEJOS Y COMITÉS DE FABRICA DE ZONA FRANCA.

Se ha celebrado en la AISS el 15-4-78- con la asistencia de delegados de las empresas :SEAT, Miniwat. OSSA. Cometsa. Gallital. Matachana. Hijos de Miguel Mateu. Riviere. Sidercome. Lampara Z, Desguaces Condal. Frape. y. Pegaso.

Hemos contactado las representaciones unitarias de los trabajadores de la Zona Franca, a propuesta de la Comisión de Solidaridad del Consejo de Fabrica de SEAT, para intercambiar experiencias sobre las diversas problemáticas que actualmente tenemos planteadas la clase obrera tales como; Defensa del puesto de trabajo, Expedientes de Crisis, Negociaciones colectivas, Control de la producción y ritmos de trabajo, etc. así como establecer vínculos que hagan posibles el desarrollo de la Solidaridad y unidad de acción en todo momento entre todos los Trabajadores de las Empresas de esta zona.

Es por esto que hemos decidido mantener Contactos Periódicos de las representaciones unitarias de esta zona, para que con nuestras acciones solidarias y conocimiento de nuestros problemas y alternativas podamos vencer y superar las condiciones de vida que nos imponen;

Después de analizar la situación laboral de cada una de las Empresas de la zona se han obtenido las siguientes conclusiones;

Ampliar la coordinación de los Consejos y Comités de la Zona Franca para lo cual se propone que la próxima reunión sea en la AISS el Miercoles día 26 de Abril a las 18 horas. Así como discutir en la próxima reunión los temas de la Amnistía Laboral, Convenio provincial del Metal, preparativos del Iª de Mayo, y bases de funcionamiento.

Por último se hace un llamamiento a todos los trabajadores de BARCELONA para apoyar la manifestación propuesta por MINIWAT que tendrá lugar el Martes día (25) a las (18) horas desde la Plaza España a Delegación de Trabajo, para que el cómputo de las 8 horas sea un hecho en todas las Empresas.

COORDINADORA DE LOS CONSEJOS Y COMITÉS DE ZONA FRANCA.

BARCELONA .15-4-78-

DOCUMENT 13: "UGT informa", 28.5.1978. Full informatiu on es comunica que la central sindical ha demanat a l'empresa la convocatòria d'eleccions sindicals seguint la normativa legal i denuncia a CCOO per, segons la central socialista, voler dividir els treballadors de la fàbrica. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

INFORMA

El pasado mes de Abril la UGT denunció las Elecciones Sindicales, después de haber agotado un proceso de negociación con todas las Centrales Sindicales, con el fin de llegar a un acuerdo que nos permitiera llegar a las citadas Elecciones con el resto de las fuerzas sindicales de SEAT.

Dada la inutilidad de nuestros esfuerzos nos vimos obligados a solicitar de Delegación de Trabajo se convocasen Elecciones según el Real Decreto 3149/1977 de 6 de Diciembre, con el fin de evitar el vacío sindical que se produciría en la empresa al cesar el mandato del actual Consejo y su repercusión durante la negociación del próximo Convenio.

Pero con fecha 22-5-1978, los compañeros de CCOO denuncian las Elecciones según su particular forma de entender el Movimiento Sindical en SEAT.

Esta denuncia podría resumirse como sigue:

- Dividir la fábrica de Barcelona en distintos centros de trabajo independientes (por talleres) y que estos fueran a las Elecciones por separado (!17 centros en total!!!!)
- Elegir posteriormente un organismo coordinador de las diferentes unidades productivas.

Dicha postura, no es en absoluto, la mantenida en las reuniones habidas entre Centrales, ni en sus hojas informativas.

Por ello, la UGT siguiendo su línea de claridad de cara a los trabajadores se ve en la necesidad de denunciar el documento presentado por CCOO en los siguientes puntos:

-El considerar centros de trabajo de SEAT cada uno de los talleres debe entenderse como un grave atentado a los intereses obreros por lo siguiente:

- Podría en un futuro próximo, plantearse hasta un Convenio diferente para cada taller.
- ¿No decía CCOO en el Convenio que la empresa, pretendía dividir la fábrica de Barcelona en varias RAMAS?.
- ¿No se ha peleado por los compañeros de comandos con el fin de su no desmembración?.
- ¿A quien se pretende hacer el juego apoyando la división de la fábrica en unidades productivas, con la consiguiente pérdida del poder de convocatoria de los trabajadores?.

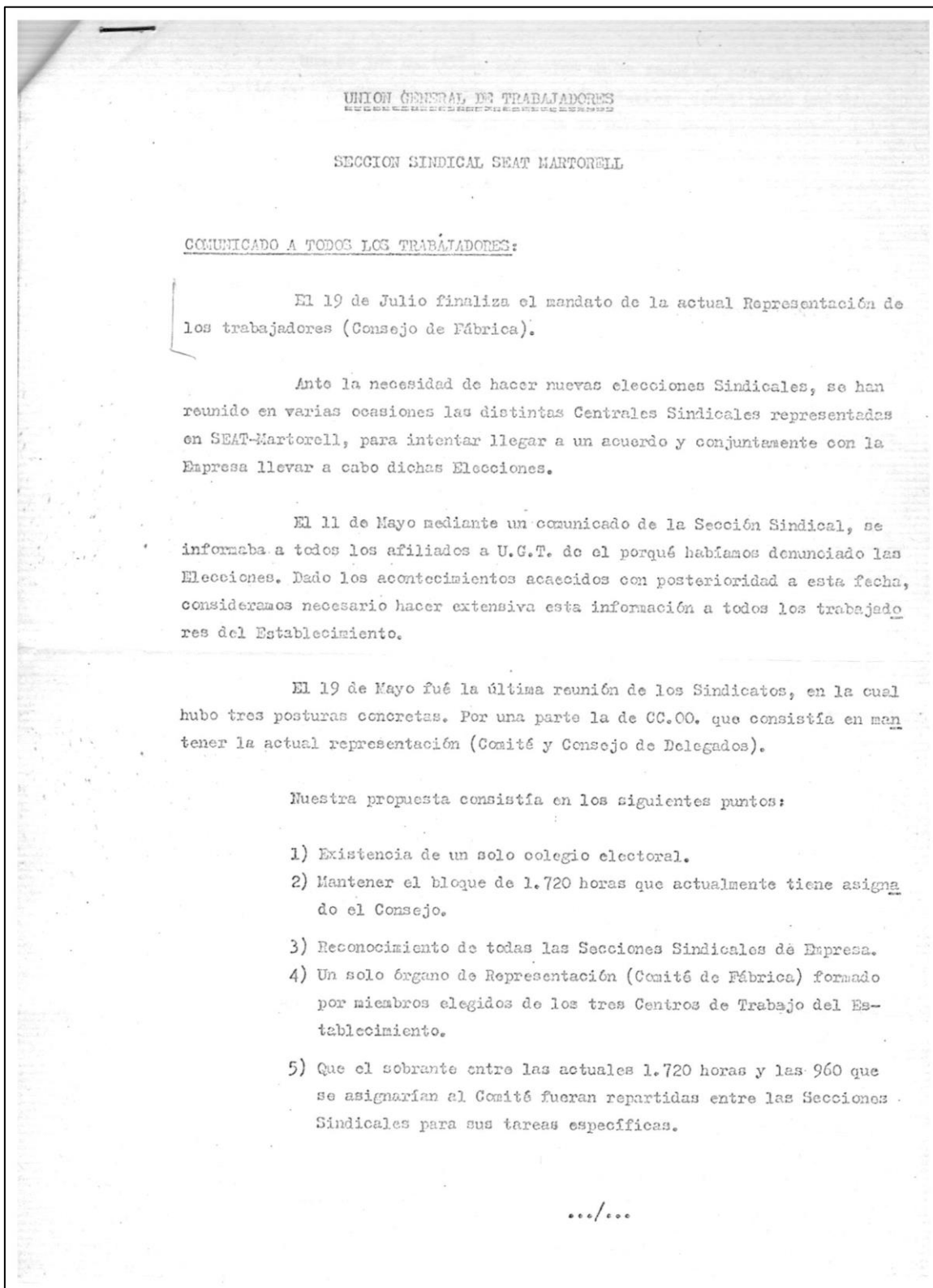
No llegamos a comprender tan repentino cambio en la postura de los compañeros, pero es sospechosa la coincidencia entre lo que CCOO plantea a nivel de denuncia de Elecciones, y las intenciones de la Empresa que tienen a dividir la fábrica en unidades productivas.

Si el Delegado de Trabajo aprobase lo que plantean los compañeros de CCOO es muy razonable suponer que quedaría la puerta abierta para que cualquier Magistrado fallase en favor de la empresa, cualquier petición en el sentido de dividir la fábrica, cosa que ya tienen hecha organizativamente.

¿COMPAÑEROS, ES ESTO LO QUE CONVIERNE A LOS TRABAJADORES?

Comité Sección Sindical SEAT UGT

DOCUMENT 14: UGT. Comunicado a todos los trabajadores, 29.5.1978. Full informatiu d'UGT on recull l'evolució de les negociacions entre les centrals sindicals per intentar arribar a un acord sobre la convocatòria d'eleccions al comitè d'empresa. 3 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Una de las Centrales presentes en la reunión, proponía el crear un Comité (verdaderamente unitario) el cual estuviera constituido por miembros de todas las Centrales con presencia en nuestro Establecimiento y que en caso de surgir un problema, la asamblea nombraría delegados y una vez resuelto éste se reintegrarían a sus puestos de trabajo. A esta última postura se sumó U.G.T., renunciando a su propia alternativa, con el ánimo de llegar a un consenso, estando dispuesta a que constara en acta firmada, para su posterior presentación a la Empresa. Hay que decir que otra Central asumió esta propuesta. Por su parte CC.OO. se mostró inflexible y ratificó su postura inicial.

El 23 de Mayo se reúne la Empresa con las Centrales Sindicales para tratar de la procedencia de convocatoria de Elecciones Sindicales. Como quiera que no hubo acuerdo por ninguna de las partes, se levantó la correspondiente acta donde quedaron reflejadas todas las posturas. Respecto a esta reunión hemos de manifestar lo siguiente:

Agradecemos mucho a los compañeros de CC.OO. la amplia información de su propuesta, pero les rogamos encarecidamente se abstengan de hacernos críticas como la que consta en el segundo párrafo de dicha acta y que a continuación transcribimos:

"Consideramos que el camino de la denuncia unilateral de las Elecciones Sindicales por U.G.T. acogiendo al Decreto del Gobierno que concede solo 24 delegados para representar a 1.960 trabajadores, como regresivo y poco democrático".

Queremos indicar a Comisiones Obreras que la U.G.T. se cuidará muy mucho de denunciar como antidemocrática la práctica de un derecho y mucho menos cuando las propias CC.OO. han hecho uso de este derecho en otros centros de trabajo de la Empresa. Para demostrarlo, del Boletín de CC.OO. nº. 14 ASAMBLEA OBRERA, de Abril de 1.978 (Página 15) Entresacamos algunos párrafos del artículo "RESULTADO ELECCIONES SINDICALES":

"El 2 de Marzo concluyeron las elecciones Sindicales para los Centros de Trabajo de SEAT-FISEAT de Madrid".

"el Consejo de Delegados anterior a las elecciones estaba compuesto por 51 miembros, de los que siete formaban el Comité de Empresa. Estos cargos fueron elegidos en el mes de Julio de 1.977 y el Consejo estaba formado prácticamente en su totalidad por miembros de U.G.T.".

.../...

"Así las cosas y pese a la oposición de U.G.T. a la celebración de nuevas elecciones, oposición favorecida por las continuas de moras y trabas de la Empresa, las elecciones por fin se han llevado a cabo. En ellas los trabajadores de SEAT-FISEAT de Madrid han demostrado que no aceptan un Consejo de Delegados que, en muchas ocasiones (como ejemplo: El Convenio Colectivo), han ante- puesto los intereses de una Central Sindical concreta, a los del Conjunto de los trabajadores".

Como se ve, en SEAT-FISEAT de Madrid, CC.OO. denunció unilateralmente las elecciones, incluso sin esperar a que cumpliera el mandato del Consejo de Fábrica. No queremos entrar en polémica con este tema, pero si debemos aclarar que cuando se trató de cubrir las vacantes del Consejo en Martorell, la UGT no pidió Elecciones Generales, sino que apoyó el reforzamiento del Consejo. Debe quedar claro quien "antepone los intereses de una Central Sindical concreta a los del conjunto de los trabajadores". Continúa siendo válido el popular refrán castellano de "ver la paja en el ojo ajeno y .....".

Aprovechamos para hacer una llamada a los trabajadores NO SINDICADOS para que, o bien se integren en algunos de los Sindicatos actualmente constituidos, o bien participen activamente en las Elecciones formando parte de alguna candidatura sindical o elaborando entre ellos su propia lista de candidatos.

S A L U D
=====

Martorell, 29 de Mayo de 1.978

DOCUMENT 15: "Definición sobre los puntos fundamentales", juny 1978. Acord entre les diferents centrals sindicals per celebrar les eleccions sindicals el 12.7.1978 sense seguir el Decret Llei 3149/1977, de 6 de desembre. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

DEFINICION SOBRE LOS PUNTOS FUNDAMENTALES

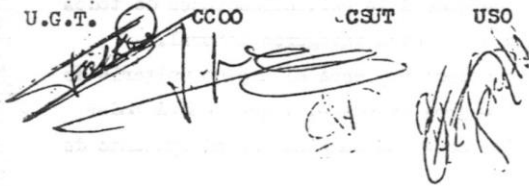
- 1º.- La fecha de las elecciones será obligatoriamente el día 12 de Julio. Para que esta tengan lugar antes de que cumpla la fecha final del mando del Consejo de Fábrica. Para que la nueva representación disponga del suficiente tiempo para la preparación, discusión y estudio del IX convenio. Así como la solución de otros problemas que exigirán rapidez finalizadas las vacaciones de Agosto.
- 2º.- Las secciones sindicales firmantes consideran que el actual decreto Ley (3149/1977) de 6 de Diciembre de 1.977, no se ajusta a las dimensiones - y por tanto- necesidades de representación sindical en la empresa como SEAT. Por ello acordamos resituar ante la Dirección de la Empresa el número de representantes suficientes para desarrollar con eficiencia la labor encomendada.
El número de miembros para el Comité de Fabrica Zona Franca se acuerda sea de 100;
- 3º.- Acordamos que las elecciones sean celebradas en un solo colegio electoral, ya que la representación unitaria que salga elegida defenderá la reivindicaciones de todos y cada uno de los trabajadores, pertenezcan a una u otra categoría laboral.
- 4º.- La elección será para un solo organismo, cuyo colectivo, será el órgano unitario de representación de los trabajadores de Fábrica - Zona Franca -, y que tendrá poder de decisión y convocatoria sobre la base de los acuerdos tomados por el conjunto de los trabajadores.
Para que éste organismo desarrolle eficazmente la labor encomendada se dotará una vez constituido- de un funcionamiento y organización flexible, que garantice con la mayor responsabilidad la unión de todas las comisiones de trabajo y funcionamiento interno.
- 5º.- Las elecciones se celebrarán a nivel global de Fábrica Zona Franca con listas cerradas y proporcionales. La lista electoral de candidatos estarán compuestas con arreglo a las decisiones que cada una de las Secciones Sindicales, o candidaturas libremente decida entre sus componentes.
- 6º.- La actual coyuntura sindical en nuestro País, y a nivel de cada empresa hace necesaria la presencia organizada de las Secciones Sindicales en las empresas, matizamos para general esclarecimiento que el funcionamiento de las Secciones Sindicales no conllevan a ninguna contradicción con la elección del organismo unitario, es más , si hay una clara definición sobre las distintas competencias, lo que se produce es un preciso complemento.
Por lo anteriormente señalado, porque creemos necesario una acción sindical eficiente junto a las elecciones sindicales pedimos garantías para las Secciones Sindicales representativas firmantes de estos acuerdos, reclamando para las secciones que obtengan más del 10 % de los votos lo siguiente:
  - Garantías para los delegados de dichas Secciones Sindicales.
  - Un local
  - Tiempo en horas
  - Facilitar a las Secciones Sindicales la información que solicita.

HOJA SEGUNDA

7a.- En el caso en que cualquiera de los puntos anteriormente indicados, no sean aceptados por la Dirección de la Empresa, las Elecciones Sindicales se celebraran de acuerdo al Decreto Ley citado en el punto 2º y en la fecha indicada en el punto 1º (12-7-78), siempre y cuando no se hubiera aprobado la Ley de Acción Sindical en la Empresa actualmente en debate en las Cortes.

La firmas de estos acuerdos son vinculantes a la totalidad.

U.G.T.   CCOO   CSUT   USO

The image shows four handwritten signatures corresponding to the union acronyms listed above. The signatures are written in dark ink and are somewhat stylized. The first signature is for U.G.T., the second for CCOO, the third for CSUT, and the fourth for USO. There are some additional scribbles and marks around the signatures.

DOCUMENT 16: "CCOO ganó en SEAT", *Lluita Obrera*, juliol 1978. Retall de premsa que fa una anàlisi de la victòria de CCOO a les eleccions sindicals de SEAT de 1978. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

ELECCIONES SINDICALES

CCOO GANÓ EN SEAT

JULIO-78
LLUITA
OBRERA

En el pasado mes de julio se celebraron elecciones sindicales en la fábrica de automóviles SEAT, la mayor concentración obrera del país. Los resultados fueron favorables a las candidaturas de CC.OO. tanto en la factoria de Zona Franca como en la de Martorell. Como se recordará, el año anterior, cuando se celebraron las elecciones provisionales UGT había conseguido situar un mayor número de miembros en el Comité de empresa de Zona Franca, concretamente 15 por 13 de CC.OO. y 1 de la CSUT.

En una mesa redonda celebrada después de las elecciones y publicada en un número especial de "el metal·lurgic", boletín de la Federación del Metal de Catalunya, Javi Villacorta, secretario general de CC.OO. de SEAT, analiza por qué no se ganó en aquella ocasión a pesar de que, paradójicamente, se obtuvieron más puestos en el Consejo de Delegados, organismo más amplio que reunía a los delegados elegidos por talleres y grupos homogéneos "la razón de esta contradicción habríamos de buscarlas en la real desorganización existente en aquellos tiempos, y aún más en una división del voto útil de los compañeros de CC.OO. En nuestro sindicato y fruto de varios problemas superados ya hoy, surgieron un sinfín de compañeros que aspiraban a ocupar un lugar en el Comité de empresa y como es lógico los votos de los trabajadores de SEAT que en la elección al Consejo de Delegados habían privilegiado con toda claridad a nuestro sindicato repartieron sus votos entre los diferentes compañeros de CC.OO. que se presentaron. Resultado: menos votos a cada uno y por tanto menos representantes en el Comité de Empresa."

En esta ocasión sólo se eligió un único organismo de representación, el Comité de empresa de 48 miembros, según la normativa electoral vigente. CC.OO. propuso que el Comité fuera de 150 personas que "era una cifra intermedia, señala Villacorta, entre los 48 que indicaba el decreto-ley, cantidad totalmente insuficiente para atender la

problemática de cerca de 24.000 trabajadores, tanto más en la situación política y económica que estamos atravesando, y los 287 miembros del antiguo Consejo de Delegados".

Después de una serie de reuniones y debates se llegó al acuerdo que suscribieron CC.OO., UGT, USO y CSUT de plantear a la empresa la cifra de 100 delegados elegidos a través de un solo colegio electoral. El Sr. Antoñanzas en nombre de la dirección de la empresa hizo la contraoferta de 75 miembros y dos colegios electorales, lo que venía a ser igual que lo preconizado por el gobierno en el Proyecto de Ley de Acción Sindical que se encuentra en las Cortes.

CC.OO. se negó a aceptarlo porque, señala José Antonio Lozano, el trabajador que ha obtenido mayor número de votos entre todos los candidatos presentados a estas elecciones, "consentir el nº de 75 delegados podría significar desde algún punto de vista interesado aceptar la ley de Acción Sindical promovida por UCD y AP y esto con la firma de los trabajadores de SEAT y supondría un refuerzo objetivo a un intento de ley que está con toda claridad por recortar los derechos de los trabajadores. Si nos ceñíamos a los 48 del decreto, no entrábamos en ninguna de las contradicciones anteriores. Partíamos de que era una imposición, y que la misma práctica demostraría la total inoperancia de un Comité en SEAT de 48 delegados".

Delegados por grupos homogéneos

En el planteamiento de CC.OO. está, señala Armando Varo, secretario general del Sindicato del Metal de Barcelona y miembro electo del Comité de empresa de SEAT, conseguir unas elecciones por grupos homogéneos. Elecciones que consideramos esenciales puesto que se consigue una mayor eficacia en el trabajo sindical, recoge las aspiraciones del conjunto de los trabajadores con mayor fidelidad y presta atención a detalles que pueden aparecer insignificantes pero

que son en definitiva también preocupaciones diarias de los trabajadores. Vamos a luchar por la imposición de los delegados por grupos homogéneos, sin olvidar nuestra preocupación acerca de la puesta en marcha de las Secciones Sindicales, con todo lo que esto supone."

La victoria de CC.OO. en SEAT afirma Varo "permitirá que en la caracterización que hacemos de los diferentes aspectos sindicales poseen más unos criterios que consideramos con un contenido de clase superior. Por ejemplo se reforzará el estilo de trabajo unitario al otorgar al Comité de Empresa la máxima y única representación en la negociación con la empresa".

En el Colegio de Técnicos Administrativos CC.OO. obtuvo menos votos que UGT y algunos más que la C.G.C.M. (Confederación General de Cuadros y Mandos), sindicato corporativo; López Provencio miembro de CC.OO. elegido por este colegio lo atribuye a que CC.OO. "no ha dedicado suficiente esfuerzo a este sector (...) Por ejemplo los aumentos de los salarios en partes iguales deberán discutirse mucho más: elaboración de una escala salarial ampliamente debatida y aprobada en asamblea pero que contemplaría las necesidades reales de los trabajadores técnicos".

Por su parte, Fulgencio Diaz, valora los resultados obtenidos en la factoria de SEAT en Martorell, donde el triunfo de CC.OO., que obtuvo mayoría absoluta, fue superior al obtenido en Zona Franca. "En Martorell siempre hemos tenido una mayor influencia CC.OO. Esta supremacía conseguida lógicamente mediante el trabajo y la constancia, ha facilitado tanto la preparación como el resultado de las elecciones".

Las elecciones en SEAT, cerrando prácticamente en Catalunya el proceso electoral iniciado hace ya bastantes meses, han puesto de manifiesto la fuerza de las propuestas de Comisiones, pues no en vano SEAT es uno de los espejos en que se mira el movimiento obrero en nuestro país.

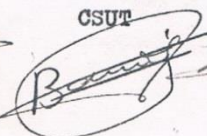
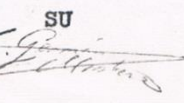
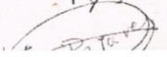
A.L.

DOCUMENT 17: "Comunicado conjunto de las centrales sindicales en SEAT", setembre 1978. Acord entre les centrals sindicals per exigir a l'empresa la seva participació a les negociacions entre SEAT, INI i FIAT sobre el futur de l'empresa, així com l'exigència del manteniment dels llocs de treball. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

COMUNICADO CONJUNTO DE LAS CENTRALES SINDICALES EN SEAT

Los representantes de las Centrales Sindicales en Seat, proponemos a todos los trabajadores y al Comité de Fabrica las siguientes alternativas :

- 1º Que la negociación Seat-Fiat-Ini se realice con la presencia de los representantes de los trabajadores (Comité de Fábrica--Centrales). Rechazamos rotundamente la negociación a nuestras espaldas.
- 2º Exigencia de garantía de nuestro puesto de trabajo, de los de la industria auxiliar y los intereses del Estado Español a las partes implicadas, en base a unos planes concretos en los que estemos los trabajadores.
- 3º Que nos oponemos rotundamente a la liquidación del Sector Público. Defendemos el Sector Público en SEAT como mejor defensa de nuestro puesto de trabajo y de los intereses de todos los trabajadores
- 4º Que exigimos la discusión y elaboración inmediata del Estatuto de la Empresa Pública en las Cortes con la presencia y participación de los trabajadores y sus centrales sindicales.
- 5º Que afectando el problema a toda España, es en Catalunya donde tendrá las repercusiones más graves. Es por esto que exigimos el traslado de poderes a la Generalitat, como órgano de autogobierno de Catalunya, donde los trabajadores catalanes podemos defender mejor nuestros derechos. Exigimos de la Generalitat, de su Conceller de Economía y de Treball una toma de postura a nuestro favor, en interés de Catalunya, y que presionen al Gobierno central.
- 6º Que por la repercusión política y económica sobre nuestro puesto de trabajo y el futuro del Estado Español que tiene el problema, los partidos políticos apoyen nuestras movilizaciones y los que tienen representación parlamentaria realicen además interpelaciones al Gobierno, emplazándolo ante el desmantelamiento del INI y exigiendo se defina ante la repercusión sobre los sectores en crisis, y qué salida económica les da.
- 7º Que se abra un gran debate en las asambleas de trabajadores.
- 8º Que se realice una manifestación desde la SEAT hasta la plaza España el jueves día 5 a las 2 de la tarde.
- 9º Que el viernes día 6 realicemos una concentración en la Plaça Sant Jaume a las 6 de la tarde.

CCOO. 	CSUT 	SU 	USO 5 6 9	UGT	CNT "NO NOS CONDICIONAMOS A LOS PLANES 4 y 5"
--	---	---	--------------------	-----	---

DOCUMENT 18: "UGT pide más control de FIAT sobre SEAT", *Tele/eXpres*, 12.9.1978. Retall de premsa que tracta sobre la posició d'UGT davant les negociacions entre SEAT, INI i FIAT. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Página 7 — Martes, 12 de septiembre de 1978 — Tele/eXpres

Catalunya

Aunque garantizando todos los puestos de trabajo

UGT pide más control de FIAT sobre SEAT

Ampliar la participación de la FIAT en el capital de SEAT manteniendo al mismo tiempo la participación del INI en la primera empresa automovilística española, es la propuesta que ha formulado la UGT de Catalunya ante el anuncio de la posible venta de todas las acciones de SEAT a la multinacional italiana.

Por su parte, el secretario del Comité Central del PSUC se ha pronunciado en contra de la venta de las acciones. En cuanto a CC.OO. su pronunciamiento está pendiente de la reunión de su secretario pendiente para hoy, pero parece probable que sea similar a la del PSUC: aunque insistiendo más en los aspectos técnicos que en los políticos.

La UGT formula además otras dos propuestas: La definición de los planes de inversión, fabricación y comercialización de la producción en consonancia con la realidad internacional del grupo FIAT en el sector; y garantizar todos los puestos de trabajo por parte del Gobierno y participación de las centrales sindicales en todas las fases de negociación.

El sindicato socialista se refiere — en el manifiesto en el que se pronuncia por la ampliación de la participación de FIAT en SEAT — a la «total reestructuración» que está sufriendo el sector del automóvil, «no sólo a nivel español sino a nivel mundial, que pasa — dice — por la fabricación de grandes series a base de una mayor rentabilidad». Y añade que «para poder competir con éxito en el mercado mundial es imprescindible poseer una avanzada tecnología y contar con una red comercial y de asis-

tencia capaz de incidir en todos los mercados.»

UGT fundamenta su propuesta de ampliación de la participación de FIAT en la «necesidad de consolidación de un grupo mayoritario, porque actualmente en la composición del capital se advierte la falta de un grupo mayoritario claramente comprometido en la dirección y la rentabilidad de la empresa.»

El PSUC, contra la venta

En cuanto al PSUC, al tiempo que se declara abiertamente contra la venta total de las acciones del INI en SEAT a la multinacional — como consecuencia expresa su oposición a «los intentos de privatización de sectores como la sanidad, enseñanza y la industria del automóvil», en general — reclama la presentación por parte del Gobierno del Estatuto de la Empresa Pública, prevista en los Pactos de la Moncloa para junio pasado.

El secretario del Comité Central del PSUC considera necesaria la participación del INI

En marzo salieron a la calle para defender su trabajo. (Foto: Pepe Encinas.)

en estas empresas «para asegurar la defensa de los puestos de trabajo y garantizar la necesaria reestructuración del sector del automóvil, cara a la entrada en el Mercado Común», aceptando debido a las razones tecnológicas y de mercado, la presencia compartida del capital extranjero.

En cuanto a la central que tiene mayor número de representantes en el Comité de Empresa — CC.OO. —, aún no ha hecho pública su posición que está pendiente de la reunión que debe celebrar hoy su Secretariado de Catalunya. En esta reunión será presentado un detallado informe elaborado por su Gabinete Técnico, en el que se hace un análisis de la situación actual desde los aspectos tecnológico, de mercado, de empleo, de gestión y de productividad en la SEAT. En cuanto a propuestas, el informe rechaza la posible nacionalización total de la empresa y plantea cuatro hipótesis en torno a las cuales deberá pronunciarse el Secretariado.

Por su parte, el Comité de SEAT de la LCR — organización política que cuenta con cierta influencia en SEAT y con algunos delegados elegidos en las listas de CC.OO. — ha hecho pública su postura contraria a la venta de las acciones de SEAT a la multinacional italiana FIAT.

«La lógica de la máxima rentabilidad de las multinacionales jamás ha asegurado ni puede asegurar los puestos de trabajo — dice la LCR — y pronostica que la absorción de SEAT por FIAT supondrá expedientes de crisis y regulación de plantilla.»

LCR plantea como alternativa la planificación estatal de todo el sector de automoción y grandes empresas auxiliares dependientes; el inicio de un proceso hacia la nacionalización de SEAT bajo control obrero, diversificación de la producción del sector orientada a producir fundamentalmente productos industriales que actualmente importamos; disminución de la jornada laboral sin disminuir el salario.

DOCUMENT 19: "Acord entre SEAT, FIAT, INI i els bancs", 22.5.1979. Acord sobre l'augment de capital per part de FIAT a SEAT. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

- 2 -

1. - Liberalización de los precios de venta de los automóviles en el mercado nacional.
2. - Concesión de los días de regulación de empleo que se juzguen indispensables para equilibrar la producción con las ventas, manteniendo los stocks a un nivel no superior a las 45.000 unidades.
3. - Posibilidad de traslado entre plantas de Barcelona y de Barcelona a Martorell de determinadas elaboraciones mecánicas y correspondiente movilidad de la mano de obra implicada.
4. - Obtención por parte de SEAT, durante el trienio 79 - 80 y 81 de los correspondientes fondos de financiación que figuran en el Plan dentro de las condiciones normales bancarias del país sin necesidad de garantías ó avales suplementarios por parte del Grupo FIAT.
5. - Aplicación a SEAT de los beneficios previstos en el Real Decreto 816/1979, del 4 de abril por el que se deroga el Decreto 3339/1972, de 30 de noviembre y en las demás disposiciones legales concordantes, en especial el Real Decreto del Ministerio de Comercio núm. 1097/1979, del 20 de abril, que tienen como finalidad el propiciar y posibilitar la reestructuración de las empresas del sector automovilístico, para hacer frente a la mayor competitividad derivada del ingreso de España en la CEE, promoviendo con ello la racionalización productiva y pudiendo importar partes y/o automóviles CBU con exención arancelaria en compensación parcial o total del grado de nacionalización superior al nivel mínimo exigible.
6. - Aplicación a SEAT de la prórroga de los beneficios que le fueron concedidos por Orden del Ministerio de Hacienda del 10 de Enero de 1974, como consecuencia de su calificación de industria de "interés preferente" y de conformidad con lo ya previsto en el artículo 9º) del Decreto nº. 3757/1972, de 23 de diciembre.
7. - Obtención a favor de SEAT de las eventuales autorizaciones necesarias para el traslado de los procesos productivos, incluidos los ya existentes entre las fábricas de SEAT y las otras europeas del Gru-

DOCUMENT 20: "Acta", 16.10.1979. Preacord entre la direcció, UGT i CCOO sobre la regulació del dret de vaga a la fàbrica i la responsabilització dels treballadors de possibles desperfectes arrel d'actes individuals o col·lectius a l'interior de la factoria. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

<p><u>Representantes de la Dirección</u></p> <p>Sr. Esteban Vargas Sr. Martín Benito Sr. Romero Ena Sr. Hernández García</p> <p><u>Represent. de los trabajadores</u></p> <p>Sr. Folk Fuentes Sr. García del Fresno Sr. Gilaberte Herranz Sr. Luna Cervera Sr. Martín Carril Sr. López Provencio Sr. Romero Barranquero Sr. Sierra Ruiz</p>	<p><u>ACTA</u></p> <p>En Barcelona, Fábrica SEAT de Zona Franca, siendo el día dieciséis de octubre de mil novecientos setenta y nueve, se reúnen los señores que al margen se relacionan, en representación de la Dirección de la Empresa y de los trabajadores, y llegan a los siguientes</p> <p><u>ACUERDOS</u></p> <p><u>PRIMERO.</u>- Los daños que se originen a la Empresa en sus bienes (instalaciones, materiales, maquinaria, etc.) como consecuencia de alteraciones laborales legales o ilegales, generarán el derecho de la Empresa al resarcimiento de aquellos daños y la obligación de los trabajadores causantes de abonarlo mediante el oportuno descuento en nómina.</p> <p><u>SEGUNDO.</u>- Los perjuicios económicamente valorables que se originen a la Empresa derivados de paros convocados o realizados al margen de la Representación Legal de los Trabajadores, serán de responsabilidad única y exclusiva de sus protagonistas o inductores, generando el derecho de la Empresa a la indemnización adecuada y la obligación de los trabajadores de abonarla, todo ello sin perjuicio de las facultades que en esta materia asisten legalmente a la Empresa.</p> <p><u>TERCERO.</u>- Tanto el Comité de Empresa como las Centrales Sindicales que suscriben estos Acuerdos se comprometen a no apoyar cualquier acción de las comprendidas en los puntos anteriores.</p> <p><u>CUARTO.</u>- La Empresa se compromete a desistir de la demanda formulada ante la Magistratura de Trabajo nº 10 de Barcelona (Autos nº 1943/79) a la firma de los presentes Acuerdos.</p> <p>No obstante, en el caso de que se produjera cualquiera de los supuestos contemplados en los Acuerdos 1º y 2º, la Empresa podrá exigir la indemnización de los daños y perjuicios causados, así como reproducir las demandas de las que en este momento desiste.</p> <p><u>QUINTO.</u>- Estos Acuerdos no perjudican ni menoscaban las facultades disciplinarias de la Empresa, que ésta podrá ejercer con arreglo a la ley, ni las acciones que el trabajador pueda ejercer para la mejor defensa de sus derechos en esta materia.</p> <p>Y en prueba de conformidad firman la presente Acta en el lugar y fecha arriba indicados.</p>
---	--

DOCUMENT 21: *Assemblea Obrera*, butlletí extraordinari, 21.10.1979. Al full informatiu, CCOO explica el seu canvi de postura d'acceptar el preacord amb l'empresa sobre la regulació del dret de vaga a la factoria a posicionar-s'hi en contra. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

CCOO, confirma la necessitat de definir nostre punt de treball, ja que consideram que en les nocions III-FIAT no queda suficientment garantitzat i que manca de la Direcció de la Empresa, per no incompatibilitat, hores pel·ligr amb d'la vida.

Per ello nuestros objetivos inmediatos son:

- Oponer nos al despido de los despedidos, por los representantes que este tipo de medidas tienen entre los trabajadores.
- Dirigir nuestros esfuerzos a recomponer la UNIDAD del Movimiento Obrero en SEAT.
- Preparar la negociación del IX Convenio Colectivo.
- Conseguir la paralización de los trabajadores en el proceso de reestructuración.
- Seguir puntualmente las orientaciones de nuestro sindicato en lo relativo a la orden académica, Estatuto del Trabajador, Programa económico del Gobierno, etc.
- Apoyar decididamente el Estatut de Catalunya y recomendar a los trabajadores un SI a la autonomía y autogobierno.

Barcelona, 21 de Octubre de 1979
COMITÉ DE LA SECCIÓN SINDICAL DE CCOO. SEAT

NUESTROS OBJETIVOS INMEDIATOS

En nuestro comunicado del día 17 de Octubre pasado, CG.00. decíamos textualmente:
 " UN SI A LA RESPONSABILIDAD. No en otra cosa la aceptación por parte del Comité de Empresa y de las Secciones Sindicales (CG.00., UGT, ...?) de los términos del acuerdo al que se ha llegado con la Dirección. Tratar de hacer otras valoraciones ante un documento tan conciso es, al menos, utopía sindical".
 El día 19 de octubre la Comisión Ejecutiva de la Sección Sindical, manteniendo esos mismos criterios, decidió realizar un nuevo análisis de la situación existente en SEAT, la necesidad de encontrar salidas colectivas y viables y la imposibilidad de que la compañía a los trabajadores prevista para el año tuviese los suficientes garantías democráticas.

Hecho repetido hasta la saciedad y no nos cansamos de repetirlo mientras no se solucionen, el difícil período que atravesamos en nuestra empresa, lleno de dificultades financieras, con una reestructuración necesaria pero dirigida por personas que han demostrado suficientemente su incompetencia, en medio de una crisis económica generalizada en el marco de la negociación actual para el reconocimiento de las Secciones Sindicales, a las puertas de una difícil negociación del IX Convenio Colectivo, etc., etc.

Ante situaciones tan complejas y graves como las que reiteradamente venimos exponiendo, los trabajadores no podemos hacer nada peor que confundir los causas con los efectos. No debemos seguir intentando vanamente dar solución a los problemas diarios, sin entender que es preciso un serio cambio en la estructura interna de la Empresa, pues sin ello, muchos problemas no tienen solución, y a lo más que se puede llegar es a ir "parchando" malamente. Pero si esto es malo, mucho peor es no distinguir quien tiene la responsabilidad de los problemas y quien es el enemigo de clase.

Confundir al Comité de Empresa y a las centrales sindicales con el capitalismo y las multinacionales, o pensar que su función de representación y dirección sindical supone tener una "varita mágica" o soluciones inmediatas en los bolsillos, sólo puede conducirnos a perder la confianza en nosotros mismos y en nuestras organizaciones (- rano en beneficio de grupos interesados de los que en SEAT tenemos una encogida gana, desde el más "rojalmo" izquierdista al más negro fascista, pero que coinciden todos en la utilización de los peores métodos antidemocráticos, en la demagogia barata, en desear parecer rápidamente del lado que han formado cuando aparecen las dificultades exigiendo después que lo solución el Comité y CG.00., criticándonos siempre, tanto si lo solución damos bien, regular o no encontramos solución en la estructura actual. Esta gente que pretende actuar impunemente basándose en una supuesta soberanía de "su" asamblea, cuyas decisiones se cargan con el mayor desaire cuando no les son favorables, se les ha cobrado esta situación de beneficio gratuito, porque CG.00. no va a dudar ni apoyar a nadie que actúe conscientemente en contra de nuestras direcciones y criterios y al margen de la Representación de los trabajadores. Que quede claro y nadie se llame a engaño.

Igualmente, en lo que de nosotros depende, cada uno deberá cargar con su responsabilidad y CG.00. sólo se hará responsable y quedará obligada a la búsqueda de soluciones en aquellas circunstancias derivadas de acciones que haya convocado expresamente o realizado dentro de las direcciones sindicales de los órganos regulares de Dirección del Sindicato y el Comité de Empresa.

En este análisis, debemos situar actitudes de la Dirección de la Empresa, o de algunos sectores concretos de la misma. No es posible hacerlo peor, y los motivos son evidentes, cuando el desorden productivo con los continuos traslados, la falta de previsión y organización, los "reinos de taifas", la ineficiencia de medios, etc, son tan patentas. Pero en lo que respecta a las relaciones laborales, son como maderos, incapaces de variar planteamientos para adaptarse a una realidad tan cambiante como es la de fábricas de 24.000 trabajadores, con la necesaria rapidez y flexibilidad, culminando esta situación en la suspensión de empleo a cuatro trabajadores que ya dura más de 15 días, utilizándolos en la práctica como auténticos robots y favoreciendo el que alguno de ellos se transforme en "máquina" de la clase obrera, pretendiendo aparentar que sigue vigente el más tramuchado autoritarismo, cuando en realidad se practica un "dejar hacer" que está pudiendo tanto a nivel técnico como social.

Por que nuestro cambio de actitud ante el Referendum? Por la grave situación que estamos atravesando en estos últimos días, con todo tipo de enfrentamientos que avanzan peligrosamente hacia una profunda desintegración organizativa del Movimiento Obrero en SEAT.

Por las dificultades encontradas en el seno de nuestra organización, con infortunios por parte de la dirección de la Sección Sindical de explicar y orientar al conjunto de trabajadores y por otra parte, la dificultad de los cuadros para asumir su responsabilidad ante el conjunto de afiliados para aceptar soluciones realistas que la dirección del Sindicato había decidido.

El que CG.00. no haya participado en el Referendum, ni firme los acuerdos, por lo anteriormente expuesto no significa, ni mucho menos, un abandono de nuestras responsabilidades.

Los Acuerdos se impondrán por sí mismos, en peores condiciones, y en especial para los trabajadores actualmente implantados. Ya que ante soluciones no negociadas en el marco de la Empresa, no olvidemos con que criterios actúan los entes administrativos representantes del actual Gobierno.

Esta decisión ya fue expuesta por nuestra Ejecutiva, la víspera del Referendum, a la Sección Sindical de U.O.T. y a la Dirección de la Empresa.

DOCUMENT 22: "Acta", 24.10.1979, Acta on s'informa de les sancions als treballadors del taller 8 que s'havien manifestat per les males condicions laborals al taller. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

A C T A

Secretariado - si
 Seg e Hig - si
 Productividad- si
 Form, Prom. - si
 Expedientes - si
 Asuntos Socl - si
 Trabajo Prote.-si
 Control Gest. -si

Zona Franca (Barcelona) se reunen el Secretariado y los coordinadores de las distintas Comisiones de trabajo al margen relacionadas, para tratar el único punto del orden del día; SANCIONES T, 8.

Se inicia la reunión con la información del Secretariado por medio de Garcia del Fresno, el cual expone lo siguiente:

- Reunidos con la Empresa en la tarde de ayer y tras amplia negociación se llegó al siguiente acuerdo; con relación al compañero Enrique Vallejo, la Dirección de la Empresa se compromete a retirar en acta de conciliación la sanción de despido permutandola por una sanción de empleo y sueldo que duraria desde el día de ayer (23-10-79) hasta la firma de la mencionada conciliación, más la petición de traslado de puesto de trabajo de la Sociedad en el area de Barcelona.

En el día de hoy se mantiene una reunión con los cuatro compañeros expedientados para someter a su consideración la aprobación ~~de~~ o no de estos acuerdos; la reunión ha sido convocada a las diez de la mañana y en ella estarán presentes los cuatro compañeros sancionados, los Secretarios Generales de las Secciones Sindicales: U.C.T. - CC.CO.- C.S.U.T, más los abogados que afin de asesorarlos quieran llevar los compañeros, cosa que se les indico en el momento de la convocatoria.

Sin más temas que tratar se levanta la sesión.

Factoria, quincuatro de octubre de mil noveciento setenta y nueve

EL SECRETARIADO

P.O.
 ISB

NOTA.-

Los presentes acuerdo han sido asumidos por los presentes como queda reflejados en la votación nominal que a tal fin se ha realizado:

Folk.	SI	Andres.	SI
Fermin.	SI	Sierra.	SI
Lara.	SI	Montesinos	SI
Carrasco	SI	Fernandez	SI
Caballero	SI	Ramos M.	SI
Mayordomo.	SI	La hija	SI

De los resultados obtenidos seguiremos informando.

DOCUMENT 23: "SEAT salió a la calle", *Mundo Diario*, 17.4.1980. Retall de premsa. Informació sobre la mobilització obrera de SEAT en contra de l'expedient de regulació. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

17-Abril-1980
Mundo Diario

Contra la regulación de empleo

SEAT salió a la calle

CC.OO. valoró positivamente la marcha, aunque fue poco concurrida

Se realizó, ayer al mediodía, la marcha de los trabajadores de SEAT, en contra de la regulación de empleo pretendida por la empresa. La acción fue convocada por Comisiones Obreras y el Sindicato Unitario, no siendo secundada por UGT. Pese a que el número de participantes no llegó en ningún momento a los mil, la central comunista valoró como muy positiva la salida a la calle.

La marcha tuvo lugar a la salida del turno de la mañana, en el que se integran unos cinco mil trabajadores, y a los obreros de SEAT se sumaron trabajadores de empresas auxiliares del sector, sobre las que también repercutirá la regulación.

La comitiva, que nunca llegó al millar de participantes, iba presidida por los miembros del comité de empresa de CC.OO. y entre los manifestantes se hallaban los recién elegidos parlamentarios del Parlament de Catalu-

nya por el PSUC, Joan Ramos y Paco Frutos.

El itinerario de la marcha fue Paseo de la Zona Franca, Gran Vía de les Corts Catalanes, Paseo de Gràcia, Portal del Angel, Avenida de la Catedral y Vía Layetana, hasta la Delegación de Trabajo.

En ningún momento se produjo incidente alguno. El grito más coreado fue el de «No a la regulación». Al llegar la manifestación a la altura de la Embajada norteamericana, en la Vía Layetana, se gritó «Menos yanquis y más

trabajo», en oposición a la influencia de las multinacionales, ya que en el conflicto de SEAT, según la valoración de Comisiones Obreras, es muy decisiva la influencia de FIAT.

«Acción muy positiva»

Un portavoz de Comisiones Obreras en el comité de empresa de SEAT, —compuesto por 21 miembros de CC.OO., 19 de UGT, 5 de CSUT y 3 del Sindicato de Cuadros—, indicó a MUNDO DIARIO que «la acción había sido muy positiva».

Sobre el escaso número de participantes manifestó que «es cierto que ha sido más bien una marcha de vanguardia, pero que hay que tener en cuenta que UGT ha influido mucho con su postura de ne-

gociar una regulación, aunque ésta no sea la que pretende la empresa. Los trabajadores, añadió también, están bastante quemados, no acaban de asumir el problema que se nos viene encima y, además, para muchos, una regulación son unas vacaciones...»

Las acciones en SEAT continuarán, en los próximos días, por parte de Comisiones Obreras, que piensa implicar su empeño a los parlamentarios de Catalunya «ya que pensamos que lo que sucede en SEAT es muy importante para nuestro país».

Los objetivos más inmediatos se cifran en que se produzcan las pretendidas entrevistas con el director general de Empleo, con el director general del INI y con la empresa FIAT.

M S

DOCUMENT 24: "Aceptada la regulación de empleo para los trabajadores de SEAT", *Tele/eXpres*, 23.4.1980. Retall de premsa que recull les opinions de CCOO i UGT sobre l'acceptació de l'expedient de regulació. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

La decisión cuesta 10.000 millones a la Seguridad Social

23-4-80 Tele
Express

Aceptada la regulación de empleo para los trabajadores de SEAT

El director general de Empleo, Miguel Cuenca, resolvió ayer favorablemente el expediente de regulación de empleo tal y como fue solicitado por la empresa SEAT el pasado 24 de marzo. Esta resolución autoriza a la empresa SEAT a suspender los contratos de trabajo por un periodo de 30 días, a través de cuatro meses a 25.057 trabajadores. Estos cobrarán un 75% de su salario real de los días de suspensión a cargo del Seguro de Desempleo y de la propia empresa.

El plazo para el dictamen de resolución del expediente presentado por la empresa SEAT finalizaba ayer a las doce de la noche, sin embargo, a media tarde y ante la sorpresa de los representantes del comité de empresa que seguía en Madrid intentando entrevistarse o con representantes de la empresa o con los distintos ministros implicados en el caso, se ha dado a conocer la decisión del director general de Empleo, que dictaminaba a favor del expediente de regulación presentado por la empresa.

En dicha resolución se explicita que «si bien el expediente de regulación de empleo presentado por SEAT afecta a 25.057 trabajadores, de unos 32.000 que forman la plantilla en aras de asegurar la máxima competitividad de la empresa en el mercado, potenciando sus ventas e investigación, se considera preciso excluir entre los afectados a aquellos trabajadores necesarios para ambos fines».

Esta medida costará, según informaron directivos de

la propia empresa unos 10.000 millones de pesetas a la Seguridad Social (8.000 que dejará de percibir y 2.000 que tendrá que abonar a los empleados).

Fuentes del comité de empresa explicaron a *Tele/eXpres* que su visita al director general de Empleo fue «borrascosa, breve y nula de perspectivas». El portavoz de la delegación que se entrevistó con Miguel Cuenca añadió a su vez que éste no aplicaría el silencio administrativo, con lo cual se esperaba un dictamen resolutivo y que en el curso de la entrevista éste había añadido que después de dictar resolución «dimitiría de su cargo».

«FIAT manda»

Esta misma delegación intentó inútilmente entrevistarse con el Ministro de Industria, Carlos Bustelo. Nicolás Sartorius, dirigente de CCOO, en declaraciones efectuadas en la tarde de ayer, calificó a Bustelo de «irresponsable. Este país no se puede gobernar si los en-

Demasiados stocks, causa del expediente.

cargados de hacerlo están por ahí preparando su sillón. A lo mejor Bustelo está esperando a ver si deja de ser ministro o no para recibir al comité de empresa de SEAT y preocuparse por el futuro de los trabajadores».

Asimismo, Sartorius recordaba que el caso SEAT «demuestra que la FIAT tiene más fuerza que el Gobierno español. La FIAT impone las condiciones y el Gobierno español es incapaz de defender a los trabajadores. FIAT impuso unas condiciones leoninas y dice que si SEAT las cumple, se queda con la empresa, pero en caso contrario no».

Por su parte, la sección sindical de CCOO de SEAT ha indicado que respondería al dictamen del director general de Empleo convocando movilizaciones de protesta a la vez que mostraban su sorpresa de que el dictamen se

produzca antes de que finalizaran los contactos que en Madrid mantenía la comisión sindical nombrada a tal efecto. UGT, por su parte, declaraba también ayer que después del dictamen de la Dirección General de Empleo «carecía de validez su propuesta de negociación con la empresa de aspectos parciales de la regulación», si bien con el tema de una «respuesta contundente» anunciada por CCOO, declaraban que «UGT no entraría en este juego».

Como se recordará, el expediente solicitaba que durante 30 días (ocho jornadas de trabajo en los meses de mayo, septiembre y octubre y seis en diciembre) permanecerían cerradas las factorías de SEAT en Martorell y en Zona Franca de Barcelona, con el fin de reducir la producción de unos 40.000 vehículos.

DOCUMENT 25: "Se presentará recurso de alzada", *Mundo Diario*, 24.4.1980. Retall de premsa que recull les accions de CCOO en contra de l'aprovació de l'expedient. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Expediente de SEAT

24-4-80 Mundo Diario

Se presentará recurso de alzada

CC.OO. califica la aprobación de «medida puramente política»

El comité de empresa de SEAT presentará, en el plazo reglamentario de quince días, recurso de alzada contra la resolución de la Dirección General de Empleo aprobando la regulación solicitada por la dirección de SEAT. Comisiones Obreras, en un duro comunicado, ha opinado que la aprobación «es una medida puramente política, de la política de UCD».

Por una parte, y según manifestación de la propia empresa, del expediente presentado «la Dirección General de Empleo ha considerado necesario excluir a los 18 trabajadores de la dirección de estudios y marketing, los 27 de la escuela SAT, los 18 de recambios-departamento de almacenes de Madrid y los 252 trabajadores del centro técnico de Martorell, por haber sido considerada necesaria su permanencia en la empresa».

La dirección de la empresa, asimismo, ha establecido ya el calendario de la regulación durante el mes de mayo, afectando a los días 2, 3, 9, 16, 19, 23, 30 y 31.

Finalmente, en la misma nota de la empresa se indica que «la repercusión económica que el expediente tendrá sobre la Seguridad Social será de unos dos mil millones de pesetas y no los 10.000 que han publicado los medios informativos».

En la declaración de Comisiones Obreras se indica, respecto a estos puntos, que «este pequeño recorte a las pretensiones de la empresa es debido a las razones expuestas en el contrainforme de los trabajadores y a las presiones ejercidas». Res-

pecto a los 10.000 millones, se insiste en que es así, pues a los 2.000 millones que cobrarán los trabajadores en los días de regulación, a cargo del fondo público, hay que añadir los 8.000 que la empresa dejará de pagar a la Seguridad Social. «Y es inadmisible, dice Comisiones Obreras, que esto suceda en un país con más de dos millones de parados.»

Una medida política

La larga nota de reacción de Comisiones Obreras ante la aprobación del expediente presentado por la empresa hace un largo análisis de la situación, manifestando, en primer lugar, que «se trata de una medida política, que muestra el desprecio de la UCD hacia los trabajadores y su obe-

diencia entreguista a las multinacionales».

En concreto se denuncia, por parte de Comisiones, que el argumento básico dado para la aprobación del expediente «sea el resultado negativo del ejercicio de 1979, —pérdidas por valor de 14.931 millones de pesetas—, cuando este balance aún no está realizado por el área de administración de la empresa. ¿Cómo es, se pregunta la nota, que la Dirección General de Empleo tiene unos datos que los trabajadores pedimos reiteradamente y no nos dieron?».

Otro de los puntos que es analizado en la valoración realizada por Comisiones Obreras es que «no hasta con decir que se tienen pérdidas, sino que hay que demostrarlo». Y argumentan este punto indicando que en la Memoria de 1978 —año en que, según la DGE, SEAT perdió 10.000 millones—, consta que se pagaron 1.500 millones a FIAT en concepto de royalties, y FIAT es una de las accionistas de SEAT, y que se pagaron grandes

cantidades a la Banca en concepto de intereses y créditos a corto plazo, cuando la Banca es también accionista, de manera que los accionistas obtuvieron, de todos modos, beneficios.

Comisiones Obreras ha valorado también que la aprobación de este expediente no va a solucionar nada y que la repercusión sobre la industria auxiliar será muy fuerte. «No se han resuelto los problemas de fondo; dijimos y seguimos diciendo que se trata de un parche, propiciado por un gobierno que lo único que ha hecho es cumplir los acuerdos SEAT-FIAT-INI, aunque no lo pueda decir, pues si ese aplica el hecho de que hay 45.000 unidades en el stock, en otras muchas empresas de automoción también estaría justificado el pedir el expediente de regulación de empleo.»

Finalmente, otro detalle que aparece en la nota de Comisiones es que «es inadmisible que la Dirección General de Empleo apruebe el expediente, sin entrar a verificar si se está cumpliendo en SEAT el proceso de reestructuración previsto». En este sentido, se denuncia que «la empresa se ha comido ya los 50.000 millones previstos para la reestructuración hasta 1981 y la reestructuración no se ha hecho».

«Apelaremos al gobierno de la Generalitat, porque pensamos que se está jugando una baza muy importante para el futuro laboral de nuestro país.»

M. S.

SEAT seguirá siendo noticia durante mucho tiempo.

DOCUMENT 26: "CCOO <<es una resolución eminentemente política>>", *Mundo Diario*, 24.4.1980. Retall de premsa que recull les opinions de CCOO i UGT sobre l'expedient de regulació. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Expediente de regulación en Seat 24-4-80 Mundo Diario

CC.OO. «Es una resolución eminentemente política»

«Ya nos temíamos que la resolución sobre el expediente iba a ser una resolución eminentemente política, por las presiones de Agnelli sobre el Gobierno español», señaló ayer un portavoz de la sección sindical de CC.OO.

De nuevo Comisiones ha puesto el acento en que la reestructuración en profundidad de la empresa es la única salida para Seat, «porque —y no es nueva la afirmación— la regulación es un simple parche».

En sus declaraciones el portavoz de CC.OO. afirmó que el director general de Empleo se ha limitado a actuar burocráticamente «por decirlo de alguna manera, a firmar solamente los papeles, porque el asunto ha sido llevado directamente por Abril Martorell y Carlos Bustelo». Dijo también que en la entrevista que mantuvieron con el director general el pasado lunes, éste insinuó que posiblemente una vez dictaminada la resolución sobre el expediente presentaría su dimisión. Para Comisiones la resolución no cambia sus planteamientos sobre la situación de Seat: «Vamos a proseguir en el futuro la batalla para conseguir esa reestructuración total y para salvaguardar los puestos de trabajo de toda la plantilla de la empresa.»

Por último, el portavoz de Comisiones dijo que se podía anunciar ya, aunque tendrá que reunirse el comité, que se presentará recurso de alzada contra la resolución del Ministerio de Trabajo.

UGT: una regulación necesaria y negociable

«Cuando la empresa nos comunicó su decisión de presentar el expediente y nos pidió nuestra opinión, manifestamos que la regulación era necesaria, pero que había que negociarla, porque si no sería un simple parche», declaró ayer a la agencia Efe un portavoz de la sección sindical de la UGT ante la resolución de las autoridades laborales sobre el expediente de regulación de empleo en Seat.

Las declaraciones del portavoz ugetista permiten afir-

falta de responsabilidad ante los trabajadores de Seat.»

Para la dirección, una decisión acertada

«Nos parece acertado que la Dirección General de Empleo haya reconocido la necesidad del expediente presentado, que comprenda la gravedad de la situación de Seat, junto con la crítica situación del sector del automovilismo en España», ha dicho Javier Romero, subdirector de relaciones laborales de la empresa.

Preguntado que si la resolución había sido más política que laboral con la intervención directa de Abril y Bustelo, señaló que «es posible que hayan intervenido las altas esferas, porque es un problema de una empresa de 32.000 trabajadores, y por eso la Dirección General de Empleo recabó la resolución, pero a nosotros nos pidieron y exigieron toda la documentación necesaria».

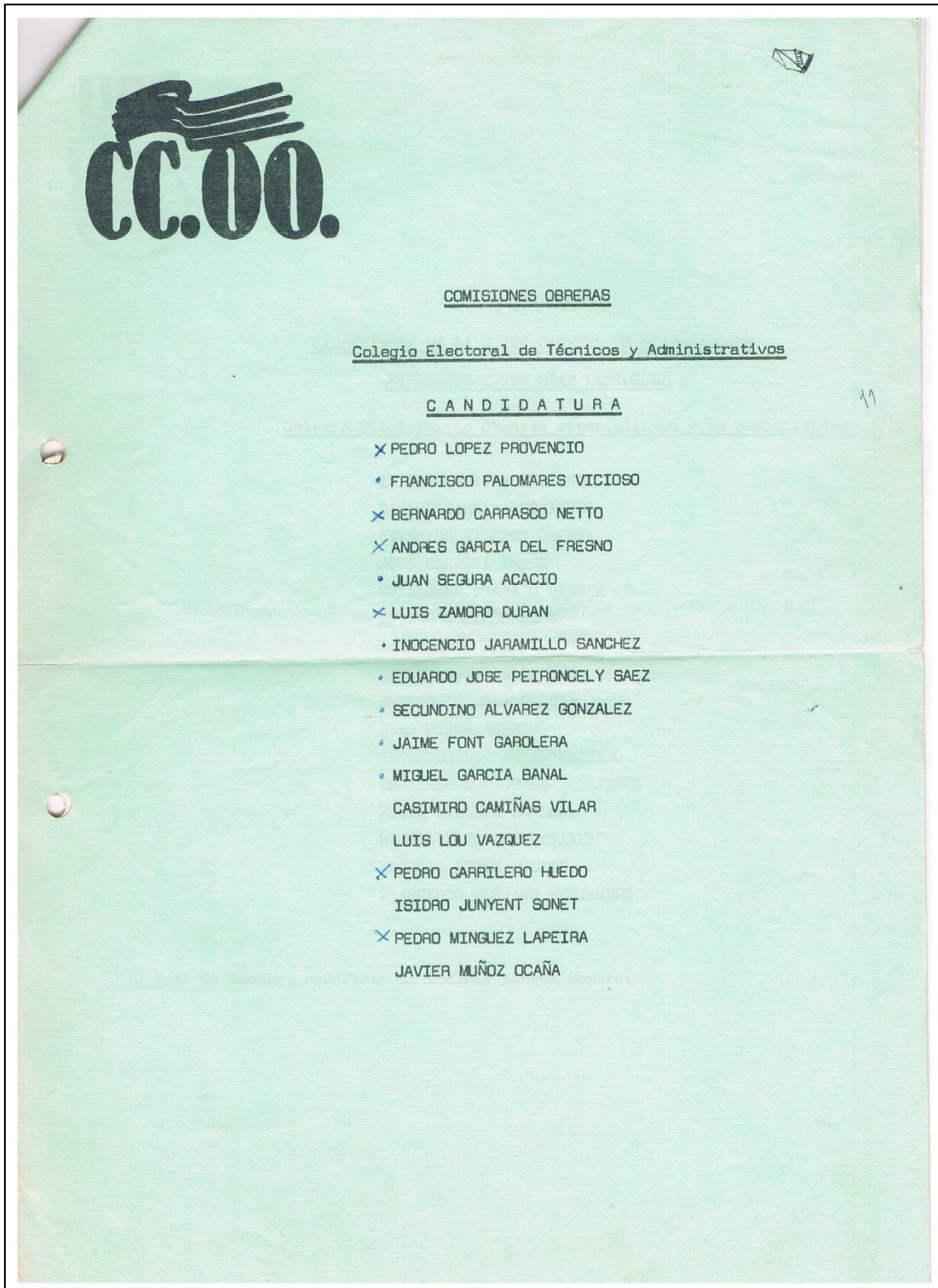
«Esto no significa —añadió— que el tema haya sido resuelto como un asunto político, porque es tanto como decir que el Ministerio de Trabajo actúa arbitrariamente.»

CC.OO. y CSUT impusieron su mayoría mecánica y se rechazó la negociación».

Según UGT, que en ningún momento se ha mostrado contraria a la regulación, porque su alternativa no era otra que, en base a una negociación, conseguir que de entrada se aplicaran dieciséis días de regulación, combinándolas con el calendario laboral, se ha perdido una gran oportunidad, «porque de negociar con la empresa las cosas hubieran sido muy distintas».

«La responsabilidad —siempre según el portavoz ugetista— de todo esto recae única y exclusivamente en CC.OO. y CSUT, centrales sindicales que han dado una vez más una muestra de total

DOCUMENT 27: Candidatura eleccions sindicals 1980 de CCOO al col·legi de tècnics i administratius a la Zona Franca. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

DOCUMENT 28: Candidatura eleccions sindicals 1980 de CCOO al col·legi d'obres especialistes i no qualificats a la Zona Franca. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

37

COMISIONES OBRERAS

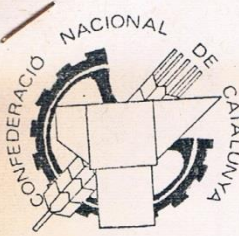
Colegio Electoral de Obreros especialistas y no cualificados

C A N D I D A T U R A

• JOSE ANTONIO LOZANO DOMINGO	• JOSE ANTONIO FERNANDEZ MORALES
• JOSE CARRIZOSA PANIAGUA	• JOSE ANTONIO LOPEZ FOLE
• JUAN MEDINA BONILLA	• PEDRO RUANO BORREGO
• VICENTE LLEIDA ALSINA	+ JUAN MOLINS MACIAS
+ MANUEL RODRIGUEZ CEPEDA	• EMILIO CASTRO LOPEZ
• X ARMANDO R. VARD GONZALEZ	• X JUAN MANUEL LOZANO DOMINGO
• MIGUEL LOPEZ CARRANCIA	• ESTEBAN SANCHEZ ROBLES
• JOSE MOLINER PUERTO	• X JUAN A. PELAEZ POZO
• X SILVESTRE GILABERTE HERRANZ	• X JUAN GONZALEZ MORALES
+ JOSE MONTESINOS ADRAOS	• WENCESLAO CALERO VALLES
• JESUS FLORENCIO SUAREZ	• ANTONIO MORENO GONZALEZ
• ISABEL LOPEZ LOPEZ	• ANTONIO CORDON CORDOBA
• X LORENZO SIERRA RUIZ	+ JOSE LUIS POTOCA CAVERO
• JOSE LOPEZ ESCALONA	• ANGEL FUENSANTA JIMENEZ
+ JAVIER VILLACORTA GUTIERREZ	• X ANDRES MOLINA RODRIGUEZ
+ DAVID DUEÑAS FERNANDEZ	• X PAULINO SAN NARCISO HERNANDEZ
• IGNACIO VENTURA RAMI	• X JUAN ARTERO ALVAREZ
• MIGUEL ARAGON SOLIS	• ANTONIO DEL BARCO BAÑOS
• X ANTONIO PANADERO POZO	+ JOSE LUIS MARCHENA ROMERO
• JOSE CAMPS LOPEZ	• ANTONIO LOPEZ SANCHEZ
• JOSE ANTONIO GARCIA GRANDE	+ NATALIO DIAZ BORRALLA
• X BENJAMIN FRANCO HERNANDEZ	• X LUIS BLANCO RODRIGUEZ
• NURIA MARGAIS NAVARRO	• X JOSE BERNARDO GONZALO MARTINEZ
• AURELIANO CABALLERO GARCIA	• MANUEL FERNANDEZ VENEGAS
• X FAUSTINO GONZALEZ PELAEZ	• ANTONIO SANCHEZ PEÑA
• JOSE MARIA VITALES LASUS	• X MIGUEL ANGEL DIAZ PEREZ
• DANIEL GIMENEZ MUÑOZ	
• X MANUEL MOJONERO MARTIN	
+ JOSE RAMOS MULA	
+ EDUARDO ALSINA ROQUET	

DOCUMENT 29: Candidatura eleccions sindicals 1980 de CGCM al col·legi d'obrers especialistes i no qualificats a Martorell. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

CANDIDATURA DE LA CONFEDERACION DE SINDICATOS UNITARIOS DE TRABAJADORES
ESTABLECIMIENTO SEAT MARTORELL
Colegio Electoral de Obreros especialistas y no cualificados

ANTONIO ANDRADE GUERRERO
MANUEL MORALES CALDERON
ANTONIO CORPAS GONZALEZ
DIEGO-JOSE LINDES SANCHEZ
NILO MONTERO RUIZ
ISIDRO FERNANDEZ HERRERIAS - No afiliado
FRANCISCO HERNANDEZ SOLER
MANUEL RUIZ MESA
HERASMO GUTIERREZ LOPEZ
FRANCISCO PORRAS PORRAS
LUCIANO GARCIA GARCIA
MIGUEL FADRIQUE CONTINENTE
MIGUEL MURILLO SANCHEZ
MANUEL MARIN PEREZ
MANUEL RODRIGUEZ AMAYA
HERMOGENES PATON SANCHEZ

N O T A: No tachar, modificar ni incluir ningún nombre.

DOCUMENT 30: Candidatura eleccions sindicals 1980 d'UGT al col·legi d'obrers especialistes i no qualificats a Martorell. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

CANDIDATURA DE LA UNION GENERAL DE TRABAJADORES

ESTABLECIMIENTO SEAT MARTORELL

Colegio Electoral de Obreros especialistas y no cualificados

ISIDORO GARCIA INDIANO
DANIEL GARCIA RODRIGUEZ
SEVERINO GALERON ORTEGA
JOSE CARMONA PEREZ
GUILLERMO GRANADO GARCIA
ISIDRO SORIANO SANZ
RAMON-JOSE MOLINA CORTES
MANUEL COMEZ ALCANTUC
EMILIO INIESTA GARCIA
BLAS NUÑEZ BERRIO
HERMENEGILDO DURAN MACHADO
PORFIRIO DOMINGUEZ RODRIGUEZ
FELIX VILLENA ROMERO
MIGUEL BANQUERI CASARES
EUGENIO PEREZ PUERTO
FRANCISCO SERRANO HERNANDEZ

N O T A: No tachar, modificar ni incluir ningún nombre.

DOCUMENT 31: Candidatura eleccions sindicals 1980 d'UGT al col·legi de tècnics i administratius a Martorell. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

CANDIDATURA DE LA UNION GENERAL DE TRABAJADORES

ESTABLECIMIENTO SEAT MARTORELL

Colegio Electoral de Técnicos y Administrativos

ESTEBAN SECO DE HERRERA TAPIA
SALUSTIANO PEÑA HERNANDEZ
SEBASTIAN GEA JIMENEZ
JUAN-FRANCISCO CALAMA LUIS
PAULINO SEVILLA CEBRIAN
JOSE TORRES ALCANTARA
FRANCISCO GOMEZ FERNANDEZ
FRANCISCO JIMENEZ PEREZ
JUAN-JOSE GALINDO LOPEZ
AGUSTIN MARTIN CARMONA
EDUARDO NUÑOZ SANFRUTOS

N O T A: No tachar, modificar ni incluir ningún nombre.

DOCUMENT 32: Cartell de propaganda de CCOO per a les eleccions sindicals de 1980. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

DOCUMENT 33: “¿Un sindicato para solucionar problemas o un sindicato para crearlos?”, fulletó de propaganda d’UGT de les eleccions sindicals de 1980. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

SI NOS DAS LA MAYORIA

¿QUE PASARA?

- 1.- Asumiremos la responsabilidad de la política sindical, que se llevará en esta empresa durante el mandato del comité.
- 2.- Y te daremos cuenta como sindicato del trabajo que realizamos.
- 3.- Potenciaremos la negociación, sin renunciar a la lucha cuando sea necesario.

Y ADEMAS

- 1.- No se irá al laudo sin tu voto.
- 2.- No se irá a la huelga sin tu voto.
- 3.- Todas las decisiones importantes se tomarán con tu voto.

SI NO NOS DAS LA MAYORIA

¿QUE PASARA?

- 1.- Las responsabilidades sindicales seguirán ocultándose bajo la capa "unitaria" del comité.
- 2.- Seguirá siendo aprovechado el trabajo de los hombres de UGT, en beneficio de otras expresiones sindicales.
- 3.- Se seguirán haciendo acciones y paros antes de empezar a negociar.

Y ADEMAS

- 1.- Se volverá a ir al laudo sin contar contigo. En caso de que interese políticamente.
- 2.- Se irá a las huelgas por el procedimiento de mano alzada.
- 3.- La mayoría de decisiones importantes se seguirán tomando sin tu concurso e imponiéndose a base de "piquetes informativos".

TU VOTO DECIDE

DOCUMENT 34: "Elecciones sindicales 80- SEAT Zona Franca", Resultat de les eleccions sindicals de 1980 a SEAT Zona Franca i comparació dels resultats amb els comicis de 1978. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

ELECCIONES SINDICALES 80 -SEAT ZONA-FRANCA-

Colegio obrero

- Participación electoral 76,5%

	1980 nº de votos	Nº miembros Comité	1978 nº de votos	Diferencia
<u>CC.OO</u>	5.564	21	6.810	-1.154
<u>UGT</u>	5.964	23	5.224	+ 740
<u>CSUT</u>	1.243	5	1.667	- 424
<u>Indep.</u>	699	3	193	+ 606
<u>USO</u>	120	0	200	- 80

Colegio Técnico y Adm.

- Participación electoral 82,6%

	1980 nº de votos	Nº miembros Comité	1978 nº de votos	Diferencia
<u>CC.OO</u>	690	3	916	-236
<u>UGT</u>	2.072	7	1.472	+ 600
<u>CSUT</u>	141	0	282	-141
<u>Indep.</u>	245	0	177	+ 68
<u>CGCM</u>	1.202	5	718	484

DOCUMENT 35: "SEAT: UGT ganó las elecciones sindicales a Comisiones Obreras", *TeleXpres*, 30.4.1980, i "Masiva afluencia de votantes en las elecciones de SEAT", *el País*, 30.4.1980. Retalls de diari que informen sobre les votacions al comitè d'empresa de SEAT i el canvi sindical que es dona al 1980. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

SEAT: UGT ganó las elecciones a Comisiones Obreras

Ventaja en todos los centros

La ligera ventaja que Comisiones Obreras mantenía en la anterior composición del Comité de empresa de SEAT sobre su inmediata seguidora, la Unión General de Trabajadores, se ha convertido en las elecciones celebradas ayer en una notoria ventaja de la central socialista. De los 67 miembros del Comité de empresa de Zona Fran-

ca, principal centro de la factoría, la UGT consiguió 31 puestos, mientras que CC.OO. quedó en segunda posición con 25. Esta ventaja también la obtuvo la central socialista en los otros centros de trabajo de la SEAT, siendo en Martorell donde quedaron más igualadas con 11 a 10 delegados respectivamente.

La participación superó en creces a las últimas elecciones sindicales situándose en un 80 por ciento. En la anterior composición del comité de empresa de Zona Franca, CC.OO. poseía 21 y UGT, 19; CSUT, 5 y el Sindicato de Cuadros, 3. En la composición el total de miembros era de 48, mientras que en estas elecciones y tras la aplicación del Estatuto de los Trabajadores, el número de representantes ascendió a 67 miembros.

En todos los centros de trabajo de SEAT, las elecciones sindicales han arrojado resultados favorable a la candidatura de UGT.

En Zona Franca, con un total de 24.000 trabajadores, UGT ha obtenido 31 de-

legados para el nuevo comité de empresa. En segundo lugar ha quedado CC.OO. con 25 delegados, seguida del Sindicato de Cuadros, con 4; CSUT, con 4 e Independientes, con 3.

En Martorell, con 2.400 trabajadores, UGT y CC.OO. han sido las únicas candidaturas votadas, con 11 delegados para la primera central y 10 para esta última. Anteriormente el comité lo formaban 14 de CC.OO., 7 de UGT, 2 de CSUT y 1 de USO.

En la filial I de Madrid, los resultados ofrecen un balance de 11 delegados de UGT, 5 de CC.OO., 6 de USO y 1 independiente. El anterior comité contaba también con 11 delegados de UGT, 10 de CC.OO., 2 de USO, 1 de

CSUT. El censo de este lugar de trabajo oscila entre 1.600 trabajadores.

En la Avenida Burgos y el centro de Valderribas de Madrid, la hegemonía de CSUT ha quedado desplazada por UGT, CC.OO. y USO, en primer lugar el resultado final ha concedido 6 delegados a UGT, 2 de CC.OO. y 1 de USO. En Valderribas los datos dan una victoria de UGT con 3 delegados, seguida de CC.OO. y USO con 1. El número de trabajadores de ambos lugares es de 150 a 180.

En Sevilla UGT, 8 (antes 7); CC.OO., 1 (antes 2). Total 160-180 trabajadores.

Finalmente, en El Prat, UGT, 7; CC.OO., 1 y Sindicato de Cuadros, 1.

En los centros de trabajo de menor entidad se produjo un avance de UGT. En la factoría de El Prat de Llobregat, de nueva construcción, y destinada al montaje de cambios, UGT obtuvo siete representantes, CC.OO. y otro el sindicato de cuadros.

En los tres centros de trabajo de Madrid también se situó en cabeza UGT. En el de Valderribas, la cen-

tral socialista obtuvo tres delegados, CC.OO. uno, y otro fue para una candidatura independiente. En el centro de la avenida de Burgos, UGT logró seis delegados; CC.OO. dos, y CGT, uno. En la central de Madrid, once delegados fueron para UGT, cinco para CC.OO. y siete para una candidatura de USO e independientes.

En el centro de trabajo de Sevilla-

En los centros de trabajo de menor entidad se produjo un avance de UGT. En la factoría de El Prat de Llobregat, de nueva construcción, y destinada al montaje de cambios, UGT obtuvo siete representantes, CC.OO. y otro el sindicato de cuadros.

En los tres centros de trabajo de Madrid también se situó en cabeza UGT. En el de Valderribas, la cen-

Desde primeras horas de la mañana, la afluencia de votantes fue masiva en la factoría barcelonesa de SEAT, sita en la Zona Franca para elegir al nuevo comité de empresa. 30-4-80 *El País*

Masiva afluencia de votantes en las elecciones de SEAT

Alfons Quintana, Barcelona

Con una participación que fuentes de UGT estiman entre un 80% y un 85%, 29.000 trabajadores de la empresa SEAT (de los 32.000 que configuran su plantilla) procedieron ayer a elegir sus representantes sindicales. El resultado de la votación en la decisiva factoría de la Zona Franca de Barcelona (23.800 trabajadores) no era aún conocido a últimas horas de anoche. El escrutinio empezó pasadas las once.

En los centros de trabajo de menor entidad se produjo un avance de UGT. En la factoría de El Prat de Llobregat, de nueva construcción, y destinada al montaje de cambios, UGT obtuvo siete representantes, CC.OO. y otro el sindicato de cuadros.

En los tres centros de trabajo de Madrid también se situó en cabeza UGT. En el de Valderribas, la cen-

tral socialista obtuvo tres delegados, CC.OO. uno, y otro fue para una candidatura independiente. En el centro de la avenida de Burgos, UGT logró seis delegados; CC.OO. dos, y CGT, uno. En la central de Madrid, once delegados fueron para UGT, cinco para CC.OO. y siete para una candidatura de USO e independientes.

En el centro de trabajo de Sevilla-

DOCUMENT 36: “Los trabajadores, hartos de demagogia”, *Diario de Barcelona*, 1.5.1980. Retall de premsa. Anàlisi de Nicolás Redondo (secretari general de la UGT) de les eleccions sindicals a SEAT. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Nicolás Redondo, tras las elecciones en Seat
1-5-80 *Diario de Barcelona*

Los trabajadores, hartos de demagogia

- La unidad sindical está rota porque todavía continúan las agresiones verbales e incluso físicas

«Los trabajadores están hartos de demagogias y simplismos», declaró ayer Nicolás Redondo a este Diario al preguntársele su opinión sobre los resultados producidos en las elecciones sindicales celebradas en la factoría SEAT. Como se sabe, UGT consiguió 48 miembros por 35 Comisiones Obreras.

El secretario general de la Unión General de Trabajadores manifestó que la unidad sindical estaba rota porque continuaban las agresiones políticas y verbales, y porque el comportamiento de una central no podía ser el mismo en una situación de profundo desarrollo económico que en una situación de crisis como la actual. *No podemos subvalorar la importancia de la negociación como hace CC.OO. en un plan de agitación y de acciones movilizadoras sin haber intentado sentarse a negociar previamente.*

(Entrevista de Francisco Mora en página 32)

Ante mi pregunta sobre las consecuencias que para el desarrollo futuro de tal empresa, dados los momentos de aguda crisis que padece, pueden tener tales resultados, Redondo manifestó lo siguiente: *La UGT, fundamentalmente, va a tener que hacer frente al problema que afecta a una empresa de la dimensión de SEAT, problema que está enmarcado además en una profunda crisis de todo el sector del automóvil.*

Multinacionales se reparten el mercado

Para Nicolás Redondo, la crisis del sector del automóvil es grave puesto que, *en definitiva son las seis o siete multinacionales las que se van a repartir el mercado español en un futuro próximo. La situación de la SEAT es tremendamente delicada, porque la negativa de la FIAT a participar en la ampliación de capital, con los 2.700 millones que le corresponden, es parte importante de la crisis del sector.*

¿Qué van a hacer ustedes, que ahora, como usted mismo ha dicho, tienen el mayor grado de responsabilidad en SEAT, ante la negativa de Agnelli a participar en la ampliación de capital?, le inquiero a Nicolás Redondo que me contesta así: *Vamos a esperar al 31 de mayo, que es la fecha tope, para ver si participa la FIAT o no y por supuesto que vamos a seguir insistiendo.*

—¿Qué acciones han ejercido hasta este momento para tratar de darle una salida al problema de una empresa que proporciona tan respetable cantidad de puestos de trabajo en España?

—*Hemos hablado con el presidente de la SEAT, señor De la Rica, que nos ha garantizado la participación del INI en esos 2.700 millones de que antes hablábamos. Y a ver qué pasa también, en función de que se puedan establecer contactos con otras multinacionales. Lo que sí me parece importantísimo, es obvio decirlo, es sacar adelante una empresa que tiene una profunda incidencia, no solamente a nivel de los más de treinta mil trabajadores que trabajan en la empresa sino de toda Catalunya y aún de España.*

Extraña actitud del comunismo italiano

Se ha hecho pública la tesis de que es precisamente el Partido Comunista de Italia quien tiene atado de pies y manos al gran capo de la FIAT, señor Agnelli, ante cualquier posibilidad de invertir una sola peseta en SEAT. Puede ser interesante saber la opinión al respecto del líder de la central sindical ganadora en la confrontación electoral celebrada dentro de tal empresa. Su respuesta fue la siguiente:

—*Yo no me atrevería a ser muy categórico pero lo que resulta muy extraño es que esta situación de SEAT y la negativa de Agnelli a participar en la ampliación de capital coincide con un sondeo que ha hecho el propio Partido Comunista de Italia en la FIAT, con un muestreo de seis mil y pico trabajadores*

LA unidad de acción sindical está rota», me dijo anoche el secretario general de la Unión General de Trabajadores (UGT), Nicolás Redondo, en el contexto de una valoración que el líder sindical hizo para este periódico, respecto al resultado de las elecciones en el seno de la empresa SEAT. Los resultados definitivos han sido 85 delegados de UGT y 48 de Comisiones. Tales cifras vienen a clarificar meridianamente la correlación de fuerzas en la primera empresa automovilística de España.

Entrevista a Nicolás Redondo

7-5-80 - Diario de Barcelona
y con unos resultados cuando menos sorprendentes y que incluso el propio Partido Comunista italiano reconoce que no ha querido imbuirse en los problemas del campo sindical aunque, como parte del movimiento obrero, tenía necesidad de conocer cuál era el criterio de los trabajadores. Por todo esto creo que puede haber algo de cierto en lo que usted me pregunta, pero yo no tengo los datos.

—*Detálleme los datos que usted analiza y que le llevan a la conclusión de que puede ser cierto que quien boicotea la participación de Agnelli, en la ampliación de capital de SEAT, puede ser el PCI, por favor.*

—*Nuestra situación, en cuanto a SEAT, coincide con la toma de conciencia de un cierto problema grave que hay en la FIAT y con la preocupación del Partido Comunista de Italia y de alguna otra central sindical sobre el futuro de la FIAT. Entonces, es posible que, a cambio de una tranquilidad social allí, se hayan exigido una serie de condiciones, aparte de que creo que no es lo mismo invertir aquí en Barcelona que hacerlo en Togliatigrado. Además de que Bruno Trenti, que es el secretario general de la Federación Unitaria del Metal, que es del PCI, ha manifestado algunas veces que el nivel de vida de los trabajadores de*

la Unión Soviética, que trabajan en Togliatigrado, es bastante peor que el de los que trabajan en Turín, en la casa madre de FIAT.

Balones de oxígeno a las empresas

—*Se me ocurre que, tal como están las cosas, los trabajadores vamos a tener que dar balones de oxígeno a las empresas si queremos conservar nuestros puestos de trabajo, ¿no le parece?*

—*Yo creo que sí; pienso que el comportamiento de una organización sindical no puede ser el mismo en una situación de profundo desarrollo económico que en una situación de crisis.*

—*En el primer caso se puede ir a una política de pleno empleo y de amplias reivindicaciones salariales, pero cuando hay una crisis como la que está atravesando este país, y en este caso el sector del automóvil, las centrales sindicales y los propios trabajadores deben tender mucho más al mantenimiento de los puestos de trabajo y al mantenimiento de la capacidad adquisitiva. Eso pasa por muchos conceptos que habrá que desmitificar, como el de la productividad que no podemos dejar como un argumento de la patronal y que tiene que ser también un arma del movimiento obrero.*

—*Decir esto, que usted me está*

● No podemos subvalorar la importancia de la negociación como hace Comisiones en un plan de agitación sin haber intentado negociar

manifestando; ¿es consciente de que es darle armas a los que están acusando a UGT de haberse vendido a la empresa?

—*Hemos soportado y estamos soportando muchos calificativos como que hacíamos esto porque habíamos recibido los 2.500 millones del patrimonio sindical, el de que ha habido una derechización de la UGT, etcétera, pero nada de eso es cierto: lo que ocurre es que ahora no estamos luchando contra la dictadura sino que estamos profundizando en la democracia y no como otras centrales, para las que parece que no pasa el tiempo y han quedado ancladas en la lucha política sin facultad, al parecer, para la acción sindical de esta hora. Simplificar las cosas hasta el absurdo, como ha hecho Camacho, diciendo que el éxito de UGT en SEAT responde a la campaña anticomunista que se ha llevado en esa empresa es tratar a los trabajadores de subnormales y los trabajadores, todos lo sabemos no reaccionan por tonterías. Muchos hablan de los trabajadores sin conocer lo que ellos piensan, sobre el salario y sobre la seguridad de la empresa. Nosotros hemos conectado con el sentido real de los trabajadores, que están ya hartos de demagogias y de simplismos, y ello aunque nos cueste algunos disgustos pienso que vale la pena. Lo que no podemos hacer es subvalorar la importancia que tiene la negociación como hacen CC. OO. en un plan de agitación y de acciones movilizadoras sin haber intentado sentarse a negociar previamente. Somos renuentes a las huelgas porque son una cosa tremendamente delicada y vamos a estudiar bien cuando las hacemos y cómo. La unidad de acción sindical está rota, porque todavía, continúan las agresiones verbales e incluso físicas; recuerde usted los abucheos e insultos de los de Comisiones a Felipe González en la SEAT.*

Lo recordamos. Y por lo que se aprecia también los hombres de UGT gozan de buena memoria...

Francisco MORA

DOCUMENT 37: "Sobre las elecciones de SEAT", *Mundo Diario*, 4.5.1980. Retall de premsa que analitza els resultats electorals de 1980 i els darrers anys de vida sindical a la factoria. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

Las recientes elecciones sindicales celebradas con carácter casi general en los distintos centros de la empresa Seat, se habían convertido en un test sobre la aceptación o rechazo, por parte de los trabajadores, de las posiciones, divergentes, que desde hace meses sostienen las dos principales centrales sindicales en nuestro país.

El resultado ha sido muy claro y Comisiones Obreras ha obtenido una considerable derrota. ¿Quiere esto decir que cuando se generalicen las elecciones sindicales — parece que en el próximo otoño —, CC.OO. dejará de ser la primera central del Estado español? Seguramente no. «Sobre todo en la medida que el resultado de Seat suponga una reflexión profunda para el conjunto de la Confederación y especialmente para las CC.OO. catalanas.»

El caso de Seat contiene particularidades sustanciales que se deben analizar en concreto. Además de la situación general que afecta a toda la clase obrera española, los trabajadores en Seat han tenido en cuenta, en estas elecciones, básicamente, dos cuestiones: «La actuación de cada una de las fuerzas sindicales en torno a la frustrada negociación del IX Convenio Colectivo, y el problema de fondo que se da en la empresa y que afecta directamente a su supervivencia y al mantenimiento de los 32.000 puestos de trabajos», los acuerdos INI-FIAT y la reciente postura italiana, que puede llegar a significar el incumplimiento de dichos acuerdos.

El resultado de estas elecciones es, ciertamente, nuevo en Seat. En junio de 1975 se celebraron las últimas elecciones, dentro

aún del sindicato vertical CNS; ni la represión — 500 despedidos en enero de aquel año por motivos principalmente relacionados con la representatividad obrera —, ni todos los factores que perduraban en aquellos últimos meses de la dictadura, impidieron que la candidatura **Unitaria, Obrera y Democrática**, inspirada fundamentalmente por CC.OO., se alzase con la rotunda victoria que significó obtener el 80 por ciento de los 150 cargos sindicales. «**ganando para todos los trabajadores un magnífico instrumento de lucha y de representación unitaria.**»

Dos años más tarde, en julio del 77, se estrenó en Seat otra importante iniciativa: «**La elección de un Consejo de Fábrica, de 287 miembros, representante directo de los grupos homogéneos de trabajo, de los que la mayoría eran afiliados a CC.OO.**». Aunque la compleja situación sindical que acompañó la reforma política, con una pluralidad sindical camino de la división actual, ya estaba presente, lógicamente, también en Seat.

Estos dos organismos de representación obrera — la Junta Sindical del 75 y el Consejo de Fábrica del 77 —, aun con errores y deficiencias, tanto en su orientación teórica como en la práctica, «**resultaron instrumentos verdaderamente válidos para la defensa de los intereses y derechos de los trabajadores.**» En junio del 78 las secciones sindicales de Seat decidieron realizar una nueva consulta electoral. UGT y CSUT, desde el primer momento, se acogieron al decreto entonces vigente, que suponía para la factoría de Zona Franca un Comité de 48 delegados, sin que fuera posible encontrar otra solución para una representación más amplia, que incluyera la Dirección aceptaba.

Las dificultades que la crisis económica y la situación político sindical han

agravado progresivamente, influyendo de forma preocupante en el conjunto de trabajadores, unidos a una cierta incapacidad colectiva de orientación y dirección, han hecho que los Comités en general, y el de Seat en particular, hayan entrado también en crisis, influyendo en Seat otros factores que se arrastran desde hace más tiempo. Todo ello hizo que el comité elegido el 12 de julio del 78 fuera acumulando errores y contradicciones que le condujeron a su propio aislamiento. La anticipación de estas elecciones y las dimisiones habidas anteriormente en todas las candidaturas, especialmente en la de CC.OO., son buena prueba de este argumento.

Decíamos, al principio, que habían intervenido en el reciente resultado electoral dos factores decisivos. Por un lado, la negociación frustrada del Convenio Colectivo para el año 80 y, en concreto, la huelga de doce días que se sostuvo en Zona Franca y en algún otro centro de trabajo. Comisiones Obreras, difícilmente lo pudo hacer peor: «**Ir a una huelga totalmente sin perspectivas, ni posibilidades de triunfo, hace que un amplio sector de trabajadores desconfíe de sus promotores. Ir a una huelga que se dice "indefinida hasta que la Dirección cambie sus posturas", y al tercer día intentar retornar a los trabajadores a la fábrica, sin ningún cambio en la situación, hace que otro amplio sector de trabajadores se vuelva contra la dirección sindical de esa huelga y que ésta continúe por su propia inercia, pero siendo ya claramente ineficaz.**» Si a esto unimos una cierta opción de moderación entre los trabajadores ante la profunda crisis que atraviesa el país, y Seat en particular, (moderación inculcada a la clase obrera por los principales partidos y sindicatos de la izquierda, desde los tiempos de la elaboración consensuada de la Constitución y aun antes, responsable y acertadamente quizás), no es extraño que ante una peligrosa polarización de las posturas que desde hace meses sostienen CC.OO. y UGT, los trabajadores hayan rechazado ahora los planteamientos radicales con una especie de «**voto útil anti-CC.OO.**», provocando así su derrota, y una situación en la que UGT tiene la mayoría del comité en una fábrica que rechaza masivamente su política sindical (Acuerdo Marco, Estatuto de los Trabajado-

Análisis del resultado

A la hora de analizar el resultado electoral, creemos que, junto a la huelga de enero, el acabar las dos últimas negociaciones de convenio en laudo, la defensa de los 32.000 puestos de trabajo... deberían de resituarse otros elementos, si de verdad se quiere llegar al fondo de los problemas:

— **El tratamiento dado a la cantidad de problemas diarios, no sólo a los individuales, sino a algunos de carácter colectivo.**

— **La política seguida en el amplio sector de técnicos y administrativos en el que CC.OO. ha ido perdiendo la influencia que en su día llegó a tener.**

— **La primera Conferencia de Seat, que abrió una importante expectativa de recuperación organizativa, pero pronto se vio entorpecida desde organismos de dirección en Catalunya, fundamentalmente desde la secretaria de Acción Sindical y su responsable Rodríguez Rovira.**

— **El hecho de que Asamblea Obrera, que desde enero de 1970 ha estado presente entre los trabajadores de Seat, lleva un año sin aparecer creando un vacío de información y orientación sindical.**

— **La fácil solución de los recursos a las sanciones y peticiones de expulsión internas en CC.OO. que ha ido alejando de la afiliación e influencia a un sector claramente identificado con la línea general de CC.OO. y que en estos momentos podemos situarlo numéricamente como muy importante.**

Estos problemas, esquemáticamente situados, junto a cuál debe ser la acción sindical en una situación de crisis, los métodos de lucha y de participación de los trabajadores para conseguir una síntesis de acción que represente a la mayoría, y la política de unidad que debe realizarse entre las centrales sindicales es lo que llevará a las CC.OO. de Seat a volver a ser mayoritaria y la fuerza dirigente que siempre fue.

Si, en vez de esto, se abre paso la idea de que las elecciones se han perdido porque los trabajadores se han equivocado, o porque algún espíritu maligno ha confabulado en su contra; si se hace esto, en lugar de una serena reflexión sobre la política sindical seguida en los últimos meses, analizando lo que va parecen evidentes fallos y poniendo remedio a la situación, la clase obrera en este país perderá de nuevo otra importante batalla. **Silvestre Gilaberte**

DOCUMENT 38: "Ante las elecciones sindicales fortalezcamos la izquierda sindical", Moviment Comunista de Catalunya, maig 1982. Full volant que reflecteix les divisions de CCOO entre la secció de Zona Franca, a on una part s'ha escindit per formar la CUT, i la de Martorell, on l'esquerra radical continua demanant el vot per CCOO. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

ANTE LAS ELECCIONES SINDICALES FORTALEZCAMOS LA IZQUIERDA SINDICAL

Pasado mañana celebramos en nuestra Empresa, las elecciones sindicales; éstas se presentan en un momento especialmente difícil para todos nosotros.

Por un lado asistimos a una fuerte ofensiva de la patronal: pérdida de puestos de trabajo, de poder adquisitivo, aumentos de productividad, etc... El peligro de mas pérdida de puestos de trabajo y mayor empeoramiento de las condiciones de vida y trabajo siguen presentes. El miedo a ello, va a ser un acicate importante a la hora de que los trabajadores muestren su inclinación sobre que posiciones tienen que imperar en el nuevo Comité.

Por otro lado el movimiento obrero en nuestra fábrica se encuentra seriamente debilitado a raíz de la actuación de las direcciones sindicales, sus pactos con la empresa prescindiendo de nuestra voluntad y participación son buen ejemplo de ello.

En esta situación, es evidente que las elecciones sindicales no pueden ser concebidas como una campaña electoral más. Dar pasos en la reconstrucción del movimiento obrero en SEAT - que en el pasado dió sobradas muestras de su combatividad y espíritu de lucha- ha de ser el objetivo principal que debe presidir las actuales Elecciones.

Que la política sindical llevada a cabo por el actual Comité ha fracasado, que sólo ha servido para envalentonar a la Empresa, no es un secreto para nadie. Que una buena parte de los trabajadores y trabajadoras no confían en él lo demuestra las votaciones sobre sus propuestas.

Es necesario cambiar radicalmente esta política. Hay que abandonar la política de pactos y claudicaciones y abrazar sin vacilar las reivindicaciones y aspiraciones de la clase trabajadora.

Por otro lado es necesario generar una dinámica capaz de animar a esos compañeros y compañeras que siempre han estado al lado de las posiciones de lucha ya que a pesar de su relativa pasividad, rechazan la política de colaboración impuesta por las direcciones sindicales. Para ello, es necesario practicar una política clara de unidad de la izquierda, respetando las diferentes opciones de afiliación sindical ó la falta de ella. Se trata también de no abandonar ningún terreno de trabajo -como puede ser CC.OO. en algunos casos- sino de combinar todas las posibilidades que conduzcan a la recuperación del movimiento obrero.

En concreto en nuestra Empresa tenemos muestras de esta diversidad. En la factoría de Zona Franca, la falta de credibilidad ante los trabajadores de las fuerzas que componen el actual Comité obliga a buscar, de forma unitaria y entre los trabajadores y trabajadoras de clara voluntad de lucha, una nueva representación sindical capaz de recuperar la confianza de los trabajadores en sus representantes y en sus organizaciones de clase. La Candidatura Unitaria de Trabajadores (CUT) impulsada por un buen número de compañeros y compañeras, se orienta en esta línea. En cambio, en la factoría de Martorell, tanto la dirección como la sección sindical de CC.OO., por su composición (donde la influencia de los sectores de izquierda del sindicato es notable), y sobretudo por su acción sindical en ocasiones mas combativa y enfrentada claramente a la de Zona Franca, es todavía un instrumento importante y válido.

ANTE LAS ELECCIONES SINDICALES

Es en este sentido por lo que pensamos que para realizar este trabajo de recuperación del movimiento obrero en nuestra Empresa es necesario apoyarse en estas dos realidades bien distintas, realizar una política de unidad de la izquierda para así agrupando fuerzas situarnos en mejores condiciones para afrontar la ofensiva patronal.

Es cierto que las elecciones no lo son todo en este trabajo, aunque si parece claro que de sus resultados depende qué ideas y qué fuerzas van a imperar en el próximo Comité. Y esto es importante, cuando los trabajadores de SEAT nos enfrentamos a ideas muy opuestas: por un lado los que llamamos a la lucha, a la movilización y a la participación de todos en contra de la ofensiva patronal, y por otro lado, los que predicán la continuidad de la política aplicada hasta ahora, o sea, la política de sometimiento y claudicación a las exigencias de la patronal.

De los resultados electorales depende que sean unas u otras ideas las que salgan fortalecidas. Para ello es necesario desterrar las ideas tendentes a pensar que todo está resuelto, que no vale la pena pelear por virar la actual situación, en definitiva desterrar la idea de que la mejor manera de demostrar el descontento con la política llevada hasta ahora es la abstención. Estamos firmemente convencidos que con la participación de todos los trabajadores verdaderamente de izquierdas esta tarea que emprendemos con fuerza, es posible.

Por todo ello el MCC, apoyamos y os pedimos que voteis :

En Zona Franca : CANDIDATURA UNITARIA DE TRABAJADORES.

En Martorell : LA CANDIDATURA DE CC.OO.

Moviment
Comunista
de Catalunya

- SEAT -

Mayo 1982

DOCUMENT 39: "Elecciones sindicales SEAT 1982 (Zona Franca)". Resultat de les eleccions sindicals de 1982 i comparativa amb els resultats de 1978 i 1980. 2 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

ELECCIONES SINDICALES SEAT 1.982 (Zona-Franca)

DATOS GLOBALES Y COMPARACION CON 1.978 Y 1.980

a) Colegio Electoral de Trabajadores especialistas y no cualificados

- DATOS GLOBALES -

AÑO ...	1.978	1.980	1.982
Censo colegio	19.925	18.374	13.195
Votos válidos	14.095	13.686	6.024
Votos nulos	319	207	155
Votos blanco	55	105	52
TOTAL VOTOS EMITIDOS	14.468	13.998	6.241
PARTICIPACION	72,6%	76,2%	47,3%

Nota.- Están incluidos 2.146 trabajadores en ERE por 6 meses, de los cuales votaron 433.

- RESULTADOS POR CANDIDATURAS -

Candidatura	1.978		1.980		1.982	
	Votos	%	Votos	%	Votos	%
CC.OO.	6.810	48,3	5.660	41,3	2.553	42,3
U.G.T.	5.224	37	5.964	43,5	2.692	44,6
CSUT (1)	1.667	11,6	1.243	9	---	---
USO (2)	200	1,4	120	0,9	218	3,6
CTI	193	1,3	---	---	---	---
NA/Indep.	---	---	699	5,1	---	---
CUT	---	---	---	---	561	9,3

b) Colegio Electoral de Trabajadores Técnicos y Administrativos

- DATOS GLOBALES -

AÑO ...	1.978	1.980	1.982
Censo colegio	4.935	5.372	3.772
Votos válidos	3.716	4.350	2.512
Votos nulos	105	50	1.200
Votos blanco	15	38	35
TOTAL VOTOS EMITIDOS	3.836	4.438	2.607
PARTICIPACION	77,7%	82,6%	69,1%

- RESULTADOS POR CANDIDATURAS -

Candidatura	1.978		1.980		1.982	
	votos	%	votos	%	votos	%
CC.OO.	916	24,6	690	15,8	425	16,9
U.G.T.	1.472	39,6	2.072	47,6	1.194	45,5
C.G.C.	718	19,3	1.202	27,6	893	35,5
CSUT	282	7,6	141	3,2	---	---
USO	76	2	---	---	---	---
NA/CTI (1)	252	6,7	245	5,6	---	---

Nota.- (1) En 1.980, la coalición NA/CTI formó candidatura " No Afiliados-Independientes".

DOCUMENT 40: "La UGT se afianza como central mayoritaria en la empresa SEAT", *el Periódico*, 7.5.1982. Retall de premsa que recull les dades més destacades de les eleccions sindicals a SEAT. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

7/5/82 *El Periódico*

La UGT se afianza como central mayoritaria en la empresa SEAT

elecciones sindicales

La abstención ha aumentado un 10% en relación a los últimos comicios

neral de Trabajadores (UGT) consolidó ayer su liderazgo en la empresa SEAT al obtener una nueva ventaja en las elecciones sindicales que se celebraron en los cuatro centros de Barcelona (Zona Franca, Martorell, El Prat de Llobregat y División Comercial).

Aunque no se disponían de resultados definitivos, en los centros más numerosos, Zona Franca, con 17.000 empleados, y Martorell, con 2.300, todos los indicios apuntaban a un nuevo triunfo de UGT en ambas factorías.

De confirmarse estos resultados, UGT se erigiría en el sindicato líder de la empresa, si se tiene en cuenta que en las elecciones del miércoles en los centros de Madrid, Bilbao, Sevilla y Valladolid ya obtuvo cuarenta delegados frente a los seis de CCOO.

Alta abstención

La participación de los trabajadores se aproximó al 60 por ciento en los tres centros de producción, mientras que en la división comercial el porcentaje de votantes se aproximó al 75 por ciento.

El aumento de la abstención, un diez por ciento más que en las últimas elecciones, se justifica por la escasa participación de los 2.600 trabajadores que se encuentran en regulación temporal de empleo, muchos de los cuales se encuentran fuera de Barcelona, pues no debían incorporarse a sus puestos de trabajo hasta el 1 de julio.

Otra causa de la baja participación se explica por la ausencia de trabajadores en los talleres que fabrican el nuevo modelo *Ritmo*, el *Ronda*, por encontrarse a un nivel muy incipiente de producción.

Resultados definitivos

En la planta de El Prat de Llobregat, que cuenta con 1.500 trabajadores, UGT ha obtenido once delegados; CCOO, diez, y dos la Confederación General de Cuadros.

En la División Comercial, situada en la plaza Cerdà y que emplea a 500 personas, Comisiones Obreras ha obtenido siete delegados frente a los seis de UGT.

Apoyo al Plan de Viabilidad

José Luis Fernández, secretario general de la sección sindical de UGT en SEAT, manifestó ayer a *EL PERIÓDICO* que confiaba que su sindicato ganaría las elecciones a nivel global en el conjunto de todas las factorías.

Fernández consideró que el triunfo de su sindicato se traduciría en la exigencia de un absoluto cumplimiento del Plan de Viabilidad, plan que ya ha dado sus primeros frutos. «La plantilla se ha ajustado a la producción, las ventas han subido y la posibilidad de contar con el apoyo de una multinacional ya se ha convertido en una realidad, tras el acuerdo previo con Volkswagen», explicó. - A.M.

Camacho dice que hay fraude

Valladolid. - Marcelino Camacho, secretario general de Comisiones Obreras (CCOO), anunció ayer en Valladolid la posibilidad de que este sindicato impugne las elecciones en la factoría SEAT.

Camacho considera que los resultados en SEAT son ilegales al haberse informado de los resultados de las elecciones celebradas anteayer en el sector comercial de la empresa antes de que ayer se celebraran en las distintas factorías.

El dirigente sindical calificó de «fraude» lo ocurrido, y explicó que se ha intentado influir en las elecciones del jueves con el voto del miércoles, y ello porque en el sector comercial, otra central (aludía a UGT) tiene más fuerza.

Indicó que en 1980 «fue el truco de la FIAT», y ahora es el de Volkswagen. Acusó al presidente de SEAT Juan Miguel Antoñanzas, de estar «especializándose en fraudes, en el timo de la estampita, en vez de poner a esa empresa a la altura de la Renault, por ejemplo». «Se han apartado en SEAT muchos millones -añadió- y no se han creado más que paredes, máquinas viejas y nada de tecnología.»

DOCUMENT 41: "Consell de la Secció sindical de CCOO SEAT", 12.5.1982. Acta de la reunió del Consell de CCOO a SEAT on s'acorda l'expulsió dels afiliats de CCOO que havien format la candidatura CUT. 3 pàgines. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

<p>CONSELL DE LA SECC. SINDICAL DE CC.OO.-SEAT-BARCELONA</p>	<p>SECCION SINDICAL CC.OO SEAT BARCELONA</p>
<p><u>ORDEN DEL DIA</u></p>	<p><u>Barcelona-12-5-82</u></p>
<p>-Análisis Elecciones -Formación nuevo Comité</p>	<p>A la hora prevista comienza la reunión, exponiendo Segura el análisis y los acuerdos de la C. Ejecutiva.</p>
<p><u>ASISTEN</u></p>	<p>Comienza explicando la necesidad que tenemos de discutir con claridad nuestra posición sobre futuros ERES, ya que al parecer aún no se entiende nuestra postura ante cada Expediente de regulación.</p>
<p>Cuarenta y siete de sus miembros, además Fernando de la FMC y Moreno de la FME. <u>Faltan:</u> Los compañeros de Filial-2 y varios del turno de tarde, ambos justificados.</p>	<p>Sigue exponiendo lo poco que hemos profundizado en las explicaciones hacia los trabajadores por los cuadros de CC.OO. sobre las diferencias entre los acuerdos firmados por</p>
<p>UGT y los firmados después del Referendum, sobre todo en la aplicación de los ERES, puesto de trabajo de los Disminuidos Físicos, aumento salarial, acuerdos Productividad, escala detractora, prima de la Comercial, compromiso de mantenimiento de los puestos de trabajo, etc.</p>	
<p>También sobre la esperada confrontación entre UGT y CC.OO. y la aparición de la CUT, potenciada por afiliados a CC.OO. y en contra de CC.OO., como ha variado parte de la intención de voto, sobre todo restándonos algunos a CC.OO.. Siguió explicando la situación sindical que tenemos a nivel de Comités después de las Elecciones y que en general a supuesto un aumento de También de la necesidad de tener presente el aspecto de la abstención. Refiriéndose también a las necesidades que tenemos de profundizar en la organización a nivel de toda la empresa, reorganizando a la Secc. Sind. en la forma adecuada a la situación actual.</p>	
<p>A continuación se refirió al proceso electoral de estos días, de como antes de las elecciones CC.OO. hemos elegido democráticamente, primero en las asambleas y después en el Consell los Delegados así como el criterio de la lista de los mismos. Como se a vuelto otra vez a repetir lo de las tachaduras organizadas y nuevamente un grupo muy reducido se ha burlado de todos de todo un proceso electoral y de más de dos mil trabajadores que han votado a CC.OO.</p>	
<p>Recuerda como en las elecciones del 80 ya se les dijo a los que hicieron esto, que esta forma de entender el sindicalismo tenía poca vida en el Sindicato y así a sido.</p>	
<p>Y por último hace la propuesta de la C. Ejecutiva sobre</p>	

profundidad las Elecciones Sindicales. También la necesidad de reorganizar la lista de Delegados, de forma que queden compensadas-- mínimamente las comisiones de trabajo y algún taller, proponiendo para ello el cambiar a Oliveira, Venegas y Guerrero, por ser de entre los salidos los que en la lista estaban hacia los últimos lugares, sustituyéndolos Castillo para la Comisión de A. Sociales, Galalut para la del ERE y Salto para la de Productividad en Chapistería.

También se propone la expulsión de Zamoro por su postura pública en contra de los acuerdos del Consell, boicoteando - las Elecciones Sindicales en el sector donde trabaja y en cuyo lugar los compañeros afiliados han manifestado repetidamente su disconformidad con la actuación de dicho compañero.

También esta la propuesta de sancionar al compañero Javier Villacorta, por su postura durante el proceso electoral llamando a la abstención y de cuyos actos dan fe algunos miembros del Consell.

Por último se propone certificar la baja en CC.OO. de los compañeros afiliados que han participado y apoyado en la candidatura CUT. Ya que al hacerlo se han puesto al margen y contra el sindicato.

A continuación hay un turno de palabras (diecisiete) que en general coinciden en la propuesta sobre los participantes en la CUT, también en que se sanciona a Zamoro (unos de expulsión y otros de sanción) y en la de Javi se coincide que dándose quizás las mismas circunstancias, no existen las mismas o parecidas - pruebas.

Se coincide en la necesidad de un pleno del Consell para valorar con tranquilidad el proceso electoral.

En la propuesta de cambios en el Comité hay algunos compañeros que no están de acuerdo y mantienen la lista como a salido y hay otros que están de acuerdo en que se respete la lista original, proponiendo unos que lo democrático es que se respete el orden de los diecisiete primeros y proponiendo otros hacer los cambios mínimos necesarios para el funcionamiento del Comité como propone la C. Ejecutiva.

En el resumen Segura recuerda que en la elaboración de la lista se dió tiempo a todos los talleres que tenían algún problema, hasta que estos se arreglaran (ver acta del último Consell) y que en la propuesta de la lista hubo plena Unanimidad.

Propone que el Consell se pronuncie sobre si los delegados han de estar sujetos a los acuerdos de este Organismo.

A continuación hace la propuesta de que en función de - como se ha dado la discusión, la decisión se tome en el próximo Consell y que Castillo se cambie de momento por alguno que voluntariamente dimita.

Esta postura no es aceptada por los miembros de la C. Ejecutiva que se mantienen en lo acordado. Ante la insistencia de algunos compañeros de no aceptar los cambios, Segura retira la propuesta anterior y propone que si no se acepta la de la Ejecutiva, por dichos compañeros, que se lleve a las Asambleas de Afiliados y estas decidan sobre mantener la lista como ha salido o cambiarla

siete (17) primeros de la lista acordados en los diferentes talleres y en el último Consell, ante esta propuesta hay algun compañero que manifiesta que hay otros problemas en la fábrica como para ir a discutir lo de la lista entre los afiliados, otros no se manifiestan y otros si lo hacen.

A continuación se pasa a votación las propuestas:

1ª) QUE LAS DECISIONES DEL CONSELL SON VINCULANTES PARA LOS MIEMBROS DEL COMITE DE CC.OO.

VOTOS A FAVOR 44
" EN CONTRA 0
ABSTENCIONES 0

2ª) RATIFICAR LA BAJA DE CC.OO. DE LOS PARTICIPANTES EN LA ELABORACION Y PRESENTACION DE LA CANDIDATURA CUT.

VOTOS A FAVOR..... 42
" EN CONTRA.....0
ABSTENCIONES.....3

3ª) PRONUNCIAMIENTO SOBRE EL CASO ZAMORO

A FAVOR DE EXPULSARLO DE CC.OO.....27 Votos
A FAVOR DE SANCIONARLO====.....14 Votos
ABSTENCIONES.....3

4ª) CAMBIO DE LOS TRES DELEGADOS PROPUESTOS EN EL COMITE

A FAVOR DE CAMBIARLOS.....27 Votos
PROPONER EL CAMBIO EN LAS ASAMB...4 Votos
MANTENER LA LISTA COMO A SALIDO...5 Votos
ABSTENCIONES.....3 Votos

SECCION SINDICAL
CC.OO
SECRETARIA DE ORGANIZACION
DE CC.OO.-SEAT-BARCELONA

DOCUMENT 42: Carta a Pedro Jiménez Muñoz, 24.5.1982. Carta de la secretaria d'organització de la secció sindical de CCOO on s'informa a l'afiliat de CCOO Pedro Jiménez de la seva expulsió del sindicat per haver format una candidatura alternativa a la de CCOO a les eleccions de 1982. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

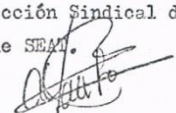
BARCELONA-24-5-82

PEDRO JIMENEZ MUÑOZ

Por la presente te comunicamos que por acuerdo del Consell en su reunión del día 12-5-82, en función de los argumentos - expuestos en el mismo sobre tu actuación sindical en los últimos meses y sobre todo en el período Electoral de las últimas Elecciones Sindicales - de acuerdo con los artículos 9 y 10 de los Estatutos de la - C O N C, te damos de baja en el Sindicato.

Ante esta resolución puedes recurrir ante los organismos superiores y en último lugar ante la Comisión de Garantías del Sindicato.

Secretaría de Organización
de la Sección Sindical de
CC.OO. de SEAT.

SECCION SINDICAL
CC.OO
SEAT BARCELONA

DOCUMENT 43: "Camacho: CCOO estudia la posibilidad de la impugnación", *Mundo Obrero*, 7.5.1982, i "UGT consolidó posiciones en SEAT", s/d. Retalls de diari on tant UGT com CCOO fan valoracions dels resultats de les eleccions sindicals a SEAT. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

UGT consolidó posiciones en SEAT

Antonio Puertas: «Esto va a hacer cambiar la actual relación de fuerzas en Cataluña»

UGT ha conseguido el 53,6 por ciento de los delegados sindicales de la empresa Seat que el miércoles y el jueves, celebraron elecciones sindicales. El sindicato socialista ha experimentado una subida del 1,9 por ciento en relación a las elecciones de hace dos años, mientras que CC.OO. ha bajado un 1,2 por ciento, situando su porcentaje en un 28,5 por ciento. La abstención ha sido muy fuerte, situándose en un 42 por ciento.

Entre las dos jornadas citadas, los 22.710 trabajadores que en la actualidad forman la plantilla de SEAT, distribuidos en 9 centros de Barcelona, Madrid, Sevilla, Valladolid y Bilbao han elegido a 172 delegados sindicales, faltando tan sólo las elecciones del centro de Valencia, que tendrán efecto el próximo día 13 para elegir a 9 delegados. Los resultados globales, hasta ahora, son: UGT, 92 delegados (53 por ciento); CC.OO., 49 (28); Confederación General de Cuadros, 8 (4); USO, 7 (4); Candidatura Unitaria de Trabajadores (CUT, sindicato de tendencia radical), 4 (2,3); No afiliados, 10 (5,7); ELA-STV (sólo se presentó en Bilbao), 2 (1,2).

Resultados por centros

Por centros de trabajo, los resultados fueron:

Zona Franca de Barcelona, 16.967 trabajadores: UGT, 24; CC.OO., 19; USO, 2; Cuadros, 4; CUT, 4. Total de delegados elegidos, 53.

Martorell, 2.600 trabajadores: UGT, 11; CC.OO., 7; Cuadros, 2; USO, 2; Independientes, 3. Total de delegados elegidos, 25.

Prat de Llobregat, 1.500 trabajadores: UGT, 11; CC.OO., 10; Cuadros, 2. Total, 23.

En los centros de Madrid, Sevilla, Valladolid y Bilbao, de una plantilla total de 1.643 trabajadores, distribuidos en seis centros de trabajo, eligieron a 57 delegados, con el siguiente resultado: UGT, 39; CC.OO., 6; USO 3; ELA-STV, 2; No afiliados, 2.

Valentín Antón: «Los votos de abstención no son de nadie»

En una rueda de prensa, el secretario general de la UGT de Cataluña, valoró positivamente los resultados de estas elecciones, criticando la posible impugnación de las mismas por parte de CC.OO., anunciada por Marcelino Camacho, por conocerse los resultados antes de haberse celebrado la totalidad de las elecciones. Y, Valentín Antón, terminó diciendo: «Los votos de la abstención no son de nadie

asentamiento y consolidación de nuestro sindicato, tras un período difícil para nosotros, después que perdimos el pasado 29 de noviembre, por mil votos el referéndum sobre el plan de saneamiento de la empresa. Estos resultados van a influir fuertemente en Cataluña que, en estos momentos, se encuentra en un debate interno muy intenso. Por una parte, UGT representa el sindicalismo organizado y, por otra parte, CC.OO., que siguen practicando el mismo sindicalismo de los años 70, en el que se concibe el sindicalismo como un movimiento asambleario. Esto va a hacer cambiar la actual relación de fuerzas, favorable a CC.OO. en Cataluña».

-Camacho: CC.OO. estudia la posibilidad de la impugnación

7/5/82 N/O.

El secretario general de Comisiones Obreras (CC.OO.), Marcelino Camacho, anunció ayer en Valladolid la posibilidad de que este sindicato impugne las elecciones sindicales celebradas en Seat.

El secretario general de CC.OO. manifestó que «es un fraude que no se celebren las elecciones sindicales votando en todos los centros de trabajo simultáneamente. En Seat —añadió— se ha buscado influir en los resultados y para ello se han efectuado las votaciones primero en las secciones comerciales y luego en el resto».

Indicó que aunque no se ha estudiado a fondo lo ocurrido con las elecciones en Seat, se intentará recurrir ante la Magistratura, y si fuera necesario, ante el Tribunal Constitucional.

Valoración

En cuanto a los resultados de ayer en Seat, Tomás Martín, secretario de la sección sindical de UGT valoró positivamente los mismos. «UGT —dijo— ha tirado del carro del plan de viabilidad y el resultado del pasado referéndum no ha supuesto una recuperación de CC.OO. como este sindicato afirmaba».

«Se ha demostrado

—añadió— que en UGT no tenemos miedo en ir a las elecciones y también que mantenemos la misma hegemonía sindical, mejorada en nuestro caso, las elecciones suponen un desgaste innecesario para los sindicatos. Se les ha de dar más tiempo de mandato a los comités y si es necesario se ha de reformar en Estatuto de los Trabajadores».

CC.OO.

Por su parte, el secretario de Acción Sindical de la sección sindical de CC.OO. de Seat, Carlos Vallejo, señaló una cuestión interesante de los comicios, que ha sido comprobar cómo la tendencia de voto ha sido la misma que los de hace dos años: «Lo curioso —dijo— es que habiendo más abstención se mantiene la tendencia y no ha influido en el resultado».

«A nosotros —agregó— nos ha perjudicado la candidatura de la CUT (escindidos de este sindicato) y los resultados del miércoles. Las elecciones, según los estatutos se han de hacer el mismo día y el tema no fue tratado en el comité intercentros, por lo que es complicado», matizó respecto a la posibilidad de impugnación apuntada por Marcelino Camacho.

DOCUMENT 44: "Grave crisis en CCOO de SEAT-Zona Franca", *El Periódico*, 5.6.1982. Retall de premsa on s'informa de les divisions internes de CCOO de SEAT que han derivat en diverses expulsions. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

DOCUMENT 45: "SEAT: Caza de brujas en Comisiones Obreras", *Diario de Barcelona*, 11.6.1982. Retall de premsa. Carta signada pels treballadors de SEAT afiliats a CCOO que van formar la candidatura CUT i que han estat expulsats, on exposen les causes que els van dur a fer una candidatura alternativa i fan una anàlisi de la situació de CCOO a la fàbrica. Arxiu Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT.

12/ DIARIO DE BARCELONA

ECONOMIA Y TRABAJO

Viernes, 11 de junio de 1982

SEAT: Caza de brujas en Comisiones Obreras

Un reciente pleno del Consejo Sindical de CCOO. de SEAT Zona-Franca resolvía la expulsión de todos aquellos militantes sindicales que habíamos confectionado y apoyado la Candidatura Unitaria de Trabajadores (CUT). La misma medida se adoptaba contra un compañero que se destacó en propugnar la abstención (así como sobre el mismo motivo abrir una investigación al anterior secretario general de la sección sindical). En este mismo pleno, y sin «agradecer» a los militantes del PCC sus votos favorables a estas expulsiones, se decidió hacer dimitir a tres delegados del reciente comité vinculados a esta corriente y a 14 compañeros más que les seguían en la lista, para hacer entrar en su lugar a los «imprescindibles» del PSU.

Represión, caza de brujas, ésta es la respuesta de la dirección de CCOO. de SEAT al debate sufrido en común con UGT en las pasadas elecciones sindicales. Sus primeras declaraciones valorando «positivamente los resultados», o formulaciones últimas tales como: «que no hemos ganado lo que perdimos en las elecciones del 80»; o la cortina de humo que representa el número de delegados obtenidos, no pueden ocultar su fracaso. Mientras en 1980 el 30,2 % del censo del colegio obrero votaba la lista de CCOO., en estas últimas elecciones le votaban solamente el 19,3 %. Similares resultados se obtienen en el colegio de técnicos. En definitiva, en el marco de una participación que caía brutalmente del 76,5 % al 47 % de unas elecciones a otras (en el colegio obrero), miles de trabajadores han dejado de votar a CCOO. y UGT. Y la votación obtenida por CCOO. destaca más sin tomarnos como referencia los resultados del referéndum sobre el Plan estratégico. ¿Por qué no han votado a CCOO. los trabajadores que votaron no a dicho Plan (más de 8.000), siguiendo el llamamiento de esta central?

Lo cierto es que el apoyo de los trabajadores viene perdiéndose a lo largo de estos últimos años fruto de

una determinada práctica sindical. Práctica que tiene dos vertientes, la primera y que ya criticó aunque a posteriori el propio secretario general de la CONC. López Bulla es la línea de «despotismo ilustrado» con que actúa la dirección sindical, firmando expedientes, convenios, etc., sin consultar a los trabajadores, ni siquiera a los afiliados. La segunda, el despotismo de dicha dirección —y en ello discrepamos con López Bulla— no tiene un carácter «ilustrado», sino que es consecuencia de su política de claudicación y de colaboración con la empresa, que encuentra una viva oposición entre los trabajadores y afiliados.

La firma del expediente de suspensión de contrato por un año (en dos tandas de seis meses) que efecta a 2315 trabajadores, y de un convenio que recoge en sustancia lo que la plantilla rechazó en el referéndum (sobre todo el pacto por el que se aumenta la productividad a costa de un mayor esfuerzo de los trabajadores y la pérdida de derecho adquiridos, tales como antigüedad, pausas en las cadenas, etc.), va a ser el revulsivo entre los trabajadores que más tarde tendrá su expresión electoral en la abstención.

Dentro del sindicato los acontecimientos se precipitan. La dirección decide eliminar a su izquierda más consecuente del comité. Pocos meses antes de las elecciones expulsa burocráticamente a tres delegados de dicho organismo, acusándoles de romper la disciplina del sindicato al rechazar repetidamente cuantos pactos firma la C. ejecutiva, entre ellos la firma del convenio (a la cual se opondrán más de once delegados de CCOO.).

Pero esto es sólo el inicio de la caza de brujas. A continuación la dirección de CCOO. decide ir a las elecciones sindicales mediante listas cerradas y bloqueadas (es decir, sin posibilidad para los electores de variar el orden de la lista), y empieza un proceso pre-electoral burocrático que impida el acceso de la izquierda sindical a la lista de CUT.

FIRMANTES

<p>LUIS MIGUEL CASTILLO MANUEL CEPEDA NURIA MARGAIS</p>	<p>PEDRO JIMENEZ GONZALO MONTESINOS ANTONIO SANCHEZ</p>	<p>VICENTE LLEIDA</p>	<p>Colectivo de trabajadores expulsados del consejo sindical de CCOO. de SEAT-Zona Franca</p>
--	--	------------------------------	---

ENASA

DOCUMENT 46: "Análisis de nuestros planteamientos", juliol 1977. Proposta de la CNT per al Consell de Fàbrica d'ENASA. 4 pàgines. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

ANALISIS DE NUESTROS PLANTEAMIENTOS

Ante la necesidad consecuente, de obtener , una mayor clarificación de nuestros conceptos , desglosaremos el proceso de estructuración del Comité de Fábrica , que en síntesis en caso , de aprobación por la Asamblea General de la Fábrica , se llevaría en su desarrollo práctico ..-

DELEGADOS DE SECCION

Creemos importantísimo, asentar las funciones que desarrollarían , dichos delegados . Deben de ser elegidos por los compañeros , que conviven en los diferentes puestos de trabajo , en el momento en que se pronuncie un problema , y que se adecuaría por la asamblea , en ese determinado ámbito de trabajo , así mismo daríamos una estructura nueva, al desarrollo interino , y , mínimamente en grado , como es la sección , ante la gran complejidad de la factoría , de una práctica sindical . Se podría rentabilizar , en este proceso , por dar una mayor cohesión , entre los compañeros de una sección , forjando así , un nivel de mayor participación en la solución de los determinados problemas , creando en el reducido núcleo , una mayor formación sindical , que se daría en el trascurso de ella misma , a la Asamblea General . -

Pensamos , que para llegar a la " Real , participación del conjunto de trabajadores de fábrica , " se debe instaurar de pleno , la práctica sindical , en desarrollo asambleario , desde nuestras posiciones de trabajo , así llegaríamos a realizar y a potenciar a los grupos , mas retrasados en funcionamiento asambleario.-

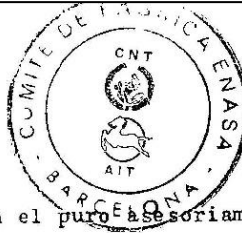
Adquiriríamos , un aumento en el índice de práctica asamblearia y autogestionarias , pues las discusiones se llevarán desde la misma base y por los mismos afectados .-

El , campo de trabajo emmarcado por el delegado de sección , será el de representar , la posición exacta en que se halla , decantado la asamblea de sección , será el compañero que se dotara de los , medios a su alcance para la solución de los problemas, el cual según el proceso de dicha solución , mediante la información sistemática de los diferentes pasos que realiza , será revocable , en todo momento en que dure su función

por la misma asamblea .-

DELEGADOS DE SECTOR

El enmarco , de su trabajo quedaria en el puro asesoramiento en todos los conceptos , a los cuales podria recurrir en todo momento el delegado de seccion , para la solbentacion del problema , que incida en la seccion que integre su zona o sector , si por el mismo (delegado de secc.) , no puede sonsacar la solucion positiva de la reivindicacion .

Su eleccion , seria debida a la accion de su representatividad , en su determinado sector o zona , por una asamblea general de dicho entorno.-

Revocable , en todo momento por la negatividad de sus gestiones , verificadas por la informacion al conjunto en asamblea del sector implicado .

Este trabajo , desarrollaria en parte , a las mayor simplificacion , al determinar mas concretamente los estamentos de la Empresa , a los cuales se debe acudir para dicha solucion .-

Carecen de poder ejecutivo , pues los unicos que median , pronuncian , y establecen , son los propios trabajadores en su conjunto , poseyendo esa potestad en la asamblea general de Fabrica.-

COMITE DE FABRICA

Entendemos , que dicho organismo , debe reemplazar y no transformar en diferentes puntos, lo que hasta ahora hemos tenido por imposicion .

Su funcion debe ser , de coordinacion de todas las diferentes soluciones a los determinados problemas que por su complejidad no hallan podido ser resueltos .-

Su estructuracion , deberiamos de explicarla desde este enfoque como vemos el proceso es consecuente en aplicacion directa sobre los mismos problemas , es decir se va planteando su solucion , bajo siempre la verificacion de los afectados o por los trabajadores en su conjunto , soslleando sus pasos objetivos los mismos trabajadores . Para su eleccion podria ser de un conjunto de 10 delegados que sua posicion seria estable , por un periodo , de 1 año , o que su integracion fuese la asamblea de los delegados de sector , todos ellos siempre revocables en cualquier situacion .

De esta manera , no entramos una vez mas en la complejidad sabida de proporciones , de determinadas opciones de grupos , que propugnan por la instauracion de estamentos ejecutivos , de derogar a los delegados

fijos y permanentes de principio , una serie de responsabilidades , el cual , el espíritu crítico de los trabajadores no se acrecente en formación crítica y tangiblemente , abortada por la reacción a esa mediación que se deroga a esos individuos , que primero los valoramos por encima , en una estela superior a la base y que descargan realmente una mayor cuantía de acomodamiento en el personal para sus propios problemas .-

El Comité , no debe tener potestad para crear comisiones de trabajo , que sean de hecho ejecutivas porque influirían , en dar un cariz autónomo a esas comisiones las cuales solucionarían a su libre albedrío los diferentes problemas ; consideramos que el Comité debe de ser asesores en todo tipo de caracteres, y ese sería su trabajo , poseyendo su poder de decisión como cualquier trabajador en la asamblea

Así mismo . poseeríamos la fórmula de darle plena autonomía a la Asamblea General de Trabajadores , proporcionando un verdadero sindicalismo desde la base sin especialistas ni profesionales
hacer sindical ...-

----- LAS CENTRALES SINDICALES -----

La implicación en dicho , desarrollo no debe de ser que el de apoyo al Comité de Fabrica , creemos que la integración del dicho Comité , por las Centrales sería diversificar mas , en diferentes enfoques los, determinados problemas y así se consumaría la división por arriba y por abajo por la correación de fuerzas , existentes de las diferentes Centrales , en el conjunto de trabajadores de Fabrica , que iría en beneficio de la Empresa .

El comité de Fabrica ha de ser estructurado por el conjunto de Fabrica y no por las Centrales Sindicales , por ello nosotros ofrecemos en información : esta opción que podría ser llevada a la práctica pero asumido por el conjunto de Fabrica en Asamblea .

La C. N. T. , aceptara la propuesta válida , que adopte la Asamblea General de Fabrica ...-

----- HORAS EN FUNCIONES -----

Creemos que deben de ser globales para la Fabrica , sin imposición de número ya que se consumirían a medida que fuesen surgiendo los problemas . No que , se entreguen ese número porque su aplicación

serian en libre alvedrio de dichos delegados , sino que desde la iniciacion de la solucion del problema contarian hasta la finalizacion del mismo ...-

Todo esto es un punto de vista , que lanzamos a discusion a los trabajadores para que ellos mismos constante las diferentes opciones que de hecho hay y se adopte la que implique un avance para el M. O. ..

COMITE DE FABRICA DE LA CEMENTI

DOCUMENT 47: "Propuesta del Consejo de Fábrica", juliol 1977. Proposta de Bandera Roja per al Consell de Fàbrica d'ENASA. 2 pàgines. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

BR.

PROPUESTA DE CONSEJO DE FABRICA

Primero.- El Consejo de Fábrica es el organismo que cristaliza el deseo de unidad del conjunto de los trabajadores. A través de él se ejercerá la representación obrera ante la patronal. El Consejo de Fábrica es pues el portavoz del conjunto de los trabajadores al margen de su afiliación sindical.

Segundo.- El Consejo de Fábrica estará formado por 8 compañeros de Factoría Sagrera y 12 de Factoría Zona Franca (total = 20).

Tercero.- La lista de candidatos debe ser única y abierta. Esto significa que habrá una única candidatura y que en ella se incluirán a todos los candidatos.

Cuarto.- Para que las elecciones sean válidas tiene que haber una participación mínima del 65 % del censo de la plantilla.

Quinto.- Para ser candidato será necesario el avalado:

- a) por el 5 % de firmas de la plantilla, o
- b) por la asamblea de trabajadores de sección, o
- c) por una central sindical.

Sexto.- Para que un candidato sea miembro del Consejo de Fábrica es necesario que obtenga un mínimo del 35 % de los votos emitidos. En caso de no completarse el Consejo por falta de candidatos que alcancen este porcentaje se efectuará una segunda elección con los candidatos no electos.

Séptimo.- Los miembros del Consejo serán revocables en todo momento. Cuando más del 5 % de los trabajadores proponga la dimisión de alguno de sus miembros el Consejo de Fábrica convocará asamblea para exponer el caso. Basta que haya mayoría simple que lo apoye para que la dimisión se haga efectiva.

Octavo.- Ante cualquier problema importante de sección, nave o taller la asamblea respectiva nombrará una comisión de un número razonable de trabajadores. Dicha comisión estará respaldada y asesorada por el Consejo de Fábrica.

Noveno.- Al Consejo se incorporarán un delegado de cada una de las centra-

les sindicales que cuenten con un mínimo del 5 % de afiliados de la planta de empresa.

Décimo.- Los acuerdos adoptados por el Consejo de Fábrica deberán ser aprobados por todas las centrales sindicales. En caso de desacuerdo cualquiera de las centrales sindicales tendrá poder para convocar asamblea general, y sea ésta la que decida en última instancia.

Undécimo.- El Consejo de Fábrica se compromete a convocar dos asambleas generales al mes. Estas asambleas estarán presididas por el Consejo de Fábrica, donde dará cuenta de su actuación y presentará propuestas a impulsar.

Duodécimo.- La dirección facilitará local para que estas dos asambleas puedan celebrarse en horas de trabajo y con una duración mínima de 1 hora.

Trece.- La dirección seguirá concediendo al Consejo de Fábrica los locales y las horas que hasta hoy utilizaban los cargos sindicales. (1)

Décimo cuarto.- El Consejo formará un permanente compuesto por la mitad de sus miembros (4 en Sagrera y 6 en Zona Franca) que se turnarán ~~entre sí~~

Décimo quinto.- Para votar habrá una sola papelleta con la lista de todos los candidatos, marcando con una X los propuestos. Sólo podremos proponer la totalidad de que se compone el consejo (en este caso, 8 en Sagrera y 12 en Zona Franca).

Décimo sexto.- Dada la actual situación de dos factorías, y para que el Consejo de Fábrica pueda ser controlado por la asamblea general, proponemos que se realice una candidatura en cada factoría.

Décimo séptimo.- Los compañeros de fábrica despedidos que tengan una perspectiva de incorporación a corto plazo, podrán optar a presentarse como candidatos.

Décimo octavo.- solo podran votar los incluidos en convenio

=====

(1) El cómputo total de las horas que utilizaban los cargos sindicales estarán en manos del Consejo de Fábrica que las utilizará para sus propias necesidades y para las de aquellas comisiones que sean elegidas en la sección nave o taller, según figura en el artº Octavo.

DOCUMENT 48: "Comunicado de la sección sindical de la UGT- Pegaso A todos los trabajadores", 29.6.1977. Proposta de la UGT per al Consell de Fàbrica d'ENASA. 6 pàgines. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

COMUNICADO DE LA SECCION SINDICAL DE U.G.T. PEGASO A TODOS LOS TRABAJADORES

Como todos sabeis, gracias a la lucha que la clase trabajadora ha desarrollado, el Sindicato vertical hace tiempo que dejó de existir y la ficción (jurados de empresa) que ciertos intereses se obstinaban en mantener, ha sido definitivamente liquidada con las últimas disposiciones gubernativas.

Ante esta circunstancia entendemos que no puede demorarse por más tiempo la creación del COMITE DE EMPRESA que todos los trabajadores conscientes vienen reclamando y que U.G.T. había propuesto en varias ocasiones.

Con el fin de evitar el tan manoseado "vacío sindical" en el que se oculta para no abandonar sus cargos al mismo tiempo que ponen en tela de juicio nueva capacidad para sustituirlos inmediatamente, empezamos hace unos días las conversaciones con otros compañeros sindicales con la finalidad de concretar unas normas que comprendiesen tanto la forma de elección como sus funciones, por entender que las acciones de fábrica, sean del tipo que sean, se deben intentar hacer en conjunto, dentro de un marco de mutuo respeto ante los principios de cada Central Sindical.

Aun estando de acuerdo en el fondo de la cuestión, han surgido diferentes puntos de vista entre las centrales sindicales en cuanto a composición y forma de elegir este COMITE; y se ha llegado al acuerdo de que cada una exponga su fórmula a los trabajadores en general, y tras unos días de debate y clarificación se proceda por los trabajadores de fábrica a elegir la que consideren más adecuada.

A continuación detallamos como cree U.G.T. que debe ser el COMITE DE EMPRESA:

FUNCIONES

- 1ª Coordinar las reivindicaciones de los trabajadores
- 2ª Tendrá solo un ámbito de Empresa
- 3ª Será independiente de las Centrales Sindicales, partidos políticos y por supuesto de la Empresa.

Sección

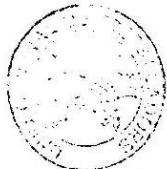
4º Tendrá poder jurídico para firmar o pactar acuerdos con la Empresa siempre que la Asamblea de trabajadores los haya aprobado.

DURACION

- 1º La duración del Comité de Empresa será como mínimo de dos años.
- 2º Se efectuará votación para su renovación entre los 18 y 24 meses desde su elección.
- 3º El Comité, total o parcialmente podrá ser revocado en cualquier momento por la Asamblea de trabajadores, siendo ésta, el único organo que puede tomar esta decisión.
- 4º Para tomar estas decisiones de cese se requerirá que la Asamblea la vote siendo necesaria una mayoría del 50% más uno de la plantilla de trabajadores de la Empresa.

COMPONICION

- 1º El Comité de Fábrica estará formado por un máximo de 18 miembros entre las dos factorias.
- 2º Será competencia del Comité el distribuir a sus miembros (18) en cada centro de trabajo, y las permanencias en forma rotativa.
- 3º El Comité se comprometerá a respetar todas las opciones sindicales y a no inmiscuirse en su desarrollo, programas ideológicos o de afiliación.
- 4º En ningún momento podrá hacerse negación de ayuda a algún trabajador por el hecho de estar o no afiliado a alguna Central Sindical.
- 5º Ante cualquier problema que surja, en la sección o nave, los trabajadores afectados nombrarán una representación que asesorará al Comité quedando esta disuelta y reincorporándose al puesto de trabajo una vez quede solucionado el problema o en vias de solución.

Sección 62
PEGASO

6º Cuando el Comité estime necesario convocar un pleno representativo de los diversos sectores de las fábricas,

pedirá a estos sectores envíen sus representantes.

Estos representantes serán elegidos por la asamblea del sector para ese caso concreto y terminarán sus funciones cuando el caso haya sido cerrado.

En cada ocasión se procederá de igual forma pudiendo elegirse a los del caso anterior o a otros.

También la asamblea de Fábrica puede convocar pleno por el mismo procedimiento.

ACUERDO PARA LA ELECCION DE LA FORMULA

- 1º Difundir a todos los niveles de Fábrica estas normas o estatutos para que vaya tomándose conciencia de las propuestas.
- 2º En un plazo de una semana se convocarán elecciones para decidir el sistema o normas a seguir.
- 3º Podrán votar todos los componentes de la plantilla de Fábrica, estén o no afiliados a alguna Central Sindical.
- 4º Una vez elegido por mayoría el sistema en un plazo de 5 días se procederá a la elección de COMITE en la forma que se haya establecido.

Suponiendo que fuese aprobada la formula de U.G.T. la elección del Comité debería hacerse de la forma siguiente.

- 1º Presentación por cada colectivo que lo desee sea o no, central sindical, lista cerrada de 18 miembros. Estas listas deberán ir propuestas por un 5% de la plantilla de la Empresa o sea necesitarán 180 firmas.
- 2º Los firmantes de candidatura solo podrán hacerlo en una de ellas.
- 3º El sistema para la adjudicación de puestos será el proporcional HONTE, o sea el mismo que se ha utilizado en las elecciones del 15 de Junio. Del cumplimiento de estas normas se ocupará el tribunal electoral de que hablaremos a continuación.

Sección
PEGASO

TRIBUNAL ELECTORAL

1º Estará formado por un presidente, que puede ser el trabajador con mayor edad y los vocales que designen cada candidatura presentada en número de uno por lista.

MESAS ELECTORALES

Las mesas estarán compuestas por un presidente, un adjunto y un secretario que será designado por el tribunal electoral y un interventor por cada candidatura en presencia que será designado por el colectivo que presente la candidatura.

ESCRUTINIO

a) Una vez efectuado el escrutinio y proclamados los componentes del Comité, se solicitará a la Empresa el reconocimiento del mismo así como el cese de los actuales cargos sindicales.

REPRESENTATIVIDAD

Para que se consideren válidas las elecciones para este Comité y al mismo tiempo pueda considerarse representativo de todos los trabajadores, entendemos que deberán participar en las votaciones un mínimo del 51% de la plantilla de Fábrica.

FABRICAS, 29 de Junio de 1977

Sección
FABRICAS

COMENTARIO

A propósito de la creación del Comité de Empresa queremos hacer algunas reflexiones sobre los motivos que nos impulsan a proponerlo tal como lo proponemos.

Es evidente que en toda empresa debe haber un organismo permanente que represente a los trabajadores, pero nosotros entendemos que en él debe conjugarse la representatividad con la operatividad y con un mínimo de burocratismo.

Entendemos que la acción sindical deben desarrollarla todos los trabajadores de la Empresa a través de sus centrales sindicales o los cauces que crean oportunos, y para que esto sea así no debe haber delante un organismo que lo haga todo, ya que esto conduciría inevitablemente a la anulación del sindicalismo auténtico de clases, para convertirse en un sindicato de Empresa con muchas posibilidades de caer en el error de ser una sección más de la empresa como ocurría con los órganos verticalistas.

Por ello entendemos que aunque debe haber un organismo permanente elegido, dicho organismo debe limitarse a transmitir o ejecutar los acuerdos de la asamblea.

Creemos que en el local sindical de empresa, de forma permanente, sólo debe haber un miembro del Comité para atender los casos que se puedan presentar, el resto de miembros sólo deben acudir cuando haya algo concreto que solucionar o alguna reunión a que asistir.

Los turnos de permanencia deben hacerse de forma rotativa.

Es indudable que este COMITE debe estar asesorado y controlado por la Asamblea y también es indudable que para no convocar a todas horas se necesita algo que enlace el Comité con los trabajadores.

Esta función de enlace la hará el pleno de delegados de secciones, los cuales serán elegidos por las asambleas de los sectores.

Sección
PEGASO

.../...

res para cada caso, teniendo en la fórmula la ventaja de poder elegir en cada caso la persona que se considere más idónea para el asunto que vaya a tratarse.

Por el contrario, un pleno elegido por dos años corre riesgos y está expuesto a imperfecciones que no creemos necesario enumerar porque está en la mente de todos.

Es evidente que a la clase trabajadora le interesa ejercer la democracia lo más directamente posible y la fórmula que proponemos a nuestro juicio nos acerca más a este procedimiento.

Creemos que la U.G.T. como Central Sindical aporta a la unidad de la clase obrera unas alternativas para que todos los trabajadores estén representados por medios democráticos y representativos. No obstante como sindicato democrático, independiente y revolucionario, no puede olvidar que con una dinámica solo reivindicativa podríamos caer en esta alternativa y esto solo nos podría conducir a un sindicato emprecarial, que la clase obrera siempre ha repudiado. Dado el momento que atravesamos es imprescindible el reconocimiento oficial por parte de la Empresa de nuestra presencia en la misma, pues con concesiones a tolerancias, sin tener una realidad concreta a que atenerse, solo podrían aportar confusiones y conflictos.

No obstante, compañeros, otras fórmulas van a aparecer y estamos seguros que la mayoría de los trabajadores escogeran la mejor, a la cual U.G.T. se avendrá tanto si es la suya como si no lo es.

FABRICAS BARCELONA 29 JUNIO 1977

Sección
PEGASO

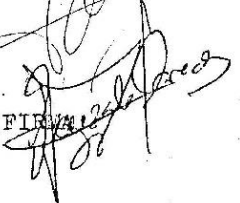
DOCUMENT 49: "Acta general del resultado de las elecciones del Consejo de Fábrica efectuadas en la factoría Pegaso Sagrera el día 16.9.1977". A mà, també hi ha els resultats de les eleccions a Zona Franca i el resultat global de delegats per cada central sindical. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

ACTA GENERAL DEL RESULTADO DE LAS ELECCIONES DE CONSEJO DE FABRICA EFECTUADAS EN LA FACTORIA PEGASO SAGRERA EL DIA 16-9-77.

PARTICIPAN EN LA CAMPAÑA ELECTORAL LAS SIGUIENTES CENTRALES Y GRUPOS INDEPENDIENTES : S.O.C., U.G.T., C.U., NO ALINEADOS Y CC.OO.

PLANTILLA REAL = 1.247 trabajadores

PARTICIPACION : 82.80%

ORGANIZACIONES	VOTOS MESAS				TOTAL VOTOS	FIRMA	SELO
	1	2	3	4			
S.O.C. (67) → 2	9	26	8	-	43 24		
U.G.T. (110) → 25	120	138	74	4	336 305		
C. UNITARIA (395) → 9	15	15	11	1	42 353		
NO ALINEADOS (96) → 2	27	19	44	5	95 4		
BLANCOS	7	1	1	-	9		
CC.OO. (990) → 22	123	185	217	7	532 458		
NULOS	3	2	2	-	7		
TOTAL VOTOS	304	386	357	17	= 1.064		

Barcelona a 16 de Septiembre de 1.977

DOCUMENT 50: "Carta de las CCOO de Pegaso a los compañeros de la candidatura unitaria", noviembre de 1977. Carta en la que CCOO demana als companys que van formar la candidatura unitària a acollir-se a la disciplina del sindicat o hauran d'expulsar-los d'ell. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

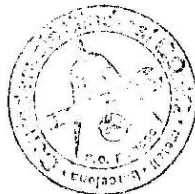
CARTA DE LAS CC.OO. DE PEGASO A LOS COMPAÑEROS DE LA CANDIDATURA
UNITARIA

El Sindicato de CC.OO. de fábrica, presentó una candidatura a las pasadas elecciones sindicales en E.N.A.S.A. Barna., para la elección del Consejo de Fábrica la cual podían participar el conjunto de afiliados tanto en su confección como en su elaboración definitiva.

A pesar de ello surgió otra candidatura ajena a CC.OO. donde figuraban afiliados de pleno derecho que no aceptaron tomar parte en todo el proceso conducente a la elaboración de nuestra candidatura.

Siendo la intención de todos los afiliados al Sindicato de CC.OO. tener la mayor claridad posible sobre la actual situación de nuestro Sindicato así como una idea exacta sobre la composición del Consejo de Fábrica, y tal como se definió en el V Pleno, rogamos a estos compañeros que en el plazo de una semana nos contesten por escrito si su situación sindical en dicho Consejo de Fábrica y fuera de él se verá mediatizado por la política general que pueda tener la "autodenominada Candidatura Unitaria" o si por el contrario y en tanto que miembros de esta Central Sindical de CC.OO. se deberán a la disciplina de las decisiones mayoritarias de nuestro Sindicato en Fábrica.

En el caso de no aceptar, al estar en flagrante contradicción con lo que establecen los Estatutos, se les dejará de considerar miembros de nuestro sindicato.

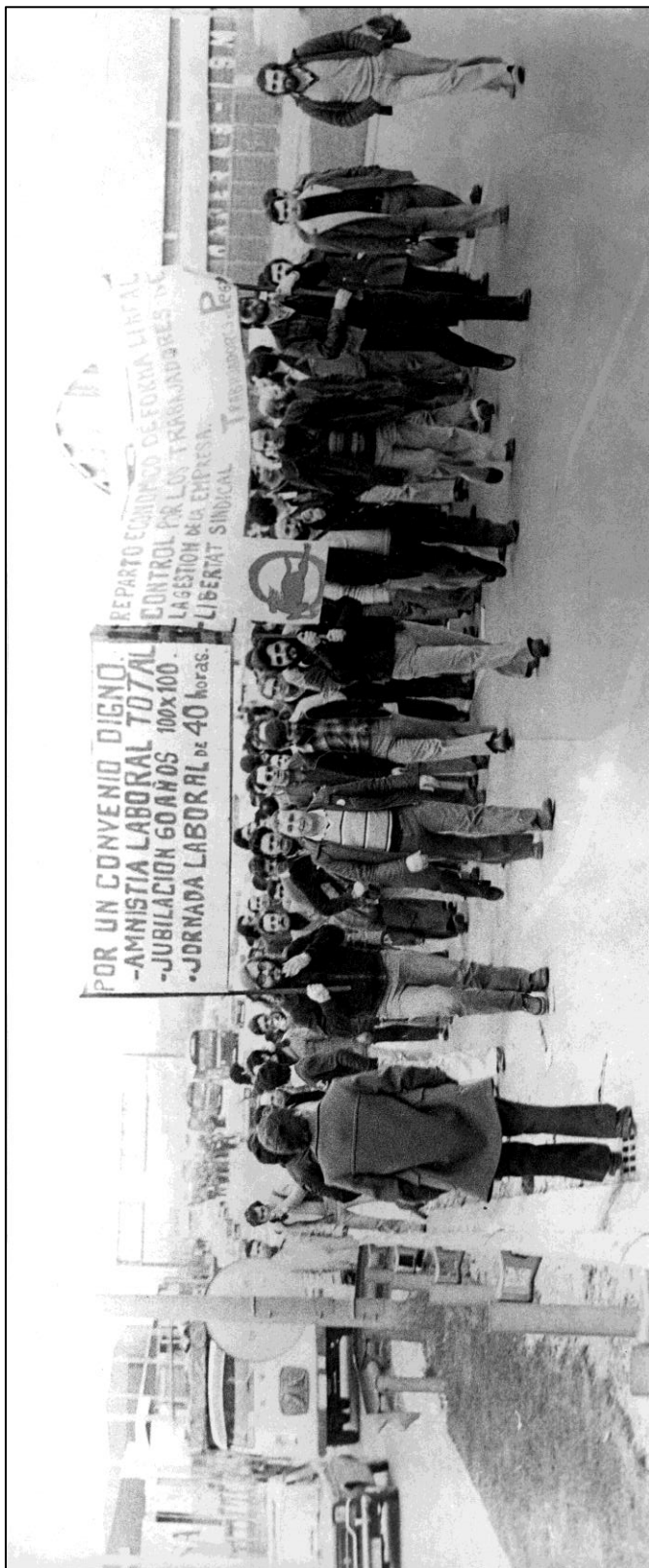

SECRETARIADO DE LA C.O. DE PEGASO

A handwritten signature in dark ink, appearing to be "J. Sureda", written over the typed name of the secretary.

Barcelona, Noviembre de 1.977

DOCUMENT 51: Fotografia de treballadors d'ENASA durant una marxa a Barcelona en defensa de Pegaso com una empresa pública, 1979. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

DOCUMENT 52: Fotografia de treballadors d'ENASA durant una marxa a Barcelona en defensa de Pegaso com una empresa pública, 1979. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

DOCUMENT 53: Fotografia de treballadors d'ENASA durant una concentració en defensa de Pegaso com una empresa pública, 1979. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

DOCUMENT 54: "Notificación sanción", 3.12.1979. Carta de sanció a un treballador per haver participat en la manifestació del 29 de novembre de 1979 contra l'Estatut dels Treballadors. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

NOTIFICACION SANCION

EMPRESA NACIONAL DE AUTOCAMIONES, S. A.

Barcelona a, 3 de diciembre de 1.979

D. Mariano Moreno Leal
Número 5180 Seco. 331

Muy Sr. nuestro:

Ha incurrido Vd., en la falta MUY GRAVE prevista en el Artº. 95, apartado 13º y 14º, de la Ordenanza Laboral Siderometalúrgica, por haber tomado parte activa el pasado día 29 de noviembre en un grupo de presión formando una serpiente, circulando por todo el recinto de Fábrica; con su actitud, trataba de coaccionar a aquellos que no era su intención el sumarse a dicha serpiente, limitando por tanto, la libertad individual de la persona en sí, así como el haber fichado su tarjeta antes de la hora establecida, por lo que supone abandono del puesto de trabajo.

Es por ello, que la Dirección ha acordado imponerle la sanción de CINCO DIAS DE SUSPENSION DE EMPLEO Y SUELDO, conforme al Artº. 97 de la Ordenanza Laboral Siderometalúrgica.

Oportunamente, se le notificaran las fechas de cumplimiento de la sanción.

Atentamente,

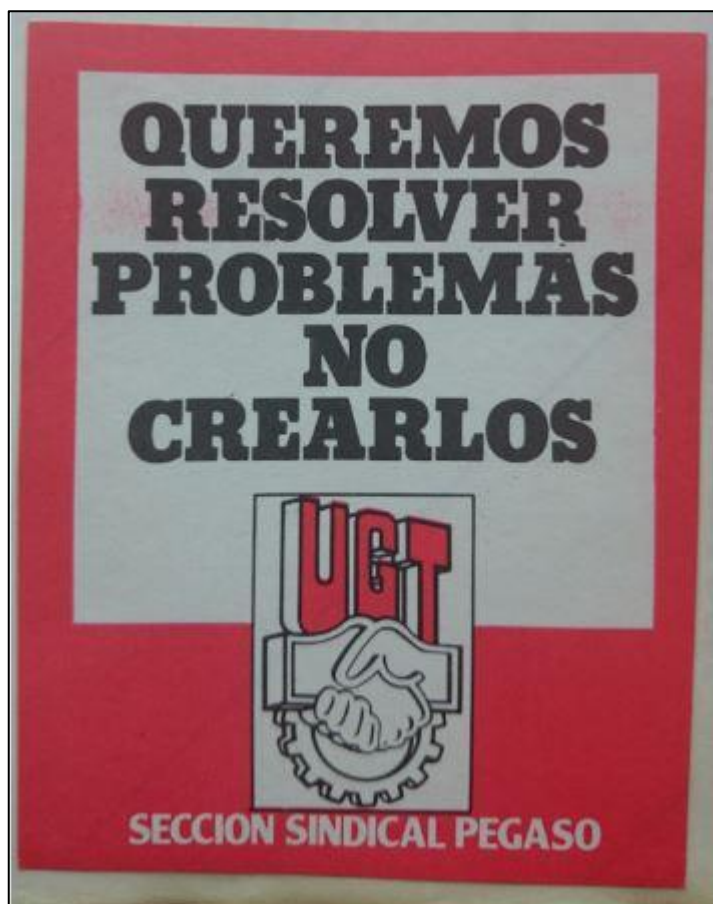
RECIBI EL ORIGINAL:

EMPRESA NACIONAL DE AUTOCAMIONES, S. A.
FABRICA DE BARCELONA-ZONA FRANCA
Jefatura Relaciones Industriales

José O. Sánchez-Crespo

Mod. 10.522

DOCUMENT 55: Adhesiu de propaganda d'UGT per a les eleccions sindicals de 1980.
Arxiu Fundació Utopia.

DOCUMENT 56: Carta de la direcció d'ENASA als treballadors, el 19.12.1980. A la carta s'informa de les causes que han portat a la patronal a denunciar el pla 1.2.5 per tornar a negociar el pla de reestructuració. 2 pàgines. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

Regaso

EMPRESA NACIONAL DE AUTOCAMIONES, S.A.

Madrid, 19 Diciembre, 1980

Estimado compañero:

Ante la gran variedad de rumores que vienen circulando en torno a la actitud adoptada por la Empresa de denunciar el Plan 1.2.5, para renegociarlo en profundidades, y como quiera que muchos de estos rumores, declaraciones, manifestaciones, e incluso noticias de prensa, no han recogido fielmente lo que supone la actitud de la Empresa, la Dirección se dirige a Vd. para informarle que, como consecuencia de los estudios realizados para la reestructuración de la Empresa, se ha llegado a la conclusión de la grave situación por la que atraviesa nuestra Compañía, que va a precisar para su reestructuración unas inversiones de cerca de 40.000 millones de pesetas, lo que supone aproximadamente 4 millones por persona ocupada y que el INI se haga cargo de las pérdidas del próximo trienio, lo que representa una cantidad alrededor de los 30.000 millones; es decir, 3 millones por puesto de trabajo, totalizando una cifra alrededor de siete millones de inversión para mantener los actuales puestos de trabajo.

La consecuencia de todo ello es el peligro cierto que corren los puestos de trabajo de ENASA, si no aplicamos con carácter inmediato y realista una política de contención salarial, que supone la congelación durante 1981 y un incremento salarial, inferior al IPC, durante los años 1982 y 1983, así como una política ocupacional de mantenimiento de los actuales puestos de trabajo, mediante los proyectos de: la Sociedad de Motores, la fabricación de Tractores, los Concesionarios Directos, etc. No olvidemos que la finalidad que perseguía el Plan 1.2.5., por encima de cualquier otra, era la garantía del empleo.

La Dirección, al denunciar el Plan 1.2.5, no busca sino garantizar estos puestos de trabajo que, con una subida salarial en 1981, ó con cualquier condicionante a la creación de estos nuevos puestos de trabajo, se verán en serio peligro debido al exceso de plantilla, como consecuencia del paro encubierto que viene soportando desde años.

...:...

Pegase

EMPRESA NACIONAL DE AEROTRANSMISIONES S.A.

Madrid, 19.12.80 .....

2.-

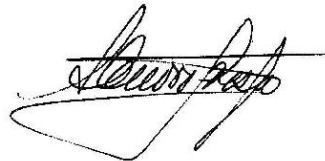
El Gobierno ha aprobado en su reunión - de Consejo de Ministros del pasado viernes, día 12, en el marco de las líneas generales de su política económica, el Acuerdo entre la Empresa IH, el INI, y ENASA. Pero, el esfuerzo inversor que ello va a representar, requiere a su vez una actitud responsable por parte de toda la plantilla, conscientes de que es necesario salvaguardar el puesto de trabajo, aún a costa de la congelación salarial que es necesaria en 1981.

Por todo ello, reiteramos que en modo alguno hay una voluntad de incumplimiento del Plan Laboral 1.2.5., sino que la Dirección lo que pretende es cumplir - el principal objetivo para el que dicho Plan fué suscrito - entre la Dirección y los Trabajadores; es decir, la garantía de empleo, que sólo es posible mediante las medidas de contención salarial y ocupación de los nuevos puestos de trabajo, pues, de no prosperar dicha política, implicaría la urgente necesidad de ir a una drástica reducción de - plantilla.

Esperando sepan comprender la gravedad de los momentos actuales, y con el deseo de contribuir con el esfuerzo de todos a la importante aportación que el Estado, a través del INI, y la empresa IH van a efectuar para garantizar la viabilidad del futuro de ENASA, le saluda atentamente,

Por la DIRECCION,

El Secretario del Consejo de Dirección,

HISPANO OLIVETTI

DOCUMENT 57: *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm. 4, febrer 1972. Número 4 de la revista dels treballadors d'Hispano Olivetti, on defensen la seva plataforma reivindicativa per a la negociació del conveni col·lectiu. 2 pàgines. Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

UNION y LUCHA

ORGANO DE LOS TRABAJADORES DE HISPANO OLIVETTI

Número 4   Febrero de 1972   Lyuda 5 pesetas.

¿ QUE REPRESENTAN LAS 150.000 PTAS.

¿ CRISIS? NO   ¡ DESPIDO LIBRE!

El día 3, la empresa nos propone el DESPIDO, a cambio de 150.000 ptas. Para ella so-
mos parecemente herramientas que utiliza o elimina según le convenga. NUESTRAS FAMILIAS
NO CUENTAN. No le importa recurrir a la estratagema de ofrecer una miseria de dígero.
Pretende coaccionarnos. Quiere llenar la fábrica de hombres "seguros", más fáciles de
presionar que otros, de cara a la defensa de nuestras reivindicaciones y del Convenio.
Es una muestra de su terror ante el auge de la lucha obrera; quiere retirar intereses
para no perderlos

ESTO ES LO QUE QUEREMOS: ! NUESTROS DERECHOS!

Ante los problemas que a diario nos atañen no podemos olvidar a los compañeros más -
conocidos. Tenemos que defendernos, defendiéndolos exigimos la readmisión del compa-
ñero de la eléctrica, JUAN DE DIOS SANCHEZ, la anulación de la sanción impuesta a -
MANUEL BLAZQUEZ y a los 3 compañeros operarios.

Debemos conocer y luchar por nuestros intereses. A final de año cumple el Convenio de
empresa, a finales de Agosto el Provincial para todas las empresas del metal. ESTAMOS
PREPARADOS. Los verticalistas Alcina, Calvo, etc., ya han formado la "Comisión deli-
beradora y han denunciado el Convenio Provincial, a fin de firmarlo rápido a espaldas
de más de 200.000 obreros. Por eso recogiendo nuestras reivindicaciones y presentándo-
las en una PLATAFORMA DE LUCHA a defender UNIDOS TODOS desde ahora, queremos abrir -
discusiones amplias en Asambleas, en grupos, en el Jurado, etc., a fin de perfeccio-
narla añadiendo más reivindicaciones generales y las particulares a añadir por los ta-
lleros, secciones, etc. LA SEAT, PEGASO, ROCA, CISPALSA, MOTOR IBERICA... más de -
200.000 obreros luchan junto a nosotros.

En contra del aumento brutal de la carestía de la vida, para satisfacer nuestras nece-
sidades inmediatas, seguimos exigiendo 3.500 ptas. Las hemos reivindicado mediante -
ASAMBLEAS, concentraciones en el Jurado y ¡2.000 firmas! Una entidad oficial de Gero
na calcula el coste MINIMO de la vida para un matrimonio con 2 hijos en 428. ptas. die
rias (Correo Catalán del 12/1/72). ¡Hasta los mismos organismos oficiales nos dan la
razón). Pero no hace falta que lo hagan, todos nosotros por la cesta de la compra en
casa, por el colegio de los niños, alquiler, luz, etc.... sabemos de nuestras necesi-
dades

POR ESO HEMOS EXIGIDO Y EXIGIMOS 3.500 PTAS. DE AUMENTO GENERAL PARA TODOS.

Pero sabemos que no es suficiente, el poder adquisitivo de nuestro salario es merma-
do continuamente con el auge constante de los precios. El I.N.E. nos habla de un aumento
del coste de la vida del 9,73%. El informe "secreto y confidencial" del Ministerio -
de Trabajo habla de un 14%; Iberplan habla del 17% al 18% (cuando se pondrán de acher-
de. El incremento del coste de la vida para los artículos de primera necesidad, catalo-
gados por CC.00. en un 35% responde más a la realidad, por eso es hoy posible y neces-
ario plantear: ESCALA MOVIL DE SALÁRIOS a fin de que aumenten con el coste de la vi-

da proporcionalmente, controlada por comisiones de trabajadores elegidos democráticamente. Al mismo tiempo exigimos.

- 1º - 40 horas de trabajo semanal (pagadas como 48) repartidas de lunes a viernes; en los trabajos nocturnos, tóxicos, penosos y peligrosos la semana laboral será de 35 horas.
- 2º - Las vacaciones serán de un mes en verano y 10 días en navidad, ambas pagadas a salario real.
- 3º - Las pegas extraordinarias será de una mensualidad para el 18 de Julio y una mensualidad para navidad, ambas a salario real. La antigüedad se pagará por trienios.
- 4º - Batallas contra las horas extraordinarias dada la enorme cantidad de obreros en paro forzoso. Caso de necesidad serán pagadas al 100% y al 150% las nocturnas y las festivas. En cualquier caso serán voluntarias en ninguno obligatorias.
- 5º - Todos los trabajadores en enfermedad, accidente, jubilación y paro forzoso cobrarán el sueldo real íntegro, incluyendo primas y otras mejoras económicas como pueden ser trabajo nocturno, tóxico o peligroso, u horas extraordinarias que vinieran realizando.
- 6º - La jubilación será a los 60 años para el varón y 55 para la mujer y se continuará cobrando todas las mejoras del apartado anterior incluyendo la de los convenios que se firmen posteriormente a su jubilación o accidente.
- 7º - La mujer y el joven, a igual trabajo, igual salario para la mujer y el joven. El joven y todo obrero u obrera que recibiera estudios efectuaran media jornada cobrando el salario íntegro.
- 8º - Remuneraciones especiales. Trabajo nocturno, penoso, tóxico y peligroso se pagan con 10 ptas. por hora trabajada.
- 9º - Todo obrero que cause baja motivado por la toxicidad o por la peligrosidad temporal ó permanente continuara recibiendo las remuneraciones económicas que recibiese por dicho trabajo.
- 10º - Servicio militar: A los hijos que estén llamados a filas, la empresa estará obligada a abonarles el 50% del salario real y el 100% si fueran casados o hijos de viuda.
- 11º - Tiempos y primas a) control de tiempos y primas por los mismos trabajadores (por método unitario, ejemplo cada producto una vez terminado se le aplicará una prima económica y está será dividida a partes iguales entre todos los productores. b) La empresa pagará el 75% de la prima por inactividad ya que el obrero no es responsable de esta inactividad.
- 12º - Ayuda escolar. Será de 500 ptas. por mes e hijo.
- 13º - Estas exigencias las extendemos a todo el personal desde dirección, técnicos, obreros y aprendices.
- 14º - Los cambios de puesto de trabajo se realizarán a petición del trabajador considerando su antigüedad en la empresa.
- 15º - Licencias: Todos los trabajadores tendrán derecho a los siguientes permisos percibiendo el total del salario real: 20 días naturales en caso de matrimonio; 5 días en caso de fallecimiento de familiares de primer grado en Barcelona y provincia y de 10 días cuando sea fuera de la provincia; 5 días en caso de enfermedad grave de hijos, hermanos, esposa y alumbramiento de la esposa y será de 10 días cuando igualmente fuese fuera de la provincia.
- 16º - Necesidades de la clase obrera a) Los trabajadores tendrán derecho de celebrar Asambleas en los centros de trabajo cuando surja algún problema que afecte al 5% de la plantilla. b) Exigimos el derecho de huelga, expresión, manifestación y reunión en los locales del sindicato, sin previo aviso, c) exigimos plenas garantías para los enlaces y jurados en el cumplimiento de su trabajo, igual exigimos que cesen las detenciones de nuestros compañeros que luchan por nuestros intereses y libertad para todos aquellos que por delitos socio-políticos están en las cárceles.

17º - SINDICATO OBRERO

ESTA PLATAFORMA UNITARIA, INDEPENDIENTE LIGADA A NUESTROS INTERESES Y A LOS DEL RESTO DE LA CLASE OBRERA ES NUESTRO OBJETIVO INMEDIATO DE LUCHA.

Comisión Obrera de Hispano Olivetti.

DOCUMENT 58: *Unión y Lucha. Órgano de los trabajadores de Hispano Olivetti*, núm. 9, juliol 1972. En aquest número, els treballadors d'Olivetti defensen la necessitat de deixar de fer hores extra a la factoria. 3 pàgines. Centre d'Estudis Sociolaborals (CESL).

R

GRUPO
DEPOSIT
S. Granel

UNION y LUCHA

ORGANO DE LOS TRABAJADORES DE HISPANO OLIVETTI

NUMERO 9JULIO DE 1972AYUDA 5 pesetas

SOBRE LAS HORAS EXTRAS!

En la última hoja de UNION y LUCHA hablábamos del problema de las horas extras, pero creemos que no quedó suficiente clara cual era nuestra opinión sobre este problema, por lo cual lo exponemos más ampliamente.

Bajo la apariencia de una "generosa concesión" de la empresa "permitiéndonos" hacer horas extras se esconden otros fines "menos generosos" y con perjudiciales consecuencias para los trabajadores.

Por qué hacemos horas extras

- El bajo salario y el constante aumento del coste de la vida, nos mantiene en una constante situación de necesidad económica. Aunque generalmente no ganamos lo suficiente para cubrir las necesidades más elementales, los capitalistas nos crean muchas más a base de su constante propaganda de productos muchas veces inútiles.
- Estas necesidades económicas nos vemos obligados a solventarlas con el pluriempleo y las horas extras cuando podemos hacerlas.
- Queda pues claro, que si hacemos horas extras en la mayoría de los casos es porque con las horas de trabajo no ganamos lo suficiente para vivir.

Por qué quiere la empresa que hagamos horas extras

- Si para hacer el trabajo que nosotros hacemos en las horas extras, la empresa tuviera que contratar personal de la calle, tendría que pagar seguros, poner más maquinaria, ampliar las instalaciones, etc. con lo cual la producción le saldría más cara. Haciendo nosotros este trabajo, nos paga un poco más, pero sus beneficios son mucho mayores.
- No hay tampoco que olvidar que estamos cara el convenio y la empresa previendo posibles conflictos le interesa tener los almacenes llenos.
- Representa también una válvula de escape para que en vez de pedir más salario trabajando ocho horas, le pidamos horas extras con lo cual cobramos más pero también trabajamos mucho más y le multiplicamos la producción y las ganancias (no olvidemos que en la reunión del Consejo de Administración del pasado día 26 de junio la empresa declaró unos beneficios con relación al año 1971 de 146.000.000 de pesetas)

(2)

- Al hacer horas extras, colaboramos en que gran cantidad de compañeros nuestros que están parados, no encuentren trabajo. Ejemplo: han despedido especialistas y operarios porque "había crisis" y en cambio ahora sobra trabajo.

Por todo esto es por lo que dijimos que ES IMPORTANTE QUE POCO A POCO NOS VAYAMOS NEGANDO A HACER HORAS EXTRAS. Las horas extras sólo podrán desaparecer cuando con ocho horas ganemos un salario suficiente y es por este salario por lo que tenemos que luchar.

INFORMACION JUICIO

Se ha celebrado el juicio en Magistratura de los compañeros de turno que denunciaron a la empresa por negarse a pagarles 15 horas en total de los días 24 y 31 de diciembre y 5 de enero que estaban considerados en el actual convenio como medias jornadas de trabajo, pero no especifica CLARAMENTE si serían pagadas o no. Ante el total despiste de los jurados que lo negociaron, se consultó con la empresa ~~XXXX~~ (Gállego) y al final se acordó que se pagaría, e incluso en electrocálculo se tenían contabilizadas como pagadas. A algunos miembros de aquel jurado no les gustó el cálculo porque ellos habían informado que no se pagarían y ahora tenían que decir que si y esto "les desprestigiaba". Entre ellos estaban Ceballos y Llorens el "picapietra". La empresa a la hora de pagar no pagó y los compañeros discutiendo en asambleas acordaron denunciar a la empresa apoyándolo con un escrito con 430 firmas.

El juicio se celebró el día 22 de junio y fue una verdadera farsa a la que contribuyeron de manera especial los traidores Ceballos y Llorens, los cuales con mentiras defendieron a la empres y no a los compañeros de turno.

Denunciamos como traidores Ceballos y Llorens, especialmente a Pablo García Ceballos que vive en calle San Crispín nº 14, telef. 3575885, que una vez más se ha vendido a su amo: la empresa y está perjudicando y perjudicará si no lo evitamos, nuestros intereses. EXIJAMOS SU DIMISION.

Una experiencia de la que debemos sacar sus enseñanzas. El hecho de denunciar a la empresa y recurrir a Magistratura de trabajo, con ser una forma de lucha a utilizar siempre que sea necesario no es suficiente. Magistratura no está para defendernos a nosotros, sino que está para defender los intereses de los capitalistas. Por lo tanto sólo podremos ganar un juicio en la medida que llevemos una lucha con la cual presionemos a la empresa.

LOS TECNICOS EN ACCION

A finales de junio en algunas secciones de técnicos del primer piso edificio A, la empresa a través del jefe de centro Harris, haciendo uso y abuso del reglamento regimen interior, intentó "inmovilizar"

(3)

a nuestros compañeros de sus puestos de trabajo, bajo amenaza de serias sanciones. En reacción inmediata de indignada protesta, fueron todos los compañeros en masa al despacho del ingeniero Harris directamente y allí expresaron su descontento y repulsa por los métodos disciplinarios que intentaban implantar en un centro laboral. Al día siguiente, y ante la firme actitud de los compañeros el mismo Harris se vió obligado a retroceder en sus pretensiones militaristas. Se hicieron asambleas para tratar el problema.

PROBLEMA EN LA ELECTICA

El viernes día 7 se produjo un descontento en algunas fases de la cadena eléctrica al no haber suficientes condiciones de seguridad en el trabajo ya que habían unos cables sueltos con inminente peligro de producir descargas a los compañeros. Ante la negativa del chulo Ventura de solucionarles el problema los compañeros se negaron a trabajar. Ante su postura se les han acondicionado los instrumentos de trabajo y se les rebajaron los tiempos.

Una vez más queda demostrado que la empresa nunca soluciona nuestros problemas si no nos presentamos con una postura de fuerza que sólo puede ser LA UNION Y LA LUCHA.

LA REPRISION UNICA ARMA DEL REGIMEN FRANQUISTA

Una vez más la represión busca víctimas, esta vez sobre 14 trabajadores de la Fábrica AEG de Tarrasa que fueron detenidos a raíz de una importante lucha que en 1970 llevaron a cabo para conseguir sus reivindicaciones, de los cuales piden un total de 46 años de cárcel. Una acción represiva más ante la lucha cada vez más amplia de los trabajadores que nos sitúa ante la necesidad imperiosa de incluir entre nuestras reivindicaciones generales, entre las reivindicaciones de la clase obrera y el resto del pueblo, la necesidad de las LIBERTADES POLITICAS concretadas en: libertad de reunión, asociación, expresión, derecho a asamblea y a huelga.

La solidaridad con los compañeros represaliados, nuestra total repulsa a cualquiera de los actos vandálicos con que constantemente actúa el régimen, la lucha por las libertades políticas, es la única manera de contener y vencer a la represión.

La discusión de nuestros problemas en asambleas donde decidamos cualquier acción a llevar, nuestra organización en Comisiones Obreras, futuro sindicato de clase de los trabajadores, son los medios que ahora tenemos para conseguir nuestros objetivos.

Barcelona, 11.7.72

COMISION OBRERA DE HISPANO OLIVETTI;S.A.

moviment obrer

Olivetti: el dret a la representativitat obrera

Es difícil avaluar en xifres tot el que ha representat, tot el que significa el combat, dur i prolongat, sostingut pels treballadors d'Hispano Olivetti. Tot i així, ben a la vista estan els 100 dies d'acció d'entrega de tots els treballadors de la fàbrica. Les 1.300.000 hores-vaga. Les 250.000 hores treballador d'assemblees. Les 4 sortides al carrer, pel centre de la ciutat i per les zones fabrils de Sant Andreu i el Poble Nou. L'ocupació de la fàbrica.

Aquestes dades només són comprensibles si ens atenim als objectius pels quals han lluitat els treballadors de la Hispano Olivetti. En primer lloc, el DRET A LA REPRESENTATIVITAT OBRERA. Han estat elegits delegats obrers. El sindicat vertical ha estat desbordat per la força de la lluita i ha esdevingut fins i tot, en un moment donat, un destorb per als mateixos capitalistes, que tenen interès de tenir interlocutors vàlids. No és debades que l'empresa va haver de suportar un mes de baixos rendiments i vagues que va culminar amb l'ocupació de la fàbrica per part dels treballadors, els quals van imposar el reconeixement de 4 delegats en les deliberacions a Sindicats.

En segon lloc, els treballadors han refusat d'acceptar amb esperit submissiu i fatalista l'encariment de la vida. Han mostrat amb la seva lluita que es poden aconseguir millores econòmiques i socials importants fins i tot en plena "crisi", als mateixos moments que el Consell de Ministres repeteix insistent

ment que els espanyols consumim massa i que cal estrènyer-se el cinturó.

Una de les característiques més notables d'aquest període és la gran capacitat negociadora que han desplegat els treballadors i les múltiples vies de diàleg a través d'institucions i personalitats públiques de la ciutat.

Però potser la nota més rellevant ha estat la coincidència i la unitat amb els treballadors de SEAT. El fet que tots dos destacaments obrers hagin situat com a peça fonamental del combat de la classe obrera el DRET A LA REPRESENTATIVITAT OBRERA mostra fins a quin punt els treballadors són sensibles al grau de descomposició en què es debat el franquisme. El fet d'assumir i situar al carrer un dels elements clau de la ruptura democràtica, indissociable dels drets de REUNIÓ, EXPRESSIÓ i ASSOCIACIÓ, ha representat una gran contribució en l'avenç cap al sindicat de classe i ha reafirmat el paper hegemònic de la classe obrera en la conquesta de la llibertat i la democràcia a Espanya.

Al moment d'escriure aquestes ratlles 53 treballadors estan acomiadats. L'empresa diu que la situació s'ha "normalitzat", i si algú en dubta, hi ha 400 policies que en poden donar testimoni. Però el que no poden fer ni aquests 400 policies ni tots els policies del món és arrancar i esborrar del mapa el grau de consciència política que han assolit aquests dies els treballadors. La prova d'això, la tenim en el fet que, al

cap de les 48 hores de la reincorporació al treball "a punta de pistola", ja s'han començat a posar de manifest els primers signes de resistència, de solidaritat amb els acomiadats: petits aturs de 5 minuts a algunes seccions, boicot als menjadors, etc., aconseguits sota un règim intern d'extraordinària coacció. No! La lluita no s'ha acabat! Els treballadors acomiadats organitzen delegacions a col·legis professionals, associacions de veïns, etc., expliquen el caràcter de la lluita dels obrers d'Hispano Olivetti i busquen vies per negociar la readmissió dels acomiadats. Aquesta és una qüestió que correspon a tota la classe obrera, a tota persona que estigui d'acord amb la llibertat i la democràcia dels pobles d'Espanya.

Desplegar la bandera de la solidaritat amb els treballadors de SEAT, HISPANO OLIVETTI i CUMBRE, equival avui a en cercar una dictadura corrompuda, a la qual només resta l'arma de la repressió.

TARRAGONA

El dia 16 esclatà una vaga dels 3500 treballadors ocupats en les obres de la refinera de la Pobla de Mafumet. El combat ha estat dur, i els obrers han retornat a la feina el 24 sense cap conquesta, dels 5 punts de la seva plataforma reivindicativa.

El dimarts 21 hi hagué un intent de manifestació a la Rambla, on es practicaren 23 detencions.

Es prematur encara treure conclusions, però un dels elements que pot haver dificultat un desenllaç favorable als treballadors és que ha prevalgut entre els obrers d'avantguarda una posició contrària a tota negociació, tot i que s'havia format una comissió representativa de 44 obrers (2 per cada una de les 22 empreses ocupades en les obres).

Sabadell VICTÒRIA ALS AUTOBUSOS

Amb una victòria esclatant ha culminat la lluita dels 186 treballadors d'"Autotransportes Martí", la companyia d'autobusos urbans de la ciutat, que han estat en vaga total els dies 30 i 31 de gener. Segons la premsa legal, l'empresa ha accedit a l'augment lineal de 4.000 ptes. mensuals per damunt del que ja establia el conveni per a 1975, que reclamaven els vaguistes, i ha anul·lat els acomiadaments imposats a 12 treballadors, que formaven la comissió obrera elegida per negociar; els altres punts reivindicats es negociaran més endavant. L'impacte sobre Sabadell d'aquesta vaga ha estat espectacular. Unes 30.000 persones han arribat tard a la feina durant aquests dies degut a la vaga. A les hores-punta, les riuades de gent pels carrers centrals de la ciutat eren impressionants. Aquest sol fet subratlla la importància d'una vaga dels transports de cara a accions generalitzades de protesta, de cara a la Vaga General i la Vaga Nacional, i ha estat un dels factors que ha precipitat tan ràpidament la victòria. Un altre factor ha estat la simpatia de la població. Recordem, d'una banda, els sous ínfims que cobraven els empleats (entre 7 i 12 mil ptes. al mes) i, d'altra banda, les deficiències del servei, que han portat repetidament a reclamar la municipalització d'un servei públic tan fonamental com aquest. En plena vaga, diverses Associacions de veïns i Centres Socials han reclamat novament la municipalització i s'han posat al costat dels vaguistes.

DOCUMENT 60: "CCOO y UGT se retiran del comité de empresa de Hispano Olivetti", *La Vanguardia*, 30.3.1978, pàg. 25. Retall de premsa. Hemeroteca digital *La Vanguardia*.

CC. OO. y U.G.T. se retiran del comité de empresa de "Hispano Olivetti"

Comisiones Obreras y UGT han acordado retirar sus representantes en el comité de empresa en la firma «Hispano Olivetti». La decisión se ha tomado, dice un comunicado conjunto, en vista del punto muerto a que se ha llegado en lo relativo a la amnistía laboral y «vista la falta de diálogo de la empresa» en el asunto de los despedidos.

Aunque tras la retirada de UGT y CC. OO. del comité éste queda prácticamente paralizado, puesto que las dos formaciones dominaban ampliamente sobre las restantes, éstas han decidido la creación de un órgano unitario, esto es, un comité compuesto por cuatro representantes de cada central sindical, así como desarrollar una campaña en torno a la consecución de la amnistía laboral en la factoría.

Las dos centrales han hecho un llamamiento a USO y UGT para llevar a cabo estas decisiones, y estudiar una acción de bajo rendimiento.

Finalmente en el comunicado, informa Europa Press, se anuncia el aplazamiento de las elecciones sindicales en «Hispano Olivetti», que se celebrarán en la semana anterior a las vacaciones del verano.

DOCUMENT 61: "Olivetti lucha por su supervivencia", *Nuestro Sindicato. Sección sindical de las CCOO de Pegaso*, núm. 6, setembre 1981. Article de les CCOO de Pegaso sobre el pla de reestructuració de plantilla presentat per la direcció d'Olivetti. 2 pàgines. Arxiu CEHI-Biblioteca Pavelló de la República.

TEMAS DE MOVIMIENTO OBRERO

Olivetti lucha por su supervivencia

LAS CIFRAS DEL GRUPO OLIVETTI EN ESPAÑA

EMPLEO EN EL GRUPO
N.º de trabajadores

Año	N.º de trabajadores
74	6.382
75	~5.800
76	~5.700
77	~5.700
78	~5.400
79	4.989

BENEFICIOS EN EL GRUPO
Millones de pesetas

Año	Millones de pesetas
74	249
75	~200
76	~180
77	~350
78	704
79	~650

La empresa catalana Hispano Olivetti surge en 1981 por fusión de otras dos: Hispano Olivetti y Comercial Mecanográfica. Actualmente tiene 2.360 trabajadores en factoría y 2.400 en la división comercial. El conflicto que hay planteado en este momento afecta exclusivamente a los trabajadores de factoría (Barcelona), pero indirectamente está afectado el conjunto de la plantilla (distribuida en todo el país).

La empresa quiere sacar adelante un expediente de rescisión de contratos, que afectaría a 1.541 de los 2.360 trabajadores de factoría. Y quiere sacarlo además por las bravas. En el informe presentado el pasado día 17 de junio en la Delegación de

Trabajo de Barcelona, por el que solicitaba vía libre oficial a su proyecto, la empresa argumentaba que la producción de máquinas de escribir en España dedicadas a la exportación no es competitiva, porque en el sector, dentro del ámbito multinacional, otras empresas estaban trasladando sus factorías a países del Tercer Mundo, donde la mano de obra es más barata.

La delegación de Trabajo de Barcelona, tras analizar este informe y el contrainforme presentado por el comité de empresa, integrado por afiliados de CC. OO., UGT y USO, rechazó el expediente, provocando las iras de la dirección de Olivetti, que inmediatamente anunció su intención de presentar recurso de alzada ante la Dirección General de Empleo.

Una representación de trabajadoras de Olivetti fue recibida por otra de la dirección del CCE, integrada por Romero Marín, Santiago Álvarez y Ballesteros.

El contrainforme presentado por los trabajadores contiene datos verdaderamente reveladores de la estrategia de esta multinacional en nuestro país. Las ventas de Hispano Olivetti desde 1974 hasta 1979 crecieron un 101,5 por 100, mientras las de

Comercial Mecanográfica aumentaban en un 141,7 por 100 para el mismo periodo. En estos años, la plantilla global de las dos empresas pasó de 6.382 personas a 4.989.

Este doble fenómeno de aumento de ventas y reducción de

3

Cronología de un conflicto

- 17 de junio. La dirección de Olivetti plantea en la Delegación de Trabajo de Barcelona un expediente de rescisión de contratos que afectaría a 1.541 trabajadores de los 2.360 que componen la plantilla de factoría.
  - 23 de junio. Los trabajadores inician una huelga total indefinida, organizando grupos para controlar la salida de productos y materiales.
  - 25 de junio. El Comité de Empresa hace entrega a la Delegación de Trabajo de Barcelona de un contrainforme sobre la situación de Olivetti, en oposición al presentado por la dirección de la empresa. Una primera parte del contrainforme está dedicada a desmontar los argumentos utilizados por la empresa para justificar la necesidad del expediente de rescisión de contratos. Pero además, en la segunda parte de la documentación presentada, los trabajadores ofrecen una alternativa: la negociación de un plan de reconversión de la empresa.
  - 1 de julio. La Delegación de Trabajo de Barcelona dice "no" al expediente, rechazando la rescisión de contratos.
  - 2 de julio. La dirección de Olivetti anuncia su voluntad de presentar recurso de alzada ante la Dirección General de Empleo.
  - Día 3 de julio. A las 7 de la mañana salen con dirección a Madrid 18 autocares, con 1.200 personas. A la entrada de Madrid, por la tarde, la Policía para la caravana, aunque ésta pudo continuar. A las 8 de la tarde se celebra una asamblea en la AISS, con intervención de Adolfo Prieto y Puerta, secretarios generales, respectivamente, de las Federaciones del Metal de CC. OO. y UGT. Esa noche, los trabajadores acuerdan en un pabellón de la Casa de Campo cedido por el Ayuntamiento de Madrid, en bastantes malas condiciones.
  - Día 10 de julio. Los trabajadores marchan en columna hacia los Nuevos Ministerios (donde está situada la sede del Ministerio de Trabajo, Sanidad y Seguridad Social) y allí realizan una concentración.
- Una representación del Comité de Empresa se entrevista con el director general de Empleo, logrando que éste se comprometa a presionar a la empresa para que negocie con los trabajadores.
- A las 12 de la mañana se celebra una nueva asamblea en la AISS, con la presencia anunciada de Camacho y Redondo, y por la tarde, en una nueva asamblea a las 5, representantes del PSOE y PCE garantizaron a los trabajadores el apoyo de los partidos mayoritarios de la izquierda. Pocas horas después, los 18 autocares emprendían viaje de regreso a Barcelona.

Unos 1.200 trabajadores de Hispano Olivetti se desplazaron a Madrid para llamar la atención pública sobre su problema. Un momento de la llegada.

plantilla hizo que los beneficios pasaran de 249 millones en 1974 a 704 millones en 1979.

Desde 1979 la nueva empresa Hispano Olivetti ha iniciado un proceso productivo y comercial basado en la ampliación de la gama de productos, fabricando

calculadoras, teleimpresoras, terminales y máquinas de escribir de oficina. Simultáneamente presta asistencia técnica en España a otros productos fabricados por esta multinacional en sus factorías instaladas en otros países, además de a los suyos

propios. ¿Qué está pasando entonces?

Según la Federación del Metal de CC. OO., "lo que ocurre es que estamos asistiendo a un proceso de redivisión internacional del trabajo, en que las multinacionales están tratando de enviar las producciones más intensivas en mano de obra hacia aquellas áreas del mundo donde ésta es más barata, como consecuencia de su bajo desarrollo sindical".

"Se trata de un jalon más en lo que podía ser un intento de dismantlar la actual estructura industrial de nuestro país de una forma anárquica y sin un nuevo plan industrial alternativo". Como salida a la situación actual, los trabajadores, junto a un rechazo explícito y radical de las rescisiones de contrato, plantean la negociación de un plan de reconversión o reestructuración en línea con lo que se está haciendo en otros sectores y empresas. Este plan contemplaría medidas organizativas, de producción, de política salarial, regulaciones de empleo, jubilaciones anticipadas, bajas voluntarias, excedencias... y sería suscrito por las centrales sindicales, la dirección de la empresa y la Administración (Generalitat y Ministerios de Trabajo, Sanidad y Seguridad Social, Comercio e Industrial).

La viabilidad de esta propuesta depende de la elaboración y aprobación inmediata del Plan Informático Nacional, sobre el que se empezó a trabajar en 1978, a través de la creación de varias comisiones de trabajo dependientes de la Presidencia del Gobierno, sin que hasta el momento se conozca resultado alguno. Esta indefensión legislativa es la causa fundamental de que el mercado nacional no tenga una ordenación racional y dependa enteramente de las fluctuaciones internacionales, es decir, de las multinacionales del sector, que imponen su ley en el mercado interno.

La situación actual en Hispano Olivetti es crítica. Los trabajadores llevan desde el pasado día 23 de junio en huelga total, cuatro semanas. La marcha sobre Madrid (9-10 de julio) tanto como objetivos impedir una posible resolución de la Dirección General de Empleo a favor del expediente de rescisión de contratos, evitar que la empresa consolidara en la factoría un expediente de regulación de jornada que afectaría al 40 por 100 de la plantilla por la vía de los hechos consumados, es decir, no dándole trabajo, forzar a las autoridades laborales del país a presionar a la dirección de la empresa para que negocie el plan de reconversión y, en definitiva, sacar el problema a la calle, ante el conjunto de la opinión pública. Los trabajadores saben que están en la cuerda floja y luchan por su supervivencia.

Epifanio Cano (CC. OO.)
y Bernardo Rodríguez (UGT):

"HAY QUE NEGOCIAR UN PLAN DE RECONVERSION DE LA EMPRESA"

La marcha de los trabajadores de Olivetti a Madrid sirvió también para que Epifanio Cano Guerra (Sección Sindical de Empresa de CC. OO. en Olivetti) y Bernardo Rodríguez Rodríguez (Sección Sindical de Empresa de UGT en Olivetti y Comité de Empresa) visitaran la Redacción MUNDO OBRERO.

"La marcha a Madrid era un planteamiento que teníamos hecho desde hace bastante tiempo. Estábamos esperando el fallo de la autoridad laboral de Barcelona sobre el expediente de rescisión de contratos planteado por la dirección de la empresa en junio pasado, hace ahora un mes.

El Ministerio de Trabajo, a través de la Delegación de Trabajo de Barcelona, ha dicho 'no' al expediente (hace diez días), pero la empresa nos comunicó su decisión de elevar recurso de alzada a la Dirección General de Empleo.

El temor a que aquí se dé vía libre (lo que sería irreversible) al expediente y la decisión por parte de la empresa de dar trabajo solamente al 40 por 100 de la plantilla (lo que constituiría una regulación de jornada por la vía de los hechos consumados), por las dos razones fundamentales, nos llevó a montar en el autocar para plantarnos en Madrid.

Hay que señalar que llevamos cuatro semanas en huelga indefinida, controlando la salida de materiales y productos. La dirección de la lucha la está llevando el Comité de Empresa compuesto por miembros de CC. OO., UGT y USO. En Olivetti existe un nivel de afluencia importante (65 por 100) entre los 2.360 trabajadores de factoría y en estos momentos hay unidad sindical y unidad entre los trabajadores.

El objetivo de las acciones reivindicativas que estamos desarrollando no es otra que imponer la negociación a la empresa, que se siente con nosotros a discutir en serio sobre el futuro de Olivetti y de los puestos de trabajo. En concreto, nosotros proponemos la negociación de un plan de reconversión de la empresa."

ROCA RADIADORES

DOCUMENT 62: "Campana de solidaridad con los obreros de Roca", diciembre 1971.

Relació de les aportacions fetes a la caixa de resistència de la vaga de Roca de novembre de 1971. Fons personal Josep Campmany.

CAMPANA DE SOLIDARIDAD CON LOS OBREROS DE ROCA			
22 días de lucha		18 despedidos	
RELACION DE LAS ENTREGAS RECIBIDAS DESDE QUE EMPEZO LA LUCHA HASTA EL DIA 11 DE DICIEMBRE 1971			
Chicas del Instituto de Gavá	800-	DUBLER	8.000-
Simpatizantes PCI	2.000-	Trab.Fábrica Cartón	2.525-
RESINTEX (1ª entrega)	5.729-	Trabaj. HULES	15.688-
Traversa PIANELLI	625-	FORMO	2.790-
METRON	7.902'80	ADAIBRA-San Boi	7.000-
CAMY (1ª entrega)	1.111-	RESINTEX (2ª entrega)	1.100-
Estampaciones metálicas S.A.	1.404'50	Varios productores	1.225-
Productores ISART	1.000-	Pueblo Nuevo y l estud.	1.400-
Taller GLOPSEN	2.175-	Escuela aprendices Clot	825-
Trabaj. industrias CEL	1.508-	Grupo Srt.s.Viladecans	500-
Parrq.San Pedro San Boi	1.000-	P.San José Obrero-San Boi	2.250-
Parrq.Sta.Mª Salas-Vilad(1ªent)	6.097'60	Grupo Bachilleres	1.055-
LA SEDA (Barcelona)	5.965-	Parrq.S.J.Bautásta	
TERLENKA (1ª entrega)	1.268-	(2ª entrega Viladecans)	1.827-
BRU-Viladecans	14.635-	YTONG-Gavá	3.500-
ELSA-Cornella	15.369-	Mandos ROCA	1.625-
Diversas fábricas Prta	5.938-	CAMY (2ª entreg.)	2.882-
PSU-Cornellá	5.180-	De un particular	2.700-
PIRELLI-Cornellá	6-570-	YTONG (2ª entrega)	700-
CO SEAT	20.000-	De una pareja Colomeras	1.000-
SEIN Española	1.035-	Anónimo	50.000-
De un bar	500-	Varias parrq.Barcelona	50.000-
SIEMENS-Cornellá	30.050-	Jovenes barrio Trinidad	3.835-
Solidaridad Barcelona	15.330-	DUMPER-Iberica-Gavá	3.275-
TELESCO-Viladecans	1.700-	NORMA Galindo	1.100-
Synres Iberica Holandesa	1.450-	Tarragona y prov.	4.200-
Comité Solidaridad Barcelona	15.000-	Parrq. S.Juan Viladecans	
Grupo Banca	2-500-	(1ª entrega)	3.030'50
1ª Colecta	3.217-	Parrq. Sta. Eulalia Prov.	4.800-
2ª "	11.340-	Anónimo	2.000-
3ª "	2.432-	Parrq.Mª Sra.Remedio	16.000-
4ª "	9.606-	Un abogado	2.000-
5ª "	6.700-	Parrq.Sta.Mª Salas	
6ª "	2.379-	(2ª entrega)	3.111'30
7ª "	6.529-	PLASMICA	7.432-
8ª "	2.291-	CUMA S.A.	1.710-
Parrq.Castelldefels	2.000-	FENIXBRON S.A.(adminis)	2.000-
Anónimo	12.500-	SOLER ALMIRALL	22.464-
CO Barrio y Fábrica Bjo.LLo.	10.000-	Unas compañeras	425-
Grupo Bachilleres	500-	Construcciones Gavá	900-
ROCA Fundición Bañeras 1ª tur.	1.052'50	PSU-Cornellá	3.960-
1 compañero sudamericano	500-	METALARTE S.A. (taller)	1.750-
Comité Solidaridad Barcelona	30.000-	STOCK	1.000-
EX	1.000-	ARMCO-TUPERIN S.A.	5.300-
TV	100-	TERLENKA (2ª entrega)	1.700-
CAMPESA-Aeropuerto	1.679-		
Amigos de Arenys	500-		
Solidaridad PRAT	650-	TOTAL RECIBIDO HASTA	
COMSUSA	5.500-	EL 11 DICIEMBRE 1971	551.580'2
Parrq.S.Pedro de Gavá	2.000-		
PHILIPS San Boi	1.362-		
Drga. y Const.Residencia			
Sanitaria de Hospitalet	13.305-		

Roca 42 dies de vaga

Els 4.500 treballadors de "Roca Radiadores", de Gavà, han estat en vaga 42 dies, des de final de febrer. També hi han estat els de les altres fàbriques de "Roca" a Alcaalà de Cuadaira, Alcaalà de Henares, Burgos i Sabadell. Ha estat una vaga d'una gran duresa. De les 4.000 pessetes que reivindicaven els treballadors, d'augment lineal, l'empresa n'ha concedit 3.000 i s'ha compromès a no despatxar ni sancionar cap obrer per aquesta vaga, tret de l'expedient disciplinari obert al jurat d'Alcaalà de Henares, Paris. Aquest treballador està detingut i també ho està el de Gavà Joaquim Calamonte, per la llibertat dels quals es fan gestions.

L'acabament de la vaga ha estat decidit en assemblea. En el curs de la lluita l'empresa havia tractat de fer votacions a l'estil d'Hunosa, però els obrers les varen boicotejar.

Aquest conflicte es va enverinar per les provocacions de la direcció de l'empresa, en combinació amb l'organització sindical i amb el Governador. De primer es feien assemblees de treballadors al Pavelló de Balomà de Gavà i marxes pacífiques per Gavà i Viladecans. Aleshores va arribar la prohibició del Governador de continuar fent assemblees i les escamees violentes de la força pública contra les marxes. Els treballadors de Roca es reuniren a la muntanya; però la Guàrdia Civil els empaità, fins i tot a trets. Detencions, interrogatoris, pallisses en ple carrer, han creat

un clima de terror fins al punt que molts nens no van a l'escola.

El fet més greu ha estat la detenció i tortura d'Antoni Plata, veí de Viladecans i conegut líder obrer de la "Roca", despatxat fa ja vuit anys. A la caserna de la Guàrdia Civil fou brutalment copejat a l'esquena, al pit, a la nuca i a les cames durant dues hores. Li van dir que marxés de Viladecans i el van amenaçar que el matarien si denunciava les tortures. Dos altres treballadors han estat apallissats salvatgement; però no han gosat de denunciar-ho per por.

Cal destacar la solidaritat de tot el Baix Llobregat amb els treballadors de "Roca", durant tota la vaga. Solidaritat expressada amb vagues, diners i ajut de tota mena.

Els senyals de la tortura en el cos d'Antoni Plata.

OLIVETTI

Pacte antisocial

Nou dels tretze jurats actuals han signat un pacte social que completa una de les maniobres més ràpides i hàbils dels darrers temps. La sobtada proposta en una maratònica reunió del jurat, seguida de la convocatòria d'un referèndum sense transparència ni garanties democràtiques -tot negant l'assemblea general-, ha desbordat l'avantguarda i ha permès una primera victòria patronal.

Així es pot qualificar el fet que per un acompte a la ratlla de les 3.500 pessetes els signants es comprometen a mantenir l'absoluta normalitat en la feina durant tot l'any 1976 i a no fer cap més reclamació que les estrictament legals.

Aquestes condicions tan lleonines han començat de ser impugnades pels treballadors, després del primer moment de sorpresa i indecisió. En un escrit signat, quatre jurats i dos enllaços criden a no acceptar el pacte social, n'expliquen la negativa transcendència, rebutgen el referèndum prefabricat i inviten a lluitar per un augment lineal sense condicions.

El fracàs d'aquesta mateixa maniobra a COMESA, empresa filial d'OLIVETTI, demostra que la claredat comença d'obrir-se call. Aquí els jurats han fet una explicació àmplia, en assemblea; han aconseguit que una majoria aclaparadora de tècnics, administratius i venedors -amb molt menys historial de lluita que a la fàbrica-, rebutgi el pacte anti-social i prengui la iniciativa d'exigir un augment lineal de quatre mil pessetes.

La lluita per trencar el pacte ja ha començat. De fet, va començar en el mateix moment que l'àmplia avantguarda de més de cinc-cents es va negar a acceptar-lo, malgrat la confusió del jurat. I aquest trencament, que representa la recuperació de tots els elements reivindicatius propis i generals i la participació a les accions coordinades, cal que vagi acompanyat del reforçament de la Comissió Obrera com a organisme dirigent, capaç d'arrabassar la iniciativa a la patronal i menar al triomf les aspiracions obreres. Tots els treballadors, i al capdavant els comunistes, han d'estar compromesos en aquest objectiu.

NOTICIARI OBRER

SEAT

Una "Norma de Obligado Cumplimiento" que recull les mínimes ofertes empresarials, ha estat el final de tres mesos de negociacions durant els quals els treballadors de Seat han manifestat de diferents formes el seu suport a una plataforma reivindicativa que posava en primer lloc la qüestió de la readmissió dels acomiadats.

TELEFÒNICA

La vaga de la Telefònica (companyia vinculada a la ITT ianqui i al capital públic principalment, amb beneficis de 8.845 milions de pessetes el 1974, i que fa poc va obtenir l'autorització per augmentar les tarifes) s'ha estès a tot l'estat espanyol. Les contínues intervencions de la força pública i les sancions estan dificultant la solució positiva d'aquesta lluita, que ha trobat el suport actiu i econòmic dels treballadors dels sindicats francesos,

alemanys, italians i anglesos, a més a més de l'OIT.

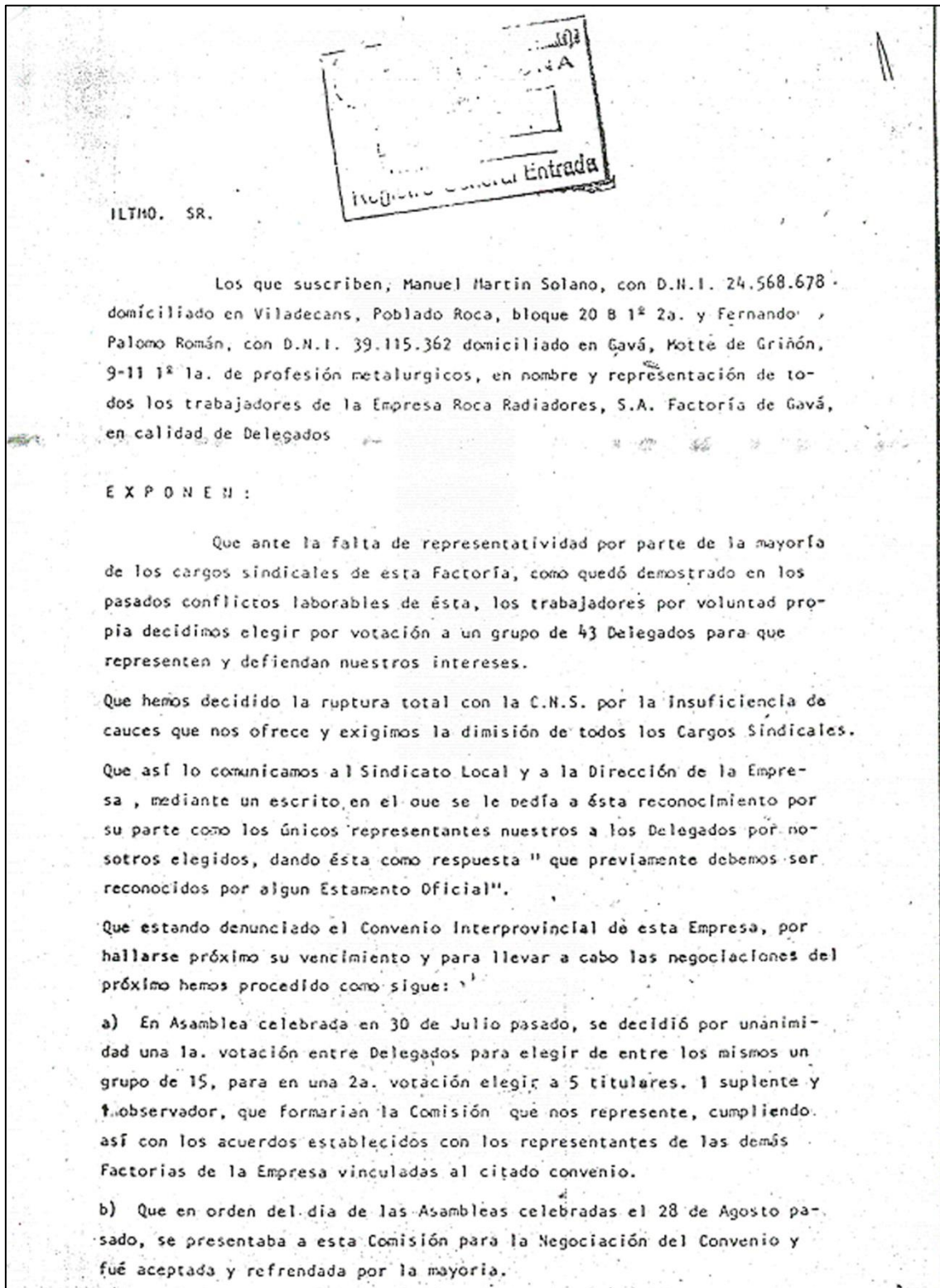
CONSTRUCCIÓ

Comissions Obreres de la Construcció, a nivell de tot l'estat espanyol, han cridat a una vaga per als dies 28, 29 i 30 d'abril, com a resposta a la no aprovació pel govern dels convenis; per la descongelació salarial, la solució dels problemes de l'atur, per les llibertats sindicals i polítiques.

AISMALÍBAR

Mil pessetes d'augment lineal setmanal, amb revisió cada sis mesos, 104 hores menys de treball a l'any, cent per cent del salari en cas de malaltia a partir dels 21 dies i altres millores, han aconseguit els treballadors d'aquesta empresa en un pacte sindical per un any (en lloc del conveni), després de tres dies de parar una hora cada torn.

DOCUMENT 64: Carta dels treballadors de Roca Radiadores al delegat provincial de treball de Barcelona, setembre de 1976, on demanen la dimissió dels càrrecs del Jurat d'Empresa i el reconeixement dels delegats dels obrers escollits en Assemblea. 2 pàgines. Fons personal Josep Campmany.

c) En reunión ordinaria de Delegados, celebrada el 4 del mes actual, por mayoría se decidió la constitución del "COMITE DE DELEGADOS OBREROS DE COMPAÑIA ROCA RADIAADORES S.A." y que lo integrarían los 15 Delegados que fueron elegidos en la 1a. Asamblea a que hace referencia el apartado a). A este Comité de Delegados corresponde toda la representatividad ante la Empresa o sus representantes y ante cualquier Estamento oficial. Así mismo debe llevar a efecto los acuerdos tomados en Asamblea General.

Por lo anteriormente expuesto a V.I.

S O L I C I T A N :

- 1.- Que nos sea reconocido el derecho a elegir nuestros auténticos representantes y se reconozca como tales al grupo de Delegados y al Comité que ha sido constituido por los mismos.
- 2.- Que se reconozca a la Comisión de Delegados elegida en la 2a. votación a que se hace referencia en el apartado a) como los únicos representantes para las negociaciones del próximo Convenio.
- 3.- Que considere la difícil situación en que nos encontraremos caso de no ser atendidas nuestras peticiones.

Es gracia que esperan alcanzar del recto proceder de V.I. cuya vida guarde Dios muchos años.

En Gavá a 13 de Septiembre de 1.976.

F I R M A S

DOCUMENT 65: "Proyecto de bases para impulsar la sección sindical de los trabajadores de la compañía Roca Radiadores", setembre 1976. Projecte d'organització obrera basada en l'Assemblea de treballadors on s'escullen els representants de la classe obrera de Roca. 4 pàgines. Fons personal Josep Campmany.

PROYECTO DE BASES PARA IMPULSAR LA SECCION SINDICAL
DE LOS TRABAJADORES DE COMPANIA ROCA RADIADORES.
=====

I N T R O D U C C I O N :

La oleada de luchas en todo el país, por el Sindicato Obrero, ha entrado en una fase de primordial importancia para los trabajadores. Una vez más, la clase obrera está demostrando que cualquier conquista se consigue solo y exclusivamente imponiéndola en la lucha.

Si en los últimos meses, la lucha por el Sindicato Obrero, todavía solo ocupaba un lugar en la propaganda obrera, hoy ya es un hecho; la comprensión de miles de trabajadores para empezar a plasmar la necesidad en la acción cotidiana y en el marco de las fábricas, nos demuestra que el Sindicato Obrero empieza a constriñerse desde el mismo lugar de trabajo.

En Pamplona se ha abierto un proceso de Asambleas en varias fábricas para impulsar sus secciones sindicales de Empresa, enmarcando en estas secciones, unitariamente a todos los trabajadores y corrientes del Movimiento Obrero, (AUTI, IMENASA, etc.). En Altos Hornos de Bilbao los Comités Departamentales elegidos por los mismos trabajadores de cada Sección, y en los cuales, coexisten unitariamente todas las tendencias obreras, prefiguran ya la Sección Sindical Unica de todos los trabajadores de Altos Hornos. Los trabajadores de la construcción de Vigo, para evitar su división en distintas centrales sindicales, crean el Sindicato Unico Obrero de la Construcción. En Madrid, los carteros reunidos en Asambleas constituyen el Sidicato Postal de Correos y Telégrafos de ámbito nacional.

En A.E.G. de Tarrasa dimiten los cargos sindicales, llamando a todos los cargos del ramo a dimitir para avanza hacia la construcción de un Sindicato Unitario del Metal. En General Electrica Española de Bilbao, los trabajadores reclaman la cuota sindical de la C.N.S., en Valencia reclaman el Patrimonio de la C.N.S. (los bienes). La autoorganización comienza a ser un hecho.

En Roca de Gavá, el proceso de autoorganización nos lleva ya a plantear de una forma clara y masiva, la construcción de una Sección Sindical Unica, en la que coexistan todas las tendencias.

Entretanto y previniendo la inevitable caída de la C.N.S. los empresarios se aresuran a crear sus sindicatos patronales. La burocracia verticlista (Funcionarios), pone el grito en el cielo ante la eminencia de cierre de la C.N.S.

El Gobierno ante el empuje de las luchas trabadoras no tiene otra salida que conceder la libertad sindical, pero tratando de seguir dividiendo al Movimiento Obrero. Trata por todos los medios y como sea, de favorecer el surgimiento

de diversas Centrales Sindicales Obreras como: UGT, USO, SOC, CNT, CCOO, etc.

Su reconocimiento es ya casi un hecho consumado, pero los trabajadores que ya hemos entendido esta maniobra divisora, vamos a imponernos como nuestra principal tarea el construir un solo organismo sindical en cada empresa, ramo, localidad, comarca, provincia región, hasta el nacional. ¡ CLASE OBRERA SOLO HAY UNA !. CONSTRUYAMOS UN SOLO SINDICATO, EN EL QUE COEXISTAN TODAS LAS TENDENCIAS DEL MOVIMIENTO OBRERO.

Los Delegados que en su día fuimos elegidos por los trabajadores, junto a la Comisión Obrera de Roca y a otros obreros independientes que ven la necesidad de la creación de nuestra Sección Sindical Obrera en Roca, en definitiva, todas las fuerzas sindicales existentes en nuestra factoría fusionadas en un mismo organismo de lucha, hemos acordado elaborar unas mínimas bases que proponemos a todos los trabajadores para la inmediata puesta en marcha de nuestra Sección Sindical Obrera.

BASES SOBRE LAS CUALES SE DEBE ASENTAR NUESTRA SECCION SINDICAL OBRERA.

1ª .-La Sección Sindical Obrera de los trabajadores de Roca debe ser UNICA que agrupe a todos los obreros, técnicos y administrativos, a todas las formas de pensar, a todas las tendencias sindicales que existen en la fábrica.

Entendemos que solamente así podemos hacer frente a los planes de la patronal. Sería infantil que pensáramos que los trabajadores de Roca estuviésemos divididos en tres o más Centrales Sindicales diferentes. Los trabajadores no podemos esperar a que estas centrales lleguen a un acuerdo para unirse, ya que este en caso de producirse se haría por las alturas sin tener en cuenta la opinión de los verdaderos interesados, nosotros los trabajadores, que formamos la Base.

2ª .-AUTONOMA E INDEPENDIENTE. No debe depender de ningún partido político, ni organismo oficial del gobierno. Debe ser una Sección Sindical auténticamente libre para todos los trabajadores.

3ª .-DEMOCRATICA, pues solamente así puede garantizarse la más plena y completa unidad. Desde el momento en que una parte de los trabajadores impidieran la libre expresión (se entiende a todos los niveles), nuestra unidad estallaría en mil pedazos.

El respeto a la minoría y a su libertad de expresión, y el acatamiento por la minoría de los acuerdos adoptados por la mayoría, son dos principios fundamentales de DEMOCRACIA OBRERA. Con este principio de democracia no habrá excusa posible para aquellos que a pesar de poder estar unidos y en contra de los grandes sentimientos unitarios de nuestra clase, prefieren crear una sección sindical aparte, anteponiendo sus creencias personales a los intereses del movimiento obrero. Su desenmascaramiento delante de los obreros será inevitable.

Sintetizando, entendemos que plena democracia significa:

a) .-La Asamblea es el organo SOBERANO a todos los niveles (sección, fábrica, etc.). Las asambleas serán plenarias, integrando al conjunto de los trabajadores estén sindicados o no.

Todos los acuerdos o determinaciones deben estar supeditados a la aprobación mayoritaria de los mismos. Ninguna decisión de un grupo, tendencia o fracción determinada puede ser impuesta por encima o al margen de estas asambleas plenarias.

b) .-ELIGIBILIDAD Y REVOCABILIDAD DE ABAJO HACIA ARRIBA de todos los representantes de nuestra Sección Sindical.

Los representantes deben ser revocables por la Asamblea. Saliendo al paso de las argumentaciones patronales, esto no significa que se tengan que cambiar por simple rutina, sino que cuando alguno de ellos deje de cumplir con sus obligaciones, la Asamblea libremente puede y debe revocarlo por otro más representativo.

El ejercicio de este derecho democrático debe evitar la creación de un nuevo aparato burocrático desligado de los trabajadores.

4² .-Es una Sección Sindical Obrera de empresa. Por ser nuestros intereses opuestos a los de la patronal, ni esta, ni sus agentes deben tener cabida en ella. Solo tienen cabida en ella los obreros y demas asalariados como técnicos y administrativos que de igual forma son explotados por el capital.

5² .-Nuestra Sección Sindical no debe de hacer ningún tipo de discriminación con aquellos compañeros que no hayan querido sindicarse.

Nuestro Sindicato Unico de Empresa, a diferencia de la C.N.S., debe ser UNICO por convencimiento propio de los trabajadores y no por imposición.

F U N C I O N A M I E N T O

En cada sección deben existir representantes (Delegados) necesarios para llevar a buen termino nuestro objetivo. Deben ser elegidos y revocables por los trabajadores de la sección.

Los elegidos deberán propener un Comité de Dirección, en nuestro caso EL COMITE DE DELEGADOS OBREROS DE ROCA. Este Comité de Dirección debe coordinar y ejecutar los acuerdos de la Asamblea General, enlazar con todas las Comisiones de trabajo y desempeñar una verdadera tarea de centralización y dirección de la lucha.

Deben crearse Comisiones de Trabajo que engloben a un Delegado o varios junto con otros trabajadores. Estas Comisiones deben entre otras las siguientes:

Comisión de Productividad

" " Ritmos y puestos de trabajo

Comisión de Control de precios del Economato

- " " Seguridad e Higiene
- " " Finanzas
- " " Carentía de Vida
- " " Asesoramiento Jurídico
- " " Relaciones con otras Fábricas, etc. etc.

Nuestra Sección Sindical también debe fortalecerse económicamente. La cuota sindical que durante 40 años nos han descontado obligatoriamente para la anti-obrera C.N.S.; debemos reclamarla.

El establecimiento de una cuota sindical para todos los trabajadores que deseen sindicarse, es un objetivo primordial para fortalecer nuestra caja de Resistencia .

Nuestra Sección Sindical de Empresa no podría llegar muy lejos si olvidáramos que debemos formar parte del SINDICATO OBRERO UNICO de todos los trabajadores. Las Secciones Sindicales de Empresa deben ser la base sobre la que se asiente el Sindicato Unico Obrero. Una Confederación de Sindicatos de Empresa, formarán el Sindicato Obrero de la Comarca, de la Región, del propio Estado.

La asistencia de nuestros representantes a las Asambleas de Unidad Obrera que se celebran en la localidad, comarca, provincia ó región, irán en este sentido.

L L A M A M I E N T O:

A todos los trabajadores, a todos los obreros que militan en una u otra organización sindical, a los independientes, os llamamos a unimos en la Sección Sindical de Empresa, para defender nuestros salarios, nuestras condiciones de vida y de trabajo.

COMPANEROS: Clase Obrera solo hay una. Unete a nosotros para crear el

SINDICATO OBRERO UNICO Y DEMOCRATICO

/UNETE A NUESTRA SECCION SINDICAL DE EMPRESA /

/ LEE, DISCUTE Y DIFUNDE ESTE DOCUMENTO, APORTA TUS IDEAS /

FIRMA: Los Delegados, Comisión Obrera de Roca y los trabajadores independientes.

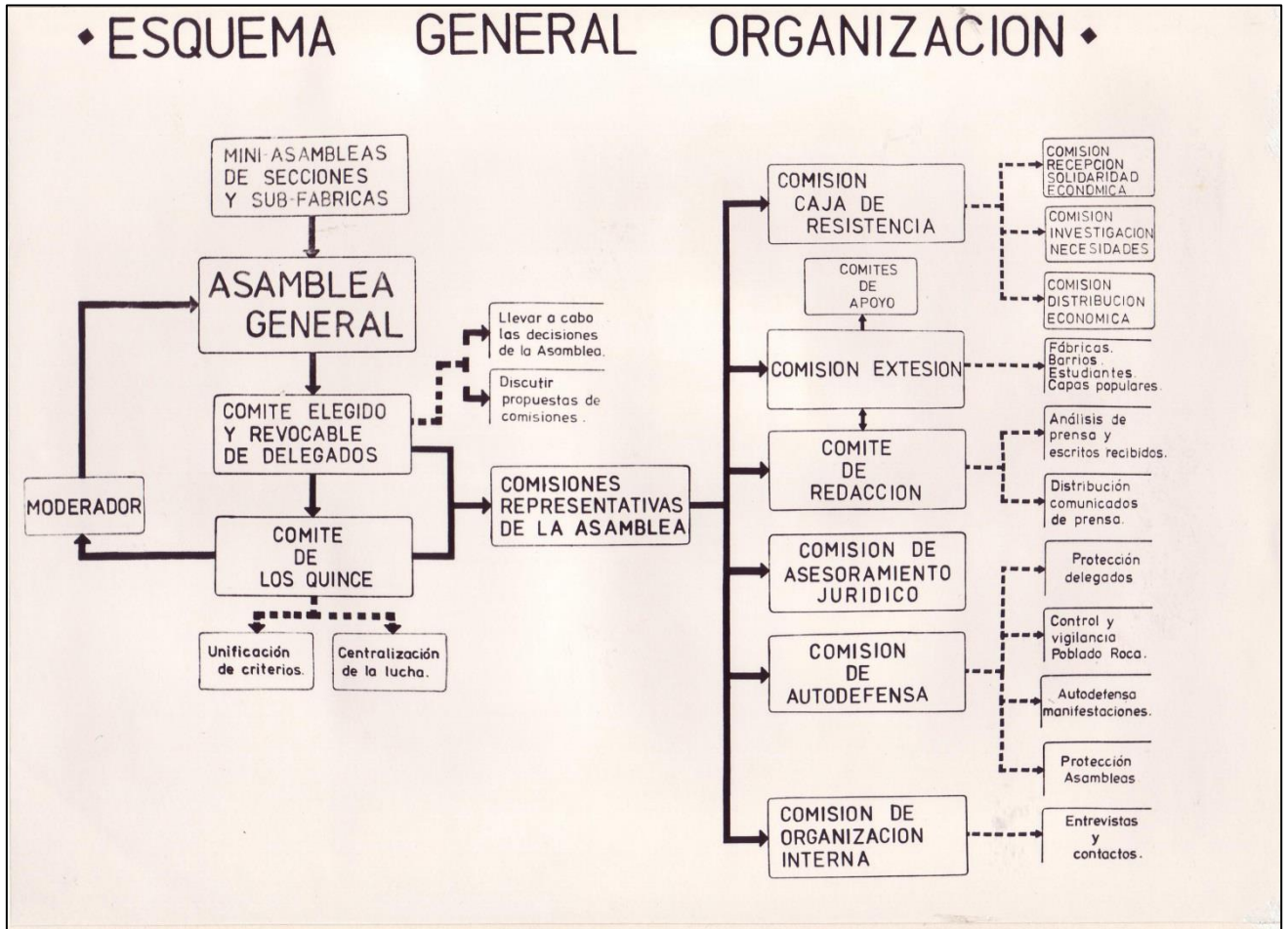
GAVA, SEPTIEMBRE 1.976.

DOCUMENT 66: Plataforma reivindicativa dels treballadors de Roca per al conveni de 1977. Fons personal Josep Campmany.

- 1º - Articulado nuevo del Convenio.
- 2º - 1989 Horas de presencia
- 3º - Salario mínimo 60,000 Ptas. anuales, repercutiendo la subida en el precio hora, (aumento lineal)
- 4º - Admisión laboral. Prioridad a los despedidos.
- 5º - En caso de enfermedad a todos los productores, que se les pague como los administrativos con cargas familiares.
- 6º - Jubilación, que los productores que deseen jubilarse a los 60 años que la empresa pague el suplemento como a los 65 años. 100/100 del salario real, en caso de paro forzoso.
- 7º - Cambio de puestos de trabajo. (nos remitimos al punto 8 de la plataforma presentada por la parte social).
- 8º - Revisión de salarios trimestral, lo que marque el índice de coste de vida, según el INE o, en su caso, semestral más 5 puntos.
- 9º - Profesionalidad. (nos remitimos al nº 10 de la plataforma citada arriba)
- 10º - Horas extraordinarias. (nos remitimos al nº 12 de la plataforma citada anteriormente).
- 11º - Productividad y plusvalía (nos remitimos al nº 13 de la plataforma citada) con un mínimo, para todos, de 5.000 Ptas. semestrales.
- 12º - Vacaciones. (nos remitimos al nº 14 de la plataforma citada)
- 13º - Pagas extraordinarias. Especialistas 20.000 Ptas. y operarios 22.000 Ptas.
- 14º - Economato. Abrir una sucursal en Sevilla.
- 15º - Que los quinquenios pasen a trienios.
- 16º - P.P.N. (nos remitimos al nº 21 de la plataforma citada)
- 17º - Ayuda familiar. 400 Ptas. por punto.
- 18º - Servicio Militar. (nos remitimos al nº 23 de la plataforma citada) pero solo afecte al cabeza de familia.
- 19º - Nocturnidad. (nos remitimos al nº 24 de la plataforma citada)
- 20º - Trabajo en festivos. (nos remitimos al nº 26 de la plataforma citada)
- 21º - Hojas de salario. (nos remitimos al nº 33 (ó 30) de la plataforma arriba citada).
- 22º - Administrativos. A igualdad de horas anuales, igual salario. Horario continuado, a convenir en factorías.
- 23º - Nada a la suspensión del artículo nº 35 de la Ley de Relaciones Laborales.
- 24º - Toda mejora obtenida en este nuevo Convenio, entrarán en vigor a partir del 1º de Octubre.

LA COMISION NEGOCIADORA

DOCUMENT 67: "Esquema general de Organización", esquema del funcionament de les comissions de treball de l'Assemblea de Treballadors de Roca Radiadores durant la vaga de 1976/1977. Fons personal Josep Campmany.

DOCUMENT 68: "Roca en lucha", núm. 1, novembre 1976. Portada del primer número de la revista que van publicar els treballadors de Roca durant la vaga per donar a conèixer el conflicte i recaptar fons per a la caixa de resistència. Fons personal Josep Campmany.

<p>SOLIDARIDAD CON ROCA SOLIDARIDAD CON LOS DETENIDOS, DESPEDIDOS Y SANCIONADOS DE LA PROVINCIA</p>	<h1>ROCA</h1> <p>SOLIDARIDAD ECONOMICA 25' - PTAS.</p> <h1>en LUCHA</h1>
	<p>QUINCE DIAS DE HUELGA Y 4.500 TRABAJADORES EN LA LUCHA EN LA CALLE CONTRA EL DESPIDO DE 46 COMPAÑEROS Y POR LA LIBERTAD DE 8 DETENIDOS.</p> <p>UNA PROVOCACION DE LA EMPRESA PARA DESHACERSE DE CENTENARES DE OBREROS, REDUCIR SU PLANTILLA Y DECAPITAR EL MOVIMIENTO DE DELEGADOS, ASAMBLEA DECISORIA.</p> <p>UNA PRUEBA DE FUERZA DE LA PATRONAL AMPARADA EN LAS ULTIMAS MEDIDAS REPRESIVAS DEL GOBIERNO (CONGELACION SALARIAL, DEROGACION DEL ARTICULO 35). CONTRA TODOS LOS TRABAJADORES PARA IMPONER EL DESPIDO LIBRE.</p> <p>UNA BRUTAL REPRESION, CULATAZOS EN EL DESALOJO DE LA FABRICA, TIROS Y BOMBAS DE HUMO, OCUPACION POR LA GUARDIA CIVIL DE LOS ACCESOS DEL POBLADO ROCA Y DISPAROS DE AMETRALLADORA CONTRA LOS OBREROS Y SUS VIVIENDAS.</p> <p>COMPAÑEROS: LUCHEMOS JUNTOS POR:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LIBERTAD DE TODOS LOS DETENIDOS - READMISION DE TODOS LOS DESPEDIDOS - CONTRA LA CONGELACION SALARIAL Y EL DESPIDO LIBRE - POR NUESTRA AUTO-ORGANIZACION BASADA EN LAS ASAMBLEAS Y DELEGADOS REVOCABLES - POR UN CONVENIO JUSTO PARA TODOS LOS METALURGICOS, <p style="text-align: right;">Gavá. 23 de noviembre 1.976</p>

DOCUMENT 69: Carta d'acomiadament del treballador Joaquín Sánchez, 8.11.1976.
Fons personal Josep Campmany.

Roca

PARA LOS OBREROS DE ESTA FACTORIA NOS HA LLEGADO EL DIA 12, DIA DE LA HUELGA GENERAL CONTRA LA SUSPENSIÓN DEL ARTICULO 35.
LOS OBREROS DE ROCA COMENZAMOS LA LUCHA PARA DEFENDER A NUESTRO COMPAÑERO SANCHEZ.
GAVA 8 NOVIEMBRE DE 1.976

APARATOS DE SANEAMIENTO CALEFACCION Y AIRE ACONDICIONADO

COMPANIA ROCA-RADIADORES, S.A.
Rambla Lluçà, 2
Gava (Barcelona)
Telefonos: 3100308 de Barcelona
y 3620150 de Gava
Direccion telegrafica:
Radiadores-Barcelona
Telex: 52372 ORRSA E

Sr. Dn. _____

NUESTRA REFERENCIA
cítese al contestar

Muy Sr. nuestro:

Le comunicamos que, según lo dispuesto en el N° 2 del Art°. 4° del Decreto-Ley 5/1975, de 22 de mayo, queda rescindido su contrato de trabajo con efectos del día de hoy.

Los hechos en que se fundamenta esta decisión son los siguientes:

1° - Su participación activa en la huelga ilegal del 27 de septiembre de 1976, tras abandonar sus obligaciones como listero en su Sección.

2° - Su participación activa en la huelga del 28 de Octubre de 1.976, en la que intentó personalmente hacer abandonar el trabajo a los cuidadores de los hornos y al no conseguirlo por su gestión, arengó a la masa de trabajadores en paro para que invadieran la sección e hicieran dejar el trabajo, contra su voluntad, a los citados cuidadores de los hornos, con la consiguiente destrucción de la producción de porcelana y grave deterioro de las instalaciones de ocho hornos continuos, que hubo que apagar precipitadamente, con el correspondiente perjuicio para los mismos.

3° - Trasladarse posteriormente, a las Oficinas Administrativas para incitar al paro a los empleados.

Las citadas faltas están también incursas, como justa causa de despido, en los apartados a) y b) del art. 77 de la Ley de Contrato de Trabajo vigente.

Le saludamos atentamente.

COMPANIA ROCA-RADIADORES, S.A.
Factoria Gava-Viladecans

[Firma manuscrita]
DIRECTOR

DOCUMENT 70: "Aportación en solidaridad con Roca", noviembre 1976. Relació de l'aportació a la caixa de resistència de Roca a final del mes de novembre. Fons personal Josep Campmany.

APORTACION EN SOLIDARIDAD CON ROCA. NOVIEMBRE 76

10.872' -	Asociación 9 Barrios	6.795' -	Puri M.S.	1.600' -
754' -	Blas Cantero Herrera	1.500' -	Compañero enfermo Elsa	500' -
15.019' -	Militante C.N.T.	900' -	Comercial Boll	2.000' -
3.627' -	C.N.T. Sind. Ofic. Varios	5.000' -	Asoc. Vecinos Besós	1.450' -
300' -	Fergat Española	28.417' -	Trabajadores de Seguros	1.000' -
11.525' -	Pintores Gavá	800' -	Asamb. Colegio Economistas	
100' -	Dos trabajadores Formo	500' -	de Barcelona	13.500' -
14.900' -	Enher	1.300' -	Ofici. Bra y Adaibra	5.350' -
500' -	Meler Sardanyola	4.570' -	Asamb. Telefónica	7.049' -
400' -	Anónimo	500' -	Solidaridad Cataluña	18.000' -
200' -	Asamb. Prof. Alum. Iglesia	105' -	Anónimo X X	1.000' -
13.675' -	S. Juan Evang. Bellvitge	5.016' -	Mujeres Miniwatt	8.575' -
3.000' -	Un trabajador de Meler	700' -	Asamblea Hospitalet	11.420' -
7.090' -	Fudo	1.800' -	C.N.T.	5.225' -
125' -	Palacio de Congresos	7.766' -	Vocalía Laboral de Horta	1.387' -
1.080' -	Grupo Tábaro	3.300' -	Un amigo de Linares	500' -
225' -	S.Sadurní de Noia Constr.	1.275' -	Linares	500' -
250' -	Seat	411.692' -	Philips Puerto Franco	1.485' -
	Anónimo	200' -	Empresa K.P.	5.575' -
	Harry Walker	14.000' -	Empresa Laraya, S.A.	2.900' -
26.900' -	Bultaco	2.200' -	Antiguo compañero de Roca	500' -
100.000' -	Festival Pullonera	8.826' -	Glopsein compañeros	1.457' -
100' -	P.C.E. Militante	1.435' -	Agromán	2.000' -
1.864' -	U.P. Enseñanza	1.050' -	Bultaco Secc. Mascarilla	2.300' -
5.800' -	Galler Ibérica	23.000' -	Asamb. de Seda	6.250' -
4.030' -	Farco	3.780' -	Empresa Bru	32.580' -
2.203' -	Teatro Bellvitge	200' -	Empresa Unyl	6.904' -
2.318' -	Colecta Universidad	5.886' -	Sindicato San Boi, Adaibra	19.167' -
625' -	Minas Sallent y Bolsareny	801' -	y Austinox	9.000' -
2.700' -	Potasas del Llobregat	42.300' -	T. Mivilfrut y M. Abellanet	5.546' -
585' -	Barrio Porta Pueblo Nuevo	650' -	Empresa E.R.M.S.A.	15.230' -
1.288' -	Josa Pueblo Nuevo	7.500' -	Philips	2.200' -
4.500' -	Barrio Prosperidad P. Nuevo	1.100' -	Seat T. 4 Modelo j31	401' -
200' -	Agrup. Elec. y Electricidad	5.000' -	R. María M.G.	20.138' -
150' -	Pueblo Nuevo	1.000' -	Sindicato Construcción	6.755' -
1.850' -	Taller Secin Pueblo Nuevo	1.000' -	Despedidos U.S.O.	200' -
500' -	Asoc. Barrio Sta. Coloma	4.264' -	Militante P.T.	15.000' -
2.100' -	Cubiertas y Tejados	14.050' -	Metron	5.048' -
9.529' -	Jardín Villanueva y Geltrú	1.790' -	Fábrica M. Toplat	7.030' -
382' -	Consusa	2.600' -	OSSA	2.768' -
12.740' -	Derechos Humanos Barcelona	2.500' -	Colecta Instituto Albeniz	250.000' -
	P. Vinata S.J.	10' -	Clima Roca Sabadell	1.125' -
			Estudiantes Medicina Clínico	850' -
			Grupo Solidaridad Granollers	

DOCUMENT 71: Fotografia d'una Assemblea de Treballadors de Roca Radiadores al Poliesportiu de Viladecans, 1977. Fons personal Josep Campmany.

DOCUMENT 72: Cartell de solidaritat d'una organització anarquista francesa amb els treballadors en vaga de Roca. Fons personal Josep Campmany.

face à l'Espagne des politiciens, il y a une autre Espagne:
l'Espagne des luttes

**MEETING DE SOLIDARITE AVEC
LES TRAVAILLEURS DE LA ROCA
en grève depuis plus de 2 mois
vendredi 14 janvier 20h30
mutualité salle B**

24 rue St Victor 75005 PARIS

OCL / front libertaire-AS / solidarité ouvrière

Imprimé en France - 1975

DOCUMENT 73: Cartell de solidaritat amb Roca en alemany. Fons personal Josep Campmany.

DOCUMENT 74: Cartell informatiu de la CNT sobre les aturades dels dies 20, 21 i 22 de gener de 1977 en solidaritat amb Roca. Fons personal Josep Campmany.

TRABAJADORES:

LA LUCHA DE ROCA ES LA LUCHA POR NUESTROS DERECHOS
DE ELEGIR LIBREMENTE NUESTROS REPRESENTANTES.

SOLIDARIZATE CON LA HUELGA DE ROCA RADIADORES
PARTICIPANDO EN LA :

HUELGA GENERAL DEL BAIX LLOBREGAT
LOS DIAS 20, 21, 22.

CNT — AIT

DOCUMENT 75: Fotografia d'una Assemblea de Treballadors de Roca Radiadores al Poliesportiu de Viladecans, 1977. Fons personal Josep Campmany.

DOCUMENT 76: "Nota entregada por la vicesecretaría general de la presidencia de la Generalidad de Catalunya", 6.1.1977. Nota informativa sobre la reunión entre una delegación de trabajadores de Roca i Josep Tarradellas. Fons personal Josep Campmany.

NOTA ENTREGADA POR LA SECRETARIA GENERAL DE LA PRESIDENCIA DE LA GENERALIDAD DE CATALUNYA

En París a 6 de enero de 1977 el honorable Presidente de la Generalidad de Catalunya, señor JOSEP TARRADELLAS, ha recibido a una representación del Comité de Huelga y de las familias de los trabajadores de la compañía ROCA RADIAADORES, de Gava.

El honorable Presidente de la Generalidad de Catalunya señor JOSEP TARRADELLAS ha sido informado ampliamente de las motivaciones de dicha huelga, de la grave situación en que se hallan cinco mil familias obreras, así como de las presiones de que han sido y son objeto los huelguistas.

El honorable Presidente de la Generalidad de Catalunya señor JOSEP TARRADELLAS, expresó su cordial simpatía por la lucha de los trabajadores de ROCA en contra del despido libre y por unas mejores condiciones de trabajo. Las actuales condiciones no pueden ser aceptadas y por lo tanto el señor Presidente no es indiferente, ni mucho menos a las legítimas aspiraciones de los trabajadores y considera inaceptable la represión que impide llegar a una solución justa y generosa para todos.

DOCUMENT 77: "Una major solidaritat", *Treball*, 31.1.1977. Retall de premsa. Article on es comenta la situació de la factoria després de prop de tres mesos de vaga a causa de la intransigència patronal, però on també es critica la manera en què s'ha dut a terme la vaga per part de l'Assemblea de Treballadors. Biblioteca Virtual Premsa Històrica.

31-1-1977
treball

LA VAGA DE ROCA, PROP DE TRES MESOS

UNA MAJOR SOLIDARITAT

La vaga de Roca farà aviat tres mesos. Tres mesos caracteritzats per l'extraordinària combativitat i fermesa dels treballadors i per l'actitud intransigent de l'empresa, una de les que tenen, a Catalunya, un més gran historial repressiu. La direcció de Roca té ja una llarga experiència d'acomodaments i de sancions i una provada incapacitat per al diàleg davant les reivindicacions dels treballadors, els quals, sobretot en algunes seccions, treballen en condicions especialment dures.

En el cas de la vaga actual, la incapacitat de la direcció de Roca per arribar a un acord amb els treballadors ha esdevingut especialment palesa en en

tat dels treballadors d'una empresa en lluita.

Però això no és suficient. Cal també saber forçar la negociació amb la patronal, aprendre a atacar i a retirar-se sense caure en la temptació maximalista de considerar cada lluita com la "batalla final".

Cal saber trobar el suport dels treballadors d'altres empreses i cercar amb ells la coincidència i l'acord tot discutint democràticament com conduir la lluita, defugint la temptació de "radicalitzar" un conflicte aïllat "esperant" que la solidaritat s'estengui com una taca d'oli.

I cal tenir en compte la dificultat que suposa per als treballadors la manca d'efectiva llibertat sindical, no solament a nivell d'empresa sinó també de ram d'indústria i de territori: els sindicats, funcionant en llibertat, permeten de planificar les lluites reivindicatives de la majoria o la totalitat de les empreses i promoure les accions solidàries que calen per guanyar vagues perllongades, com és ara la de Roca i fou, fa uns mesos, la de Motor Ibèrica.

Això no ho han tingut prou en compte alguns delegats de Roca. Ben al contrari, contra la seva voluntat però a causa de la seva actitud -recordem els greus incidents de la manifestació de Cornellà-, han dificultat l'expressió de la solidaritat obrera i ciutadana. Solidaritat que és -insistim novament- la principal exigència ara.

B.

Delegació del PCI a Barcelona

Una delegació del Comitè Regional del Piemont del Partit Comunista Italià, formada pels companys Adalberto Minuocci, secretari general del Comitè, i Renzo Gianotti, secretari de Torí, membres ambdós del Comitè Central del PCI, ha estat a Barcelona els dies 27, 28, 29 i 30 de gener, en el marc de l'agermanament entre ambdues organitzacions.

En el curs de la seva visita, la delegació comunista piemontesa ha mantingut una entrevista amb el Comitè Executiu i amb la Comissió Electoral Central del PSUC, ha assistit a la inauguració del local de l'organització del PSUC a la Pegaso i ha estat present en una reunió de militants comunistes a Manresa.

La delegació del Comitè Regional del Piemont del PCI i el Comitè Executiu del PSUC han refermat l'amistat, compenetració i pregona identitat de punts de vista entre els dos respectius partits i han acordat desenvolupar les relacions mútues en tots els ordres. En aquest sentit, la delegació del Comitè Regional del Piemont ha invitat una delegació del PSUC a assistir al proper Congrés Regional i ha acceptat una invitació del PSUC per assistir al seu IV Congrés, previstos, respectivament, als mesos d'abril i maig.

La delegació del Piemont del PCI ha expressat l'admiració dels comunistes i demòcrates italians per la lluita dels pobles d'Espanya i ha refermat el seu suport a l'esforç del poble català per la consecució de l'amnistia i les llibertats polítiques i nacionals. El Comitè Executiu del PSUC, que ha reiterat el seu agraïment per la solidaritat constant del poble i dels comunistes italians envers tots els qui lluiten avui a Espanya per la plena recuperació de la democràcia, ha refermat la seva identificació amb el PCI i les forces progressistes italianes en el seu esforç per la conquesta d'una democràcia avançada i del socialisme en llibertat.

Barcelona, 30 de gener de 1977

UNA QÜESTIÓ URGENT DAVANT LES ELECCIONS

la revisió del cens

Els fets sagnants d'aquests dies i el segrest del tinent general Villacusa, que tenen per únic protagonista el terrorisme de l'ultra dreta, interessat a barrar el pas a qualsevol canvi de l'actual sistema polític heretat de Franco, fan que esdevingui més urgent que mai anar cap a una democratització de debò del nostre país. La qüestió es planteja així: o la democràcia o el caos on els feixistes ens volen dur.

Es clar que, en aquestes circumstàncies, les properes eleccions per al Congrés i per al Senat guanyen una importància cabdal. De com es facin aquestes eleccions dependrà que Espanya sigui una democràcia o no ho sigui. Es per això que la negociació de les normes electorals, que la "Comissió dels Deus" manté amb el govern, esdevé vital per al nostre futur. Aquestes seran unes eleccions molt especials.

La comissió negociadora de l'oposició ha presentat ja al president Suárez un document en el qual es fixen els principis polítics i els criteris electorals que es consideren indispensables per tal de garantir unes eleccions netes. Els principis polítics que l'oposició proposa són: neutralitat de les autoritats públiques; llibertat i igualtat per a totes les forces polítiques; simplicitat del procediment i la seva adequació a l'estructura de les forces polítiques i a la diversitat de nacions i regions; respecte màxim del principi de representació proporcional per al Congrés i racionalització del sistema majoritari previst per al Senat; necessitat de considerar la funció constituent de les futures Corts. Pel que fa als criteris electorals que defensa l'oposició podem destacar-ne els següents: Dret a votar des dels 18 anys; ser elegit diputat des dels 21 i senador des dels 25; que no puguin ser candidats, a cada província, els qui hagin tingut càrrecs polítics en els sis mesos anteriors a les eleccions; creació de juntes del cens amb representació de tots els partits que participin a les eleccions, les quals juntes tindran competència per garantir la puresa del procés electoral i del sufragi; mínim del dos per cent, computable per províncies, per obtenir representació al Congrés; distribució de les "restes" que

DOCUMENT 78: Fotografia d'una pintada a favor de la sobirania de les assemblees dels treballadors de Roca al Poblat Roca (Viladecans), 1977. Fons personal Josep Campmany.

9.2. Entrevistes

A continuació s'hi troben les transcripcions de les entrevistes dels ex-treballadors de SEAT Silvestre Gilaberte i Pedro López Provencio, i Maruja Ruiz, que va recolzar la lluita del seu marit tancant-se a l'església de Sant Andreu del Palomar durant la vaga de Motor Ibérica.

- Entrevista Silvestre Gilabert, realitzada el 14.7.2015

Silvestre Gilabert (S. G.): Vamos a hacer una explicación sencilla y, como te comentaba antes, con posibilidad de volver a él. Mira, las condiciones de la SEAT eran condiciones muy muy rigurosas, en la medida que había una disciplina muy muy grande. Había un régimen interior escrito que de alguna forma recogía temas de comportamiento, la puntualidad, muy muy completo, con muchos tipos de sanciones: sanción leve, sanción grave. Y entonces había, aparte de lo que eran las condiciones generales, las leyes generales, que las leyes generales eran muy complejas en esa época... ¿eh?, luego hay mucha gente que como no ha conocido las épocas anteriores pues hay muchas veces que no es lo suficientemente rigurosa como para saber de dónde venimos. Por ejemplo, piensa que en estas épocas de las que estamos hablando había siete días de vacaciones, había 48 horas de trabajo... es decir, ¿me explico? Es decir, que en estos momentos es desconocido para una gran cantidad de gente. La gente piensa que ya nacimos y vivimos en esta época y hemos nacido en otra. Bueno, unas condiciones de cadena, que significa el tener un puesto de trabajo atado al que viene después. La cadena va circulando y por lo tanto, no puedes distraerte absolutamente nada; con cronometrajes muy severos, todo el tema del taylorismo, y es decir, se dan estas condiciones: tema de puntualidad, asistencia, la no asistencia (que representaba sanción),... ¿entiendes? Que era un régimen verdaderamente riguroso, y mucho más en la medida que los dirigentes tendían a ser militares o próximos a los militares, es decir que había un régimen en cierta forma bastante... Es decir, estas condiciones de trabajo que eran así, la gente que trabajaba en pequeñas empresas era peor ¿eh?, aún era peor. La gente que nos dedicábamos al sindicalismo y que conocimos la realidad desde las fábricas pequeñas,...

Marta (M.): como la industria auxiliar de SEAT...

S.G.: La auxiliar, y todas las empresas. Vamos al segundo punto, el comité de seguridad e higiene. Había un comité de seguridad y había, para entendernos, los instrumentos de mejora, había las condiciones donde se podía trabajar esto. En las empresas pequeñas esto no existía, no existían para nada. Siempre tenemos que ser muy valorativos de la una y la otra situación. Las condiciones de SEAT, muy malas, pero ojo con todo lo demás, es decir, nuestro entorno era peor, y la prueba era muy clara. La gente que tenía la posibilidad de entrar en SEAT, o en las empresas grandes, tenía garantías de cobrar a fin de mes; segundo, cobraban mejor sueldo; y tercero, dentro de esas condiciones, tenían mejores condiciones de trabajo. Yo insisto en que las condiciones de trabajo no eran ideales, ni muchísimo menos, y de ahí que surgieran cantidad de problemas muy importantes. En el momento en que empezó a tener un poco de influencia el sindicato de Comisiones, desde el sindicato potenció de inmediato todo el tema de las condiciones de trabajo. Las condiciones de trabajo eran un tema muy importante para la gente. El sindicato, si te sirve, no es como una plataforma ideológica, te sirve porque te resuelve los problemas del día a día. Y los problemas del día a día fundamentalmente también eran esto. Eran un tema de libertad, no había libertad, por lo tanto la libertad era una condición importante, importante, pero las condiciones de trabajo no dejaban de serlo. En esta situación y en estas condiciones es cuando tiene lugar el nacimiento de Comisiones Obreras. Comisiones Obreras nace dentro de esta coyuntura como una necesidad de los trabajadores. En SEAT había jurados y enlaces sindicales que no hacían ninguna representación a los trabajadores, ninguna. Eran prácticamente los elegidos por el sindicato vertical, que lo habrás oído cantidad de veces y propuestos por la empresa. Es decir, que fueron los primeros cargos sindicales que poco hicieron en favor de los trabajadores. Ahí hay ya actuaciones de Comisiones Obreras y una de las primeras huelgas importantes está en las comisiones de trabajo. La del 850, que lo habrás encontrado en algún sitio. Las condiciones de trabajo, ¿qué supone?, pues que en la medida de que los tiempos se van recortando, el cronometrador lo que hace es... Cada cosa tiene su lógica, cuando tú haces un trabajo repetitivo 100 veces, lo haces mejor que las 10 primeras, pero cuando lo has hecho un millón de veces... la rapidez que tienes es muchísimo mayor, y es que prácticamente no tienes que mirar nada porque ya los propios movimientos te llevan. Entonces, ¿qué hacían los cronometradores? Pues aprovecharse de estas prácticas. ¿Por qué? Pues porque la gente, aunque sea muy diestra, aunque sea muy hábil, si eres nuevo cuesta, cuesta coger un tornillo, cuesta..., es decir que cuando llevas miles de veces pues claro que lo haces muchísimo más

rápido, y ¿qué hacían? Recortar, recortar, recortar los tiempos. ¿Para qué? Para conseguir mayor producción. Es claro esto, ¿no? Entonces llegó un momento que se llegó a una situación de verdadera tensión y dio lugar a una de las primeras huelgas.

M: ¿Sobre qué año fue?

S. G.: Pues mira, esto debía ser enero del 57 o 58. Ahí es donde nace Comisiones Obreras. Comisiones Obreras tiene una represión muy dura, como en todos los sitios. En SEAT más por estas condiciones que te he dicho, vigilantes, permanentes,... La sensación de que todo el mundo es chivato. Hay mucho chivato y enchufado en SEAT, mucho, mucho. Claro, mucha gente enchufada que de alguna forma pues en momentos determinados hacen de chivatos del jefe y de tal y cual y luego tienen posibilidades de poder tener información de quién se mueve,...Y además hay la sensación de que todo esto es muchísimo más mayor de lo que es en realidad. Me gustaría explicarte esto. La realidad es esta [*assenyalant un cercle que fa en un paper*] pero la gente aún lo ve más de lo que es. Por ejemplo: “es que no se puede hacer nada”, “es que no se puede criticar a la empresa”, “es que aquel es un chivato”,...¿me entiendes? Porque era la sensación de que a quien se lo estás diciendo no tienes la suficiente confianza de que este no se chive, y se lo diga a tal a tal y luego ya estés en la lista negra, ¿me entiendes? Porque hay muchas veces, quiero decir, la gente es tan normal como uno mismo. Entonces, el miedo. El miedo es siempre una cosa irracional. Una persona tiene miedo de una cosa y otra persona no tiene miedo de eso. ¿Qué de realidad hay? Es una cuestión muchas veces subjetiva y no me interpretes el tema del subjetivo en relación de que era posible... no, no, no. La situación era una, pero nosotros mismos también generábamos una situación. Las primeras Comisiones Obreras que nacen, y te hablaré de las segundas, nacen ya de gente un poco mayor, de gente que tiene un gran espíritu de lucha, tienen un convencimiento de que las cosas no van, de que hay que hacerlas,... Hay que hacer un juicio de valor muy importante con las personas aquellas que lo iniciaron, pero este concepto más general no lo tienen muy en cuenta y tampoco son conscientes muchas veces de que hay muchas más personalidades de las que realmente son. Por eso te explicaba lo anterior. En general esta situación era... “En SEAT... en los demás sitios sí que se puede pero en SEAT no se puede hacer nada”, “es que en SEAT estamos con el régimen interior, es una empresa militar, una empresa tal...”

M.: Bueno, también habían vivido los años más duros de la Dictadura...

S.G.: Sí, sí. Además yo siempre digo que hay que valorar y respetar mucho la opinión de estas personas, ¿me explico? Hay muchas veces que cuesta muy poco el ridiculizar otras experiencias, otras personas, otras opiniones, y hay que tener cuidado, no se puede ir a la ligera. Entonces, estas primeras Comisiones Obreras tienen muy poca cohesión, tienen muy poco espíritu de esta nueva realidad, y luego hay otro fenómeno muy importante, y es que justo en los años 66, 67, 68, la SEAT crece muchísimo. Prácticamente son 4.000 personas las que entramos de golpe, casi que de golpe. ¿Qué ocurre? Que esa aportación de gente, es gente, primero joven; de gente que ya ha venido trabajando de fuera; y, en términos generales, mucho más preparada. Gente que aunque no tenga mucha experiencia sindical, de alguna forma ya es una aportación muy nueva. Estos tres fenómenos son muy importantes. Esta situación de envejecimiento rápido de lo anterior, esta gestión del miedo de que no se puede hacer nada y luego la gran aportación de gente nueva. Estos tres fenómenos crean una situación en SEAT nueva. En esas condiciones, y dentro de la gente que entramos en el año 66/69 se genera una nueva dinámica. Hay nueva gente de Comisiones que ya ha hecho de Comisiones en otros sitios. Por lo tanto, ya entramos en SEAT... Y además ya entramos en SEAT precisamente para hacer sindicalismo y política. No desde los universitarios, que también lo hacían, con unos grandísimos fracasos, sino que de alguna forma éramos gente que ya teníamos una experiencia en nuestras fábricas.

M.: ¿Tú ya eras militante antes de entrar en SEAT?

S.G.: Sí, claro que sí. Entonces, claro, esto es una aportación nueva en unas condiciones nuevas. Vale la pena decir esto. Si no, no seríamos muy valorativos con la generación anterior. A lo mejor los de la generación anterior en otra situación habrían hecho algo parecido, pero no fue así. ¿Y qué ocurrió? Pues que ocurrió una situación muy de división interna. Bueno, no lo podemos llamar división, como una situación de relevo generacional, que es un poco como lo que dices tú. Pero no solamente de generación, de métodos, de formas de entender el sindicalismo y de formas de interpretar la situación. Un cambio totalmente radical para la gente que decía que no se podía hacer nada a nosotros que habíamos entrado para decir: “vamos a hacerlo”. Claro, el cambio es verdaderamente importante. La gente que se sentía anclada en su situación con frases como “con aquel no puedo hablar”, ahora gente nueva que de alguna forma generamos una situación dinámica, distinta... Pues bueno, los riesgos,... es lo que hace que haya gente que lo vea como más revolucionarios a algunos, y que lo denuncien al encargado,

pero bueno. ¿Me explico? Empieza a construirse a partir de ese momento el núcleo importante de lo que diríamos los dirigentes naturales. Para mí el tema de los dirigentes naturales necesita un capítulo. ¿Quiénes son los dirigentes naturales? No los activistas, yo estoy dentro de los activistas; no la gente que entendemos que el sindicalismo es un elemento de la libertad y de la lucha, etc., etc., sino de la gente que está con las condiciones de higiene y seguridad; la gente que a nivel de su sección (estamos hablando de secciones de 200 y 300 trabajadores, por lo tanto estamos hablando de secciones que son una empresa) tienen, por una parte, se dan estas características: gente muy preparada en lo profesional. Normalmente los dirigentes naturales que yo he conocido en la SEAT son gente en términos generales muy bien formada, muy bien preparada. Muy trabajadores. Personas aquellas que no se quejan por cosas pequeñas, que no están generando follón, pero que en el momento en que hay una injusticia y que ellos creen que hay una injusticia a partir de ese momento sí que hacen una acción, independientemente que estén afiliados o no afiliados, sean de un sindicato, sean de otro. Claro, nosotros en esos momentos tan sólo estaban las Comisiones Obreras y el PSUC. Por tanto, todos estos dirigentes eran de Comisiones aunque la relación con Comisiones no fuera... Esta gente no ha ido nunca a una reunión con Comisiones. Estos dirigentes naturales nunca han ido a sus acciones. Nunca no es algo científico, pero por norma general no se han sentido de Comisiones, no han sentido el carnet del sindicato. Eran simplemente gente que de verdad defendían los intereses tuyos y de los demás, desde un concepto muy natural de sindicalismo que era “lo justo y lo injusto”. Y esta era la gente que verdaderamente movía la SEAT. No la movíamos nosotros. Nosotros éramos un complemento necesario, porque si no esta gente tampoco se hubiese movido. ¿Me explico? Sin nosotros esta gente no se hubiera movido, pero nosotros sin esta gente tampoco habiéramos hecho nada. Hubiéramos hecho muchas cosas y habiéramos hecho mucho muy revolucionario de... ¿me entiendes? No hubiésemos llegado muy lejos. Esta es la gente que verdaderamente movilizaba la SEAT. ¿Qué ocurrió? Pues lo que ocurrió es que la gente que en aquellos momentos estábamos dirigiendo este proceso, lo que tuvimos muy en cuenta fue la de poner a estos dirigentes naturales a nuestro lado. Fueran o no fueran del sindicato. Fueran o no fueran simpatizantes del PSUC, fueran lo que fueran. Era lo mismo, pero era la gente que te podía decir: “por ahí no vas a ningún sitio”, “no te creo”, “no iremos”, y era gente que te podía decir: “vamos por allí”, a su forma, a su manera, y en cuatro palabras porque normalmente son gente que no necesitan muchas explicaciones. Este fue nuestro gran acierto. Este grupo para

entendernos y para llamarlo de alguna forma, activistas -que seríamos nosotros-, relacionándose con estos grupos, estas personas que fuimos encontrando, estos dirigentes naturales. En la medida que esto lo hicimos coincidir, pues a partir de ese momento pudimos hacer cosas realmente extraordinarias. No sé si me he explicado.

M.: Sí, sí, muy bien. Esto que sería, a finales de los 60, principio de los 70, ¿no?

S.G.: Sí, sí. Mira, yo entré en el 68. Yo en aquella época ya era dirigente tanto de Comisiones como del PSUC y durante todos esos años fui el dirigente, nunca me lo he dicho, pero ahora ya que ya han pasado muchos años de todo aquello, ya lo puedo decir: los dirigentes naturales eran míos. Míos no en el sentido..., yo era la persona que le dedicaba muchísimo tiempo a todo este tema y por lo tanto, al dedicarle muchísimo tiempo, tenía posibilidad de hablar con unos y con otros. Siempre, siempre, porque me lo presentaba alguien. Y claro, yo tampoco tenía posibilidades de ir a una sección o a otra. Yo, mira, hubo una temporada que yo hacía turno normal, es decir, entrar a las 7.30 y salir a las 5 y desde las 5 hasta las 10, que salía el otro turno, le dedicaba unas cinco horas todos los días a estar dentro hablando en SEAT. Claro, esto te permite entender que las posibilidades de relacionarme con toda la gente de los talleres. Claro, no había nadie que le dedicase cinco horas casi todos los días a la actividad sindical, pero esto es lo que me permitió conocer verdaderamente, en profundidad, a toda esta gente.

M.: ¿Y los responsables de las secciones no te tenían ya calado?

S.G.: No, porque de alguna forma utilizábamos la entrada y salida de los talleres, ya sabíamos dónde estaban los vigilantes, por lo tanto ya entraba por otra puerta. También, con los dirigentes de cada taller ya me decían por donde no pasar... Los sitios de los encuentros, cuando hacíamos un poco encuentros más largos, intentábamos encontrar nuestro momento en el wáter.

M.: ¿en el wáter?

S.G.: Claro, era un sitio en el cual los encargados... y tal, aprovechando los 5, los 10 minutos de descanso que había..., que tampoco era una cuestión que te pudieras estar mucho tiempo. Y con la gente de la que te hablo, los dirigentes naturales, pues en su propia máquina, porque eran conversaciones normalmente cortas. Era conocernos, relacionarnos, dar una consigna, escuchar lo que te decían... No daba tiempo a hacer

muchas divagaciones, pero esto era lo que te permitía relacionarte con unos y otros. Claro, ¿qué ventaja teníamos en esta época? Y digo ventaja, es que nosotros partíamos de un grado de confianza con la gente muy grande con nuestros compañeros. Hoy en día ha cambiado, hoy todo el mundo desconfía de todo el mundo y además con razón, pero en esa época, la confianza que teníamos nosotros en la gente y la gente en nosotros era total. Es cierto que representábamos valores distintos, ¿me explico? No tiene nada que ver con lo que hay ahora, para nosotros entonces la palabra libertad, la palabra solidaridad, la palabra compañerismo eran conceptos arraigados a hechos concretos, no eran palabras vacías. Entonces, la gente tenía una confianza tremenda en nosotros y nosotros decíamos: “hay que intentar extender la lucha” y ellos sabían que nosotros no íbamos a defraudar a la gente porque nosotros éramos los primeros que estábamos ahí dando caña. Si decíamos que había que hacer una parada estratégica para negociar con la empresa, sabían que íbamos estar luchando con la empresa para conseguir esa reivindicación. No tiene nada que ver con ahora, que la gente se siente vendida por su propio sindicato, que les dicen una cosa y hacen otra. Vale la pena valorar este tema, porque la confianza que tenía la gente con nosotros es que era grandísima. Y en esta explicación tiene la influencia tan enorme de Comisiones Obreras en las fábricas donde se funcionaba de esta manera porque luego también había otros sitios donde Comisiones funcionaba con esto que te he explicado antes, de este concepto más raquítrico de entender el sindicalismo, es decir, muy poquitos y muy buenos, y nosotros es cuando decíamos: “no, pocos y buenos no”. Cuando hay pocos, no son buenos, y si son buenos hay muchos. ¿Entiendes? Pues bien, ahí es donde tiene lugar el nacimiento de Comisiones, como se desarrolla Comisiones. De Comisiones se siente mucha gente. Se siente como pertenencia, aunque no tenga carnet, aunque no haya ido a las reuniones. ¿Por qué? Porque de alguna forma las luchas que se han hecho, las reivindicaciones que se han planteado son tuyas. Entonces, esto es verdaderamente importante y hay que tenerlo en cuenta. La gente se siente perteneciente a Comisiones aunque luego no tenga ningún lazo. Entonces, en una fábrica tan grande esto era vital. Nosotros teníamos muy poca gente organizada, pero teníamos una influencia brutal. Nosotros presentábamos una hoja por la mañana, a lo mejor entrábamos unas 300 hojas, y esas 300 hojas iban de uno a otro hasta que cubrían toda la fábrica. En estos momentos, entrarías 20.000 hojas y la mitad de los trabajadores no la habrían leído, y a lo mejor estoy siendo muy optimista. En aquellos momentos, alguien decía: “ha salido una hoja” y claro, si te miras las hojas de las asambleas obreras, la mayor parte de las veces, o muchas de ellas, el

hecho que ha ocurrido hoy ya se ha sabido en toda la fábrica. Fíjate en este detalle. ¿Qué quiere decir? Que lo que había estado haciendo gente el día anterior, al mediodía de la mañana siguiente ya se veía reflejado en la fábrica: “la sección tal ha hecho huelga”, “ha pasado esto en el turno tal”. Entonces, la *Asamblea Obrera* es un tema del nacimiento de la propia gente, no es ningún invento de estos momentos de un blog o una página web. Es gente que hace esto de forma aislada, clandestina. Esas hojas salían directamente de la propia gente. Claro, entonces de ahí, que las hojas, son de los trabajadores de Comisiones. Aunque no sepas dónde se hacen, aunque no sepas dónde se distribuyen, porque estas cuestiones la gente las desconocía por completo. ¿Quién hacía esto? Los activistas. Eran también los activistas los que entraban las hojas y las ponían en comunicación y no tenías que distribuirla porque esa hoja ya tenía su recorrido. En el momento en que la gente sabía que había salido una hoja, ya estaban: “a ver cuándo me la pasas” “a ver qué dicen y a ver qué no dicen”. Y lo que te decía de Comisiones Obreras, aquello era... una cosa no discutida. No sé, si te lo explico a lo mejor piensas que estoy siendo muy idealista pero es así. Si no, si no hubiera sido así, hubiera sido imposible el haber hecho las movilizaciones que hubo y pasar de una situación que se entiende que viene del miedo, del individualismo y todo eso al colectivo, al convencimiento, y a la defensa. El tema de las hojas, el tema de la solidaridad cuando había despidos, los boletines estos, que seguro que los has visto, ¡La cantidad de dinero que se recoge!, pero la cantidad de dinero que se recoge y que se informa: “en la sección tal se ha recogido tanto”, y que el representante de la sección aquella es el que la ha entregado, ¿me explico? Quiero decir que la posibilidad que en unas condiciones de falta de libertad total, total, y la gente te venía pidiendo información. Claro, todo esto, de alguna forma se define mucho el espíritu y la forma en cómo se trabajaba. Todas estas cosas también podrían haberse obviado, pero no, se informaba, se daba el máximo detalle, ¿por qué? Porque eso era un elemento de credibilidad de la gente. Entonces, de este tema podríamos estar hablando muchísimo, pero bueno, vamos a lo otro.

Les seccions sindicals

Nuestro concepto de Comisiones Obreras, y aquí hay dos conceptos de Comisiones Obreras, es éste que acabo de decir, dirigentes naturales, esta forma directa de hacer las cosas, este criterio de participación aunque no haya posibilidades de que la gente venga a las reuniones, pero es un elemento de participación, porque en la medida que tú estás

recogiendo el espíritu y las propuestas que te está haciendo la gente, la gente se siente implicada. En toda esta discusión, ¿qué tipo de Comisiones Obreras se va a hacer? ¿Comisiones Obreras va a ser un sindicato tradicional, tipo los países europeos, o va a ser lo que nosotros decíamos “el sindicato de nuevo tipo”, “el sindicato unitario”? Esto lo habrás escuchado montones de veces. Ahí se genera una polémica. La polémica es quien defiende que Comisiones Obreras tiene que convertirse en un sindicato, y quienes estamos defendiendo pues yo pienso que, con muchísimo convencimiento, de que el tema de los sindicatos llegará un momento que ya veremos a ver, pero de lo que se trata es forzar todo lo que se pueda todos los conceptos unitarios de los trabajadores. Nosotros partimos de esa realidad que te he dicho. En ésta tiene en todo el nuevo concepto de, a ver... Ya empieza a aparecer UGT, ya empieza a aparecer la CSUT...

M: ¿En qué año empieza a aparecer UGT en la fábrica?

S.G.: Pues la UGT aparecerá en los años 74 o 75, una cosa así. Y con muy poquita influencia. La CSUT quizá un poco antes, como las Comisiones Obreras Revolucionarias, que también aparecieron entonces, pero que no tuvieron ninguna incidencia. Igual que USO, que también tenía muy poca influencia. Ahí el tema, cual era. El tema del Congreso constituyente, que hubo gente que defendíamos mucho el tema de los Consejos de Fábrica y de alguna forma muy relacionado, el congreso constituyente del sindicato, el sindicato unitario. Ahí, Comisiones tendría que haber jugado un papel muy, muy decisivo. Cierto, de que la experiencia, y visto después de años, hubiera sido muy difícil haberlo hecho. Hubiera sido muy difícil, pero era necesario intentarlo. No siempre se consiguen las cosas, pero si no se intentan no se consiguen nunca. Entonces, la opción que yo te estoy comentando será una opción importante, significativa en Comisiones, no era una minoría, e iba un poco por aquí: no necesitamos un sindicato unitario, necesitamos Consejos de Fábrica, que esto es lo que permite la unidad de los trabajadores y necesitamos un congreso constituyente del sindicalismo unitario en nuestro país. Por otra parte, en este debate, hay otra opción que es: necesitamos una organización fuerte, y por lo tanto necesitamos formar un sindicato, por el convencimiento de que como Comisiones tiene muchísima fuerza en ese momento, pues tampoco importa, los demás van a pesar muy poco en la situación. Y esa es una polémica que dura dos, tres, cuatro años, en la cual estar dentro de Comisiones es también estar dentro del PSUC, a nivel político, y que los organismos, para entendernos, de dirección, tanto del PSUC como de Comisiones, optan por esta opción, y que la

gente que aunque estemos en estos organismos de dirección, yo por ejemplo estaba en la nacional de Catalunya y bueno a parte en el comité central del PSUC, y asistía a muchas reuniones del comité ejecutivo, es decir, que en aquellos momentos yo era uno de los dirigentes importantes de Catalunya, pues estábamos diciendo que eso no, que eso nos llevaba a la situación europea, a tener un sindicato comunista como todos los demás, pero que habrá un sindicato socialista, uno socialdemócrata y otro que será de la derecha, y etcétera, etcétera, y que eso no ha sido el espíritu de nuestras Comisiones Obreras (sindicato de nuevo tipo, sindicato sociopolítico y muchos términos más que seguro que te suenan). Claro, todo eso, no era como decir igual a Comisiones Obreras, y la gente se daba de hostias. Si tú quieres hacer un sindicato tal no digas que vas a hacer un sindicato de masas, no digas que serás un sindicato unitario, no digas que serás de nuevo tipo. Es el viejo tipo. Claro, es decir, toda la represión esta, está muy viciada por intereses, en la política desgraciadamente siempre hay muchos intereses. Muchísimos intereses que a veces están marcados por los conceptos de las personas. Entonces claro, si ya mezclas lo que son los conceptos sindicales y políticos con el concepto de las personas entonces eso ya puede acabar como el rosario de la aurora, como terminaban. Yo siempre he dicho que seguramente ninguno teníamos razón.

M: ¿En el caso de SEAT, dentro de Comisiones qué partidos había en ese momento?

S.G.: A ver, en ese momento había el PSUC, el importante, pero es que el PSUC estaba dividido. Y Comisiones estaba también dividida.

M: Sí, he visto algunas cartas de Isidor Boix que te criticaban bastante.

S.G.: Sí, Isidor Boix es una de las personas que dentro del partido hizo una función dirigente muy importante en SEAT. Pues bueno, lo llegan a expulsar del partido. Y yo que asisto a las reuniones con él del comité ejecutivo, pues no me expulsan porque de alguna forma a él lo consideraban de alguna forma un liberal del partido. De alguna forma yo continuaba teniendo mis raíces en SEAT, y por lo tanto... ¿Me entiendes? Pero de alguna forma estamos un poco en las mismas tesis. Y, bueno, pues lo que terminan siendo las polémicas de los conceptos políticos. Claro, los anatemas que nos hacían a nosotros, ¿Qué son? : “No queréis ser de Comisiones Obreras” y el segundo concepto es el relacionado con la aparición de los socialdemócratas, que en aquel momento los socialdemócratas dentro del partido o dentro de Comisiones parecíamos los traidores. Llamarle en aquellos momentos a alguien socialdemócrata..., era como

traicionar a la causa. Traicionar al comunismo. Aquello era una herejía. No sé si te lo exagero. Es que quiero exagerártelo para situártelo. A ver, en esas polémicas no ganó nadie. Comisiones se hizo un sindicato, y la gente que quería estar en los puestos de dirección estuvo, porque no había tampoco otra posición, pero claro desde nuestro punto de vista pues en aquellos momentos lo que ya se estaba decidiendo es Comisiones era el sindicato comunista, aparecerá un sindicato socialista, que ya estaba, porque de alguna forma en el momento que Comisiones da ese paso a UGT se le abre un espacio verdaderamente grande, porque hay gente que seguía esos conceptos de Comisiones como yo te he estado contando antes. En el momento en que esto se convierte en un sindicato, y además en un sindicato tradicional, y no en un sindicato radical para mucha gente de esta radical, pues es que no se sienten identificados con Comisiones. Claro, ¿qué buscan? Pues otros sindicatos más asociados a lo que son sus convicciones. Estos dirigentes naturales ya no están con nadie porque no están con Comisiones, porque Comisiones se ha ido de su órbita, pero tampoco están con UGT, porque tampoco se sienten identificados con UGT. Entonces, hay una dimisión ahí verdaderamente grande, en la cual en Comisiones partía de que el 95% del Consejo de Fábrica era de Comisiones. En las siguientes elecciones ya UGT tiene el 40% de delegados, aproximadamente, y en estos momentos UGT es la mayoritaria en SEAT. Mira, a ver, desde un punto de vista estratégico y analizándolo desde este punto de vista, nosotros a lo mejor nos equivocábamos mucho, pero es que los que hicieron la estrategia de todo eso es que no acertaron en nada. Que ahora es el sindicato del partido, bueno, pero es que ése no es el sindicato de los trabajadores. Tiene muy buena gente, muy buena gente, que ha tenido muy buenos abogados, que tiene mucha gente que la apoya, pero es un sindicato más. Y, siendo un sindicato más, pues para verlo un poco en estos días, pues entra dentro de las pequeñas corruptelas de todo lo demás porque en este momento si este sindicato no tiene las ayudas del Estado, las ayudas de las administraciones, pues no tiene posibilidades de resistir. Es que los sindicatos tendrían que aguantar con sus propios recursos de sus afiliados. ¿Para qué? Para ser independientes y autónomos, de todos los poderes y en estos momentos, pues no lo son. ¿Por qué en Cataluña Comisiones es independiente?, por ejemplo, pues porque si no Mas no le subvenciona nada.

El Consell de Fàbrica

Bueno, a ver, decíamos que éramos un sindicato de nuevo tipo, que éramos un sindicato de tal, de tal, de tal, y estábamos actuando como los sindicatos tradicionales que tanto criticábamos, porque si has leído sobre estas cuestiones verás que todos los sindicatos eran reformistas, pero bueno, creo que me he ido mucho del tema. A ver, el tema del Consejo de Fábrica, en definitiva, un órgano unitario dentro de esa situación de división, los únicos que tenían posibilidad de mantenerlo eran Comisiones Obreras, pero las Comisiones Obreras con el concepto unitario. Con el concepto de los dirigentes naturales, con el concepto de unión en el sindicato. En el momento en que en el Consejo de Fábrica empiezan a aparecer estas formas de sindicato tradicional, pues el Consejo de Fábrica con estos sindicatos no tiene ninguna función. Los Consejos de Fábrica tan solo han tenido una experiencia positiva unitaria en Italia, porque en Italia sí que consiguieron la unidad de todos los sindicatos. Mira, tienen el sindicato comunista, socialista, etcétera, pero luego tienen una central que es unitaria. Además, tenían una madurez sindical muy distinta a la nuestra. Llevaban muchos años de libertad y de alguna forma habían construido un sindicato y tenían unos cuadros muy superior a la nuestra. Por eso en nuestro país no había posibilidad de construir los Consejos de Fábrica con esta unidad, porque Comisiones estaba más por construirse como sindicato que por generar unidad. Entonces pues bueno, ahí hemos perdido prácticamente todo lo que había sido nuestra filosofía. Y las polémicas son éstas, la gente que quiere eso de Comisiones se nos acusa de que estamos en contra de Comisiones, y por otra parte se nos acusa de socialdemócrata cuando en esos momentos había que ir a por la revolución.

M.: Siguiendo un poco eso, después de que el Gobierno derogue el Sindicato Vertical hay unos meses de impase hasta que en diciembre se aprueba el Decreto Ley sobre las elecciones a los comités de empresa, así que en esos meses “sin ley” por así decirlo, hacéis las elecciones al Consejo de Fábrica de la manera en que Comisiones Obreras deseaba más o menos, ¿no? Entonces, ¿cada fábrica decide hacer las elecciones a su libre albedrío u os ponéis de acuerdo entre los dirigentes de cada fábrica?

S.G.: No, no, va en función de la fuerza que había en cada sitio. Además, el Consejo de Fábrica no era un instrumento aparentemente legalizado si no impuesto.

M.: Sí, he leído que tuvisteis que hacer mucha presión para que la empresa lo reconociera...

S.G.: Claro, claro. Para cualquier gobierno, encontrarse con un sindicato unitario es muy preocupante. A ver, cualquier dirigente de una empresa que se encuentre con un Consejo de Fábrica, porque los comités aparecen después pero están divididos, pero bueno, hay ahí un comité que hace una función unitaria, pues, vaya, que eso no interesa.

M.: Sí, esa división en SEAT la he visto mucho porque en el Consejo de Fábrica había un comité de Solidaridad y Propaganda que desaparece en el primer comité de empresa en el 78 porque la UGT no quiere que se renueve este comité porque considera que eso es función de las secciones sindicales, no del comité.

S.G.: Sí, sí, pero es que Comisiones aunque no lo diga también lo hace. Fíjate, en UGT decían “yo lo que quiero es fortalecerme como UGT, los Consejos de Fábrica no me interesan nada”, pero es que Comisiones, aunque diga lo contrario, en la práctica está haciendo lo mismo, porque de alguna forma lo que unía a todos los trabajadores antes es que Comisiones actuaba como sindicato unitario. No es un tema de lo que dices, es un tema de lo que haces. El tema es este, tú puedes estar diciendo una cosa, pero haciendo la contraria.

M.: Sí, por eso creo que la desaparición de este comité es como un punto y aparte en la concepción del comité en SEAT, ¿no?

S.G.: Exacto, y la gente en estos momentos en Comisiones en SEAT, es decir, en el momento en que desaparece un poco lo que fue nuestra corriente, que desaparecemos..., a ver, la gente que nos llamaba socialdemócratas, pues mira nosotros teníamos nuestros códigos sin escribir. La gente que estaba de representante en la empresa no podía ascender. Pues esta misma gente, en el momento en que desaparecemos nosotros, salía de la fábrica sin fichar la salida, porque la empresa se lo autorizaba, a nosotros también, cuando íbamos a hacer la salida la empresa nos decía: no, no, si vosotros sois dirigentes del sindicato, si vosotros podéis hacer la salida sin problema. Sí, sí, nosotros íbamos al taller a fichar, los otros no. ¿Me entiendes?, Claro, son toda una serie de cosas que de alguna manera, sin tenerlas escritas, sin tener el código ético este del que tanto se habla, nosotros las cumplíamos. ¿Por qué?, porque de alguna forma nosotros éramos los representantes de los trabajadores, no hacíamos como amos de los trabajadores, ¿me

explico? Bueno, pues al poco tiempo de desaparecer nosotros..., que por cierto a esos además les pagaban hasta la gasolina. Éstos que se llamaban revolucionarios nos llamaban a nosotros socialdemócratas. Y a nivel de la cúpula sindical, a nivel de lo que eran las ejecutivas, pues pasó exactamente lo mismo. La gente se acomodó de una forma inmediata al cargo. Entonces claro, el tema este, era lo lógico. Mira, en el momento en el que no hay un elemento de participación activo, o no tiene los medios para poder hacerlo, a partir de ahí, ni la izquierda ni la derecha ni la unidad total, porque a nivel organizativo tienen comportamientos muy parecidos, y cuando los comportamientos a nivel organizativo son parecidos, más pronto o más tarde se caen por su peso, entonces es cuando se llega a planteamientos del tipo de “a los trabajadores, bah, tampoco es tan importante” y “negociemos lo que dice la empresa y si los trabajadores sufren un poco más, ya se aguantarán”. A ver, esta es una lectura que yo hago ahora muy rápida y que es muy poco seria, ¿me explico?, que es muy poco seria, pero que es un fallo importante del sindicalismo de nuestro país.

Moviment-organització

Bueno, mira hemos hablado ya de la división sindical, del congreso constituyente, yo había apuntado aquí movimiento-organización [*assenyalant el paper on consten els punts de l'entrevista*] porque nosotros primábamos el movimiento. Es decir, nosotros decíamos, “la prioridad es el movimiento no la organización”, y los otros decían, “lo importante es la organización, luego vendrá el movimiento.” Me parece que son dos frases que son muy significativas, y para nosotros estaba la espontaneidad de la gente, organizada, ¿me explico? Nosotros nunca planteábamos que el sindicato no estuviese organizado, no, no, no. Organización necesitas, pero necesitas una organización que sea lo suficientemente flexible para atraer a muchísima gente que de alguna forma no se sentirán militantes, se sentirán adheridos, se sentirán simpatizantes, se sentirán representados en determinados procesos, y para nosotros éste era el tema del movimiento. La organización tiene su peso, tiene su importancia, pero no es lo decisivo. Y para el otro sector, lo importante era la organización: “Nosotros construimos nuestro sindicato porque la gente nos seguirá a donde vayamos”. Pues no te siguen a dónde vas. ¿Por qué? Porque no están de acuerdo contigo. Y en SEAT se ha mantenido mucho la afiliación al sindicato de Comisiones porque de alguna forma, la gente cuando ha estado sindicada, le cuesta mucho el darse de baja del sindicato, porque siempre piensa que en algún momento necesitará el sindicato, ¿me explico? y esto ha ido manteniendo a

mucha gente. Mucha gente que ha estado en desacuerdo de este proceso pero al mismo tiempo no se daba de baja, porque nunca sabe cuándo tendrá que reivindicar cualquier cosa, y cuando tenga que reivindicar algo, sabe que tiene al sindicato y que le defenderán. Y hay gente que ha estado manteniéndose, y que aún continúa. Yo te voy a decir algo desde mi experiencia tanto en sindicatos como en partidos, y es que tanto en los sindicatos como en los partidos tradicionales se crean dogmas que cuestan mucho, mucho romperlos. La gente que los rompe, con el partido o con el sindicato, les ha costado muchos esfuerzos el salir de ahí. En la frontera hemos estado mucho tiempo, años. Yo he estado años en la frontera, de que no estaba de acuerdo con lo que hacían, pero me costaba mucho romper, ¿me explico? Y por lo tanto, yo por ejemplo no compartía el dogma, pero hay mucha gente que sí que lo comparte, “lo ha dicho el sindicato”, “lo ha dicho el partido”. Entonces si lo ha dicho el sindicato o lo ha dicho el partido,... El sindicato es..., el Dios. No es la religión bien bien, pero quiero decir de alguna forma parte del dogma. Entonces hay mucha gente que luchó tanto para defender tal, que eso ya va de por vida, y aunque esté en desacuerdo continúa pagando y continúa afiliado. Esto es así. Bueno, proceso constituyente, unidad sindical y movimiento-organización ya lo hemos hecho.

M.: Sí, lo que decías de movimiento-organización me ha recordado también a un libro que leí que es de Faustino Miguélez, no sé si lo conoces.

S.G.: Sí

M.: Él decía que, bueno, lo escribió a final del 76 o así, que en SEAT se producía un proceso de movilización constante, él decía que era una empresa que estaba en lo que él llama en “conflicto permanente”, aunque durante los años de la transición entre el 76 y el 80 esta situación va disminuyendo y las asambleas van siendo cada vez más informativas y menos decisivas. ¿Estarías de acuerdo con sus planteamientos?

S.G.: Sí, bueno, es bastante consecuente con lo que acabo de decir, y aprovecho para decirte lo de Miguélez. Miguélez es un profesor de la Universidad y publicó un libro sobre las condiciones de trabajo en la SEAT que es un plagio del mío.

M.: Ostras, ¿En serio?

S.G.: Del todo. Yo tengo un libro en italiano. “La lucha operaria de la SEAT” que no lo pudimos editar y entonces Miguélez vino a participar dentro del grupo. Seríamos un grupo de unos 16...

M.: Vaya, yo pensaba que había trabajado en SEAT....

S.G.: Qué va, qué va. Es un vividor, un vividor. No puedo decir otra cosa. Entonces, las condiciones de trabajo fue un primer manuscrito de Pedro López, readaptado por mí y por el que le dio el toque periodístico, Juan Zamora , y entonces, él formó parte muy poquito tiempo de lo de SEAT porque estaba muy interesado por SEAT, coño, ¡Claro que estaba muy interesado por SEAT! Porque hizo la tesis sobre SEAT.

M.: Vaya, pues yo pensaba que era un trabajador de SEAT porque el capítulo en el que habla sobre las condiciones de trabajo en SEAT están explicadas de una manera tan técnica y tan profunda, que sólo alguien que ha trabajado allí podría haberlo hecho así, creo.

S.G.: Sí, sí, es el segundo capítulo. Es decir, el primer apartado es un poco la composición del personal de SEAT, un poco de donde nacen, donde tal y de donde vienen, el tema SEAT-FIAT, el por qué se hace en Barcelona, se resume un poco todo lo que es la historia y el segundo, las condiciones de trabajo que es un plagio total. Ya se lo dije en algunos momentos, y desapareció, claro, desapareció..., en aquellos años fue uno de los propulsores revolucionarios..., fue muy, muy feo. Porque además ni siquiera fue capaz después de decir: “esta documentación ha sido inicialmente trabajada por Pedro López y después elaborada por Silvestre Gilaberte y Juan Zamora. Es lo mínimo, de lo mínimo que se tiene que hacer. A ver, que mi libro está en italiano. Yo tuve mucha relación con sindicatos italianos y con FIAT en aquella época, era el que llevaba las relaciones SEAT-FIAT y entonces de esta propia relación, el sindicato de la FIAT fue el que editó el libro y tengo el prólogo de... ¡Ay!, ahora no me acuerdo del nombre, que era uno de los sindicalistas de la resistencia italiana, vaya. Quisimos editarlo aquí, hicimos bastantes gestiones, con Alfonso Comín o con Ignasi Riera, pero entonces caímos en desgracia en el partido por toda esta cuestión, porque el libro tiene todo el espíritu que yo te acabo de comentar. Pero bueno, lo de Miguel pues esto. Claro que coincidimos en el contenido, ¡porque lo hicimos nosotros!, él lo que hizo fue darle otro redactado.

Negociacions SEAT-INI-FIAT

Bueno, lo de SEAT-INI-FIAT es el siguiente. FIAT llega un momento en que no le interesaba la SEAT. La FIAT hizo un gran negocio, con el 51% de acciones pues tenía todas las posibilidades de la marca, royalties, etc., y por lo tanto era un negocio tremendo.

M.: He leído sobre los problemas que tuvisteis para acceder a las negociaciones con INI y FIAT.

S.G.: A ver, por parte del gobierno había muy poco interés en darnos información, el gobierno del INI, pero tuvimos varias reuniones. A ver, era un tema que superaba las posibilidades y las capacidades del comité. Éste era un tema internacional y éste era un tema de las grandes empresas. La una que quería deshacerse de SEAT y la otra que o tenía a FIAT o sino no tenía posibilidades de abandonar. Entonces, en nuestro comité, ¿qué situación se creó? Lo habrás leído por ahí, “SEAT: nacionalización”. Una tontería en mayúsculas. Eso no iba absolutamente a ningún sitio. Pero ni la gente que decía nacionalización, ni la gente que decía hay que mantener a FIAT, porque en el momento en que no tuviésemos FIAT nosotros no teníamos posibilidad de...

M.: Bueno, competencia con las otras empresas europeas eso estaba..., en otra liga.

S.G.: Ni teníamos un servicio técnico que pudiera generar un nuevo modelo.

M.: Sí, ya he visto también los problemas que había por las amenazas de cerrar el centro técnico de Martorell.

S.G.: A ver, el servicio técnico de Martorell era un servicio para que la SEAT pudiese ir funcionando. Tú necesitas la investigación, tú necesitas..., es que eso no es un tema de improvisación, esto no es un tema de decir: “pues mira, yo ahora contrato a 40 ingenieros para que me hagan esto”. A lo mejor los 40 ingenieros te hacen el prototipo en 5 años o a lo mejor no son capaces de hacértelo. Nuestra niñez en estas cosas era muy grande. A ver, la gente radical que decía que había que hacer una nacionalización es que no sabía lo que estaba diciendo. Lo nacional es bueno, lo otro no. A ver, ¿los royalties quién se lo lleva? FIAT. Con un tanto por ciento muy pequeñito resulta que tiene unos intereses grandísimos. ¿Y qué ocurrió? Pues a ver, como comité y como tal pues tuvimos muy poquita influencia. El INI nos recibió alguna vez para darnos

información y para decirnos que estaba muy mal, y para explicarnos algunas cosas que nosotros no nos creíamos, que también a nivel sindical muchas veces tienes que ser crítico aunque no te lo creas mucho, pero no teníamos ningún tipo de posibilidad de intervenir o de influenciar en la FIAT o en el INI. En aquellos momentos, ya ves que la Volkswagen luego ha generado condiciones: “yo invierto, pero si os comprometéis a cumplir esto, esto y esto”. La FIAT no estaba ya para negociar. La FIAT estaba de baja, y al estar de baja lo que a ella le interesaba era mantenerse en Italia, o en Brasil, que hizo una inversión muy grande o en algún otro país donde los beneficios serían mucho más rentables que en España. Porque en España en esos momentos ya no tenía las facilidades que había tenido en otra época. Claro, todo el tema de componentes, todo el tema de motores, todo el tema de tal ya se fabricaban aquí. Por lo tanto, en la medida en que ya se fabricaban aquí el tema de la patente ya no... Ahí ya no teníamos nada absolutamente que hacer. Y bueno, tuvo que salir de FIAT y tuvo que entrar Volkswagen porque si no, no había ninguna posibilidad. El tema de la globalización podemos estar de acuerdo o no, pero es un hecho. Y a nivel del automóvil, o tienes posibilidades con una marca muy internacional o no tienes ninguna posibilidad de éxito. Y SEAT tenía que esforzarse muchísimo para que pudiese funcionar. En estos momentos, no lo sé yo ahora, ¿eh?, pero seguro que la mitad de lo que producen se exporta. ¿Cuántas marcas tienes aquí? Es que hemos pasado de tener prácticamente a tener el 90% de los coches SEAT, a ahora, que puede tener el 20/22% de mercado en España. Los años que pedías un coche y pasaban seis meses en dártelo. Es que, imagínate, pasaban seis meses pero la gente seguía esperando el de SEAT porque no había ningún otro. En estos momentos que supongo que es llegar al establecimiento, firmar el preacuerdo y pagas y al día siguiente llevártelo, pues claro. Y a nivel sindical ahí no teníamos nada que ver. Las relaciones con FIAT sirvieron básicamente para la solidaridad y poquita cosa más, porque a nivel de los sindicatos italianos..., eran muy, muy superiores a los nuestros. Las veces que vinieron por aquí a las reuniones se quedaban diciendo: “ostras, que mal estáis”.

M: ¿Y para vosotros cómo era la experiencia cuando ibais allí?

S.G.: Claro, el tema era que ellos tenían un nivel de sindicalismo muy grande. Tenían conocimiento de los datos de la empresa, tenían una elaboración de las cosas muy grande. Y nosotros de todo eso no teníamos absolutamente nada. Cuando tú tienes que estar luchando por la libertad..., por eso cuando ellos nos veían nos miraban y decían

“que mal vais”. Nuestro sindicato no era como los italianos. Los italianos tenían conceptos de unidad. Toda la aportación de Gramsci en Italia ha sido importante, pero los dirigentes comunistas italianos han tenido, para entendernos, han sido gente brillante. Los sindicalistas italianos han sido sindicalistas brillantes. Dentro del contexto y del movimiento que era..., nosotros no los hemos tenido, no los hemos tenido, y eso tenemos que reconocerlo, aunque a veces quisiéramos dar lecciones, sobre todo con los franceses, que para nosotros era..., un sindicalismo tal, y los alemanes o los ingleses ya no digamos. Nosotros estábamos haciendo una cosa nueva, divina..., pues bueno, eso no era cierto, ¿eh? Y el problema es que había gente que se lo creía y que no era capaz de reflexionar, era una situación muy difícil.

Convenis col·lectius

El tema de los convenios colectivos ha sido muy importante. La ley de los convenios colectivos me parece que sale en el 58, generó una situación de distinción directa empresa-trabajador que creó una nueva correlación de fuerzas en nuestro país, porque se pasaba de las normativas generales, que de alguna forma las dictaba el gobierno, a que a nivel de empresa hubiera posibilidad de negociar. Claro, todo esto coincide ya en una situación política totalmente distinta, que genera una situación nueva. Empresas ancladas en el pasado, el empresario español nunca ha sido novedoso, nunca ha sido tal, pero de todas formas hay un movimiento. Y en SEAT los convenios colectivos permite hacer las plataformas reivindicativas, es lo que permite relacionar el sindicato con los trabajadores, los trabajadores con el sindicato, es lo que permite reivindicar esos temas más significativos de la gente, y por lo tanto han sido importantes, y en SEAT las conquistas salariales..., salariales y condiciones de trabajo han sido muy significativas. La cantidad de cosas que se consiguieron..., las medidas de seguridad, los tiempos, un cambio de los procesos... Recuerdo un sitio donde se trabajaba con mucho aceite, con muchas grasas o en sitios donde se trabajaba con plomo..., sitios tóxicos vaya, pues se consiguió, primero, que se redujeran las horas de trabajo allí, que hubiese momentos de descanso, y que hubiera nuevos procesos, que se cambiara todo el tema de ventilación, de respiración. Se consiguieron muchas cosas gracias a los convenios, muchas cosas que no salen en las hojas.

M: Además las luchas y las reivindicaciones de SEAT también servían como modelo para el resto de fábricas, porque la movilización que tenía SEAT no la tenía nadie...

S.G.: Hombre, es que era una concentración de veinte-pico mil trabajadores. Por lo tanto, eso era lógico y normal. Además, mira, a nivel de contorno tenías: trabajadores en el Baix Llobregat, toda la zona tuya, Castelldefels y tal, Barcelona, Hospitalet, Badalona, San Adrián, ¿me explico? El abanico de SEAT estaba en todos los sitios, por lo tanto, era lógico y normal que tuviera resonancia y eco. Bueno, pues esto es un poco mi relato.

- **Entrevista a Pedro López Provencio, realizada el 12.2.2016**

Pedro López Provencio: (P.L.): Bueno pues, yo empecé a trabajar en el año 59, los veranos. Yo tenía una beca y estaba estudiando la FP de entonces y durante los tres meses de verano empezaba a trabajar en pequeños talleres. Luego cuando ya acabé la maestría industrial en el 63, entramos a trabajar en un taller. Digo entramos porque éramos dos que siempre íbamos juntos en aquellos tiempos..

Marta (M.): ¿Cuántos años tenías?

P.L.: 19. Entramos a trabajar en un taller de la Ronda de San Pedro y hacíamos maquinaria de laboratorio y allí entré a trabajar de oficial ajustador. Allí se nos plantearon diversos problemas como unos vestuarios muy estrechos y muy pequeños, y había unos mecánicos muy marranos que no se lavaban mucho y olían muy mal, y además era imposible desvestirse en esos vestuarios. Además no teníamos jabón para lavarnos las manos después de la jornada, nos daban unos polvos que nos destrozaban las manos y los brazos para lavarnos cuando acabábamos el trabajo..., y en base a estas cosas empezamos a pensar que teníamos que hablar con los jefes para decirles (como los encargados pasaban de este asunto) y había un enlace sindical que era del Sindicato Vertical que habían elegido al más tonto de todos los del taller, y bueno, entre este compañero y yo y dos o tres que también se apuntaron pues nos juntamos y dijimos <<vamos a hablar con el director y tal>> bueno, el hijo del dueño, que era quien llevaba el asunto.

M.: ¿era un taller que pertenecía a SEAT?

P.L.: No, no, era un taller de material de laboratorio. Y entonces pues, el jefe nos dio largas, así que pensamos en ir al Sindicato Vertical. Fuimos al Sindicato Vertical y no encontramos ningún sitio donde nos atendiesen, con lo cual nos dijimos: <<bueno, nos tendremos que espabilar y hablar con el dueño>>. Con lo cual bueno, ya hablando con

todos los demás compañeros, pues nos juntamos y bueno, conseguimos que nos ampliasen los vestuarios, jabón para lavarnos..., y conseguimos mejoras de este tipo. Comentando esto con amigos del centro católico de Hostafrancs, donde nos juntábamos me dijeron que eso que habíamos hecho era una comisión obrera. Bueno, y ya está. Entonces al poco tiempo entré a trabajar en SEAT ya de técnico y oí hablar por allí que existía una comisión obrera, y me picó la curiosidad. Y entonces a través de una asistente social, Conchita Vila, que ha muerto hace poco, que era mayor que nosotros y era como nuestra hermana mayor, la que nos abroncaba y..., pues a través de ella me dieron cita para reunirme con la comisión obrera. Allí me encontré con una serie de trabajadores que bueno, hablaban de seguridad e higiene, del control de los tiempos, de calidad, de los puestos de trabajo, la jornada, los salarios y estas cosas y de que iban a venir pronto elecciones sindicales y pensaban presentarse. Bueno, pues empecé a hablar con ellos e irnos reuniendo de vez en cuando, hacer algún panfletillo, que lo hacíamos allí y lo reproducíamos con la vietnamita. Eso era más o menos por el 68, 67. Yo entro a trabajar en SEAT en el 67. A partir de aquí pues ya empezamos a entablar una relación y apareció Silvestre y otros, que éstos eran del PSUC. Entonces cuando el PSUC ya empezó a ayudarnos la cosa ya fue un poco mejor. Entonces ya nos hacían ellos las hojas, las imprimían, las repartían... Entonces, en todo esto llegaron las elecciones sindicales y nos presentamos. Yo en aquellos momentos ya había ascendido a jefe de segunda de técnicos en la fábrica y me presentaron dentro del colegio de técnicos, y bueno, arrasamos en aquellas elecciones. Estábamos en todos los colegios. Entonces había 4 colegios: obreros no especialistas, especialistas, administrativos y técnicos. En los cuatro colegios ganaron las candidaturas de Comisiones Obreras y nada más ganar pues, hay quien dice que fue una provocación de la empresa, yo no lo creo, que hubo una provocación de la empresa para despedirnos a los que habíamos salido elegidos de CCOO. El caso es que una de aquellas alcaldadas a la que estaban acostumbrados fue decidir que todo un montón de gente del taller 1 pasase al turno de mañana y de tarde a hacer turno de noche, sin preguntar y sin nada. Con lo cual, los obreros se rebotaron y entonces, bueno, nosotros fuimos a pedir cuentas a la empresa de por qué lo había hecho, una justificación, que hubiese una necesidad..., y sobretodo, que pidiese voluntarios al turno de noche. Total, todo esto se fue complicando, se paró el taller, se lió el asunto, intentamos negociar..., al final al cabo de 3 días nos presentan una lista con 10 despedidos. Entonces ya la discusión era otra historia. Bueno, total, que al final acabamos despedidos. A mí me decían: <<hombre como tú eres jefe a ti no te van a

despedir>>. Sí, sí.. Y bueno, al cabo de eso nos reunimos para ver qué hacíamos. Unos decían pues nos encerramos en la catedral, hacemos huelga de hambre... Y yo dije: “oye, si hay que encerrarse nos encerramos en la fábrica con nuestros compañeros”. Bueno, al final se acordó eso. Yo creo que nadie se lo creyó, que íbamos a entrar y ocupar la fábrica y que nos íbamos a quedar allí, y por eso seguramente lo hicimos, porque nadie se lo creyó. Porque estuvimos explicándolo a mis compañeros de las oficinas y técnicos a la entrada y salida de la fábrica y me miraban así como diciendo “este chico ha perdido un poco la cabeza”. Bueno el caso es que entramos, ocupamos la fábrica, entraron los caballos y todo el asunto que ya debes conocer, la ocupación no hace falta que te la explique porque seguro que ya has leído bastante. Bueno, entonces ya me expulsaron de la fábrica, estuve unos meses cobrando el paro, pero como yo tenía una buena preparación técnica, práctica de mecánico y además yo en esos tiempos seguía estudiando por la noche, que iba a la calle Urgell. Entonces uno iba a examinarse a la universidad por libre, que se decía entonces. Había los oficiales que iban a clase y se examinaban, y los libres que se suponía que estudiábamos por nuestra cuenta y luego nos examinábamos.

M.: ¿Qué estudiabas entonces?

P.L.: Ingeniería técnica. Y bueno pues, cuando ya acabé pues fue que coincidió que me echaron de la fábrica. Entonces encontré un empleo bastante pronto de una empresa de organización, que hacía organización de talleres: métodos y tiempos, organización del trabajo, cálculos varios y estas cosas. Entonces me contrataron y estuve tres años viajando por toda España. Estuve en el País Vasco, en Castilla la Mancha, Zamora y bueno, en varias empresas. Entonces las empresas se organizaban de cualquier manera y tú llegabas allí y cambiabas un par de cosas y ya la gente veía el cielo, ¿no? Porque en aquellos tiempos era, vamos... En aquellos tiempos ya me había casado y ya tenía un hijo, y a los 3 años ya me cansé de vivir fuera de Barcelona. La empresa decía que no podía darme trabajo aquí, que no quería que me fuese, y encontré empleo en OSA, que hacía las motocicletas. Encontré empleo allí como jefe en la sección de tornos automáticos pero pidieron informes a SEAT, porque yo había dicho que había trabajado en SEAT, y en SEAT le dijeron que tal y bueno, ya no entré. Total, que entonces encontré empleo en una cooperativa que hacían máquinas de filtros compuestos y allí estuve de director de fábrica hasta que ya quebró porque en el 73 en esos tiempos cuando te estoy hablando ahora, la crisis, la falta de financiación,..., pues las

cooperativas no estaban bien vistas, y allí quebró. Y después entré a trabajar como jefe de mantenimiento en una empresa de pinturas y allí yo era jefe de mantenimiento y se me retorció el estómago cuando limpiábamos los reactores y toda la porquería de los reactores iba a parar al mar, porque la empresa estaba al lado del mar, y allí se estaban bañando niños y personas,... Bueno, lo pasé muy mal en aquellos tiempos por eso, por estas cosas, lo demás no porque era un trabajo que me gustaba. Tenía un poco de preocupación también porque también era subjefe de bomberos de allí de la fábrica y teníamos un almacén de nitroglicerina que no estaba muy bien acondicionado y, en fin..., tenía yo ciertas preocupaciones pero claro había que hacer ciertas reformas que la empresa no estaba dispuesta a hacer. Total, que en cierta ocasión paseando por, bueno, yendo a oficinas centrales de procolor a ver a mi jefe no sé para qué, pues resulta que estaban allí unos jefes de pintura de la SEAT. Me vieron, me reconocieron y se chivaron. Y me despidieron de allí. Entonces me fui a reclamar donde los abogados, entonces yo me había desconectado mucho de la organización sindical, y me fui a los abogados a ver qué se podía hacer, a hablar con Montserrat Avilés, Albert Fina y esta gente. Y cuando llego allí me encontré con gente de SEAT que estaban de huelga y estaban allí liándola, con lo cual se me olvidó a mí que me habían despedido y me puse con ellos al asunto. Encontré otra vez a Silvestre, encontré otra vez a una serie de gente, con antiguos compañeros de allí, y bueno ya me lie con ellos. Esto debía ser el 74, 75, con lo cual pues ya a partir de ahí cuando ya acabó el conflicto de SEAT entonces sí que hicimos una demanda masiva a Magistratura de 12.000 demandas. Y bueno, cuando acabó el conflicto de SEAT y yo no tenía trabajo pues les dije a los abogados que tenían un buen cristo organizativo allí porque cada vez iba habiendo más abogados, más administrativos sin ningún tipo de organización y aquello también era un caos, entonces les dije: “bueno, si me contratáis yo lo organizo” y me dijeron, “pues quédate aquí a trabajar”. Me quedé allí con los abogados a trabajar, les organicé el despacho, con lo cual, mejoraron en un momento con una mayor eficacia y allí estuve trabajando tres años hasta que volví en el 77 en SEAT con la amnistía laboral. Que cuando yo les decía a mis compañeros de fábrica que volvería a entrar también se alegraron y el día que entré pues claro, hubo una gran fiesta.

M.: ¿Cómo lo viviste?

P.L.: Bueno, de entrada cuando entré en la fábrica, en lugar de ponerme en mi puesto de trabajo me pusieron en las oficinas centrales con un ingeniero que estaba así un poco

arrinconado y me pusieron con él, y no teníamos trabajo ninguno de los dos, hasta que llegó un momento que dije “bueno, a ver”, pedí hablar con el director de producción y le dije: oye, que aquí he venido a trabajar, no a dormir. Y me devolvieron a mi puesto de trabajo anterior, que eran métodos de trabajo en el taller 7, y empecé a trabajar de analista de revisión final en los coches, trabajo muy interesante. Y bueno, entonces aparecieron las elecciones sindicales del 78 y nos presentamos a las elecciones sindicales y también volvimos a arrasar.

M.: ¿Cómo eran las relaciones entre obreros y técnicos? He leído bastante sobre las críticas a los obreros “de cuello blanco”.

P.L.: Bueno, aquí se daban cosas muy curiosas. Por ejemplo yo en aquellos tiempos yo ya tenía una categoría importante en SEAT y tenía una responsabilidad importante, bueno, era al analista de revisión final. Los coches cuando salían, salían digamos con los métodos de trabajo que yo había establecido, muy orientados por los de FIAT pero en definitiva... Con lo cual yo tenía un trabajo técnico de bastante categoría. Silvestre era peón, de categoría. Pues Silvestre era considerado un intelectual y yo no. O sea, yo, a mí los obreros digamos más izquierdistas me consideraban más de los suyos que al propio Silvestre, que sí era de los suyos. O sea que en eso había..., luego llegaba el convenio y decían que querían aumentos a partes iguales, que se cobrase lo mismo un jefe que el peón. Claro, yo les explicaba que bueno, yo no decía que tenían que tener diferencias muy grandes, pero que si uno se había esforzado, había estudiado, y tenía un trabajo de mayor entidad, pues tenía que haber una diferencia, porque si no nos dormimos todos y..., en fin. Que el incentivo al estudio, a la técnica, a la cultura..., tenía que haber uno. Pero bueno, todo esto era ya..., entonces empezamos con el VII u VIII convenio, ahora no sé cuál. Antes de ser enlace, antes de que apareciesen las elecciones sindicales, y la comisión obrera primero me propuso de asesor del convenio y andando las negociaciones como había poca cosa y la empresa era muy potente al final me pusieron de portavoz del convenio. Convenio muy interesante porque lo dividimos en dos partes: lo que se negociaba propiamente y quedaba fijado en convenio, era la jornada, el salario, y una serie de cosas ya más concretas, más pecuniarias y más..., quedaban señaladas en el convenio y entonces después se pactaba también una negociación abierta, de tal manera que a lo largo del convenio seguiríamos negociando formas de promoción, formas de formación, organización del trabajo, cargas de trabajo, toda una serie de cosas muy interesantes. De tal manera que yo en aquellos tiempos,

influenciado por todo lo que venía de Suecia, y de por allí, mantenía una cosa que ahora otra vez la voy a volver a reproducir, un día de estos que me ponga a escribir, cogiendo material de entonces porque ahora se me ha olvidado. En Suecia en aquellos tiempos, nos llegaban las noticias de que claro, en Suecia había cambiado la organización del trabajo muchísimo. ¿Por qué? Porque en las fábricas, de traer a muchísima gente del campo a meterla en la fábrica en la cual le tenías que decir pon este tornillo y ya está, no te compliques más la vida, porque su formación era muy escasa, en Suecia se empezaron a encontrar entonces que todos los que entraban en la fábrica tenían una formación profesional como mínimo ya importante. Por eso a estas personas no les podían decir: pásate toda la vida poniendo tornillos, hay que hacer algo, y eso les hacía cambiar la organización del trabajo, y tener que amoldar la organización del trabajo a las capacidades, experiencias y conocimientos de los trabajadores que iban llegando. Entonces eso fue muy interesante porque cuando se lo explicábamos a la empresa, a los representantes de la empresa, se les abrían los ojos y decían “hostia, estos tíos tienen razón” y de alguna manera empezaron a entrar por ahí..., no lo hicieron porque al poco tiempo se hizo una asamblea de CCOO y me destituyeron de CCOO con lo cual tuve que renunciar al asunto, pero empezamos a hacer una negociación importante en ese sentido. También pensábamos que claro, en la medida que (que es lo que sucede ahora) por mucha formación que tengan los trabajadores, a la empresa le importa un bledo, puede echarlo e ir contratando cuando le diese la gana. Yo recuerdo cuando era mecánico que la empresa se pensaba mucho echarnos a uno de nosotros. ¿Por qué? Porque éramos unos mecánicos muy buenos y conseguir mecánicos muy buenos y que además conociesen el producto de la empresa era muy difícil. Costaba una formación muy importante, primero en la empresa y luego en la escuela. Con lo cual, el que la organización del trabajo se hiciese en función de los conocimientos de los trabajadores y fuese evolucionando... Ahora la generación más preparada de la historia, sí, pero llevando vasos y haciendo de camareros, no tiene ningún sentido eso... Entonces, la facilidad con la que despiden y contratan trabajadores ahora es por eso, porque no necesitan ninguna técnica, ninguna especialidad ni nada. Bueno, pues esto ya lo hablábamos en el 78, 79, 80, y esa fue para mí la esencia del convenio VII u VIII, ahora no lo recuerdo.

M.: Creo que era el VIII, porque ayer estuve leyendo una entrevista a un trabajador que decía que era “el mejor convenio de la historia de SEAT”.

P.L.: Debe ser el octavo, sí. Además fue el que reproducimos con nosotros. O sea, todos los convenios los hacía la empresa y lo imprimía con su letra, excepto uno que lo imprimimos nosotros, los nuestros, CCOO, haciendo toda la explicación del convenio, que lo escribí yo, claro. Había dos libritos, un primero que hace toda la explicación de cómo ha ido la negociación y luego el otro que era el convenio en sí. Ya lo verás, están todos en el archivo histórico de Comisiones Obreras, y verás que están todos hechos por la empresa menos uno, que lo hicimos nosotros. Y es que entonces teníamos gente que estaba muy preparada, había muchos licenciados o estaban estudiando para licenciarse. De hecho casi todos salimos luego de la fábrica y todos o fueron a profesores de instituto u otras cosas. Nosotros editábamos la revista *Asamblea Obrera*, que la escribíamos nosotros, la compaginábamos y lo único que nos hacían fuera era la impresión y bueno, así íbamos haciendo el asunto y así era nuestro día a día, nuestros problemas diarios,... Yo siempre compatibilicé mi trabajo con la acción sindical, liberado 100% no estuve nunca, y aunque en algunos casos tuve una liberación de media jornada, si no tenía faena me iba a trabajar a mi trabajo.

M.: ¿Hasta que te destituyeron?

P.L.: No, entonces empezó el problema del PSUC cuando el IV y V Congreso en el que a los que nos denominaban eurocomunistas perdimos la batalla. Entonces al perder la batalla, perdimos la batalla fuera y dentro. Entonces claro, de hecho a mí no me destituyeron nunca, pero sí destituyeron a la gente con la que estaba, de tal manera que como yo toda mi vida he hecho lo mismo, que ha sido trabajar, he sido poco dirigente y no he tenido cargos de ningún..., bueno en la fábrica sí, en la sección sindical y en el comité de empresa sí, pero luego fuera de allí, no he tenido ningún cargo fuera de la fábrica. Claro, a mí les iba muy bien porque yo era uno de los que pencaba, o uno de los que pencaban mucho y de hecho a mí siempre me querían, pero claro, llegó un momento en que hicieron una comitiva de la ejecutiva de la Comisión Obrera en la que no salieron todos con los que yo iba y salieron otros. Y yo estaba si era con mis ideas, ¿no? Yo eso de que “si no os gustan mis ideas tengo otras” No, no, yo tengo unas y vamos a tirar adelante si es con ellas. Y claro, llegó un momento en el 80/81 en el que ya no estaba en el comité de empresa, y dimití, y técnicamente en la fábrica ya era un momento muy difícil para seguir, para mí. Porque además, para ascender al siguiente escalón había que pasar unos exámenes que yo había puesto, bueno, que habíamos impuesto, que se ascendiese a partir de unos exámenes y unas pruebas de capacidad y

cuestiones rigurosas. Salieron para ascender a la siguiente categoría, unas plazas que salieron de control de calidad, y un amigo mío que estaba en control de calidad me trajo el examen dos días antes. Entonces claro, me encontré en la tesitura de decir: aquí hay dos posibilidades, o entro, hago el examen y lo hago perfecto, y me dan la plaza y asciendo de categoría, pero a partir de aquí ¿con qué cara defiendes que se ha de ascender por méritos, experiencia,...? Te han cortado las alas, era una de las formas de cortar alas. Claro en el momento en que compras a alguien, siempre hay alguien que sabe que ha pasado esto, y aunque no se diga te puede mirar como diciendo... Con lo cual, me presenté al examen pero lo dejé en blanco, y entonces a partir de ahí supongo que empezaron a pensar lo que muchos debían pensar, “este tío es tonto”, “no hay manera de comprar”, “no sabemos cuál es su precio” y por lo tanto, no es de fiar. Esto me ha pasado en todas partes, ¿no?, el problema no es que yo no me quiera vender, sino que los otros no sabían cuál era mi precio y por lo tanto no me podían ofrecer... (riure)

Entonces llegó un momento en que me dije aquí en la fábrica la vía profesional la tengo bastante cortada, en esos momentos ya había empezado a estudiar derecho, y ya estaba a punto de acabar y pensé..., entonces vinieron las ofertas con las regulaciones de empleo. Tengo una ingeniería, estoy a punto de acabar derecho,..., en ese momento yo ya tenía dos hijos. Tenía mujer y dos hijos, que aunque mi mujer trabajaba bueno, el salario principal era el mío. Y bueno, lo hablé y me dije: si me voy, vete ya y bueno, ya veremos, de alguna manera saldré, ¿no? Y entonces a partir del 81 me fui de la fábrica y empecé otra vida. Otra historia. Empecé a buscar empleo, era cunado los ayuntamientos democráticos, entré a trabajar en el ayuntamiento de Barcelona, luego al de Sant Feliu, luego me fui a la autónoma, donde me estuve 12 años, ¿eh?, luego volví a Sant Feliu y luego ya me jubilé. Entonces en ese otro apartado he estado colaborando bastante con la gente del Baix Llobregat y con Cornellá, ayudándoles en cuestiones organizativas, asesoramiento, y bueno, por ahora. Bueno, esto es así a groso modo, bueno a todo esto a mí nunca me detuvieron, nunca me golpearon. A mi mujer sí, cuando aún éramos novios en una reunión de Vallvidrera donde hirieron a Silvestre con un tiro, allí había ido con mi novia a una reunión del metal, cuando apareció la Guardia Civil y entonces, cuando apareció la Guardia Civil hubo una gran desbandada. Yo bajaba por una vertiente con mi novia en aquellos tiempos y 2 o 3 chicas más cuando vino un guardia, me apuntó con una pistola y me dijo “para arriba”, pero en ese momento Silvestre, que estaba entre unas zarzas más allá me dijo “Pedro, Pedro, ayúdame que estoy herido y yo me fui hacia él”, el guardia civil me dijo “tira para arriba”, pero yo era “hombre, voy a

ayudar a Silvestre que está herido, ¿no lo ves?” Y me dejó ir. Pero entre Silvestre y yo además de unas zarzas había como un hueco muy grande que no pude llegar. Entonces vi que se iba y que le ayudaba alguien. Entonces lo que hice fue esconderme detrás de las zarzas con lo cual mi mujer fue a comisaría, allí le dijeron, porque ella era de sanidad, y le dijeron que qué hace una de Sanidad en una asamblea del metal, hasta que mi suegro llegó a comisaría dio mi nombre y ya lo entendieron todo. O sea, ella sí se pasó un mes en la cárcel, porque después de comisaría fueron a la cárcel. Ella siempre tiene un recuerdo magnífico de la cárcel porque estaban las comunes y las políticas, que estaban a parte. Las trataban con una deferencia distinta porque claro, había una pianista, había una periodista,..., y además bueno para ella fue..., una enseñanza tremenda. Entonces ella tenía 20/21 años y ya se encontró con chicas un poco mayores y, bueno, le enseñaron de todos los colores, de tal manera que ese mes de cuando ella entró a cuando ella salió, salió desconocida, para bien, ¿eh?, para muy bien. Entonces ella en su casa no estaba bien porque su padre había sido un antiguo falangista y bueno, hubo un momento que decidimos que nos fuéramos. Fuimos a unos amigos nos dijeron de ir a ver a los abogados, hablé con su hermana, que entonces no la dejaban salir sola, con su hermana pequeña, fuimos a los abogados y nos dijeron que, bueno, a la hermana pequeña los dos amigos la devolvieron a casa, y ella se vino conmigo. Pero a mí por ejemplo pues no. Nosotros por ejemplo íbamos de manifestación y cuando aparecían los grises yo lo que hacía en vez de salir corriendo era ponerme en una pared y poner cara de susto porque claro, pasaba la policía delante. Bueno, el caso es que nunca lograron cogermelo a pesar de seguir estando aquí. No sé si estas historias del abuelito te interesan (*riures*), así que, ¿qué más cosas te interesan?

M.: Sí, mira, lo que te comentaba antes de empezar la entrevista, me gustaría saber las relaciones entre CCOO y UGT en la fábrica y sobre el proceso de aparición de UGT en SEAT.

P.L.: En la fábrica hicimos muchas huelgas, hicimos muchas movilizaciones, pero probablemente aunque la mayoría sí que estaba de acuerdo con hacerlo, había otra parte muy importante que no le hacían ninguna gracia las movilizaciones, que creían que eso era algo nuestro y que además no eran comunistas, pero claro, nosotros teníamos la hegemonía y claro, no había otra e imponíamos, bueno, no imponíamos pero sí éramos la fuerza mayoritaria, y además que nosotros teníamos una parte muy importante de la razón. Claro, había una parte muy importante de la fábrica, un 20/30/40% que no estaba

de acuerdo con nuestros métodos, aunque luego se beneficiaban de nuestros buenos convenios, pero con nuestros métodos no estaban de acuerdo, eso era evidente, pero tampoco se atrevían a decirlo, porque éramos hegemónicos. ¿Qué es lo que sucede? Que cuando con la llegada de la democracia en la Transición es cuando aparece UGT. Entonces UGT es la que recoge, en mi opinión ¿eh?, buena parte de las personas que estaban descontentos con la estrategia de CCOO. Yo siempre fui partidario de la unidad. Nosotros en el 75 que ya estaba próxima la muerte del general pretendíamos que en España hubiese un sindicato no único sino unitario. Y lo que queríamos era que a base de los Consejos de Fábrica se fuese construyendo la unidad, pero eso lo perdimos. Lo perdimos porque tanto UGT, como CCOO, como las fuerzas europeas alemanes y tal no tenían ningún interés en que aquí hubiese una fuerza sindical única o unitaria en la que evidentemente los comunistas íbamos a ser los que íbamos a tener más influencia y más posibilidades.

M.: Ni los sindicatos europeos ni el gobierno español, porque aquí en SEAT creáis un Consejo de Fábrica con 250 delegados que solo dura un año, porque poco después de hacerlo el Gobierno ya hace un decreto ley para los comités de empresa que reduce los Consejos y les quita el concepto unitario.

P.L.: Claro, entonces nosotros..., yo ahí todavía no había vuelto a la fábrica, pero estaba en el despacho de abogados y colaboraba en eso. Se montó el Consejo de Fábrica, en SEAT y en otras empresas, y a partir de ahí queríamos extenderlo. Hubo negociaciones con el Gobierno también para intentar que el Gobierno aceptase eso, con un ministro que me parece que se llamaba Sordo¹¹⁶⁶. Éste estaba casi de acuerdo con el asunto pero luego los demás no quisieron. Y luego no quisieron ni el PSOE, ni el Gobierno... Supongo que todos ellos por distintas razones dirían “un sindicato con esas características y además con ese tipo de gente que están mal de la cabeza, que son ingobernables, y que son más de la FAI que otra cosa, porque teníamos un componente anarquista importante en el sentido de “bueno, el partido nos dirá lo que nos diga, pero nosotros haremos lo que nos parezca. Siempre hicimos lo que nos pareció. La disciplina para nosotros..., existía la nuestra. Entonces yo creo que todo el mundo... Yo siempre intenté ser muy unitario, eso me valió el que, fue una de las razones por las que al final

---

¹¹⁶⁶ Alberto Fernández Sordo havia estat ministre de relacions sindicals de gener de 1974 a desembre de 1975, sent substituït per Rodolfo Martín Villa, que ocuparia el càrrec des del desembre de 1975 a l'abril de 1979.

me dijeran que yo era anti CCOO y que me iba a pasar a la UGT. Nunca sucedió, pero yo era partidario de buscar la unidad a toda costa. Entonces, los de UGT nacieron así, incluso hubo gente que venía de Madrid a negociar el convenio. Era gente muy rarita, que yo me decía “madre mía esta gente la pinta que tiene”, pero bueno, era evidente que representaban una parte de los trabajadores. En el 80 yo ya no participé en las elecciones sindicales, ya me quedé al margen. Habíamos perdido nuestra batalla. Se construyeron las secciones sindicales que fueron las que tenían,..., y bueno el comité de empresa que resultó ser un apéndice de las secciones sindicales cuando nosotros queríamos que fuese exactamente al revés. Nosotros queríamos que el comité de empresa fuese el que tuviese el poder en la empresa y las secciones sindicales fuesen como los partidos políticos. No fue así porque a UGT no le interesaba de ninguna manera. Comisiones también renunció a eso, y los partidos prácticamente todos renunciaron a eso. Y claro, ¿qué ocurrió? Pues que los que habíamos defendido la unidad sindical perdimos, y perdimos también la sección sindical en SEAT. ¿Qué ocurrió en SEAT? Que de tener una comisión obrera y un partido en el cual la gente que había del taller y la gente que había salido de obrero, todos habíamos ido estudiando y todos teníamos una capacidad intelectual muy importante pasó a..., no sé cómo explicarlo. Vamos, bajó el nivel pero vamos... además con mucho sectarismo. Lo mismo que nosotros sabíamos que UGT era lo que era, y a quién representaba, pero pretendíamos la unidad, el querer ir siempre juntos..., y después entraron con un sectarismo bestial y como comiéndose el mundo, con lo cual a las primeras elecciones se estrellaron y hasta ahora. Claro, como yo soy de los otros, me atrevo a decir que fue así, puede que no.

M.: ¿Después de dejar SEAT también dejaste Comisiones?

P.L.: No, no, yo siempre seguí en Comisiones. Puede que en alguna época dejase de cotizar, porque entonces se cotizaba a través de la empresa, cuando sales vas a otra empresa pequeñita como yo, que la organización..., y que tampoco me interesaba decir que era de Comisiones, dejé de cotizar. No hubo aquello de “por blanco” y tal, pero sí que hubo unos años que dejé de cotizar, pero siempre he estado vinculado a Comisiones excepto estos dos o tres años, y entonces claro, al perder pues, dejé eso. Claro, luego cuando salí de la fábrica y entrar en una empresa de organización que estaba 3 meses en el País Vasco, 3 meses en eso, y en otro, pues claro, no podía.

M.: ¿Y qué otros partidos políticos recuerdas que había en Comisiones?

P.L.: Pues aparte del PSUC, yo recuerdo que en aquellos tiempos al principio era independiente porque yo en el PSUC entré en el 70, desde el 67 al 70 era independiente. Era de Comisiones pero no estaba en el partido, y a veces había discusiones con el PSUC porque yo tenía otros amiguetes. Es que a ver, teníamos 24 o 25 años, estábamos más por el cachondeo que por otra cosa, y entonces me acuerdo que una vez a Silvestre lo cabreamos mucho porque entre otro, un tal Olivares y yo, que ese sí que era un cachondo, y entre este y yo en cierta ocasión me dijo: “vamos a cabrear a Silvestre y vamos a decir que vamos a montar un partido político, que le llamaremos Olilo, Oli de Olivares y Lo de López”. Y el Silvestre se cabreó en ese momento... Pero bueno, aparte de tonterías que hacíamos en ese momento, estaban los de la Liga que eran 3 o 4, los del PORE que eran pues eso, muy pocos también. Los de la Liga era una cosa..., ahora no sé si eran los de la Liga o los del PORE, pero una vez iba por la fábrica y había una de las alcantarillas que estaba retirada la tapa y sale un chaval:

-¡López!, ¡López!,

-¿Qué pasa, qué quieres?

-Estoy aquí para ayudaros.

-¿Cómo que estás aquí para ayudarnos?

-Sí, estoy aquí para ayudaros. He entrado a trabajar con una empresa de prestamista para limpiar las cloacas y yo soy estudiante de química.

Y claro, yo le dije: no hombre, ¡no hace falta que nos ayudes! (*riure*). Y no recuerdo si este chaval era del PORE o de la Liga, pero uno de los dos era. Y eso era, había gente rarísima, y chavales que serían más jóvenes que yo, que tendrían 20 años o 21. Y el PSOE no existió nunca en la fábrica hasta los años 80, y para mí que yo recuerde ahora mismo, aparte del PSUC que era hegemónico, y que era el que tenía más capacidad de análisis, político, de orientación, de todo. La gente que venía del PSUC a vernos eran maestros nuestros en todo. Luego les hacíamos caso o no, nos lo tomábamos a cachondeo o no, pero eran los que nos enseñaban.

M.: He visto que en SEAT Martorell sí que había más presencia de la Liga, entonces, no sé si habría muchas discusiones con el PSUC de Zona Franca.

P.L.: Sí, pero Martorell apareció ya muy en los 80.

M.: Bueno, en el 78 ya estaba funcionando.

P.L.: Sí, pero muy poquito, entonces no había más que el centro técnico y poca cosa más, eran muy poquitos.

M.: Bueno, eran unos 1.000 trabajadores, pero claro, comparado con los 25.000 de Zona Franca...

P.L.: Exacto, es lo que quería decir. Para nosotros era una cosa muy pequeña. Y allí en la fábrica ya te digo, recuerdo esos dos y el PSUC.

M.: ¿Y qué recuerdas de las relaciones entre el PSUC y el PCI?

P.L.: Sí, había más relación a través de los sindicatos que con los partidos, pero yo no estuve muy metido en eso. Yo me dedicaba más a las cosas de la fábrica

M.: ¿Te gustaría comentar algo más?

P.L.: Sí, las condiciones laborales de la fábrica para los que veníamos de talleres, o sea los que veníamos de mecánicos y habíamos trabajado en talleres, las condiciones en la fábrica eran envidiables. Eran unas condiciones exquisitas. La producción, claro, estar 8 horas colocando el mismo tornillo en la cadena, es un trabajo fastidioso, pero no mataban a nadie, otra cosa es que nosotros quisiésemos más. Cuando empezaron los convenios éramos los mejores pagados del país, es decir, la seguridad e higiene la vigilábamos muchísimo. Teníamos una comisión de higiene que trabajaba y vigilaba... e iba mirando y allí, sobre todo a partir del 78, cuando algo no nos gustaba le decíamos al ingeniero: “esto lo paramos”, y lo parábamos, y ya veíamos salir corriendo al ingeniero a ver cómo lo solucionaba. Nosotros cuando entramos en la fábrica en el 77 tuvimos que recomponer aquello, porque allí los trabajadores se habían hecho dueños del asunto. Y tuvimos que explicar que había que hacer caso a los encargados.

M.: ¿En los comités, te refieres?

P.L.: No, en la producción de toda la fábrica. Claro, los encargados no se atrevían a llamarle la atención a un obrero en el 77. Incluso yo recuerdo haber ido alguna vez a la cadena porque bueno, además era mía, de llegar allí y decirle a los trabajadores: “oye, cuando queráis que nos pongamos en huelga nos ponemos, pero los par de aprietes se da bien, ¿eh? Aquí no se deja un coche sin el par de apriete”. Entramos en la fábrica en el

77 que había una situación muy degradada. Se vendían carajillos, se vendía tabaco. Cortaban el pelo, alguna que otra chica se dedicaba a la prostitución, dentro de la fábrica, y se vendía la carga de la cadena.

M.: ¿Todo eso a pesar de ser una empresa muy militarizada?

P.L.: Y por ejemplo, el que cortaba el pelo, se había montado en un rincón un parapeto y su carga de la cadena se la había vendido al de antes y al de después. Con lo cual, el de antes y el de después hacía trabajo y medio, y el otro pues a cortar pelo. Y ya te digo, había quien tenía allí el coñac y la cafetera allí para hacer carajillos porque las máquinas de café que había eran muy malas. Bueno, había una situación que tuvimos que recomponer nosotros. Tanto era nuestro poder que en algunos momentos yo recuerdo que era analista de revisión final pero miembro del comité de empresa que una vez los de comercial se pusieron en huelga, no recuerdo por qué. Y entonces los conductores cuando los coches salían de la cadena cogían el coche y lo llevaban hasta la puerta de la división comercial, allí venían los conductores de división comercial y se lo llevaban al tren o a donde fuese. Y una vez los conductores de división comercial se pusieron en huelga, entonces el ingeniero de fábrica les dijo que los conductores nuestros llevasen los coches, con lo cual, se les jodía la huelga. Entonces vinieron a verme y yo les dije: “eh, los coches hasta aquí, como siempre”. Claro, dejaron los coches allí, los coches se acumularon y la cadena para. Dicen que había sido yo el que lo había dicho y viene a verme [el ingeniero] y yo le dije: “Chico, esto es así, si ellos están de huelga, están de huelga, nosotros no vamos a hacerles su trabajo”. Y me dijeron “¿y qué hacemos con los coches? Y yo recuerdo que con todo el morro les dije: “oye para todo lo que vendéis, -que en aquellos tiempos ya empezaban a no vender y a ir mal, era un momento de crisis-, y digo mira si quieres te los monto en la cadena te lo empalmo al mar y vamos tirando porque para lo que vendéis”. O sea, teníamos un morro, un desparpajo y un poder, que para alguien llegar y decir eso, es tremendo. Era un poder..., pero no solo de cara a la empresa sino también con los trabajadores, diciendo que eso no podía ser así, aquí si trabajamos, trabajamos con seguridad y con la mejor calidad.

M.: ¿y cuando vosotros hacíais huelga la división comercial también se unía?

P.L.: no siempre, había a veces que sí, había a veces que no. Luego también estaban los de Landaben, que alguna vez también se ponían de huelga y nos llamaban a ver si lo podíamos arreglar, pero es que la gente del País Vasco son un poco más brutillos, aquí

era más fácil convencer a la gente. Así que bueno, ¿algo más que quieras saber y que no se quede en el tintero?

M.: ¿En la negociación del convenio solo participaste en el del 78? Porque he visto que la mayoría de convenios de SEAT acabaron en laudo siempre.

P.L.: Sí, solo participé en ese convenio, y acabó bien porque quisimos que acabase bien porque era de cuando los pactos de la Moncloa y entonces desde el partido, y nosotros porque quisimos, claro, no porque nos lo hubiese dicho el partido, pero entendíamos que en la etapa de la Transición democrática teníamos que, consiguiendo un buen convenio, porque fue un buen convenio, dar la imagen de que éramos una gente responsable y que no íbamos a quemar nada. Íbamos a hacer bien las cosas, que con nosotros las cosas iban a ir mejor que sin nosotros. Vamos a tirar del carro todos, repartir mejor la riqueza, pero crearla, y crearla bien. Y eso en el VIII convenio nosotros tuvimos mucho interés en claro, mientras a nosotros nos echaron y luego volvimos a entrar, todos los convenios que se hacían era: primer punto, readmisión de despedidos. Y la empresa no iba a negociarlo, y ya todo lo otro lio, y ya al final laudo,..., pero era lógico, no puedes aceptar desde el punto de vista sindical que te echen a tus representantes. Entonces, ¿qué? No era porque éramos nosotros, hubiesen sido otros, era porque habían echado a los representantes de los trabajadores y eso no se puede aceptar.

M.: En el año 80 el convenio también acabó en laudo, y la UGT criticó mucho la actitud de Comisiones, que la UGT se jactaba de decir que era el sindicato responsable pero en el 82 cuando son mayoría en el comité el convenio volvió a acabar en laudo.

P.L.: Ya, pero porque fueron muy cobardes, ellos tendrían que haber sido consecuentes con lo que habían planteado y luego no se atrevieron. Porque claro, había toda la presión de los trabajadores. Yo recuerdo que claro, en aquellos momentos el problema del 80/81 fue en nuestro caso la relación con Comisiones, con la estructura de Comisiones. Yo recuerdo que teníamos a unos 20.000 trabajadores, no recuerdo en este convenio u otro, no recuerdo bien porque fue en el intervalo de que perdí la asamblea en Comisiones, que hubo un momento que estaba yo solo de, teníamos en el polideportivo de la SEAT allí en el barrio a 20.000 trabajadores en el campo de fútbol, esperando a que fuésemos a decir que, y habíamos llegado un punto en las negociaciones que la cosa no avanzaba. Entonces había la reunión de la comisión obrera que había venido gente de Madrid, y había jerarcas de la Comisión Obrera de Madrid, jerarcas de aquí y yo no sé

por qué recuerdo, ah, sí, porque venía de la asamblea de allí, de la Comisión Obrera de la sección sindical. Llegué allí, me senté y empecé a escuchar una conversación que me alucinó. Ahora no recuerdo bien para reproducirla pero me indignó. Y me levanté y les dije: “pero vamos a ver, tenemos a 20.000 trabajadores ahí que nos están esperando para que les digamos fundamentalmente dos cosas: si seguimos en huelga o si volvemos a la fábrica. No me expliquéis si hay más dinero si hay menos dinero. Yo tengo que subir allí y decirles si seguimos de huelga o entramos a trabajar”. Y los demás ya decían “ya está el tío este”. Nada, rosario de la aurora. Me fui al polideportivo, me subí arriba. Los que estaban vigilando la tribuna para que no se colasen los revolucionarios, llegué yo y 4 o 5 queriendo a hablar,” ¿Y tú a quién representas?” –“ No, que yo soy del PORE”. – “Como si quieres..., aquí hablan los representantes de los trabajadores”. Total que llegué allí y les expliqué cómo habían ido las negociaciones del convenio y les pregunté que, qué les parecía que de momento teníamos que volver a la fábrica, ya habíamos demostrado nuestra fuerza, que volveríamos otra vez en el momento oportuno, pero que en estos momentos me parecía que al día siguiente había que volver a la fábrica. Lo propuse a votación y salió casi por unanimidad volver a la fábrica, pero a partir de aquí yo empecé a caer en picado. Llegó un momento en que yo decía: a mí no me importa pelearme con la empresa, discutir y hacer lo que haga falta, pero pelearme todo el día con los míos... y luego también estuvo mucho la discusión de si el sindicato tenía que ser un sindicato de lucha o un sindicato de servicios. Nosotros decíamos: claro que tenemos que dar servicio a los trabajadores, pero nosotros somos un sindicato de reivindicación y lucha, no podemos conformarnos con poner 4 bufetes de abogados... Pues esto también lo perdimos, y hoy en día Comisiones..., se ha convertido en una estructura para mi gusto anquilosada. Entonces esto también fue una discusión.., y luego también el IV y V Congreso del PSUC que claro, de alguna manera todo se mezclaba entre los que nos llamábamos eurocomunistas, los que llamábamos trorocotrocós, que éramos muy crueles.

M.: No sé de dónde viene el nombre.

P.L.: Sí, había los eurocomunistas que éramos nosotros, que decíamos: “somos eurocomunistas pero aceptamos la democracia formal, y entendemos que no podemos borrar de un plumazo el sistema capitalista, además ha producido una serie de frutos que la Unión Soviética no...”, Entonces estaban los estalinistas, que eran los más extremistas de todos, los prosoviéticos que les decíamos, que a éstos nosotros les

llamábamos trorocotocos, y luego estaban los leninistas que eran casi como ellos pero más suaves, y eran los que pretendían pues eso, la sección sindical, la división sindical...., y todo esto pues influyó en todo el cristo que teníamos allí montado entonces. Naturalmente, yo no creo que fuésemos solo nosotros los que nos autodestruyésemos, yo creo que hubo muchas fuerzas digamos alemanes, americanos, que nos les interesaba de ninguna manera que nosotros tuviésemos un sindicato de este tipo.

- **Entrevista Maruja Ruiz, 26.5.2016**

Maruja Ruiz (M. R.): Yo llevo muchos años en lucha con los movimientos sociales, y de ahí fue cuando echaron a mi marido y cuando esa huelga, en el 76, pues se pedía la amnistía para todos los trabajadores que habían sido despedidos. Mi marido hacía 15 años que trabajaba [a Motor Ibérica].

Marta (M.): ¿Tu marido, cuando empieza la huelga, ya hacía tiempo que estaba despedido?

M.R.: Sí, mi marido estaba despedido. Y estaba despedido como ahí en esta huelga última se pedía la amnistía pues ahí yo ya aproveché para organizar a las mujeres de los trabajadores y..., porque la huelga de Motor Ibérica estaba muy silenciosa, entonces dijimos vamos a ayudar a ver de qué forma. Y empezamos, que es muy difícil de movilizar a la gente que no sabía ni cómo trabajaba el marido, pero bueno. Recorrimos toda Barcelona, no nos quedó ni un rincón. Fuimos a la Sagrada Familia, fuimos a ver al padre del Rey que estaba en un yate ahí en el puerto, fuimos a ver a la Reina, bueno en fin. Y cuando ya se vio que no había nada que hacer, fue cuando decidimos encerrarnos en esta parroquia. Lo comunicamos a la asamblea que hacían en la Vía Layetana los hombres y bueno, lo vieron bien.

M.: ¿Eras la única mujer que estaba politizada o había más?

M.R.: En principio no. Bueno la cuestión, era una cuestión de ver cómo lo podíamos... Habíamos estado haciendo costilladas en el campo, sardinadas,... Los hombres hacían las sardinadas, las mujeres las vendían por otro lado... bueno, la cuestión. Costó mucho, pero bueno, al final, lo logramos. Cuenta que la primera noche yo tenía un fogoncito y unos botes y una de esto de leche y otro de galletas y en fin, que con eso nos metimos. Pero nos metimos unas cuatro o cinco solo, la primera noche. Luego ya empezó la gente a entrar, entrar, entrar, hasta que llegamos entre mujeres y niños unos 300. 28 días. Tuvimos la televisión sueca, un montón de televisiones viendo cómo estábamos organizadas porque a lo primero sí que costó, pero luego no. Se responsabilizó una del economato, otra de la cocina, otra de los niños, y lo poníamos en un papel por la noche y al día siguiente todos sabíamos cómo [organizarnos] y eso nos ayudó a aguantar. Y luego salíamos porque se eligió la iglesia de San Andrés porque en aquella época estaba la Pegaso, estaba la Maquinista, estaban todas. Era un sitio que estaba rodeado de empresas y además estaba el metro allí. Y delante, lo que es hoy es el ayuntamiento antes era un ambulatorio, por si alguien tenía algún problema. Y bueno, fue una experiencia increíble, porque mujeres que no sabían..., cuenta que cuando yo fui a decir a la asamblea del sindicato a decir que nos encerrábamos había gente que levantaba la mano y decía: “mi mujer se encierra” “¿pero tu mujer lo sabe?”, “no, pero lo digo yo”. Me sorprendió claro, porque sin contar con ella... Pero luego hubo que se presentó y le dijo que se viniera, que ya estaba bien y ella dijo que no, que a sus compañeras no las dejaba, que cogió una conciencia increíble, y segundo, se llevó a los niños. Como los niños daban trabajo los devolvió y luego le presentó un expediente de abandono de domicilio.

M.: ¿Cuándo acabó la huelga?

M.R.: No, si todavía no había acabado. Y valió mucho porque era gente que no tenía conciencia de..., había mujeres que decían: “yo pasaba por al lado de un encierro y decía <<qué tontos>>”. Y bueno, también había un servicio de militancia porque en cualquier momento entraba la policía y la iglesia estaba cerrada... Y luego el Camps, que ya está muerto, pero que había sido el rector, tenía... habían estado los anarquistas y habían dejado muchas pintadas en toda la sacristía y nosotros se lo arreglamos. Y cuando la policía entró, entró sin..., habíamos estado en el obispado, habíamos estado en todos los sitios y luego ya había un problema que es que como eso se alargaba

mucho, pues, el cura..., los católicos tenían que ir a misa y bueno, nosotras nos íbamos al patio y él daba la misa, luego acababan y nosotras volvíamos a entrar.

M.: Sí, eso lo sé porque el primo de mi madre se casó durante vuestro encierro y mi madre me contó que antes de la boda recogisteis la iglesia para que se celebrase la boda.

M.R.: Sí, nosotras, quiero decirte, si eso era un problema, nosotros nos retirábamos... y bueno, luego ya vimos que esto no, porque además la fábrica ya había dejado la puerta abierta y la gente iba entrando y cada vez había menos. Y claro, había que salir, pero había que salir no por si solas sino a ver... y entonces fue cuando a las 3 de la tarde una estaba en WC, una estaba aquí, otra allí, entraron por el patio toda la policía. Pero como nosotras estábamos con las chaquetillas de Motor Ibérica sin nada, porque sabíamos que nos las iban a quitar, porque yo había recibido una denuncia por parte de Motor Ibérica por llevarla porque claro, yo no era trabajadora, pero era para que te identificaran con la lucha de Motor Ibérica, y bueno, mira..., se hizo... Lluís Llach hizo también un concierto de solidaridad..., pero no logramos que pararan las empresas por Motor Ibérica, y eso fue..., y al final...

M.: ¿Por qué crees que no se logró?

M.R.: Pues no lo sé porque nosotras cada día le tocaba a una... Hacíamos una octaveta y íbamos por la mañana cada día una a repartir a la puerta de las empresas. Pues no lo sé..., solidaridad, la parte de Donuts nos daba sus productos, el otro nos daba aquello, no teníamos necesidad..., pero claro, nosotros lo que queríamos era que pararan. Y no se paró, ¿por qué? Pues no lo sé, no lo sé porque tampoco llegaba al alcance nuestro. Nosotros estábamos ahí encerrados y eran los otros los que tenían que..., pero bueno, la solidaridad es que la plaza cada día estaba llena, porque por la tarde tocábamos las campanadas de arrebato, abríamos, explicábamos a la gente lo que había y se llenaba la plaza, pero claro, no se paró con la idea que teníamos.

M.: En Roca Radiadores he visto cómo las mujeres se fueron uniendo a la lucha de sus maridos en asambleas, marchas hacia el Camp Nou, recolectas para la caja de resistencia, pero poco a poco fueron tomando conciencia y fueron haciendo sus propias asambleas donde empezaron a hacer reivindicaciones propias, como una guardería, un parque para los niños en el barrio..., ¿En Motor Ibérica pasó lo mismo con vosotras?

M.R.: No, no porque no pedíamos... O sea, nosotros nunca quisimos la solidaridad porque ya estaban ellos, lo que pasa es que la gente te la daba. Si nosotros poníamos necesitábamos leche pues poníamos un letrero en la puerta y ya teníamos ahí leche, pero para uso nuestro de...

M.: No, no, me refiero a empezar a discutir problemas de la mujer, del barrio...

M.R.: Es que ellas no estaban encerradas, ¿no? Ah, ¡por eso! Porque no es lo mismo. Estabas allí solamente las que habían encerradas. Una de la ORC o de BR o algo así que entró y se salió al otro día porque dijo que aquello no era un encierro. Porque no discutíamos día a día de política, pero la gente sabía que estábamos luchando por el derecho de los trabajadores, y por la noche pues ¿qué pasaba? Que en la sacristía hacíamos una cafetera cuando teníamos a los niños acostados y una cantaba, la otra decía y explicábamos al día siguiente lo que queríamos hacer y cómo iba la situación. E iba también cada día una mujer distinta a la asamblea de los hombres para explicar lo que hacíamos nosotras con lo que hacían ellos. Sí, sí, fue una cosa increíble en aquella época, hace 40 años... Ni yo me lo creo que hace 40 años.

M.: ¿Y cuándo salisteis, más mujeres como tú empezaron a militar en el PSUC y tal?

M.R.: En el PSUC ya lo explicaron porque claro, la una vive allí, la otra vive allí,... y bueno, algunas pues se engancharon al PSUC, pero lo que sí está claro es que se metieron en AMPA, se metieron en las asociaciones de vecinos, y ya no fueron personas al margen de cosas, y hay gente que no se metía en nada porque había muchas, y con muchas he perdido el hilo. Pues yo estuve como dos años en relación con ellas, cómo iban las cosas, pero luego ya..., yo tengo mucho trabajo y ya no...

M.: ¿Qué continuaste haciendo después del encierro?

M.R.: Saliendo a la calle, yendo a la puerta de la empresa..., hasta que acabó todo. Y cuando se acabó todo..., pues se acabó.

M.: ¿Cuál es tu valoración del encierro?

M.R.: positivo, porque fue un trabajo sin tenerlo premeditado, un trabajo hecho por las mujeres. Mujeres que eran de trabajadores, que no sabían ni en lo que estaba su marido ni nada..., pero para mí fue muy... Yo ya tenía experiencia aquí en el barrio y por ejemplo por un semáforo estuvimos cortando el tráfico veintiún días en este barrio y

éramos mayoritariamente mujeres porque estaban trabajando los hombres. Y por esta plaza diez, y por el autobús a Torre Baró que no existía, arrastré yo un autobús aquí con los vecinos que bajaron a ayudar. Siempre eran mayoritariamente mujeres y niños. Por este casal estuvimos luchando diecisiete años. Porque estos querían hacer pisos, y cortamos la calle, desmontamos las grúas de noche y de pie por la mañana para no dejar pasar a los trabajadores para que no edificaran pisos. O sea, que no ha sido fácil nunca, y mayoritariamente pues han sido las mujeres porque eran las que no trabajaban por la mañana.